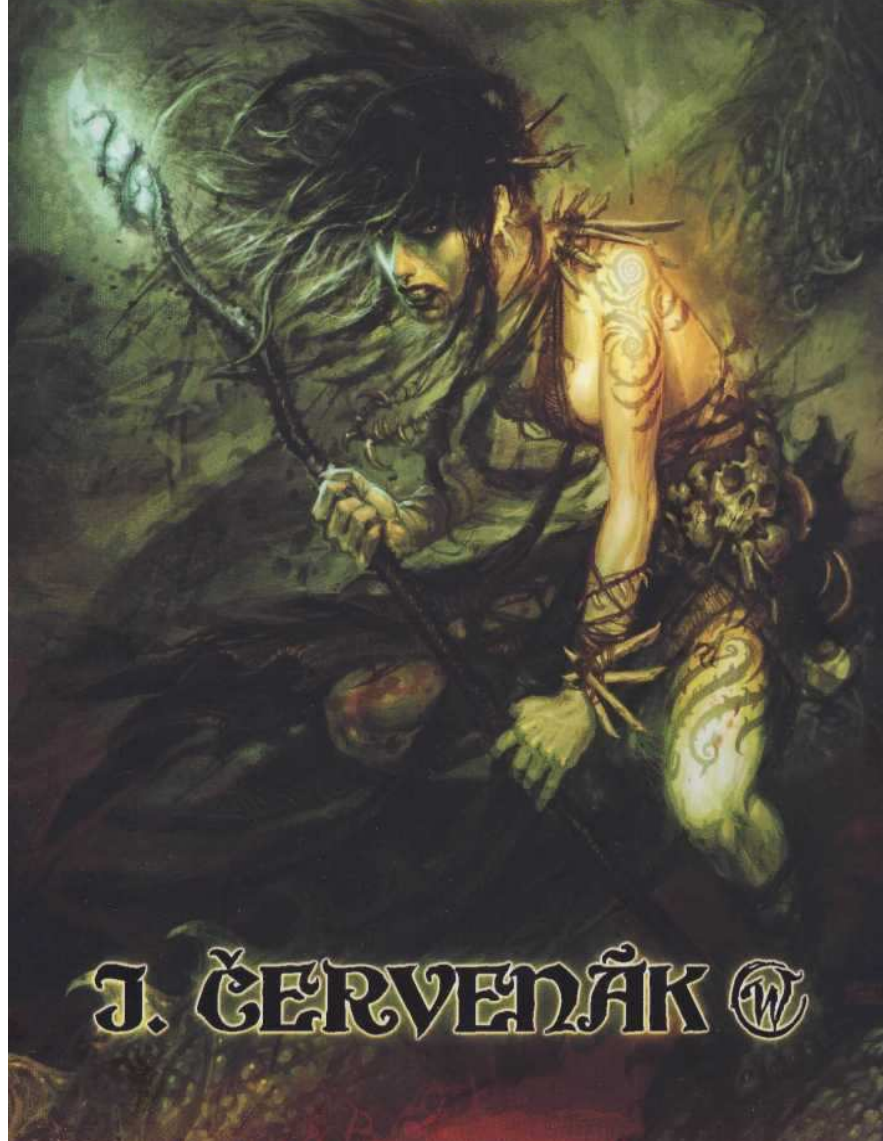

BOHATÝR

DRAČÍ CAREVNA

J. ČERVENÁK ©

Po ovládnutí kraje Bulharů na řece Volze se kyjevský vojevůdce Svjatoslav na čas usadil v sídelním Bolgaru a upevňuje zde své mocenské pozice. Ilja a ostatní bohatýři, rychle se uzdravující z válečných zranění, jsou však jako na jehlách. Jejich úhlavní nepřítel, velekněz Tugarin, unikl někam na sever. Svjatoslav dovolí bohatýřům, aby se vydali po jeho stopách a jednou provždy s ním skoncovali. Družina vypátrá zloducha v divokých končinách obývaných kmenem Čeremisů, ale tam štvance zdaleka nekončí. Jejich nepřítel totiž směřuje na sever, na území tajemných Čudů. Pověsti vyprávějí, že někde v tamních lesích je brána do záhrobí, na železný most a divotvornými silami obestřený ostrov Bujan...

A právě tam chce zákeřný čaroděj konečně získat schopnosti, které z něj učiní poloboha. Ostrov však střeží neblaze proslulá čarodějná kněžna, kterou místní vyděšeným šepotem nazývají Baba Jaga – »matka hadů«. Ilja a jeho druhové budou muset opět bojovat s dračími kouzly i s temnotou, která si našla zrádné srdce v jejich vlastních řadách...

Juraj Červenák v nakladatelství Wales

Cyklus Černokněžník

1. Vládce vlků
2. Radhostův meč
3. Krvavý oheň
4. Válka s běsy (povídky)

Cyklus Bohatýr

1. Ocelové žezlo
2. Dračí carevna
3. *Bílá věž (vyjde v roce 2007)*

JURAJ ČERVENÁK

**BOHATIER: DRAČIA
CÁROVNÁ**

Copyright © 2007 by Juraj Červenák
Czech translation © 2007 by Robert Pilch
Cover, map & illustrations © 2007 by Michal
Ivan
Czech Edition © 2007 by Václav Soukup –
Wales
All Rights Reserved

ISBN 978-80-86939-61-2

Distribuce tel./fax: 241 741 952

e-mail: wales@volny.cz
web: <http://www.wales.cz>

Věnuji své nejbližší rodině za statečnost a sílu v těchto těžkých časech (oni vědí), a samozřejmě své trojjediné Zorji, která je mi Jitřenkou, Večernicí i Půlnočnicí.

Poděkování patří tradičně Robertovi, Mišovi a všem, kteří se podíleli na přípravě knihy, včetně nového jazykového redaktora Jiřího Popiolka – vítěj do party, Jirko ;-). Také děkuji přátelům z diskuse na mém webu za podporu a děvčatům z Městské knihovny v Banské Štiavnici za trpělivost při čekání na vrácení mnou zapůjčeného ohmataného výtisku Bohatýrských bylin.

Zvláštní poděkování tentokrát směřuje k Miloši Ferkovi, který ze svého výletu v Pobaltí přivezl velmi zajímavou a pro mne nevýslovně užitečnou knihu ugrofinských mýtů a laskavě mi ji zapůjčil. Dala románu úplně jinou, bohatší a myslím, že i kvalitnější podobu.

KNIHA PRVNÍ

Bohatýrská stráž

KAPITOLA PRVNÍ

Past na škodnou

V Itylu temná voda hučí, na krvavém nebi sokol křičí a k vám, bratři, na těch křídlech sokolích bylina bohatýrská letí. Poslyšte příběh o Volchovi Vseslajeviči a Mikulovi Seljanoviči, udatných bojarech kyjevských.

Stalo se za oněch dob, v prvním roce vlády velkoknížete Svjatoslava, že Volch Vseslajevič na gosudarův příkaz ustanovil svou slavnou družinu. Sesbíral třicet zajatců, knížecích synů z Kyjevem porobených kmenů, jež v sídelním hradišti jako rukojmí drželi, a nazval je goryniči, syny draka, aby jejich jméno plamennou silou dunělo a strach do nepřátelských srdcí zasévalo. Každý junák dostal mocného bujarého oře a zbroj tak zářivou, že její třpyt oslňoval až v samotném Cařihradu, kde lidé na hradby vybíhali a náramně se divili: „Hled'te, co se to tam v dálkách na severu blýská, že to i třpyt našich palácových pokladů zahanbuje?“ Ech, věru, to se třpytí bohatýrské zlaté přilbice, kolčugy z čistého stříbra i meče a sekery z nejlepší kyjevské oceli, jež se leskne jako zrcadlo!

Svjatoslav, byt' mu stěží první vousy vyrašily, byl vládce moudrý a šlechetný, a tak velkodušně daroval těm někdejšími rabům svobodu a ustanovil je

ochránci knížecího stolce, po svůj bok je povýšil.

Když skončila sklizeň a přišel čas dožíněk, nasedla chrabrá družina na bujné koně a vydala se k porobeným kmenům do vzdálených hradišť a měst vybírat daně a poplatky. Náramně se vylekala zvěř, když zaslechla těch bohatýrských ořů kopyt dunění. Turové a jeleni utekli do lesů, soboli a bobři odplavali na ostrovy, drobná zvěř zalezla do houští, ryby se schovaly v hlubinách řek a jezer.

I dovedl Volch Vseslajevič své udatné goryniče do města Turova. Kníže kmene Dregovičů, který sídlil za jeho hradbami, spěchal kyjevské vyslance přivítat. K zemi se klaněl, chválu na Svjatoslavovu moudrost a dobrotu pěl, Volchovu družinu velebil, div že jim ruce a nohy nelíbal. Pozastavil se Volch nad tolikerou úslužností, popřemýšlel hlavou bystrou, ale nic nevydumal. Vešli tedy goryniči do paláce, ke stolům zasedli, medovinou se napojili, pečenými labutěmi z dregovičských mokřadů nakrmili. A když bylo po hostině, přikázal Volch knížeti, aby šli společně přichystanou daň přepočítat.

Tehdy se hospodář znovu začal klanět, kyjevskou vládu velebit, Volchovi lem roucha líbat. Tomu se to už věru nezamlouvalo, i okřikl Dregoviče, aby nezdržoval. Společně vešli do pokladnice, kde už byla daň pro Svjatoslava přichystána.

Počítá Volch sobolí a liščí kožešiny, počítá pytle žita, džbány medu, soudky piva, paroží i zlaté hřivny. A když napočítal jen polovinu toho, co mu Svjatoslav přikázal od Dregovičů vybrat, popadl své žezlo čarodějně, malachitem vykládané, a tak jím vládce Turova počastoval, až mu hned krvavé chuchvalce z nosu vylétly a zuby na podlaze zachřestily.

„Takhle si ty vážíš velkoknížete kyjevského?“ okřikl Volch klečícího ničemu. „Chválu na něj vyzpěvuješ, čelem div že o zem nebiješ, ale ve skutečnosti ho ošidit chceš, hamižníku jeden? Vím já, že Dregovičové takovou nouzí netrpí, aby museli na poplatcích škudlit! Kde je zbytek daně? Mluv, jinak ti na místě useknu tu tvou prohnanou palici a vypasené tělo pohodím vránám na pole!“

Plazil se turovský kníže po zemi, krví z rozbitých úst Volchovy hříběcí botky špinil, o slitování prosil. A prý že nemohl naplnit všechny pytle, truhlice a džbány, protože jeho vladykové na západě se vzbouřili, poslušnost Turovu i Kyjevu odmítli, Svjatoslava neřádem a hrdlořezem varjažským nazvali a pak vyhrožovali, že jestli někdo přijede k nim poplatky vymáhat, na kusy ho rozsekají a jeho ostatky do močálu pohodí, ať se jimi ryby a hadi nakrmí.

I vzkypěl ve Volchovi vztek. Hned ráno družiníky zburcoval, koně sedlat kázal a ostré meče, tuhé luky, okované kyje a dlouhá kopí popadnout. Vyrazili goryniči z Turova na západ, k hradišti Vlčinci, kde prý vůdce těch vzbouřených zloduchů, co dobrého knížete Svjatoslava nectili, na svém lakotně nahrabaném bohatství dřepěl.

Jak tak cválá družina cestičkou přes širé mokřady, podle nichž země dregovičská své jméno dostala, najednou zaslechne, jak si v dálce někdo písničku pohvizduje. A musí to být sedlák, co své pole oře, protože kromě pískání je slyšet i koníka dusat, pluh povrzávat, kamínky na ostré radlici skřípat.

Ale byť družina celý den cválala, od úsvitu až do soumraku, k tomu oráči nikterak dojet nemohla.

Druhého dne ráno goryniči opět do sedel skočili

a na západ cválali, za tou písničkou, dusotem oráčova koně a skřípáním pluhu v zemi. Jenomže až koně až do temného večera hnali, k tomu oráči zase nedojeli.

Tak vyrazili i třetí den a k polednímu konečně toho oráče našli. Na velikém poli, že mu konce nedohlédli, rozorával matičku Zemi na podzimní setbu, písničku si pohvizdoval, brázdy hluboké jako hradní příkopy vyorával a pně i balvany velké jako domy jednou rukou na stranu odhazoval.

S údivem hledí kyjevští bohatýři na toho oráče, neb jeho kobyłka má opratě i uzdu z čistého hedvábí, pluh je kovaný z nejlepší oceli, radlici má stříbrnou a držáky z ryzího zlata. A oráč samotný? Radost na něj pohledět! Vlasy se mu vlní jako zlaté hobliny, oči se mu třpytí jako perly a po rtech červených by šlo vejce kutálet. Botky má ze zeleného safiánu, čapku z nejdražší soboliny a kaftan z černého sametu...

„Ale hovno!“

„Co... cože?“

Přestože byla hospoda plná k prasknutí, doposud zde vládlo téměř posvátné ticho. Každé ucho zvědavě lapalo slova šedivého guslara, který s ošoupanou citarou na kolenou seděl na balíku slámy a zády se opíral o prostou ohradu, za níž přežvykovali seno koně, osli a velbloudi. Hostinec byl prostorný, ale nanejvýš prostý – stáj, výčep i noclehárna byly namačkány do jediné místnosti pod širokánskou střechu, neoddělené zdmi, jen ohradami a nahrubo otesanými trámy. Pach hnoje se mísil s lidským potem, laciným chlastem a pšouky spáčů, takže kdokoli sem takhle pozdě večer vkročil, div že nemusel tasit šavli, aby se skrz ten smrad prosekal.

Pocestní v těchto končinách však neohrnovali nos ani nad puchem, ani nad levným pitím, a už vůbec ne nad hlučnou společností. Kupecká cesta z Bolgaru do Bilaru se proslavila řáděním krutých loupežníků a nocovat pod střechou a s tolika lidmi po boku znamenalo nocovat v bezpečí.

„Co to říkáš?“ zakoktal guslar znovu, pátraje zakalenýma očima po tom drzounovi, co přerušil jeho bylinu.

„Říkám, že krmíš tuhle společnost báchorkami!“

Hostinec, ještě před chvílí napjatě, bez jediného zašeptání naslouchající, teď pobouřeně zahučel. Všichni se otáčeli na lavicích, židlích i obyčejných špalcích, aby se podívali na toho nafoukaného mamlasa.

„Neruš, Varjagu!“ vykřikl někdo směle. „Nestačí, že se roztahujete v Bolgaru, dupete v paláci samotného emíra, necht' mu Alláh dá věčný život, ještě i nás tady chcete častovat svou nadutostí a zpupností?“

„Zavři zobák, mohamedáne,“ opáčila robustní postava, černající se ve stínu poblíž dveří, kam světlo ohniště a olejových kahanců nedosáhlo. „Mrzí tě, že máš čím kousat večeři? Můžu zařídit, aby ti ji museli předžvýkat, protože tvoje zuby budou chřestit na podlaze jako suchý hrách!“

Dobrá třetina hostů ihned změnila názor a přešla na vetřelcovu stranu. Z prostého důvodu – protože i tady, v srdci Bulharska, si kupci a majetnější pocestní najímali jako strážce bojovníky ze západu. Díky tomu skoro polovině přítomných proudila v žilách varjažská, kyjevská nebo novgorodská krev. Páchnoucím vzduchem rázem začaly poletovat šťavnaté urážky, jedním směrem »mohamedánští obřezanci«, druhým zase »pohanští prasožrouti«.

„Kromě toho,“ dodal příchozí a jeho hlas podobný medvědímu řevu rázně zadusil sílící vřavu, „nejsem Varjag. Jsem Dregovič. Toho času ve službách knížete Svjatoslava.“

Chlap, co se odvážil neznámého okřiknout, opět potřásl hlavou ve špičaté kožené čapce a praštil do stolu jílcem kinžálu, umaštěného pečeným skopovým. „A co má být? To ti ještě nedává právo...“

„Já jsem ten oráč.“

Krčma ztichla, jako by smečka neviditelných přízraků najednou sevřela všechna hrdla. Jen ve stáji vedle zahýkal osel.

Mohutný muž vykročil ze stínu. Světlo ohně ukázalo jeho ruměnou, opálenou tvář, zalesklo se na přilbici poutající neposlušné ryšavé vlasy, třpytivě pohládilo novou kolčugu a náprsní pancíř, otřelo se o hlavici meče vyčnívající zpod tmavého pláště.

„Mikula?“ ozval se z davu ochraptělý hlas. „Mikula Seljanovič?“

„Osobně,“ přikývl obr. „A tohle,“ ukázal palcem za sebe, odkud se ze stínu vynořili další dva urostlí mladíci, podobní si navzájem jako vejce vejci, „jsou Divljan a Borovej, bratři z Polocka, poslední žijící goryničové. Byli tehdy s Volchem v dregovičském kraji a potvrdí vám, že to, co tady zaznělo, jsou jenom zveličené povídačky.“

„Bylina je bylina,“ namítl starý guslar. „Nedrží se pravdy jako filčka babského ohanbí; kráčí si svou cestou. Říká se o tobě, Mikulo, selský synu, že také rád potěšíš druhy u táborového ohně písni a hrdinským příběhem z dávných dob, takže bys tomu mohl rozumět. Navíc bys měl být rád, že my, guslaři, bardí a igríkové, dodáváme tvým skutkům na slávě a hrdinskosti.“

„Možná máš pravdu,“ připustil Mikula, trochu zkrotl a možná se i zastyděl. „Bylina bez příkras a přehánění nestojí ani za zlámanou železnou hřivnu. Odpusť tedy, že jsem tě přerušil. Ale to je tak – všechno, o čem tady zpíváš, jsem zažil na vlastní kůži, takže mi je z toho zveličování do smíchu. Předtím, než jsem vstoupil do kyjevské služby, jsem se nikdy žádného sametu ani hedvábí ani nedotkl, to mi věřte. Když mě Volch a jeho bojaři zastihli na tom poli – mezi námi, je to malý kousek mokré, neúrodné půdy uprostřed mlhou pokrytých močálů – byl jsem celý od bláta a hnoje a měl jsem na sobě akorát tak propocenou rubašku a otrhané kalhoty. Oral jsem starým, rezavými skvrnami pokrytým pluhem s dřevěnými držáky a opratěmi bez ozdob. O zlatě a stříbře se mi ani nesnilo. A, jak vidíte na vlastní oči, už vůbec nejsem takový krasavec, jak mě tady stařík popsal.“

Část hostů se po Mikulově úšklebku osmělila a zachechtala se tomu žertu. Zpoza dlouhého dřevěného stolu se zvedl ramenatý chlap s plavými vlasy spletenými do copů, navlečený do kroužkové suknice – na první pohled Varjag.

„Tady je volné místo, udatný Seljanoviči,“ ukázal na lavici naproti sobě. „Pojď si přisednout a povyprávěj nám, co se ve Vlčinci skutečně přihodilo. A dovol mi, ať ti koupím pití.“

„To ti rozhodně dovolím, příteli,“ zazubil se Mikula, pokynul dvojčatům a začal se prodírat tlačenicí k varjažskému stolu. Vypadal při tom jako radlice, rozorávající kyprou dregovičskou zem. „Ale jen jeden džbán. Vezeme z Bilaru truhlu plnou zlata, kterou tamější beg s úctou posílá našemu gosudarovi Svjatoslavovi do Bolgaru, a neradi bychom ji někam zašantročili jen proto, že jsme si hloupě ožrali

držky.“

„A to ten poklad vezete jenom tři?“ podivil se Varjag.

„Je nás pět. Kolyvana Vyhnanec a Morofej Tiverce jsme nechali hlídat na voze.“

„I tak je vás na takový náklad málo. Nebojíte se loupežníků, kteří prý hojně svlažují tuhle cestu krví pocestných? Neslyšeli jste o přepadených, povražděných a vyrabovaných karavanách v blízkém okolí?“

„Slyšeli,“ pokrčil Seljanovič rameny, sundal si přilbici a vecpal se na lavici mezi světlolase severany. „A co má být? Žádných prašivých hrdlořezů se nelekáme. Kromě toho, větší družinou bychom k sobě jen přilákali jejich pozornost. Čím menší skupina, tím jednodušeji proklouzne.“

„Odpusť, Blahorodí,“ zašeptal Mikulovi do ucha krčmář, který se mu právě skláněl k rameni a pokládal na stůl džbán s vínem, „ale neměl bys tak přede všemi roztrubovat, že vezeš zlato bilarského bega. Co když tady mají lupiči své špehy?“

„Něco mi bzučí kolem uší!“ ohnal se po něm Mikula a zatvářil se, že pátrá zrakem po nějakém dotěrném hmyzu. Varjagové se zase zachechtali. Nalili si, třískli hliněnými a dřevěnými poháry a rázně se napili, až jim řídká rudá tekutina crčela po vousech.

„Řádně křtěné, jen co je pravda,“ zašklebil se Mikula, když odložil pohár.

„Cože je?“ nechápal varjažský náčelník.

„Áááale, to je takový křesťanský výraz. Pochytil jsem ho od nějakého pámbíčkáře z knížecí družiny, od Jegora, Aljoši nebo Samsona, už si nepamatuju. Když se rozhodneš poklonit kříži, křesťané tě do svého stáda přivítají pocákáním vodou. Anebo tě

rovnou vykoupou v řece či jezeře. Brr, už jen proto tu víru nikdy nepřijmu!“ Mikula se přehnaně otrásl a zachechtal se společně s ostatními okolo. „Takže chápeš, když se řekne, že víno je křtěné...“

„Moje víno není ředěné!“ zabrblal pohoršeně krčmář, ale Mikula se zase jen ohnal po neviditelném komárovi, čímž hostinského umlčel a odehnal. „Poslyš, příteli,“ zašilhal na štědrého Varjaga, „zdáš se mi nějak povědomý. Neviděli jsme se už někde?“

„Ovšemže viděli. V Bolgaru. Jsem Einar Sigmarsson a tadyhle s chlapci jsme připluli na jedné z helgardských veslic.“

„Pod velením Bragiho Halvorssona?“

„Uhm.“

„Tak to jsme všichni bojovali ve válce se suwarským Mutahar-chánem.“

„Jen každý na jiném bojišti. Zatímco ty jsi s goryniči zaútočil na samotný Suwar a tamnější dračí věž, my jsme se pod Svjatoslavovým velením srazili ve stepi s hlavním vojskem.“

„Tak jako tak jsme prolévali krev za společnou věc. To chce další přípitek.“

„Věru tak. Na padlé druhy!“

Mikulovi ztuhl úsměv ve tváři. „Na padlé druhy...“ povzdechl si, očividně zaskočený nedobrymi, žalostnými vzpomínkami. „Na Volcha, který mi byl jako bratr a kterého zhltl suwarský černý drak, kéž by mu šupiny opadaly a maso zaživa uhnulo od kostí!“

Varjagové zvážněli a v tichosti se napili. Mikula i bratři z kmene Poločanů dychtivě polykali, jako by zapomněli na předsevzetí neopít se.

„Tak jak, povyprávíš nám o setkání s Volchem a bitce ve Vlčinci?“ nadhodil Einar, utíraje si hřbetem

dlaně mokré vousy. „Chceme vědět, co se tam opravdu přihodilo. A ostatní taky, nemám pravdu?“ dodal hlasitěji, s výzvou v hlase, která oznamovala, že jestli se někdo odváží něco namítnout, okamžitě dostane po tlamě.

Krčma souhlasně zahučela.

„Jen vyprávěj, Seljanoviči, nenech se prosit,“ přidal se dokonce i starý guslar. „Už jsem tu bylinu, zpívanou i vyprávěnou, přednášel snad stokrát. Rád si ji pro změnu vyslechnu, a ještě raději z úst toho, kdo je sám její hrdinou.“

Vousatý bohatýr nejdřív vrtěl hlavou a vymlouval se, že nemá náladu, ale když už bylo toho pobízení a poplácávání po širokých plecích příliš, odevzdaně rozhodil rukama a vstal.

„Tak dobrá, dobrá... Ale aby tadyhle stařík nebyl škodný a neposlouchal jen tak nasucho, naberte mu na můj účet korběl piva.“

Mikula si sundal plášť, popadl dolitý pohár s vínem a prodral se kolem Varjagů na ten kousek volného prostranství u ohrady, kde seděl i starý guslar. Tam nadmul hrud', rozhlédl se po zvědavých obličejích hostů a pokýval hlavou:

„Vidím tu i kupce zdaleka, takže se možná mezi vámi najde někdo, kdo už navštívil můj rodný dregovičský kraj...“

„Já jsem tamtudy před třemi lety putoval,“ zvedla se z davu ruka s pohárem.

„Tak potom potvrdíš, příteli, že končiny kolem řeky Pripjat' nejsou dvakrát pohostinné. Kam až oko dohlédne, táhne se širošířá rovina pokrytá močály a zamlženými, vlhkými lesy. Páchnou tam bahenní výpary, v zeleném povlaku na stojaté vodě se krouťí hadi a dětem, co se narodí v tom smutném kraji, je ukolébavkou skřehotání žab. I mně bylo. Vyrostl

jsem v chudé selské rodině a mým údělem bylo navždy se lopotit na tom kousku suché země mezi slepými rameny Pripjatě. Pokaždé, když jsem po řece viděl plout kupecké lodě nebo po stezce podél břehu cválat poutníky, díval jsem se za nimi až k obzoru a přemýšlel o tom, jak se žije v jiných zemích – v prosluněných lesích kolem Kyjeva, ve větrných stepích na dolním toku Slavutiče, ve zlatem se blýskajícím Cařihradu, u majestátního Itylu, vlastně kdekoli mimo nevlídná dregovičská blata.

A tu, jednoho dne, když jsem od rána dřel na poli a kručící žaludek už mi oznamoval, že je čas oběda, zarachotila na cestě podél Pripjatě kopyta třiceti bohatýrských koní...”

„Veles necht’ ti pomáhá a Mokoš at’ ti dopřeje bohatou úrodu, dobrý člověče!“

Práškl karabáč a do pluhu zapražená kobylka poslušně zastavila. Mikula Seljanovič zvedl zrak od práce.

„Pěkně zdravíš, bojare, jen co je pravda,“ zabručel. „Jenže se obávám, že bohové plodnosti a úrody na tenhle kraj nějak pozapomněli. Nechali ho napospas vodníkům, rusalkám, beregyním a ostatní havěti, které svědčí vlhko. Jaká neblahá povinnost vás přivádí sem, na konec světa?“

„Jsme bohatýři velkoknížete Svjatoslava,“ odvětil černovlasý, zelenooký vojevůdce, svírající v pěsti čarodějnické žezlo vykládané malachitem, s úločkem stříbrné dračí šupiny vetknuté do hlavice, „a míříme do Vlčince vybrat zpupně zadržované poplatky.“

„Takže Kyjevané, hm?“ přelétl je Mikula pozornějším pohledem. „Myslel jsem si to – podle zlaté Perunovy sekerky na vašich hrudích a toho

trojhlavého draka, jehož znak se vám skví na štítech. To musí být Goryn, takže jste goryničové a já mluvím s Volchem Vseslajevičem.“

„Tak jest. Ale družinu jsem ustanovil teprve nedávno – to už ta zvěst stihla dolétnout až sem?“

„Stihla, jak by ne. Všichni si povídají, jak Svjatoslav sestavil gardu z bývalých zajatců a rukojmích, většinou kněžíků porobených kmenů. A oni mu teď oddaně slouží, i když Svjatoslavovi rodiče, ať už krutý Ingvar, nebo nelítostná Helga, podřezávali krky jejich otcům a po tisících vraždili jejich soukmenovce.“

Družina podrážděně zahučela, dokonce i ocel varovně zacinkala.

„Urážíš, Dregoviči?“ zkřivil ústa Vseslajevič, když rázným gestem utišil chlapy. „Já tě uctivě zdravím, pěkně s tebou rozprávím a ty si pohrdavě odpovídáš? Chceš snad, aby se ta čerstvě vyoraná brázda stala tvým hrobem?“

„Uklidněte se a zastrčte meče zpátky do pochev, udatní bojaři,“ odfrkl si Mikula. Zdálo se, že se hrozby vůbec nezalekl. „Nechtěl jsem urážet ani se posmívat. Jen říkám, co jsem slyšel. Navíc, ani trochu se nedivím, že hrdě nosíte na hrudích zlatou sekerku, znak kyjevských knížat. Myslíte si, že já bych nevyměnil tuhle špinavou lopotu za sedlo rychlého oře a necválal s vámi do bitvy a pak do zlatých síní kyjevského dvorce?“

Volch přimhouřil oči. Ještě chvíli se zlobil, ale pak už mírnějším hlasem navrhl:

„Tak proč to neuděláš? Jsi snad vázán povinností k rodu, k matce nebo otci?“

„Ta pouta jsou už zpřetrhána. Matka mi zemřela už dávno, otec odešel k bohům loni v zimě. Žiju sám a pro sebe.“

„Pak nechápu, proč otálíš. Vypřáhni kobytku, hod' ten rezavý pluh do Pripjatě, popadni karabáč a sekeru a pojed' s námi. Aspoň nás dovedeš nejkratší cestou do Vlčince.“

Mikula zamyšleně naklonil hlavu. „Vážně byste mě mezi sebe přijali?“

„Proč ne? Svou drzostí jsi ukázal, že ti nechybí odvaha, a síly máš očividně taky dost. Musím tě ale varovat, že ve Vlčinci poteče krev. Tamnější vládce se vzbouřil proti knížeti z Turova i proti Svjatoslavovi. Jedeme ho naučit pokoře. Nebude ti proti vůli dívat se, jak teče krev tvých rodných?“

„Těch ve Vlčinci? Pche!“

„Než mě odsoudíte jako neřáda, co zradil vlastní krev,“ rozhlédl se Mikula po naslouchajících hostech v krčmě na bilarské cestě, „musím vám povyprávět, co se stalo pouhé dva dny před Volchovým příjezdem. Já sám jsem vážil cestu do Vlčince. Nechtělo se mi tam, protože hradiště už jistou dobu ovládal bojovný, zbojnický vladyka, který krutě povraždil své předchůdce, včetně vlastních příbuzných. A k ostatním členům rodu, hlavně k prostým sedlákům, rybářům a lovcům z močálů, se choval hůř než otrokář ke svému zboží – poplatky a mýta nenasytně vymáhal, poutníky na cestách přepadával, vozy s lichvou raboval. Kdo mohl, hradišti se vyhýbal. Jenže já jsem potřeboval nakoupit sůl, abych si mohl naložit vepřové na zimu, a sůl měli jen ve Vlčinci.“

Koupit pytlík soli za poslední železnou hřivnu, to se mi podařilo raz dva a bez průtahů. Cena byla vysoká, ale co naděláte, sůl je tam u nás velká vzácnost. Jenže když jsem zamířil k bráně, najednou mě obklíčili vladykovi chlapi, smradlavá smečka

těch nejhorších povalečů, pijavic a hrdlořezů. A prý jestli jsem zaplatil poplatek za vstup do města a daň za nakoupené zboží. Říkám jim, že jsem svobodný člověk a že takové pitomosti, jako jsou daně, ať si laskavě strčí do svých nemytých prdelí. Ještě jsem dodal něco o tom, že ty řitní otvory asi mají na ksichtech, protože mi jejich slova znějí, jako když se našinec k obědu přejí zelí a pak celý večer nahlas prdí, jako když z bahnišť unikají jedovaté plyny.“

Hostincem proběhla vlna chechtání.

„Vrhli se na mě jako vosy na med. Odstrčil jsem je, až huby v hnoji a blátě na nádvoří smočili, a krácel jsem dál k bráně. Jenže pak se mi do cesty postavil jejich náčelník, vytáhl na mě meč, takový žabikuch, a já jsem až na poslední chvíli zastavil dopadající čepel pytlíkem se solí. Jak jinak, ostří ho rozpáralo a dočista všechna sůl se vysypala do bláta. To mě rozzuřilo. Popadl jsem svůj karabáč a tak jsem tu všivou chamrad' počastoval, že nikdo z nich nezůstal stát na nohou. S rozsekanými tlamami a krvavými klobásami na zádech za mnou křičeli, že si pro mě přijdou a moji hlavu na ostrý kůl před branou Vlčince nabodnou.

Tohle jsem povyprávěl Volchovi a on se zasmál a řekl mi, že když pojedu s nimi, nejenže se chlapů, co mi smrtí hrozí, navždycky zbavím a nebudu se pak po nocích budit při každém zašustění před chatrčí, ale taky si dostatečnou náhradu za utrpenou újmu odnesu. A že namísto pytlíku soli si odvezu měšec zlata.

Nemusím vám vykládat, že jsem se moc dlouho nerozmýšlel. Ne kvůli slíbené kořisti, ale pro vidinu dobrodružství po boku slavných kyjevských bohatýrů. Popadl jsem karabáč a sekeru, vypráhl z pluhu kobytku, vyskočil na její neosedlaný hřbet a

vyrazil s goryniči podél Pripjatě na západ.

Ještě před soumrakem jsme dorazili k Vlčinci. Na palisádách postávaly jen obvyklé strážce a brána byla otevřená dokořán. Vypadalo to, že zbojnický vladyka nemá o Volchově příjezdu ani tušení.

Jak se ale vzápětí ukázalo, bylo to jen zdání...

„Vpřed, bratři!“ vykřikl Volch Vseslajevič a jeho pobočník zadul do zakrouceného rohu se stříbrným náustkem. „Cválejte, lomozte, strach rozsévejte! Prosté lidi šetřete, utíkající do zad nerubejte, ale jestli se vám někdo postaví do cesty se zbraní v ruce, bez váhání mu setněte palici!“

„Ne tak zhurta!“ zvolal Mikula, ale goryničové už ho neposlouchali. Sborově vykřikli jméno draka Goryna, které jim bylo bojovým pokřikem, pozvedli kopí, tasili meče a cvalem vyrazili za Volchem k vlčínecké bráně.

Zubaté palisády obklopoval hluboký příkop, plný zatuchlé vody z jednoho bočního ramena Pripjatě. Nad ním vedl k bráně dřevěný most na vysokých sloupech. Jakmile kopyta koní zaduněla na prknech, podpěry hlasitě zapraskaly, zlomily se jako slámky a most se i s bohatýry zřítil do kalné vody. Odpovědí na překvapené výkřiky a zoufalé koňské řčení byl řehot z vlčíneckých hradeb. Na palisádách se najednou objevili lučištníci a z brány vyběhli muži s dlouhými kopími v rukou. A všichni se na pokyn vladyky, který štěkal rozkazy z vysoké věže nad bránou, obořili na topící se goryniče.

Byla to, jak jinak, past. Vlčínecká havěť podřízla sloupy pod mostem a nechala bránu otevřenou, aby nepřátele přilákala. A teď se je chystala pobít jako topící se krysy. Do příkopu se sesypal déšť šípů, oštěpů a kamení. Jenže tahle část plánu už

Vlčineckým nevyšla. Volch se totiž okamžitě vydrápal z vody, pozvedl Malachitové žezlo a něco vykřikl. Z dračí šupiny na holi vyšlehlo stříbřité světlo, zahalilo goryniče brodící se mezi troskami mostu a od té přízračné záře se všechny střely a kameny odrazily jako od železného štítu a neškodně popadaly do vody a na břeh.

Mikula seskočil z kobylinky, rozmotal bič, házel ho goryničům do příkopu, a když se ho chytili, vytahoval je nahoru – dokonce i s koňmi.

„Říkal jsem vám, abyste tolik nespěchali,“ vyčítal Volchovi, ze kterého odevšad crčela voda a při každém kroku mu směšně čvachtalo v hříběcích botkách. „Vladyka je liška podšitá. Tušil jsem, že nás do hradiště jen tak nepustí.“

„Pes je to, a ne liška,“ vrčel Vseslajevič. „Prašivý, smradlavý pes. A jako psa ho přinutím, aby žral vlastní výkaly!“

„Rád ti s tím pomůžu, ale nejdřív se musíme dostat dovnitř. A bez mostu to nebude vůbec lehké. Příkop je hluboký, se zrádným bahnitým dnem.“

„Tohle byla jediná přístupová cesta?“

„Věru jediná. Příkop dělá z hradiště ostrov a jiná brána dovnitř nevede.“

Goryničové na břehu hned popadli luky a pomstychtivě opětovali střelbu. Jejich šípy žádná kouzla nezadržela. Z palisády a zbytku mostu před bránou se zřítilo pár prošpikovaných chlapů, načež vladyka rychle přikázal stáhnout se za hradby a pořádně zavřít bránu.

„Tak počkáme na tmu,“ podíval se Volch na chladné slunce, které uvázlo v lepkavých západních mlhách jako v pavučině a ta ho teď nelítostně stahovala do hlubin močálů. „Do té doby něco vymyslíme. Přísahám u všech svých předků, kterým

Goryn dával dračí sílu, že do úsvitu bude Vlčinec náš a zbojníci budou trpce litovat, že se vzepřeli vůli kyjevského velkoknížete!“

Mikula prolil hrdlem zbytek vína z otlučené hliněné číše a rozhlédl se. Pod začouzenou střechou hospody se tísnily snad čtyři tucty hostů, ale nikdo ani nemukl. Ať už Varjagové, Bulhaři, Udmurti, Kyjevané nebo Chazaři, křesťané, mohamedáni či pohané, všichni napjatě naslouchali.

„Vím, jak jste se dostali do hradiště,“ využil bohatýrovy odmlky starý guslar. „Bylina tvrdí, že jste s Volchem nasedli na své oře, pobídli je do trysku a mocným skokem přelétli přes příkop. Ty jsi prý potom jediným úderem pěsti vyvrátil bránu a bok po boku jste vtrhli do hradiště a rubali zbojníky hlava nehlava, dokud jste je nepobili do poslední nohy...“

Seljanovič na něj pohlédl tak, až stařec zalitoval, že vůbec otevřel ústa.

„To by se mi věru líbilo, kdybych byl takový polobůh, co na jediný šup rozbije okovanou bránu dregovičského hradiště,“ řekl o něco smířlivějším tónem a ušklíbl se. „Jenže takhle to chodí opravdu jen v bylinách. Ve skutečnosti jsme museli dát hlavy dohromady a vymyslet nějaký šikovný způsob, jak zdolat palisádu. Nějakou lest.“

„Zepředu to nepůjde,“ bručel Volch zamyšleně. „Bránu střeží lépe než úzkostlivý otec panenskou blánu své jediné dcery. Zkusíme přelézt hradbu na jiném úseku. Kde je nejslaběji střežená?“

„Na severozápadě,“ ukazoval Mikula přes hradiště ke krvavému obzoru. „Tam se hned od palisády táhne širokánský močál. Jenže je hluboký, plný zrádných bahnišť, a ani při nejlepší vůli ho

nepřebrodíme. A než by muži v plné zbroji doplávali k hradbě, byli by na pokraji sil...”

„A co takhle sehnat nějaké čluny?“

Mikula opětoval tázavý pohled Volchových zelených očí. Pak se ušklíbl a přikývl. „Kousek odtud, na břehu Pripjatě, stojí rybářská osada. Mám tam příbuzného, bratrance mé nebohé matičky. A vím o něm, že k té chamradi v hradišti chová stejně vroucí city jako já. Když ho požádám, bez váhání nám půjčí člun. A ostatní rybáři taky. Ani je nebudou muset přenášet, z řeky se dá bočními rameny doveslovat přímo do močálu za Vlčincem.“

„Výborně,“ zašklebil se Volch. „Nasedni hned na kobytku a jeď navštívit příbuzné. Já pošlu chlapy do lesa, ať nasekají mladinu a udělají z ní dlouhý žebřík.“

„Ale,“ zarazil se Mikula uprostřed otočky, „neprozradí nás šplouchání vesel? Stráže jsou na tom úseku sice slabé, ale občas po ochozu hlídka přece jen přejde...”

„Nic neuslyší ani neuvidí,“ mrkl na něj Volch spiklenecky a významně poklepal prsty na své dračí žezlo. „To už nech na mně.“

Mikula už se dál nevyptával, s kouzly a čarodějnictvím toho chtěl mít společného co nejmíň. Svižným skokem se ocitl na kobyličině hřbetě, až zvíře vyčítavě zaržálo. Vzápětí už pádil s větrem o závod k Pripjati, do náruče šedivého soumraku.

„Sotva nastala půlnoc, byli jsme připraveni,“ pokračoval Mikula. „Rybářské čluny protínaly olejovitou hladinu močálu, klouzaly mezi ostrůvky rákosí a pod slizkými zelenými závěsy visícími z nemocných, křivých stromů. A všichni bohatýři byli v nich a vezli i dlouhatánský, narychlo vyrobený

žebřík. Dokonce se k nám přidalo i pár odvážných rybářů, kterým lotři v hradišti dlužili to nebo ono – jednomu nechal vladyka odvléct ženu a dceru, aby je prodal otrokářům, druhého okradl o všechno, co utržil z prodeje ryb, tamtomu zase za odmítnutí poslušnosti rozsekal lodku. Vlastně jsme sestavili takové malé pomstychtivé vojsko, které se počtem vyrovnalo smečce v hradišti. Když se před námi vztyčil černý obrys palisády, Volch Vseslajevič se chopil čarodějné hole, zadrmolil pár zaklínadel a v tu chvíli se k našemu nesmírnému údivu zvedla z močálu hustá mlha. Zakryla tu malou flotilu, a kdyby jen to – navíc taky úplně zadusila zvuky vesel a vrzání přeplněných člunů. Chráněni tím nepřírodným štítem jsme se lehce prosmýkli až k hradišti. Na břehu jsme s největší opatrností zvedli žebřík a vzápětí už goryničové lezli nahoru, šikovně jako mravenci po stéblu.

Stráže na tom úseku hradeb nestihly ani zasténat, tak rychle jim nože, konopné smyčky a dobře mířené šípy vzaly hlasy. To už jsme palisádu přelezli i my s Volchem a rybáři. Družina se rychle rozběhla po ochozech směrem k bráně, kde se shromáždila většina vlčinecké posádky. A cestou jsme řezali, sekali a probodávali všechno, co se nám postavilo do cesty. Než si nás všimli a zatroubili na poplach, přivítalo se s Kostromou dobrých patnáct chlapů.

Nu, a pak vypukla velká bitva,“ uzavřel Mikula a pohlédl na dno svého prázdného poháru.

„O té vyprávěj,“ pobídl ho Einar dychtivě. „O velkém vítězství, o rubání hlav!“

„Zase tak slavné vítězství to nebylo,“ pokrčil Seljanovič rameny. „Spíš jatka. Dočista jsme ty ospalé pitomce zaskočili. A goryničové, co vám mám povídat, byli onačejší bojovníci než nějaká

zbojnická tlupa z močálů. Než jsem stihl třikrát mávnout sekerou a tucetkrát šlehnout karabáčem, bylo po bitvě a Volch stál ležícímu a chrčícímu vladykovi na krku a vyhrožoval mu, jak hnusně a bolestivě se mu odmění za vzpírání se turovské a kyjevské moci, za křivdy páchané na prostých lidech z Vlčince a okolí. Nakonec se obrátil na mě a navrhl, abychom my, vlastní rod, zjednali se svým vladykou spravedlivou nápravu. Tak jsem toho psa seznámil se svým karabáčem a zpráskaného a zkrvaveného jsme ho vyhnali do močálů, ať si tam na něm pochutnají hadi a pijavice. Pokladnici plnou naloupeného bohatství jsme vyrabovali, část si rozdělili, část naložili na koně pro kyjevského velkoknížete a dobrou třetinu jsme rozdali lidem za vytrpěná příkoří.“

„Vyprávěj,“ ozval se od stolu Borovej, „jak tě místní chtěli za vladyku.“

„Copak to je nějaký příběh?“ ošil se Mikula. „Taková byla vůle Vlčineckých, pravda, ale odmítl jsem. Už jsem se přece dohodl s Volchem, že s ním pojedu až do Kyjeva. A dobře jsem udělal. S Vseslajevičem jsme se sbratřili a od té doby jsme jezdili spolu. O slávu, kořist i nepohodu na cestách jsme se rovným dílem dělili, v bitvách si navzájem záda chránili...“

Mikulovi najednou zvadl hlas a bylo vidět, jak mu zesmutněly oči, zahleděné do minulosti, do oněch dní, které strávil po Volchově boku. Nikdo v krčmě ani nepípl.

„Věru,“ povzdechl si, „byli jsme s Volchem věrní druhové, ba bratři, jako by nás jedna matka porodila. Projeli jsme celé kyjevské panství křížem krážem a byli jsme tak nerozlučná dvojice, že i naše jména vyslovovali zároveň. On vymýšlel úskoky a

čaroval, já jsem nám karabáčem cestu zametal. Ech, kdepak je těm slavným dnům konec. Nedobře skončil bratr Vseslajevič, tuze nedobře. V dračím chřtánu, jako nějaká ovce, a nepomstěný. To je ze všeho nejhorší, z toho mi zuby skřípají a do srdce ledová dýka bodá. Tugarin, ten prašivý čubčí syn, zkurvený černokněžník, utekl někam na sever, do lesů za pohraniční Kazaň. A my nemůžeme vyrazit po jeho stopě a odvděčit se mu za vraždu bratříčka Volcha, protože máme příliš mnoho povinností tady kolem Bolgaru. Na kolenou jsem prosil Svjatoslava, aby mě pustil na sever, že mu z čeremiských lesů přinesu Tugarinovu hlavu, ale kníže pokaždé odmítl a jinými rozkazy mě zasypal. Stejně jako teď – jsem za obyčejného vozataje, truhlice se zlatem převážím, a přitom tam za Kazaní tolik krků volá po nabroušeném ostří... Odpusť, bratříčku Volchu, zůstaneš nepomstěn.“

Mikula ztichl a odtrhl nepřítomný zrak od země. Zjistil, že na něj všichni udiveně hledí, celí v rozpacích z toho, že v oku slavného bohatýra vidí třpytit se slzu. Seljanovič zprudka narovnal ramena, přiměl se ušklíbnout a jeho hlas zase nabral na síle:

„U Velese, dost bylo fňukání! Navyprávěl jsem toho tolik, že to ani všichni vrabci v itylském povodí nesezobou. Ted' at' vás zase baví tadyhle stařík s citarou. Já musím jít měchýř vyprázdnit, protože takovou schopnost, abychom mohli chlastat bez chcaní, nemáme ani my, knížecí bohatýři.“

S těmi slovy Mikula práskl číší o stůl, vyměnil si letmé pohledy s Divljanem a Borovejem – oba sotva neznatelně přikývli – a zamířil ke dveřím. Hospoda ožila. Hosté uznale pokřikovali, poháry k přípitku zvedali, a když kolem nich Seljanovič procházel, vstávali a poplácávali ho po ramenou. S děkovným

bručením zase zmizel ve stínu malé předsínky a vyšel na dvůr.

Na zápraží se zhluboka nadechl, mimovolně si protřel oči a rozhlédl se. Travnaté pahorky poseté balvany a sem tam i písečnými skvrnami, typickými pro kraj východně od velkého Itylu, zalévalo světlo hvězd a měsíčního srpku. Noc byla svěží, léto se chýlilo ke konci a pozvolna se hlásil podzimní chlad.

Mikula se otočil, ale nezamířil k nejbližšímu močí páchnoucímu rohu, aby si ulevil. Svižným krokem obešel přízemní stavbu a na zadním dvorku zamířil k rozhrkanému dvoukolovému vozu.

„Kolyvane? Morofeji?“ sykl.

V temnotě pod převislým okrajem střechy zacinkalo železo a zpoza vozíku vystoupily dvě urostlé postavy. Měsíční svit se zaleskl na pancířích a přilbicích, odhalil luky sevřené v pěstích a plné toulce na zádech.

„Neseš nám snad džbáněk vína, Seljanoviči?“ zeptal se jeden ze strážců uštěpačně, jistý si zápornou odpovědí.

„Prd potřebujete, Kolyvane,“ odsekl Mikula podle očekávání. „Máte hlídat, s plnými břichy a chlastem v hlavách byste hned usnuli.“

„Co je to za spravedlnost?“ zabručel druhý bojar, kterého to zjevně žralo doopravdy. „Vy se uvnitř cpete, naléváte, bylinami a písňemi se bavíte a my tady sušíme huby a posloucháme akorát tak vlastní kručící žaludky. Kromě toho, povinnost jsme splnili a to, co bylo potřeba, jsme už viděli.“

„Právě na to jsem se přišel zeptat. Hulákal jsem na celou hospodu, že vezeme do Bolgaru zlato bilarského bega. To by v tom byl čert, aby se to nedostalo ke správným uším. Mluvte, co jste viděli?“

„Chlapa, kterému je krkolomná jízda noční stepí přednější než víno a skopové pod střechou hostince. Jen před chvilkou vyvedl koně z bočních vrat, skočil do sedla a vyrazil k těm kopcům na severu. Tryskem, jako by jeho koni za patami hořelo.“

„Cha! Výborně. Návnada zabrala. Co byl zač, všimli jste si?“

„Vlasy jako sláma, chrastící kolčuga, železná přilbice. Vypadal spíš jako Varjag než jako místní mrchožrout nebo kočovnický zatoulanec.“

„Neříkej, opravdu?“ Mikula se otočil a zadíval se na sever, ke kopcům posypaným stříbrným prachem hvězd. „Takže všechno jde podle plánu. Doufal jsem, že na to ti krvelační nenažranci skočí. Zdá se, že i bez Volcha dokážeme vymyslet fungující lest. No, my jsme svoje udělali,“ dodal po chvíli. „Teď už nám zbývá jenom doufat, že braši měli oči na stopkách a v tuhle chvíli už dýchají prašivému zrádci na krk.“

„Viděl jsi ho, báťuško Svjatogore?“

„Jak by ne, bratře Muromče. Co se tak pitomě ptáš?“

„Já jen, že si pořád stěžuješ, jak už máš svá léta a zrak už ti neslouží jako dřív. Ačkoli já mám podezření, že jsou to jen takové tlachy a ty ve skutečnosti vidíš líp než my mladší a že tě ani klouby zase tolik nebolí a síly máš pořád za tři.“

„Za tři obyčejné možná, ale za takové tři, jako jsi ty, určitě ne. Ani za jednoho. A vůbec, nejsou to žvásty. Opravdu stárnu; ani Bůh nedonutí plynout čas naopak. Jenže toho neopatrného zabeďněnce by si všiml i chlap s vypíchnutýma očima. Neměl ani nejmenší snahu chovat se nenápadně, skryté cestičky hledat, stopy za sebou zametat. Dokonce se ani

neohlédl, jestli ho z hostince někdo nesleduje.“

„Divíš se? On a jeho kumpáni se tady roztahují už dva měsíce a do téhle chvíle proti nim nikdo nezakročil. Chovají se tu jako na svém a určitě nabyli dojmu, že jim to tady patří, že je to jejich země a že není na světě síly, která by je ohrozila.“

„Tak to je věru nejvyšší čas, abychom jim tu svévoli zadrželi a ukázali jim, že pánem tohoto kraje je pořád... hm... emír Ahmed nebo kníže Svjatoslav. To záleží na tom, jestli jsi Bulhar, nebo Kyjevan a koho uznáváš za svého gosudara.“

„V každém případě tady nevládnou loupežníci a je načase je vyvést z omylu. A nejlepším lékem na takový sebeklam je nabroušená ocel. Ta i toho největšího nafoukance raz dva naučí pokoře. Jedeme, bát'uško Jegore?“

„Pojeďme, synku Iljo. Ale pěkně potichu. Nechceme kořist vyplašit předčasně.“

„Ne, to rozhodně nechceme. Ať nás zavede do svého hnízda.“

Dvě robustní postavy, do této chvíle přikrčené za hromadou balvanů na travnatém návrší, se obezřetně vykradly dozadu na svah, a když byly z dohledu, narovnal se a rychle seběhly do temného úvalu mezi kopci.

Z temnoty bylo chvíli slyšet jen syčivé rozkazy a cinkání koňských postrojů. Potom zaklapala kopyta a ze stínu jeden za druhým vyjelo dvanáct ozbrojenců. Na úpatí pahorku pobídli koně ostruhami a svižným klusem vyrazili stepí na sever.

„Co se jen mohlo stát?“ bručel Mikula ustaraně, když brzy ráno vyšel v doprovodu svých čtyř druhů na rušný dvůr hostince, kde už se všichni nocležníci chystali na cestu. Seljanovič jako jediný z celé družiny nezíval, nerozlepoval těžká víčka,

neprotahoval si kosti – zato měl sinalé tváře a kruhy pod očima, jako by v noci ani na chvíli oka nezamhouřil. Ted' si dlaní z boku clonil zrak před vycházejícím sluncem a nervózním pohledem bloudil po zvlněné krajině za karavanní cestou. „Už tady měli dávno být, i se zbojnickými hlavami nabodnutými na kopích. Doufám, že toho ničemu nepřehlédli. Protože jestli jim proklouzl a Svjatogor s družinou doted' čeká za nejbližším kopcem...“

„Jen klid,“ položil mu Kolyvan Vyhnanec ruku na rameno. „Kdyby byli pořád nablízku, už by se ukázali, dali nám znamení. Zrádného posla určitě zachytili – vždyt' s Jegorem je i Muromec a ten má zrak sokolí, nic mu neunikne, víš sám.“

Mikula na něj pohlédl. Vysoký, štíhlý bojovník z kmene Křivičů měl teprve pětadvacet let, ale rozvahy měl víc než dvakrát starší muž. Dočista mu chyběla výbušnost a prudkost jeho vrstevníků; spíš byl znám tím, že ho máloco rozházelo a i ve vypjatých situacích si dokázal zachovat chladnou hlavu. Nebyl z těch, co potyčky zahajovali, on rvačky ukončoval – pokud to šlo, tak rozumným slovem (jeho »jen klid« všichni dobře znali), a když nebylo zbytí, tak i promyšleným a dobře mířeným omračujícím úderem.

Všechno souviselo s původem jeho přezdívky. Zpočátku ji nesnášel, ale když ji právě kvůli jeho rozčilování bojaři používali ještě častěji, smířil se s ní a zvykl si. Narodil se jako druhorozený syn vladyky jistého významného křivičského rodu. Jednoho dne se v opilosti dostal do ostrého sporu se svým starším bratrem, budoucím náčelníkem rodu. Hádka vyústila v potyčku, vzápětí zařinčela ocel a zpočátku běžná bratrská rvačka se změnila ve skutečné krveprolití. A i když měl s sebou následník

čtyři poskoky, Kolyvan se jim všem pěti ubránil. Sám vyvázl jen se škrábanci, zatímco tři jeho soupeři na místě vypustili duše a dva další, včetně jeho staršího bratra, se odplazili s těžkými zraněními. Starý vladyka, který Kolyvana nikdy neměl příliš v lásce – svého prvorozeného naopak zbožňoval a zahrnoval veškerou přízní – zuřil a v první chvíli chtěl Kolyvanovi setnout hlavu. Jedna z jeho žen, Kolyvanova matka, ho však na kolenou uprosila, aby rozsudek zmírnil. A tak mladíkovi vzali všechno, co mu patřilo, a vyhnali ho z hradiště. Půl roku na to už byl družiníkem v Kyjevě a všichni mu říkali »Vyhnanec«.

A protože Kolyvan nebyl hloupý, dobře si zapamatoval tu lekci, kterou mu bohové uštědřili. Pochopil, že tuhle mrzutost způsobila jeho horkokrevnost a unáhlenost, a tak své vášně od té doby pevně držel na uzdě a učil se rozvaze. Nahromaděnou divokost vypouštěl ven jen ve srážce s nepřáteli, kde se z klidného, chladnokrevného mladíka měnil v nelítostně řádícího zabijáka. V nedávném boji s chánem Mutaharem patřil k těm, co ulovili nejvíce suwarských hlav.

„Může existovat hodně důvodů, proč se ještě nevrátili,“ uvažoval Kolyvan nahlas. „Co když je hnízdo zbojníků příliš daleko? Anebo je jejich úkryt dobře chráněný a družina potřebovala čas, aby vymyslela nějaký fígl? Nebo je loupežníků příliš mnoho a v takovém počtu je nezvládneme. Možná se budeme muset vrátit s posilami...“

„Dobrá, dobrá, Vyhnanče, asi máš pravdu,“ zafuněl Mikula. „Nejspíš vážně není důvod zneklidňovat se. Jenom jsem toho v noci moc nenaspal, takže mi nervy drnčí jako struny na té guslarově citaře; dala by se na nich zahrát svižná

písnička. No nic, dokončíme započaté. Chystejte se na cestu.“

„Jsme připraveni,“ hlásili Borovej s Divljanem od vozíku, na němž právě pevněji přitahovali plachtu, skrývající náklad. „Koně osedlaní, muly zapražené, truhla na svém místě, pevně uzamčená.“

„Tak tedy do sedel, braši...“

„Ještě pořád jste nedostali rozum a chcete cestovat jen v pěti?“

Bojaři se naráz otočili. Ze širokých bočních vrat hostince vyšel Einar Sigmarsson, vedoucí za sebou hnědáka s honosným, cinkajícím postrojem. Za ním se ze stínu jeden za druhým vynořovalo jeho sedm po zuby ozbrojených, zachmuřených, mlčenlivých družiníků.

Mikula pokrčil rameny. „Máš snad lepší nápad, synu Sigmarův?“

„Samosebou že mám,“ přikývl Einar, vkládaje chodidlo do třmene. „Můžete se přidat k nám. Taký máme namířeno do Bolgaru. Doprovázíme támhlety bilarské kupce,“ kývl hlavou přes koňské sedlo.

Opodál se na cestu chystala početná karavana – asi třicet mužů v drahých kaftanech a turbanech, zhruba dvojnásobný počet otroků a honáků a třikrát tolik koní, mul a velbloudů. Zvířata frkala a mručela, když jim čeledíni přivazovali na hřbety těžký náklad.

„Nevím, nevím...“ zamyslel se Mikula. „Návrh je to dobrý, ale přece jen, s naším nákladem se musíme co nejdříve dostat na místo určení a putování s takovou karavanou by nás možná zdržovalo.“ Seljanovič se rozhlédl po svých družích a významným pohledem jim naznačoval: *A navíc, jestli se přidáme k takhle velké, dobře hlídané skupině, je méně pravděpodobné, že přilákáme*

pozornost zbojníků.

„Jaké zdržování?“ vytáhl se varjažský náčelník do sedla. „Podívej se líp – nemáme žádné vozy. Celá karavana cestuje v sedlech, náklad nesou zvířata. Cestujeme rychle. Dokonce bych řekl, že ten váš rozvrzaný dvoukolák by mohl zdržovat nás.“

Mikula se ještě jednou tázavě podíval na své společníky. „Co říkáte, braši?“

„Přidejme se ke karavaně,“ nadhodil Kolyvan. „Jednejme rozumně.“ Což pro změnu pochopili jako: *Nechovejme se podivně, abychom nevzbudili podezření. To by mohlo loupežníky odradit ještě víc.*

Seljanovič pomalu přikývl a vzhlédl k Einarovi. Před odleskem slunce na lesklém pancíři ze severské oceli musel přimhouřit oči.

„Tak dobrá. Souhlasíme. Pojedeme s vámi. Ale my ti, na rozdíl od támhlejších kupců, za ochranu nezaplatíme.“

„S tím jsem ani nepočítal,“ zachechtal se Einar a pobídl koně k hlučné skupině mužů a zvířat, aby je popohnal k odjezdu.

„Věci nejdou podle plánu,“ bručel Mikula tlumeně, když si nasazoval přilbici a nasedal na koně. „Nemám z toho dobrý pocit. Vůbec z toho nemám dobrý pocit.“

Před hostincem zadusala kopyta, zavržala kola, zavířil prach. Karavana vyrazila, pronásledujíc své vlastní stíny.

Jak se dozvěděli od Bilarských, řeka se jmenovala Aktaj. Pramenila v kopcích někde na jihu a tekla na sever, kde svou kalnou vodou napájela velkou Kamu. Jako většina toků v těchto končinách, i Aktaj měla takhle na konci léta málo vody. Bohatýrům se nejdřív zdálo, že je to dobře, že se

alespoň snadno přebrodí na druhý břeh.

Jenže vzápětí vůz s truhlou zapadl do hustého bahna, které za sebou klesající voda nechávala podél břehů. Nadarmo Kolyvan na kozlíku práskal opratěmi i bičem, nadarmo muly nořily kopýtka do měkkého dna a trhaly ojí – kola se zabořila hluboko a s vozíkem nešlo hnout.

„Řas aby to spral,“ zavrčel Mikula a přehodil nohu přes sedlo. „Dolů z koní, chlapi, je potřeba potlačit...“

Jak doskočil, nohy mu vklouzly do hnědé břečky skoro po kolena. Zlostně zařval a hrubou nadávkou poštvál na tu pohromu nadržného prašivého psa, aby ji pořádně...

„Co se děje?“ přerušil jej Einar, který společně se svými bijci zůstal stát na východním břehu, a zatímco karavana se brodila na druhou stranu, Varjagové se nadzvedávali v sedlech a ostražitě se rozhlíželi po okolních kopcích. Skoro připomínali větřící vlky, ale žádný div – tohle místo bylo jako stvořené pro bleskové, drtivé přepadení.

„Nic,“ odsekl Mikula podrážděně a chopil se loukotí pravého kola. „Jen vozík zapadl do bláta. Hned ho vyprostíme. Divljane, Boroveji, nezírejte jako telata na nová vrata! Čekáte snad, že tu káru vytáhnu sám, jednou rukou? Vypadám snad jako Ilja? Potřebuju pomoc! No tak!“

Poločaná neochotně sesedli a začali se brodit k vozíku, až jim bahno pod nohama mlaskalo.

Einar a jeho družiníci už se nerozhlíželi po kopcích, na nichž se v poledním slunci vlnily zlatavé oceány suchých travin. Sledovali Kyjevany. Zúženýma, dravčíma očima. Pak stočili pohledy ke svému náčelníkovi. Teď byla ta správná chvíle. Nesmějí zaváhat.

A nezaváhali, protože Einar se zle, ošklivě ušklíbl a rázně přikývl. Zároveň sáhl po zakrouceném rohu, který mu visel u boku. Také jeho družiníci se bleskově natáhli. Ne však po rozích, ale po lucích, oštěpech, mečích a sekerách.

Troubení Einarova rohu vzlétlo nad Aktaj společně s nedočkavým vytím doposud zamlklých Varjagů.

„Co se to...?!“ otočil se překvapeně Mikula. A s ním se ohlédli i Borovej, Divljan, Kolyvan a Morofej, ohlédli se kupci i jejich čeled', celá karavana, plahočící se přes řeku.

A pochopili. Všichni. Okamžitě. A stejně okamžitě vypukl zmatek a vřava.

„Kryjte se!“ zaječel Mikula, když zahlédl zvedající se luky a paže s oštěpy.

Morofej, jediný z pětice Kyjevanů pořád v sedle, tasil meč. A vzápětí ho zase pustil a zřítíl se z koně, hrdlo skrz naskrz probodnuté varjažským šípem. Kolyvan rychle sklouzl za vůz – právě včas, protože vzápětí se do kozlíku zabodla opeřená střela. Dvojčata z Polocka se snažila krýt za říčícími koňmi a zároveň se horečnatě brodila hustou břečkou k vozíku. Divljanův kůň se zhroutil pod zásahem oštěpu a zoufale kopající nohy naplnily vzduch deštěm lepkavého bláta. Jeden ze šípů vykřesal jiskru na Mikulově přilbici a sestřelil mu ji z hlavy. Seljanovič se zapotácel, nejisté nohy mu uvázly v bahně a on se vzápětí zhroutil obličejem dolů. Divljan a Borovej jej pohotově popadli a táhli za vozík. Do dřevěné bočnice, za níž se v poslední chvíli přihrčili, udeřily další dvě střely; železné hroty prošly prknem a zasypaly ukryté bojary třískami. Splašené muly trhly povozem, ale kola naštěstí vězela dostatečně hluboko.

Karavanu zachvátila panika. Kupci pobízeli koně a zároveň kopanci a biči odháněli čeled', která se také snažila z vody a bahna vytáhnout splašená a vzpínající se zvířata. Řemeny a provazy praskaly, případně je zmatkující muži ve snaze ulehčit koním a velbloudům rychle přerezávali; cenný náklad s cákáním padal do vody.

První uprchlíci v dešti bláta, odletujícím od kopyt, vyjeli na západní břeh.

A v tom okamžiku se objevili i ti, které přivolał Einarův roh. Vlnobití sluncem spálené trávy vyvrhlo proti zoufalcům drápajícím se z koryta řeky zhruba desítku vyjících jezdců – slunce se zalesklo na jejich pancířích a přilbicích, navlas podobných těm, kterými se pyšnila Sigmarssonova družina.

Když to spatřili opoždění členové karavany, pořád se brodící zkalenou vodou, s hrůzou se otočili zpátky k východnímu břehu. Jenže odtamtud už svižným klusem, mávajíc zbraněmi a posměšně se řehtajíc, sjížděla Einarova sedmička.

Past sklapla. Nebylo úniku.

„Kde, u všech bohů, trčí Jegor a Ilja?!“ zařval Mikula.

A v tom, jakoby v odpověď na Seljanovičův výkřik, zase zatroubil roh. Jenže tentokrát ne ten Einarův. Ani kopyta, která vzápětí zahřměla, nepatřila varjažským koním.

Tentokrát byla řada na Einarovi a jeho chlapcích, aby se polekaně ohlédlí. A ten pohled jim zmrazil vítězoslavné úšklebky v obličejích. Přes temena pahorků se přehouplo dvanáct rychlých jezdců – jeden půltucet na západním, druhý na východním břehu. Varjagové byli pořád ve výrazné přesile, ale ta rychlost a razantní odhodlání, s jakými se na ně

noví útočníci valili, jasně vypovídaly o tom, že na to spoléhat nemůžou.

Vzduchem zasvištěl první šíp. Chlap vedle Einara nestihl ani vzdychnout – střela ho zasáhla s takovou silou, že statný chlap v železné zbroji vylétl ze sedla jako hadrová loutka a zřít se do kalné vody o dva sáhy dál.

„Muromče!“ vykřikl Mikula radostně, protože luk, který tu střelu vyslal, svírala právě Iljova mocná pěst. Muromcův výcvik pokračoval a bojová zručnost na mladíkovi ulpívala jako zlato na chazarském kupci – už dokonce dokázal střílet v plném cvalu, a jak se právě ukázalo, i zasáhnout cíl. Družina pod jeho velením se přehnala přes oblázky pokrytý břeh a tvrdě udeřila na Einarovy chlapy. Koně zařičeli, zbroj zahlomozila, krev vytryskla.

Současně na opačném břehu zaútočil Jegor – šest proti deseti, a přece to vypadalo, jako když jestřáb vletí do hejna slípek. Ocel z proslulých kyjevských výhní se nelítostně zaťala do varjažských pancířů, do lidského i koňského masa.

„Kyjééév! Bijte je!“

„U Odina, braňte se!“

„Vpřed!“ zařval Mikula a s bičem v jedné a mlatem v druhé ruce se snažil přebrodit bahnem k bojišti. Hanba za to, že neprohlédl starý trik s lupiči vydávajícími se za strážce karavan, se v něm rázem přetavila v zlostnou pomstychtivost. Divljan, Borovej a Kolyvan se hrnuli za ním.

K ničemu byla loupežníkům přesila, nadarmo se spoléhali na dobrou varjažskou zbroj. Kyjevané je během několika okamžiků doslova rozmetali. Kupci, otroci a vozatajové jen třeštili oči a snažili se dostat co nejdál od zuřivě bojujících mužů.

„Nevzdávejte se, zbabělci!“ Einar se bránil

urputně, jako by se v jeho zdánlivě lidské kůži skrýval krvelačný troll z dalekých severských lesů. Se štítem na levém předloktí mlátil kolem sebe hlava nehlava. Meč se mu zlomil na náprsní puklici jednoho Kyjevana, a tak vyškubl z koženého úchytu u sedla sekeru. Když zvedl zrak a střelil pohledem přes okraj štítu, spatřil nového protivníka - robustního plavovlasého mladíka s masivním mečem nad hlavou.

Bylo to, jako by na jeho planoucí zuřivost někdo vyhlil štoudev ledové vody. Toho mladíka znal. Slyšel, co se o něm povídalo po bitvě s Mutaharchánovými přísluhovači. Také věděl, že meči v jeho dlani říkají Gněv a tvrdí o něm, že je to dar samotného Peruna Hromovládce.

Einar nesrozumitelně zařval a přikrčil se za štítem.

Muromec udeřil. Vší silou, s nohama zapřenýma do třmenů.

Varjažský náčelník měl dojem, že ho zasáhl žhavý balvan, mrštěný z nebe rozzlobeným božstvem. Do tváře mu vyprskly dřevěné úlomky štítu, popálily ho jiskry z hladce rozseknutého kování i středové puklice. Zhroutil se na bok i s říčícím koněm, hřbet zvířete ho přimáčkl ke dnu a špinavá voda Aktaje se nad ním zavřela jako rychle přibouchnuté víko rakve, do nichž křesťané pochovávali své mrtvé.

Přál si chcípnout. Pro Varjaga není větší ostudy než porážka a zajetí. Jenže nestačil ani vdechnout kal, když vedle něj zacákaly něčí nohy a mocné ruce ho popadly a zvedly na vzduch. Kašlal, dusil se, škubal sebou, ale nebylo mu to nic platné - vytáhli ho na břeh a svázali jako ovci, určenou pro obětní kámen.

„Jegore! Hrom do tvé palice!" hulákal Mikula vstříc prošedivělému bohatýrovi, který se blížil v sedle vraníka, zakrvácenou čepel Smertě opřenou v ohybu levého lokte. Kupci a jejich služebnictvo, ještě pořád nejistí, jestli vítězové nejsou jen další zbojnická tlupa, před ním poklekali do mělké vody a pokorně skláněli zraky. Vypadalo to, jako by vítali nějaké božstvo, strašlivého démona války. „Kde jste trčeli tak dlouho?! Ještě chvíle zdržení a pochcípali bychom tady."

„Vaše obavy byly zbytečné," zabručel Jegor. „Všechno bylo promyšleno a naplánováno."

„Vážně? Nechtěli jste loupežníky původně přepadnout přímo v jejich hnízdě, jen co vás tam špeh z hostince zavede?"

„Chtěli, ale naštěstí jsem poslal tadyhle Samsona na výzvědy. A on v loupežnickém úkrytu vyslechl, jak lotři mluví o svých spojencích, kteří prý putují s nějakou karavanou. Tak jsme si řekli, že je budeme sledovat a dostaneme celou smečku najednou. Což se taky podařilo. Jaké jsou ztráty, Iljo?"

Muromec přiklusal blíž. Přestože roztál Einarův štít i s kováním, na ostří Gněvu nebyl vidět jediný zoubek, ba ani škrábanec.

„Morofej to dostal do krku, už se objímá s Kostromou."

„Škoda ho. Další ztráty?"

„Nic víc, bohům budiž dík. Danilo spadl z koně a skoro se utopil, ale dostane se z toho, Tyvor krvácí z rozseknutého ramene, ale taky to nevypadá..." Ilja se najednou zarazil a vyprskl smíchy.

„Co je!?" houkl Mikula, protože právě před ním Muromec zastavil svého Buruška.

„Škoda, že se nevidíš," ušklíbl se Ilja pod nosem. „Takhle nějak jsi musel vypadat tenkrát, když tě

Volch našel, jak ořeš pole u močálu. Jenže tehdy jsi byl od hlavy až k patě umazaný od hnoje. Tohle je sice jen říční bahno, ale nesmrdí o nic vábněji a vypadá přesně jako splašky z prasečího chlívku."

„Moc vtipné! Ha, ha!" odsekl Mikula a zamířil do hlubší vody, aby se opláchl.

„Dost řečí! Dopravte všechno na západní břeh!" Jegor byl jako obvykle mrzutý a husté obočí měl nevlídně nakrčené. „Ošetříme raněné, trochu si odpočineme, ale nebudeme tady trčet zbytečně dlouho. Mrtvé loupežníky neberte, stačí jejich hlavy. Kolik máme zajatců?"

„Půl tuctu," spočítal je Ilja okamžitě. Nikdo neměl tak bystrý zrak jako on.

„Dobrá. Svjatoslav chtěl živou kořist, aby ji mohl všem pro výstrahu popravít. Šest chlapů je pro takové představení dost a dost. Hej, vytáhněte ten vozík z bahna!"

„K čemu nám bude?"

„K čemu asi? Odvezeme na něm Morofejovo tělo." S těmi slovy Jegor obrátil koně a pobídl ho zpátky k západnímu břehu.

Ilja zamířil ke dvoukoláku. Buruško frkal a pohazoval hlavou, aby dal jezdci najevo, že mu chůze v hlubokém bahně není moc po chuti. Muromec si ho nevšímal; zastavil u bočnice a naklonil se v sedle. Mocná pěst sevřela obrubu kola. Když to viděl Kolyvan, přebrodiv se blíž a hned se chopil opratí a biče.

Ilja se vzepřel ve třmenech a zatáhl. Kolo s mlasknutím vyklouzlo z bahna a celý vozík se nadzvedl. Kolyvan okřikl zápřah, práskl opratěmi, muly zabraly a vůz se najednou volně rozjel.

„Co s tou truhlou?" zeptal se Mikula, když se chystali naložit Morofejovu mrtvolu.

„Co asi?" pokrčil Ilja rameny. „Zahodíme ji."

Kolyvan Vyhnanec vycenil zuby. „To bude někdo ošklivě zklamaný, až ji najde, pracně otevře a uvnitř najde jen hromadu kamenů."

V kalné vodě se jako roztrhané rudé stuhy kroutily proudy varjažské krve.

KAPITOLA DRUHÁ

Nedobré zvěsti

P „Přisahám u matičky Mokoš, tohle je největší myslitelná potěcha," vrněl Mikula spokojeně a přitom si nedočkavě rozepínal spony na řemenech a odhazoval jednotlivé části zaprášené, potem a krví zapáchající zbroje. „Přinejmenším na téhle výpravě nás zatím nic lepšího nepotkalo. Dokonce ani truhlice plná zlata a drahokamů by nebyla slastnější odměnou."

„U kopí svatého Jiřího, slyším dobře?" zachechtal se Jegor Svjatogor, který už mezitím nahý, jak ho bohové stvořili, sestoupil po mramorových schůdcích a vklouzl do průzračné vody. Jeho dlouhatánský prošedivělý plnovous se směšně kroutil na hladině jako nějaké chlupaté vodní zvíře. „Mikula, selský syn, který dokonce i po roce služby v Kyjevě páchl hnojem z rodného dregovičského pole, se přestal bát vody a dokáže ocenit tělesnou očistu? Svět je vzhůru nohama!"

„A jak brblal a vymlouval se, když emírovu koupel viděl poprvé!" přidal se Kolyvan Vyhnanec. „Od té doby uplynuly dva měsíce, a jestli dobře počítám, Seljanovič se za tu dobu koupal přinejmenším pětkrát."

„Musí přece ze sebe smýt všechnu tu špínu, co

se na něj za celý život nalepila," přisadil si Danilo Lovčanin, který nechyběl nikde, kde se nějaký družiník stal terčem posměchu. Šlachovitému třicátníkovi nic nebylo víc proti srsti než bohatýrské chvástání. Nafouknuté, sebechvalné příběhy, kterými si bojaři krátili večery u táborových ohňů a hodovních tabulí, s rozkoší roztínal uštěpačnými, pochybovačnými a často i hodně jedovatými poznámkami. Bohatýři ho považovali za zábavného chlapíka - jistěže jen do chvíle, kdy si začal utahovat z nich samotných. Navíc, proříznutá ústa byla jedna věc a válečnická zručnost druhá - všichni věděli, že v boji se na Danila můžou spolehnout, protože se sekerou i oštěpem patřil v kyjevském vojsku k těm nejlepším.

„Aby ty vrstvy ze sebe sedřel," pokračoval Lovčanin, „bude muset vlézt do emírova bazénu ještě nejmíň tucetkrát. A nakonec, když už strhne všechny zaschlé strupy, úplně vespod najde rubašku, o které si myslel, že ji zapomněl u nějaké selské holky."

Řehot bohatýrů se jako hromobití rozléhal v ozvěnách mezi sloupořadími a vysokými, leštěným kamenem vykládanými zdmi síně.

Danilo byl ve své kůži. „A když se zbaví i té, zjistí, že má kůži bílou jako panna, kterou otec celý život zavíral ve sklepě, aby ji ochránil před nápadníky..."

„Zavři už zobák, Danilo," zavrčel Suchan Radimič a pro zdůraznění do mladšího bojara šťouchl loktem. „U všeho je potřeba znát míru. A ty nikdy nedokážeš odhadnout, kdy se žert a kamarádské pošťuchování mění v urážky a osočování. Jednou přestřelíš a někdo ti ten tvůj hadí jazyk vytrhne a uvaří si ho k večeři."

A Lovčanin skutečně ztichl. V kyjevském vojsku byli tři muži, z nichž si Danilo nikdy nedělal legraci. Prvním byl, jak jinak, kníže Svjatoslav, druhým varjažský vojvoda Sveneld, který rozuměl mnoha věcem, ale vtipkování rozhodně ne, a třetím Suchan, pavučinou ošklivých jizev posetý čtyřicátník s holou hlavou a hustými, tmavě hnědými vousy.

Suchan a o deset let mladší Danilo tvořili prapodivnou dvojici. První byl v jednom kuse mrzutý a málomluvný, druhý zase věčně upovídaný a hlučný. A přece měli něco společného - oba nešťastně přišli o rodinu. Danilovi před pěti lety během porodu zemřela milovaná žena a dítě odešlo k bohům s ní. Suchan ztratil blízké ještě nešťastnějším způsobem. Doma, v jedné z lesních osad kmene Radimičů, jednou učil svého dvanáctiletého syna zacházet s mečem. Sám už si ani nepamatoval, jak k tomu přesně došlo, ale nechtě zasáhl chlapce do ruky. Trefil tepnu, a než se mu syna podařilo jakž takž ošetřit, kluk ztratil příliš mnoho krve. Do rána v horečkách, blouznění a křečích zemřel. Suchanovu ženu ta ztráta dočista zlomila. V nestřeženou chvíli odešla k nedalekému jezeru a vrhla se do temné, ledové vody. Když ji Suchan našel, už byla znetvořená rozkladem a hladovými rybami a poznal ji jen podle bronzových náušnic.

Danilo i Suchan se vydali hledat smrt. Lovčanin na dně džbánu, Radimič v boji. Ale Kostroma jako by je naschvál chtěla dál trápit, a ať už se jakkoli snažili dostat do její náruče, vždycky je s krutým smíchem odehnala zpátky mezi živé. Suchan opustil rodný kraj a putoval do Kyjeva, kde vstoupil do knížecích služeb. Věděl, že ve vojsku mladého, výbojného Svjatoslava nebude nouze o příležitost

položít život v nějaké krvavé potyčce. Ale i když se v zoufalém odhodlání vrhal doprostřed těch nejlítějších střetů a utrpěl mnohá zranění, která mu zjizvila obličej i tělo k nepoznání, smrt ho nechtěla. Když ostatní bohatýři viděli, z jakých beznadějných jatek vyvázl, začali ho pokládat za miláčka bohů. On si samozřejmě nic takového nemyslel - na to byl příliš plný bolestivých vzpomínek.

Jednoho dne se Suchan setkal s Danilem. Lovčanin se během půlroku od smrti svých milovaných změnil v ubohého, churavého opilce a žebráka, povalujícího se v bahně a hnoji v postranních kyjevských uličkách. A tam ho jednou v bezvědomí, s duší na jazyku, našel Suchan Radimič, vracející se z výpravy proti zbojnické hordě, na níž samozřejmě utřil jen pár škrábanců,

I když sám setnul více než tucet hlav. Od nedaleko sedícího povaleče se dozvěděl, jaký osud mladého chudáka dohnal až do tohoto stavu. Pochopil, že Danilo stejně jako on hledá smrt, a něco se v něm pohnulo. V náhlém popudu ho dotáhl do knížecího dvorce a nechal ho umýt, oholit, ostříhat a nakrmit. Když Lovčanin vystřízlivěl, Suchan mu řekl: „Slyšel jsem, jak krutě se k tobě zachovali bohové. Ale věř mi, po tomto světě chodí i tací, se kterými si pohráli ještě bezohledněji.“ V krátkosti, se sevřeným hrdlem a ochraptělým hlasem, mu povyprávěl, jak neúmyslně zabil vlastního syna a jak se jeho žena vrhla do studené vody. Danilo byl první člověk, kterému se od příjezdu do Kyjeva svěřil. „Čím naléhavěji jsem hledal smrt, tím pečlivěji se mi vyhýbala. A tak jsem se neúmyslně stal jedním z nejobávanějších bohatýrů. Myslím, že bys touhle cestou mohl kráčet se mnou. Nehledej smrt v pálenice a ubohosti. Byla by škoda jen tak zmrznout

v závěji mezi chlěvy. Následuj Kostromu s mečem v ruce, v knížecích službách, a tvá touha po zkáze se stane užitečnou, protože přinese záhubu těm, kteří si to zaslouží. Bojuj za Svjatoslava, za jeho záměry. Buď v té honbě za smrtí znovu najdeš touhu žít, nebo tě zastihne dobrý, bohatýrský konec."

„Ty jsi snad v kyjevské družině našel nový smysl života?" zeptal se ho tehdy Danilo.

„Možná," pokrčil Suchan rameny. „Ale strachu ze smrti jsem se jednou provždy zbavil. A my, kteří nemáme co ztratit, obvykle vedeme ostatní doprostřed nepřátelských šiků."

Nebylo jednoduché zřeknout se pití, ale Danilo se z opilství s nejvyšším sebezapřením vyléčil. Vyzdravěl, zesílil, od Svjatoslava dostal koně a zbroj a vyrazil po Suchanově boku do boje s nepřáteli Kyjeva. Minulost ze sebe setřásl, jen z těch žebráckých časů, kdy žil mezi tou nejubožejší kyjevskou spodinou, mu zůstalo opovržení vůči vznešenosti mocných a bohatýrským ideálům. Proto si s takovou oblibou utahoval z ostatních družiníků, proto jeho sžíravé žerty ťaly do živého.

„Díky, Suchane, že jsi umlčel ty hlupáky," zabručel Mikula. „Aspoň jsem jim nemusel osobně zkrvavit tlamy. A vůbec, šprýmaři zasraní, jste úplně vedle! Kdo tady mluvil o koupeli? Pochvaloval jsem si něco úplně jiného než pitomou vodu."

S těmi slovy Seljanovič sklonil zrak a na jeho mrzutě zkrabacený obličej se zase vrátil spokojený úsměv. Na modrými dlaždicemi vykládaný okraj nádrže se z vody vyhouply dvě útlé, úplně nahé černovlásky a ochotně, ba přímo nedočkavě, začaly bojarovi pomáhat ze zbroje a oděvu. V bazénu se jako hejno rybek míhaly jejich stejně půvabné sestry; dychtivě se vlnily kolem plavajících bohatýrů

nebo vylézaly z vody a snaživě pomáhaly ostatním bojarům svléknout se a přidat se k ostatním. Skoro to vypadalo, jako by děvčata na muže uspořádala lov a dělila si je mezi sebou jako cennou kořist. Bojovníků však bylo o dost méně, a tak se o každého z nich musely podělit dvě nebo tři. Bohatýrům to ani náhodou nevadilo.

Také Ilju, šikovně odzbrojeného a svléknutého, už jedna tahala do vody a další dvě netrpělivě čekaly. Byly to šišigy, vodní víly, které na horním toku Kamy, v zemi Udmurtů, svým zpěvem přivolávaly na kolemjdoucí neštěstí, ale po zkrocení a zbavení panenství jejich schopnost vrhat kletby pominula a jejich štěbetání se stalo úplně neškodným, ba uchu lahodícím. Hlavně pro družinu chlapů, kteří strávili několik dní v sedlech, v prachu a nepohodě.

„Nehryže vás, že tímhle jednáním ošklivě zneužíváme emírovy pohostinnosti?“ zeptal se Kolyvan, když pod hladinou přeplaval celou šířku bazénu a s hlasitým nádechem se vynořil na druhé straně. „Ahmed má pro vodní žínky slabost a každý mohamedánský vládce si svůj harém střeží jako oko v hlavě. Při našem příjezdu do Bolgaru nám je nabídl, protože tak káže bulharský obyčej, ale určitě si nepředstavoval, že mu je budeme obdělávat i dál. Ani že si zvykneme pravidelně smývat špínu a krev, často pocházející z tepen jeho poddaných, v jeho bazénu. A roztahovat se v jeho komnatách a lít do sebe jeho víno...“

„Dostal jsi záchvat ohleduplnosti, Vyhnance?“ zabručel Jegor. Dvě šišigy, které vypadaly na to, že by mohly být jeho vnučkami, prstíčky rozčesávaly starému bohatýrovi vousy a tiskly se k němu nahými těly. Svjatogora, který často mluvil o hříchu a

dokázal citovat z Bible, jak křesťané nazývali svou svatou knihu, vina za tento poklesek zjevně netrápila. „Zbytečně nad tím mudruješ. Ano, zneužíváme emírovu pohostinnosti, o tom není pochyb. Jenže Ahmed teď má těžkou hlavu z úplně jiných věcí. Co je mu po divoženkách, těch kvůli naší náklonnosti neubude, spíš naopak -podívejte, ty malé bestie z nás čerpají sílu a rozjařenost. V Bulharsku se po našem příjezdu začaly dít horší věci. Mnohem horší. Ta loupežnická sběr, kterou jsme předevčírem rozprášili, je jen zlomek mrzutostí, které jsme sem zavlekli. Jenže tak už to ve válce chodí, bratři. Svjatoslav rozhodl, že tady přečkáme zimu, a tak to s námi Bulhaři budou muset vydržet.“

„To jsou mi pěkné povýšenecké řeči,“ zabručel Mikula, který také trpěl slabostí zvanou smysl pro spravedlnost. Vždycky, když byl svědkem nějaké křivdy, vzpomněl si na loupežníky z Vlčince a vzkypěl v něm odpor k tomu, že by měl jen nečinně přihlížet.

„Hovno povýšenecké,“ uzemnil ho Jegor. „Jen říkám, jak to je. Co jste čekali, když nám velkokníže při odjezdu z Kyjeva sliboval, že pokoříme Bulharsko i Chazarskou říši? Že nás všude budou vítat zpěvem, zasypou nám cestu květinami, ochotně otevrou své příbytky a bez námitek odevzdají své poklady a dcery? No tak! Svjatoslav a Ahmed uzavřeli spojeneckou dohodu, ale všichni vědí, jak je to doopravdy. Ve skutečnosti jsme Bolgar obsadili, srazili ho na kolena a vládneme si tady podle svého. Komu se to přičí, měl zůstat v Kyjevě, kněžně Helze u sukni.“

„Ty bys to snad dovolil?“ využil Mikula příležitosti vrátit Jegorovi rýpnutí. „Všichni přece

víme, že o Helžiny sukně ses nejživěji zajímal ty sám. Hlavně o to, jak se dostat pod ně a přičichnout k navoněné kněžnině..."

„Kurva tvoje mat', sedláku zasraný!" zařval Svjatogor a výhružně se pohnul proti Seljanoviči. „Táhni mi z očí, jinak přísámbohu přebarvím ty modré dlaždice doruda. Krví z tvé rozmlácené palice!"

Mikula se dal na útěk a bohatýři se rozchechtali. Šišigy poplašeně švitořily - nechápaly, že tohle popichování, rozčilování se a vyhrožování je docela normální způsob, jakým spolu bojaři mluví.

Najednou vřavu přerušil radostný pozdrav:

„Bratři! Tak jste zpátky!"

Ohlédli se k vysokým, dokořán rozevřeným dveřím, skrz něž měli výhled do dalších honosných síní bolgarského paláce, pyšného výtvaru arabských stavitelů.

„Aljošo," zamával na kulhající postavu Ilja. Od chvíle, kdy mládenci z kmene Uličů zachránil život, byli dobrými přáteli. „Jak se daří? Co zranění, hojí se?"

„Hojí, namouduši, ta mastička od chazarského léčitele je vážně zázračná," opáčil mladík a konečky prstů si přejel po obličeji. Lepkavý oheň draka Zilanta mu pod suwarskou věží vzal pořádný kus jeho junácké krásy, ale ošklivé rány se skutečně pěkně hojily a strupy slézaly. Aljoša také přišel o vlasy na polovině hlavy, a protože už nebyla naděje, že mu dorostou, oholil si lebku úplně a nechal si jen pramen vlasů na temeni, přesně jako kníže Svjatoslav. Nejdůležitější bylo, že Kněžic nepřišel o zrak - ztráta pověsti nejlepšího lukostřelce v kyjevském vojsku by ho zlomila. „I noha už je v pořádku. Trochu kulhám, ale do sedla už se

vyškrábu a jezdit taky můžu. A co je hlavní, luk už mě poslouchá tak jako předtím. Trefím letícího holuba na půl honu, včera jsem to zkoušel. Na další výpravu už beze mne neodjedete, to vám říkám!"

„Žere tě, že jsi s námi nemohl jet na lov lupičů, co?" zazubil se na něj Ilja.

„Že se vůbec ptáš, Muromče. Vy tady sbíráte slávu, po kraji tam a zpátky cváláte, a já se jen šourám po paláci jako nějaký zaprděný mrzák, který musí během války zůstat doma, aby přikládal na oheň a dohlížel na ženy a děti."

„Sbíráme slávu?" zkřivil Mikula ústa. „Velký kus slávy jsme si tedy neuřízli, mladej, to mi věř. Spíš hanbu jsme do Bolgaru přivlekli."

„Jak to?"

„Mysleli jsme si, že ti lupiči na karavanové cestě jsou jen tlupa nějakých místních vyvrhelů, anebo možná smečka zatoulaných kočovníků, Pečeněgů nebo Burtasů. Místo toho jsme padli na vlastní, na odpadlické Varjagy."

„Vážně?" zvedl Aljoša levé, nespálené obočí.

„Vážně," přisvědčil Ilja. „Omrzelo je vysedávat v Bolgaru, a tak vyrazili na východ rozmnožit kořist přepadáváním kupců a pocestných. Svjatoslav nás vyslal zjednat nápravu, přesvědčit Bulhary, že nejsme jen nenažraní vetřelci, že se dokážeme postarat o bezpečí v kraji. Namísto toho jsme mu přivezli důkaz, že právě my působíme násilnosti a jsme odpovědní za množící se bezpráví. Přesně jak nás bulharští hodnostáři obviňují."

„A ti Varjagové, to byli naši? Z Kyjeva, od Sveneldových Rusů?"

„Ne. Z Helgardu."

„Ach tak," přikývl Aljoša. „Pak už chápu, proč před chvílí ze západního břehu, z tábora

Helgardských, vyplul přes Ityl náčelnický drakkar. To určitě Bragi Halvorsson spěchá orodovat za své někdejší spolubojovníky."

Bohatýři okamžitě zvažněli, vystrčili hlavy z bazénu a zneklidněli.

„Bragi se blíží?" zeptal se Jegor, jako by špatně slyšel.

„Jak říkám. Před chvílí jsem byl na terase a viděl jsem veslici mířící k městu. Ted' už bude přirážet k přístavišti v Agha-bazaru..."

„Z toho by mohla být mela," vrátil se do Jegorova obličeje zachmuřený výraz. „Mezi Bragim a Svjatoslavem to v poslední době pořádně skřípe, všimli jste si?"

„Všimli," přitakal Ilja. „Bragi čekal po válce se Suwarem větší kořist i právo bydlet v paláci, a možná dokonce snil i o tom, že z něj Svjatoslav udělá bolgarského místodržícího. Ale kníže ho místo toho odstrčil a nechal jeho družinu trčet v dřevěných srubech na opačném břehu. Až se ti dva setkají, měli bychom pro jistotu stát gosudarovi po boku."

„Přesně to jsem měl na mysli," přisvědčil Jegor. „Všichni z vody a do zbraně! Hned!"

Bojarům se příjemnou koupel přerušovat nechtělo, ale namítat něco proti Jegorovu rozkazu se neodvážili. Bez odmlouvání vylezli z bazénu a na mokrá těla si zase spěšně navlékli propocené suknice a zaprášené kolčugy a pancíře.

Šišigy zklamaně, roztouženě kvílely, ale jejich hlasy už dávno ztratily svou magickou moc, a tak se žádný z bohatýrů ani neohlédl.

„Takže Bragi už je na cestě," zabručel kníže Svjatoslav, vládce Kyjeva, Smolenska, Novgorodu a od tohoto léta i Muromě, Mordvy a Bolgaru, a

zamyšleně si palcem a ukazovákem hladil dlouhý knír, který se mu kroutil kolem úst až na bradu. Slunce, pražící na palácové nádvoří, se třpytilo na jeho stříbrem prošívaném kaftanu, zlaté hlavici knížecího meče, velké náušnici v pravém uchu i na čerstvě vyholené hlavě, z níž mu na záda splýval jediný, tentokrát do copu spletený pramen plavých vlasů. „Doneslo se mu to k uším dřív, než jsme chtěli... Slyšíš, emíre?“

Ahmed ibn Džafar byl impozantní muž, skoro o hlavu vyšší než podsaditý Svjatoslav. Havraní vlasy a vousy mu dodávaly hrozivý vzhled. Na sobě měl vzdušný oděv z nejdražšího hedvábí a prsty, krk i uši měl obtěžkány šperky ze zlata, perel a jantaru. Navzdory tomu se ho nikdo neopovážil označit za nějakého palácového změkčilce. Hlavně ne poté, co v nedávné bitvě se Suwarem viděli, jakou paseku dokáže mezi nepřáteli nadělat arabský meč v Ahmedově mocné pěsti. Společnost emírovi dělali jeho vezíři, osobní garda, a mladičký, ale statný a už i válečnými zásluhami ověnčený syn Mumin. O rok mladší Talib zůstal se silnou vojenskou posádkou v Suwaru a upevňoval tam bolgarskou nadvládu a muslimskou víru.

„Slyším,“ přisvědčil Ahmed. „Měli bychom si pospíšet s rozsudkem. Ne že bych se toho Helgard'ana bál, ale když přijde k hotové věci, předejdeme tím zbytečné šarvátce.“

„O tom silně pochybuju,“ zabručel si Svjatoslav víceméně pro sebe a obrátil pohled jasně modrých očí do středu nádvoří.

Tam, na krvi potřísněné dlažbě, klečelo šest zajatých loupežníků, ruce spoutané za zády, hlavy vyčerpaně svěšené. Jejich přemožitelé se s nimi po celou cestu do Bolgaru nijak nemazlili. Jen Einarovi

zbylo dost síly, aby držel rozbitou hlavu vztyčenou a díval se přicházejícímu Svjatoslavovi do očí.

Velkokníže se zastavil těsně před vězni.

„Rozsudek je smrt, o tom není pochyb," přednesl chladným hlasem. „K nelítostnému ortelu mi stačí to jediné přepadení, doložené svědectvím mých družiníků. I kdybyste se nepřiznali k ostatním zločinům..."

„Přiznáváme," skočil mu Einar do řeči a ještě pyšněji narovnal ramena a šíji. „Všechny ty karavany za poslední dva měsíce jsme vyrabovali my a, u Thora, jsme na to hrdí! Žádná jiná loupežnická horda se neodvážila loupit mezi Bolgarem a Bilarem, co jsme z té cesty udělali vlastní loviště!"

Svjatoslav významně pohlédl na obrovitého, do pasu svlečeného bulharského strážce. Ten okamžitě, s očividnou chutí, švihl bičem. Přímo slyšeli, jak kožený řemen roztíná Einarovu kůži i svalstvo. Náčelník lupičů se s přidušeným výkřikem zkroutil, ale nepadl, udržel hlavu nad dlažbou a s vypětím všech sil se zase narovnal. Bulhar se opět rozmáchl, ale Svjatoslav mu krátkým zavrtěním hlavy naznačil, že už to stačilo.

„To znamená, synu Sigmarův, že ty a tví muži máte na svědomí přinejmenším padesát zabitých. Hrdelní trest vás nemine. Je rozhodnuto. Ve jménu Peruna i ve jménu vašich bohů říkám, že zítra za úsvitu zemřete. Na náměstí před palácem, všem na očích."

„Zbývá už jen rozhodnout," přikročil ke kyjevskému vládci Ahmed, „jak bude poprava vykonána. Vzhledem k závažnosti spáchaných zločinů navrhuji ten nejbolestivější způsob."

Svjatoslav se zachmuřil, ale odpovědět už

nestihl. Stinný průchod, který spojoval nádvoří s hlavní palácovou bránou, naplnily ozvěny rychlých kroků.

Bohatýři stojící ve stínu obvodového sloupořadí se ohlédlí a podvědomě sáhli po zbraních. Bragi Halvorsson, doprovázený svými nejlepšími muži v plné zbroji, přicházel s takovou razancí a s tolikou zlostí na zkřiveném obličejí, že bojaři nezaváhali a hradbou z vlastních ramenatých postav mu zahradili cestu.

„Ne tak zhurta, Halvorssone!" houkl na něj Jegor.

„Z cesty, kolohnáti!" štěkl Bragi a pozvedl svou sekeru na dlouhém toporu. Také jeho družina sevřela násady a rukojeti zbraní a rozhodila kolem vlčí, výhružné pohledy. „Jinak se přes vás prosekáme, to přísahám při Odínovi!"

„To můžete klidně zkusit," vykročil Bragimu vstříc Ilja, meč na píd' vytažený z pochvy. „Ale tvá hlava zaduní o dlažbu jako první, to zase já přísahám při Perunovi!"

„Jen klid!" zvolal Kolyvan své obvyklé zaklínadlo, jenomže tentokrát nezaúčinkovalo.

„Važ slova i činy, Muromče," zavrčel Halvorsson. „Neplet' do téhle záležitosti náš osobní spor!"

„Kdo říká něco takového?" vyklouzla čepel Gněvu o dalších pár palců.

„Nadarmo zapíráš, vidím ti to na očích. Smiř se konečně s tím, že Dinara si vybrala mne. A vůbec, to sem nepatří. Přicházím k soudu!" vykřikl Bragi přes bohatýrský šik. „Mám právo zúčastnit se soudu!"

„Jako divák, Bragi?" ozval se Svjatoslav mírně posměšným tónem. „Anebo jako někdo, kdo chce ovlivňovat rozsudek?"

„Jako svědek!"

„Svědék? Víš snad něco o krvavých skutcích těchto potkanů? Snad nevraždili na tvůj rozkaz?"

„Ovšemže ne! Jednali na vlastní pěst. Ale přesto chci vypovídat na jejich obhajobu."

Svjatoslav se na chvíli zamyslel. Pak přikázal: „Pusťte ho, molodci. Jenom jeho!"

Ilja ještě několik úderů srdce bodal žhavým pohledem do Bragiho očí, ale pak zastrčil meč zpátky do pouzdra a ustoupil stranou. I ostatní bohatýři uhnuli, ale jen kousek, aby mohl projít samotný Bragi. Před jeho družiníky se šik zase nekompromisně uzavřel.

„Jdeš pozdě, Bragi," přivítal ho Svjatoslav na prosluněném dvoře. „Tvého svědectví už není zapotřebí. Soud skončil."

„Nemusím hádat, jak zní rozsudek," zastavil se helgardský konung před klečící šesticí a přelétl ji pohledem. Einar jeho pohled opětoval a křivě se usmál.

„I za polovinu toho, co napáchali, by je stihla smrt," potvrdil Svjatoslav. „Jestli jsi přišel žádat o omilostnění, zbytečně jsi vážil cestu. Nemůžu zmírnit trest, i kdybych chtěl."

„Což samozřejmě nechceš. I když za jejich skutky neseš svůj díl odpovědnosti."

Svjatoslav po něm šlehl pohledem. „Jak se opovažuješ tvrdit něco takového? Co mám já společného s jejich zločiny?"

„U bohů, ty si to opravdu neuvědomuješ? Když jsem souhlasil, že přijmu tvé velení a povedu své muže za tebou proti suwarskému vojsku, sliboval jsi mi hory doly. Kořist, hodnosti, zlaté paláce. V té bitvě s Mutahar-chánem skoro polovina mých chlapů padla za tvé zájmy. A co se stalo po návratu?

Zahrnul jsi nás vděčností a cinkající odměnou? Kdepak. Nenápadně jsi nás odstavil od koryta. Copak to nevidíš? Zatímco ty a tví vypasení bojaři přebýváte přímo v paláci a užíváte si veškerého přepychu, mí muži se pořád mačkají v začouzené Thórdarskalle na druhém břehu a kazí si žaludky vodnatým pivem. A kořist? Pcha! Kam se poděla tvá slibovaná štědrost? Předhodil jsi nám jen zbytky z kyjevského stolu. Právě kvůli tvé lakotě se část mých chlapů rozutekla po kraji a čenichala po jiných způsobech obživy. A že loupili a zabíjeli? U Odina, jsou to přece Varjagové! Ti samí jako mí i tví předkové. Tvůj otec zaútočil na samotný Cařihrad, ty ses zmocnil Bolgaru a chystáš tažení proti Chazarské říši. Jaký je rozdíl mezi přepadáváním karavan a dobýváním měst a knížectví? Jen ve slovech. Jednomu říkáme válka, to druhé je rabování a lupičství."

Svjatoslav naslouchal se svraštělým čelem a očima propadlými do stínu pod hustým obočím. Zjevně nebral Halvorssonova slova na lehkou váhu. Když nastalo ticho, trvalo dlouhou chvíli, než promluvil.

„Bragi," oslovil konunga důrazně, s největší vážností. „Přemýšlení o tom, jaký je rozdíl mezi vedením války a přepadáváním pocestných na kupecké stezce, nechejme cařihradským a bagdádkým mudrcům. Mé rozhodnutí v téhle věci musí zohlednit hlavně nynější situaci. A ta je, jak jistě uznáš, hodně špatná. V Bolgaru to vře napětím. Nedaří se nám udržet naše muže na uzdě. Ani Kyjevany, ani Helgardské. Každý den se dopouštějí násilností na místním obyvatelstvu, kradou, rabují, znásilňují. Vyslal jsem své bojary na lov loupežníků, abych dokázal, že nad tím nepřivíráme oči. Nemysli

si, že mě potěšilo, když se z té krvelačné chásky vyklubali tví chlapi. Jenže poprava se uskuteční tak jako tak. Veřejná a ukázková, pro výstrahu těm mezi námi, co nemají dost rozumu na to, aby poslouchali moje, tvoje nebo číkoli jiné rozkazy. A jako důkaz Bulharům, že pro větší bezpečí v kraji dokážeme přísně potrestat i zločince z vlastních řad."

Okolostojící bohatýři si to skoro vychutnávali. Už věděli, jak Svjatoslav dokáže správně volenými slovy a tónem hlasu buď zmrazit, nebo naopak vyburcovat. Téměř bylo vidět, jak z Halvorssona vyprchává počáteční razantnost. Naslouchal Kyjevanovi s nakrčeným čelem a pohledem upřeným do prázdna. Pak se na chvíli rozhostilo ticho.

„A způsob popravy?" povzdechl si Bragi nakonec.

„Nabodnutí na kůly," odpověděl mu Ahmed ibn Džafar a také on dal najevo tónem hlasu, že nemíní ustoupit. „To je bulharský trest za hrdelní zločiny. A vzhledem k ohavnosti jejich skutků trvám na mučení. Bičování, pálení žhavým železem, lámání kostí."

Bragi zbledl. „Nikdy," procedil skrz zuby, aniž by se na emíra podíval. „To nikdy nedovolím. Rozumíte? Nedovolím! Žádný Varjag nesmí chcípnout tak potupnou smrtí. Tihle chlapi, ať už udělali cokoli, válčili po vašem boku proti suwarským červům, za naše společné zájmy. Bylo by od nás podlé takhle s nimi zacházet."

„Své zásluhy sami pošpinili a zadupali do krvavého prachu," odsekl Ahmed neoblomně. „Kníže, ty sám jsi přiznal, že v ulicích Bolgaru, ale taky venku v povodí Itylu a Kamy, ve městech a na kupeckých stezkách panují napjaté poměry.

Přistoupil jsem na tvůj návrh, že na jaře společně vytáhneme proti Chazarům. Do té doby ale spolu musíme vydržet a nepozabíjet se navzájem. Uplynuly teprve dva měsíce od vašeho příjezdu do Bolgaru a situace už se stává neudržitelnou. A do výpravy na jih zbývá ještě více než půl roku. Musíme jednat. Musíme se postarat o pořádek a spravedlnost, dát lidem alespoň zdání bezpečí. Tohle je jedinečná příležitost. Ti muži musejí podstoupit výjimečný trest!"

„Počkej chvíli, emíre," ozval se najednou ve Svjatoslavově hlase náznak nesouhlasu. „To, co tady bylo mnou i tebou vysloveno, je politika. Znáš to slovo? V Cařihradu tak říkají úskočnosti a lstivosti mocných..."

„Vím, co to slovo znamená. Jenže co..."

„Bragi má v jistém ohledu pravdu. Neměli bychom zapomínat na muže samotné. Na jejich zásluhy. Já sám jsem vždycky tvrdil, že družina je pro bojovníka to nejdůležitější."

„Cože? O čem to mluvíš? Sám jsi přece řekl, že poprava musí být ukázková..."

„Bude. Ale ti muži zemřou varjažským způsobem."

„Co to znamená?"

Bragi, zaskočen změnou Svjatoslavova postoje, vyhrkl: „Odinova smrt."

Ahmed pozdviženým obočím naznačil, že pořád nechápe.

„Oběšení," vysvětlil Svjatoslav. „Případně uškrvení. Tak vykonáme rozsudek. Každý z těch mužů dostane tucet ran bičem. Pak bude uškrten, rychle a rázně. A nakonec můžete jejich těla klidně nabodnout na kůly nebo třeba rozčtvrtit a vystavit na nejrušnějších místech Bolgaru, jak žádá vaše právo."

Souhlasíš? Bude to smrt hodná Varjaga i zadostiučinění pro Bulhary."

Ahmed se zachmuřil, zamyslel. Než ale odvětil, pohlédl na Bragiho.

„Ty na to přistoupíš, Halvorssone?"

Helgard'an ještě jednou přelétl pohledem po odsouzencích. Einar přivřel oči a sklonil hlavu, jako by se odevzdával do jeho moci.

„Podřídím se," řekl Bragi chraplavě. „S rozsudkem nesouhlasím, ale jestli už má těchto šest mužů zemřít, tak raději takhle než v ukrutných bolestech z rukou bulharských mučitelů."

„V tom případě také souhlasím," přikývl Ahmed ibn Džafar.

Svjatoslav si oddechl a pokynul strážcům. „Odved'te ty muže. Až do popravy už je nikdo nebude bít ani týrat. Dejte jim naposledy pořádně najíst a každému džbán medoviny. A vy, ničemníci, využijte své poslední chvílky a modlete se k mocnostem Ásgardu, aby si vás valkýry i na popravišti našly a odnesly vaše duše do Valhally."

Bulharští hromotluci se obořili na vězně, přinutili je vstát a nešetně je postrkovali pryč z nádvoří. Svjatoslav se otočil k Halvorssonovi.

„Zůstaň do rána, Bragi, i se svou družinou. Nechám upéct tele, napijeme se a promluvíme si o všem, co nám oběma leží v žaludku."

„Nemám chuť oslavovat, když nás ráno čeká to neradostné představení... Ale dobrá. Zůstanu. Máme o čem mluvit. Těch nestrávených soust ve střevech je tolik, že bych jimi vrchovatě naplnil svůj drakkar."

Svjatoslav pokynul bohatýrům. Pomalu zasunuli zbraně a neochotně se rozestoupili, aby umožnili helgardské družině vejít.

Dažbogův sluneční hřebec už dávno přežvykoval zázračnou trávu na nočních pastvinách za branami soumraku, když na západním břehu Itylu, asi čtvrt versty jižně od varjažské osady naproti Bolgaru, přistál nevelký rybářský člun. Vyskočil z něj urostlý muž, hodil obě vesla na dno loďky a vytáhl skrovné plavidlo přes kamenitou pláž až ke shluku keřů, které posloužily jako spolehlivý úkryt. Potom si přetáhl přes hlavu kapuci tmavého pláště a opatrným, šelmím krokem se vydal podél husté mladiny, rostoucí na místě dřívějšího lesa, vykáceného na stavbu masivních varjažských srubů.

Ilja z kmene Muromců si nevzal pancíř ani přílbici - cinkání zbroje by ho prozradilo a on potřeboval zůstat neslyšen a podle možností i neviděn. Jen kožená pochva skrývající čepel Gněvu se mu pod pláštěm neslyšně otírala o stehno.

Pohyboval se rychle, i když jím na každém kroku zmítaly pochybnosti o správnosti takového jednání. Když ho Jegor přistihl, jak se chystá na malou noční výpravu, a uhodl, co je jejím cílem, hned mu bez okolků vynadal do horkokrevných, nezralých, nadržенých hlupáků. Pokoušel se ho přemluvit, aby zůstal v paláci a nelezl do zelí, které už dávno rostlo na cizí zahrádce. Prý má konečně zapomenout, hodit celou záležitost za hlavu do propasti blednoucích vzpomínek a upřít zrak k zítřku.

„Žen je na světě jako dřeva v lese, synku. Stačí jít a nasbírat si.“

„Jenže i v lese rostou krásné břízky, které nemají na celém světě rovných. To přece dobře víš, bát'uško Jegore. Zažil jsi lásku k ženě, která ti nikdy nemohla úplně patřit, a přece ses jí nevzdal.“

Zmínka o kněžně Helze Svjatogora umlčela a

uvrhla ho do zamračeného vzpomínání. Navzdory tomu na jeho neuvážené radě něco bylo, uznával Ilja v duchu. Nejspíš to opravdu nemělo smysl. Od svého úmyslu však neupustil.

Raz dva dorazil k Thórdarskalle. Místní Varjagové nerozestavěli stráže, proč taky? Kdo by se odvážil na ně zaútočit? Bulhaři se osady na západním břehu stranili jako pohanský běs kříže, jak říkali křesťanští bojaři. Ilja zlehka, nikým nepovšimnut, proklouzl mezi dřevěnicemi, chlěvy a maštalemi až k majestátnímu dvorci zdejšího náčelníka Thórdara vysoko na svahu. Chvilí slídl kolem dlouhého domu, nahlížel dovnitř škvírami v okenicích a mezerami mezi trámy, až konečně našel zadní vchod, nožem zvedl závoru a vklouzl dovnitř. Pohyboval se jako duch, což bylo při jeho rozměrech a vzhledem k tomu, že ještě nedávno byl jen hřmotným, kulhavým mrzákem, vskutku nezvyklé.

Po hledané komůrce už nemusel složitě pátrat - cíl své výpravy před chvílí zahlédl zvenčí přes okenici. Uvnitř domu naštěstí nebyly žádné zamčené petlice - všechny vchody podle varjažského zvyku zakrývaly jen medvědí, losí nebo zubří kožešiny. Kolem jedné z nich se opatrně protáhl a byl na místě. „Dinaro?“ zašeptal.

„Bragi?!“ zvedla se z prostého kožešinového lůžka útlá postava, napůl ztracená v záplavě rozčuchaných černých vlasů. „Už jsem myslela, že zůstaneš v paláci do rána...”

„Nejsem Bragi...”

Jak jinak, vyděšeně vyjekla, zašátrala kolem sebe a bůhvíodkud vytáhla dýku s oboustranně broušenou čepelí.

„Psst!“ zasyčel na ni, rychle si stáhl kapuci do týla a spěchal k lůžku. „To jsem já - Ilja!”

„Nepřibližuj se!“ štěkla na něj a odsunula se nohama na opačnou stranu postele.

„Nepoznáváš mě?“ chlácholil ji a zároveň špicoval jedno ucho, jestli nezaslechne nějaké poplašné zvuky z domu.

„Poznávám,“ prskla jako divoká kočka, kterou pes zahnal do koruny stromu. „Ty jsi ten, co o sobě bez ustání tvrdí, že je Ilja z naší osady... Jenže to není možné!“

„Jsem to já. Ilja z Karačarova. Mrzák Ilja. Neslyšela jsi snad příběh o tom, jak mě Volch Vseslajevič zbavil macešiny kletby a vrátil mi tak zdraví a sílu?“

„Slyšela, guslaři ho skoro každý večer omílají u ohně. Pohádky na dobrou noc...“

„Nejsou to pohádky, Dinaro. Opravdu jsem Ilja. Ten, který se tě pokusil schovat před pohledem čeremiského otrokáře, ale vzápětí byl sražen k zemi okousanou skopovou kostí. Vzpomínáš?“

Chvilí bylo ticho. Pěstička svírala rukojeť dýky s nezmenšeným odhodláním. „Ano, to si pamatuju. Ale pořád nemůžu uvěřit. A i kdyby to byla pravda... Co tady pohledáváš? Takhle se příkradou jen lidi s nekalými úmysly...“

„Neublízím ti. To mě nikdy ani nenapadlo. Chtěl jsem tě jen vidět. Přesvědčit tě, že jsem to skutečně já. Vyprávět ti, jak jsem kvůli tobě jel až do Suwaru, k dračí věži, protože jsem si myslel, že tě tam Čeremisové zavlékli a chtějí tě předhodit černému Zilantovi.“

„To jsi byl ty? Ten, kdo dračího boha sekl mečem tak, že skropil krví celé Bulharsko, když raněný letěl na sever?“

„Já. A všechno jsem to vykonal jen kvůli tobě. Pro tvou záchranu. Netušil jsem, že tě Čeremisové

prodali Varjagům, že jsi Bragiho otrokyně..."

„Nejsem jeho otrokyně. Jsem jeho žena! A ty si to nejspíš neuvědomuješ, když ses odvážil vniknout do mé ložnice. Jediným výkřikem přivolám strážce..."

„Nedělej to."

„Máš strach?"

„Nedělej to kvůli nim. Nechci nikomu ublížit."

„Jestli se Bragi dozví, že jsi tady byl, usekne ti hlavu. Už si všiml kradmých pohledů, které na mě vrháš. Sice o tom nemluví, ale já vidím, jak se mu vaří krev v žilách..."

„Bragi se to nedozví, pokud mu to neřekneš."

„Proč bych neměla?"

„Už jsem ti to řekl - nepřišel jsem ti ublížit. Ani se tě nedotknu, jestli nechceš..."

„To tedy nechci, zapiš si to za uši!"

„Tak alespoň mluv tišeji. Prosím. Já jsem jen chtěl... Prohodit pár slov. Zavzpomínat na Karačarovo. Vyrůstali jsme spolu, Dinaro, známe se od útlého dětství. A všechny naše blízké zabili ve stejnou noc stejní vrahové. Z našeho rodu jsme zůstali jen my a pár děvčat, která se po pádu Zilantawu rozprchla po Suwaru. Už máme jen jeden druhého..."

„Jeden druhého? Co to žvaníš? Jestli jsi opravdu Ilja, syn Vjaticky, tak mě dobře poslouvej - osud nás rozdělil a už nás více nespojí. Stala jsem se Bragiho ženou. Dobrovolně, s láskou. Miluji ho, protože se o mě stará nejlíp, jak to muži jeho druhu dokáží. Jediné, co mám společného s tebou, jsou vzpomínky. A dělit se o ně... Řekni, k čemu by to bylo dobré? Já už se o minulost nestarám. Vzhlížím jen ke dnům, které přijdou. Budu matkou Bragiho dětí. A budu jí ráda."

„Nemůžeš vědět, co se stane. Blíží se velká

válka s Chazary, proti níž bylo ovládnutí Bolgaru a Suvaru jen drobnou šarvátkou. A Bragi se jí zúčastní. Nepřeju mu nic zlého, ale během válečném tažení se může stát cokoli. Chci, abys věděla, že v takovém případě jsem připraven..."

„Připraven na co?" přerušila ho podrážděně.

„Ujmout se tě. Postarat se o tebe."

„I o Bragiho dítě?"

Zamrkal. „Cože?"

„Jsem samodruhá, Iljo. A nic jiného než ten rostoucí plod pod mým srdcem a Bragiho láska mě nezajímají."

Muromec zmlkl, přestal naléhat. Očividně zůstal zaskočen.

„Dítě?" zachraptěl. „Čekáš Bragiho dítě?"

„Jistě. Je povinností ženy porodit muži potomky, hlavně když je mezi svými muži náčelníkem. Možná ještě předtím, než vyrazíte po Itylu na jih, do Chazarska, porodím Bragimu následníka."

Ilja se zhluboka nadechl, ustoupil a ohromeně zavrtěl hlavou. Všechna ta razantnost a umíněnost z něj vyprchaly. Sám cítil, jak se v něm něco zlomilo. Když Dinara viděla, že zůstal jako opařený, uvolnila se a konečně sklonila ruku s dýkou.

„Skončilo to, Iljo. Tam doma jsi ke mně něco cítil, vím o tom, přečetla jsem si to ve tvých pohledech. A dokázal jsi mi to i v tu osudnou noc, kdy jsi mě chtěl bránit před Čeremisy. Za to ti děkuju, ale víc ode mě nežádej. S Karačarovem shořela i všechna naše pouta. Ta vzájemná, i ta k rodu, ke kraji nad Něprou. Jsou to už jen stíny, které nás straší ve snech. Přestaň se jich držet a dívej se dopředu. Staň se bohatýrem, o kterém si všichni vyprávějí. Najdeš lásku jinde, uvidíš."

„Já..." soukal ze sebe. „Myslel jsem, že bychom

mohli... Jenže... Odpusť mi, Dinaro," zasténal náhle. „Choval jsem se jako hlupák, jako posedlý. Až teď si to uvědomuju; jako bych jednal v opilosti a najednou nějakým zázrakem vystřízlivěl. Neměl jsem sem vůbec chodit."

„Neměl. Ale aspoň víš, jak se věci mají. Musíš na mne zapomenout. Vrať se do paláce, do náručí emírových vodních žíněk, které vás prý ochotně obšťastňují. Neřeknu Bragimu o tvé návštěvě. Není důvod, proč by o tom měl vědět. Souhlasíš?"

Pohlédl do jejích černých očí, v nichž se kdysi dokázal utopit jako v bezedném jezeře, a pomalu přikývl.

„Souhlasím. A slibuju, že už tě nebudu obtěžovat."

Výraz její tváře zjemněl. „Přestaň lpět na minulosti, Iljo. Já jsem byla tvým spojením s ní. Jenže to pouto se přetrhlo. Dívej se dopředu, do své bohatýrské budoucnosti."

„Budu. Ať tě bohové opatrují, Dinaro. I tvé dítě."

Na rozloučenou se na něj smutně usmála. „Vzhledem k tomu, co tě v blízké době čeká, Iljo, budeš přízeň bohů potřebovat víc než já."

Rychle se otočil, aby nezahlédla vlhkost v jeho očích.

Celou cestu zpátky ke člunu si nadával do hlupáků a mamlasů. A nepřestal se na sebe zlobit ani potom, co vytáhl loďku z úkrytu, spustil ji na vodu a posadil se na lavici uvnitř. Až rázné, srdnaté veslování, díky němuž malý člun rozřezával hladinu Itylu tak rychle, jako by byl drakkarem hnaným padesáti vesly a k tomu silným větrem opřeným do ráhnové plachty, ho trochu uklidnilo. Zhruba v

polovině vzdálenosti mezi varjažskou osadou a Agha-bazarem, rozlehlým kupeckým předměstím pod hradbami Bolgaru, zahlédl nevelkou loď s vytaženou plachtou na stěžni, která právě obeploovala jeden z ostrůvků uprostřed proudu a rychle mířila k přístavišti.

K dřevěnému molu přirazili téměř současně. Ilja hodil stříbrnou minci rybáři, který tady čekal na svůj člun, a otočil se k posádce člunu. Tvořili ji tři po zuby ozbrojení bulharští vojáci.

„Odkud jste připluli?“ zeptal se varjažsky.

„Z kazaňské pevnosti, od severních hranic,“ předvedl velitel skupinky znalost jazyka, který se v itylském povodí už skoro sto let prosazoval jako všeobecný dorozumívací prostředek.

„Vidím, že máte naspěch. A něco mi říká, že nenesete dobré zprávy.“

„Věru ne. Podle zlaté sekerky na tvém krku soudím, že patříš k družiníkům kyjevského knížete.“

„Tak jest. Jsem Ilja z kmene Muromců.“

„Slyšel jsem o tobě. Patříš ke Svjatoslavově družině, tak nám snad dokážeš pomoci. Potřebujeme se okamžitě dostat do paláce a být vyslechnuti tvým nebo naším vládcem.“

„Není nic jednoduššího. Následujte mě.“

Společně vykročili kupeckým městem, navzdory pokročilé hodině pořád rušným a hlučným, směrem k bolgarské bráně. Muži z Kazaně cestou stručně povyprávěli Muromci, co je přivádí. A i když Ilja ani před tím neměl dobrou náladu, teď jeho obličej potemněl na nejvyšší možnou míru.

Ani kyjevské, bulharské a helgardské hodnostáře a družiníky, sedící u dlouhého stolu v hodovní síni paláce, zvěsti z Kazaně nepotěšily - právě naopak.

Utichlo cinkání číší a nádobí, ztichla hlučná vřava, mlaskání a srkání. Zavládlo ticho.

Ahmed ibn Džafar si hřbetem dlaně otřel mastné vousy, dopřál si několik hlubokých doušků ze zlaté číše a hlasem podobným mručení právě probuzeného medvěda se zeptal:

„Jaké škody napáchali?“

„Obrovské, vznešený emíre. Dým z vypálených osad zatemnil nebe, jako by chtěl ukrýt tu zkázu před Alláhovým zrakem. Čeremisové odvěkli všechno, co mělo nějakou cenu, včetně zhruba dvou stovek otroků. Zabili víc než čtyřicet lidí z osad i jednu naši pohraniční hlídku v počtu patnácti mužů, která právě byla na výjezdu a pokusila se jim zabránit v plenění. Jejich koně, válečné oře z nejlepšího chovu, si Čeremisové přivlastnili. Mrtvoly vojáků naházeli do Kazanky. Vylovili jsme je až v ústí do Itylu, nafouknuté a ohlodané rybami.“

„A velitel pevnosti nic nepodnikl?“

„Jistěže podnikl, Výsosti. Sihadin-beg okamžitě sestavil pátrací oddíl o síle padesáti chlapů, čímž skoro vyprázdnil pevnost, a vyrazil do vydrancovaných oblastí. Tam jsme se od nešťastníků, co přežili nájezd, dozvěděli, že útok má na svědomí skoro stočlenná horda Čeremisů, která se znenadání vyřítila z lesů za Kazankou a začala vraždit a rabovat jako smečka divokých, krvelačných bestíí. Prý jim velel samotný Vargan, kéž mu Alláh rozpárá bachor a pověsí ho za střevo nad žhavou pekelnou jámu...“

„To jméno neznám," ozval se Svjatoslav. „Kdo je Vargan?“

„Vargan," procedil Ahmed skrz zuby, „je novopečený vládce Čeremisů. Samozvanec, vrah,

ukrutník, řezník. Pobil všechny kmenové náčelníky, kteří nechtěli vidět jeho zadek na knížecím stolci, a teď vládne všem rodům. Všichni se ho bojí, protože k moci mu prý dopomohla temná kouzla Zilantových uctivačů."

"To musí být pravda, velký emíre," přitakal posel. „Severními lesy kolují zvěsti, že čaroděj Tugarin, necht' je nastokrát proklet, přežil a dnes společně s Varganem vládne v hradišti Kokšaga. Sihadin-beg si myslí, že právě Tugarin nařídil Varganovi útok na naše pohraničí. Možná je to pomsta za porážku v Suwaru..."

"Takže Tugarin žije!" zařval najednou Mikula Seljanovič a praštil pěstí do stolu, až poháry a tácy nadskočily. „Říkal jsem vám to, bratři. Ten zkurvenec někde na severu dál splétá černé sítě intrik a kouzel a Volch, nešťastný Volch, zůstává nepomstěn..."

"Zmlkni, Seljanoviči," uzemnil ho Svjatoslav přísně. „Na tvoje plačtivé výlevy po Volchovi teď není vhodná chvíle."

"Co Sihadin udělal pak?" ptal se dál Ahmed. „Pronásledoval tu sebranku? Dostihl ji, přivezl do Kázaně aspoň pár čeremiských hlav?"

"Ne, Výsosti," sklopil posel zrak. „Stopovali jsme je několik desítek verst na sever, ale ztratili se v temných, hustých pralesích za řekou Ašut. Sihadin nechtěl riskovat, že na nás někde v divočině nastraží past. Přece jen byli v přesile. Beg nařídil vrátit se do pevnosti a raději si odvetu důkladně naplánovat. A zároveň vyslal nás, abychom tě požádali o posily, vznešený emíre. Vzkazuje, že s dostatečným počtem mužů si troufne zaútočit i na samotnou Kokšagu."

Ahmed se zase poškrábal ve vousech. „Posily, říkáš? To se Sihadinovi lehce řekne, jenže vyhovět

jeho žádosti nebude tak jednoduché. Ve válce se Suwarem jsme utrpěli velké ztráty. Nemám dost mužů ani na obranu jižních hranic, kde se pořád potulují bandy kočovných hrdlořezů, Pečeněgů a Kypčaků."

„Jenže v tom případě nebude moci Kazaň proti Čeremisům zakročit, Výsosti. Podle našich zvědů byl tento útok jen malou ukázkou Varganovy síly. Prý dokáže shromáždit mnohokrát silnější vojsko, a to nemluvím o Permanech na severu, které Vargan taky donutil, aby bojovali po jeho boku. Prý už zaútočili na pohraniční osady Udmurtů, aby se jim odměnili za spojenectví s Bolgarem."

„Nepoučuj mě, vojáku," odsekl Ahmed podrážděně. „To všechno si samozřejmě uvědomuju. Jenže nemám dost mužů ani na to, aby se postarali o bezpečí tady v Bolgaru."

„Bez odpovědi ten útok ale nenecháme," vložil se do toho Svjatoslav. Bylo vidět, jak mu hlavou víří obavy i možná řešení. „Jinak nám na jaře, až odjedeme do Chazarska, zůstane v týle nebezpečný nepřítel. Jestli se u Čeremisů skutečně skrývá Tugarin, mohl by je poštvat nejen proti Kazani, ale také proti samotnému Bolgaru. Kdo zarazí tu krvavou povodeň, až budeš v dalekých krajích bojovat za slávu Bulharska?"

„Máš snad nápad, jak tuhle situaci vyřešit, kníže?" mračil se emír.

„No, jeden návrh bych možná měl," zavlnily se Svjatoslavovy dlouhatánské vousy, když mu po rtech přeplul úsměv. „Určitě souhlasíš, že nejlepším řešením je okamžitá odvěta. Výprava proti Kokšaze, její dobytí a nelítostné zlomení Varganovy moci. Napadlo mě, že navrhnou tadyhle Bragimu, aby se toho úkolu chopil."

Halvorsson ztuhl s pohárem vína na půli cesty k ústům, očividně vytržený z vlastních, úplně jinde bloudících myšlenek. Zamrkal a udiveně pohlédl na Kyjevana.

„Co říkáš, kníže?“ vysoukal ze sebe nechápavě. „Nevím, jestli jsem ti dobře rozuměl...”

„Ale rozuměl. Je to jednoduché, Bragi. Vezmeš své muže, povedeš je na sever a rázným úderem zadupete čeremiskou vzdorovitost do země.”

Halvorsson pozvedl obočí. „To je pokus o žert, kníže? Protože jestli ano, nezdá se mi příliš podařený, a jak se tak rozhlížím, ani ostatní se tomu vtipu nesmějí...”

„K čemu tolik řečí okolo, Bragi? Myslím to vážně.”

„Potom ale nechápu, proč to navrhuješ mně. A už vůbec nevím, proč bych tě měl poslechnout. Chceš se mě takhle zbavit? Pošleš mě do nějakých studených, zamlžených močálovitých lesů na severu, zatímco ty si budeš dál válet šunky v bolgarském paláci? Já budu bojovat a prolévat krev svých mužů za tvé a emírovy zájmy, a vy zatím budete celou zimu sedět pěkně v teple a popíjet svařené víno? To si vážně myslíš,” Bragi mluvil čím dál hlasitěji a vztekleji a hrozivě se zvedal z křesla, „že jsem takový hlupák, abych přistoupil na takové bláznovství?!”

„Nezvyšuj na mě hlas, Bragi. Plácní zadkem zpátky na podušku,” opáčil Svjatoslav nevzrušeně. „Jen se ti snažím vyjít vstříc.”

„Tak mi teda řekni, co je na tom vstřícného!?”

„Zmlkni už konečně a vyslechni mě až do konce. Dnes jsi říkal, že si tví muži stěžují na nedostatek kořisti a že už je omrzelo nečinné vysedávání. Tvrdil jsi, že právě kvůli tomu se vydávají na lup a páchají

zločiny po celém kraji. Tady je řešení. Vezmi je na válečnou výpravu. Zeslábně tak napětí v Bolgaru a tví chlapi si přijdou na své..."

„V nějaké plesnivě divočině?!" odmítl se Bragi uklidnit.

„Emíre, prosím tě," pohlédl kníže na Ahmeda, „vysvětlíš mu to?"

Bulharský vládce přikývl a pohlédl na Helgard'ana. „Ta plesnivá divočina, Halvorssone, je plná zlatonosných řek a nalezišť drahokamů. Nevíš snad, že právě z čeremiského kraje pochází většina diamantů, s nimiž se obchoduje v povodí Itylu? A to ani nemluvím o tom, že je to oblast mimořádně bohatá na zvěř, takže i kožešin a cenného paroží se tam rodí celé hory."

„A tahle kořist, Bragi, bude jen tvoje," dodal Svjatoslav a ani se nesnažil skrýt šibalský úšklebek. „Dobudeš Kokšagu a všechno, co tam najdeš, včetně otroků, je tvoje. Nebudu si dělat nejmenší nároky na kořist. Takový návrh jako Varjag přece nemůžeš odmítnout."

Všichni přítomní se dívali na Bragiho. Konung se posadil a uklidnil, ale nedůvěra z něho nevyrchala.

„Možná je to lákavá představa, ale nic to nemění na tom, že je to jen lest, prohnáný způsob, jak se mě zbavit," procedil skrz zuby. „Vidím vám až do žaludků, oběma. Proč nepošleš na sever Svenelda a jeho Rusy? Ve jménu Kyjeva už pokořili bezpočet kmenů. Smetou Kokšagu z povrchu zemského a vrátí se s kořistí do Bolgaru, ještě než napadne první sníh."

„Svenelda jsem pověřil jinými úkoly," opáčil Svjatoslav. „Pomáhá princ Talibovi zavést pořádek v Suwaru a ve stepích na jižních hranicích. Ale to ti

nemusím vysvětlovat. Tak co, Bragi, jak se rozhodneš? V žilách ti koluje divoká varjažská krev. Neříkej, že tě slova jako boj a kořist nechají klidně sedět. Co by si pomysleli tví muži, kdybys jim odepřel tak skvělou zábavu?"

Mnozí Bragiho družiníci souhlasně zabručeli a obrátili ke svému náčelníkovi tázavé pohledy. Halvorsson však váhal. Plán ho lákal, ale nechtěl dnes už podruhé podlehnout Svjatoslavově nátlaku.

„Když nechce, ať zůstane sedět na prdeli!" ozval se znovu Mikula. „Pošli tam nás, kníže! Tví bojaři Kokšagu dobudou. Ne kvůli drancování, ale kvůli pomstě za Volcha. Naší kořistí bude Tugarinova všivá čarodějnická hlava!"

„Sedni si, Seljanoviči," zavrčel na něj najednou Bragi. „Já tam pojedu. A pět set mých chlapů mě bude následovat."

Helgardští družiníci nadšeným křikem, třískáním nádobí a hlasitými přípitky dali dostatečně najevo, že náčelníkovo rozhodnutí jednohlasně schvalují.

Svjatoslav se usmál od ucha k uchu. „Nebudeš litovat, Bragi. Vrátiš se ze severu obtěžkaný kořistí, a navíc si tady mí a tví chlapi navzájem nepodříznou krky."

„Mám ale jednu podmínku," úsečně zarazil Halvorsson sílící vřavu.

Velkokníže se zarazil. „Mluv."

„Dáš milost těm šesti odsouzenecům. A propustíš je. Pojedou se mnou na sever a budou bojovat pod mým velením."

Svjatoslavovi ztuhl úsměv na rtech. „Mám zrušit rozsudek?" zavrčel. „Nepraštil ses do hlavy?"

„Ber to jako obchod. Pojedu bojovat s Čeremisy, strčím mezi ty krvelačníky a natrženou řiť Bulharska svůj štít, a ty za to udělíš milost šesti chlapům. Tak

výhodnou koupi nikdo v těchto končinách nepamatuje. Království za půl tuctu životů."

Kníže zavrtěl hlavou. „Nemůžu je propustit, Bragi. Už jsme o tom přece mluvili a já se nebudu opakovat. Jejich trest je důležitý pro posílení bezpečnosti ve městě i na karavanních cestách."

„Jak chceš," pokrčil Bragi rameny. „V tom případě si jed' na sever sám. Ve skalle na západním břehu mám piva dost, i chlévy a košáry jsou plné. Do jara přečkám v pohodlí, bez strádání. Proč bych měl místo tebe táhnout do prašivých čeremiských lesů?"

„Bragi," to jméno zaznělo ze Svjatoslavových úst jako vlčí zavrčení, „takhle se mnou nemluv. Nejsem židovský anebo arabský kupec, abys se mnou vyjednával..."

„Proč ne? Uvědom si, že teď ty něco žádáš *ode mne*. A já nejsem tvůj sluha ani vazal. Jsem žoldněř. Takže za své služby žádám odměnu. Mohl bych chtít podíl z palácových pokladů. Místo toho žádám životy šesti chlapů. Vlastně jsem ztělesnění skromnosti."

Svjatoslav, podrážděný Bragiho převahou v jednání a všemi těmi tázavými pohledy, které na něm visely, popadl číši a několika hlty ji vyprázdnil. Pak si odříhl a řekl:

„Spravedlnost je neúprosná, Bragi. Takže poprava bude. Musí být. To je moje poslední slovo. Jediný způsob, jak ti vyjít vstříc, je omilostnit jednoho, nanejvýš dva odsouzence. Ostatní musí za své zločiny zaplatit."

Teď se pohledy obrátily k Halvorssonovi. Zachmuřeně pokýval hlavou. „Propust' tři chlapy. Podle mého výběru. Ostatní ať se stanou oběťmi toho krvavého zavražďovacího divadla, které tvrdošij-

ně nazýváš spravedlností. Půl na půl. To je čestná dohoda, ne?"

„Tak dobrá," přikývl Svjatoslav po další zamyšlené odmlce. „Dosáhl jsi svého. Ale půjdu s tebou do temnice a vychutnám si, jak určíš tři muže, kteří dostanou milost, a těm ostatním oznámíš, že se musí podřídít trestu."

„Vím, že to nebude příjemná povinnost," potvrdil Bragi. „A nejspíš odjedu na sever s čerstvou kletbou za krkem. Ale podstoupím to. Napijme se na naši dohodu, synu Ingvarův."

Číše se vznesly ze širokánské stolní tabule.

„Kníže!" přerušil Mikula sílící příboj hlasů v síni a rázně vstal. „Dovol mi jet s Helgardskými!"

„Ne, Mikulo," odmítl kníže bez rozmýšlení. „Vás, bohatýři, potřebuju mít po ruce. To, jak jste si poradili s posledním úkolem, je důkaz, že jste tady nanejvýš užiteční."

„Gosudare, Blahorodí," začal Seljanovič žadonit. „U Velese, matičky Mokoš a při všech bozích tě prosím, abys mě pustil. Jestli nevyužiju tuhle šanci pomstít Volcha, přijdu o rozum!"

„To je pravda," zachechtal se temně Jegor. „Pomyšlení na Tugarina a nebohého Volcha sežere tadyhle sedláka zaživa jako rychle postupující malomocenství. Nech ho odjet, nebo tě bude otravovat tak dlouho, dokud ti neupadnou uši."

„Jestli pustíš Mikulu," ozval se náhle Ilja, „chci jet taky. Já jsem měl černokněžníka na dosah, když zlomil Volchovo žezlo, já jsem rozpáral břicho černému hadovi, mně upláchli před nosem. Chci to dokončit!"

„A mne," nadzvedl se Aljoša Kněžic z lavice, „už nebaví vysedávat v paláci. Gosudare, dovol i mně nasednout na koně a místo holubů častovat šípy

čeremiské hrdlořezy! Alespoň se před jarní výpravou do Chazarska procvičím ve střelbě."

„Hej, počkejte, snad byste nejeli beze mne?!" zvolal Kolyvan Vyhnanec.

„A bez nás?!" vykřikli jednohlasně Divljan a Borovej.

„Tak dost!" praštil Svjatoslav číš do stolu, až z jejího zdobení odlétla jantarová slza. „Co je tohle za vzpouru?!"

Bohatýři ztichli, jako když utne. Svjatoslavův rozhněvaný pohled se zastavil na doposud mlčícím Jegorovi, který si založil ruce na mohutné hrudi, opřel se o opěradlo židle a vážně se rozhlédl, naznačuje, že chce promluvit.

„To není vzpoura, gosudare," řekl nakonec úplně klidně. „Jen touha po spravedlivé odplatě. Máš dost mužů, kníže. Deset chlapů ti chybět nebude. Já sám určím, koho vezmu s sebou, a koho ne."

„S sebou?" pronesl Svjatoslav zlověstně. „Snad nechceš jet taky?"

„Samozřejmě že chci," usmál se Jegor, jako by vyslovil nějaký podařený žert. „Jde přece o to, co jsi nám od začátku vtlačoval do hlavy. Družina a svornost. Tugarin zabil mnohé z nás, nejen Volcha. Tam dole, pod suwarskou dračí věží, vyhubil skoro všechny goryniče, výkvět kyjevských bojovníků. A ti všichni si zaslouží, abychom tento dluh spláchli ze stolu nepřátelskou krví. Navíc tahle bezhlavá pomstychtivá tlupa," rozhlédl se po svých družích, „potřebuje rozumného velitele."

Svjatoslav se zhluboka nadechl. Ticho, které naplnilo hodovní síň, jako by se dveřmi rozlévalo i do okolních chodeb, do celého paláce. Nikdo ani nemukl.

Pak vládce Kyjeva neochotně přikývl.

„Deset mužů, Jegore. Včetně tebe. Ani o nohu víc.“

Předcházející napjaté ticho protřhl Mikulův nadšený řev.

Udělal to starým varjažským způsobem. Stejnou smrtí scházeli ze světa družiníci velkých jarlů a konungů, kteří se rozhodli doprovázet své padlé vládce do Valhally. Mohlo se zdát, že uškrcení není pro Seveřana dobrá smrt, že lepší by byla nabroušená ocel, ale když bylo udušení konopnou smyčkou dost dobré pro nejvyššího boha Odina, pak takový odchod do podsvětí ochotně přijal i kterýkoli smrtelník.

Když tři Einarovy druhy odvázáli od kůlů, u nichž dostali tucet ran bičem, každému okolo krku ovinuli střed tenkého konopného provazu a jeho konců se chopily dvojice vybraných Varjagů. Bragi trval na tom, aby loupežníky zbičovali a vzápětí poslali do náruče valkýr jeho vlastní lidé, ne bulharští kati. Ale odsouzcenci mu za to vděční nebyli. Právě naopak - proklínali ho. Jeho i ty tři, kteří dostali milost a teď, už bez pout a v plné zbroji, přihlíželi popravě. Bragi Halvorsson i vedle něj stojící Einar Sigmarsson to jasně viděli v pohledech, které na ně trojice vrhala přes tlačení Bolgarských pod lešením popraviště.

Bragi se sevřenými čelistmi pohled opětoval a doufal, že si muži v jeho očích přečtou, jak ho mrzí, že to došlo až sem a že právě oni se museli obětovat. Pak pokynul svému pobočníkovi. Ten pozvedl k ústům velký zakroucený roh, nadechl se a mocně zadul.

Hlahol rohu vzlétl nad náměstí před branou emírova paláce a Bragi se modlil, aby to volání uslyšeli až ve Valhalle a poslali svou jízdu pro duše

tří bojovníků. Vytáhl z pochvy meč, zablýskal jím na slunci a do doznívajícího hřmotu vykřikl:

„Odin!”

„Odin!” sborově odvětili přítomní Helgard'ané a zařinčeli zbraněmi tak, že Bulhaři vyděšeně stahovali hlavy mezi ramena.

„Odin!” vykřikl i Einar, pohled temný, ústa sevřená.

„Odin!” zavyli odsouzenci.

Bragi pokynul škrtičům.

Zatáhli. Mocně, rázně, pověsili se na konce provazů celou váhou. Smyčky se zařizly odsouzencům do krků. Dav neklidně, vzrušeně zašuměl. Bývalí druhové umírajících mužů nesouhlasně zabručeli, zaskřípali zuby. A znovu zarachotili zbraněmi, aby posledním zvukem, který ti tři uslyší, bylo řinčení oceli.

Bragi se neodvrátil, nesklonil zrak. Zachmuřeně se díval, jak odsouzencům brunátní obličej a vylézají oči z důlků a jazyky z chrčících, slintajících úst. Sledoval křečovitě záškuby těl, marné pokusy o odpor, rozlévající se mokré skvrny na kalhotách. Neotočil se, dokud mužům nevyhasly oči. Nechtěl, aby odešli k bohům s myšlenkou, že jejich konung zbaběle odvrací pohled od toho, čemu nejenže nedokázal zabránit, ale nakonec to sám svým rozhodnutím podpořil.

Až poté, co kati povolili provazy a tři bezduchá těla se sesula na prkna popraviště, se Bragi otočil v sedle a pohlédl na Svjatoslava. Kyjevský kníže stál jen pár kroků za ním a také bez zachvění, i když s potemnělou tváří, sledoval popravu. Ted' opětoval Halvorssonův pohled, modré oči chladné a stranící se prozradit cokoli o jeho myšlenkách a pocitech.

„Dobře, že odjíždím,” řekl Bragi hlubokým,

mírně ochraptělým hlasem. „Několik dní bych se na tahle místa stejně nemohl ani podívat.“

Svjatoslav neřekl nic, jen nepatrně kývl hlavou na znamení, že chápe.

„Muži z Helgardu!“ obrátil se Bragi ke svým lidem. „Tady to pro nás skončilo! Vyrážíme na cestu! Všichni do přístavu!“

Zástupy oděné ve varjažské oceli souhlasně zahučely. Těla popravených právě převzali bulharští kati a nikdo už neměl nejmenší chuť sledovat, jak mrtvoly čtvrtí a nabodávají na zašpičatělé kůly, připravené pod popravištěm. Vojsko se začalo valit širokou ulicí k hlavní bráně.

Také kyjevská družina se už chystala k odjezdu, všichni muži v sedlech. I když se měli plavit v Bragiho lodích vzhůru po Itylu, koně si brali s sebou. Byli tu Jegor Svjatogor, Ilja Muromec, Mikula Seljanovič, Kolyvan Vyhnanec, Aljoša Kněžic i Divljan a Borovej Poločané. Dále Jegor přibral Danila Lovčanina a Suchana Radimiče, kteří se k výpravě vehementně hlásili.

„Vezmu vás, když mi něco slíbíte,“ dal jim Jegor podmínku. „Ty, Danilo, budeš krotit svoji hubatost. Nechci, aby tvé posměšky vyvolaly rozbroje v družině.“

„Budu se krotit,“ sliboval Lovčanin, i když mu v koutcích úst cukalo.

„A ty, Suchane,“ obrátil se Svjatogor k holohlavému zjizvenci, „musíš brát větší ohled na své spolubojovníky. Chovej se jako člen družiny, ne jako osamělý zabiják. Když se bezhlavě, na vlastní pěst vrháš doprostřed nepřátelských houfů a hledáš tam cestu ke svému mrtvému synovi, konáš sice hrdinský skutek, ale zároveň tím můžeš ohrozit nás ostatní. Musíš pochopit, že tohle není další z tvých

osobních výprav za Kostromou. Soudržnost a ohled na druhy je důležitější než počty rozsekaných protivníků. Rozumíš?"

Suchan přikývl.

Nakonec Jegor vybral Samsona Samojloviče, arménského křesťana, který měl navzdory jménu po biblickém silákovi štíhlou a šlachovitou postavu, a navíc byl strašlivě ošklivý. Jenže to uměl s koňmi a byl vynikající lukostřelec, stopař i zvěd, takže z něj byl za určitých okolností větší užitek než z o hlavu vyšších chlapů.

Těm deseti Svjatoslav na rozloučenou řekl: „Nemrhejte životy. Ani cizími, ale hlavně těmi vlastními. Na jaře vás budu potřebovat pod hradbami Chazaranu a Sarkelu, tak se nevrhejte do zbytečných nebezpečí, nepředvádějte se jeden před druhým ani před Varjagy, nežeňte se za bohatýrskou slávou. A nehádejte se s Bragim, nepřilévejte olej do ohně hádek a pří, který určitě občas vyšlehne."

„Jedeme tam za jediným cílem, gosudare," opáčil Mikula Seljanovič. „Abychom ti přinesli shnilou, vránami ozobanou hlavu Tugarina Drakoviče. Ten zkurvysyn se z vítězství nad Volchem a goryniči nebude radovat dlouho."

„A tomuto cíli podřídíme vše ostatní," dodal Jegor. „Dohlédnu na to."

„Ať ti v tom pomáhá Perun."

„Raději ne," ušklíbl se šedivý bohatýr a sáhl si na hrud', kde mu zpod dlouhého plnovousu probleskoval zlatý křížek. „Kdyby ho v mé blízkosti uviděli svatý Michal a svatý Jiří, mohli by se ode mne odvrátit."

Aljoša Kněžic a Samson Samojlovič se přežehnali. Ostatní bojaři sevřeli v dlaních Perunovy sekerky, které jim visely na hrudích.

Svjatoslav přelétl desítku posledním pohledem a najednou si lítostivě povzdechl. „Ani nevíte, jak vám závidím. Až se mi svírá srdce. Nejraději bych se s vámi nalodil na drakkar a vyrazil vstříc nepřátelským nástrahám. Bez váhání bych vyměnil postel a peřím vycpané polštáře za tvrdou zem u táborového ohně, a dokonce i všechny ty pochoutky z palácové kuchyně za kus narychlo opečeného, ještě krvavého koňského masa. Jenže nemůžu. Musím tady trčet a svírat kyjevskou moc nad Bulhary pevnou rukou, jinak mi proklouzne mezi prsty jako zmítající se úhoř. Myslel jsem si, že budu slávu Rurikova rodu rozšiřovat neustále ze sedla, s mečem v ruce a s bojovým pokřikem na rtech, jenže politika se většinou dělá jinak.“

„Do jara vydržíš, Blahorodí," zabručel Jegor. „Pak zase zavelíš k útoku a budeš s námi nocovat u táboráku a večeret koňské maso.“

„Už aby to bylo. Jeďte, bratři. Bohové s vámi.“

Bohatýři na rozloučenou sklonili hlavy a pak už obrátili koně a pobídli je za Helgardskými.

Ranní slunce se vyškrábalo nad bolgarské hradby a rubínovým třpytem rozzářilo čerstvě prolitou krev odsouzenců. Na náměstí byl vztyčen první kůl, z něhož třeštila oči a vyplazovala jazyk bledá hlava jednoho z popravených Varjagů. Plavé vlasy mu povlávaly v mírném jižním vánku, který se o kus dál, v přístavišti na itylském břehu, nedočkavě opíral do právě rozvinutých plachet varjažských veslic.

Pozoroval je. Soustředěně sledoval, jak ocelí řinčící šiky Varjagů proudí hlavní ulicí bolgarského Agha-bazaru směrem k řece, dusají po dřevěném molu a z něj pak přestupují na paluby dvanácti

dračích lodí, houpajících se na kalné hladině. Na samotném konci vojska zahlédl skupinu jezdců s koňskými chocholy na přilbicích a v pancířích blýskajících se ve světle časného slunce. Zmocnila se ho zlá předtucha, protože mu na nich bylo něco povědomého. Klesl níž a prohlédl si je pozorněji. Bohové! Tušil správně. Nebylo pochyb. Poznával mezi nimi ty, kteří před necelými dvěma měsíci zuřivě bušili na bránu suwarské dračí věže. Jeden z nich, ten mladý, plavovlasý a neobyčejně urostlý, dokonce smrtelně zranil samotného Zilanta. Takže i oni přijedou s trestnou výpravou. Určitě proto, aby dokončili to, co započali pod Zilantawem. *Mor na ně!*

Nalodění Varjagové cpali své zbraně a výstroj do nepromokavých kožených vaků hufdatů a na ty si pak sedali - lodě Severanů neměly veslařské lavice jako například chazarské galéry - a brali do mozolnatých rukou držadla vesel. Drakkary jeden po druhém odrážely od mola a obracely vyřezávané čeleny proti mírnému proudu. Poháněla je nejen vesla, patnáct až dvacet na každém boku, ale také příznivý jižní větřík, nadouvající pestrobarevně pomalované plachty. Jestli jim bohové v následujících dnech dopřejí dobré počasí, brzy budou vytahovat lodě na pláže pod Kazaní.

Ještě chvíli se vznášel nad přístavištěm a vychutnával si ruch tam dole. Byla to docela příjemná změna pozorovat lidmi se hemžící jižní města. Během uplynulých nocí totiž vysílal vědomí přesně opačným směrem. Na neviditelných křídlech čarodějného transu svištěl nad nedozírnými severními lesy, topícími se v mlhách a bezútěšném tichu. Na stovky verst daleko se rozprostírala jen liduprázdná pustina, v níž jediný pohyb pocházel od

ptačích křídel, zurčící vody v husté spleti řek a potoků a občas nějakého losího stáda, putujícího rozlehlými mokřady. Celé noci pátral, slídl, pozoroval, dokud konečně v dálavách na severu, kam už jeho mysl téměř nedosáhla, nenašel úzké horské údolí, které se mezi strmými kopci vinulo až k úpatí rozložitě hory. A tam, v prohlubni pod hustě zarostlým svahem, stál prostý, ale masivní srub s kruhovým půdorysem a vysokou kuželovitou střechou. Na tom obydlí bylo něco nezvyklého. Zdi ze zčernalých, mechem porostlých trámů totiž neměly okna ani dveře. Zdálo se, že do domu není možné vstoupit...

Zajásal. Tam! Ano, tam! To je to místo, které tak dlouho, předlouho hledal! Cíl veškerého jeho snažení a zároveň počátek nové, nebezpečné a zároveň vzrušující cesty. A na konci té pouti... *Arkligu, Tangro, Erliku a všichni bohové! Pak budu hoden místa po vašem boku!*

Takovou namáhavou cestu podniklo jeho vědomí během předcházejících nocí. Dnes se díval na jih - aby zjistil, jaké odezvy se dočkala troufalost jeho hostitelů... *Hostitelé, pcha!* To si mysleli jen oni. Ve skutečnosti jim rozkazoval a ovlivňoval jejich rozhodnutí, jako by byli jen jeho nevolníky, mizernými otroky...

Viděl, co vidět potřeboval. Byl nejvyšší čas se vrátit. Mysl přestala kroužit nad Bolgarem a závratnou rychlostí zamířila na sever - nad vodnatým soutokem Kamy s Itylem, k řece Kazance, okolo velké bulharské pevnosti nad jejím ústím a pak nad lesy plnými řek a jezer až k sídelnímu hradišti Čeremisů...

Otevřel oči a zamrkal. Ještě pořád si nezvykl. Po každém procitnutí ho vždycky zarazilo, že nad sebou

nevidí válcovité útroby suwarské věže. Namísto toho zrakem ohmatával hrbolaté, posvátnými ohni začouzené stěny prostorné jeskyně. Byly hustě pokryty primitivními kresbami, většinou výjevy z prastarých čeremiských bájí. Táhle byl Kugu Jumo, nejvyšší bůh a vládce nebes, svrhávající z oblohy neposlušného pána zlých duchů Keremeta. Kousek od něj Kudyrčo, hromovládce, vrhal na zem své ohnivé oštěpy a hubil tak širty, škodlivé lesní běsy. Táhle vládce záhrobí Kijamat soudil duše nastoupené v dlouhém zástupu, opodál onaří, pravěcí velikáni, bojovali o vládu nad světem, na nějž se ještě nezrodil člověk...

Ne, nevadilo mu, že je jeskynní obětiště zasvěceno jiným bohům, než jaké uctíval on. Úplně stačilo, že se nacházelo nad pramenem síly, kterou mohl využívat ke svým kouzlům. Nemluvě o tom, že ze dvou kusů srostlá Zirnytrina šupina, vsazená do hlavice Ocelového žezla, mu dávala podstatně víc moci, než měl kdykoli předtím.

Pomalu, ztuhle se zvedl ze skvrnitého obětního kamene. Šupina pohasla a přízračný stříbřitý svit, do této chvíle naplňující jeskyni, ustoupil před opět směle se rýsujícími stíny hrubě tesaných kamenných model. Protřel si obličej a potácivě zamířil k východu, snaže se cestou nabrat rovnováhu a pevný krok. Sluneční světlo, vnikající dovnitř zubatým otvorem, ho bodalo do očí. Se zrakem zacloněným pozvednutou dlaní vyšel z podzemí na svah řídké zalesněného kopce.

Prosluněným ovzduším se neslo vzdálené dunění, přehlušované radostným voláním. Zahleděl se do údolí a zjistil, že uličkami Kokšagy proudí vzrušení, nedočkaví Čeremisové. Vzápětí zahlédl i příčinu toho rozruchu. Z jihu, po břehu Rudé řeky,

se k rozlehlému hradišti svižně blížila početná skupina jezdců.

„Kugurak se vrátil!“ vzlétlo po úbočí volání davu.

Muž před jeskyní ohrnul ret. Tolik zbabělé přetvářky nezažil ani mezi svými patolízaly v Suwaru. Čeremisové vítají Vargana, jako by byl milovaným panovníkem. A přitom se jim před ním podlamují kolena a střeva se kroucí strachem jako klubka hadů. Jedinou skutečnou radost pocítují z návratu svých mužů a synů, které výbojný náčelník neustále odváděl na válečné výpravy.

Tugarin Drakovič přikročil k vraníkovi přivázanému u jedlové větve před ústím jeskyně, vytáhl se do sedla a vyrazil mírným svahem dolů k hradišti.

Nenechá přece všechnu slávu tomu prašivému smrtelníkovi.

KAPITOLA TŘETÍ

Skutý s tmou

P Prastará čeremiská báje vyprávěla o udatném lovcí a bojovníkovi Kugurakovi, který vládl Čeremisům v období Zlatého věku. V těch požehnaných časech bylo nebe tak nízko, že se ho lidé mohli dotknout a každodenně se setkávali se svými bohy. Byla to doba rozkvětu, kdy byli smrtelníci šťastní, žili v blahobytu a chodili oděni ve zlatě a sněhobílém hedvábí. Jenže Piambar, dcera nejvyššího nebeského vládce Kugu Juma, se zakoukala do ztepilého náčelníka Kuguraka. Navzdory otcovu zákazu sestoupila na zem a rozhodla se žít se smrtelným mužem. Velký Kugu Jumo se rozzlobil, odtrhl nebe od země a říše bohů se světu lidí vzdálila. Tím skončil Zlatý věk a rozzuření bohové uvrhli na smrtelníky choroby, války a neštěstí.

Kugurak se jich ale nezalekl. Povolal si na pomoc širty, zlé duchy, ba dokonce se prý spřáhl i se samotným Azyrenem, démonem smrti, který svým neviditelným nožem protíná umírajícím hrdla a odděluje tak duše od těl. S novou čarodějnou mocí a v sedle nádherného bílého oře vytáhl Kugurak do války se samotnými bohy a celý život urputně chránil lidi před jejich zlovůlí a pomstychtivostí. Když dosáhl věku dvou set padesáti let - protože tak

dlouho žili ti, co se narodili během Zlatého věku - nechal na nádvoří své pevnosti vztyčit kumir, masivní posvátný kámen. Pak vlezl do jámy pod ním a přikázal, aby ho balvanem zavalili. Dřív, než ho poslechli, přislíbil, že jeho duše bude žít v kameni a pokaždé, když budou Čeremisové v ohrožení, mají ho povolat na pomoc. Stačí, když kumir postříkají krví obětovaného koně a vybraný bojovník třikrát oběhne kámen. Tehdy Kugurakova duše vstoupí do těla onoho hrdiny a on zase bude velet jejich bojovým šikům a nelítostně hubit nepřátele kmene.

Od těch dob byl Kugurak uctíván jako válečný bůh a jeho jméno se stalo titulem vojevůdců během válečných tažení. Proto když Vargan loni triumfálně vjel do Kokšagy a rozdrtil poslední stařešiny, kteří mu ještě odporovali, jako první udělal to, že zamířil k mohutnému kumiru na nádvoří hradiště. Koldunové, čeremisští žreci, přivedli statného bílého oře a on mu vlastnoručně otevřel tepny. Pak se svlékl do naha a třikrát oběhl kámen zalitý čerstvou krví, volaje duši dávného náčelníka. Tím obřadem získal titul kuguraka, válečného náčelníka, vládce zlých duchů, jehož poslouchá dokonce i obávaný Azyren.

Tugarin se tomu smál. Cítil, že v kumiru před náčelníkovým dvorcem skutečně dřímá čarodějná síla, možná dokonce duše nějakého dávnověkého kolduna, ale Vargan určitě nedokázal tu moc nasát. Čeremisští hlupáci tomu klidně mohli věřit, ale jejich vládce ve skutečnosti bůhům nevládl a určitě se nedokázal spojit s lovcem duší. Bylo to jen takové pouťové představení pro jeho divošské, primitivní poddané. I dnes Vargan nejdřív zamířil k posvátnému kameni a obětoval tam bílého koně, uloupeného kazaňským jezdcům.

Tugarin si vychutnal okamžik, když mohl nešetrně přerušit obřad a přetnout tak tomu triumfu šlachy.

„Bud' vítán, Vargane, mocný kuguraku a vládce zemí v povodí Rudé řeky!“

Dlouhán se ohlédl tak zprudka, jako by se Tugarinova hlasu i navzdory vši té vřavě kolem polekal. A kdo ví, možná tomu tak opravdu bylo. Pyšný úsměv, se kterým odpovídal na pozdravné volání davu, mu zamrzl na krvi potřísněném obličejí. V čarodějově hlase nebylo navzdory honosnému oslovení ani stopy po úctě nebo alespoň respektu - spíš přesně dávkovaná příměs posměchu a pohrdání. Kdyby se s Varganem odvážil takhle hovořit kdokoli jiný, vládce by mu okamžitě vlastnoručně vyřízl jazyk a před jeho očima jej syrový snědl. Jenže Tugarin... Tugarin měl Ocelové žezlo sršící magií dračí pramáti Zirnytry. Vargan už zvažoval možnost, že si najme několik šikovných zlodějských zaklínačů, kteří veleknězi žezlo uloupí, ale asi by to nepomohlo. Tugarin měl dost moci i bez něj, byl potomkem dlouhé linie suwarských dračích kněží a zřejmě chodil po tomto světě déle než kdokoli jiný. Kdo by se mu odvážil protivit, okamžitě by toho litoval.

„Vznešený veleknězi," pozdravil ho Vargan a mírně sklonil hlavu. Pokusil se vložit do hlasu náznak vzdoru, ale to, co mu bublalo v hrudi, už hrdlem neprotlačil - namísto toho se jeho slova změnila v pokorné kňučení zbitého psa. On, velký kugurak Čeremisů, který se loni přebrodlil k vladařskému stolci skrz jezera krve a široko daleko si před ním každý muž nadělal do kalhot, se obával tohohle bělovlasého vědmáka jako myš lovící sovy.

„Předcházejí tě zvěsti o velkém vítězství,"

rozhlédl se Tugarin po rušném shromáždění kolem kumiru. „Jak vidím, poslové se nemýlili. Tvé vojsko je stejně početné, jako když jsi Kokšagu opouštěl. Koně jsou obtěžkáni kořistí. A támhle vidím proudit skrz bránu celý houf otroků.“

„Jsou mezi nimi i panny, které obětuje na počest dračích bohů,“ řekl Vargan a v duchu dodal: *I když Zilanta zabili Kyjevané a jeho zdechlina hnije v lesích u Jušutu.* Vzápětí té vzdorovité myšlenky zalitoval - bodnutí Tugarinova pohledu mu prozradilo, že velekněz čte v jeho mysli.

„Správně, na bohy není dovoleno zapomínat ani ve chvílích našich pozemských triumfů,“ zabručel čaroděj. „Protože ta vítězství mohou být krátkodobá a my brzy budeme potřebovat přízeň božstev v dalších, těžších bojích.“

Vargan zvedl hlavu. „Říkáš to jen tak, nebo jsi něco viděl svým čarodějným zrakem?“

„Víš, že nikdy nemluvím do větru. Zvěst o tvých krutých činech už dorazila do Bolgaru. Viděl jsem to teprve před chvílkou, v posvátné jeskyni...“

„A co podnikli?“ přešlápl náčelník z nohy na nohu. „Poslali do Kazaně posily?“

„Kdyby jen to.“

Zatímco kapky srážející se krve na Varganově obličejí tmavly, pokožka pod nimi nepatrně pobledla. „Trestná výprava? Mluv!“

„Nejdřív by sis měl nalít pohár silného vína,“ navrhl Tugarin a sesedl z koně.

Náčelník musel chtě nechtě překousnout nedočkavost. Vrátil kamennou obětní sekeru divoce vyhlízejícím koldunům s bubínky a vyřezávanými žezly v rukou. Pak s čarodějem bok po boku, společně oslavováni davem, jako by i Tugarin měl zásluhu na tomto kořistí ověnceném tažení,

vystoupali po kamenných schodech k bráně dvorce.

Právě v tu chvíli se tepaným bronzem spoutané dveře se skřípáním otevřely a mezi vyřezávané sloupy před vchodem vyšla mladá žena, nebo spíš děvče, zhruba sedmnáctileté, s po pás sahajícími havraními vlasy. Mělo plodné široké boky, nalité prsy a kyprá stehna, ale navzdory tomu vypadalo drobně - čelenka s cinkajícími stříbrnými spirálami po obvodu se nacházela ve výšce Varganovy hrudi. A vzápětí už ani to neplatilo, protože dívka rychle poklekla, pokorně sklonila čelo až k dlažbě a vztáhla ruce k náčelníkovým botám.

„Bud' nastokrát vítán, velký kuguraku, můj pane a manželi!" zvolala do škvír mezi kameny. „Bohové vyslyšeli mé modlitby a přivedli tě zdravého zpět do mé náruče!"

„Kdyby bohové vyhověli tvým tajně šeptaným prosbám," zkrivil Vargan rty, „zavedli by mě tak akorát pod neviditelnou čepel samotného Azyrena. Proč mě vítáš až teď?! I ten poslední kokšacký pes na mě zaštěkal dřív než ty! Nemusíš se z mého návratu radovat, čubko falešná, ale úctu mi prokazovat budeš, rozumíš?!"

„Snažila jsem se hezky obléct a upravit, aby tě pohled na mne potěšil, můj vládce!" zakvílela dívka.

„Přestaň mi lhát, prokletá Permanko! Hovno ti záleží na tom, jestli se mi líbíš. A mně je to tím spíš jedno, jak vypadáš. Přísahám při bozích, že si vyberu pár souložnic z támhletěch bulharských otrokyň na nádvoří, abych už nemusel strkat ptáka do té tvé studené škvíry. A už se tady přestaň plazit jako červ a jdi nám přichystat víno a jídlo. Ať je z tebe aspoň nějaký užitek!" S těmi slovy jí opřel zaprášenou podrážku o rameno a surově do ní strčil.

Svalila se na ochoz a se slzami v očích se

odplazila zpátky ke dveřím, kde rychle vstala a zmizela ve stinných útrobách domu.

„Mýlíš se, Vargane," podotkl Tugarin ledabyle, dočista nedotčen náčelníkovou bezohledností. „Išora nám je užitečná. Kdyby sis princeznu nevzal za manželku, její otec, náčelník Rotavar, by ti nikdy nepřislíbil spojenectví Permanů v boji proti Bulharům a Udmurtům. Je víc tvým rukojmím než ženou."

„To dobře vím. Jenže ona taky. Proto mě tak nenávidí."

„Komu záleží na tom, co k tobě cítí? Hlavně ať ti porodí následníka. Do té doby neplýtvej semenem a nenaplňuj jím lůna bulharských otrokyň. Proč plodit parchanty, kteří si pak budou nárokovat tvůj stolec, protože se narodili dřív než právoplatný dědic? Nejdřív obtěžkej Išoru - zabrániš tím pozdějším rozbrojům v kmeni."

Vargan se křivě usmál. „Chceš mi snad rozkazovat i v tom, s kým mám nebo nemám souložit?"

„Rozkazovat?" Tugarinův úsměv byl jako směs medu a prudkého jedu. „Ale jdi, žádné rozkazy ti přece nedávám. Jak bych jen mohl? Jen se ti snažím dobře radit."

Samozvaný kugurak na to nic neřekl, jen nakrčil černé obočí a obrátil zrak ke dveřím.

Bránou dvorce prošli zároveň. Davu na nádvoří to mohlo připadat, jako by byli nejlepšími přáteli.

„Jsem připraven," zamumlal Vargan s ústy plnými pečeného jehněčího. „I na ty nejhorší zprávy. Co jsi viděl, veleknězi?"

„To, před čím jsem tě varoval. Říkal jsem ti, že Bulharsko tvůj výpad nenechá bez odpovědi."

„Na jihu přece vládne zmatek a Ahmed má co dělat, aby udržel pořádek ve svém válkou rozvráceném mocnářství..."

„V tom ses nemýlil, náčelníku. Kdyby záleželo jen na tom prokletém mohamedánovi, Kazaň by se posil nedočkala. Jenže, jak jsem ti zdůrazňoval, nesmíš zapomínat na Kyjevany a na Varjagy."

„Ti už se lačně dívají na jih, do Chazarska, které chtějí na jaře napadnout. Proč by obraceli svou pozornost na sever, do našich odlehlých lesů?"

„Přesně tady jsi ve svém úsudku chyboval, Vargane. Svjatoslav totiž není obyčejný varjažský loupežník, který přijde, všechno vyplení a pak lhostejně táhne dál. Už to, že se zmocnil Bolgaru téměř bez krveprolití a drancování, tě mělo varovat, že kyjevský vládce uvažuje jinak, rozumněji. Nechce Bulharsko jen zpustošit, chce si ho udržet v područí a i v budoucnosti jako pijavice vysávat jeho bohatství. Určitě pochopil, že když na jaře odjede i s Ahmedem a většinou emírova vojska na jih, my jim můžeme vpadnout do týla a obsadit dobrou polovinu území od Kazanky až po Kamu. A rozhodl se, že tomu zabrání. Vyslal muže. Viděl jsem je opouštět Bolgar. A říkám ti, nejsou to jen posily pro Kazaň ani obyčejná trestná výprava. Je to válečné tažení."

Dvoranou se rozlilo zaražené ticho. Družiníci, stařešinové a rodoví hodnostáři sedící za dlouhým stolem ani nepípli, jen přeskakovali pohledy z čaroděje na kuguraka a zpátky.

„Ještě horší zprávou je, že to nejsou Ahmedovy jednotky," dodal Tugarin. „Žádní jezdci, zvyklí na boj ve stepi, kteří budou v lesích bezmocní a zoufale nepohybliví a my je rozšlapeme jako záplavu švábů. Rozhodně ne."

„Varjagové?" hádal Vargan mírně ochraptělým

hlasem.

„Jistě. Tak trochu jsem to předpokládal. Z bulharského vojska po letošních bitvách mnoho nezbylo. Kromě toho, emírova rozhodnutí teď nemají větší váhu než pšouk unášený vichřicí. Bolgaru tvrdou rukou vládne Svjatoslav. A ten vyslal na sever helgardské hrdlořezy."

„Takže výpravu vede Bragi Halvorsson, ten nadutý pes!"

„Právě on. A družina Svjatoslavových zabijáků. Sice nevelká, ale určitě sestavená z nejlepších mužů. Jsou mezi nimi i ti, kteří se opovážili zaútočit na suwarskou svatyni, kéž by je Erlik zahubil!"

„Zkurvení bohatýři," zabručel náčelník a hodil okousanou kost psovi pod stolem. Pak se chopil číše, kterou mu rozechvělá Išora neustále uctivě dolévala, a smočil masné vousy v drahém řeckém víně. „To opravdu nejsou posily pro Kazaň, které zůstanou trčet na hranicích a budou vyčkávat na náš útok. Varjagové prahnou po kořisti a válečné slávě, takže určitě půjdou dál na sever... Kolik jich vlastně je?"

„Hladinu Itylu rozřezává tucet dlouhých lodí. Na běžnou varjažskou veslici se vejde čtyřicet až padesát chlapů. Takže dohromady pět set, možná šest set mužů."

„To není málo."

„Ne. A ty se s nimi budeš muset utkat. Jistě že ne v přímém boji. Je potřeba jim nastražit past v lesních průsecích a močálech, kde se dá dobře bránit proti přesile."

„Nebudou v přesile." Vargan ze sebe rychle setřásl ohromení zlými zvěstmi a namísto naříkání okamžitě začal plánovat protiúder. „Z vlastních osad shromáždím přinejmenším tři sta chlapů. Suchodolští Čeremisové jich pošlou stovku. A

zbytek doplní permanské oddíly."

„Myslíš, že tě Permané podpoří?"

„Samozřejmě! Stačí zapískat nebo jen lusknout prsty a ten poslušný pes Rotavar mi přiběhne k noze i se všemi svými muži. Ještě dnes vyrazí na severovýchod posel na rychlém koni."

Išora při jménu svého otce zamrkala, ale nepromluvila. Naučila se, že nejlepší je na sebe neupozorňovat. Dál se džbánem v ruce vyčkávala v tmavém ústraní, jako by nebyla náčelníkovou manželkou, ale tou nejposlednější palácovou otrokyní.

„Navíc," dodal Vargan, „nám pomůžou tvá kouzla, není tomu tak, synu draka?"

„S tím nepočítej," odvětil velekněz chladně.

„Cože?" Náčelníkovi skoro zaskočilo sousto. „Nepůjdeš s námi do boje?"

„V téhle zkoušce obstojíš sám, Vargane. Jak sám tvrdíš, budeš v přesile, a navíc na tvé straně stojí překvapení a znalost krajiny. Kromě toho," dodal Tugarin s křivým úsměvem a jedovatým tónem v hlase, „jako kugurakovi ti přece slouží všichni lesní běsové, je to tak? S jejich pomocí vetřelce lehce porazíš."

Varganovi se zablesklo v očích. Výhruzně se rozhlédl. Okolo sedící stařesinové a družiníci hleděli do svých pohárů, aby vládce náhodou nezahlédl pochybnosti v jejich pohledech.

„Jistě," obrátil náčelník zrak zpět k veleknězi. „Ale s tvými kouzly by bylo vítězství ještě drtivější a naše ztráty menší. Proč nám odmítáš pomoc?"

„Neodmítám. Jenomže má pozornost se už upírá k našemu velkému jarnímu útoku. Ten povedu já osobně. Předtím ale musím znásobit svou čarodějnou moc. A kvůli tomu během nejbližších

dní odjíždím na sever."

„Odjíždíš? Ted', v předvečer bitvy?!"

„Netvař se tak překvapeně. Věděl jsi, že k tomu dřív nebo později dojde."

Vargan zapomněl i žvýkat. Zpod nakrčeného obočí se díval na čaroděje a zlověstně mlčel. Ani ostatní hodovníci nepromluvili. Jen jehněčí kosti praskaly v psích tesácích a v olejových lampách zavěšených na řetízcích pod stropními trámy prskaly plameny.

Trvalo hodnou chvíli, než se náčelníkovy čelisti zase rozhýbaly.

„Tak jsi to konečně našel," zabručel a vyplivl na zem šlachu. „Ten zdroj nesmírné moci, o němž jsi mi vyprávěl. Vypátral jsi ho svým čarodějným zrakem?"

„Přesně tak. Konečně vím, kterou cestou se dát. To místo je hluboko v lesích za vašimi nejsevernějšími osadami."

„Nebezpečné končiny," zúžil Vargan oči. „Koldunové vyprávějí, že v dalekých severních lesích žijí Čudové, tajemný národ z počátku věků, nepřátelský ke všem lidským kmenům. Jsou to sice skřítkové, pro které je tráva jako les, ale jsou zákešní, dokáží se proměňovat ve zvířata nebo ve stromy, anebo se dokonce stát neviditelnými. Rozumějí si s temnými běsy, vílami a zlomyslnými lesními bůžky..."

„Znám ty příběhy," přerušil ho Tugarin. „A co má být? Snad si nemyslíš, že se zaleknu vašich pověr? Odjíždím a hotovo. Jestli se chci do čudských lesů dostat dřív, než sníh zasype všechny stezky, musím vyrazit co nejdřív. A potřebuji doprovod. Dáš mi tucet nejlepších družiníků."

„Tucet? Každého jednoho muže potřebuju pro

boj s Varjagy..."

„To nebyla otázka, Vargane."

Náčelník sevřel rty a z výrazu jeho tváře bylo patrné, že Tugarinův odchod začíná vnímat i z té lepší strany. Alespoň se toho panovačného čaroděje na nějaký čas zbaví. „Dobrá. Jak si přeješ. Dostaneš svou družinu. Argyzi?"

„Pane?" zvedl hlavu od jídla statný, zhruba třicetiletý družiník. Tvář mu protínala špatně zahojená tmavá jizva, hlavu měl s výjimkou pruhu vlasů táhnoucího se z čela až na zátylek vyholenou a pokrytou hrozivým tetováním.

„Vybereš si dalších jedenáct mužů a připravíte se na cestu. Doprovodíte velekněze na sever..."

„Velký kuguraku! Doufal jsem, že pojedu po tvém boku do bitvy..."

„... a budete mu věrně sloužit a poslouchat ho na slovo!"

„Ale můj oštěp..."

„Tvůj oštěp by se mi v bitvě s Varjagy určitě hodil. Ale neboj se, ani na téhle pouti nebude zahálet. Je to tak, Tugarine?"

„To vám můžu slíbit," ušklíbl se čaroděj. „V severních lesích nás čekají horší nebezpečí než v bitvě se smrtelnými nepřáteli. Tví muži dostanou bezpočet příležitostí vydobýt si slávu."

Argyz se nadechl. *A mnoho příležitostí položit životy za tvé zájmy, vědmáku*, chtěl dodat, ale polkl ta slova a pokorně sklonil hlavu. Jen pulzující jizva, podobná tmavému červovi hemžícímu se pod tenkou pokožkou, dávala tušit, jak zlostí zatíná zuby.

„Dobrá," pokýval Vargan hlavou a obrátil pohled k Tugarinovi. „Máš svou družinu. Ale nemysli si, něco za to chci."

„Co?"

„Necháš mi tady svého zajatce.“

Tugarin přimhouřil oči. „K čemu by ti byl?“

„Co myslíš? Použiju ho jako rukojmí. Říkal jsi, že s Varjagy proti nám táhnou i kyjevští bohatýři. On býval jedním z nich. Ti hlupáci si prý soudržnosti a věrnosti k družině cení víc než vítězství v boji. Uvidíme, jestli si na ty žvásty vzpomenou, až mě uvidí, jak držím ostří nože u jeho krkavice.“

„Tím bys je jenom rozzuřil.“

„Taký dobře. Zuřivost není dobrý rádce ani pomocník v boji. Takže souhlasíš? Už nějakou dobu jsi chtěl Koščeje oddělat. Pro tebe už nemá žádnou cenu, ale mně se ještě může hodit.“

Tugarin zavrtěl hlavou. „Mýlíš se. Košcej pro mne pořád má cenu. Právě proto jsem ho nezabil. Celé ty dva měsíce jsem drtil jeho mysl a lámal jeho vůli. A teď ti ho mám jen tak přenechat, abys mu mohl podříznout hrdlo? To sotva, Vargane.“

„Nechápu, k čemu ti ta troska bude...“

„To není tvoje věc!“

S těmi slovy Tugarin vstal a bez rozloučení, bez pozdravu, bez jediného projevu úcty ukázal vládci Čeremisů záda. Vargan se díval, jak čaroděj odchází, a ti, co seděli blízko u něj, slyšeli skřípání jeho zubů. Náčelník popadl číši. Když zjistil, že je prázdná, podrážděně s ní praštil o stůl a vyštěkl:

„Išoro! Kde trčíš, hnido líná?!“

Permanka poslušně přicupitala a dolila mu víno. Na hladině v poháru se vytvořila rudá pěna - stejně jako v řečišti Varganových tepen.

Topil se v temnotě. Dokonale, celou svou bytostí. Nejen tělem, z něhož neustálá tma kolem vysávala životní sílu, ale i myslí a duší, vyčerpanými

vírem ustavičně se vracejících trýznivých vzpomínek. Bylo to jako nikdy nekončící zlý sen. Vůbec nezáleželo na tom, jestli bdí nebo spí - tahle noční můra ho mučila bez přestání.

Dočista zapomněl na střídání dne a noci. Tady vládla jen jednotvárná temnota. Zpočátku počítal dny podle toho, jak mu nosili jídlo. Jednou denně někdo, koho neznal, sestoupil po nahrubo přitesaných kamenných schodech do temnice a přinesl mu džbánek vody a misku obilné kaše, zřídka kdy ochucené troškou medu. A sem tam, opravdu velmi vzácně, hrudku sýra nebo kousek soleného masa. A i to jen proto, aby jeho tělo vydrželo, zatímco mysl se propadala hlouběji a hlouběji do propasti šílenství.

Nejdřív se radoval, když dokonalou, ani jediným světlejším stínem nenarušenou temnotu jednou denně roztrhlo mihotavé světlo loučí. Připadalo mu to, jako by k němu sestoupil nějaký bůh, obklopený chvějivým útržkem nadpřirozené záře z onoho světa. A přitom to byl jen obyčejný sluha nebo strážce, který na něj zavrčel, případně ho s chutí nakopl.

Jenže jeho oči si na tmou rychle zvykly a světlo mu začalo vadit. Vadit, pak zraňovat a nakonec trýznit. Bylo to jako dívat se přímo do slunce, a později ještě horší. Neklidné plameny loučí jako by mu skrz oči zabodávaly do hlavy žhavé háky a trhaly mu mozek na kusy. Dokonce i jejich matný odlesk na vlhkostí potažených hrbolatých zdech byl pro něj mučivou záplavou světla, jako by se přímo před ním vzpínal Dažbogův sluneční hřebec.

Proto se vždy, když se ozvaly kroky a nad schodištěm se zachvěla ohnivá záře, v panice odvracel, krčil se do uzlíku jako nenarozené dítě v děloze a tiskl si na pevně zavřená víčka vyhublá

předloktí. Občas mu bezcitný strážce se smíchem strkal pochodeň k obličejí a nutil ho, celého roztřeseného, naříkajícího a zoufale skučícího, aby se nacpal do páchnoucí skalní prohlubně, kde se obvykle vyprazdňoval. Tam se válel v hromadě výkalů a s kvílením prosil o slitování, dokud dozorce ta krutá zábava neomrzela.

A dnes si zřejmě umínili, že ho definitivně doženou k šílenství. Byl si jistý, že neuplynula ani polovina doby, která obvykle oddělovala dvě krmení - ano, krmení, protože se stal obyčejným plazícím se červem - a do temnice opět zalétla ozvěna kroků. Nad schody zablikalo světlo. Zakňučel, zaťal zuby a rychle se odvrátil. Nejraději by se rozběhl pryč, jenže to by na zápěstích nesměl mít těžké okovy, spojené hrubými řetězy s kruhem zazděným do skalní pukliny. To bylo další mučení - ten zvuk. Pro uši uvyklé dokonalému tichu bylo řinčení řetězů jako hromobití na vrcholku blesky bičované hory.

Kroky se blížily a světlo se rozlévalo kobkou. Vězeň skučel, zkroucený pod slizkou stěnou, a tiskl si obličej mezi lokty zoufale spletených rukou. Zdálo se mu, že bodavá záře proniká i skrz víčka, která se v podzemí proměnila v tenoučké blanky.

Někdo se zastavil na úpatí schodiště a chvíli se nehybně díval na ubožáka v okovech. Pak se ozvalo fouknutí a svět se zase propadl do slastné, hedvábné, přátelské temnoty.

„Takhle je to lepší, že?“

Ten hlas znal. Jeho majitel zavítal do kobky asi třikrát. Pokaždé na něj mluvil jiným tónem. Zpočátku přísně, vztekle, nepřátelsky. Pak posměšně a pohrdavě. Později se zájmem, zvědavě se vyptával na zdánlivé nesmysly a dlouho dumal nad vězňovými blábolivými, sotva srozumitelnými

odpověďmi.

A dnes... Dnes hovořil lítostivě, konejšivě, téměř laskavě. Jako matka chlácholící dítě, uprostřed noci probuzené zlým snem. Něco zašustilo a o kámen cinkl kov. To se návštěvník posadil na schody a zhasnutý olejový kahanec položil vedle sebe.

„Beztak tě dobře vidím i ve tmě," řekl tichým, měkkým hlasem, který nezraňoval uši uvyklé tichu. „Kouzla, pamatuješ? Kdysi proudila i ve tvých žilách. A možná zase budou. Pokud se rozhodnu, že tě odtud nechám vylézt."

Vězeň zvedl hlavu a otevřel oči. Tma, sladká tma. Bohům budiž díky.

„Musím říct, že na tebe není hezký pohled," pokračoval host. „Vlastně, jestli mám být upřímný, vypadáš příšerně. A jak smrdíš, bohové! Nemyslíš, že je načase skoncovat s tím ponížením?"

Bez odpovědi.

„Já myslím, že ano. Myslím," do hlasu se mu vkradl důraz, který řetězy spoutaného ubožáka přinutil zase vyděšeně stáhnout hlavu mezi ramena, „že jsi připraven."

Kobkou se rozlévalo ticho, rušené jen návštěvníkovým klidným dechem a rozrušeným, zrychleným vězňovým sípáním.

„Možná se ptáš, proč jsem tě nezabil," pokračoval ten, co seděl na schodech. „Ale možná ne, protože tvůj mozek se časem proměnil v kaši... Jenže kdyby ti náhodou zůstal kousek zdravé mysli, určitě by ses divil, proč tě tak dlouho udržuju naživu. Upřímně řečeno, zpočátku jsem tě opravdu chtěl oddělat. Vysát z tebe i poslední zbytky magické moci a pak přikázat Čeremisům, aby tě narazili na kůl. Anebo ještě lépe, aby tě nechali v řetězech bez jídla a vody, abys tu chcipl hlady a

změnil se v hromadu červy prolezlého hnoje."

Vězeň tiše, nehybně naslouchal a nic nenaznačovalo, že by ho ta slova nějak vystrašila nebo že by jim vůbec rozuměl.

„Jenže pak jsem se dozvěděl o mankurtech. Slyšel jsi někdy to slovo – *mankurt*?“

Žádná odpověď.

„Mankurt," pokračoval hlas v temnotě, „je bytost, která byla kdysi smrtelníkem. Ale koldunové divokých kmenů tady na severu prý dokáží z jakéhokoli člověka učinit svého otroka. Kletbami, do jídla přimíchanými jedy nebo trpělivým našeptáváním, které zpočátku vypadá jako rada, ale postupně se změní v příkaz, jež není možné odmítnout. Koldunové tak svobodně myslícího člověka přetvoří v tupou, nemyslicí bytost, která jim bezvýhradně slouží."

Muž na schodech se odmlčel. Ne nadlouho.

„Ten nápad se mi zalíbil. Umínil jsem si, že tě zlomím. Že z tebe namísto mrtvoly udělám mankurta. Proměním tě ve skučícího, nemyslicího psa, který splní každý můj příkaz, i kdybych mu nařídil žrát vlastní sračky. A víš co? Podařilo se mi to. Je z tebe přesně to, co jsem z tebe chtěl mít. Dva úplňky se můžou zdát jako příliš krátká doba k pokoření jednoho člověka, ale ty víš, že to stačí. Že temnota, samota, vlhkost, chlad a nedostatek jídla vezmou předtím hrdému a silnému chlapovi vůli a pomatou mu rozum. A po dalších třiceti dnech je z něho slintající troska, z níž můžu vytvarovat úplně novou bytost. Svého vlastního mankurta."

Vězeň jen tiše oddechoval.

„Nastal čas, Koščeji. Víš, že je to tvoje jméno, že? Koščeji!"

Nebožák na okamžik zadržel dech, čímž

potvrdil, že na to slovo opravdu reaguje.

„Máš příležitost opustit tuhle odpornou, smradlavou díru. Budeš se moci umýt, dostaneš pořádně najíst a zase si zvykneš na denní světlo. Samozřejmě že za to očekávám tvou bezvýhradnou oddanost. Budeš mi sloužit, splníš každý můj rozkaz. Vráťím ti zpět část tvé moci a ty ji využiješ k tomu, abys v mém jménu šířil strach. Už brzy se vydám na dalekou, nebezpečnou cestu, na níž budu potřebovat věrného pobočníka. Někoho, na koho se budu moci bezvýhradně spolehnout. A ty mi budeš věrně sloužit, že? Víš, že jsem tvůj pán." Návštěvník vstal. „Promluv, Koščeji! Řekni, že tomu rozumíš. Že každé mé slovo se pro tebe stane zákonem a boží vůlí."

Kobku opět naplnilo ticho. Vězeň tiše zachrčel, pokoušeje se hrdlem protlačit nějaká slova.

„Dokážeš to," povzbudil ho stojící muž. „Soustřed' se. Nech můj hlas, aby tě naplnil a zastavil ten vír šílenství, který ti zuří v mysli. A z ozvěn mého hlasu se vytvaruje tvá úplně nová duše. Tvé vědomí bude výhonkem mého vlastního. To je pro tebe jediná cesta z hlubin nevědomí zpátky na světlo. Následuj mě."

Vězeň něco nesrozumitelně zamumlal. Chvilí trvalo, než ústa zformovala první slova.

„Moc... rád..."

Stojící muž se usmál.

„...bych ti... dělal... poslušného... psíka, Tugarine..."

Čaroději zamrzl na rtech úsměv. Řetězy zachrastily a on se čarodějným zrakem nevěřícně díval, jak se ta ubohá, odporná, vlastními výkaly zašpiněná lidská ruina ve skalní prohlubni s vypětím všech sil zvedá na nohy.

„...ale... budeš si muset... najít... jiného hlupáka..."

Vězeň se zapotácel, ale pak nabral rovnováhu a vztyčil se, zvedaje hlavu.

„Já... ti totiž... prdel nastavovat... nikdy... nebudu..."

Muž v řetězech to nemohl vidět, ale Tugarinova tvář se proměnila ve voskovou masku, jaké Čeremisové používali na pohřebních slavnostech. Oči mu ztverdly, ústa se zkrivila, zpoza rtů se vydralo nenávistné zasyčení.

„Ty vzdorovitý čubčí synu!" vyštěkl. „Chcípneš!"

„Po ničem jiném... netoužím..."

Tugarin se pohnul směrem k němu, odhodlán zabít ho holýma rukama, ale po dvou krocích se zarazil. Ne, ten podělaný, otrhaný, zaživa hniјící ubožák mu nestojí ani za jediný dotek.

„Ještě ne, potkane. Smrt by byla pro tebe až příliš dobrá. Připrav se, že budeš trpět tak, až si s láskou vzpomeneš na tuhle temnou žumpu!"

S těmi slovy na něj plivl, tvář znetvořenou hněvem a nejvyšším opovržením. Pak se otočil, zvedl ze schodů kahanec a lusknutím prstů zapálil knot. Vězeň si zakryl oči předloktími, ale ovládl se, nezakvílel, nepadl na zem a neodplazil se do páchnoucího úkrytu. Přestože se mu podlamovala kolena, zůstal stát, dokud rozzuřený čaroděj nevystoupal po schodech a podzemí opět nezalila neproniknutelná temnota.

Krátce poté Tugarin rázným krokem vtrhl do paloty a předstoupil před Vargana, dřímajícího za stolem.

„Je tvůj," zavrčel. „Dělej si s ním, co uznáš za vhodné. Ale slib mi jednu věc: než chcípne, bude

trpět, jak ještě netrpěl žádný z tvých zajatců. A já vím, jak vynalézaví dokáží být tví kati."

„Myslím," zívá vládce Čeremisů, opřel se v sedle a přiopile se usmál, „že tohle ti můžu klidně slíbit."

„Nezdá se vám, braši, že ta plavba trvá nějak dlouho?" zabručel Mikula Seljanovič, se zasténáním si narovnal záda a pěstí si promasíroval kříže. Stejně jako všichni ostatní seděl na koženém vaku s osobními věcmi a zbraněmi. „Protože mně teda jo. Počáteční radost ze mě vyprchala jako rozjařenost ze slabého vína. Kazaň přece není tak daleko, neměli bychom tam už dávno být?"

„To je tím, že nejsme zvyklí na cestování lodí," usuzoval Ilja, shrbený nad pláštěm, nataženým na palubě v přední části lodi. „Člověku se zdá, že krajina podél řeky ubíhá nesnesitelně pomalu."

„Jenže je to opravdu jenom zdání," poučil ho Jegor. „Ve skutečnosti cestujeme rychleji než v sedlech svižně klusajících koní. A takhle si alespoň neotlačíme zadky. Nestěžujte si a hrajte. Iljo, jsi na řadě."

„Jezdce možná bolí zadek, ale zase se tolik nenudí," namítl Muromec, shrnul kostěné kostky do dřevěného poháru, přikryl ho dlaní, zatřásl jím a vysypal kostky zpátky.

Okolo sedící bohatýři se naklonili nad provizorním stolkem. Muromec se spokojeně zašklebil. Většina ostatních něco zabručela nebo tiše zaklela.

„Možná," ušklíbl se Danilo Lovčanin, pokukuje po posádce drakkaru, která se v pravidelném rytmu skláněla a narovnávala na hutfatech podél lodních boků, „bychom měli říct našim varjažským přátelům, aby veslovali rychleji."

Bojaři na něj okamžitě varovně zasyčeli, hlavně Jegor a Suchan. Mladší chlapi jako Ilja, Aljoša nebo Kolyvan se přidušeně rozchechtali.

„Ne tak nahlas, pitomci," varoval je Svjatogor. „I bez vašeho provokování se na nás Bragiho chlapi mračí, jako by naše vnitřnosti chtěli hodit itylským štikám."

„Ani se jim nedivím," nenechal se Danilo odradit. „Oni veslují jako nějací rabové na arabské galéře, zatímco my tady popíjíme a hrajeme kostky."

„My ale nemůžeme veslovat," chechtal se Kolyvan Vyhnanec do dlaně. „Představte si, že by se k veslu posadil třeba Ilja. Jakmile by zabral, loď by se začala točit dokola, protože ani dvacítká veslařů na druhém boku by mu nestačila."

Zatímco se syčivě smáli, poháru a kostek se chopil Mikula. Zaštěrkal, vysypal, spočítal a zanačoval, protože právě přišel o další stříbrňák.

„Ďas aby to spral!" plácl dlaní do prken, až kostky nadskočily. „Už mě to nebaví. Od rána neděláme nic jiného. Boroveji, podej mi měch s vínem!"

„Náhodou," popadl Ilja minci, kterou vyhrál, a šikovně ji schoval, „docela dobrá hra."

„Seljanovič má výjimečně pravdu," zabručel Jegor a s povzdechem se zvedl na nohy. „I já už toho mám plné zuby. O kostkách se nám bude i zdát. Co takhle nějakou píseň? Anebo hrdinský příběh?"

„Ach ne!" zvrátil Danilo oči. „Další otravná báchorka o tom, jak někdo z vás slupl ke snídani pět volů, zapil je třemi sudy medoviny, popadl stopudový kyj a pak se šel bít s drakem, kterého jediným úderem zarazil tři sáhy do skalnaté země?!"

„Tobě se nic nelíbí, bručouně ubručený," zavrčel na něj Suchan.

„Ale tentokrát to trefil," připustil Kolyvan. „Na podobné zkazky jsme toho málo vypili. Raději bych si poslechl nějakou skutečnou historku..."

„O ženských," zašklebil se Danilo a převzal měch s vínem. „Kozičky, stehýnka a sladké polibky..."

„Dej pokoj," okřikl ho Mikula. „Jen si zbytečně rozbouříme krev v žilách. A co pak? Budeme stát v šiku podél okraje lodi a leštit si kolíky? Kromě toho, ještě jsem neslyšel chlapy, aby o babách žvanili bez přehánění. Takže jestli nechceš zveličenou báchorku, musí být o něčem jiném."

„A co takhle o Volchovi?" nadhodil Kolyvan. „Od chvíle, co jsme vypluli z Bolgaru, neposlouchám nic jiného, než že nejdeme na sever za kořistí a slávou, ale pomstít Vseslajeviče. Nevysedával jsem u jednoho ohně s goryniči a jejich náčelníka jsem neznal tak dobře jako většina z vás. Vážně to byl tak dobrý chlap, že se nám všem deseti vyplatí nasazovat krky pro dopadení jeho vraha? Co byl Volch vlastně zač? Slyšel jsem příběhy o tom, co všechno vykonal v knížecích službách, ale netuším ani to, odkud vlastně pocházel..."

„Volch přišel do Kyjeva stejně jako mnozí z nás," chytil se Aljoša Kněžic. „V poutech."

„Jo," přikývl Mikula, ze vzpomínek na nebohého přítele zase zachmuřený a posmutnělý. „Bylo to tehdy, když kněžna Helga rozprášila Drevljany. Staříku," podíval se na Jegora, „nechceš nám o tom povyprávět? Ty jediný z nás jsi už v těch dobách sloužil na kyjevském dvoře. Války s Drevljany ses osobně zúčastnil."

Zavládlo ticho, rušené jen šploucháním vesel. Šedivý obr pozorující břeh se ohlédl a zjistil, že se na něj všichni tázavě dívají. Zavrtěl hlavou.

„Tak s tím nepočítejte, chlapi. O zlomení Drevljanů ze mne nedostanete ani slovo, jako že je Bůh nade mnou.“

„Ale no tak, báťuško,“ začal Kolyvan, „nenech se prosit...“

„Řekl jsem ne!“

Zarazili se, zaskočení tvrdým tónem Jegorova hlasu.

„Vím, proč se ti ten příběh příčí,“ díval se na něj Suchan Radimič zpod naježeného obočí. „Je totiž o ukrutnostech, které napáchala kněžna Helga. A o tom ty nerad slyšíš. Pro tebe je to požehnaná svěťice.“

„To teda je, abyste věděli,“ přisvědčil Jegor, otočil se a popadl podávaný měch s vínem. V jeho postoji bylo něco vyzývavého a zároveň varovného. „A kdo se o ní opovází říct něco hanlivého, ten se napije itylské vody, protože ho namouduši hodím přes palubu!“

„No vida,“ zašklebil se Danilo. „Takže přece jenom příběh o ženské! Jaká byla kněžna zamlada? Pořád je ohnivá a rázná, i když už má bílé vlasy. Kdysi musela být pořádná...“

„Jen klid, bratři,“ zasáhl Kolyvan dřív, než zprudka se nadechující Jegor stihl Lovčanina počastovat nějakým ošklivým pojmenováním. „Není třeba se hádat. Beztak vy ostatní ten příběh znáte a já si ho protentokrát odpustím. Vidím, že jen vzbuzuje zbytečné vášně a vyvolává spory...“

„To teda jo,“ potvrdil Mikula už klidněji. „Hlavně ho nepřipomínejte před naším gosudarem Svjatoslavem. Je to totiž příběh o chamtivosti jeho otce a krutosti jeho matky...“

„Opatrně, Seljanoviči,“ zamračil se na něj Jegor.

„Nečerti se. Je to tak. Nastraž uši, Vyhnanče,

dostaneš svůj příběh. Když Drevljané zahubili Ingvara, nebyla to zákeřná zrada, jak se obvykle říká, ale oprávněná vzpoura a sebeobrana. To vědí všichni v povodí Slavutiče, i když se to málokdo odváží říct nahlas. Ingvar se totiž vydal k Drevljanům vybírat daně podruhé ve stejný rok. Ta nenasytnost je rozzuřila, a tak ho přepadli, jeho muže pobili a knížete samotného uvázali mezi dvě ohnuté břízy, které pak pustili. Roztrhaly ho na dva kusy, až střeva a krev stříkaly do stran..."

„A ty se divíš," zabručel Jegor, „že po takovém ohavném činu vzkypěla v Helze touha po odplatě? Ten příběh není o pomstě. Je o trestu. A o lásce a nesmírném žalu, který kněžnu přinutil jednat tak, jak jednala. A taky o lstivosti a bystrém umu."

„A o krutosti," osmělil se Mikula dodat. „Hej, vy mladí, slyšeli jste o tom, jak kněžna naložila s drevljanskými posly?"

„Já ne," přiznal Kolyvan. „Vyprávěj."

„Tak tedy," nadmul Seljanovič hrud', „když Drevljané zahubili Ingvara a jeho bojary, jejich kníže Mal vyslal do Kyjeva své družiníky s tímto poselstvím: *Tvého muže jsme zahubili jako vlka, velká kněžno, protože jako šelma loupil a kradl. Já však dobře panuji drevljanské zemi a zvelebuji ji a dobře se postarám i o Kyjev, pokud se staneš mou ženou.* Helga spolkla zlost, pěkně se na posly usmála a řekla jim, že se jí taková řeč líbí a že chce tak vzácné hosty uctít před shromážděním všech lidí. A ať se vrátí ke své lodi a ráno že je Kyjevané v té lodi přinesou až do knížecího dvorce na kopci nad Slavutičem."

„Ech, tuším zradu," utrousil Kolyvan. Ostatní bohatýři, kteří už ten příběh slyšeli, se jen šklebili pod vousy.

„V noci nechala kněžna vykopat na nádvoří velkou jámu. A ráno poslala svou družinu pro nic netušící Malovy bojary. Ti už čekali uvelebení v dlouhém člunu, v plné zbroji, usmívali se a nadýmali prsa pýchou, jaké počty se jim dostane, až je před samotnou kněžnu přinesou na vlastních ramenou nejlepší kyjevští muži. Jenže v okamžiku, kdy Helžini bojaři došli na nádvoří, bez milosti svrhli loď s Drevljaný do jámy. A kněžna se Malových poslů zeptala, jestli se jim taková počta líbí. A oni, že je to osud horší Ingvarovy smrti..."

„Ale hovno," zabručel Jegor. „To sis vymyslel. Ty anebo ten, od koho jsi ten příběh slyšel. Když už byli jednou Drevljané v jámě, na řeči nebyl čas. Jen vrískali a snažili se vylézt nahoru. A my jsme je kopími a sekerami sráželi zpátky."

„Tys byl u toho, bát'uško?" vzhledl Ilja.

Svjatogorovo čelo zastřely hrozivé chmury. „Byl jsem jedním z těch, kteří vynesli drevljanskou loď na kyjevský kopec. A díval jsem se, když čeledíni zasypávali jámu i s Drevljaný. Někteří ještě žili. Křičeli a žadonili, dokud jim hlína neucpala huby."

„A pak," pokračoval Mikula po krátké odmlce, během níž slyšeli, jak Ilja nahlas, naprázdno polkl, „Helga vzkázala do drevljanské země: *Neposílejte mi sluhy! Chcete-li vyjednávat, ať přijedou vaši nejlepší muži!* A tak dorazili do Kyjeva stařešinové a vladykové. Helga jim nechala přichystat medovinu a koupel, jak pohostinnost káže. Drevljanští velmožové vkročili do koupele, a když už byli opilí, Kyjevané zatloukli dveře hřebíky a koupel podpálili. Nejlepší drevljanští muži shořeli uvnitř, jen popel a zčernalé kosti z nich zůstaly. Pak Helga se Sveneldem a starým Asmudem po boku vyrazila k Drevljanům. Prý s sebou vzala i Svjatoslava, i když

mu tehdy byly teprve tři roky."

„Je to pravda," potvrdil Jegor. „Chtěla, aby si od útlého dětství zvykal na válečnou vřavu."

„Helga Drevljany zlomila," dodal Mikula. „Mnohá jejich hradiště vyhořela do základů. Knížeti Malovi Sveneldovi chlapi vrátili, co půjčil Ingvarovi - v drevjanských lesích je bříz dostatek... A do Kyjeva putovala bohatá kořist a stovky otroků. Mezi nimi i malý Volch, syn zabitě drevljanské kněžny."

„Takže Volch byl drevljanský kněžic?" došlo Kolyvanovi.

„Jen z poloviny. Jeho otcem totiž nebyl kníže Mal, ale Vseslajev, mocný čaroděj, poslední velekněz goryničů."

„Zvláštní," pokýval Kolyvan hlavou. „Zvláštní, kolik z nás přišlo do Kyjeva jako nevolníci, otroci a rukojmí. I Aljoša a támhle Divljan s Borovejem..."

„Někteří jako otroci," dodal Jegor, očividně rád, že přestali mluvit o jeho dávné lásce, „jiní jako štvanci. Každého z nás něco vypudilo z domova. Iljovi povraždili blízké, Mikula unikl lopotě na blátivém poli, tebe, Kolyvane, vyhnala vlastní horkokrevnost, Suchan utekl před odpovědností a Danilo před smutkem..."

„Já jsem neutekl," ohradil se Lovčanin. „Já jsem mezi vámi jediný rozený Kyjevan. Vlastně jsem jenom jednoho dne vyšel z domu na ulici a kvůli medovině jsem už netrefil zpátky."

Bohatýři se zase ponuře zachechtali.

„A ty, bát'uško Jegore?" zeptal se Ilja Muromec. „Co vlastně tebe vyhnalo z rodného kraje?"

„Mne jediného z vás," začal Svjatogor vážně, ale když si uvědomil, jak směšně to vyzní, zašklebil se od ucha k uchu, „přivedlo do Kyjeva vznešené poslání."

Chechtání nabralo na síle.

„To jistě," třásla se Mikulovi ramena. „Na Svaté hoře ti bylo dobře. Včelařil jsi, kozičky popásal, mléko s medem popíjel, bohům se klaněl a dary, které na tamější obětiště lidé ze širokého okolí nosili, vlastní pupek nacpával. A teď vážně - proč jsi takový život opustil? A nekrm nás výmysly o tom, že se ti zjevil nějaký svatý a přikázal ti jet do Kyjeva bojovat za slávu velkoknížectví!"

„Není to žádná záhada," pokrčil Jegor rozložitými rameny. „Odešel jsem, protože jsem se tam při těch úlech, chlévech a modlách, zděděných po otci žrecovi, nudil jako pes na pustém dvorku. Jistě, dnes se mi po tom všem stýská, až se mi srdce svírá, ale tehdy, zamlada, mi takový život připadal zoufale jednotvárný a nesmyslný. Navíc ty modly Peruna a Velese, mračící se na vrcholku Svaté hory, nebyly kdovíjak hovornými společníky. Ostatní žrecové vám budou tvrdit něco jiného, ale ke mně bohové jaktěživ nepromluvili."

„Málo jsi pil," popíchl ho Kolyvan. „A málo divných hub a kořínků žvýkal. Žreci a zaklínači takové věci dělají a pak vidí bohy, rusalky i lesní běsy."

„To věřím," zachechtal se Mikula. „Já jsem se jednou v Kyjevě, v knížecí palotě zpil tak, až jsem viděl bílé myši..."

„Bílé myši?" odfrkl si Ilja. „Já jsem jednou viděl bílé prase. Kulatoučké, vypasené, se zakrouceným ocáskem, jen celé bílé, jako by se v mléku vykoupalo. Pobíhalo mi po zemi a strkalo do mě velkým růžovým rypákem... Druhý den ráno jsem si umínil, že přestanu pít. Vydržel jsem to celé tři dny."

Bohatýři se smáli a zpocení, usilovně veslující

Varjagové po nich vrhali zlostné pohledy přes pravidelně se zvedající a klesající ramena.

„A co ty, Samsone?" obrátil se najednou Jegor k malému vyzáblému Arménovi, který jako obvykle seděl stranou ostatních a s pomocí špičatého zavíracího nožíku nasazoval pírká na konce nových šípů. Když zaslechl své jméno, překvapeně zvedl hlavu. Neměli ve zvyku ho oslovovat, pokud mu něco vyloženě nepřikazovali.

„Málokdy o sobě mluvíš," povzbuzoval ho Svjatogor. „Vlastně skoro nikdy. Jak tak přemýšlím, vlastně o tobě víme jen to, že pocházíš z daleké Arménie..."

„A kde vlastně leží ta Arménie?" zeptal se Mikula.

„Daleko na jihu," vysvětloval mu Jegor. „Až za Chazarskou říší, na hranicích s Arábií, mezi Pontským a Chvaliským mořem. Nemýlím se, Samsone?"

Samojlovič přikývl. „Nemýlíš, báťuško Svjatogore. Narodil jsem se na jižních svazích Kavkazu. V zemi vodopádů, vinic a koňských stád, prohánějících se po zelených úbočích. Není na světě hezčího kraje, než je Arménie."

„To o své rodné hroudě tvrdí každý," řekl Kolyvan.

„Kromě mne," zkřivil Mikula rty. „Šlak aby trefil dregovičské močály..."

„Navíc je to velmi starobylá země," pokračoval Samson s mírně zasněným výrazem. „Předkové Varjagů a slavutičských kmenů ještě žili v jeskyních, chodili oblečení v kůžích a mlátili se po hlavách kyji, když jsme my Arméni už stavěli kamenné pevnosti na kavkazských svazích a naši králové bojovali s Římem..."

„Podívejte se na něj!" vykřikl Mikula pobouřeně.
„Člověk na něj přátelsky promluví a on se hned začne povyšovat a urážet!"

„Říkám jen pravdu," opáčil Samson a odvrátil zrak, připraven vrátit se k vlastním myšlenkám. Jenže Jegor chtěl vědět víc.

„Slyšel jsem, že tví soukmenovci jsou bohabojní lidé, Samojlův synu."

„Nejbohabojnější, jací kdy žili. Kněží u nás doma tvrdí, že arménští králové přijali Ježíše před více než šesti sty lety. Prý byli prvními křesťanskými panovníky na světě, dokonce ještě před Římany a Řeky. Určitě i proto je Arménie požehnaná Bohem."

„Jestli je to opravdu tak krásný kraj, jak tvrdíš," ozval se Danilo, a i když začal vážně, šibalské ohníčky v očích prozradily, že se chystá vyslovit další zlomyslnost, „tak potom je jasné, proč jsi odtamtud odešel. Někdo tak ošklivý musel všechnu tu nádheru nehorázně hyzdit!"

Opět se rozřehtali. Samson s blahosklonným úsměvem pokrčil rameny. Neurazil se, dokonce ani brvou nehnul.

„Z rodné vrchoviny mě vyhnala válka mezi Cařihradem a Bagdádem," pokračoval klidně. „Vstoupil jsem do lukostřeleckého oddílu generála Jana Cimiška, který ve jménu císaře Nikefora porazil abbásovské Araby a přinutil je stáhnout se z arménských hranic. Pak jsem Cimiška následoval do Cařihradu, a když Nikeforos usedl na trůn, nějakou dobu jsem sloužil v jeho gardě."

„Ty jsi sloužil v cařihradské císařské družině?" podivil se Ilja a s ním i většina bojarů, protože něco takového o malém ošklivém Arménovi vůbec netušili. „A jak ses dostal do Kyjeva?"

„Jako osobní stráž patriarchy, kterého si nechala zavolat kněžna Helga. No, a pak už jsem zůstal a vstoupil do Svjatoslavových služeb. A teď jsem tady.“ Opět skromně pokrčil rameny, jako by se omlouval za nezajímavý příběh, a obrátil pozornost zpátky k nožíku, pírům a šípům. Chtěli ho zasypat otázkami a vyptávat se na všechny ty daleké země, kamenná města a velké bitvy, ale vtom se nad Itylem, od břehu ke břehu, rozlehlo trubení rohu. Hned zapomněli na kostky, na víno i na všechny příběhy a hrnuli se k bokům veslice, zvedajícím se k čelenu s vyřezávanou hadí hlavou na špici.

Více než půl versty před flotilou plula na Bragiho příkaz jedna z lodí, pověřená průzkumem. Tohle byly válečné časy a oni nechtěli bezhlavě vplout do nějaké pasti nebo nepříjemnosti. Sice bylo nepravděpodobné, že by se je někdo odvážil napadnout, ale jeden nikdy neví.

Široká řeka se před nimi stáčela doprava, na východ, a v mírném oblouku obtékala vysoký, hustým lesem zarostlý břeh, který jim zakrýval výhled. Plachta průzkumného drakkaru se nadouvala právě v tom ohybu, takže jeho posádka už musela vidět za zatačku. A trubením dávala ve známost, že jednotvárnost plavby je minulostí.

„Konečně,“ zazubil se Kolyvan, otočil se a pozvedl svůj vak. Ostatní bohatýři udělali totéž - rychle si na propocené rubašky a suknice navlékali kolčugy, okolo pasů zapínali řemeny s meči, nasazovali si přilbice, pozvedali oštěpy, na záda věšeli štíty nebo toulce plné šípů. Také na ostatních lodích bylo rušno. Varjagové se mocněji zapřeli do vesel a břehy hned začaly ubíhat rychleji.

„Kazaň!“ zakřičel z paluby nedaleké veslice Bragi. Neplavil se těmito končinami poprvé,

poznával okolí.

Kyjevané se zvědavě dívali dopředu. Brzy jejich drakkar dosáhl říčního ohybu, zalesněný břeh ustoupil stranou a jim se otevřel výhled na širokánskou, vodnatou zátoku. Právě tady se Ityl, přitékající ze západních lesů, v téměř pravém úhlu stácel na jih. Na vnější, severovýchodní straně oblouku bylo ústí řeky Kazanky. A na jejím jižním břehu, na vyvýšenině sevřené oběma řekami, se zvedalo hradiště s masivními valy, vysokými palisádami a pyšně se tyčícími věžemi ze silných trámů.

To byla Kazaň, nejsevernější výběžek bulharského emirátu. Proslulá pevnost a zároveň jejich poslední bezpečná zastávka před cestou do divokých a nehostinných severních lesů. Kamkoli od této chvíle vkročí, budou nenáviděnými vetřelci a za průchod budou platit krví a možná i vlastními dušemi.

„Pokaždé, když se na ně podívám, zhořknou mi sliny v ústech," zasyčel Bragi Halvorsson skrz vyceněné zuby. „To se mi určitě bouří žluč. Tobě snad ne, Einare?"

Bok po boku stáli na vyvýšeném místě na kamenitém břehu a sledovali, jak na rozlehlé pláži přistává jedna loď za druhou. Takovou vřavu tyhle končiny už dávno nezažily - sborové hučení Varjagů, kteří v dlouhých řadách se silnými lany přes ramena vytahovali veslice z vody, se mísilo se skřípěním dřevěných lodních trupů na břehu, bušením kladiv zatloukajících do země uvazovací kůly, řinčením postrojů a řinčením koní.

„O kom mluvíš, konungu?" ujišťoval se Sigmarsson.

„O Kyjevanech, samozřejmě," kývl Bragi směrem k nakloněné veslici, z níž se právě Jegor a jeho družiníci snažili dostat koně a přitom jim nepolámat nohy. „Nedokážu se zbavit podezření, že je s námi Svjatoslav poslal jen proto, aby na mě dohlíželi. Věru, jsou to obyčejní špiclové. Jak udělám něco, co nebude úplně v zájmu kyjevského vládce, budou mě na to upozorňovat a vyhrožovat, že to vyžalují svému chlebodárci. Ty nemáš ten dojem, Einare?"

„Nevím," pokrčil omilostněný odsouzenec ramený. „Nepřemýšlel jsem o tom. Jsem si jistý jen tím, že jsem tyhle chlapy pozval na džbán vína a oni se mi odměnili tím, že na mne nastražili past, pozabíjeli mé nejlepší chlapy a přičinili se o to, že jsem musel strpět bičování a plazit se před Svjatoslavem jako vyoraný krtek."

Bragi se na něj podíval. Einarova tvář byla jako vytesaná z kamene, ale v očích mu vířila temnota, kterou tam nevidával každý den.

„Takže ti nebude líto, když se jim během bojů na severu něco stane?" zeptal se záłudně, s pozvednutým koutkem úst.

„Vůbec ne. Ale nechci svou pomstu upřednostňovat před tvými záměry, konungu. Jsou to sice svině a prašiví Svjatoslavovi poskokové, ale zároveň taky dobří bojovníci. Každý z nich vydá za tři Varjagy a za tucet Čeremisů. Při dobývání severních osad a hradišť se nám budou hodit."

„Uvažuješ rozumně, Einare. Ať nám nejdřív poslouží. Zbavit se jich můžeme kdykoli potom. Svjatoslavovi řekneme, že je zahubili Čeremisové."

„Jestli se je skutečně rozhodneš odstranit, rád se toho ujmu. Pomstím své druhy a zároveň tím splatím svůj dluh vůči tobě. Za to, že jsi mě zachránil před

uškrcením na bolgarském popravišti."

„Žádný dluh mezi námi není, Sigmarssone. Jen jsem se jako každý pořádný konung zastal svých lidí. A teď už pojďme. Chlapi, seřadit! Štíty na zápěstí a oštěpy do rukou! Ať vidí, že nejsme jen nějaká loupežnická banda!"

Posádka Bragiho lodi se shromáždila do trojstupu, srazila rameno k rameni a pak hlučně, schválně zvoníc ocelí a dusajíc nohama, vykročila za vojevůdcem.

Podél řeky Kazanky a na svazích pod pevnostními hradbami stála spousta domů. Za normálních okolností muselo být v osadě rušno, ale v tuto chvíli to tady vypadalo jako po morové ráně. Nikde nezahlédli ani človíčka, vítaly je jen zamčené brány, zavřené okenice a štěkající psi. Nebylo těžké uhádnout, proč tomu tak je - jakmile obyvatelé zahlédli blížící se varjažskou flotilu, popadli všechno cenné a upalovali na návrší, do bezpečí za opevněním tvrze. A ti, co se opozdili a obránci jim zabouchli bránu před nosem, zalezli do chlévů a sklepů, skočili do stohů sena v maštálích, případně se zahrabali do zrní v sýpkách.

Varjagové však nebyli na loupežné výpravě, a tak se nerozběhli mezi domy slídit po kořisti a po ženách. Disciplinovaně pochodovali za Bragim po stoupající cestě ke kazaňské bráně. Když se dostali tak blízko, že už viděli koňskými chocholy ozdobené špičky přileb nad palisádami, najednou vzduchem něco zasvištělo a do cesty pár kroků před Bragim se zabodl šíp. Halvorsson ztuhl a zvednutou rukou zastavil i svou suitu. Přimhouřenýma očima přelétl obranné pozice Kazaňců a pak se ohlédl a pokynul jednomu muži ze svého doprovodu. Muž, který k němu přistoupil, nebyl Varjag. Byl to

kazaňský posel, který přivezl do Bolgaru naléhavou žádost o posily. Bulhar došel až k šípu.

„Velký Sihadin-begu!" vykřikl směrem k valům. „Přikaz složit zbraně! Tohle není nepřátelský útok! Jak jsi mi přikázal, přivádím z Bolgaru posily do války s čeremiskými psy! Mocný emír Ahmed ibn Džafar, nechť mu dá Alláh věčnou slávu, nám poslal na pomoc své varjažské spojence! Otevřete bránu!"

„Poznávám tě, Mikaile," ozvalo se z hradeb. „A doufám, že je to tak, jak říkáš. Potřebuju ale důkaz, že nejde jen o varjažskou lest!"

„To už nám vážně nikdo nevěří?" zavrčel Bragi s křivým úsměvem.

„Nechápu proč!" odvětil Einar s hraným pobouřením a vzápětí se taky rozchechtal.

„Mám tady zapečetěný dopis od samotného emíra!" zvedl Mikail ruku se svítkem převázaným červenou stuhou. Ve vosku byl otištěn znak sokola a půlměsíce. „Určitě znáš jeho písmo!" Sklonil se, vytáhl ze země šíp a použil stuhu k připevnění dopisu ke dřívku střely. „Podejte mi luk."

Zpoza Bragiho vyběhl další z trojice vracejících se bulharských posílů a podal veliteli silný, dvakrát prohnutý luk. Mikail založil šíp, třemi prsty napnul tětivu, zamířil a vystřelil.

„Pozóóór!"

Střela vlétla přímo pod stříšku strážního stanoviště nad bránou, ale jeden z vojáků jí pohotově zvedl do cesty štít. Emírovo poselství bylo doručeno.

Bragi čekal a zlehka se usmíval pod vousy. Dobře věděl, jaké rozkazy jsou zaklety v těch podivných arabských čmáranicích, kterými Ahmed před jeho očima pokryl kus žlutavého pergamenu. Beg jim měl nejen okamžitě otevřít bránu pevnosti, ale také jim ve všem vyjít vstříc. To znamenalo

nakrmit celé vojsko a poskytnout potřebnou výstroj a zásoby jídla na cestu. Když tak o tom uvažoval, jeho chlapi možná pročistí zdejší sýpky, spíže, udirny a chlévy důkladněji než čeremisští nájezdníci.

Ale tak už to ve válce chodilo. Neměl kvůli tomu špatné svědomí, právě naopak. Svým způsobem ho to potěšilo a rozveselilo. Chcete, abych za vás bojoval někde v odlehlých lesích? Tak počítejte s tím, že zadarmo to nebude!

Netrvalo dlouho a na hradbách začalo být rušno. Nějaký hlas štěkal podrážděné rozkazy. Nepochybně patřil Sihadinovi, veliteli pevnosti. Zřejmě si uvědomil všechno to, na co právě myslel Bragi, a zmocnila se ho zlost. Jenže emírův rozkaz byl emírův rozkaz.

Vzápětí zaslechli rachot a vrzání a v temném tunelu, který skrz val vedl k silné okované bráně, se objevila rozšiřující se světlá škvíra.

Už se chýlilo k půlnoci, když Ilja vyšel ze dveří v patře hlavní pevnostní budovy. Ocítl se na ochozu stíněném doškovou stříškou. Dřevěná zábradlí i sloupy byly prosté, bez vyřezávání nebo jakýchkoli jiných ozdob. Celé hradiště vypadalo velmi stroze, nevzhledně - všechno podléhalo přísnému vojenskému účelu.

Mladík unikl z přecpané hlavní síně, aby se nadýchal čerstvého vzduchu, avšak i nad nádvořím se vznášel pach kouře, hnoje a tísnicích se lidských těl. Obyvatele osady ani nenapadlo vrátit se do svých příbytků. Dole na břehu i na svahu pod pevností tábořilo pět set varjažských barbarů, od nichž bylo potřeba se držet co nejdál, bez ohledu na řeči o spojenectví a na Bragiho sliby, že nedojde k drancování a násilnostem. Také posádka pevnosti

byla na nohou, v plném počtu, a nervózně hlídkovala na nádvoří, u brány a na palisádách. Je docela možné, napadlo Ilju, že dnes v noci ani jediný Bulhar nezamhouří oko.

Hledaje čerstvější vzduch, přešel po dřevěné lávce, která přemostovala zhruba tři sáhy široký prostor mezi budovou a palisádou. Strážci, kteří u ní stáli, ho počastovali nedůvěřivými, zkoumavými pohledy. Ilja odtáhl ruku od hlavice Gněvu a ukázal jim dlaně, aby dal najevo, že nemá žádné nekalé úmysly. Nechali ho vyjít na ochoz.

Palisáda sahala i urostlému Muromci více než dvě pídě nad hlavu, ale každý pátý kůl byl o kus kratší, dosahoval jen k hrudi. Jednou z těch střílen Ilja vyhlédl ven.

Soutok Kazanky a Itylu vytvářel rozsáhlou vodní plochu, která se i teď v noci leskla jako stříbrné zrcadlo a ostře kontrastovala s temnotou hustě zarostlých břehů. Ilja se vrátil pohledem zpátky na svahy pod hradbami. Hluk z varjažského tábora doléhal až sem. Nebylo pochyb, že navzdory Bragiho příslibům budou Severané v noci slídit po osadě a hledat, co by kde sebrali - hlavně jídlo a chlast. Do rána určitě dojde k mnoha krádežím, znásilněním a možná se vyskytne i nějaké to podříznuté hrdlo.

„Už slyší volání vlků.“

Ilja se překvapeně ohlédl. Slyšel vrzání můstku, ale myslel si, že je to jen bulharská hlídka. Místo toho k němu přistoupil Jegor.

„Cože?“ nechápal mladík.

„Díváš se dolů na Varjagy, ne?“ přistoupil starý bohatýr k vedlejší střílně a vyhlédl ven.

„Ano. Přemýšlím, kolik škod do rána napáchají. Necháme za sebou větší spoušť než Čeremisové.“

„Na tom něco je," připustil Jegor. „Náš příjezd se opravdu moc neliší od čeremiského nájezdu. S tím nic nenaděláš. Jak říkám, jsme daleko od Bolgaru. Tam, v civilizaci, se Bragi a jeho chlapi dokázali krotit, protože přizpůsobivost mají v povaze. Jenže dnes už cítí divočinu, barbarské končiny bez zákona, kde budou moci nechat volný průchod svým pudům. Slyšíš ten mumraj dole v táboře? Jako by jím odpovídali na vytí vlků v lesích za řekou. Protože i oni jsou vlci a větrí kořist."

„Varjagové," odfrkl si Ilja. „Vládnu celému známému světu. Dokonce se odvážili zaútočit na samotný Cařihrad. Bohové snad nikdy nestvořili divočejší plemeno. Změní se vůbec někdy?"

„Pochybuj. Možná, až konečně přijmou křesťanství..."

„Ha! Věříš tomu, že když se pokloní jinému bohu, utlumí to jejich dravost?"

„Nevím. Samotná víra, pokud nepochopí její skutečnou podstatu - a to oni hned tak nedokáží - asi ne. Ale s křesťanstvím přichází doba sjednocených království a zákonů. A to je zkrotí a připoutá k půdě. Doba, kdy jejich lodě křižovaly moře a rozsévaly oheň po všech známých i neznámých pobřežích, dříve nebo později skončí."

„Jenže to je otázka pro věštce, kteří vidí daleko do budoucnosti. A mě děsí představa následujících dní. Budeme s tou hordou putovat na sever a přihlížet plenění čeremiských osad. Ani trochu se mi to nelíbí. Tam doma, v Karačarově, jsem od kupců a poutníků slyšel hrůzostrašné příběhy o varjažské divokosti a dobytčenské povaze. O tom, že neexistuje národ, který by se jich neobával. A teď, zničehonic, táhnu s jejich vojskem. Bohové, jak k tomu vůbec došlo? Kdy jsem se stal členem krvelačné vlčí

smečky, která se v ničem neliší od sebranky, co vypálila Karačarovo a povraždila mé rodné?"

„Jsi list ve větru, synku. Hříbě, které běží se stádem. Znáš to. Taky jsem přišel do Kyjeva s velkými, vznešenými cíli, snil jsem o slávě a zvelebování knížectví. A pak... Pak jsem musel zaživa pochovávat Drevljany nebo poslouchat, jak ječí v plamenech, nazí, opilí a úplně bezmocní. Tak to chodí. Zvykneš si, otupíš. Už dnes ti nevádí hodně věcí, které sis doma raději ani nepředstavoval, protože ti z nich tuhla krev v žilách."

Iljovi se nelíbilo, co slyší, ale už se proti tomu nebouřil jako dřív, nevzkypěla v něm zlost a nesnažil se s její pomocí zadusit výčitky svědomí hned v zárodku. Hlas měl hrozivě chladný. „Chceš říct, že ze mě bude bezohledný hrdlořez jako z kteréhokoli Varjaga z Bragiho nebo Sveneldova vojska? Ty ses jím přece nestal."

„Jsi si tím jistý?" zkřivil Jegor ústa, a pokud to měl být úsměv, byl nesmírně smutný a odrážela se v něm vnitřní únava a odevzdanost. „Zeptám se tě ale na něco jiného, synku. Co tě trápí víc? Představa účasti na varjažské kořistné výpravě, nebo spíš to, že budeš denně v Bragiho blízkosti? Každý pohled na něj ti připomíná tvou dívku, že? Hryže tě žárlivost..."

„Ani nemluv," povzdechl si Ilja. „Snažím se pustit Dinaru z hlavy, ale nejde to. Její obraz mě mučí ve dne i v noci. Tehdy v Bolgaru jsi měl pravdu, neměl jsem za ní chodit..."

„Věděl jsem to. A mám pro tebe dobrou zprávu, Iljo. Halvorsson už ti nebude jitřit nezhojenou ránu. Už zítra ti zmizí z očí a nějakou dobu ho neuvidíš."

Muromec se odvrátil od střílny a zabodl do Jegora tázavý pohled. „Jak to myslíš?"

„Slyšel jsi dobře. Nepotáhneme s Varjagy.“

„Nepotáhneme? Cože? Jak to?“

„Bragi pozítří spustí čluny zpátky na vodu a popluje na západ. Asi šedesát verst odtud ústí do Itylu Rudá řeka. Je tam kupecký, převážně varjažský tábor. Helgard'ané tam nechají lodě a vydají se povodím Rudé na sever, ke Kokšaze. Většina z nich půjde pěšky, a navíc s sebou potáhnou vozy a s postupným pronikáním hlouběji na čeremiské území i čím dál víc kořisti. Budou se plazit jako slimáci. Nemám v úmyslu ztratit tolik času. Nás deset už zítra skočí do sedel a svižně pojede přímo na severozápad. Už jsem o tom mluvil i s Bragim. Samozřejmě vraštil čelo jako sedlák nad nadmutou krávou a úporně dumal, co za lišáctví se za tím skrývá. Namluvil jsem mu, ať nás považuje za předsunutý průzkumný oddíl. Ke Kokšaze dorazíme podstatně dřív. Pokud Čeremisové sesbírají proti Varjagům vojsko a nastraží jim někde v povodí Rudé řeky past - a já věřím, že to udělají - můžeme jejich úskok odhalit a včas Bragiho varovat.“

Ilja přimhouřil oči. „Ale ve skutečnosti o tohle nejde, že ne? Nebudeme Bragimu dělat vyzvědače. Nepřišli jsme s ním plenit a dobývat. Máme úplně jiné poslání.“

„Jistě. Chceme vypátrat toho bezbožného vraha Tugarina a srazit mu hlavu z krku. A já začínám věřit, že ho opravdu najdeme. Už jsme zachytili stopu.“

„Ale? Jakou?“

„Kazaňští viděli draka.“

Ilja zadržel dech. „Zilanta?“

„Kterého jiného? Velitel Sihadin mi právě před chvílkou u poháru vína vyprávěl, jak zhruba před dvěma úplňky zahlédly hlídky na hradbách

obrovskou černou obludu, přilétající z jihu. Přehnala se asi dvě versty východně od pevnosti a začala klesat do lesů na severu. Beg tvrdil, že netvor vypadal vysíleně, prý už sotva mával křídly a let měl kolísavý. Později se od lidí, co žijí výše proti proudu řeky, doslechl o teplém červeném dešti, který se snesl na krajinu krátce po drakově přeletu..."

Iljovi se zablesklo v očích. „To byla krev z rány, kterou jsem mu uštědřil na vrcholku Dračí věže! Ta bestie s ní namalovala čáru napříč celým Bulharskem!"

„Já vím, synku. Proto se zítra necháme převézt přes řeku a vyrazíme na severozápad - pojedeme za drakem. Už jsem požádal Sihadina, aby nám dal průvodce, který dobře zná čeremiské území. Najdeme Zilantovu zdechlinu, a jestli Tugarin přežil Zilantův pád, tak i jeho."

Muromec se ani nesnažil potlačit vzrušení. „Ech, vsutku dobré zvěsti jsi přinesl, báťuško Jegore. Sice se jen v počtu deseti mužů vydáme na nepřátelské území, kterým bude každou chvíli znít volání do zbraně, ale nemám z toho strach. Poradíme si. Prosekáme se. Mikula říkává, že započatou práci je potřeba pokaždé dokončit, a přesně to uděláme. Na Zilantawu mi ten prašivec Tugarin vyklouzl, ale tentokrát ho seknutí Gněvem do palice nemine!"

Jegor se tlumeně zasmál, až mu v hrudi dunělo jako v prázdném sudu. „Ale neříkej to před ostatními - hlavně ne před Seljanovičem, nebo se poperete o to, kdo vlastně černokněžníkovi vezme život!"

„Nějak už se dohodneme." Ilja se zašklebil od ucha k uchu. „Vraťme se dovnitř, báťuško. Musíš to hned říct ostatním. Doufám, že ještě zbylo nějaké víno, protože tohle je konečně pořádný důvod k přípitku!"

Mezerou mezi pootevřenými okenicemi se prodíralo světlo vycházejícího slunce a ostrou čepelí rozřezávalo přítmí v komnatě. Išora se uslzenýma očima dívala, jak v proudu zlatavého jasu víří prach, zvedaný pravidelnými nárazy. V duchu prosila Zaráň, dceru slunečního boha Šondiho, svou ochránkyni, aby se nad ní slitovala a co nejdřív to ukončila.

Byla nahá, na všech čtyřech, s hlavou opřenou o hromadu kožešin na lůžku. Za ní klečel Vargan, v rukou svíral její macatý zadek a s vrčivými steny do ní vnikal. Rychle, tvrdě, surově, bez předchozího laskání nebo alespoň jediného polibku, jen se jí jako obvykle bezohledně zmocnil a teď se snažil co nejrychleji udělat. Nebyla v tom žádná vášeň, spíš šlo o akt nenávisti. Išora cítila nekonečné ponížení, ale snažila se ovládnout a své vzlyky přeměnit ve vzdechy. Už se poučila. Nedávno se při tom neudržela a rozplakala se. To ho rozzuřilo, a ještě než dosáhl vyvrcholení, několikrát ji praštil. Byl jako kovaný ze železa a jeho rány strašlivě bolely; modřiny jí ještě úplně nezmizely.

Konečně se jeho horečnaté pohyby zrychlily, z hrdla se mu vydral chraplavý výkřik a Išora ucítila, jak v ní jeho úd pulzuje a naplňuje jí tělo semenem. Ještě párkrát tvrdě přirazil, až to zapleskalo a baculatá stehna se jí zavlnila. Pak na okamžik ztuhl a nakonec se odvalil stranou.

Stiskla bolavá stehna a klesla na bok, zády k němu, skrývajíc slzy. Ale už ho stejně nezajímala. Chvilí udýchaně ležel, pak vstal a začal se oblékat.

„U bohů, doufám, že konečně otěhotníš a já to nebudu muset dělat znovu. Raději bych šoustal ovci. Jsi ufňukaná a hloupá, přesně jako tvůj slabošský otec.“

Zařala zuby. Ano, i ona ještě donedávna při každé souloži prosila Dzudzju, božskou matku-roděčku, ať se Varganovo semeno konečně uchytí v jejím lůně. Až se jí zakulatí břicho, určitě ji nechá na pokoji... Dnes se ale úporně modlila, aby k tomu nedošlo. Nesmí otěhotnět! Pod jejím srdcem nesmí vyklíčit jeho prokletý plod!

Měla totiž plán. Šílený, nebezpečný, rozechvívající její žaludek obavami, ale měla v úmyslu ho dotáhnout až do konce.

Ozvaly se kroky a zpoza losí kůže, zakrývající průchod mezi hlavní síní a Varganovou komnatou, se ozval drsný, ale uctivý mužský hlas.

„Vznešený kuguraku?“

„Argyzi? Mluv.“

„Jsme připraveni k odjezdu. Velekněz tě chce naposledy pozdravit.“

Vargan zkrřivil rty. „Už jdu.“

„Argyzi,“ oslovil Vargan družiníka, když vyšel z komnaty a kožešina za ním zakryla výhled na Išoru, schoulenou na lůžku. „Rozloučil ses s rodinou?“

Zjizvený bojovník se zarazil - náčelník s ním nikdy předtím nemluvil o osobních věcech. „Já... ano, mocný kuguraku. Brzy ráno, abych se mohl věnovat přípravám.“

„Dobrá. Máš pěknou ženu a urostlého syna. Už se z něj stává muž. Na jaře ho vezmeme s sebou na výpravu do Bulharska. Věřím, že u toho nebudeš chybět a že svého syna naučíš stínat nepřátelské hlavy.“

„Taky doufám, velký náčelníku,“ soukal ze sebe Argyz, pořád zaskočený. „I když na severu se může stát cokoli. Znam hrůzostrašné pověsti o Čudech a dalších nebezpečích, co číhají v tamějších lesích...“

„Ano. Vím." Vargan vypadal zamyšleně. „Mrzí mě, že budeš nasazovat krk v těch bohy prokletých končinách a nepojedeš po mém boku do bitvy s Varjagy. Vždycky jsi mi věrně sloužil. Když jsem kráčet k vladařskému stolci, tvá sekera přede mnou čistila cestu, jako když se kácí hustý les. Nikdo nerozšlapal tolik mých odpůrců jako právě ty."

Argyz sklonil částečně vyholenou hlavu. „Jsem tvůj nejoddanější služebník, kuguraku."

„Vím, Argyzi, vím. Právě proto jsem vybral tebe, abys doprovázel čaroděje. I tam na severu, zatímco budeš zdánlivě plnit Tugarinovy rozkazy, můžeš totiž věrně sloužit mně."

Bojovník zvedl hlavu. V očích mu zablesklo.

„Přikazuj, velký náčelníku."

Vargan zalétl pohledem přes celou dvoranu k hlavnímu vchodu, jako by odhadoval, jestli Tugarin i na tuhle vzdálenost a skrz stěny ze silných trámů dokáže číst jeho myšlenky. Nebyl si tím jistý. Pak se ale odhodlal, pohlédl zpátky na Argyze a ztlumil hlas.

„Služ Tugarinovi, jak jsem ti přikázal. Poslouchej jeho rozkazy a chovej se k němu s úctou. Nedovol dokonce ani vzdorovitým myšlenkám, aby ti vířily v hlavě, protože on je může zaslechnout."

„Cokoli přikážeš. Ale pořád nechápu..."

„Nech mě domluvit. Jak jsi ty sám řekl, na severu se může přihodit leccos. V lesích číhají Čudové, širtové, lidožraví démoni. Snadno se může stát, že se velekněz ocitne v nebezpečí a jeho život bude záviset na tvé pomoci. A v tu chvíli," Vargan přešel do šepotu, „i s ostatními muži couvni. Nech ho chcípnout."

Argyz zúžil oči. „Jsi si jistý, že to tak chceš, velký náčelníku? Tvrdil jsi přece, že na jaře, při

útoku na Bulharsko, budeme Tugarina potřebovat. Že jestli na severu získá svou vytouženou božskou moc, povede nás do mnoha vítězných bitev a Čeremisové ovládnou povodí Itylu..."

„Ano, to jsem říkal. Ale změnil jsem názor a teď ti říkám, že si poradíme i bez něj. Dokud vládl dole v Suwaru, byl dobrým, mocným spojencem. Jeho podpora mi pomohla dobýt Kokšagu a stát se vládcem Čeremisů a kugurakem. Jenže teď tu panuje on sám a my kolem něj jen poskakujeme jako psi žadonící o zbytky ze stolu. A ještě se to zhorší, pokud znásobí svou čarodějnou moc - pak už skutečně budeme jen jeho otroky, obyčejnými mankurty. Proto ti říkám, jestli bude příležitost..."

„Rozumím."

„Dej si ale dobrý pozor, Argyzi. Musíš mít jistotu, že je pro něj ta hrozba smrtelná. Jestli ho totiž necháš ve svrabu a on z něho vyvázne, ukrutně se ti pomstí."

„To je mi jasné, velký kuguraku. Budu opatrný. Neuspěchám to. Nechám zradu dozrát a počkám si na tu nejvhodnější příležitost."

„Výborně. Jeho lebku ti po návratu vrchovatě naplním drahokamy." Vargan narovnal záda. „A teď pojďme a tvařme se, že všechno běží podle jeho plánů."

Oba spiklenci společně vykročili křížem přes palotu.

„Na jaře se vrátím," ujistil je Tugarin Drakovič ze sedla svého statného vraníka, „a přinesu s sebou moc, která nás povede ke slavným vítězstvím. Do té doby udrzte Ahmedovy a Svjatoslavovy jednotky za Kazankou. Jestli ji překročí, musíte je rozdrtit."

S těmi slovy čaroděj pobídl koně, ukázal

shromáždění před náčelníkovým dvorcem záda a zamířil k bráně hradiště. Vargan zaskřípal zuby. Dokonce i rozloučením byly jen rozkazy a povýšenecký tón. *Bohové, tohoto svého spojence nenávidím víc než nejhoršího nepřítele.*

Jako by Tugarin vycítil jeho zášť, v tu chvíli ledabyle otočil Ocelovým žezlem, které svíral v natažené pravačce, s patkou opřenou o sedlo vedle stehna. Stříbrná dračí šupina na konci hole se natočila a odrazila sluneční světlo přímo do Varganových očí. Záblesk byl tak prudký, že náčelník musel s překvapenou kletbou odvrátit zrak.

Tugarin se neohlédl, takže Vargan nemohl vidět, jak se pobaveně šklebí.

Argyz si vyměnil významný pohled se svým vládcem, pozdravil ho uctivě skloněnou hlavou a pokynul družině k odjezdu. Jezdci projížděli branou dvorce a dusali uličkou k severnímu konci osady.

Škvírou mezi pootevřenými okenicemi se za odjíždějícím čarodějem a jeho doprovodem dívala Išora. Navzdory ponižujícímu ránu s funícím a slintajícím Varganem se teď zlehka, spokojeně usmívala.

Išore snad nikdy nebušilo srdce tak splašeně jako tu noc po Tugarinově odjezdu. Dokonce se bála, že jeho tlukot někdo zaslechne, což byl samozřejmě nesmysl. Hlavně dnes večer, kdy se stěny náčelníkova dvorce zachvívaly bujarou oslavou. Vargan z radosti, že se zbavil nenáviděného černokněžníka, uspořádal divokou hostinu pro družiníky a kmenové hodnostáře. Pivo, medovina, kvas, ba dokonce i drahé víno tekly proudem. Když Išora naposledy nenápadně nahlédla do dvorany, Vargan se právě bez ostychu zmocňoval povolné,

opile se smějící bulharské děvky. Išoru ten pohled neranil, nepocítila ani nejmenší bodnutí žárlivosti. Právě naopak - jen ať se to smradlavé prase klidně věnuje chlastu a radovánkám. Ona může mezitím uskutečnit svůj plán.

S dřevěnou miskou a hliněným džbánkem v ruce proplouvala komnatami a kožešinami zakrytými průchody uvnitř rozlehlého dvorce. Navzdory své kyprosti a zdánlivé nemotornosti se dnes stala nenápadným, tiše se kradoucím stínem. Nebeská dcera Zaráň, k níž se Išora neustále v duchu modlila, ji ochránila - nepovšimnuta se protáhla až do nejzazší místnosti.

Komnata měla kamenné zdi, protože Varganovo obydlí se zadní částí opíralo o skalnatou vyvýšeninu v koutě centrálního dvorce. Išora vytáhla z držáku na stěně louči a s pomocí křesadla ji zapálila. Světlo jí hned ukázalo černý vchod do podzemí. Začala sestupovat po vlhkém schodišti.

Srdce jí nepřestávalo splašeně poskakovat v hrudi. Byla vystrašená a vzrušená zároveň. Tohle bylo poprvé, co se vzepřela něčí vůli. Do této chvíle vždy jen poslouchala. Panovačnou matku, než jí choroba vzala sílu a uvrhla ji do hrobu. Otce, když jí se smutkem v očích, ale tvrdým hlasem přikázal, že se musí stát ženou čeremiského náčelníka. A samozřejmě poslouchala i Vargana, nechala se jím ponižovat, urážet, obdělávat, a dokonce i mlátit.

Jenže už měla toho věčného ustupování, plazení se a poslušného kňučení tak akorát. Během Varganovy výpravy do pohraničí si trochu oddechla, ale když se vrátil a všechno začalo nanovo, uvědomila si, že už to nedokáže dál snášet. A že raději zemře, než aby trpěla jeho krutou svévoli. Chvilí pomýšlela na to, že si sáhne na život, ale

právě díky tomuto úmyslu se vzchopila. Když se jednou člověk smíří se smrtí, už nemá co ztratit. A z toho poznání se může zrodit odvaha něco podniknout. Išora si vzala příklad z bájně Zaráň, která se kvůli lásce ke smrtelnému lovcí Perovi vzepřela svému otci, slunečnímu bohu, a po duze se spustila do světa lidí. Permančino počínání sice neřídila láska, protože osud jí takové štěstí nedopřál, ale na jejím odhodlání to nic neměnilo.

Sprádala plány několik dní. Důležité bylo, aby Tugarin, jehož dravčímu pohledu a čarodějným smyslům nic neuniklo, konečně odjel na tu svou dlouho zamýšlenou výpravu na sever. Jen co vypadl - kéž by tam v dálavách chcipl a nakrmil svou shnilou zdechlinou lesního démona Vorsu! - nastala Išorina chvíle...

Za okamžik dorazila k podzemnímu rozcestí. Vpravo od ní se dál do skličujících temnot nořila úzká, o něco mírněji klesající chodba bez schodů. Tím směrem také vál průvan, který dováděivě zmítal plamenem louče. Išora se však podívala doleva. Tam klesalo do útrob skály ještě o něco strmější schodiště. Z téhle chodby čerstvý vzduch nefoukal, právě naopak - stoupal odtamtud silný zápach. Zvedl se jí žaludek, ale zatřala zuby a přemohla nevolnost. S tím přece mohla počítat, že vězeň bude ve špatném stavu a že Vargan a Tugarin nepřehánějí, když tvrdí, že ho nechali „hnít zaživa“...

Vydala se tedy vlevo. Schody byly strmé a vytesané jen ledabyly, takže musela našlapovat hodně opatrně, aby neuklouzla. Pád by určitě znamenal polámané kosti. Naštěstí už po krátkém sestupu se záře z pochodně rozlétla do širšího prostoru.

V kobce pod Išorou se něco pohnulo, zoufale

zaúpělo a přikrčilo se před světlem. Zadržela dech - jak hrůzou z pohledu na ubohou lidskou trosku, tak kvůli příšernému zápachu. Skoro přemáhala mdloby, když sestupovala po nejnižších stupních. Na úpatí schodiště zastrčila louči do skalní pukliny a opatrně přešla k té zubožené hromádce, která už skoro nepřipomínala člověka.

„Neboj se," promluvila na něj, i když to byla spíš ona, kdo potřeboval uchláchnit. „Přinesla jsem ti jídlo. Něco lepšího než normálně dostáváš. Abys jen neživořil, ale skutečně zesílil."

Zajatec trhl hlavou - ženský hlas ho očividně překvapil.

„Kdo... jsi...?" sotva slyšitelně zachraptěl.

„Išora. Dříve dcera permanského vládce, dnes manželka čeremiského náčelníka. Nemůžu se tu zdržet moc dlouho, takže mě dobře poslouvej. Víím, kdo jsi. Naslouchala jsem rozhovorům Tugarina s Varganem. Patřil jsi k družině kyjevského knížete Svjatoslava a byl jsi mocným bojovníkem a čarodějem. Chci, aby se ti vrátila síla. Proto ti budu potají nosit další přídělý jídla. Tohle," položila do skalní prohlubně misku a džbán, „je jenom začátek. Medová kaše, sýr a voda. Jez pomalu. Zezačátku nesmíš hltat, uškodilo by ti to. Později ti donesu i maso, mléko a medovinu. Musíš se co nejdřív dát dohromady."

Z toho, jak byl napjatý, usoudila, že ho zaujala. Otočil se k ní, i když si pořád rukama křečovitě zakrýval oči.

„Proč?" vysoukal ze sebe.

„Abychom mohli společně utéct," řekla bez okolků. „Nenávidím tohle prokleté místo, tohle hnízdo běsů. Musím se dostat pryč, najít své soukmenovce a přesvědčit otce, aby se vzepřel

Varganově zlovůli. Brzy k tomu nastane vhodná příležitost. Pro náš útěk i pro porážku čeremiských psů."

Vězeň dlouho mlčel. Pak mu zase zachřčelo v krku.

„Nedostaneme se... z hradiště..."

„Dostaneme. Od staré kolduny jsem se dozvěděla, že tyhle podzemní chodby se táhnou pod celou Kokšagou až ke kopcům za hradbami. Jsou propojeny s posvátnými jeskyněmi. Dá se tamtudy nenápadně utéct. Jenže na to potřebuješ sílu. Budu tě několik dní krmit a ošetřovat. Na, tady je hojivá masť," natáhla k němu ruku s malou zazátkovanou nádobkou. „Namaž si s ní odřeniny pod okovy i ostatní boláky a poranění. Nemusím ti říkat, že nádoby a všechno ostatní musíš dobře schovat před strážci. Vždycky když přinesu nové, staré odnesu."

Ubožák si jedním kostnatým předloktím pořád zakrýval oči, ale druhou ruku natáhl k ní. Tím si částečně odhalil hlavu a obličej. Išora naprázdno polkla. Vypadal o dost hůř, než čekala. Kůži měl bílou, skoro zelenou, ošklivě zkrabatělou a pokrytou brázdami a jizvami, jako by prodělal ten nejhorší případ neštovic. Věděla, co to způsobilo - sliny z dračí tlamy, v níž ho Tugarin dopravil na sever. Navždy ho zohavily a vysály mu zdravou barvu z pokožky. Vlasy mu skoro vypadaly, z lebky viselo už jen pár řídkých, doběla zešedivělých pramenů.

Jen s nejvyšším vypětím vůle neucukla. Vložila nádobku s masťou do jeho tenkých, vyzáblých prstů, připomínajících ruku kostlivce, a až pak se odtáhla.

„Musím běžet," řekla. „Ale vrátím se. Pokud souhlasíš s mým plánem. Řekni, utečeš se mnou?"

Nepřemýšlel dlouho. „Máš pocit... že mě tady něco... drží? Tedy... kromě tohotohle..." zachřčel

řetězy.

„Okovů tě zbavím, neboj se. Vím, kde jsou klíče. Takže jsme uzavřeli dohodu. Už zítra ti přinesu další jídlo. Až zesílíš, zkus se trochu hýbat, aby sis rozcvičil svaly. Budeš je potřebovat."

„Proč... neutečeš sama?"

To se teď, když vidím, v jak hrozném jsi stavu, ptám i já, pomyslela si. Místo toho ale řekla:

„Sama to nezvládnou. Potřebuju spojence. A kromě toho, pro Vargana jsi důležitý. Chce tě použít jako rukojmí. A já chci udělat něco, co mu překazí plány. Pomstít se mu za všechno, co mi způsobil."

„Rukojmí? Proti... komu?"

„Ach, ty to nevíš. Koneckonců, jak bys mohl? Tak věz, že z Bolgaru postupuje na sever vojsko. Většinou Varjagové, ale taky družina Kyjevanů. Prý tvoji bývalí druhové. Ale teď už vážně musím běžet. Přijdu zítra, hned jak to půjde."

Vztyčila se.

„Děkuji..." zašeptal.

„Poděkuješ mi až pak, jestli se nám odtud podaří utéct." Už se chtěla otočit, ale zarazila se. „Ještě něco... Jak tě mám oslovovat? Tugarin a Vargan o tobě mluvili jen jako o košcejovi - zajatci. Prozradíš mi své skutečné jméno?"

Vězeň zaváhal. Pak ale zavrtěl hlavou.

„Ten muž... který nosil mé jméno... je mrtvý... Já jsem... někdo jiný..."

To ji zneklidnilo. „Mám ti snad i já říkat Košcej?"

„Ano. Košcej."

„Jak myslíš." Popadla louč a nadzvedávajíc si jednou rukou spodní lem dlouhé sukně, spěchala ven z příšerné temnice, z toho páchnoucího hrobu, kde měl onen nešťastník zahynout jako nemocné zvíře.

Když se konečně dostala na povrch, bočními dveřmi vyběhla na dvůr, do chladné noci, tam padla na kolena a úporně se vyzvracela.

Zatímco se snažila potlačit kašel, urputně přemýšlela, jestli nedělá chybu. Velkou a nenapravitelnou chybu, která ji přivede do záhuby.

KNIHA DRUHÁ:

Válka s kugurakem

KAPITOLA ČTVRTÁ

Mlha za propastí

Buruško byl velice neklidný a umíněně to dával Iljovi najevo - ržál, až mu z nozder odletovaly slizké spršky, potřásal hustou ryšavou hřívou a bušil podkovami do kamenitého břehu, až se od hradby hustého lesa nad řekou odrážela hlasitá ozvěna.

„Já vím, bratříčku, já vím," promlouval k němu Muromec, nakláníje se nad koníkovu šíji a poplácáváje ho dlaní po pleci, až to ve svalnaté koňské hrudi dunělo. „I já to cítím. A jsem ve střehu, takže přestaň vyvádět."

Buruško se ale nedal jen tak snadno uchlácholit. Švihl dlouhým ohonem tak prudce, že Ilja ucítil šlehnutí do zad i přes kroužkovou suknici. A zase zazvonil kopyty, až jiskry létaly.

„Ty paličáku jeden!" zabručel Ilja. „Nerozumíš tomu, co ti říkám? Máš palici tvrdou jako nějaký divoký stepní osel. Tak dobrá, když jinak nedáš..."

Muromec a jeho kůň už se navzájem znali lépe než staří manželé. Zkouška ohněm a ocelí, kterou letos spolu procválali, z nich učinila věrné druhy. V boji byli jako jedno tělo; jako by je neoddělovalo

tvrdé sedlo, ale srostli v jednu podivuhodnou bytost, určenou jen k účinnému boji s nepřáteli.

Proto Ilja dobře věděl, co na Buruška platí. Sáhl k levému boku a sevřel v dlani jílec Gněvu. Koník ten pohyb vycítil, přestal jančit a zastříhal ušima. Ilja začal vytahovat meč - pomalu, záměrně otíraje čepel o stříbrem kované ústí pochvy.

Zvuk tasené oceli většinu obyčejných koní, dokonce i těch bohatýrských, plašil a znervózňoval, protože zvěstoval, že ovzduší brzy naplní dráždivý pach krve. Na Buruška to účinkovalo přesně naopak. Vědomí, že má jeho pán v ruce meč, mu dodávalo jistotu. Už se naučil, že když Ilja tasí zbraň, máloco je může ohrožit.

„Spokojen?“ zeptal se Muromec a mávl Gněvem, blýskaje čepelí koníkovi do očí.

Buruško pohodil hlavou na znamení souhlasu.

„Vy jste mi tuze podařená dvojka,“ ušklíbl se Mikula, přijíždějící po Jegorově boku v čele družiny. „Jako by ten hřebec rozuměl každému tvému slovu.“

„Vždyť taky rozumí,“ opětoval Ilja úšklebek.

„Ech... I já jsem si takhle rozuměl se svou kobylkou. Jenže ta už se prohání po šťavnatých záhrobních pastvinách a obskakuje ji samotný Dažbogův sluneční hřebec. Škoda jí, i když ani tenhle bulharský kůň nepatří na rožeň.“

„Kdyby Muromcův kůň uměl vařit,“ popichoval Danilo, „mohl by si s ním Ilja založit rodinu...“

„Zavřete zobáky,“ osopil se na ně Jegor Svjatogor. „Pitomosti a posměšky, to jste celí vy. Že ale Iljova koníka něco vyplašilo, toho jste si všimnout neráčili.“

„I naše koně něco větří,“ zachmuřil se Kolyvan Vyhnanec. Měl pravdu - bohatýrští oři začali hrabat kopyty do země a neklidně frkat, uzdami

poškubávat.

„Vy to snad necítíte?" zvedl Ilja hlavu a zhluboka nasál vzduch.

„Nemáme tvůj vlčí nos, Muromče," vrtěl hlavou marně větřící Aljoša Kněžic. „Co je to?"

„Zdechlina," odvětil místo Ilji Samson Samojlovič, jehož drobný koník právě doklusal ke skupince. „Podívejte se támhle."

Obrátili pohledy ve směru Arménovy natažené paže. Mhouřili oči, ale i když je neoslňovalo slunce - oblohu už několik dní zakrývala nevlídná podzimní mračna - většina z nich vrtěla hlavami. Ilja však přikývl.

„Dobré oči, Samsone. Není divu, že máš pověst vynikajícího stopaře a lukostřelce. Ani já jsem si toho předtím nevšiml."

„Co tam vidíte?" zeptal se Jegor, který už to ani nezkoušel.

„Hola hej, vidím to, támhle nad lesem!" zaradoval se Aljoša, ale hned nato zvažněl. „Takhle z dálky to vypadá jako roj much."

„Kdepak mouchy," zkřivil Ilja ústa. „To jsou vrány. Stovky vran."

Bojaři zamyšleně ztichli a vyměnili si významné pohledy.

„U Velesových kopyt," vydechl Mikula, „takže ten starý poustevník včera říkal pravdu. Do lesa se opravdu něco zřítilo."

„Bezpochyby," přisvědčil Jegor. „Zdechlina, která přiláká tolik mrchožroutů a smrdí na takovou vzdálenost, musí být pořádně velká. Co velká, obrovská!"

Za jejich zády se někdo přidušeně zachechtal. Bohatýři se ohlédli. Dvojčata Borovej a Divljan byli spolehlivými druhy v boji, ale jinak se většinu času

drželi stranou ostatních a jenom málokdy s někým promluvili. Jen všechno bystře pozorovali, zvědavě naslouchali a pak se stáhli do ústraní a tlumenými hlasy si něco mezi sebou šeptali. A nejednou se pobaveně chechtali něčemu, co pro ostatní zůstávalo záhadou. Tak jako teď.

„Hej, Poločané!" houkl na ně Jegor, až sebou vyplašeně trhli. „Když jste tak veselí, pojedete napřed a pořádně to prozkoumáte."

Bratrům okamžitě ztuhly úsměvy ve tvářích. Už už chtěli poslušně pobídnout koně, když mezi ně a Jegora vjel muž s dlouhými černými vousy, v pancíři z tvrzené kůže a s přilbicí vykládanou rohovinovými lamelami.

„Já pojedu," nabídl se. „Sihadin-beg mi nařídil, abych vám dělal průvodce a vyzvědače, tak splním svou povinnost."

„Dobrá, Jarmane," souhlasil Jegor po krátkém zaváhání. „Jed' se tam porozhlédnout. My pojedeme pomalu za tebou. Kdyby něco, máš roh, zatrub."

Podsaditý jezdec vyrazil svižným klusem po říčním břehu. Bohatýři ho vyprovázeli nepřiliš důvěřivými pohledy. Jarman sice sloužil v kazaňské posádce, ale původem to byl Čeremis. A pohybovat se hluboko v nepřátelském území se zvědem z místního kmene vždycky zavánělo možnou zradou.

„Už je to sedm dní, co jsme vyrazili z Kazaně," zabručel Mikula, „ale já mu pořád ještě nezačal věřit. Pokaždé, když ho pošleš na výzvědy, bratře Svjatogore, trnu, že se vrátí s hordou svých soukmenovců a pomůže jim podřezat naše krky."

„Cařihradští tvé chorobě říkají stihomam, Seljanoviči," opáčil Svjatogor. „Kdyby na Jarmana nebyl spoleh, Sihadin by nám ho jako průvodce nedal. Nechci slyšet žádná bezdůvodná podezření a

obvinění. Pojedme."

Bez dalších řečí pobídli koně. V čele klusal Ilja s taseným Gněvem v ruce a Buruško byl na rozdíl od ostatních střechkujících koní až zlověstně klidný.

Jarmanův roh se neozval. Ale byť zvěd nevypátral žádné nebezpečí, vrátil se jim naproti se smrtelně bledým obličejem a ústy pevně sevřenými.

„U bohů, raději byste tam ani neměli jezdit," varoval je.

Jak jinak, bohatýři si nedali říct. Přebrodivi řeku po prahu z naplavených oblázků a klusali po východním břehu proti proudu. Krákání mrchožroutů bylo zatím jen vzdálenou ozvěnou, ale oni už začali nadávat a klít, tisknout si dlaně k nosům a všelijak si popotahovat pláště, aby si jejich látkou mohli zakrýt obličej.

„Pro lásku Boží," mumlal Jegor do rukavice. „Jednou jsem na Krymu projížděl bitevním polem, z něhož nikdo neodklidil mrtvoly. Bylo to uprostřed horkého léta, pět dní po bitvě. Jenže ani tam to nesmrdělo tak strašlivě."

„Ještě štěstí, že jsme naposledy jedli ráno," chroptěl Mikula, „jinak bych ty placky a to sušené hovězí vyhodil na sáh daleko. Přísahám, že dneska už se jídla ani nedotknu."

Krákání vran, havranů, krkavců a kavek sílilo a brzy se stalo téměř nesnesitelným. Ilja odbočil ze břehu do lesa, ke stromům, nad nimiž hejna černých ptáků kroužila. Družina ho následovala. Ptáci posedávali na stromech všude kolem, šustili peřím, třepotali křídly a sledovali vetřelce hrozivýma očima, připomínajícíma lesklé černé perly. Ilja zahlédl liščí rodinku, ale ryšavá samička i se štěňaty bleskově zmizela v kapradí.

Prodírali se houštinami a obcházelí propletence vyvrácených nebo polámaných stromů. Vypadalo to tady jako po vichřici, ale bohatýři dobře věděli, že polom nezpůsobil rozhněvaný Stribog. A vzápětí, když se před nimi houština konečně rozestoupila, se v tom přesvědčení utvrdili.

„Svatá matko Boží, stůj při nás," přežehnal se Jegor volnou rukou.

Ležel tam, přesně jak předpokládali: Na konci snad verstu dlouhé brázdy roztrínající les a plně polámaného dřeva prolezlého dřevomorkou, zahalený strakatým pohyblivým stínem podrážděných křičících ptáků na obloze, zaplavený larvami, červy a roji bzučícího hmyzu, s opadanými šupinami a kostmi topícími se v posledních zbytcích dávno rozloženého těla.

Zilant, Černý had, dračí božstvo Suwaru. Tady jeho pýcha našla svůj příslovečný pád. Z obávaného netvora, který kdysi vládl zemi i obloze, se stal dvacet sáhů dlouhý krmelec pro drobné lesní tvory. Polámaná křídla s roztrhanými blánami byla vpletena do houštin a korun stromů. V jejich stínu, úplně vpředu, se bělala na kost očištěná lebka.

„Do prdele, to je puch!" zanačoval Mikula hrubě. Jednou rukou si tiskl ke tváři cíp pláště, druhou rozháněl mračna much, která se mu vrhala do očí. „Zmizme odtud, jinak načichneme tak, že už to ze sebe nikdy nesmyjeme! Anebo ještě hůř, chytíme z toho svinstva nějakou nemoc."

Aljoša Kněžic se neovládl, prudce se naklonil v sedle a začal hlasitě, křečovitě zvracet. Ostatní od něj odvraceli pohledy, protože chybělo jen málo, aby se k němu přidali.

„Mikula má pravdu, vypadněme!" zavelel Jegor a otočil koně. „Přesvědčili jsme se, že drak chcípl.

Můžeš být hrdý, Iljo. Tohle je tvé dílo. Ty jsi Zilantovi zasadil smrtelnou ránu. Stal ses skutečným drakobijcem, jako svatý Michal nebo svatý Jiří!"

„Nechceš si vzít důkaz, Muromče?" zachechtal se Danilo Lovčanin kašlavě. „Šupinu, kus kosti, zub? Podívej se támhle na jeho lebku! Bohové, ty čelisti! Tak obrovská tlama musela hltat panny jako maliny. Neváhej, tak cennou trofej už v životě nezískáš!"

„Ani nápad," odvrátil se Ilja od mršiny a odkašlal si. „S kterýmkoli kusem toho draka bych s sebou vláčel i ten hnusný smrad."

Pojedme pryč, než nás ty mouchy sežerou a krkavci nám vyklovají oči!"

Spěchali zpátky k řece. Cestou hrubě kleli, chrchlali a hlasitě si odplivovali, protože jim ta hnilobná pachut' ulpěla i na jazycích.

„Všichni sem!" vykřikl najednou Jarman z travnatého výběžku u vody. Shlukli se kolem něj a zachmuřeně se dívali na kameny obložené ohniště. Očividně vyhaslo už dávno - deště a slunce proměnily uhlíky v jemný černý prach, vpíjející se do půdy.

„Podívejme se," řekl Ilja. „Neříkal jsi, Jarmane, že jsou tyhle končiny neobývané?"

„Říkal - a je to pravda, přísahám při Alláhovi," dušoval se zvěd. „Povodí Jušutu je osídleno jen daleko na jihozápadě, u ústí do Itylu. Ta poustevnická chýše, kterou jsme včera našli, je možná jediné lidské obydlí široko daleko. Na vzdálenost tuctů verst se rozprostírá jen liduprázdná divočina. Netuším, kdo tady mohl ten oheň rozdělat."

„Zato já ano," řekl Ilja temně.

„Já taky," přikývl Jegor. „Ty zvěsti, že Tugarin

vládne po Varganově boku Čeremisům, se určitě nešíří jen tak. Cítím to až v morku kostí, že ten čubčí syn opravdu přežil. A najdeme ho v sídelním hradišti kmene. Jarmane? Potřebujeme se co nejdřív dostat do Kokšagy."

„Rozumím. Musíme se vrátit dolů po proudu k poustevnické chatrči," ukázal zvěd na jihozápad.

„Vracet se?" zabručel Mikula Seljanovič, v němž se zase přihlásila o slovo nedůvěra vůči čeremiskému průvodci. „Ztratíme tím celý den..."

„Právě naopak," nenechal se Jarman vyvést z míry. „Od poustevníka vím, že kousek od jeho chýše začíná stará stezka, která vede od Jušutu přímo na sever, do údolí řeky Kunbyš. Po ní budeme cestovat třikrát rychleji, než kdybychom se pustili jen tak nazdařbůh křížem skrz lesy. Během jednoho, nanejvýš dvou dní budeme u velkého hradiště Surok, a to už spojuje s Kokšagou dobře prošlapaná cesta, po které nám to na koních bude trvat necelé dva dny."

„To zní dobře," přikývl Jegor a tázavě se rozhlédl po bojarech.

„Mně se to nelíbí," namítl Mikula. „Po stezkách a cestách se sice cestuje rychleji, ale taky na nich můžeme narazit na Čeremisy. A nejenom na obyčejné sedláky a lovce, ale taky na ozbrojené družiny. Celá země je ve válečném stavu, nezapomínejte..."

„A ty nezapomínej, bratříčku Mikulo," skočil mu do řeči Ilja, „že okolní lesy jsou husté a nevlídné, plné vlků, rysů, medvědů a možná i dalších, ještě nebezpečnějších stvoření, běsů a rusalek. Před setkáním s nimi dám přednost srážce s tlupou čeremiských ozbrojenců. Souhlasím s Jarmanovým návrhem."

„Je rozhodnuto," řekl Jegor tónem, který ukončil další diskusi. „Vracíme se k poustevníkově chýši a pak po stezce přímo na sever."

Družina to rozhodnutí přijala bez protestů, jen Mikula si ještě chvíli něco bručel pod nosem. Jenže to už svorně klusali podél řeky zpátky na jihozápad. Vyprovázelo je pronikavé krákání mrchožroutů, ten nevábně znějící žalozpěv za dračího boha.

„Kde je k d'asu Išora?!" vrčel Vargan, zatímco mu dvě ustrašené udmurtské otrokyně pomáhaly do honosné zbroje. „Od rána jsem tu prašivou Permanku neviděl. Ne, že by mi vadilo, že jsem hned po probuzení nezahlédl její opuchlý, uřívaný ksicht, ale přece jenom je to moje žena a musí mi prokazovat úctu. To znamená, že mě bude vyprovázet do boje jako všechny pořádné čeremiské manželky! Okamžitě ji najděte!"

Tři pacholkové ochotně vyběhli z dvorany, celí rozradostnění, že nemusí zůstat v blízkosti vztekajícího se vládce. Jeden z nich se v hlavních dveřích skoro srazil s vcházejícím družiníkem, po zuby ozbrojeným čtyřicetiletým veteránem. Bojar se po něm zlostně ohnal, ale čeledín se šikovně prosmýkl kolem a zmizel v šedivém světle úsvitu, které se přes práh vlévalo do síně.

„Velký kuguraku!" zvolal družiník, sňal si přilbici a sklonil hlavu.

„Mluv, Turulčaku."

„Před chvílí dorazil Rotavarův posel. Je špinavý jako prase a smrdí koněm, jako by se koupal v jeho chcankách, takže jsem ho nechtěl pustit do tvé blízkosti. Ale pokud přikážeš..."

„Ne, dobře jsi udělal. Nechci si ještě víc kazit náladu pohledem na nějakého všivého Permana.

Zajímají mě jen zprávy, které přivezl. Vyslechl jsi ho?"

„Jistě. Rotavar ti přijde na pomoc i se třemi stovkami Permanů."

„Už bylo načase! Kde tak dlouho trčeli? Kdy dorazí? Ještě dnes opouštíme Kokšagu. Jestli budu muset na tu šedivou kysu čekat, dostane za plýtvání mým časem výprask bičem. I kdyby to mělo být před očima všech jeho mužů!"

„Posel říkal tohle: Rotavar nesměruje ke Kokšaze, ale přímo na jihozápad. S celým svým vojskem se nalodil do člunů a plaví se po řece Kunbyš. Má v úmyslu se dostat kolem Suroku až k ústí Rudé řeky. Tam se k tobě připojí a bude tě oddaně následovat do boje s prokletými Varjagy."

„Hm," zavrčel Vargan. Poselství sebralo jeho zlosti vítr z plachet. „Dobrá. Rotavar možná není zase takový hlupák, jak jsem si myslel... Už to bude?!" utrl se na jednu z otrokyň. Ta chvatně přikývla a pevně mu pod paží přitáhla poslední uzel na bočním vázání šupinového pancíře. Druhá mu podala řemen se zakřiveným mečem v pochvě a špičatou přilbici zdobenou chocholem z hřívý bílého koně. Vargan si všechno netrpělivě nasadil a pokynul svému zbrojnoši. Silný mladík z jednoho z násilím porobených čeremiských rodů vzal velký protáhlý štít, slavnostně pomalovaný válečný oštěp, luk a jelenicový toulec plný šípů - všechno honosně zdobené tepaným zlatem a stříbrem - a obtěžkán tím nákladem spěchal za Varganem ven ze síně. Než překročil práh hlavních dveří, přivolal si náčelník Turulčaka blíž. „Zajdi do temnice, odemkni Košcejovi okovy a přiveď ho. Vezmeme ho s sebou."

„Je v hrozném stavu, velký náčelníku. Budeme

ho muset umýt..."

„Vykoupejte ho v koňském napajedle. A dejte mu něčeho najíst a sežeňte mu čisté oblečení."

„Jak přikazuješ."

Vargan obrátil pohled ke dveřím. Nadmul hrud', zvedl hlavu, nakrčil obočí do přísného výrazu a rázným krokem vyšel na kamennou terasu před vchodem.

Sborový pokřik, kterým ho pozdravilo vojsko shromážděné na nádvoří, byl ohlušující. Vargan tasil meč a prudce pozvedl zakřivenou čepel nad hlavu. Muži zahučeli ještě hlasitěji a zarachotili kyji, sekerami a ratišti oštěpů do kování štítů. Náčelník v té vřavě a lomozu sestoupil po schodech na dvůr, k majestátně se tyčícímu kumiru původního, dávného Kuguraka. Okolo posvátného kamene, v kruhu odděleném od davu šikem vládcových osobních družiníků, už čarovala skupinka koldunů. Bylo jich sedm, protože sedmička byla posvátným číslem Čeremisů, seslaným lidem samotnými bohy. Žreci v kožešinách a zvířecích maskách, divoce pomalování a ověšení amulety z kostí a peří, tancovali v rytmu bubínků a chřestících měsců s lidskými kostmi, a nesrozumitelně zpívali a vzývali. Dva z nich stáli stranou a drželi mezi sebou polonahého, zmláceného bulharského zajatce s rukama svázanýma za zády. Nebyl to jen tak kdovíjaký otrok, ale člen kazaňské pohraniční hlídky, která náhodou narazila na čeremiské nájezdníky a v boji s mnohonásobnou přesilou utrpěla drtivou porážku.

Nárazy zbraní do štítů nabraly na pravidelnosti. Hlavní koldun, hrdý, že může konečně vykonávat obřad bez Tugarinových posměšků, měl masku dravého ptáka a plášť z ptačího peří. Žreci severních kmenů věřili, že peří pomůže jejich duši vzlétnout k

nebi, do světa bohů. Koldun držel cípy pláště v rukou, mával jimi a divoce poskakoval kolem kumiru. Volal nebeského vládce Kugu Juma, matičku Mland-avu, hromovládného Kudyrča, ba dokonce i smrtonosného Azyrena a jeho bratra, soudce duší a strážce záhrobí Kijamata. V tom rachotu a halasu nebylo vzývání skoro slyšet, ale na tom nezáleželo. Beztak dnes přivolávali především válečné bohy a běsy, a ti nedbali na zpěvavá zaklínadla, ale právě na řinčení oceli a divoký pokřik.

Vargan to zbytečně neprotahoval. Sevřel rukojeť meče v obou dlaních a pozvedl ho nad hlavu. Lomoz zesílil. Koldunové přivlekli Bulhara ke kameni, kopli ho pod kolena a přinutili pokleknout a sklonit hlavu.

Vargan udeřil. Síla mu nechyběla a dobře nabroušená čepel prolétla šíjí a hrdlem jako horký nůž hroudou másla. To už hlavní žrec svíral v dlaních vyřezávanou dřevěnou miskou, a zatímco jeho pomocníci drželi křečovitě se třesoucí tělo, on zachytával z krku prýštící krev. Když proud zeslábl a bezhlavé tělo ochable dopadlo na dvůr, kněz vytáhl od opasku svazek čarodějných bylin a větviček a namočil ho do krve. Metličkou nejdřív postříkal ze všech stran kumir a pak se otočil k Varganovi, aby ho švihl po hrudi. Rudé cákance zkropily pancíř i vládcův obličej.

„Tohle je krev posvěcená bohy!“ vyvolával koldun. „Necht’ tě chrání před nepřátelskými zbraněmi! Necht’ jsi nezranitelný jako samotný velký Kugurak, náš praotec!“

„Kuguraku! Azyrene! Kudyrčo!“ zařval Vargan a pozvedl Bulharovu hlavu vysoko do vzduchu. „Ba i ty, Keremete z podzemí, vládce zlých duchů!“

Volám vás, nelítostní bohové! Přijměte tuto nepřátelskou lebku jako dar a dopřejte nám, abychom přinesli z boje tisíc takových!"

Shromáždění křičelo jako smyslů zbavené. Žrec se obrátil, začal namáčet metličku do misky a širokými rozmachy kropil vojsko lidskou krví. Muži se drali dopředu, aby i na ně dopadla alespoň jedna kapka boží přízně.

„Náčelníku?"

Vargan se otočil. Turulčak před ním s bledým obličejem a strachem v očích padl na kolena.

„Co je?" zavrčel vládce Čeremisů ve zlé předtuše. „Kde máš Koščeje?"

„Mocný kuguraku, slituj se nad svým nehodným služebníkem..."

„Mluv!"

„Tvůj vzácný zajatec... je pryč."

Vargan ztuhl. „Cože?!"

„Našel jsem jen odemknuté okovy a odhozené špinavé šaty. Narychlo jsem prohledal podzemí a hlouběji v jeskyni jsem našel v prachu stopy. Někdo Koščejevi pomohl utéct. Někdo... s malými chodidly."

„Chlapec?"

„Spíš žena, velký náčelníku."

Varganovi to došlo skoro okamžitě. A když se vzápětí objevili pacholkové, které poslal pro svou ženu, a v jejich tvářích spatřil ještě větší hrůzu než v Turulčakově pohledu, vytratily se i poslední pochybnosti.

„Vznešený kuguraku, tvou manželku nedokážeme nikde najít," hlásil jeden ze sluhů. „Strážé u brány ji viděly po setmění klusat v sedle plně naloženého koně k posvátným jeskyním. Tvrdila jim, že ve vacích veze obětiny bohům a že se

bude v jeskyních modlit za tvůj šťastný návrat z válečného tažení..."

„Jenže další hlídka, která o půlnoci vystřídala stráž u brány," doplnil ho s čelem bušícím o zem druhý čeledín, „ji viděla, jak se vrací pěšky."

Vargan měl chuť umlátit sluhy k smrti bulharskou hlavou, která mu pořád visela za vlasy ze sevřené pěsti. Jenže se podíval přes rameno a viděl, že hulákající, v krvavém dešti se koupající vojsko si ničeho mimořádného nevšimlo. Ovládl se a rozdrtil zuřivost mezi zuby. Nechtěl dělat zbytečný rozruch. Pokud si muži všimnou, že se něco pokazilo, budou to považovat za zlé znamení.

Obrátil pohled k poslům špatných zpráv.

„Chápeš to, Turulčaku, že?" procedil skrz zuby. „Išora, ta zrádná čubka, si nejdřív přichystala koně i se zásobami. Pak se vrátila do hradiště, osvobodila Koščeje a odvedla ho podzemím do posvátných jeskyní. Teď jsou spolu na útěku. Vezmi si tři muže, Turulčaku. Vystopujte ty dva, zajmte je a přivlečte za mnou. Chci je oba živé, rozumíš?"

„Rozumím, velký náčelníku," klaněl se družiník až k zemi, celý šťastný, že vyvázl bez výprasku nebo podříznutého hrdla - Vargan za špatné zprávy rozdával kruté odměny.

„A jestli Išoru chytíš," dodal vládce s nenávistně zkřivenými rty, „vzkaž jí, ať si cestou začne natírat tělo mlékem. Aby jí hezky změkla kůže. Protože hned, jak ji dostanu do rukou, budu z ní trhat krvavé pruhy, dokud z ní nezbude jen roztřesená hromada obnaženého, kňučícího masa!"

Nato se Vargan s hlubokým nádechem otočil ke shromáždění a zase pozvedl meč a Bulharovu hlavu.

„Na pochod, udatní Kugurakovi vnuci! Kořist a válečná sláva už na nás čekají!"

Odhodlaný pokřik se v dunivých ozvěnách odrážel od vršků nad Kokšagou, až to znělo jako vzdálené hromobití. Skoro jako by Čeremisy skutečně vyprovázeli do války vládcové nebes.

Uprostřed nočního lesa hořel oheň. Od stromů, v jejichž korunách se chvělo neklidné světlo táboráku, sice Išoru dělily přinejmenším dvě versty, ale i tak podvědomě zatajila dech a vyděšeně se přikrčila. Ani na okamžik nezapochybovala o tom, že u toho ohniště sedí Varganem vyslaní lovci. Samozřejmě ji nepřekvapilo, že na ni nenáviděný manžel uspořádal štvanici. Že ji ale dostihnou tak rychle, s tím nepočítala. Byli s Koščejem na útěku teprve od včerejší noci a pronásledovatelé už jim dýchali za krk.

Otočila se a seběhla z řídké zarostlého návrší do hustšího lesa v úvalu. Na úpatí ji nejistým zafrkáním přivítala kobyłka.

„Klid, to jsem já," vzala ji Išora za ohlávku a poplácala zvíře po šíji. Pak jí sňala z tlamy pytlík s obrokem. Kobyłka si zasloužila dobré krmení - celý den nesla dva jezdce, po cestách a hlavně necestách, kde se Išora snažila setřást stopaře, což se jí očividně nepodařilo.

„Koščeji," sklonila se Permanka k chatrné postavě schoulené pod medvědí kožešinou mezi kořeny starého dubu. „Slyšíš? Prober se! Nemůžeme tu zůstat přes noc. Varganovi hrdlořezové jsou nám v patách. Viděla jsem jejich oheň, jen kousek za námi!"

„Já..." vynořila se zpod houně mrtvolná tvář, na pozadí okolní tmy strašidelně bledá, „...nemůžu... Potřebuju odpočinek, Išoro... Alespoň do půlnoci..."

„Vím, že jsi slabý, ale musíme jet dál!" trvala na svém a už mu strkala ruce pod paže, aby mu

pomohla vstát. „Musíme zvýšit náš náskok. Určitě se pohybují rychleji než my, a jestli tady zůstaneme trčet, chytí nás ještě před zítřejším polednem...”

Koščej něco nesouhlasně mumlal, ale ona ho vůbec neposlouchala. Zvedla jej na nohy, podepřela a vlekla ho ke kobylce. Opřela ho o koňský bok, sklonila se, zvedla mu koleno a zastrčila chodidlo do třmenu.

„No tak," tlačila ho s funěním vzhůru. „Dokážeš to. Jen se vytáhni do sedla a pak už to půjde."

Zaťal prsty do sedlové hrušky a s vypětím všech sil se pokusil udělat, co po něm chtěla. Když už byl skoro nahoře, v lese opodál zahoukala sova, kobyla sebou trhla, noha vyklouzla z třmenu a Koščej se i s lšorou zřítil do trávy a mechu.

„Vstávej," zvedala se Permanka udýchaně. „Nějak to zvládneme. Můj otec s vojskem míří na čeremiské území. Jestli se k němu dostaneme, budeme v bezpečí..."

Popadl ji kostnatými prsty za ruku, kterou se ho pokoušela zvednout ze země. „Ne..." zachroptěl slabě, ale s nepřeslechnutelným důrazem v hlase. „Potřebujeme odpočinek. Já, ty i kůň... Zůstaneme tady a trochu se prospíme... Aspoň do půlnoci... Pak pojedeme dál."

Nadechla se, aby mu odporovala, ale najednou si uvědomila vlastní vyčerpanost a odhodlání ji opustilo, jako když proseknutou tepnou unikne z těla všechna krev.

„Dobrá," zašeptala. „Ale jen do půlnoci. Pak musíme vyrazit."

Přenesla k ležícímu Koščejovi přikrývku, uložila ho na ni, lehla si vedle něj a přetáhla přes oba medvědí kožešinu. Její společník strašlivě páchl, ale za ten den, co se k sobě tiskli v sedle, si na to už

zvykla. A teď se potřebovali navzájem ohrát, protože oheň rozdělat nemohli.

Chvilíčku šeptem prosila sluneční dceru Zaráň a boží matičku Dzudzju, aby ji ochraňovaly před zlými lesními duchy. Před lesním Vorsou, pastýřem jelenů, i před vodním Vakuljem, který měl strašlivé vojsko z utopených dětí, zjevujících se v podobě černých skřítků. A také před širty, keremety, menkvami a jinými zlými duchy čeremiských a permanských lesů. Chvěla se při pomýšlení na ně, ačkoli věděla, že větší hrozbou jsou teď pro ni obyčejní smrtelníci.

Myslela si, že jí vířící myšlenky nedovolí usnout, ale už brzy jí hlava klesla na Koščejevovo rameno a únava ji strhla do své temné náruče.

„Bohové!" vykřikla Išora, když ji nějaký zvuk vytrhl z hlubokého, bezesného spánku a ona zjistila, že korunami buků se už prodírá kalné světlo úsvitu. Zalomcovala svým společníkem, který pořád chrčivě oddechoval ze spánku. „Koščeji, vstávej! Spali jsme příliš dlouho! Už je ráno!"

Polekaně otevřel oči a hned je zase zavřel, protože i ten matný přísvit, který vnikal do porostu, mu zraňoval zrak. Zašátral kolem sebe. Išora mu rychle podala černý šátek, kterým mu na útěku zakryla citlivé oči, a ztuhlými prsty mu ho pomohla zavázat kolem zjizvené hlavy.

„Rychle, musíme hned vyrazit!" strhla z něj kožešinu a zamířila ke kobyle.

Vtom koník pohodil hřívou a neklidně zafrkal. A Išora si s hrůzou uvědomila, že neslyší kobylčino varování poprvé. Stejný zvuk ji před chvílí vytrhl ze spánku. Odhodila kožešinu a s rozbušeným srdcem a vytřeštěnými očima se rozhlédla.

V houštinách vlevo od ní zadusala kopyta.

Vpravo se ozvalo vítězoslavné, sebejisté zachechtání. Išora se otočila ke kobyle a vytrhla z pouzdra u sedla kinžál s dvě pídě dlouhou, hrozivě zakřivenou čepelí. Nato se pobaveně rozesmálo ještě víc hlasů. Košcej zmateně vrtěl hlavou tam a zpátky, lapaje sluchem zvuky. Zapraskalo houští a z lesa se bez zbytečného spěchu vynořili čtyři jezdci. Byli sice dobře ozbrojení, ale nepovažovali za potřebné zbraně tasit. K čemu by jim proti mrzákovi a ženské byly?

„Turulčak," poznala Išora jednoho z Varganových nejvěrnějších družiníků. Natáhla ruku s kinžálem před sebe, aby dala najevo, že má v úmyslu se bránit.

„Odlož ten žabikuch, Permanko," poradil jí a ledabyle se opřel zkříženými zápěstími o sedlovou hrušku. „Ještě si ublížíš. A to nechceme - náčelník přikázal, abychom vás přivezli živé a zdravé."

Přelétla pohledem jejich posměšně se šklebící obličeje a pochopila, že je v pasti a že nemá nejmenší naději. Zároveň ji bodla představa, že ji zavlečou zpátky k Varganovi a ona bude muset kromě dalšího ponižování vytrpět i krutý trest - a to bodnutí bylo bolestivé, jako by jí někdo vrazil zrezivělou čepel do ledvin.

Rozhodla se okamžitě. Náhle obrátila zahnutý hrot kinžálu proti vlastní hrudi a sevřela rukojeť oběma dlaněmi, aby bodla co nejrázněji a co nejhlouběji.

Turulčak vykřikl rázný povel. Zaznělo plesknutí a kolem Išořiných zápěstí se omotal konec dlouhého karabáče. Mocné trhnutí jí vyškublo kinžál z prstů a ji samotnou strhlo na zem.

„Tak to tedy ne," seskočil Turulčak z koně a spěchal k ní. Košcej se mu potácivě postavil do

cesty, ale velitel ho udeřil do hlavy bronzem okovaným chráničem zápěstí. Vyzáblý muž se svalil jako podřatý. Išora zoufale šátrala po spadlém kinžálu. Turulčak nůž odkopl a surově jí dupl na ruku, až kosti v dlani zapraskaly. Vykřikla.

„Aby sis zapamatovala, že mně se vzdorovat nevyplatí, permanská špíno!”

Ostatní Čeremisové přiskočili veliteli na pomoc a uprchlíci byli brzy na to přivázáni k sedlu kobyly a připraveni na cestu.

„Vrátíme se do Kokšagy?” zeptal se jeden z družiníků, nasedající zase na koně.

„Ne, Umane. Náčelník mi přikázal přivést ty mršiny za ním. Takže pojedeme dál, až ke Kunbyši. Tam se obrátíme na západ a vyrazíme povodím až k Rudé řece, kde na kuguraka počkáme. Odevzdáme mu kořist a připojíme se k vojsku.”

„Chceš jet povodím Kunbyše?” zeptal se nejmladší člen družiny se zřetelným zachvěním v hlase. „To jsou prý velice nebezpečné končiny. Slyšel jsem, že v lesích u řeky číhají šuralové, strašliví běsi. Chlupatí, silní, s pařáty místo prstů a velkým rohem na čele. Prý chytají jen muže. Zatahnou je do houští a tam je ulechtají k smrti. A mrtvolu pak sežerou.”

Ostatní Čeremisové se na mladíka tázavě zadívali, a když viděli, že to myslí vážně, s chutí se rozchechtali.

„Je to pravda, duté hlavy!” okřikl je rozezleně. „Vyprávěl mi to samotný koldun...”

„Ale to muselo být ještě v době, kdy jsi běhal s holým zadkem, Kurmasi,” smál se Turulčak. „Proto ti tu zkazku o šuralech trochu přikrášlil.”

„Přikrášlil? Co to blábolíš, u všech nebeských bohů?”

„Nedochází ti to? Je pravda, že šurale loví výhradně muže. I to, že svou kořist zatáhne do křoví. Jenže to o tom lechtání, v tom ti koldun lhal. Nejde o lechtání. A ten strašlivý roh nemá šurale na čele, ale mezi nohama.“

Mladík protáhl obličej. „Chcete říct, že ten démon své oběti..." Ztichl a vyvalil oči.

„Přesně tak, Kurmasi," zazubil se Turulčak a pobídl koně. „Ušoustá je k smrti. Svým ptákem ve tvaru zahnutého rohu jim rozerve řiť a roztrhá střeva. Člověk ani nemusí zemřít hanbou, jednoduše vykrvácí. A pak je ještě pro šurala chutným soustem. Samozřejmě, pokud té báchorce máte v úmyslu věřit. Protože na mém rozkazu to nic nemění. Jedeme ke Kunbyši, jak jsem řekl! Klusem!"

Ještě pořád se smějící Čeremisové pobídl koně a zamířili nedozírnými lesy na jihozápad.

Ráno bylo chladné a sychravé a tmavé mraky visely nízko nad mírně zvlněnou krajinou. Začínalo období vydatných podzimních dešťů.

K řece Kunbyš dorazili následujícího dne večer. Když krátce po setmění vyjeli z hustého lesa na travnatý břeh, mladý Kurmas najednou zbystřil pozornost, nadvzedl se v třmenech a zahleděl se proti proudu.

„Podívejte se támhle!" ukázal.

Všichni se svorně zadívali na severovýchod. Mezi stromy na výběžku ve vzdáleném ohybu řeky blikalo neklidné světlo.

„Že by nějaké obydlí?" nadhodil jeden z Čeremisů. „Neříkali jste, že povodí Kunbyše je liduprázdné?"

„To není světlo z chýše, Bedene," zabručel Turulčak. „Hoří tam táborový oheň.“

„Že by Permané?" napadlo Ilmana. „Vypadá to jen na jeden táborák, ale ostatní můžou být dál podél břehu, za tou vyvýšeninou a stromy..."

„Je to možné. A pravděpodobné. Starý Rotavar se se svým vojskem plaví po Kunbyši k Rudé řece, na setkání s Varganem. Přesně jako my."

„Ale nepočkáme na ně a nebudeme cestovat společně, že ne?"

„Ovšemže ne, pitomci! Kdyby Rotavar zjistil, že vedeme jeho dceru v poutech, kdo ví, jak by se zachoval. Musíme se vrátit do lesa a utábořit se na nějakém bezpečném místě, kde nezahlednou náš oheň. Ráno vyrazíme ještě před úsvitem. Na člunech cestují rychle, ale i tak se je budeme snažit nechat co nejdřív za sebou. A teď okamžitě zpátky pod stromy, než nás vyčenichají permanští zvědové."

Našli potok vtékající do Kunbyše a vydali se proti jeho proudu. Zhruba dva hony od řeky narazili na přívětivý březový háj ve svahy chráněném úvalu. Rozdělal oheň a dali opékat dva zajíce, které cestou zabil Kurmas. Jeho zručnost s lukem konečně umlčela posměšky starších družiníků. Od včerejšího rána mu nedali pokoj, bez ustání si jej dobírali a žertem mu prorokovali šťastný život se šuralem v houštinách u Kunbyše.

Zatímco Kurmas točil dlouhým rožněm, Turulčak přikázal Bedenovi a Ilmanovi, aby se postarali o koně. Odsedlali je, vytřeli, vyhřebelcovali a až pak jim dovolili sklonit pysky k bystřině a jakž takž zelené trávě na břehu.

Tuk odkapávající z opékajících se ušáků hlasitě prskal na uhlících a voněl lesem.

„Už to bude?" vrátili se od koní Beden a Ilman a přitom se podvědomě olizovali.

„Ještě chvíli," otočil Kurmas rožněm.

„Jsi docela šikovný, pokud jde o shánění jídla a jeho přípravu," chválil mladíka Beden, ale bylo slyšet, jak se mu do hlasu vkrádá uštěpačný tón. „Už by ses vskutku mohl i oženit. Například se šuralem."

Ilman se rozchechtal a chopil se měchu s pivem. „Ale počítej s tím, že na té svatbě bys byl nevěsta ty."

Nato se oba rozřehtali. Kurmas se mračil a zlostně blýskal očima, Turulčak se usmíval jen jedním koutkem úst a věnoval se svým zbraním.

Okamžik na to už mohli jíst. Večeře byla skrovná, ale zato čerstvá a šťavnatá, a to se na cestách divočinou vždycky cenilo. Mlčky hltali maso, zvenčí křupavé, u kosti ještě šťavnaté. Zajatcům dali na Turulčakův příkaz jen zbytky zásob, tvrdý sýr a suché placky. Kurmas uvolnil Išoře pouta na zápěstích a přikázal jí, aby nakrmila i Koščeje. Ubožák sedící se zády opřenými o jednu z bříz však jídlo nepřijal. Vůbec nereagoval, jen nepřítomně civěl někam stranou, do tmavých houštin. Išora tedy sama mlčky žvýkala, bez chuti, lámala si drobná sousta levou rukou, protože pravá, na kterou jí včera dupl Turulčak, ji ukrutně bolela. Civěla do země a zdálo se, že je myšlenkami někde versty a versty odtud. Čeremisové si jí přestali všímat. Beden a Ilman si notně přihýbali z měchu a byli čím dál veselější. Pivo bylo hořké a silné, po únavném celodenním putování rychle stoupalo do hlavy.

„A když tě šurale odveče k sobě domů, do proutěného hnízda v keřích," pokračoval Beden, „nastane svatební noc. Ženy by ti potvrdily, že první noc s mužem občas bývá bolestivá. Ale to není nic proti tomu, jak bude první láska bolet tebe!"

Opilí Čeremisové se zase rozchechtali.

„Jen hlupák," zavrčel Kurmas, který už měl těch

řečí vážně plné zuby, „opakuje stejný vtip pořád dokola. Už včera to přestalo být zábavné...”

„No, no, jen se hned nerozčiluj a neurážej,” pohrozil mu Ilman, zvedl se a zamířil k nejbližšímu houští, aby vypustil přebytečné pivo.

„Pozor na šuraly!” zavolal za ním Beden.

Ilman, rozkročený u keřů a rozvazující si kalhoty, se s chutí řehtal. Proud moči zašelestil na napadaném listí. „Jen ať přijdou! Uvidíme, kdo komu natrhne řiť!”

„Nehulákejte tak,” pokáral je Turulčak. „Nezapomínejte, že hned vedle za kopcem táboří někdo, s kým se nechceme setkat.

Opodál mezi břízami zafrkali koně. Turulčak zvedl hlavu od brousku a sekery. Kurmas vzhlédl. Išora přestala žvýkat.

Ilman završil močení dunivým pšoukem a zasmál se tomu.

Išorina kobylka poděšeně zaržála. Toho už si všiml i Ilman, právě oklepávající poslední kapky. Ohlédl se a přimhouřil oči.

„Hej, co ti koně...”

Nedopověděl. Dech mu vyrazil prudký úder a strašlivá bolest v rozkroku. Vyděšeně sklonil pohled a zjistil, že z pomočeného houští trčí osrstěná tlapa a svírá jeho obnažené, z kalhot trčící poklady. Ostré pařáty se zabořily do slabin, vytryskla krev a Ilman konečně popadl dech a zařval.

Zbývající tři Čeremisové vyskočili, v rukou oštěpy. Koně řičeli.

„Pomoc!” zavyl Ilman, ale v tu chvíli se houštiny otřásl rychlým pohybem mohutného těla a on v nich zmizel tak rychle, jako by ho někdo přivázal za koně a toho popohnal prásknutím biče.

„Ilmane!” vykřikl Turulčak, vytrhl z ohniště

hořící smolnou větev a vyrazil do lesa. Beden a Kurmas běželi hned za ním a zbraněmi rozráželi houštiny. Zvuk běžících tlap, nárazy vlečeného těla do kmenů i Ilmanovo skučení se rychle vzdalovaly. Neznámý útočník táhl kořist do temnoty neuvěřitelnou silou. Jeden z hlasitých nárazů do stromu Ilmanovo vytí nadobro umlčel.

Čeremisové klopýtali tmou, protrhávanou jen chabým světlem Turulčakovy provizorní pochodně. Kolem nich se hemžily pohyblivé stíny, proti nimž muži vyděšeně obraceli hroty oštěpů. Temné obrysy jako by se pokaždé polekaly a rozplynuly, změnily se v pouhé přeludy.

„Ilmane!“ vykřikl Turulčak.

Rozrytá vrstva listí je v oblouku dovedla zpátky k potoku. Na břehu obličejem dolů nehybně ležel Ilman, kalhoty stažené ke kolenům, stehna a zadek ošklivě rozdrásané a zkrvavené.

„Bratříčku!“ zavyl Beden nešťastně, přiskočil k druhovi a obrátil ho na záda. Při tom pohybu Ilmanovi skoro upadla hlava - hrdlo měl rozervané, možná tesáky, možná drápy. Vytřeštěné oči se zaleskly ve skomírajícím světle pochodně.

„Je po něm,“ zavrčel Turulčak, zvedl hlavu a rozhlédl se. Nikde nablízku se kromě stínů nic nehýbalo. „Užil si svou svatbu se šuralem.“

Dole po proudu potoka zase zaržáli koně. Čeremisové se otočili za zvukem.

„Zajatci,“ zachraptěl Kurmas.

Vzápětí se všichni tři jako o závod rozběhli zpátky do tábora. Když udýchaně vběhli do světla táborového ohně, našli jen Koščeje, nehybně se opírajícího o břízu. Po Išoře zbyly jen odhozené provazy, kterými byla svázaná.

Turulčakova krev se změnila v led. Ale jen na

jediný úder srdce, vzápětí se rozburácela tepnami rychleji než předtím.

„Do prdele, Kurmasi!“ zanadával. „Že tys jí zase nespoutal ruce, když se nažrala?“

Mladík ani nestihl přiznat, že to opravdu zanedbal. V temnotě mezi břízami zazněl pobízející ženský výkřik. Za bílými kmeny se prohnala černá silueta jezdce.

„Čubka!“ vykřikl Turulčak a hodil po ní oštěp, ale zasáhl jen jednu z bříz. „Rychle na koně! Za ní!“

Rychle se hnali ke koním. Naštěstí je nestihla odvázat a rozehnat.

„Kurmasi!“ zavelel Turulčak už z koňského hřbetu. „Ty zůstaň tady! Hlídej Koščeje a čekej, dokud se nevrátím, abych tě zbičoval!“

Dva Čeremisové s výkřiky kopli koně do slabin.

Išora se skláněla nad kobyličinou šíjí, křečovitě se držela hřívky a ze všech sil se snažila udržet na neosedlaném, hladkou srstí porostlém, svaly se vlnícím hřbetě. S bolavou rukou to nebylo jednoduché, uháněla ale rychle. Raz dva sjela podél potoka ke Kunbyši a vyrazila po travnatém břehu řeky, instinktivně kličkujíc mezi břízami, olšemi a habry. Mířila na východ, za světlem táboráku v říčním ohybu. Předtím slyšela, jak Čeremisové říkají, že její soukmenovci putují povodím Kunbyše a že ten oheň může patřit jejich tábořišti. Jestli se jí tam podaří dostat, bude zachráněna!

Vlastně jsem utekla s pořádnou dávkou štěstí, napadlo ji, zatímco cválala okrajem temného lesa a snažila se, aby ji nějaká větev nešvihla do obličeje a neshodila ji z kobylinky. Ten mladý Čeremis jí po večeri zapomněl spoutat zápěstí. A pak zasáhli bohové, možná dokonce samotný Vorsa, velký lesní duch - poslal běsa, aby odlákal její věznitele. Chvilí

jí trvalo, než si jednou zdravou rukou povolila uzel na svázaných kotnících, ale ke koním se dostala včas. Nasedajíc na kobytku, myslela na Koščeje. Musela ho tam nechat. Dostane-li se do tábora svého otce, zburcuje jeho družiníky a vrátí se pro něj...

Před sebou zahlédla oheň, probleskující mezi stromy. Blížila se k táboru. *Možná na mě bohové ještě úplně nezanevřeli...*

V okamžiku, kdy ji to napadlo, docela blízko zaduněla kopyta a rozlehly se výkřiky Čeremisů. Rychle se ohlédla přes rameno. Uviděla černé kmeny stromů na pozadí matně se lesknoucí hladiny Kunbyše - a mezi nimi se bleskově přehnaly stejně černé siluety pronásledovatelů...

Vznešená Zaraň, první z Žen, pomoz mi!

Byli rychlejší než ona. Jeden z jezdců, cválající dole pod ní těsně podél vody, se už dostal na její úroveň. Teď stačilo, aby odbočil do lesa a odřízne jí cestu. Pochopila, že takhle jim neunikne. Musí něco udělat. Trhla kobyličinou hřívou a nasměrovala zvíře hlouběji do lesa. Po několika sázích v předklonu zvedla levou nohu na hladký koňský hřbet a vzápětí s modlitbou na rtech, v plné rychlosti, s mírným odrazem sklouzla dolů.

S rachotem a praskáním se skutálela do křoví. Celá se poškrábala o trní a odřela o vyčnívající kořeny blízkého buku. Nevydala však ani hlásku, ani nezasténala bolestí, zatajila dech a okamžitě znehybněla, přitisknutá k zemi.

Rachot kobyličiných kopyt se rychle vzdaloval. Stejně rychle se z opačné strany blížil dusot jednoho z čeremiských koní.

„Máš ji, Bedene!“ zaslechla křičet Turulčaka. „Vrací se k řece! Odřízni jí cestu!“

To už věděla, že ji nezaslechli seskakovat. Dusot

kopyt zesílil. Vzápětí byl Turulčák u ní. Zaryl obličej do listí a mechu, dokonce i oči zavřela, aby náhodou nezahlédl záblesk očního bělma. Kdyby to dokázala, zastavila by i zběsile bušící srdce. Bylo to samozřejmě zbytečné - v lesní temnotě, a navíc v téhle rychlosti, ji nemohl zahlédnout. Podkovy jeho koně rozryly půdu sotva půl sáhu od ní, takže ji zasypala vlhká prst', ale vzápětí už se pokřikující jezdec hnál dál.

Išora nečekala, až dusot koní a hlasy Čeremisů úplně ztichnou v dálce. Zvedla se a vyrazila lesem podél řeky. Kulhala, protože si bolestivě narazila bok, ale na tom teď nezáleželo. Musí se dostat k otcovu táboru. Už to není daleko...

Ušla sotva dvacet kroků, když ze směru, kterým odcválali Čeremisové, najednou zazněly překvapené výkřiky. Vzápětí zařinčela ocel a zlostný křik vystřídal bolestné ječení a smrtelný chropot. Išora zastavila a pozorně naslouchala. Jak tak lovila zvuky a snažila se odhadnout, k čemu dole u řeky došlo, kousek od ní pod opatrnými kroky zašustilo listí. Ztuhla a zaťala zuby, aby nezaječela. Pomaličku se ohlédla. Od černého kmene stromu, kolem něhož teprve před chvílí prošla, se oddělil dvounohý stín.

Išora couvla a v tom okamžiku narazila zády do něčeho, co tam ještě před okamžikem určitě nebylo. Kolem hrudi ji prudce objala silná ruka a mozolnatá dlaň přitisknutá k otevírajícím se ústům rázně zadusila polekaný výkřik.

Chvilku předtím vyrazila prchající kobyly z lesa, seskočila z vyvýšeného břehu a v gejzírech vody se mělčinou brodila k výběžku, na němž hořel oheň. Tehdy Beden konečně uviděl, že na jejích zádech

nikdo neseď. Se zuřivou kletbou zarazil svého hřebce na okraji lesa. Kousek od něj zastavil Turulčak.

„Kéž by jí Keremet bachor rozpáral!“ zanađával vůdce. „Pronásledujeme jen koně. Ženská musela spadnout nebo seskočit někde v lese.“

Zadívali se přes zátočinu zčeřenou kobylími kopyty směrem k cizímu táboru. Ohniště už viděli úplně jasně, ale žádný pohyb kolem něj. A - co bylo nejdůležitější - měli teď lepší výhled na okolí a nezdálo se, že by zde hořelo víc táborových ohňů.

„Je to jen jeden oheň,“ oznámil Beden zbytečně.

„Vidím. Ale to na věci nic nemění. Můžou to být permanští zvědové plavící se před hlavním vojskem. Ta mrcha se k nim tak jako tak nesmí dostat. Zpátky, rychle! Musíme ji najít dřív než ti od ohně!“

S těmito slovy Turulčak rázně obrátil koně a vyrazil lesem nad řekou. Myslel si, že Beden jede hned za ním, ale najednou se temnotou rozlehl překvapený výkřik. Zaržál kůň, zařinčelo železo, zadunělo padající tělo a křik se změnil v chrčení.

Turulčak se s bušícím srdcem ohlédl. „Bedene?“ zavolal.

Odpověď mu byl jen dusot Bedenova koně, který bez jezdce na hřbetě pádil někam mezi stromy, pohazuje hřívou.

Turulčak nasucho polkl, otočil se a kopl svého hřebce patami do slabin. V tu chvíli jej něco praštilo do hrudi. S vyraženým dechem se zřítíl z koně do vrstvy listí a suchých větví. Převalil se, potácivě vstal a vytrhl z pochvy na opasku dlouhý nůž - oštěp mu totiž v pádu vylétl z dlaně a ztratil se v roští, navrstveném všude kolem.

Čeremis potácivě ustupoval a snažil se potlačit dusivou bolest v hrudi. Byl si jistý, že ho z koně

neshodila větev, ale ratiště nepřátelské zbraně.

Jak couval, narazil zády do kmene stromu. Kupodivu mu to dodalo jistotu - teď byl zezadu chráněný, a ať už zepředu přijde cokoli, ubrání se. Švihl nožem...

V tom okamžiku se vlevo od něj vztyčila temná, robustní postava. Měl pocit, jako by vyskočila ze země, jako nějaký zemní běs nebo duch, širt či keremet. Někáký zbloudilý útržek světla se kratičce mihl na něčem kovovém. To něco odseklo Turulčákův plnovous i s kusem čelisti a prolétlo mu hrdlem.

Bylo to studené jako led.

„Přisámbohu, to byl nejkratší boj v mém životě," zazubil se Danilo a sklonil se nad kopím probodnutým tělem na břehu. Čeremis ještě pořád chrčel a kopal nohama. Lovčánin pozvedl sekeru a mocně udeřil. Zapraskaly kosti a muž ztichl a znehybněl.

„Boj?" odfrkl si Ilja znechuceně a vytrhl Gněv z buku, pod nímž se chvělo bezhlavé Turulčákovo tělo. „Tohle se skutečným bojem nemělo nic společného. Jednoduše jsme je povraždili."

„Snad nebudeš zpytovat svědomí?" zabručel Jegor, který se společně s ostatními bohatýry vynořil z lesní tmy. „Občas je nutné i zákeřně přepadnout zezadu. Víte, že se musíme pohybovat lesy nepozorovaně. Jestli nás odhalí, chvíli na to budeme mít řitě naježené čeremiskými šípy."

„Co byli vlastně zač?" vytrhl Kolyvan z Bedena své kopí. „A koho to pronásledovali? Určitě ne jenom tu neosedlanou kobylu. Iljo, ty rozumíš řeči Čeremisů. Co říkali?"

„Že někdo, za kým cválali, asi seskočil v lese. A

mluvili myslím o nějaké ženě."

„Co je nám po ní," bručel Mikula. „Mě spíš trápí, jestli ti tři nepatřili k větší skupině. Protože pokud ano, brzy je začne někdo hledat a bude se to tu hemžit ozbrojenci. Snadno zachytí naši stopu."

„To je pravda," přisvědčil Jegor. „Musíme se co nejdřív sbalit a zmizet odsud. Zapomeňte na spaní. Pojedeme celou noc, a pěkně svižně. Boroveji, Divljane, přiveďte koně! Jarman musí najít cestu lesem potmě. Kde vlastně je?"

„Hlídkuje někde v lese, i s Aljošou a Samsonem."

„Pěkně hlídá, jen co je pravda," utrousil Suchan Radimič. „Kdybychom včas nezaslechli dusot kopyt a křik, Čeremisové by nás uviděli předčasně a dali by se na útěk. Proč nás hlídka včas nevarovala?"

„Protože jsme měli na práci něco jiného," odvětil mu Aljoša Kněžic, který se právě vynořil z houští.

„Ano? A copak?"

„Lovili jsme. Kořist, která utekla Čeremisům."

Bohatýři překvapeně civěli na mladou ženu, kterou mezi sebou vedli Samson a Jarman.

„Kdo je to?" zaduněl Jegor.

„A hlavně," zachmuřil se Mikula, „co s ní uděláme?"

„Poslechnete si ji," opáčil Aljoša a bojaři postřehli, jak mu hlas přeskakuje vzrušením. „Prozradila nám něco, co vás bude hodně zajímat."

Košcej seděl na okraji čeremiského tábora, zády opřený o jednu z bříz. Kurmas nervózně chodil sem a tam jako vlk v kleci a něco si podrážděně bručel pod řídkým mladickým knírkem. Zajatec Čeremise pozoroval přimhouřenýma očima. Turulčak mu vzal černý šátek, kterým mu Išora chránila zrak. Světlo

ohně ho ale už nezraňovalo tak jako předtím. Zvykal si. Mohl se dívat přímo do ohniště a jen při prudším vyšlehnutí plamene musel rychle odvrátit zrak.

Na rozdíl od strážce byl naprosto klidný. Bez tak nemohl nic dělat. Měl pevně spoutaná zápěstí a krátce poté, co se strhla štvánice, mu zbývající Čeremis svázal i kotníky.

Čekali. Turulčak a Beden se nevraceli. Košče doufal, že to znamená, že jim Išora pláchla a oni teď bezvýsledně slídí po lese...

Najednou v temnotě mimo dosah světla něco zašelestilo. Kurmas se okamžitě přikrčil a napřáhl před sebe hrot oštěpu, kterým si dosud neklidně pohazoval v dlaních.

„Turulčaku?!“ zvolal, obličej bledý strachem.

„Nejsem Turulčak,“ odvětil někdo ve tmě a z houští vykročil urostlý mladý muž v plné zbroji. Košče ho sledoval se zájmem; ne tak Čeremis, kterému se skoro podlomila kolena a oštěp se mu zachvěl v ruce.

„Kdo... kdo jsi?“ zajekal. „A kde je Turulčak?“

„Odebral se k bohům. I jeho kumpán. Teď je řada na tobě. Braň se.“ Přichozí pozvedl meč. Neměl štít a dlouhou rukojeť svíral v obou dlaních.

Kurmas zavrčel, vyrazil a bodl. Byl to bleskový pohyb, ale statný muž navzdory tomu včas uskočil stranou. Zároveň mocně švihl mečem. Čeremis se zhroutil, jako by mu na hlavu dopadl stopudový balvan. Rudý gejzír krve z trupu roztáhl od ramene až k bránici skropil všechno kolem. Krev zasyčela v ohni.

„Teď už jsi spokojený, Iljo?“ zeptal se mohutný bojovník s dlouhatánským prošedivělým plnovousem, který se právě vynořil z lesa. „Chápu, o co ti šlo, sám jsem tě to učil, ale... výsledek je i tak

stejný. Ať už se chlap brání, nebo ne."

„Alespoň zemřel v souboji, ne zákeřnou ranou do zad," zabručel mladý bojar, švihnutím setřásl z čepele kapky krve a zasunul meč do pochvy u boku. „V záhrobí bude mít čestnější místo po boku svých bohů."

Košcej se nehybně, beze slova a bezmyšlenkovitě díval, jak se z lesní temnoty vynořují další ozbrojenci. Plameny táboráku se odrážely od jejich kroužkových a šupinových pancířů, hrudních puklic a špičatých přilbic. A od křížů nebo zlatých sekerek na hrudích. Svázaný muž poznával jejich tváře, to ano. A přece jasně cítil propast, která ho od nich oddělovala. Tihle lidé totiž patřili k jeho minulosti. A jeho minulost povážlivě vybledla, jako by se utopila v mlze.

„Ježíši Kriste," neudržel Jegor zděšený výdech. „Je to vůbec on? Podívejte se, co má s obličejem... A s celým tělem!"

Košcej chápal, proč se na něj dívají s takovým odporem a pochybnostmi. Věděl, že má kůži strašlivě bílou, pokrytou odpudivou pavučinou modrých žilek a cév, zbrázděnou ošklivými jizvami od žíravých dračích slin. Věděl, že z jeho hustých černých vlasů a vousů zbylo jen pár řídkých, dočista vybledlých chomáčů. Věděl, že jeho kdysi pevné a silné tělo se změnilo ve vyzáblou trosku s propadlými tvářemi a vyčnívajícími žebry a klouby. Chápal jejich zhnusené pohledy.

Jenomže tohle byla jeho nová podoba. Podoba na téhle straně propasti. A ta předcházející zůstala v mlhách na drahé straně.

„Pusťte mě k němu! Slyšíte, u prsů samotné Mokoš? Nechtě mě projít!"

Kruh mužů se roztrhl a před zajatcem se zastavil

muž s rozčuchanými nazrzlými vousy.

„Och..." zarazil se při pohledu na mrzáka a zaskočeně zkřivil obličej. Košcej lhostejně opětoval jeho pohled.

„Je to on," vydechl obr. „Podívejte se na jeho oči. Ty jediné se nezměnily. Zelené, jako vybroušené z malachitu. Co stojíte, proč ho nerozvážete?"

S těmi slovy sám vytáhl nůž, sklonil se ke Košcejovi a několika tahy čepelí ho zbavil pout.

„Volchu," promluvil na ubožáka a v koutcích očí se mu zaleskly slzy. „Poznáváš mě? To jsem já, Mikula! Mikula Seljanovič. Bratříčku nejdražší, mysleli jsme, že je po tobě! Že tě ta černá ohava na Zilantawu zhltna jako malinu! Ale ty žiješ, bohům budiž díky! Támhleto děvče nám prozradilo, že Čeremisové drží zajatce, kterého s sebou z Bulharska přivlekl ten ničema Tugarin. Hned nás napadlo, že bys to mohl být ty!"

Košcej se podíval přes Mikulovo rameno a spatřil Išoru. Povzbudivě se na něj usmála. Takže unikla a přežila. To je dobře.

Pak se zase podíval na Seljanoviče.

„Mikulo," řekl slabým hlasem. „Poznávám tě. Samozřejmě. Kdysi jsme spolu jezdili..."

„A zase budeme, Volchu, uvidíš!" zasmál se Mikula. „Vylížeš se z ran, zesílíš a zase budeš kyjevským bohatýrem!"

Ohyzdný muž na něj hleděl, jako by nerozuměl jedinému slovu. Pak řekl hlasem, z něhož umrzalo srdce:

„Nejsem Volch."

Smích se zadrhl Mikulovi v hrdle. „Cože? Co to říkáš? Ovšem že jsi Volch. Volch Vseslajevič z kmene Drevljanů, vůdce goryničů, rádce a pobočník

velkého knížete Svjatoslava!"

Zelenooký nepatrně zavrtěl hlavou. „To bylo. Všechno zmizelo v mlze. Navždy. I mé staré jméno. Už mi nepatří. Teď jsem Košcej. Zajatec, otrok. Chtěli mě tím jménem ponížit. Ale já jsem ho přijal. Bude mi připomínat okamžik, kdy jsem se stal někým jiným. Protože *já jsem* někdo jiný. Muž, kterého jste znali jako Volcha, je opravdu mrtev. Jen nezemřel na Dračí věži, ale v čeremiské temnici."

Mikula na něj zaraženě, vyděšeně, nechápavě zíral. Bohatýři za jeho zády si vyměňovali nechápavé pohledy. Někdo zašeptal: „Prožité útrapy a hrůzy ho připravily o rozum." Ležícímu muži to bylo úplně jedno. Nezáleželo mu na tom, co si o něm myslí. Nadzvedl se, narovnal záda a zvedl hlavu.

„Proč jste přijeli?" zeptal se.

„Vystopovat Tugarina a skoncovat s ním," odvětil Ilja, také zaskočený a na nejvyšší míru zneklidněný Volchovou proměnou.

„Dobrá," přikývl ten, jehož měli nazývat oním podivným cizím jménem. „Pak máme společný cíl. Drakovič ale utekl na sever.

Chystá se udělat něco strašného. Strašného a nebezpečného. Pro nás i pro všechny ostatní. Musíme mu v tom zabránit. Pojedete se mnou?"

„Pojedeme, Vol... ech, Košceji," Mikulovi to slovo vázlo na jazyku, jako by přežvykoval bodlák, „ale nejdřív musíme splnit jiný úkol. Svjatoslav vyslal vojsko, aby pokořilo Čeremisy..."

„Asi byste měli něco vědět," ozvala se najednou Išora.

Obrátili k ní tázavé pohledy. Zarazila se a pod náporem těch zachmuřených pohledů skoro ucouvla. Na okamžik zaváhala, ale pak se nadechla a dodala:

„Vargan, můj manžel, kéž mu zlý Keremet vyrve střeva, ví o blížících se Varjazích. A nečeká na ně v Kokšaze. Svolal veškeré vojsko a táhne jim naproti. Chystá se je překvapit."

„Zrazuješ vlastní rod, ženo?" zeptal se Ilja s pozvednutým obočím. „Proč?"

„Čeremisové nejsou můj rod," odsekla se zábleskem v očích. „Jsem Permanka. Otec mě musel vdát za Vargana. Jsem rukojmí a Permané byli k poslušnosti donuceni hrozbami a falešnými sliby..."

Vyrušil je příchod udýchaného Jarmana.

„Musíme okamžitě zmizet!" naléhal, lapaje po dechu. „Po řece se blíží čluny. Spousta člunů. Musí v nich být stovky mužů. Někteří vystoupili na břeh u našeho ohniště a začali čenichat po lese. Brzy najdou mrtvolky a pak snadno vypátrají i tenhle tábor..."

„Slyšeli jste!" křikl Jegor. „Uhaste oheň a rychle do sedel. Musíme se co nejdříve ztratit v hlubinách lesa..."

„Počkejte," vkročila Išora doprostřed horečnaté činnosti, která okamžitě vypukla. „To nejsou Čeremisové! Musí to být vojsko mého otce. Permané." Otočila se k Jarmanovi. „Viděl jsi znak jelena?"

„To jo," připustil Čeremis. „Každá lodka má na přídi nasazenou jelení lebku nebo aspoň paroží..."

„Určitě jsou to mí rodní," zajásala Išora. „To paroží zajišťuje ochranu Mamonta, dávnověkého jelena, před zlým vodním duchem Vakuljem. ..."

„No a co?" odstrčil ji nešetrně Kolyvan. „Tak jsou to tví soukmenovci. Nám to může být jedno. Jsou to Varganovi spojenci, takže jsou našimi nepřáteli, stejně jako Čeremisové."

„Ale nemuseli by být!" pronesla Išora zvučně a dupla, aby upoutala jejich pozornost. Zabralo to.

Bohatýři ustali v přípravách k odjezdu a podívali se na ni.

„Nechte mě s nimi promluvit," pokračovala. „Až svému otci všechno povyprávím, určitě změním úmysly. Do války šel, protože mě Vargan držel jako rukojmí, ale ve skutečnosti Kuguraka k smrti nenávidí."

Hlasy vzrušeně šuměly, jak se bohatýři dohadovali mezi sebou. Ani si nevšimli, jak se za nimi Košcej postavil na nejisté nohy, přidržuje se kmene břízy. Jeho hlas však uslyšeli zřetelně.

„Já souhlasím," řekl.

Všichni se na něj podívali. Mikula, který stál nejbliž, chtěl někdejšího nejlepšího přítele podepřít, ale zelené dračí oči na něj pohlédly tak, že okamžitě odtáhl ruku a o krok ucouvl.

„Dnes v noci můžeme získat významného spojence. Ale budeš mi s tím muset pomoci, Išoro."

Směle, odhodlaně přikývla. Dobře věděla, na co Košcej myslí.

Rotavar byl přesvědčen, že sní. Určitě usnul ve člunu, ukolébáný houpáním na neklidné hladině Kunbyše. Měl za sebou už skoro šedesát zim a jeho kosti - namísto někdejších svalů obalené už jen skvrnitou, zjizvenou pokožkou - už zdaleka nesnášely nevyhnutelnou vlhkost plavby a nocování v divočině tak jako dřív. A tak mu teď šedivá hlava s vpadlými tvářemi zřejmě unaveně klesla, a když se za chvíli probere z dřímoty, usilovně veslující chlapi před ním budou skrývat posměšné, pohrdavé nebo - a to bylo ze všeho nejhorší - lítostivé úšklebky.

Ale co, záleží na tom? Na tu krátkou chvíli si aspoň vychutná vidinu, která mu s dřímotou vstoupila do vyčerpané mysli. Zdálo se mu, že

přirazili ke břehu a uličkou mezi překvapeně hučícími bojovníky ke člunu kráčí Išora, jeho jediná dcera, žijící připomínka jeho mrtvé, neskonale milované ženy. Ta Išora, kterou musel proti její - a vlastně i proti své vlastní - vůli provdat za toho čeremiského krkavce. Vargan ho tehdy měl v hrsti a Rotavar jen provdáním dcery a příslibem věrnosti mohl zachránit Permany před strašlivými jatkami. Išora teď ve snu spěchala k němu, o něco hubenější a bledší a překvapivě dospělejší než tehdy, kdy mu ji v slzách vyrvali z náruče a odvěkli do nevlídných cizích končin. Neměla v obličeji žádnou výčitku, zjevně nepřišla otáčet rezavou čepelí v otevřené ráně jeho rozdrásaného svědomí. Naopak, viděl jí v očích slzy radosti. A za ní přijížděla družina neznámých bojovníků, statných polobohů v pancířích, které se ve světle loučí leskly jako ryzí zlato...

Rotavar vstal z lavičky v lodi, odstrčil pomocné ruce družiníků a vystoupil na břeh. Tupá bolest v kloubech ho zaskočila - ve snech jeho stařecká nemohoucnost obvykle mizela a on míval opět pružné a silné údy jako zamlada. To už Išora napůl běžela. Přeběhla po úzké kamenité pláži a vrhla se mu kolem krku. Plakala do vlčí kožešiny na jeho kostnatém rameni a něco drmolila. Nerozuměl jí, ale v hlase měla radost a nesmírnou úlevu.

A tehdy si starý náčelník ohromeně uvědomil, že to není sen.

„Musíš se Varganovi postavit, velký náčelníku!“ trval na svém Jegor Svjatogor.

„Musí? Musí?!“ vybuchl vousatý mladík, sedící po Rotavarově pravici, a pobouřeně vstal. „Vy Kyjevané jste si až příliš zvykli vnucovat svou vůli vládcům cizích kmenů. Jenže tady nejste v Kyjevě

ani v Bolgaru a nestojí za vámi Svjatoslavovo vojsko! Je vás tady jen deset, tak vaňte slova! Budete náčelníkovi prokazovat úctu!"

Bohatýři sedící v prostorném stanu z pestře pomalovaných losích kůží probodli Rotavarova pobočníka ostrými pohledy.

„Mlč, Sarzume!" zavrčel vládce Permanů. „Zavři zobák, sedni si a radši už nic neříkej. Vím, že už netrpělivě čekáš, až chcípnu, abys mohl zasednout na můj stolec. Zatím ale stařešinové rodů poslouchají mé rozkazy. Rozumíš?" Rotavar počkal, dokud mladý bojovník nesklonil hlavu před jeho přísným pohledem a nesedl si, a pak obrátil zrak zpátky k nečekaným večerním hostům. „Odpusťte mému synovci, bohatýři. Protože nemám mužské potomky a můj bratr předloni nešťastně zahynul při lovu v močálech, vládcem Permanů se po mně stane jeho syn. A občas jaksi přehlédne, že ještě pořád dýchám."

„Vraťme se k věci," zabručel Jegor, který se za Kyjevany ujal vyjednávání.

„Ano, vraťme," přikývl Rotavar a usrkl ohřáté medoviny z dřevěného poháru. „Nabádáte mě ke vzpouře. Uznávám, ta představa se mi vůbec nepříčí. Vargan vystoupal k vladařskému stolci po schodech z kostí a lebek. Všichni se ho bojí, ale jeho pozice není zase tak silná, jak by se mohlo zdát. Ve skutečnosti ho nenávidí i mnoho čeremiských rodů, protože si většinu z nich podřídil násilím, intrikami a rozsáhlým vražděním. Kdyby se všichni najednou vzbouřili proti jeho krutovládě..."

„A právě teď nastala ta chvíle," kul Jegor železo, dokud bylo žhavé. „Jakmile se Varganovi zachvějí kolena, všichni se postaví proti němu a srazí ho do krvavého bláta."

„To by se mi líbilo.“ Rotavar se zamyšleně škrábal v šedivých vousech. „Jak si ale představujete, že by to mělo proběhnout?“

„Popluješ k Rudé řece, jak jsi Varganovi slíbil. Poklekneš před ním a budeš se tvářit, že všechno běží podle jeho plánů. Jakmile ale přitáhnou Varjagové a vypukne bitva, odvoláš své muže a namísto pomoci na Čeremisy udeříte zezadu.“

„To ale bude podlá zrada. A Čeremisové nás za to budou navždy nenávidět...“

„Zrada?“ vykřikla Išora, sedící za otcem, a zprudka vstala. „Nic takového jako zrada vůči Varganovi neexistuje, otče! Jen spravedlivá odplata. Zapomněl jsi, jak přitáhl do naší země a páčil, drancoval a vraždil, dokud ses před ním nepoklonil a nevydal do jeho rukou vlastní dítě?“ Permanské princezně přeskočil hlas, ale hned se zase nadechla a pevně dodala: „Ten čubčí syn už dávno ztratil právo zemřít v čestném boji! Ať chcípne zákeřnou smrtí, se zády rozpolcenými od zátylku až k prdeli jako zapíchnuté prase!“

„Dceruško, tvoje nenávist...“

„Má nenávist nechť je pro tebe důkazem, jaký je Vargan doopravdy! Dobře jsem ho poznala, lépe než kdokoli z vás, a říkám, že je to běs v lidské kůži, zlý a krvelačný.“

Na chvíli zavládlo ticho. Rotavar přemýšlel, až se mu prohlubovaly vrásky v obličeji. Pak pokýval hlavou.

„Ano. Dobrá. Ten plán skutečně může vést k Varganovu pádu. Ale jedna věc mě na tom všem pořád zneklidňuje.“

„Jaká?“ zeptal se Jegor.

„Varjagové.“

„Přesně,“ promluvil opět Šarzum, náčelníkův

synovec a následník. „Nelze jim věřit.“

Šedivý bohatýr přikývl. „Rozumím. Obáváte se, že Varganovým svržením jen dopomůžete nástupu jiné krutovlády nad čeremiskými lesy. Že Varjagové budou horší než Vargan. Mám pravdu?“

„Vystihl jsi to lépe, než bych se já sám odvážil,“ přisvědčil Rotavar.

„Mluvme tedy otevřeně. Oba víme, že Varganovým pádem nezačnou nádherné zítřky, nezavládne spravedlnost a ráj na zemi. Tyto kraje upadnou do chaosu. A vlci zkrvavenou čeremiskou zdechlinu roztrhají. Varjagové přišli výhradně kvůli kořisti. A vy si také budete moci urvat svůj podíl.“

„To určitě!“ prskl Šarzum. „Zakryj si uši před těmi falešnými sliby, strýčku! Už jsi někdy slyšel o Varjagovi, který by se ochotně podělil o kořist? Pomůžeme světlovlasým porazit Čeremisy, a oni si nás vzápětí podrobí. A Išoru budeš nucen dát jejich vojevůdci, přesně jako jsi ji musel vdát za Vargana.“

Rotavar tentokrát synovce nezarazil; místo toho se tázavě podíval na bohatýry.

„Na tom něco je. Co zabrání Varjagům, aby nás oklamali? Všichni dobře známe jejich lstivou, zrádnou povahu. Co budeme mít z toho, že jim pomůžeme zvítězit?“

„Nezapomínej, že Bragi Halvorsson, náčelník Varjagů, nerozhoduje o všem,“ připomněl mu Jegor. „Jsme tady i my, a i když je nás jen deset, představujeme Svjatoslavovu vůli. A když ti slíbíme, že na tvé zásluhy nebude zapomenuto, je to slovo samotného kyjevského velkoknížete.“

„Jenže bude mít to slovo váhu tady, daleko od Bolgaru, uprostřed krveprolévání a mrchožroutského boje o kořist?“

„Hlouposti!“ ozval se najednou zohavený muž s

bílou kůží, kterého nazývali Koščejem. A i když byl jeho hlas slabý, slyšeli v něm zlověstné syčení, které rázem všechny umlčelo. „Jen samé omezené žvásty," zvedl Koščej doposud skloněnou hlavu. „Ty to vážně nechápeš, Rotavare? Myslíš si, že Vargan, třeba i s vaší pomocí, může porazit helgardské Varjagy? V oceli zakuté hrdlořezy, které už od dětství učili štípat lidské lebky? Varjagové zvítězí. Tak nebo tak. Nezáleží na tom, jestli budete nebo nebudete bojovat pod Varganovým velením. Čeremisové jsou odsouzeni k porážce. A ty stojíš před jednoduchou volbou, Permane. Buď budeš stát na vítězné, nebo na poražené straně. Necháš své muže vykrváčet pod varjažskými sekerami, nebo si vysloužíš jejich spojenectví? Vím, že bude křehké, falešné a krátkodobé. Ale jestli budete jednat rychle a chytře, můžete z něj i za tak krátkou dobu hodně vytěžit. Navíc, varjažská nadvláda nad čeremiskými lesy nepotrvá dlouho. Bragi Halvorsson se tady určitě nemá v úmyslu zahnízdít a učinit z povodí Rudé řeky své knížectví. Všechno vydrancuje a zase odtáhne na jih, aby na jaře mohl se Svjatoslavem přepadnout Chazary. A až jeho vojsko zemi opustí, někdo se bude muset chopit vlády nad Kokšagou. Pokud budeš připravený, můžeš to být právě ty."

Košcej ztichl, sklonil hlavu a přidušeně se rozkašlal. Mikula mu podal pohár s řídkým vínem a mrzák se hltavě napil.

Tentokrát ticho trvalo podstatně déle. Rotavar se zamyšleně díval na zohaveného muže, jehož neuctivý projev nechal bez ostré odpovědi jen proto, že jeho dcera měla pro toho ubožáka slabost.

Když nakonec promluvil, hlas mu unaveně chraptěl.

„Nejraději bych hned ráno přikázal mužům vrátit

se domů. Proč nenechat Varjagy a Čeremisy, ať si navzájem rozpárají břicha? Ať nebeští vládcové rozhodnou, kdo vítězně vkročí do Kokšagy. Koneckonců, dcera se mi vrátila a už mě nic nenutí poslouchat Vargana. Z jeho pomsty strach nemám. I kdyby v bitvě přece jen zvítězil, vrátí se z ní tak oslabený, že určitě nebude mít sílu táhnout do našich lesů. Není důvod mrhat permanskými životy."

Náčelník se na chvíli odmlčel. Mlčky čekali.

„Jenže," pokračoval po chvíli, „Permané nejsou zase tak slabí, aby museli stát stranou. A určitě nejsme zbabělci. Pocházíme z rodu Pery a Kudyma, dávnověkých lovců a hrdinů, kteří se odvážili vzepřít samotným bohům. Ano, poplujeme k Rudé řece a namočíme zbraně do krve. A bude to krev těch, kteří loni pálili naše domovy a mařili naše životy."

Rotavar zvedl pohled a rozhlédl se po tvářích bohatýrů.

„Uděláme to. Prolijeme čeremiskou krev."

Jegor přikývl, a když mlčky pozvedl pohár, ostatní Kyjevané i permanští vůdcové se k němu v tom temném přípitku připojili. Jen Šarzum zkřivil ústa, vylil zbytek svého vína do ohně, mrštil pohárem o zem, vstal a beze slova, rázným krokem vyšel ze stanu.

Temnota v Rotavarových očích se ještě prohloubila.

„Dobrá," ozval se Košcej syčivě, když kyjevští družiníci později večer osaměli u ohně na okraji tábora a shlukli se blíž k sobě, aby Permané neslyšeli jejich radu. „Tím jsme přispěli k Varganově porážce. Tady to pro nás skončilo. Ráno můžeme jet svou cestou."

„Cože?" podíval se na něj vedle sedící Mikula překvapeně.

„Na sever. Už jste zapomněli? Máme důležitější poslání."

„Tugarin," přikývl Ilja. „Nezapomněli jsme, to nám věř. Černokněžník ale musí počkat. Nejdřív dohlédneme na to, aby byli Čeremisové opravdu poraženi a aby Bragi neoklamal Permany."

„Snad nechcete táhnout k Rudé řece?" zavrčel Košcej skrz zaťaté zuby.

„Chceme, a taky to uděláme," přikývl Jegor.

„Vy tupci! Ztratíte tím celé dny! A Tugarin má už tak obrovský náskok! Jestli ho včas nezastavíme..."

„Pozor na jazyk, Volchu... Košceji," obořil se na něj Jegor a znělo to jako bručení rozzuřeného medvěda. „Nějak rychle bys chtěl převzít velení nad družinou!"

„O to tady přece nejde," syčel zohavený muž. „Přestaňte se zabývat malichernostmi. Šarvátka Varjagů s Čeremisy je proti tomu, co se chystá vykonat Drakovič, úplně nicotná. Proč jste tak omezení a nechcete to pochopit?"

„Možná proto," zavrčel Mikula, „že jsi nám to zatím nevysvětlil. Co tak hrozného má Tugarin v úmyslu, že nás kvůli tomu bez ustání urážíš?"

„Chystá se získat třetí úlomek Zirnetryny šupiny!"

Bohatýři ztichli.

„Oprav mě, jestli si to nepamatuju dobře," ozval se nakonec Ilja, „ale není třetí kus vetknutý do Krvavého žezla? A neříkal jsi ty sám, že je to zřejmě jen báchorka? Pověsti přece tvrdí, že Krvavé žezlo vlastní Baba Jaga..."

„Baba Jaga?" vyprskl Danilo Lovčanin. „Tady

ten tvrdí, že ztrácíme čas malichernostmi, a přitom chce pronásledovat nějakou ježibabu, kterou matky straší neposlušné děti? Molodci, na tohle ještě nejsem dost opilý. Jdu se vychcat, a až se vrátím, mluvte o něčem rozumnějším!"

„Netušíš, čemu se vysmíváš, mamlase," usadil ho Košcej zlým zábleskem v očích. „Tugarin v čarodějném transu našel cestu k sídlu dračí carevny."

„Dračí carevna?" podivil se Ilja.

„Tohle znamená její jméno. Baba Jaga - Matka hadů. Tak jako goryniči Malachitovým žezlem ovládali zelené zmeje a Tugarin Ocelovým žezlem černého Zilanta, ona Krvavým žezlem vládne červenošupinatému Rudrogovi."

„Rudrogovi?!" zvolal Danilo. „Tak to se nejdu jenom vychcat, ale rovnou i vysrat! Co nám to tu vyprávíš, chlape?! O Rudrogovi guslaři zpívají, že je to drak, který střeží most do záhrobí!"

Košcej přikývl. „Správně. Ten most je železný a klene se přes záhrobní řeku Smorodinu až na ostrov Bujan, který se tyčí uprostřed jejího černého proudu. A přesně o tom sní Tugarin. Že porazí Jagu, zlomí Krvavé žezlo, spojí všechny tři úlomky Zirnytriny šupiny a získá tak dračí sílu, s níž ovládne Rudroga a dostane se na Bujan. A tam, jak všichni víte, stojí pod božským Veledubem ohnivý kámen Alatyr, zpod něhož tryská pramen věčného mládí."

Bohatýři si po očku vyměnili ustarané pohledy. Danilo si za Košcejovými zády poklepal ukazováčkem po spánku, ale vykonat potřebu neodešel. Náramně ho zajímalo, co si vyslechnou dál.

„Víme, Volchu... Košceji," přikývl nakonec Jegor. „Všichni jsme ty příběhy slyšeli. Kdysi dávno, když nám ještě matičky utíraly zadky. Chceš

snad tvrdit, že je to všechno pravda? Že divotvorný Bujan, ostrov věčného jara, skutečně existuje? Jako křesťan té pohanské pověře nemůžu a ani nechci věřit..."

„Jako křesťan jsi nevěřil ani tomu, že v podzemí suwarské věže žije drak, kterého krmí pannami," opáčil Košcej. „Baba Jaga je skutečná. I Rudrog a Bujan. A Jagino sídlo v dalekých severních lesích je zřejmě branou na železný most."

„Slyšel jsem ty pohádky," ozval se Jarman, ve tváři zamyšlený výraz. „Mezi Čeremisy koluje zvěst, že Jaga sídlí daleko na severu a jede se k ní přes strašidelné močály a skrz lesy osídlené Čudy. Je to hodně nebezpečný národ. Napůl lidé, napůl běsové, odporní skřítkové, kteří se dokáží proměňovat ve zvířata. Oblékají se do kožešin a dodnes se nenaučili obdělávat půdu, pořád se živí jen lovem a sběrem plodů. Vypráví se taková pověst - prý jim nejvyšší nebeský bůh daroval srp, aby se naučili sít obilí a sklízet úrodu. Jenže Čudové netušili, k čemu ten nástroj je, a považovali ho za výtvar zлых duchů. Proto jejich náčelník pověřil sedm nejmočnějších mužů, aby tu záhadnou věc vzali a hodili do řeky. Čudové naložili srp do člunu, vypluli doprostřed řeky, tam k němu přivázali kámen a shodili ho do vody. Jenže zahnutý srp se zachytil o okraj lodky a převrátil ji. A těch sedm se utopilo."

„Zvláštní příběh," mračil se Mikula. „Co má znamenat?"

„Co asi? Že Čudové jsou hloupí, zbednění a nebezpeční divoši. Ze všech bohů prý nejvíc uctívají medvědího běsa Konyga. Dokonce i my Čeremisové se jich bojíme a držíme se co nejdál od jejich území. A to už je co říct, protože zvěsti o Zlaté babě odjakživa lákaly každého muže, dychtícího po

kořisti."

„Co to plácáš, chlape? Jaká Zlatá baba?"

„Je to modla sluneční bohyně, celá ze zlata. Prý se tyčí na nejposvátnějším místě Čudů. Mnozí sní o získání takové vzácnosti, ale málokdo se odvážil putovat do severních lesů. A ti, co to udělali, se už nevrátili..."

„Srát na Čudy a na Zlatou babu," zavrčel Košcej netrpělivě. „Zatímco se tady dohadujeme a ztrácíme čas nicotnostmi, Tugarin neúnavně směřuje k Jaginu sídlu. Nedochází vám, co se stane, jestli mu ten obludný plán vyjde? Vráti se jako polobůh se silou samotné velké Zirnytry. Navíc bude zase mít svého draka, a k tomu získá nesmrtelnost..."

„Tohle už je na mě příliš!" rozčílil se Danilo. „Nemíním tohle poslouchat a ani sledovat, jak tomu začínáte věřit." Nato se opravdu konečně otočil a odešel mezi ohni a prostými přístřešky Permanů někam k lesu.

„Lovčanin má pravdu," připustil Mikula. „Tohle je i na mě příliš, Volchu..."

„Nejsem Volch."

„Tak Košceji, do prdele, co na tom záleží? Tvrdíš nám tady, že smrtelník může vstoupit do světa bohů a získat moc, která z něj udělá bytost mocnější, než je samotný Perun nebo Tangra, anebo - co já vím - Alláh či Odin. Ve jménu našeho někdejšího přátelství budu mluvit úplně otevřeně. Nevěřím tomu. Ani jedinému slůvku. Nevím, jaké mučení jsi vytrpěl v čeremiské temnici, ale očividně ti pomotalo rozum a přinutilo tě uvěřit bláznivým vidinám, seslaným do tvé mysli možná samotným Tugarinem. Třeba tě tím vším čaroděj naschvál poblouznil, aby tě zmátl a navedl na falešnou stopu. Dlouho tě ovládal a mučil a ty jsi podlehl klamu, že

je někým víc, že se může stát temným bohem. Všechno se ti pomíchalo v mysli. Brachu, potřebuješ se vzpamatovat, dát se dohromady..."

„Nedělej ze mě blázna, Seljanoviči!" štěkl Koščeji. „Mysl mám čistou! Vím přesně, co říkám!"

„Jenže my jsme plní pochybností," ozval se Ilja a hlas měl chladný. „My všichni. Myslíme si, že se potřebuješ vylízt z útrap, které jsi zažil. Tugarina chceme pronásledovat, to ano. Zaslouží si pomstu. Najdeme ho a přinutíme pykat za všechno, co způsobil. Ale teď máme jiný úkol. Svjatoslav nám přikázal dohlédnout na Bragiho. Tak to uděláme. Jakmile bude Vargan poražen, vyrazíme na sever..."

Zohavený muž zaskřípal zuby, ale Jegor ho předběhl.

„Souhlasím se Seljanovičem a Muromcem," řekl a také ostatní bohatýři přikývli. „Poslechni nás, Koščeji. Jen co Varganova hlava plácne do bláta, vyrazíme za Tugarinem."

„Do té doby stopa úplně vychladne..."

„O to strach nemám, že bychom toho zkurvysyna nedokázali najít. Napáchané zlo nás za ním bezpečně povede."

„Jste hlupáci," cedil Koščeji skrz zuby. „Hlupáci a omezenci. Ničemu nerozumíte..."

„Na," podal mu Mikula plný pohár. Jeho slova drnčela docházející trpělivostí a rodící se výstrahou. „Utop ty urážky ve víně. A udělej to rychle, nebo na mou duši zapomenu na naše někdejší přátelství, o němž ty sám tvrdíš, že je *ztraceno v mlze*. A pak ti takovou vrazím, že se ti hlava třikrát otočí dokola."

Koščeji se uraženě odvrátil, vstal a nejistým krokem se vzdálil od ohně. Mikula si nešťastně povzdechl a sklonil hlavu. Radost z toho, že naši Volcha živého, se až příliš rychle přetavila v trpké

zklamání...

Košče se potácel pryč a v hlavě mu hučelo. Propast se rozšiřovala a byla čím dál temnější. A mlha na druhé straně houstla s každým úderem jeho srdce. Cítil, že to nepotrvá dlouho a propast se rozšíří natolik, že nedohlédne na opačnou stranu. Cokoli, co ho ještě spojovalo s Volchem, kyjevským bohatýrem, bude nenávratně ztraceno...

Srdce mu rozežírala temnota. Jasně to cítil. Té černoty, která do něj pronikla v podzemní kobce pod Kokšagou, se už možná nikdy nezbaví...

Z noční oblohy se na tábor snesly první kapky studeného podzimního deště.

KAPITOLA PÁTÁ

Vládce běsů

S Smrákalo se. Bohatýři stáli na vysokém břehu Rudé řeky, deset temných postav mezi stejně temnými siluetami stromů na pozadí bouřlivé nebeské šedi. Vítr škubal jejich mokřými plášti a vířil kolem listů, předčasně strhané ze stromů. Oni však stáli pevně, nehybně, jako kamenné modly vsazené hluboko do země.

Pršelo. Jarman je varoval, že v zemích severně od Itylu dvě třetiny podzimních dnů neustále lijí, ale nevěřili mu, dokud se z nízko visících mračen skutečně nevyvalily záplavy studené vody. Pršelo bez přestání už skoro tři dny, a do toho předevcírem začal foukat dotěrný, postupně sílící vítr, kterému Permané říkali *šuvgej* a tvrdili, že v jeho podobě se nad krajem prohání nečistá síla. Navzdory nesnesitelnému počasí však permanské vojsko připlulo k ústí Kunbyše do Rudé řeky s pouze jednodenním zpožděním.

Bohatýři čekali. Zatímco za jejich zády Permané pod chabým lesním přístřeším rozbíjeli tábor, oni se dívali, jak vichrem zmítané proudy šedivé vody bičují soutok rozbouřených řek. Přes hlavy měli přetažené kapuce, i když ty už dávno ztratily význam - muži tak jako tak promokli do poslední nitky a voda jim pronikala pod pancíře i oděvy a

zmrazovala kosti. Nemohli se převléknout ani ohřát u ohně. Hrozily jim horečky, hlavně těm starším a slabším z nich. Jegor a Suchan už začínali pokašlávat a smrkat. A Koščeť, který byl vetchý a zranitelný jako neduživé dítě, na tom byl ještě hůř.

„Slyšeli jste ho včera večer kašlat?“ nadhodil Ilja. „Bál jsem se, že vyzvrátí vnitřnosti.“

„Já jsem se na něj byl podívat,“ bručel Jegor. „A ten bílý šátek, kterým mu princezna otírala ústa, byl samá skvrna od krvavých hlenů.“

„Ta dívka se o něj stará jako o vlastního bratra nebo muže,“ přikývl Kolyvan. „Jak se vlastně jmenuje?“

„Išora,“ připomněl Ilja.

„Išora... Má pro něj očividně slabost. Doted jsem úplně nepochopil, proč ho na útěku vzala s sebou. Snad do něj není zamilovaná? Do takového... však víte.“

„Víme,“ přisvědčil Jegor. „Na tom nezáleží, jaké měla pohnutky. Hlavně že je s ní Volch v náčelníkově stanu...“

„Koščeť,“ připomněl Mikula a znělo to, jako by sprostě zaklel.

„...v jakéms takéms suchu a teple. Byl by to krutý žert osudu, kdyby ho poté, co přežil v dračí tlamě i v čeremiské temnici, skosila obyčejná horečka.“

„Ale může se to stát,“ prorokoval Aljoša Kněžic. „Je slabý jako kotě. Nedokážu si představit, že s námi pojede někam daleko na sever. Jarman tvrdí, že tohle počasí vystřídají až zimní vánice. Co když to Koščeť nezvládne?“

„Tolik vás to trápí?“ zabručel Mikula.

Mokré kapuce se k němu otočily, ze stínů vykoukly bledé obličej.

„Co to říkáš, Seljanoviči?" pronesl Jegor. „Tobě se po něm nejvíc stýskalo, na každém kroku jsi vzdychal po starých dobrých časech po Volchově boku..."

„Správně, báťuško Svjatogore. Tesknil jsem za Volchem. A pořád teskním, protože Volch Vseslajevič je mrtvý. Tenhle... tvor s ním nemá nic společného. Vás trápí jeho horečka a krvavý kašel. Já se spíš obávám o jeho duševní zdraví."

„Změnil se, to je pravda," připustil Jegor. „Ale neměli bychom ho za to odsoudit ani odvrhnout. Nikdo z nás neví, jaká muka podstoupil v čeremiském vězení. A teď nemluvím o tělesné trýzní, ale o tom, co asi Tugarin udělal s jeho myslí a duší."

„Pravda," přikývl Ilja zamyšleně. „Vezměte si, že ho Drakovič víc než dva měsíce udržoval naživu. Proč ho hned neoddělal? Podle mě s ním měl nějaké plány. Možná ho chtěl zlomit a přetáhnout na svou stranu, udělat z něj svého přísluhovače. A aby toho dosáhl, musel do jeho nitra zasít zlo."

„No právě," zasténal Mikula. „A to černé sémě v něm klíčí a bují, copak to nevidíte? Když s námi mluví, vrčí a skřípá zuby, jako by nás za něco nenáviděl..."

„Nepřeháněj," zastavil ho Jegor. „Je jiný, to ano. Ale tak, jak ho chtěl Tugarin stáhnout do temnoty, ho my můžeme vyvést na světlo..."

„Jak?" odfrkl si Mikula. „Zavěsíš mu na krk křížek a naučíš ho otčenáš?"

Šedivý bojar se na něj ošklivě podíval. „Není ti hanba, Seljanoviči? Nějak rychle jsi odvrhl starého přítele. A přitom on tě právě teď potřebuje. Nás všechny. Pamatujete? Svornost. Věrnost družině. A věrnost družiny. Každý jeden z nás musí jednat s

ohledem na ostatní, ale přijdou i okamžiky, kdy je to naopak, kdy má družina povinnost podržet jednotlivce. A neplatí to jen v boji, ale i v takových chvílích. Jeden z nás sešel z cesty, ale ještě není úplně ztracen. Myslím, že v jeho nitru Volch může zvítězit nad Košcejem. Chce to jen naši trpělivost. A věrnost. Zapomněl jsi snad na zákony družiny, Mikulo?"

Seljanovič sklonil hlavu. Jegorova slova očividně ťala do živého. „Máš pravdu, starý brachu. Já jsem jen..."

Nedokončil. Ve vlhké šedi vlevo od nich zarachotila kopyta. Bohatýři ztichli a ruce pod pláště instinktivně sevřely jílce a topůrka. Zpoza stromů však vyklusal jediný jezdec.

„Tak jak, Jarmane?" vykročil mu Jegor naproti.

„Rotavar se vrací," ozvalo se zpod mokré kápě.

„A ve Varganově táboře nenastal po jeho odjezdu žádný mimořádný rozruch. Řekl bych, že mu uvěřili."

Nečekali dlouho a na blátivé stezce lemující břeh začvachtala kopyta šesti koní. Jezdci měli pláště s kápěmi a vypadali v šeru a lijáku jeden jako druhý. Permanského náčelníka však Kyjevané poznali okamžitě. Měl ochablá ramena, ohnutá záda a svěšenou hlavu, jako by na koni neseděl vládce kmene, ale jen vysušená mrtvola přivázaná k sedlu.

„Ten tchoř! Ten prašivý, smradlavý tchoř! Přisahám, že z jeho lebky nechám vyrobit misku, z jeho kostí lžíce a uspořádám hostinu, na které z toho nádobí sníme jeho uvažené vnitřnosti! Kéž by ho Keremet..." Záchvat dávivého kašle nenechal Rotavara domluvit. Išora ho podepřela a strčila mu do kostnatých prstů pohár s teplou medovinou.

Zatímco stařec srkal teplý nápoj a pokoušel se zvládnout křečovitý kašel, dcera mu s ustaraným výrazem vlhkým hadříkem stírala z obličeje šmouhy od bláta. Bohatýři natlačení ve stanu si stahovali z hlav kapuce a s temnými výrazy pozorovali rozzlobeného náčelníka.

„Přinutil mě..." vyřázel ze sebe stařec, „abych před ním klečel v blátě a koňském hnoji... a s obličejem přitisknutým k zemi... mu pokorně přísahal věrnost... Žádal ode mě absolutní podřízení se... a v očích měl výsměch... a čeremisští vladykové se pohrdavě smáli... Nejen za mými zády... Přímo do obličeje..."

„Mrzí mě, že ses musel takhle ponížit, velký náčelníku," přikročil Jegor blíž. „Ale bylo to nezbytné. Nezapomínej, všechno je součástí naší lsti. Vargan netuší, že mu ten pokorně kňučící pes skočí po hrdle a rozerve tepny. Doufám, že jsi nepodlehл pokušení projevit svůj vzdor..."

„Ne... Krev mi bouřila v žilách, ale přemohl jsem se... Spolkl jsem pýchu. Zapomněl jsem na to, že pocházím z rodu prvního lovce Pery... syna matičky tajgy a sluneční dcery Zaráň... To všechno jsem v sobě potlačil a podřídil se té kryse..."

„Výborně. Nakonec, k něčemu ta zkušenost byla dobrá. Přesvědčil ses, že je nezbytné vymanit se z Varganova područí."

„Ano..." Rotavar si dal další doušek teplé medoviny. „Přiznávám, že jsem během uplynulých dní bojoval s pochybnostmi... Úporně jsem dumal, jestli dělám dobře, když Vargana zrazuju... Jestli to nepřinese zkázu mému kmeni... Ale to váhání je nadobro pryč. Ta krvelačná šelma musí chcípnout!"

„Správně! Už před ním nikdy neohneš hřbet. Pomstíš se mu. Tentokrát to bude on, kdo zaryje

rypák do bláta. A to bláto bude smíchané s jeho vlastní krví a střevy!"

„Ano. Už zítra."

Jegor zpozorněl. „Zjistil jsi víc o Varganových plánech?"

„Jistě... Požádal jsem ho, aby mi dal rozkazy..."

Rotavar vycenil několik zbývajících zubů v ošklivém úsměvu. „Varjagové dorazili včera večer a táboří zhruba dvě versty jižně od Čeremisů. Vargan na ně zaútočí zítra ráno... Díky deštům se rozlila slepá říční ramena a vytvořila mezi čeremiským a varjažským táborem nebezpečný močál. K ránu ho chce Vargan potají překročit... Varjagové určitě nebudou čekat, že je přepadnou právě odtamtud."

„Ale budou," ušklíbl se Jegor pod vousy. „Hned pošlu Bragimu zprávu, aby počítal s ranním útokem. Divljane, Boroveji?"

Dvojčata okamžitě předstoupila.

„Musíte nenápadně obejít Čeremisy a dostat se do varjažského tábora. Povyprávějte Bragimu všechno, co jste tady právě slyšeli. Ať se důkladně přichystá na zítřejší boj. Ale ať nezvedá zbraně proti první útočné vlně. Předpokládám, že Vargan bude chtít poslat dopředu Permany." Jegor se tázavě podíval na Rotvara a ten přikývl.

„Přesně tak si to ten zkurvysyn představuje. Čeremisové budou pěkně zezadu zasypávat Varjagy šípy a mí muži mezitím zaútočí a stanou se oběťmi prvního, nejkrvavějšího střetu..."

„Jenže k tomu nedojde. Permané projdou močálem a přidají se k Varjagům. A pak se společně obrátí proti Čeremisům. Běžte to říct Bragimu."

Dvojčata z Polocka beze slova přikývla a otočila se k východu ze stanu. Bohatýři obrátili pohledy zpátky k Rotavarovi.

To, co se vzápětí stalo, je dočista zaskočilo.

Borovej odhrnul kůži ve vchodu a se skloněnou hlavou vykročil do deště. Když se ale venku narovnal, místo blátivého tábora pod košatými stromy před sebou spatřil statného, rozkročeného Permana s oštěpem v dlaních.

Poločan varovně vykřikl, ale v tu chvíli muž bodl a výkřik zadusil příval krve do propíchnutých plic.

„Bratře!“ vykřikl Divljan a sáhl po sekeře, zastrčené za opaskem. Jenže útočník do něj vrazil Borovejovým probodnutým tělem a srazil ho na zem. Muž s oštěpem s odhodlaným řevem, tlačel strašlivě chrčícího Boroveje před sebou, vrazil do stanu a za ním se dovnitř nahrnuli další ozbrojenci.

Išora zaječela. Bohatýři se s překvapeným křikem otočili a rukama, už svírajícíma zbraně, bleskově rozevřeli překážející pláště. Umírající Borovej se zhroutil na vlhkou zem. Jeho vrah pustil ratiště oštěpu a vytrhl zpoza opasku sekeru. Než ji ale stačil pozvednout, hrudní koš mu s ohavným zapraskáním roztála čepel Gněvu.

„Zrada!“ zařval Ilja a kopl do zmítajícího se těla, čímž ho odstranil ze zbraně a zároveň je srazil dalším probíhajícím Permanům pod nohy. „Braňte se, braši!“

Jegorův Smert' a Mikulovo kladivo okamžitě udeřily a další dva útočníci padli v gejzírech krve. Do vřavy se ozvaly trhavé zvuky. Losí kůže, ze kterých byl stan ušit, všude kolem probodly a rozpáraly ostré čepele. Dovnitř vnikla nejdřív šed' a děšť, vzápětí dírami proskočili další zrádcové s oštěpy v dlaních.

„K sobě, molodci!“ zavelel Jegor. „Obklíčili nás! Musíme se probít!“

Srazili rameno k rameni. Ocel zařinčela, úzký prostor naplnily smrtelné výkřiky. Rotavar vstal, snaže se vlastním tělem zaštitit Išoru, ale bodli ho oštěpem do břicha. Se zasténáním klesl na kolena. Išora zaječela, ale dostala ratištěm oštěpu ze strany do tváře. Vylétly zuby a krev a dívka se v mdlobách svezla na zem vedle otce.

„Ne!“ vykřikl Košče, zvedající se z kožešinového lůžka.

„Volchu!“ vykřikl na něj Mikula, kladivem odrazil sekeru nejbližšího Permana - přičemž mu jen tak mimochodem rozdrtil obličej na kaši - popadl mrzáka za halenu, zvedl ho jako kotě a strhl jej k sobě. Táhl ho pryč a druhou rukou mezitím rozdával drtivé údery.

„Pomstááá!“ zavyl Divljan, dusící se slzami žalu i nenávisti. Jak vstával, zuřivě sekal Permany do kolen. „Zabíjejte!“

A bohatýři zabíjeli. Nelítostně, bezohledně, surově. Vymetli první útočnou skupinu ven vchodem a v houfu vylezli z hroutícího se stanu. O dost hůř ozbrojení Permany jim padali pod nohy s těly strašlivě rozsekanými nebo zmrzačenými. Bláto v táboře rázem zčervenalo. Danilo, Suchan, Kolyvan a Aljoša s sebou měli štíty, a to stačilo k odrážení šípů a oštěpů. Tábor se změnil ve vřískající klubko těl uprostřed stříkajícího bláta a rudého deště.

„Kyjevané! Sem!“

Zaduněla kopyta a hemžící se Permany rozrazila skupina osedlaných bohatýrských koní. V jejím čele na své kobyle cválal Jarman.

„Do sedel!“

Buruško se před Iljou zarazil, s řičením se zvedl na zadní a prudce vykopl. Jednomu z Permanů, útočících na Muromce, pod zásahem kopyta doslova

vybuchla hlava. Hřebec dopadl na všechny čtyři. Ilja se zařehotal, ut'al hlavu ještě jednomu dotěrovi a vzápětí už svíral mezi koleny Buruškovy boky.

„Rychle pryč!“ vykřikl Jarman. „Musíme se dostat...“

Šíp, který se mu najednou zabodl mezi žebra, ho nenechal dopovědět. Čeremiský zvěd se zhroutil ze sedla. Nebylo mu pomoci.

„Na východ!“ řval Jegor, rozdávaje ze sedla svého vraníka ničivé údery Smertěm. „Do lesů! Cvalem!“

Mikula vyskočil na koně, Koščeje vytáhl k sobě a přehodil si ho před sebe jako pytel zrní. Vzápětí společně s ostatními bojary vyrazil za Jegorem a Iljou. Rozčísli permanské houfy a jeden za druhým se nořili do lijákem zmáčeného šerého lesa. Kolem nich do kmenů narážely šípy, pár střel se odrazilo i od pancířů a přilbic. Divljanovi, který cválal na chvostě a pořád zoufale volal jméno zabitého dvojčete, jedna střela prorazila krátký rukáv kolčugy a vnikla do ramene. Zuřivě ji vytrhl z rány a odhodil.

Pak vřava za nimi konečně ztichla a oni se mlčky hnali mokrým lesem, zděšení, šokovaní a naplnění trpkým zklamáním.

Když Išoru a Rotavara vyvlekli zpod rozpáraného stanu, Šarzum se ještě dusil zuřivostí nad nevydařeným útokem. Chtěl pobít i ty kyjevské psy, ale jeho přísluhovači skolili jen jednoho jediného bohatýra. Navíc při útoku na stan zahynuli Šarzumovi nejlepší zabijáci. Ti Svjatoslavovi vlci byli stokrát houževnatější, než byl ochoten uvěřit!

Studený déšť probral Išoru z mdlob. Plazila se v blátě, naříkala a něco blábolila rozbitými, zkrvavenými ústy.

„Mám jí podříznout krk?“ nabídl se ochotně jeden z mužů, kteří se k Šarzumově vzpouře přidali mezi prvními.

„Ne,“ zavrčel Šarzum. „Spoutejte ji. Daruju ji Varganovi. Určitě se jí bude chtít za zradu odměnit sám.“

Odvlekli ji za vlasy, nedbajíce na její nářkání a kopání nohou v blátě. Šarzum se sklonil k Rotavarovi. Náčelník silně krvácel z rány na břichu, ale ještě žil, a dokonce byl pořád při vědomí.

„Šarzume...“ zachrčel, když poznal obličej, který se k němu skláněl, lemovaný deštěm slepenými černými prameny. „Kéž by zlý Keremet sežvýkal tvé... zrádné srdce... Nemůžu uvěřit, že ze semene mého bratra, z naší vlastní krve... vyklíčila taková... podlost...“

„Podlost? Zrada?“ zasyčel mu Šarzum do tváře. „To tys nás zaprodal za bezcenný příslib kořisti a vlády nad Kokšagou! Spřáhl ses s Kyjevany a Varjagy, s cizinci, co přitáhli do severních lesů jen vraždit a drancovat. Vargan možná není lepší, ale Čeremisové jsou aspoň naši příbuzní. Mluvíme stejnou řečí a uctíváme podobné bohy! Když jsem navrhl, abychom proti tobě povstali, okamžitě se za mě postavily dvě třetiny vladyků a stařešinů. A ostatní rody si rychle podrobíme, i kdyby bylo potřeba srazit pár hlav. Zítra budeme bojovat po Varganově boku. A Varjagy porazíme, o tom nepochybuj!“

Rotavar dýchal čím dál namáhavěji, a když znovu promluvil, šedivé vousy mu potřísnila krev. „Ušetři... aspoň Išoru... Je to přece... tvá sestřenice... Radši ji zabij sám... než aby se měla... dostat do rukou... Varganovi... Prosím...“

„Ted' najednou žebráš a odvoláváš se na naši

spřízněnost?" ohrnul Šarzum rty. „Ne. Než chcípneš, ty starý červe, věz, že tvá dcera zemře v rukou Čeremisů!"

„Bud' proklet..." začal Rotavar, ale jeho synovec mu plivl do obličeje, zvedl se a zprudka se rozmáchl. Náčelník zahlédl zakřivenou čepel a poznal vlastní meč. Vzápětí ostří syklo vzduchem a Rotavarova šedivá hlava odskočila od těla.

Děšť neustával. Krůpěje krve dopadaly do náčelníkových otevřených úst a tříštily se na jeho vypoulených očních bulvách. Krev se rozplývala v kalužích, a než se úplně setmělo, liják ji dávno smyl a smísil s blátem.

„V nadcházejícím boji se musí severní kmeny sjednotit, mocný kuguraku. Jakákoli jiná volba je podlou zradou na vlastním rodu. Ostny permanského jeleního parohu musí udeřit zároveň s čeremiským havraním spárem. Jen tak zastavíme tu varjažskou smečku. Na důkaz své oddanosti ti přináším tyto vzácné dary. Nelesknou se zlatem a drahými kameny, ale jako velký bojovník a vojevůdce je určitě oceníš víc než zářivé klenoty."

Šarzum vytáhl zpod pláště skvrnitý kožený vak. Chystal se vstát, aby ho Varganovi podal sám, ale jeden z družiníků mu rychle zastoupil cestu a měch mu neuctivě vytrhl z ruky. Šarzum pochopil, že si dovolil víc, než bylo vhodné, a hned zase pokorně klesl na kolena a sklopil zrak.

Strážce se otočil k Varganovi. Vládce Čeremisů, sedící uprostřed honosného stanu na kožešinami pokrytém vyřezávaném křesle, mu mlčky pokynul. Muž rozšněroval řemínek na vaku, sáhl dovnitř a vytáhl lidskou hlavu. Světlo plamenů z bronzového kotle na trojnožce se zalesklo ve vytřeštěných očích,

prozářilo řídké, šedivé vlasy, prohloubilo stíny v propadlých tvářích a odhalilo vyschlý jazyk v rozšklebených ústech.

Vargan pokýval hlavou. „Takže Rotavar už stojí před záhrobním soudcem Kijamatem. To z tebe činí vládce všech Permanů, Šarzume. A vysvětluje to tvou ochotu přidat se k mým šikům. Spojenectví se mnou zastraší tvé odpůrce uvnitř kmene.“

„S nimi už jsem se vypořádal, kuguraku. Na Rotavarově straně stálo už jen pár starých náčelníků, kteří s ním kdysi vyraželi do bitev s Udmurty. Všichni zdechli dnes večer, hned po tom starém chcípákovi. Jakékoli zrádné úmysly jsem vykořenil jako plevel.“

„O tvé nemilosrdnosti nepochybuji, Šarzume. Zřejmě ne nadarmo tě Permané potají přezdívali Otcovrahem.“

Novopečený vládce Permanů prudce vzhlédl. „Plevel," zabručel po chvíli. „Jen samý plevel a staré tlející vyschlé kmeny, které brání mladině bujet a rozrůstat se. Můj otec už byl jen hnijící vývrat a bylo ho potřeba..."

„Ušetři mě těch žvástů, Šarzume! Blábolíš jako nějaký potulný guslar. Jsi přece zabiják. A mně se to líbí, takže pro své činy nemusíš hledat výmluvy a omluvy. Ale jak vidím, ve vaku je ještě jedna hlava. Čí asi bude?"

Družiník na vládcův pokyn vytáhl druhou krvavou trofej. Patřila mladému muži.

Vargan se křivě ušklíbl. „Plavé vlasy prozrazují příslušníka západních kmenů. Řekl bych, že je to jeden z Kyjevanů.“

„Přesně tak, velký vládce. Jeden ze Svjatoslavových hrdlořezů. Jak vidíš, nejsou neporazitelní, i když se to o nich říká.“

„A ostatní? Kde jsou jejich hlavy?"

Šarzum si nervózně odkašlal a uklonil se hlouběji. „Pořád na jejich krcích, vznešený Vargane. Vlastně jsme skolili jen tohohle. A pak jejich čeremiského vyzvědače, zrádnou krysu z Kazaně..."

„Cože?!" zvýšil Vargan hlas a narovnal se na stolci. Jeho dobrá nálada byla rázem pryč. „Znamená to snad, že ti ostatní utekli?"

„Probili se..."

„Jak je to možné? Odhalili tvůj plán?"

„Ne, všechno probíhalo hladce. Zastihli jsme je v okamžiku, kdy byli společně s Rotavarem v jeho stanu..."

„Tak jak ti mohli uniknout? Vždyť byli obklíčeni třemi stovkami chlapů, které jsi už měl v tu chvíli na povel!"

„Jak říkám, prosekali se. Zabili při tom tučet mých nejlepších chlapů. Ten Čeremis, co byl s nimi, asi postřehl, že se něco děje, a přivedl jim koně..."

Vargan klesl zpátky a udeřil zády do opěradla. Pohled měl nepřítomný. „Takže na zvěstech o jejich neporazitelnosti přece jen něco bude. Když se dokázali v deseti probít z tábora... A navíc určitě mířili na jih, do varjažského ležení. Takže Halvorsson už v tuto chvíli ví, že se ráno chystáme zaútočit. Budeme muset změnit plány, protože Rotavar je znal a určitě je Kyjevanům vyžvanil. A tahle nepříjemnost je důsledkem tvé neschopnosti, Šarzume!"

„Odpusť, velký kuguraku! Podcenil jsem Kyjevany, to přiznávám. Dovol mi zmírnit tvůj hněv ještě jedním darem!"

„Nepotřebuju další smradlavé hlavy..."

„Tahle hlava zatím ještě není oddělená od těla. Předpokládám, že ji budeš chtít uříznout sám."

Šarzum se ohlédl a pokynul svému pobočníkovi, který uctivě vyčkával u vchodu do stanu. Perman přikývl, rychle vyšel ven, vzápětí se vrátil a za sebou na provaze táhl potlučenou, zkrvavenou postavu.

Vargan vyskočil na nohy, oči mu zahořely, svaly na čelistech se zavlnily. Navzdory opuchlé tváři a mokrým vlasům spadajícím do obličeje okamžitě poznal Išoru.

„Tak tohle je skutečně cenný dar, Šarzume," procedil skrz zuby. „Proto tě nepotrestám. Ale nepřeceňuj mé milosrdenství. Potřebuji tě, abys ráno vedl Permany. V boji budeš mít možnost napravit své selhání. Ale pamatuj, že jestli mi zítra nepřineseš hlavy kyjevských bohatýrů, ocitneš se na smetišti společně s ostatním plevem, o kterém jsi mluvil. A teď ven! Všichni, do poslední nohy. Nechte mi tady jen zajatkyni. Máme si co říct..." Poslední slova hrozivě zavrčel.

Všichni okamžitě vyšli do nočního deště. Vargan a Išora osaměli v mihotavém světle větrem vyplašených plamenů. Vládce Čeremisů chvíli nehybně stál a přeměřoval si chvějící se Permanku. Pak vykročil k ní. V jeho výrazu se mísilo opovržení, zlost i pomstychtivost.

„Nejraději bych tě na místě zabil," řekl, dívaje se do obličeje s ošklivě rozbitými, pořád slabě krvácejícími ústy. „Rozpáral bych tě jako prase a vytrhl z tebe tu prokletou, neplodnou dělohu. A jestli v ní přece jen vyklíčilo mé semeno, rozšlápl bych ten plod jediným dupnutím paty. Nechci, aby zrádná mrcha jako ty byla matkou mého následníka. Najdu si jinou ženu, pořádnou, ze svého vlastního rodu."

Opětovala jeho pohled, ale nepromluvila.

„Jenže," dodal zdánlivě klidněji, ale ve skutečnosti zlověstněji, „smrt by byla pro tebe příliš

dobrá. Než chcípneš, budeš mou nejubožejší otrokyní. Nechám tě čistit sračky z mých podrážek a spát s mými psy. Rozumíš? Ponižím tě tak, že budeš prosit o smrt! A teď padni na kolena a kňuč o slitování!"

Išora se ale ani nepohnula. Dokonce i chvět se přestala, přemohla slabost a hrdě zvedla hlavu. A pořád se mu mlčky, tvrdě, vzdorovitě dívala do očí.

„Neslyšíš, čubko?!" vzkypěla v něm zuřivost. „Padni na kolena a líbej mi nohy!"

Prudce k ní přikročil, popadl ji za vlasy a surově s ní zatřásl.

V tu chvíli Išora zaječela. Strašlivě, ohlušivě a tak nenávisťně, až ji Vargan překvapeně pustil. Išora toho s nečekanou duchapřítomností a šikovností využila. Zápěstí měla sice svázána, ale prsty hýbat mohla. Sáhla náčelníkovi k opasku, popadla stříbrem tepanou rukojeť dýky, která tam visela, a trhnutím obnažila čepel.

„Chcípni, ty zkurvenče, chcípni!" zavřískla, bleskově se rozmáchla a nakolik jí to jen svázané ruce dovolily, bodla. Vargan, dočista zaskočen útokem téhle vždycky naříkající a pokorně skučící chudinky, se stihl jen pootočit. Dýka mu rozpárala rukáv halen a vyryla krvavou brázdu do levého ramene. Zařval.

V tom okamžiku se rozšklebil vchod do stanu a dovnitř vtrhl jeden z Varganových osobních strážců. V rukou svíral oštěp. Když spatřil krvácejícího vládce a nůž v rukou zajatkyně, náhle proměněné v běsnící strigu, nezaváhal.

Ostrý hrot se jí zanořil do ledvin a vylezl z břicha. Trhaně vykřikla. S planoucím pohledem stále zarytým do Vargana se ho pokusila ještě jednou bodnout, ale kugurak už se vzpamatoval, zachytil

její dopadající ruce a rychle jí vykroutil dýku z prstů.

Išora se zasténáním klesla na kolena.

„Proklínám tě..." chroptěla z posledních sil. „Kéž bys... chcipl... jako štvané zvíře..."

„Ale hovno," zavrčel Vargan, rozzuřený bolestí. Popadl ji za vlasy, zvrátil její hlavu dozadu a podřízl jí krk, až ostří dýky zaskřípalo o páteř.

Zhroutila se v křečích a záplavě krve. Oči se jí zakalily a z bolesti a temnoty v její mysli na kratičký okamžik vyplula prapodivná vidina.

Zahlédla Koščeje. Nebyl však roztřesený a vyzáblý, jako když ho viděla naposledy. Cválal proti ní na mohutném černém koni, s rozevlátým kožešinovým pláštěm na ramenou. Obličej měl pořád strašidelně bledý a ošklivě zjizvený, ale už z něj nesálala chorobná slabost. Oči mu děsivě žhnuly a sršela z nich nelidská, téměř nadpřirozená síla, stejně jako z celého jeho zjevu. Zuby měl vyceněné a také tím, jak byl přikrčen v sedle, připomínal divoké zvíře nebo možná běsa. Když už byl docela blízko, rozehnal se jednou rukou a Išora si všimla, jak se jeho kostnaté prsty rázem protáhly v silné, dlouhatánské pařáty. Sekl tou děsivou tlapou proti ní a v tu chvíli se dcera mrtvého náčelníka konečně propadla do temnoty.

Z té tmy ji volal hlas. Kupodivu to však nebylo vrčení Azyrena, zloděje duší. Hlas nezněl strašidelně, ale přívětivě, přímo vábivě.

Zjistila, že může vstát a jít, že ji nic nebolí, a tak klidně, vyrovnaně a s hrdě vztyčenou hlavou vykročila za hlasem. Brzy vyšla z temnoty do šera a pak ze stínů do nazelenalého světla, pronikajícího rozechvělými korunami mohutných stromů. A tam, na sluncem zalité mýtině, nestál pochmurný a přísný

Kijamat, svrhávající nehodné duše do krvavé záhrobní řeky, ale nepozemsky krásná, usměvavá mladá dívka, oděná v oslepujícím zlatavém jasu. Išora poznala sluneční dceru Zaráň, k níž se celý život modlila, a v duši se jí najednou rozhostil klid, jaký dosud nepoznala.

Byla doma.

„Občas trpce lituju, že jsem nezůstal doma, v chýši uprostřed dregovičských močálů," bručel Mikula Seljanovič. „A tohle je jedna z takových chvil."

„Docela ti rozumím, brachu," přidal se Danilo Lovčanin. „Taky s láskou vzpomínám, jak jsem se ožralý válel v blátě kyjevských uliček. Teď je to stejné, akorát mě tehdy aspoň hrála medovina, která mi místo krve kolovala v žilách."

„Kéž vám jazyky zdřevění," zavrčel Kolyvan, ale jak se vzápětí ukázalo, nebyla to výčitka vůči jejich malomyslnosti a sklíčeným řečem. „Připomínat v tuhle chvíli medovinu je jako okusovat pečené jehněčí stehýnko před vyhladovělým žebrákem, který nakukuje oknem."

Bohatýři posedávali a postávali pod košatým dubem, který je před neustálým deštěm chránil už jen chabě. Voda si našla cestičky hustým listím a crčela jim v hlasitě zurčících pramíncích rovnou na hlavy a za krky.

„Copak ten liják nikdy neustane?" zavzdychal Ilja, vestoje se opírající o dlouhé kopí. „I u nás, v muromském kraji, na podzim hodně prší, ale tohle už je boží zlomyslnost."

„Kdyby už aspoň támhleten ztichl," kývl Mikula hlavou přes rameno. „Z toho jeho kašlání se mi může rozskočit hlava. V noci jsem nezamhouřil

oka."

„Nechceš mu doufám vyčítat, že je nemocný?" zamračil se na něj Jegor, opřený o vrásčitý kmen. „Je na tom dost zle i bez toho, abychom mu přitěžovali svými nepřátelskými myšlenkami."

„Neplácej, starý brachu, myšlenka nemůže uškodit," odsekl Mikula.

„Ale může," potvrdil Aljoša. „Nepřející myšlenky jsou jako vržená kletba. Slaboučká, ale přece. Volch by ti to potvrdil, kdyby tady... Ehm."

„Kdyby tady s námi byl?" usmál se Seljanovič neradostně. „Ani pro tebe se Volch mezi nás nevrátil? Taký máš pocit, že *támhleten*," opět kývl hlavou k ubohé hromádce pod jedním z dubů, „je někdo cizí?"

„Přestaňte," zavrčel na ně Jegor. „Takovými řečmi vtlukáte klíny do pevného kmene družiny a ten pak nebezpečně praská. Jako by nestačilo, že jsme včera přišli o dobrého chlapa."

Vzpomínka na nebohého Boroveje přiměla bojary, aby se koutkem oka podívali na Divljana. Poločan seděl opodál, shrbený pod pláštěm, tvář schovanou v kapuci. Od smrti svého dvojčete nepromluvil, jen v noci ho slyšeli tiše zpívat. Poločanská pohřební píseň se brzy změnila v přidušené kvílení. Divljan se snažil, aby ho neslyšeli naříkat, ale marně. Bohatýři si ale beztak nemysleli, že by se měl za své slzy stydět. Dobře věděli, že bratři byli jako jedna duše rozdělená do dvou navlas si podobných těl. Poločané se celý život nehnuli jeden od druhého, v boji si navzájem kryli záda, a dokonce i o ženské se vždycky podělili. Do rozhovorů a porad se zapojovali málokdy a většinou si jen něco šeptali mezi sebou. Zato když se zpívala u táboráku píseň, vždycky se přidali, a v boji šli v šiku s

ostatními a dalo se na ně spolehnout.

Jenže teď jeden z nich zahynul a pro toho druhého to byla těžká, bolestivá ztráta, mnohem horší než ztráta nejlepšího přítele, nebo dokonce milovaného dítěte. Divljanovi jako by uřízli polovinu srdce. Bohatýři tušili, že se z toho jen tak lehce nevzpamatuje, ale nezkoušeli ho chlácholit. Když na něj Jegor promluvil, Poločan neodpověděl - dočista se uzavřel sám do sebe. Mikula nad ránem vyslovil domněnku, jestli se mladík ze ztráty dvojčete nepomátl. Ostatní ho hned okřikli, aby takové věci neříkal...

Do ponurého ticha zafrkal Buruško, stojící společně s ostatními bohatýrskými oři, už osedlanými a ověšenými výzbrojí, pod sousedním stromem. Bojaři okamžitě zpozorněli. A když někde v šeru, věstícím rodící se den, začvachtala běžící chodidla, sáhli po zbraních a štítech. I poblíž tábořící Varjagové zneklidněli.

Z deště se však vynořila pouze jedna jediná štíhlá silueta.

„Klid," sklonil Ilja kopí. „To je Samson."

Armén doběhl pod dub a stáhl si z hlavy kapuci. Když večer dorazili do varjažského tábora, Samojlovič hned seskočil z koně, vzal si nůž, luk a toulec se šípy a bez dlouhých řečí odběhl směrem k čeremiskému tábořišti. Celou noc byl na výzvědách.

„Už přicházejí?" zeptal se Bragi Halvorsson, který také postřehl špehův příchod a hned se zvědavě připojil k bohatýrům.

Samson přikývl. „Šikují se do houfů za močálem," ukázal na sever. „Brzy se přebrodí a zaútočí."

Varjažský tábor se rozkládal na mírné vyvýšenině, jejíž úpatí na Bragiho rozkaz naježili

šikmo vsazenými naostřenými kůly. Pod tím nevysokým svahem byl les zatopený vodou z vylitých bočních ramen Rudé řeky. Vznikl tak zrádný močál, který oddělil varjažské a čeremiské pozice.

„Co jsi ještě viděl?" zeptal se Jegor zachmuřeně.

„Nemám dobré zprávy," otřel si Samson nos do rukávu. „Po soumraku se k Varganovi připojili Permané.

„To se dalo čekat, potom co zamordovali Rotavara..."

„...a před půlnocí dorazily další posily ze západu. Nad ústím Kunbyše přebrodivy Rudou řeku a vřele se přivítaly s Varganovými muži."

„To budou Čeremisové ze Suchodolu, od ústí Vetlugy," hádal Bragi Halvorsson.

Ilja se zamračil a přešlápl z nohy na nohu. Ze suchodolské větve Čeremisů pocházel ten čubčí syn Styrwit, který se svou tlupou vyvraždil a vypálil Muromcovo rodné Karačarovo. Ilja ho sice zabil během boje o suwarskou dračí věž, ale i tak ho zprávy o hrdlořezích z povodí Vetlugy píchly u srdce.

„Kolik jich přišlo?"

„Něco přes dvě stě chlapů," odhadoval Samson.

„S nimi a se třemi stovkami Permanů má teď Vargan asi sedm set mužů."

„Jsou ve slušné přesile," poznamenal Jegor.

„Na tom hovno záleží," smrkl Bragi nahlas, vtáhl obsah nosu do úst a vyplivl velký lepkavý hlen. „Zadupeme je do bláta, i kdyby jich bylo tisíc. Věřte mi - za ty tři roky, co jsem vládl v Helgardu nad ústím Oky, jsem tu sebranku od horního toku Itylu dobře poznal. Čeremisové, Muromci, Mokšové, Meščerové – všechno jedna prašivá lesní banda.

Bojují oštěpy, dřevěnými kyji, tisovými luky a sekerami z mizerného, lámavého železa. Štíty mají ze dřeva a volských kůží, pancíře z kostí a vařené kůže. My máme kroužkové suknice, přilby a meče, všechno ze severské oceli, které se nic nevyrovná. Ten močál, kterým se sem mají v úmyslu doplazit, bude ještě před polednem rudý jejich krví a rozsekaným masem."

„Krot' svou nadutost, Halvorssone," zavrčel Ilja, jemuž pohrdavá slova o příslušnících jeho kmene vykřesala vzteklé jiskry v očích. „Vargan je tvrdý a nebezpečný protivník. Nezapomínej, že Čeremisové jsou tady doma. Jsou zvyklí na boj v tomhle kraji a počasí, v bahně a dešti. Nepochybuj o tom, že s sebou mají místní rybáře a lovce, kteří tu rozlitou říční spleť před námi dobře znají. A dokonale těch znalostí využijí. Tu ocel, kterou se tak pyšníš, můžou při troše šikovnosti a lstivosti obrátit proti vám, udělat z ní vaši slabost..."

„Nedávej mi rozumy, Muromče!" odsekl konung. „Já už jsem měl za sebou desítky vítězných bitev a viděl jsem polovinu světa, když tys ještě chromý kulhal po zahnojené vesnici někde v muromské pr..."

„Dost," zakročil Jegor, když viděl, jak Iljovy prsty pevně sevřely ratiště kopí. „Na tohle teď nemáme čas. Ocel je výhoda, ale Muromec má pravdu, Halvorssone. Nesmíme Čeremisy podcenit. Chystej muže. Bitva vypukne co nevidět."

Bragi překousl zlost, beze slova se otočil a začal vydávat rozkazy. V lesním táboře se to hned zahemžilo, zařinčelo železo, zahučely vzrušené hlasy. Varjagové, rozmrzelí z nečinného vysedávání v Bolgaru a teď čerstvě podráždění nepohodou a otravným deštěm, se už nemohli dočkat, až si budou

moci na někom vybit zlost.

A terče pro jejich zuřivost se už blížily. Jen co úsvit přebarvil oblohu nad lesem z černé na šedivou, Iljovy bystré uši v šumění deště zachytily zvuky z močálu.

„Už jdou," řekl, sundal si plášť, nasadil přilbici a na levé předloktí si navlékl popruhy širokého štítu. „Slyším je, jak se k nám brodí."

„Zatím se držte vzadu," přikázal Jegor. „Odražení prvního útoku nechte na Bragiho vlčích. Cítím v kostech, že přijdou další vlny, a pak se budou hodit naše odpočinuté ruce, čerstvě nabroušená ostří a plné toulce. Divljane? Rozuměl jsi?"

Poločan už se nehrbil pod pláštěm. Stál po jejich boku, luk v ruce, šíp nasazený na tětivě. Nedočkavě přešlapoval z nohy na nohu - touha utopit zármutek v divokém krveprolití z něho přímo čišela.

„Slyšíš, Divljane?" zvýšil Jegor hlas, čímž konečně upoutal mladíkovu pozornost. „Soustřed' se, chlapče. Spolkni pomstychtivost, nenech se jí zaslepit a ohlušit. Budeš mít příležitost zabíjet, to ti slibuju, ale zatím šetři šípy. Rozumíš?"

Poločan neochotně, ale poslušně přikývl.

Varjagové už se hrnuli k zábranám z naostřených kůlů dole ve svahu. Skutečně se zdálo, že takovýto ocelový šik nemůže nic prolomit. Bragi vyskočil na koně a metal rozkazy ze sedla. Nedaleko podupávala skupina jezdců pod velením Einara Sigmarssona. Všichni se už nedočkavě vrtěli v sedlech a očividně dychtili po zapojení se do bitvy.

Potom někde za závěsy utkanými z lijáku zatroubil útočný roh. Zněl skoro jako řev nějakého válečného božstva, možná samotného Kuguraka, jehož pozemské vtělení vykřikovalo rozkazy někde na opačné straně močálu.

„První útok, vpřed!“ zařval Vargan, jakmile jeho pobočník sklonil roh a utichající troubení pohltilo šumění deště v korunách stromů. „Naplněte řeku varjažskou krví, ať je hodná svého jména!“

Zhruba dvouseťhlavý houf Čeremisů odhodlaně zahulákal, zabušil oštěpy a sekerami do štítů a pohnul se křížem skrz zaplavený les. Voda sahala do výše kolen, ale muži pokračovali rychle, skákavými kroky, a kalné gejzíry jim stříkaly až nad hlavy.

„Taková škoda, že tady s námi dnes není Tugarin,“ zašklebil se Vargan na své družiníky, tísnící se kolem v sedlech nervózně podupávajících koní. „Byli jste u toho, když zpochybnil mou moc, když lhal, že nejsem skutečný kugurak a že nedokážu ovládat lesní a vodní běsy. Dnes by se přesvědčil, že se mýlil. Protože Varjagové už brzy zjistí, že vkročili do knížectví zlých duchů!“

Družiníci uznale bručeli a kývali hlavami, protože věděli, o čem náčelník mluví.

Ano, už brzy se bude les hemžit širty, keremety, menkvami a všemi možnými druhy zlých démonů.

Oni sami se v ně promění.

A pak začnou jatka.

Ze sychravého lesa přiletěl nejdřív uší drásající pokřik a vzápětí i první šípy a oštěpy. Z močálu se v příboji cákající vody vyřítla záplava divokých mužů. Drápali se vzhůru po břehu, skákali do mezer v řídké palisádě a s řevem se vrhali na Varjagy. Ocel zařinčela o kámen, zazněly první smrtelné výkřiky a vzápětí se nepřátelské houfy srazily naplno. Podél obranné linie se rozlila strašlivá válečná vřava.

Bohatýři nasedli na koně a z výšky sedel se dívali na ten galimatyáš na břehu. Občas některý z nich pozvedl štít, aby odrazil zbloudilý šíp.

„Nerozumím tomu," zabručel Jegor do všeho toho lomozu, křiku a ječení, zatímco mu oči přelétaly po bojišti tam a zase zpátky. „To jsou Čeremisové doopravdy tak hloupí? Nevědí, že takhle neprolomí varjažský šik, ani kdyby jich bylo tisíc? Jen se podívejte, jak se vrhají přímo pod helgardské sekery. Jako kdyby ovce s nadšeným bečením strkaly krky do medvědích tlam."

Výstižněji se to ani říct nedalo. Útočníci neměli nejmenší naděje uspět. Jejich oštěpy, kyje a kladiva se lámaly na okovaných varjažských štítech jako suché klacky. Škrábali se na břeh po tuctech, ba po stovkách, a ve stejných počtech padali zase zpátky do vody, hlavy rozpolcené a těla rozpáraná, až byl svah pod trčícími kůly kluzký mozky a střevy. Varjažský šik se přitom ani nezachvěl, ztráty byly zanedbatelné. Bragiho chlapi odráželi zoufalý útok s divokým, pohrdavým řehotem.

„Tady něco nesedí," přidal se k Jegorovým obavám Ilja. „Vargan se přece od toho zrádného psa Šarzuma musel dozvědět, že víme o jeho plánech na ranní útok. Takže určitě počítal s tím, že se budeme bránit. A navzdory tomu žene své lidi na porážku. Kdyby udělali rychlý, prudký výpad a zase se bleskově stáhli do močálu, tak to pochopím, ale takhle... Co, u samotného Peruna, je tohle za šílený úskok?"

Najednou dole v zatopeném lese zase zatroubil roh. Čeremiský nápor okamžitě ustal - útočníci ustoupili, štíty nad hlavami, a vzápětí se otočili a rozstříkující běžícíma nohama vodu, upalovali zpátky do močálu. Na zkrvaveném břehu nechali ležet skoro stovku mrtvých a raněných.

V tom okamžiku Bragi zadul do vlastního rohu, a když se nižší velitelé tázavě ohlédli, prudce ukázal

dopředu dvoubřitou sekerou.

„Vpřed!“ zařval. „Za nimi! Rozsekejte tu havěť!“

Bohatýři sebou jen trhli. Vyměnili si rychlé pohledy, aby se navzájem přesvědčili, že si svorně myslí totéž.

„Tak, a je to tady,“ ucedil Jegor a pobídl vraníka. „Pochopili jste Varganovu lest? Spolehl se na varjažskou nadutost a nepřepočítal se. Halvorssone! Slyšíš, Halvorssone?!“

Bragi se ohlédl v sedle. Varjagové už ale mezitím poslechli rozkaz - železný šik se prodíral skrz palisádu, skákal do vody a s krvelačným vytím se brodil za Čeremisy, sekaje je do zad a zátylků, bodaje do ledvin.

„Co to vyvádíš, Halvorssone?!“ křičel Jegor, zatímco mířil ke konungovi. „Copak ses dočista pomátl? Držte pozice, braňte břeh! Jestli se pustíte za nimi, dostanou vás!“

Bragi se podíval stranou. „Einare?!“

Loupežník hned pobídl koně blíž. A za ním se pohnulo zhruba patnáct jezdců, které měl na povel. Vklusali mezi konunga a Jegora, který rychle přitáhl uzdu, čelo svraštělé, oči potmělé. Také ostatní Kyjevany zasáhla zlá předtucha a za Svjatogorem zacinkaly postroje svižně se blížících bohatýrských koní.

Družiny se zastavily proti sobě, sledující se navzájem zachmuřenými pohledy.

„Ty pitomče, copak nechápeš, že přesně tohle Vargan chce?“ křičel Jegor a natahoval hlavu, jak se snažil zachytit Bragiho pohled. „Že vás potřebuje vlákat do močálu? Je to past! Zavolej muže zpět, jinak o ně přijdeš!“

„Drž už zobák, šedivče!“ vyletěl na něj Bragi. „Kdo je zvědavý na tvé rozumy? Nebudu tady

vyčkávat na jejich další zoufalé výpady a zabíjet je po troškách. Touhle taktikou jenom chtějí unavit mé chlapce. Nedovolím jim to. Rovnou přejdeme do protiútoků a rázem tu všivou chamrad' rozmetáme po lese! Einare! Vzpomínáš, o čem jsme mluvili před kazaňskou bránou?"

„To se rozumí, konungu," přisvědčil Sigmarsson, načež za pozvednutým štítem sevřel v pravici jílec meče. I když se to snažil udělat nenápadně, Jegorovi jeho pohyb neunikl.

„Myslím, že ta chvíle právě nastala," pronesl Bragi zlověstně. „Protože jak se tak dívám, Kyjevané nám v boji nepomůžou. Postarej se o ně." S těmi slovy helgardský náčelník odvrátil pohled a prudce pobídl koně k palisádě. Vzápětí už sjížděl dolů blátivým svahem a dral se do čela útočících varjažských houfů.

„Halvorssone, stůj!" zařval na něj Jegor a sáhl po Smerti.

Einar zasyčel a rázně vyškubl meč z pochvy. Proti sobě stojící družiny zařvaly a zařinčely ocelí. Divljan nezaváhal - se zlostně vyceněnými zuby pozvedl luk a bleskově vystřelil. Mířil Einarovi pod ohryzek, rovnou mezi nakrátko ostříhané vousy a horní okraj hrudního pancíře. Sigmarsson však předvedl své dravčí instinkty - pohotově pozvedl štít a střela uvázla v dubovém kruhu.

„Do nich!" vykřikl a rozmáchl se mečem.

Jenže v tu chvíli v zatopeném lese zařvaly rohy. Ne jeden, ale tři, čtyři, možná pět, každý z jiné pozice. Jegorovi i Einarovi družiníci zarazili koně a obrátili pohledy k močálu.

Z pětisetlavlého helgardského vojska už byly vidět jen zadní voje, právě seskakující z břehu do vody. Zbytek už se ztratil v deštivém šeru pod

stromy, včetně rychle klusajícího Bragiho.

Ozvěny troubení ještě ani nedozněly, když les naplnilo ječení. Strašlivé, krvelačné ječení ze stovek hrdel. Ve varjažském řevu, který se ozval jako odpověď, bylo víc překvapení než odhodlání a bojovnosti.

Bragi se zmateně rozhlížel a snažil se uklidnit jančícího, vzpínajícího se koně.

Zbytky prvního čeremiského útoku, které Varjagové hnali před sebou, se najednou zastavily, zase se pevně semkly a s novým odhodláním se obrátily proti pronásledovatelům. Současně kolem zahřměly rohy. A v tu chvíli zaplavený les ožil. Z keřů, z košatých korun, ba i z vody pokryté vrstvou napadaného listí se najednou vynořili dosud skrytí nepřátelé. Byly jich stovky, všichni pomazaní blátem, olepení listím a mechem, s větvičkami a rákosím připevněnými na zádech nebo na hlavách. Skoro to vypadalo, jako by se rozhýbaly samotné houštiny a stromy, jako by šedivý les vychrlil na vetřelce své duchy, zemní, vodní i stromové.

Vzápětí se ze všech stran, shora, ze stran i zezadu, sesypaly na Varjagy šípy a oštěpy. Spousta jich uvázla ve štítech nebo se zlomila na pancířích, ale Helgard'ané stejně padali po tuctech. Ve zmatku, v bahně, a hlavně v těžké zbroji se severané najednou stali nešiky, neschopnými účinné obrany. Jakmile ustala lukostřelba, která srazila do vody a do bahna skoro třetinu Bragiho vojska, rohy opět zatroubily a Čeremisové zaútočili muž proti muži. Seskakovali ze stromů, vymršťovali se z vody, někteří se dokonce vynořovali uprostřed varjažských houfů a prudce, překvapivě útočili. Byli mrštní a rychlí, bleskově se vrhali na potácející se a do bahna

zapadající těžkooděnce, otevírali tepny a zase se rychle stahovali, hbitě unikající před zmateně bijícími sekerami a meči.

„K sobě!“ zařval Bragi, odhodil štít rozpolcený oštěpem a pobídl koně doprostřed toho krvavého zmatku. „Srazte se do houfu! Rameno k rameni, štít ke štítu!“

Rozprchlí Varjagové poslechli a rychle couvali za konungovým hlasem.

Čeremisové na ně doráželi jako roj rozzuřených vos. Obklíčení se stahovalo jako smyčka na odsouzencově krku.

Vargan na severním břehu cenil zuby v démonickém úsměvu. Uslyšel zmatený křik Varjagů a přesně věděl, co se děje v deštěm zahaleném lese. Překvapili je; zlomili varjažskou pýchu, nadutost a nekonečnou sebejistotu.

„Jsi skutečný kugurak,“ obrátil se k němu pobočník a ve tváři měl obdiv i bázeň. „Varjagové si určitě myslí, že na ně zaútočil samotný les. Dokonce i sami tví muži věří, že do nich vstoupili zuřiví lesní duchové. Skutečně velíš vojsku běsů, mocný vládce!“

„Já vím,“ zasmál se Vargan štěkavě a tasil meč. „A my k nim patříme. Jsme rozhněvaná síla této země, tohoto lesa, a tak na ně udeříme! Vpřed! Dopřejme Azyrenovi bohatou sklizeň!“

Družina na koních zavyla, zalomozila zbraněmi a vzápětí už za Varganem sjížděla z vyvýšeniny do zatopeného lesa. Zhruba třicet jezdců postupně zrychlovalo. Zkalená voda cákala do výšky, jako by chtěla soupeřit s lijákem útočícím z nebes.

„Bragi má po vojsku,“ odfrkl si Jegor, odvrátil

pohled od smrtelným křikem znějícího lesa a pohlédl na Einara. „Co teď uděláš, zbojníku?“

Sigmarsson vycenil zuby a nadechl se, aby přikázal mužům dokončit, co před chvílí začali.

Jenže v tu chvíli se rázným troubením ohlásil šestý útočný roh. Tentokrát z opačné strany, z jihu, zpoza varjažského tábora. Bohatýři i Einarovi chlapi se zaskočeně ohlédli. Pod stromy se zahemžili přibíhající nepřátelé.

Bojaři i Helgard'ané okamžitě pochopili, že jsou obklíčeni. Čeremiská past sklapla. Ilja bystrým pohledem jen v první vlně napočítal nejméně sto útočníků, a z mokrého porostu se valili další a další.

„Obešli nás!“ vykřikl Mikula Seljanovič a popadl kladivo. „Samsone?!“

„Přisámbohu, nevěděl jsem o nich!“ dušoval se Armén, zvedaje luk. „Museli se vyplížit z čeremiského tábora teprve krátce před úsvitem!“

Jegor a Einar, ještě před chvílí připraveni zkrřížit zbraně, si vyměnili pohledy. A vzápětí oba obrátili koně proti nepřátelům. Svou záležitost dokončí později. Pokud vyvážnou živí ze zkázy, která se na ně právě valila.

„Na ně!“ řval muž uprostřed blížící se masy, klusající na nevysokém grošákovi. „Strhněte je z koní a uřízněte jim hlavy!“

Poznali Šarzuma. Takže útok na varjažský týl dostali na starost Permané.

Divljan nadšeně a zároveň nepřičetně zaječel a pobídl koně proti vrahům svého bratra. Za jízdy střílel z luku, jeden šíp za druhým, zkušeně a přesně jako ten nejlepší kočovnický nájezdník - po každém zadrnčení tětiny padl jeden z útočníků. Z permanského houfu mu vylétly naproti dva oštěpy. Jeden těsně minul samotného Divljana, druhý se

zabodl jeho oři do hrudi. Kůň zařičel a padl na kolena a na hlavu. Poločan napůl vylétl, napůl se vymrštil ze sedla, svalil se do mokré zdupané trávy a šípy se mu vysypaly z toulce. Permané zavyli v touze vrhnout se na něj, jenže v tu chvíli se už kolem dodělávajícího hřebce a otřeseného, vstávajícího Divljana prohnali bohatýři a tvrdě udeřili na pěší mračno.

„Kyjééév!"

Einar a varjažští jezdci se s masou útočníků srazili vzápětí.

„Odiin!"

Ilja v cvalu probodl jednoho z Permanů skrz naskrz, trochu zpomalil, zatímco vezl chlapa na kopí, a pak otočil ratiště a vrazil hrot, který vyčníval umírajícímu ze zad, do dalšího pěšáka. Potom nechal kopí klesnout a zarazil hrot do země, čímž z chrčících mužů vyrobil dva napíchnuté brouky, křečovitě třesoucí končetinami. Vzápětí tasil Gněv a přidal se k nelítostnému sekání do permanských hlav, kterému už se s vervou věnovaly dva tucty jezdců kolem. Vzduchem létaly úlomky prostých přilbic, kusy lebek, slizké chuchvalce mozků, oční bulvy a zuby. Koně se zlostným ržáním kousali a kopali a vydatně pomáhali srážet Permany k zemi. Krev stříkala v takovém množství, že ji liják, přestože už zase hustší a prudší, nestačil smývat. Navzdory snad šestinásobné přesile Permanů to byl více než vyrovnaný boj. V oceli zakutí bohatýři a Varjagové řádili v chabě ozbrojených šicích jako vlci v ovčím košáru.

Divljan padl na jedno koleno k rozsypaným šípům, rychle je jeden po druhém zvedal a vysílal proti přibíhajícím protivníkům. Tětiva bez přestání drnčela. Když k ní Poločan přiložil poslední střelu,

najednou spatřil Šarzuma. Zrádce, jako jediný z Permanů bojující v sedle, se se štěstím probojoval vírem bohatýrské oceli. Divljan zavyl, aby upoutal jeho pozornost. Šarzum k němu sklonil zrak a pobídl grošáka. Poločan, pořád v pokleku, natáhl tětivu až k líci. Novopečený permanský náčelník se rozmáchl oštěpem. Divljan vystřelil.

To, že šíp vnikl Šarzumovi do oka, prolétl mu mozkem a měl ještě dost síly, aby rozlouskl lebku a vyšel na píď ze zátylku, se vlastně nedalo lidským zrakem postřehnout. Zásah byl tak prudký že zrádce doslova zmizel ze sedla, jako by ho odčarovalo přesně vržené kouzlo. V následujícím okamžiku už ležel na zemi za koňským zadkem a v posledních křečích kopal nohama.

Divljan vítězoslavně zaječel, odhodil luk, přeběhl ke svému umírajícímu koníkovi a strhl ze sedla štít. Pozvedl ho právě včas, aby odrazil dopadající sekeru. Zároveň vytrhl z pochvy u boku meč a bodl pod štítem do Permanových slabin. Po mocném trnutí vzhůru se mu k nohám vyvalila střeva. Poločan, proměněný v démona pomsty, vtrhl mezi útočníky a rozdával smrtící seknutí a bodnutí napravo nalevo.

„Probijte se!“ hulákal Jegor, zatímco jeho Smert' drtivě dopadal na permanské hlavy. Vypadalo to, jako by mečem plácal do hladiny obrovské kádě s vínem - pokaždé vycákl mohutný rudý gejzír.

Jenže pěší masa se semkla do půloblouku, pozvedla oštěpy a kopí a začala jezdců, i když urputně sekajících, tlačit zpátky do močálu. Několik koní padlo s rozpáranými břichy nebo zubatými hroty v hrudích. Danilo Lovčanin, Kolyvan Vyhnanec a čtyři Varjagové přišli o koně a museli bojovat opěšalí, tváří v tvář nepřátelům. Také

Einarova družina se ocitla v mimořádně urputném permanském sevření. Dalších pět chlapů bylo postupně svrženo ze sedel a pobodáno oštěpy nebo utlučeno kyji.

Jezdci chtěli nechtě ustupovali. Zabili nebo vážně zranili dobrých padesát Permanů, jenže další stovka se na ně tlačila s nezmenšeným odhodláním. Brzká smrt nového náčelníka na tom nic nezměnila.

Úder těžkým kyjem srazil k zemi dalšího varjažského koně. Jezdec se i s řícíím zvířetem zřítil do permanského houfu. Jegor a Mikula byli blízko, a tak vpadli mezi dorážející nepřátele a údery Smertě a kladiva je rozehnali. Až tehdy Varjaga poznali - byl to Einar. Díky jejich zásahu se vzpamatoval a s pozvednutým štítem ustupoval ke svým druhům. Jegor zkřivil rty a dál si ho nevšímal - do levého stehna ho škrábl dlouhý nůž dalšího Permana. Muž nestihl výpad zopakovat. Schytil to Smertěm do temene, a to, co mu vyrůstalo z krku, rázem ztratilo tvar a podobu lidské hlavy.

Za ním však přibíhal půltucet dalších zuřivců.

„Zpátky!“ změnil Jegor rozkaz. „Ústup!“

„Do močálu!“ zavelel Einar, mávaje zkrvaveným mečem.

„Blázníš?“ štěkl na něj Ilja. „Tam je to ještě horší!“

„Nepřátelé jsou tam rozptýlenější. Probijeme se okrajem bojiště. A tady ty pěšáky voda zpomalí víc než nás!“

„Dolů! Do vody!“ přidal se Jegor.

Einar se štěstím chytil zmateně pobíhajícího koně jednoho ze svých skolených druhů a vyskočil do sedla. I Kolyvan zahlédl prázdné sedlo a popadl koně za ohlávku. Ve třmení pořád byla zaháknutá noha Varjaga probodnutého šípem. Vyhnanec ji jedi-

ným přesným seknutím meče oddělil nad kotníkem. Chodidlo vypadlo z úchytu samo. Kolyvan svižně vysedl na oře. Po několika krocích se sklonil, natáhl ruku a vzápětí už za ním seděl i Danilo Lovčanin.

„Pryč odtud!“ vyřvávali jednohlasně.

Pod dubem na břehu se na nejistých nohou potácel potem zalitý, horečkou roztřesený Koščej. Jeden z Permanů ho zahlédl, vycenil zuby a rozběhl se k němu, mávaje kyjem pobitým bronzovými hroty. V tom zápalu nezaslechl, jak vpravo za ním zadusala kopyta. Iljův Gněv jediným švihem ruku s kyjem usekl. Perman zavyl a zapotácel se. Zleva se přihnál Mikula a úderem kladiva ho poslal k zemi. Z masivní železné hlavice ukápl chuchvalec mozku.

Ilja si přehodil meč do levačky a sklonil se v sedle.

„Rychle, brachu!“

Koščej se z posledních sil zachytil silné ruky. Vedle škubl uzdou Mikula.

„Já ho vezmu!“

Na dohadování nebyl čas. Muromec snadno zvedl vyzáblého muže ze země, podal ho Mikulovi a pomohl mu ho přehodit přes sedlo.

„Vypadněme!“

Pobídli koně. Oři ostatních už sbíhali po kluzkém břehu, proplétali se mezerami v krvi potřísněné palisádě a skákali do mělké vody. Ilja kryl svým druhům ústup, drtivými údery Gněvu srážel k zemi přibíhající Permany. Na břehu, těsně nad povalenými kůly, zastavil Buruška a otočil se v sedle.

„Divljane!“ zakřičel.

Poločan ho neslyšel. Anebo nechtěl slyšet, kdo ví. Zůstal a teď se všude kolem něj hemžili Permané. Divljan už neustupoval ke břehu, rozkročil se a

posekaným štítem a zubatým mečem srážel k zemi jednoho nepřítele za druhým. Útočníci se však na něj nahnuli jako vlci na uštvaného jelena a zakrátko ho zakryli před pohledy unikajících bohatýrů.

„Divljááánnééé!”

Ilja obrátil Buruška s úmyslem cválat Divljanovi na pomoc, ale v tu chvíli Poločan bolestně vykřikl a z té mely vylétla jeho zkrvavená přilbice. Vzápětí mladíkův hlas ztichl, jako když utne.

Muromec tiše, ale ošklivě zanačoval, tahem uzdy otočil koně k močálu a vyrazil za ostatními. Permané už se hrnuli za ním a přitom nenávistně vyli. Lijákem bzučely jejich šípy, ale odrážely se od Iljovy neobyčejné zbroje. Jedna střela se zaryla Buruškově do zadku, jenže statečný koník jen úsečně zaržál, spíš zlostně než bolestně, a běžel dál.

Jezdec a kůň napůl sjeli, napůl sklouzli po kůly naježeném břehu. Kopyta šplouchla do vody. Ilja odbočil doprava za svými druhy, do úzkého volného prostoru mezi bojištěm v močálu a Permany zaplaveným břehem. Zjistil, že se pořádně opozdil. Rychle klusající bohatýři už hodný kus před ním mizeli v lijáku. Buruško to postřehl i sám a bez pobízení zrychlil. Kalná voda stříkala zpod kopyt, na neklidné hladině se převalovaly mrtvoly a šípy, polámaná ratiště a cáry oděvů.

Najednou odněkud zleva, zpoza stromů, zazněl rachot a křik. Poslední zbytky helgardského vojska urputně, i když beznadějně vzdorovaly nepříteli. Ilja přinutil Buruška zpomalit a ohlédl se oním směrem. V tom okamžiku houštinu jen několik sáhů od něj rozrazil jezdec.

Muromce se zmocnil zvláštní pocit.

Ten muž, směřující přímo k němu, byl totiž Bragi Halvorsson.

Za helgardským konungem se brodilo několik přeživších Varjagů. Jenže vzduchem bzučely šípy a oštěpy a muži jeden po druhém padali do vody. Vzápětí se křovím za zády uprchlíků prodrala tlupa zablácených, rozběsněných, nelidsky vyjících Čeremisů. Když uviděli dalšího unikajícího jezdce, rozkřičeli se ještě víc a vložili do luků nové šípy.

„Co stojíš, hlupáku, utíkej!“ zařval Bragi na Muromce.

Hučením lijáku a mlaskáním kopyt zasvištěly šípy. Poslednímu varjažskému pěšákovi se zpod ohryzku vynořil kostěný hrot a muž dopadl do vody, opeření střely trčící ze zátylku. Pod Bragim se zřítíl kůň. Ilja, odrážející střely štítem, zaklel.

A otočil Buruška.

Raz dva byl u umírajícího Halvorssonova koně a bleskově sklouzl ze sedla. Vody zde bylo sotva do půli stehen, ale Bragiho život i tak visel na vlásku - když se jeho šípem zasažený kůň svalil na bok, Halvorssona přimáčkl pod sebou a konung zmizel pod kalnou hladinou. Ted' kolem sebe mlátil rukama, cákal a bublal, vší silou se snažil dostat hlavu nad vodu. Jenže to nešlo - nohu měl přimáčknutou mezi sedlem a dnem močálu. Ilja, pořád se kryjící štítem, rychle přiskočil k hřebci, zabodl Gněv do dna, uvolněnou pravačkou popadl sedlovou hrušku a s temným zavrčením umírající zvíře nadzvedl. Bragi ucítil, že drtivá váha zmizela, a vyplazil se zpod koně. Ilja pustil sedlo, popadl jednu ze zoufale šátrajících rukou a rázně vytáhl Bragiho nad hladinu. Konung lapal po dechu, prskal a dusil se.

Čeremisové přibíhali. Pořád stříleli z luků, házeli oštěpy a vyvalovali oči touhou získat cennou trofej - hlavu varjažského vojevůdce. Ilja se k nim otočil

levým bokem a štítem kryl sebe a zároveň i ve vodě sedícího Bragiho. Kostěné a kamenné hroty odskakovaly od blýskavého kování.

„Odinovy sračky, mám zlomenou nohu!“ skučel Halvorsson.

Jeden z čeremiských šípů se zabodl do Burušкова sedla. Koník zaržál, ale kupodivu nevyrazil na útěk. Namísto toho se zlostným řičením vyrazil proti Čeremisům a vpadl mezi nějakou démon. Polovina z nich popadala do vody. Hrudník jednoho muže zapraskal pod dupajícím kopytem a z jeho úst vytryskla krev.

Ilja, pořád přikrčený za štítem, vyškubl Gněv z bahnitého dna a obořil se na Čeremisy. Do štítu zaduněl oštěp, potom kyj. Ilja naslepo sekl. Stranou odlétlo něco krvavého, zmítajícího se a šíleně vřiskajícího. Muromec sekl znovu, a znovu. Praskaly kosti, přes okraj štítu přšela krev. Najednou zacákala kopyta a mezi Ilju a divochy vtrhl jezdec. Ilja si v první chvíli pomyslel, že se mu na pomoc vrátil nějaký bohatýr. O to větší bylo jeho překvapení, když zahlédl Einara Sigmarssona. Zbojníkův meč začal bez otálení rubat čeremiské hlavy.

„Pomoz Bragimu!“ houkl Einar na Ilju.

Muromec couvl k Halvorssonovi, který mezitím s bolestným skučením vstal, přidržuje se drsného kmene břízy.

„Vdrž, Halvorssone! Vezmu tě na koně! Buruško!“

Koník zaržál a rozběhl se zpátky k Iljovi. Jeho hlas přehlušil sykot ostrého kovu, rozrážejícího vzduch. Ilja až v poslední chvíli koutkem oka zahlédl stín letícího oštěpu a pozvedl proti němu štít.

Jenže zbraň ho o půl sáhu minula. Cílem totiž nebyl on.

Zařinčela ocel. Muromec se ohlédl. Čeremiský oštěp zasáhl Bragiho hrud' s takovou silou, že prorazil pancíř. Železné šupiny s cákáním padaly do vody. Halvorsson zachrčel, zapotácel se a podél kmene břízy se svezl na zadek.

Čeremis, který oštěp hodil, triumfálně vykřikl. Vzápětí jeho hlava i se ztuhlým hrdým úšklebkem odlétla stranou, hladce useknutá Einarovým mečem.

„Kyjééév!" zařval někdo a z lijáku se konečně vyřítily majestátní siluety bohatýrů a zbylých Einarových druhů. Rázným výpadem rozmetali zbylé Čeremisy.

„Muromče, nasedej!" vykřikl Aljoša, očividně rozzlobený sám na sebe, že propásl příležitost oplatit Iljovi někdejší záchranu života. „Dobíhají nás Permané!"

Ilja se sklonil ke klesajícímu Bragimu, vsunul mu dlaň pod zátylek a podržel mu hlavu nad hladinou.

„Dinara..." zachrptěl Halvorsson. Možná chtěl říct něco dalšího, ale zpěnná krev mu zadusila hlas a potřísnila vousy. Zachrčel, trhl sebou v křeči a obrátil oči v sloup. Vzápětí ochabl. Když ho Ilja pustil, obličej helgardského konunga zmizel pod hnědavou, neprůhlednou hladinou. Jen trčící oštěp a rozlévající se krvavá skvrna označovaly místo jeho posledního spočinutí.

Iljovi do ucha netrpělivě zafrkal Buruško. Z lesa už skutečně znělo pokřikování a cákání, ohlašující příchod Permanů. Muromec se otočil a popadl sedlovou hrušku. Jak se vytahoval na věrného koníka, na chvíli zachytil Einarův upřený pohled. V tu chvíli ale nedokázal odhadnout, co lupičův výraz znamená. A na zbytečná slova nebyl čas.

Společně pobídli koně a rychle vyrazili močálem

na východ. Vedl je Samson, který po noční výzvědné výpravě nejlépe znal okolí. Někde v zatopeném lese za nimi doznívaly smrtelné výkřiky helgardských Varjagů. Postupně je však přehlušovalo sborové volání, dunící mokřým porostem nad soutokem Kunbyše a Rudé řeky. „Kugu-rak! Kugu-rak!”

„Kugu-rak! Kugu-rak!”

Vargan s pyšně vztyčenou hlavou a mečem v pevně sevřené pěsti klusal rozbahněným bojištěm. Zpod kopyt jeho koně cákala krvavá voda. Pořádně prořídlí, ale pocitem triumfu prostoupení Čeremisové se scházeli ze všech stran a házeli před náčelníka useknuté varjažské hlavy, které plavaly na hladině a nohy Varganova oře je rozhrnovaly jako napadané listí.

„Kugu-rak, kugu-rak!” hřměli bojovníci a uctivě skláněli hlavy, mnozí si dokonce klekali do kalné vody. A Vargan cítil, že se všechno změnilo. Už se mu neklaněli jen ze strachu. Dnes to byl konečně projev obdivu a úcty. I když měli obrovské ztráty - přišli skoro o polovinu všech mužů - porazili obávané Varjagy a k tomu vítězství je dovedl právě on.

Ano, pomyslel si, když uprostřed rozbahněného, krví omývaného lesa zvedl koně na zadní a prudce vystřelil k nebi ruku s mečem, *dnes jsem se stal skutečným kugurakem. Od dnešního dne jsem pravým vládcem běsů!*

Čeremisové mu provolávali slávu a liják neustával.

Zase se topil v temnotě, děsivé, vlhké, mrazivé. Byl přesvědčen, že musí být zpátky v kobce pod

Kokšagou. Události, které opětovnému pádu do tmy předcházely, se mu v mysli promísily do chaotické změti nejasných, vybledlých obrazů, ale pamatoval si, že boj v deštivém močálu nedopadl dobře. Během následující jízdy neustále upadal do mdlob, jejichž temnotou jen občas probleskl záblesk světla. Tehdy viděl bohatýry, jak se rychlým klusem proplétají bujným, nehostinným lesem. Pak se někteří z nich vyděšeně ohlíželi, nadávali a křičeli něco o blížících se Čeremisech. Vzápětí se rozlehl uši drásající řev, zařinčely zbraně, zaržáli koně, do všudypřítomné mokré šedi vytryskla jasná, zářivá červen. A tehdy se chabé pouto, spojující jeho vědomí s bdělostí a zbytky přičetnosti, nadobro přetrhlo a on klesl do náruče tmy. Něco mu říkalo, že je dostihli a přemohli a jeho odvěkli zpátky do smradlavé temnice. A tentokrát mu tady maso skutečně sleze z kostí, protože už jednoduše nezbyl nikdo, kdo by ho vysvobodil...

Temnota kolem něj divoce vířila a v tom víru se točily a trhaly rudé cáry, jakési obrazové ozvěny krvavých gejzírů, které viděl před definitivním pádem do prázdnoty. Najednou ale tu černo-rudou smršť roztrhlo ohnivé, kmitavé světlo. Snažil se odvrátit zrak, a když se pohnul, všechno ho zabořilo a on uslyšel vlastní zasténání. A ta bolest a hlas, který ho škrábal v krku, jako by se snažil spolknout rezavý prach, mu prozradily, že se konečně probral a že ten oheň je skutečný.

„...a jak jsme tak cvalem stoupali nahoru k věži, jistí si vítězstvím, najednou to černé dračisko vylezlo ze svého staletého vězení, rozprostřelo křídla, rozevřelo chřtán a..."

Nejdřív si uvědomil, že ten hlas nemluví řečí

Čeremisů. Probleskla jím naděje, že možná přece jen není ve sklepě pod Kokšagou. Jak se mu v bolestivých přílivech vracelo vědomí, poznal vypravěče a náhle pochopil, že se jim přece jen podařilo probojovat a uniknout pronásledovatelům.

Zase se pohnul a zachroptěl hlasitěji.

„Podívejte, probírá se!“

„Kdepak, to zase blouzní z horečky...“

„Ale prd, opravdu se probudil. Aha, zkouší otevřít oči!“

Zaslechl dusot nohou, vzrušený šum hlasů, viděl tmavé stíny na pozadí neklidného světla z ohniště. Skláněli se k němu, podepírali mu hlavu, svlažovali ústa čerstvou vodou a otírali mu zpocené čelo.

„Díky bohům, že už tak nehoří,“ řekl někdo.

„Horečka ustupuje.“

„No sláva!“ opáčil ten, jehož vyprávění o suwarském drakovi tak nešetrně přerušili. „Už bylo věru načase.“

Pršet přestalo už včera ráno, ale země i přesto pořád dýchala vlhkostí, a kamkoli člověk šlápl, čvachtalo mu pod nohama. Muromci to ale nepřekáželo. Až se vrátí do srubu v lesním úvalu, kde družina našla útočiště, natáhne si nohy k ohni a boty raz dva uschnou.

Vyšel po louce až k okraji smrkového lesa výše na svahu, odkud se mu otevřel výhled na západ. Nad nedozírným, jednolitým, hustým lesním kobercem už houstl soumrak, ale roztrhané mraky, otírající se o vzdálený obzor, byly ještě ohnivě rudé od zapadajícího slunce. Vypadaly skoro jako krvavá mlha, vznášející se nad nedávným bojištěm. Samozřejmě, něco takového nebylo možné. Zbraně u Rudé řeky utichly už před čtyřmi dny a krev

zničeného varjažského vojska dávno odtekla na jih do Itylu...

Ilja obrátil pohled k lesu.

„Einare?“ zavolal tlumeně.

„Tady jsem, Muromče,“ ozvalo se ze stínu pod stromy.

Sigmarsson seděl na natažené kožešině mezi vyčnívajícími kořeny mohutného smrku a o rameno měl opřeno dlouhé kopí. Na pahýlu ulomené větve kousek nad ním visel roh - aby strážce mohl okamžitě varovně zatroubit, kdyby postřehl blížící se nebezpečí.

„Tady máš, najez se,“ přikročil k němu Ilja a natáhl ruku s prostou dřevěnou miskou.

„Srňčí? S houbami?“ začichal Varjag. „Myslel jsem, že jsme ráno vyjedli kotlík až do dna.“

„Věru vyjedli, prsty vytřeli a někteří i vylízali. Tohle je nová várka. Aljoša a Samson byli celý den na lovu a lesní duchové k nim byli přejícní.“

„Ach tak.“ Einar si přiložil okraj misky k ústům a srkal horkou polévku. Kusy šlachovitého masa a měkké plátky hříbků vybíral prsty, nedočkavě je strkal do úst a mlaskavě žvýkal.

„Nic mimořádného?“ rozhlédl se Ilja.

„Nic. Jenom těsně před soumrakem zabekal v lese támhle pod kopcem srnec.“

„V noci se ochladilo, začala říje...“

„Já vím. Ale v první chvíli jsem se polekal, že přišli Čeremisové s loveckými psy. Že nás vyčenichali. Jenže vzápětí mi došlo, že to není možné. Ten prokletý liják nás nakonec zachránil - spláchl za námi všechny stopy. Jak otisky kopyt v blátě, tak pachy...“

„Doufejme, že ano. Protože Vargan se už určitě ptá, co je s těmi dvěma tucty jezdců, které za námi

vyslal."

Ve tmě se zaleskly Einarovy vyceněné zuby. „Ani ty už nenajdou. Každou mrtvolu jsme zatížili balvanem. Zůstanou na dně jezera, dokud je ryby neoberou na kost... U Thora, byla to dobrá potyčka."

„Dobrá..." Ilja se na chvíli odmlčel, jako by nechtěl Einara rušit při jídle. Pak dodal: „Mrzí mě, že jsi u jezera přišel o své poslední druhy. Vypadá to, že jsi z celého varjažského vojska zůstal jen ty sám..."

„Určitě přežili i další," zabručel Sigmarsson ponuře. „Rozprchli se po lesích a Čeremisové je teď loví. Tak jako nás."

„Poslyš, Einare..."

„No?"

„Trápí mě otázka, proč jste to vlastně udělali. Myslím tam u jezera, to ráno po bitvě. Zatímco jsme my ostatní cválali co nejrychleji dál, vy tři jste se najednou obrátili a zkřížili Čeremisům cestu. Než jsme si všimli, že jste se schválně opozdili, a vrátili jsme se vám na pomoc, vzdoroval jsi přesile už jen ty sám..."

Einar pokrčil rameny a vysrkl zbytek polévky. „Tak jako tak už nám dýchali na krky a ještě toho dne by nás dostali. A mě najednou omrzelo utíkat. Zastavil jsem koně a zeptal se chlapů, jestli chtějí zemřít jako zajíci, nebo jako vlci. Nemusím ti říkat, co mi odpověděli."

„Ne, to nemusíš. Učím se rozumět varjažské nátuře. Jenom se divím, že... pochop... celé to vypadá, že jste se za nás obětovali. Den předtím jsme tam na břehu močálu na sebe vytahovali zbraně a nebýt permanského útoku, asi bychom se navzájem ošklivě posekali. A ty najednou uděláš něco, co Kyjevanům, nám všem, možná zachránilo

životy. To mi nejde do hlavy."

„Ani mně ne," zachechtal se Einar skřípavě, nevesele. „Možná jsem si v tu chvíli vzpomněl, jak ses ty vrátil k ležícímu Bragimu a vlastním štítem jsi od něj odrážel čeremiské střely. Ty dokážeš vysvětlit, jaké pohnutky tě k tomu dohnaly?"

„Ne," přiznal Ilja upřímně. „Ale... v bitvě se to tak občas prostě vyvrbí."

„Přesně tak. V boji se můžou věci zvrtnout. Tváří v tvář skutečnému nepříteli si uvědomíš, že tvůj spor o nějakou ženskou ti nestojí za to, abys svého soka nechal potupně se utopit pod chcípajícím koněm. Anebo pochopíš, že tvá touha po pomstě díky novým zkušenostem úplně ztratila smysl. I ta nejrozpálenější krev jednou vychladne. A chlap začne uvažovat rozumně. Postihla nás pořádná patálie. Nás všechny. Trčíme někde v lesích uprostřed nepřátelského území a ať se pohneme kterýmkoli směrem, hrozí nám dopadení a smrt. Nemá cenu, abychom si to ještě více ztěžovali nějakými starými spory."

„Rozumná řeč," připustil Ilja zadumaně. „Řekni, co máš vlastně v úmyslu? Zůstaneš s námi? Přidáš se k družině?"

„Slyšel jsem, co máte v plánu. Jen co se ten nemocný chlap, ten... jak se to..."

„Koščeť."

„Jo. Divné jméno... Až se probere z horečky, vyrazíte na sever. To znamená ještě hlouběji do nepřátelské tlamy, vlastně přímo do jejího chřtánu. Pokusíte se projet povodím Rudé řeky, které se teď hemží čeremiskými hrdlořezy jako mršina červy. Opatrně proklouznete kolem Kokšagy a pojedete dál do ponurých čudských lesů, kde chcete bojovat s čaroději, draky a jinými potvory ze zkazek."

Ilja se musel syčivě zasmát. „Asi to nezní moc lákavě. Ani příčetně.“

„To teda ne,“ zašklebil se Einar, zatímco vybíral z misky poslední přilepené houby. „Ale určitě to bude velkolepá zábava. A kromě toho, slyšel jsem ty příběhy o velké zlaté modle uprostřed čudských lesů, i o ostrově Bujanu, na němž se tyčí Alatyr, obrovský jednolitý kus jantaru. Chamtivého varjažského loupežníka, jako jsem já, by něco takového mělo neodolatelně lákat. A taky to je silné pokušení, přiznávám. Jenže odpověď na tvoji otázku je i tak *ne*, Muromče.“

„Uhm. Takže pojedeš vlastní cestou?“

„Ano. Dluh za Bragiho jsem vám dostatečně splatil tam u jezera. A rány se mi už jakž takž zahojily. Myslím, že už zítra ráno nasednu na koně a pojedu zpátky na západ, k Rudé řece...“

„Hledat roztroušené zbytky varjažského vojska, je to tak?“

„Přesně tak. Ti muži mě teď potřebují víc než vy. Pojedu podél řeky na jih a cestou budu sbírat uprchlíky. Určitě na nějaké narazím, modlím se za to ke všem ásgardským bohům. Ale nejdůležitější je varovat varjažské tábory u Itylu. Čeremisové jsou teď na koni, mohli by si usmyslet, že potáhnou až k Dlouhé řece, vydrancují kupecké osady a ovládnou břehy až dolů po Kazaň. Pokusím se lidi v povodí včas varovat.“

„Chápu,“ přikývl Ilja. „I když, abych řekl pravdu, zase mě překvapuješ. Nečekal bych tak odvážné, ne-li přímo šlechetné úmysly od... obyčejného... Vždyť víš.“

„Od loupežníka?“ ušklíbl se Einar pod vousy a vrátil Iljovi misku. „Všichni jsme lupiči, Muromče. Co myslíš, co děláme uprostřed cizí země, se

zkrvavenými meči v rukou? Nemysli si, že jsi lepší než já."

„Nemyslím. Opravdu ne." Ilja vzal prázdnou misku. „Takže ráno odjíždíš."

„Hned po rozbřesku."

„Předpokládám, že nemáš v úmyslu se s nikým objímat a ronit slzy," zvedl Muromec koutek úst. „Tak se s tebou asi rozloučím raději hned."

Einar se podíval na podávanou ruku, jako by váhal, jestli to gesto má přijmout, ale pak Iljovu dlaň pevně sevřel.

„Hodně štěstí, Sigmarssone. Možná se ještě někdy setkáme. Snad to bude za příznivějších okolností. Nechť tě bohové ochraňují."

„I tebe, Muromče. Vás všechny. Protože kdo ví, jestli moc bohů sahá až tam daleko na sever, do odlehlých lesů. Může být, že tam vládnou jenom běsi."

„Všude jsou nějakí bohové, brachu. V démony se mění, až když je my smrtelníci rozzlobíme. A tomu se budeme snažit vyhnout."

„Čtyři dny," zachroptěl Košcej a usrkl z prosté misky, kterou mu Mikula pravidelně přikládal k ústům. „Tolik... ztraceného času..."

„Už jsi měl duši na jazyku, brachu," přistoupil Jegor blíž. Viditelně kulhal a stehno měl omotané dlouhým pruhem plátna. „Kdybychom cválali dál, už bys žral lesní hlínu. Tomu bys dal přednost? Naštěstí jsme setřásli Čeremisy a našli tenhle opuštěný lovecký srub. Nemysli si, i my jsme si potřebovali odpočinout, vylízat se ze zranění a promyslet si, co dál. Možná si na to nevzpomínáš, ale válečná výprava proti Varganovi nedopadla zrovna dobře."

„Přesněji řečeno," podotkl Mikula a zase pomohl nemocnému loknout si polévky, „skončila pohromou. Helgardské vojsko bylo rozprášeno a vyhubeno, včetně samotného Bragiho. Takový výprask nikdo nečekal."

„Takže povodí Rudé řeky mají pořád pod dohledem Čeremisové," pokračoval Jegor. „Cestovat touhle zemí na půlnoční stranu znamená každý den se vystavovat smrtelnému nebezpečí. Měli bychom si dobře rozmyslet, co podnikneme dál."

„Co... to znamená?" rozkašlal se Košcej. Chvilí to trvalo, než ho záchvat přešel. „Že se bojíte... jet na sever?"

„Strach s tím nemá nic společného. Jde o smysl toho všeho."

Košcej prudce vzhlédl. „Takže podle tebe nemá... cesta na sever smysl?" zaútočil, a i když měl pořád slabý hlas, zřetelně v něm slyšeli varování, ba přímo hrozbu. „Myslíš, že je zbytečné... pronásledovat Tugarina? Myslel jsem, že tohle jsme si už... vyjasnili. Ten čubčí syn je schopen..."

„Moc dobře víme, čeho je Tugarin schopen," přerušil ho Mikula ostře. „Nemusíš nám pořád dávat rozumy jako malým klukům. Uvědomujeme si tu hrozbu a uděláme všechno pro to, abychom Drakovičovi zkřížili plány. Jenže tadyhle stařík má pravdu. Je potřeba rozumně zvážit naše možnosti."

„Hlavně bychom si měli položit otázku," uvažoval nahlas Kolyvan, „jestli ještě vlastně můžeme Tugarinovi v čemkoli zabránit. Má obrovský náskok. Navíc netušíme, kam má přesně namířeno. Už ho určitě nevystopujeme."

„Taky stojí za úvahu," přidal se Aljoša, „jestli jinde nebudeme užitečnější. Co když se Čeremisové, osmelení vítězstvím, pohnou na jih a začnou

drancovat povodí Itylu? Neměli bychom..."

„Neměli," přerušil ho Ilja, který právě prošel vrzajícími dveřmi do srubu. „Einar ráno odjíždí na západ a u Rudé řeky odbočí na jih. Pojede k Itylu a všechny varuje, slíbil to."

„Slíbil?" ušklíbl se Aljoša. „Ten varjažský loupežník, jehož hlavu by bez Bragiho orodování dávno klovaly vrány na bolgarských hradbách? Ty věříš jeho slibu?"

„Věřím," řekl Ilja tónem, který ukončil další spory ohledně Einarovy důvěryhodnosti. „A nepochybuju ani o tom, že dokážeme vyčenichat Tugarina. Někdo jako on se jen tak nevytratí. Deště smyjí jeho stopy, ale ne jeho skutky."

„Takže ty jsi pro, abychom se drželi původního plánu a opravdu jeli na sever?" zeptal se Jegor vážně, s evidentním zájmem o Iljův názor.

„Rozhodně." Muromec se sklonil ke kotlíku nad ohništěm a nabral si do Einarem vyprázdněné misky zbytek srnčí polévky. „Jestli se tady Košcej obává právem, a já mu v tomhle věřím, tak jsou Tugarinovy úmysly neslýchaně nebezpečné. Nesmíme vůbec váhat, jestli za ním jet, nebo ne. Možná je na našich bedrech nejen budoucí osud Bulharska, ale také samotného Kyjeva."

Bohatýři začali bručet, většinou nesouhlasně nebo pochybovačně. Jen Jegor, během Iljových slov hluboce zamyšlený a až hrozivě zachmuřený, se najednou dunivě, nevesele zasmál a zavrtěl hlavou. Zmlkli a tázavě se na něj zadívali.

„Slyšíte ho?" chechtal se a ukazoval na Ilju, který se posadil na špalek a pustil se do jídla. „Je nejmladším přírůstkem do družiny, vlastně ještě úplný zelenáč, a přitom jako jediný z vás uvažuje jako pravý bohatýr!"

„Jak to myslíš, u Velesova zadku?" zabručel Mikula. „Vzletné mladické žvásty sotva kdy byly znakem chlapského postoje!"

„Jak by ne, brachu? Vždyť o tom celé to rozhodnutí, před kterým stojíme, je. Bylo nám svěřeno poslání. Ano, je nebezpečnější než cokoli, čeho jsme se doted' účastnili, dokonce nebezpečnější než útok na suwarskou dračí věž. Od začátku jsme věděli, že splnění toho úkolu je navýsost důležité, že Tugarin je nepřítel, který musí být odstraněn. Ted' ale začínáme pochybovat, vzdychat a naříkat jako staré báby s bolavými klouby. Chceme couvnout. Maskujeme to zdánlivě rozumnými námitkami, ale ve skutečnosti jsou za tím jen sobecké a slabošské pohnutky. Jednoduše máme plné zuby těchhle deštivých, nehostinných lesů, mizerné stravy, zimy a zdejších smradlavých divochů, kteří číhají jen na to, aby nám vyrvali srdce. Chtěli bychom se vrátit do Bolgaru, do pohodlí palácových komnat, ke džbánům vína, pečeným labutím a přítulným divoženkám z emírova harému. Je to hanba, bratři! Hanba, že uvažujeme takhle. Nenastoupili jsme do knížecí služby, abychom si váleli zadky v polštářích a vykrmovali si břicha. Jsme bohatýři, výkvět kyjevského vojska, a nesmíme myslet na vlastní prospěch. Důležité je jen ono vyšší poslání, tedy boj s nepřáteli Kyjeva a našeho gosudara, velkoknížete Svjatoslava. Varuju tě, Danilo!" pohlédl Svjatogor koutkem oka na Lovčanina. „Jestli k tomu ted' utrousíš něco posměšného nebo uštěpačného, dostaneš ode mě takovou ránu do palice, že se probereš až ráno!"

Danilo poznal, že to Jegor myslí vážně, a rychle zavřel otevírající se ústa.

„Když jsme byli mladší," otočil se Svjatogor k

ostatním, „taky jsme uvažovali jako Ilja. V něco jsme věřili. Tohle je chvíle, kdy bychom si na to měli vzpomenout. Na podstatu bohatýrského údělu. Je to zkouška, bratři, a my v ní musíme obstát. Mávneme rukama a stáhneme ocasy, anebo se vzchopíme, pojedeme a znásobíme slávu Kyjeva i naší družiny?”

Bojaři zamračeně mlčeli, ale bylo to dobré znamení, protože prozrazovalo jejich hluboké zamyšlení. Jegorova slova je skutečně zahanbila.

„Je ale pravda,” pohlédl vůdce družiny na Koščeje, „že se před tou strastiplnou a nevýslovně nebezpečnou výpravou musíme dát dohromady. Všichni, jak tady jsme. Až když budeme zdraví, silní a připravení, vyrazíme.”

„Ale Tugarin zatím...”

„Já vím, Koščeji, já vím. To je ale bohužel riziko, které musíme podstoupit. Lepší je dorazit do cíle později a poprat se s důsledky zpoždění, než nedojet vůbec.”

Mikula vzhlédl. „Óóó, jaké ponaučení. To jsi pochytil v té cařihradské škole, kde učí přemýšlet?”

„Dostaneš jednu po tlamě, Seljanoviči, a ty posměšky tě přejdou. Koščeji? Tak co? Souhlasíš s takovým plánem?”

„Mám na vybranou?”

„To vskutku nemáš.”

„Pak ať je po vašem... Ale pamatujte, že jsem vás varoval...”

„A ty věř tomu, že tvé zlé předtuchy nebereme na lehkou váhu. A teď si lehni a spi, ať se co nejdříve uzdravíš a zesílíš. Ani my v téhle zblešené čeremiské díře nechceme trčet navěky.”

Nad ránem začalo mrholit, a než se rozednilo, v korunách stromů zase zašuměl déšť. Ze srubu,

krčícího se v houštinách někde v divočině mezi řekami Jušut a Kunbyš, se rozlévala do šera záře ohně a neveselý zpěv Mikuly Seljanoviče.

*„Temnoty temné
zastřely mi zrak,
vlásky moje věrné,
či snad bouřný mrak?“*

Bohatýři posedávali kolem ohniště, rameno na rameni, hlavy svěšené, každý ponořen do vlastních myšlenek. Mlčky vzpomínali na Divljana a na Boroveje a postupně se v myslích vraceli k dalším blízkým, kteří se odebrali k bohům. Každý z nich někoho ztratil. Suchan a Danilo mysleli na své nebohé ženy a děti. Kolyvan trpce vzpomínal na bratra, zabitého v násilnickém, chlastem vyvolaném záchvatu. Jegor Svjatogor se v duchu zatoulal ke kyjevské kněžně Helze, do dob, kdy v nich láska ještě probouzela mladickou vášeň. Samson hnal stádečko ovcí po zelených svazích Kavkazu, poháněl je proutkem společně se svou milou - bylo to dávno předtím, než ji arabští nájezdníci odvěkli do otroctví někam k Bagdádu. Aljoša zase viděl pobité Uliče po prohrané bitvě se Sveneldovými Rusy, včetně svých bratrů. A Ilja ztrápeně myslel na Dinaru, která někde dole na břehu Itylu sní o milovaném Bragim a netuší, že její dítě se narodí jako poloviční sirotek. A vzpomněl si i na rodné ve vypáleném Karačarovu, hlavně na nebohou matičku...

Jen Košcej nevzpomínal. Minulost pro něj ztratila význam. Horečnatě dumal o věcech, které přijdou, a ptal se, co mu přinesou. Definitivní pád do temnoty, nebo návrat na světlo? Byl připraven na cokoli, protože věděl, že mu to předurčili bohové.

„Ani mrak temný,

*ani milé vlas,
jen křídlo havraní
a nevlídný hlas.*

*Hlas krutý v zobáku,
co klová očička,
leží v poli s'atá
moje hlavička."*

KNIHA TŘETÍ:

Matka hadů

KAPITOLA ŠESTÁ

Zlatá baba

Když se kousek před nimi ozvalo hlasité mokré plácnutí, Aljoša se polekaně přihrčil a luk, který do této chvíle nesl volně, i když se založeným šípem, tichounce zavrzel pod tahem napínané tětiny.

„Klid," ušklíbl se Ilja, i když i on v prvním okamžiku stáhl hlavu mezi ramena. „To bude jen bobr."

„Bobr? Určitě?"

„Určitě. Podívej, támhle nechal stopu." Aljoša se ohlédl ve směru Muromcova kývnutí a všiml si v houštině čerstvého pařezu, ohlodaného do skoro dokonalé špičky. Zemi kolem pokrývala vrstva velkých třísek, vytrhaných silnými hlodáky.

„To mě podrž," podivil se Aljoša. Jelikož pocházel z kmene Uličů, který sídlil ve stepních oblastech na dolním toku Slavutiče, něco podobného viděl poprvé v životě. „Myslel jsem, že bobr je jenom něco jako přerostlá krysa. A ty mi tvrdíš, že ohlodal tenhle strom? Ten kmen je silný snad dvě pídě..."

„Bobr takový strom pošle k zemi za jedinou noc. Je to hodně usilovný tvor," poučoval ho Ilja. „A velmi opatrný. Má takový směšný plochý ocas, a

když zahlédne blížící se nebezpečí, hlasitě jím plácá o vodní hladinu. To byl ten zvuk, který jsme slyšeli. Výstraha pro ostatní zvířata."

Mladí bohatýři prošli kolem ohlodaného kmene a prodrali se hustým porostem, rozčísnutým padlým kmenem. Ten už byl zbaven skoro všech větví - snaživí tvorové je odtáhli a použili na stavbu své nory. Tu Ilja a Aljoša zahlédli vzápětí, když vyšli z houští na břeh nevelké říčky.

„Ať se propadnu," vyvalil oči kněžic. „Tohle postavili ti hlodavci? Vždyť je to hotová hráz!"

Ulič nepřeháněl. Říčku přehrazovala masivní stavba z pečlivě propletených větví. Úzké skalnaté koryto díky ní zmizelo pod vodnatým jezírkem, v němž mohla vynalézavá zvířata pohodlně plavat, pracovat a rozmnožovat se.

„Co kdybychom jednoho z nich ulovili?" napadlo Aljošu. „Když dokážou skolit tak obrovský strom, určitě jsou to pořádně velké potvory..."

„Jsou. Někdy váží i tři pudy," připustil Ilja. „Ale pořádně bychom se zapotili, než bychom chytili aspoň jednoho z nich. Všichni teď zalezli do doupěte. A to má vchod pod hladinou. Větve jsou propletené tak, že odolají i dotěrnému medvědovi. Dostaneš se dovnitř jen s pomocí dobře nabroušené sekery, a to za tu námahu nestojí. Pojďme lovit ryby."

Obcházel bobří přehradu a pátrali zraky pod vlnící se hladinou. Ano, míhaly se tam rychlé stíny.

„Jak tě tak poslouchám, v lesních tvorech se vyznáš," poznamenal Aljoša. „A vůbec, na člověka, kterého bratři našli někde v odlehlých muromských lesích, jsi bystrá hlava. Všímám si toho už od chvíle, co se známe. Víš hodně o krajích, které jsi nikdy sám nenavštívil, znáš spoustu starých příběhů,

ovládáš řeč Varjagů i slavutičských kmenů. Řekni, kde se to v tobě vzalo?"

„Co já vím?" pokrčil Ilja rameny, trochu v rozpacích. „Možná je to tím, že jsem byl až donedávna mrzák. Nevěnoval jsem se kratochvílím jako jiní junáci, neběhal jsem za děvčaty, nezúčastňoval se honů - i když jsem chtěl, to mi můžeš věřit. Namísto toho jsem se pozorně díval a naslouchal. Povodím Oky často putovali cizí kupci, kyjevští, chazarští, ba dokonce i arabští. Ani Karačarovo neobcházeli. A často zavítali k matce, proslulé vědmě, pro věštbu nebo nějaký zázračný lék, někdy i pro potěchu těla. A já jsem poslouchal jejich příběhy o cizích krajích, učil se jejich slovům... Nejsem žádný mudrc, Aljošo. Mám jen dobrou paměť, to je všechno... Hele, támhle u toho kamene! Viděl jsi ji?"

„Viděl. Hlavatka. A pořádně velká, aspoň půl pudu, byla by na večeři pro všechny. Zkusíš ji ulovit?"

„To bychom asi zůstali o hladu," zachechtal se Muromec. „S lukem mi to pořád kdovíjak nejde.

„Ale jdi, k čemu ta skromnost? Od chvíle, co tě cvičím, ses viditelně zlepšil. A máš ten svůj skvostný luk, který nikdo jiný nedokáže napnout. Viděl jsem, jak jsi s ním v lese za Kokšagou skolil toho čeremiského zvěda, co se zkusil schovat za vlastním koněm. Střela prolétla skrz zvíře a ještě měla dost síly, aby probodla i chlapa..."

„Dobrý luk ještě nedělá dobrého střelce. A ten zásah byla spíš náhoda. Lovíš ty, a basta."

„Jak chceš." Aljošu to očividně potěšilo. Dělal mu dobře, když Ilja uznal, že je v něčem lepší. Od chvíle, kdy Muromec zachránil Aljošu před krvelačnými divoženkami a na vlastních zádech ho

vynesl z temnice v lesích u Mokše, Kněžic se mu snažil ten dluh splatit. Jenže se mu to vůbec nedařilo. Právě naopak - v Suwaru zase zachránil Ilja jeho a nedávnou příležitost během útěku před Čeremisy Aljoša trestuhodně propásl. Proto se pořád držel v Muromcově blízkosti a čekal na další příležitost. Zároveň se vedle něj cítil trochu jako mladší bratr, kterého musí starší sourozenec neustále tahat z nějaké šlamastyky. Proto tak rád učil Ilju střílet z luku - tehdy měl totiž navrch on, tehdy mohl poroučet a cítit se tak rovnocenně. I proto mu občas Ilja záměrně zvedal sebevědomí - přesně jako teď.

Aljoša se rozkročil s pravou nohou na břehu a levou na kameni, vyčnívajícím nad hladinu. Znehybněl a zamířil lukem do vody pod sebou. Hrot šípu cenil hrozivé zpětné háčky. Ve třetině násadky měl přivázaný dlouhý motouz, jehož druhý konec Aljoša podal Iljovi.

Čekali; napětím a soustředěním zadržovali dech. Pak se kolem kamene pod Uličovým chodidlem konečně zavlhl tmavý obrys.

„To je ona," sykl Ilja a pevněji sevřel prostý vlasec.

Aljoša si olízl rty a pomalu natáhl tětivu až k líci. Ryba proplula přímo pod ním, čeříc vodu velkým ocasem.

„Ted', " zašeptal Muromec.

Ulič váhal, pečlivě mířil, mhouře oči.

„No tak, Kněžici! Uteče ti..."

Prsty prudce pustily tětivu. Rohovinová ramena skládaného luku se vymrštila a šíp s úsečným šplouchnutím zmizel ve vodě. Ryba se zazmítala, ocas prudce zvrátil hladinu, voda vystříkla.

„Drž ji, Iljo, drž ji!" vykřikl Aljoša a seskočil na břeh.

„Držím!“ Provaz se okamžitě napjal - hlavatka se pokoušela odplavat do hlubší vody. Marně. Muromec s vítězoslavně vyceněnými zuby zatáhl. Kořist se zasmíkala ještě víc, v cákající vodě se začervenala krev. Násadka šípu však byla z dobrého dřeva, motouz z kvalitního lnu a zpětné háčky se zasekly pevně. Ilja beze spěchu, s občasným popuštěním vlasce jako zkušený rybář, vytahoval rybu na břeh. Jen co zaplácala ocasem mezi kameny na břehu, Aljoša vyškubl od opasku sekeru a udeřil ji tupým koncem hlavice po hlavě, až to hlasitě křuplo.

„Bude rybí polévka,“ radoval se Ulič, zvedaje chvějící se úlovek. „Podívej se, je to vážně kus! Jako Mikulovo předloktí...“ Aljoša vzhlédl a okamžitě ztichl. Ilja se totiž díval jiným směrem, někam proti proudu říčky nad bobří přehradou. Ulič ani nemusel postřehnout neklid v Muromcových očích - stačilo mu vidět, jak jeho levačka zvedá tuhý luk a pravačka šátrá v toulci se šípy.

„Co je?“ odhodil rybu na břeh a taky se chopil luku.

„Něco tam je,“ šeptl Ilja a založil na tětivu šíp. „Bobři neplácali ocasy ze strachu před námi. Větrili něco jiného. Nebezpečnějšího.“

To už Aljoša zaslechl v porostu nad říčkou šustot. Vzápětí se ozvalo bručení a z houštin zhruba dvanáct kroků od nich se vyvalilo něco podsaditého, huňatého, a hlavně nemotorného. Nemotorného jako každé mládě pod sluncem.

„Medvídek!“ zasmál se Aljoša a sklonil luk. „Takhle nás vylekat, chlupáči malý...“

„Mlč, pitomče,“ zavrčel Ilja a neklid v jeho obličeji se ještě prohloubil. Uši se mu skoro chvěly, jak úporně lovil zvuky z lesa. „Kde je medvídě, tam

je i medvědice. A ve zdejších lesích nepotkáš nic nebezpečnějšího než medvědici, bránící své mládě."

Sotva to dořekl, ze stínu pod stromy se ozvalo mručení. Nebylo ale milé a bezstarostné jako hlas mláděte. Právě naopak - zaznívala z něj smrtelná hrozba.

Ilja ztuhl a pomalu otočil hlavu. V keřích jen pár kroků od nich se zlověstně blýskaly dravčí oči. Když se podívali lépe, spatřili tmavou, úctyhodně rozložitou siluetu, které ty oči patřily. Kolébala se ze strany na stranu, jako by se připravovala prudce vyrazit. Muromec naprázdno polkl. V rodné vesnici v něm zakořenilo hodně pověr - jedna z nich tvrdila, že každý medvěd je ztělesněním zlého boha Erlika, vládce záhrobí a lovce duší.

„Všichni svatí, chraňte nás..." zachraptěl Aljoša a vyděšeně couvl. Vstoupil do vody a cáknutí zaznělo v napjatém tichu jako hrom.

„Ani se nehni," sykl Ilja. Přestože jinak na podobné báchorky nedal, teď mu něco našeptávalo, že skutečně stojí tváří v tvář samotnému vládci běsů. Jak jinak se mohl dospělý medvěd nehlučně příkrást tak blízko k nim? Iljovy bystré uši by pohyb obrovského těla v hustém lese určitě zachytily. Muselo v tom být něco nepřirozeného...

Obrovitý tvor se zatím nehýbal z místa, jen je pozoroval. Slyšeli temné vrčení, prodírající se skrz masivní tesáky. Zato malé medvídě, hloupoučké a úplně důvěřivé, vyrazilo podél břehu přímo k nim.

„Nechod' sem!" kňučel Aljoša skrz jektající zuby. „Slyšíš, hlavo ušatá? Huš! Vrať se do lesa a maminku si vezmi s sebou!"

Medvídek samozřejmě nerozuměl a neposlechl, kolébal se přímo k nim. Výhružné vrčení medvědice zesílilo. Majestátní stín v houštině se pohnul, pod

těžkými tlapami zapraskaly větvičky, drápy hrozivě zaškrábaly.

„Nehýbej se, Iljo," procedil Aljoša skrz zuby. Najednou si uvědomil, že tohle je příležitost splatit dluh. Potlačil strach a pomaličku pozvedl luk. „Zachráním tě. Jediným šípem tu obludu skolím!"

Šíp mu klouzal po sevřené pěsti dozadu, dokud se hrot nedotkl sevřené pěsti. Medvědice se zastavila, jako by věděla, co jí hrozí.

Mládě se mezitím dobatolilo až k mužům. Jeho hlasitě větřící čenich přitáhla mrtvá ryba. Medvídek do ní začal strkat čenichem, olizoval řídkou krev z rány po šípu a převaloval šupinaté tělo tlapkou s krátkými drápkami.

„Až zaútočí," zafuněl Ilja, valící oči na obludu v houštině, „musíš ji trefit přímo do srdce..."

Medvěd zvedl hlavu a hlasitě, mručivě zařval. Zároveň zuřivě hrábl tlapou do země, až z houštiny vylétly úlomky větví a trsy mechu a půdy. Aljoša se příkrčil a opeření šípu ho polechtalo na tváři. Teď! Teď bestie konečně vyleze ze stínu a odkryje se mu. Stačí jediný dobře mířený zásah...

Jenže zvíře nezaútočilo; navzdory důrazným hrozbám a projevené zuřivosti zůstalo na místě. Muromec se narovnal a přimhouřil oči. Něco se mu na tom nezamlouvalo. Slyšel dost příběhů o krvavých útocích rozzuřených medvědů na to, aby pochopil, že v tomto případě je něco jinak.

Z náhlého, nevysvětlitelného popudu udělal krok stranou a vstoupil tak mezi medvěda a Aljošův namířený šíp.

„Co to děláš?!" sykl za ním Ulič.

„Jdeme, Kněžici," odvětil Muromec tlumeně. „Medvěd nemá v plánu zaútočit. Jen nám vyhrožuje a odhání nás pryč. Poslechneme. Pomalu, opatrně se

vzdálíme. Rybu tady nech. Jako obětinu, výkupné za naše životy."

Aljoša chtěl něco namítnout, ale Ilja už začal couvat po břehu bobřího jezírka. Ulic poslechl a šoural se za ním, luk pořád připravený k výstřelu. Medvídě si jich nevšímalo, šťouchalo do ryby a pokoušelo se ji rozkousnout. Jak se od něj vzdalovali, starý medvěd krok za krokem vystupoval z lesního přitmí. Nakonec se zastavil na břehu, mezi couvajícími muži a mládětem. Byl obrovský, pokrytý tmavou, skoro černou srstí. *Skutečný Erlik*, napadlo Ilju.

„Ať se propadnu..." procedil Muromec skrz zuby, když se dostali až k padlému kmeni, podél něhož sestoupili k říčce.

„Co?"

„Nevidíš? Je to medvěd. Samec. A pěkně starý, všimni si těch šedivých chlupů na jeho tlamě."

„Uhm. Vážně zajímavé," utrousil Aljoša. „Můžeme už zmizet? Ještě chvíli a budu potřebovat čisté kalhoty."

Když se konečně otočili a rychlým krokem vešli mezi stromy, medvěd si naposledy podrážděně odfrkl a pak obrátil pohled k mláděti, sklonil hlavu a jediným rázným kousnutím rozpůlil rybu na dvě části.

„Takže dneska zase půjdeme spát hladoví," zabručel Mikula a jako by jeho tělo chtělo zdůraznit mrzutost, v břiše mu hlasitě zakručelo.

„Spát?" odfrkl si Danilo Lovčanin. „Přemýšlej hlavou, Seljanoviči. Nablízku se potuluje medvěd, takže budeme celou noc hlídat, aby nám neroztrhal koně."

„Ještě lepší. Lační a nevyspalí, to budeme zítra

padat ze sedel. Šlak aby trefil takovou..."

„Držte zobáky, ano?" ut'al Ilja podrážděně. „Říkáte to, jako bychom za to mohli my s Aljošou, že se tam najednou objevil medvěd a obral nás o kořist. Jestli se s ním chceš o tu rybu popasovat, Mikulo, popíšu ti cestu k bobří hrázi. Koneckonců, docela se tomu medvědovi podobáš. Možná je to vzdálený příbuzný..."

„Nedurdi se, Muromče. A neurážej. Já jen... Vždyť mě znáš. Když mě popadne hlad a hned něco nesním, jsem protivný a ubručený jako stará panna. Nezůstalo nám něco z těch placek? Kousek sýra?"

„Nic," odsekl Kolyvan, který měl na starosti zásoby. „Dobře víš, že jídlo nám už dávno došlo. Nezůstaly ani drobky, které bys nasliněným prstem vytáhl ze dna sedlových vaků. Jsme odkázáni na to, co ulovíme. I obrok pro koně už chrastí na dně pytlů. Bylo by dobré konečně najít lidská obydlí a doplnit si zásoby."

„Sni dál," zamlaskal Mikula jazykem, jako by doufal, že z mezer mezi zuby vytáhne nějaký zbytek jídla, který ho aspoň trochu nasytí. „Počítám to. Sedm dní jsme nezahlédli ani jedinou známku lidské přítomnosti. Už přestávám doufat. Hej, Koščeji, je to ještě daleko? Podle toho, co jsi říkal, bychom už měli být na území Čudů..."

„To taky jsme," ozval se shrbený, v kožešinovém plášti zachumlaný muž. Jako obvykle seděl stranou od ostatních, ponořen do vlastních chmurných myšlenek. Pokud se ho vysloveně na něco nezeptali, nikdy sám nepromluvil, a i ve vynucených odpovědích býval skoupý na slovo. Jako by ani nepatřil k družině, i když svorně putovali za cílem, který určil právě on. „Nemýlil jsem se."

„Určitě?" popichoval Mikula, kterého Koščejo

málomluvnost a samotářství dráždily nejvíc. Možná proto, že zaváněla povýšeností - občas to skutečně vypadalo, že se s nimi Košcej nebaví, protože mu za to nestojí. „Kokšagu jsme nechali za zády už před... deseti dny. Pak jsme viděli ještě pár čeremiských osad a dál už byl jen nehostinný, liduprázdný les. Stromy, stromy, tu a tam jezero, řeka nebo mýtina, a pak zase jen stromy, stromy, stromy. Podle čeho vlastně víš, že jedeme správným směrem? Tugarinovu stopu jsme už dávno ztratili. Jestli se budeme dál motat takhle naslepo, jednoho dne dojedeme na kraj světa...”

„Toho se nebojím,” ozval se Suchan Radimič. „Spíš bychom se měli obávat, že nás uprostřed téhle podělané divočiny zastihne zima.”

„Moje řeč,” přitakal Danilo, což byla vzácnost, protože se většinou se Suchanem jen hádali a navzájem dobírali. „Musíme najít nějaké osídlení.”

„A pak?” nadhodil Aljoša. „Stejně nemáme nic, za co bychom si koupili zásoby...”

Podívali se na něj, nejdřív podezřívavě, jestli si z nich neutahuje, a když pochopili, že to Ulič myslí vážně, pod vousy se jim objevily křivé úsměvy.

„Kupovat?” pronesl Suchan zlověstně. „Proč bychom si měli něco kupovat?”

„Možná proto, že nejsme prašiví loupežníci?” zastal se Aljoši Ilja.

„Vaši prostomyslnost,” pronesl plešatý Radimič skřípavě, „omlouvá jen nízký věk. Časem pochopíte, že to na světě chodí úplně jinak než se zpívá v bohatýrských písních. Šlechetnost je jen výmysl guslarů. Nemáme nic na výměnu, to je hotová věc. Takže budeme muset krást a loupit. Anebo raději pochcípáte hladem?”

„Můžeme něco ulovit a obchodovat pak s

kožešinami a paroží,“ navrhl Aljoša, tvrdošíjně se držící svých počestných úmyslů. „Poradíme si...”

„Jako s tím medvědem?”

„Poslyš, Radimiči, nebyl jsi tam, tak si své připomínky laskavě strč do...”

„Vážně to byl samec?” přerušil vyostřující se hádku Jegor, zabývající se úplně jinými myšlenkami.

Ilja se na něj podíval. „Věř mi, báťuško, rozeznám medvěda od medvědice.”

„Zvláštní. Starý medvěd s mládětem, to je vskutku neobvyklé...”

„Já vím. Proto jsem Aljošovi nedovolil střílet. Něco mi říkalo, že...” Pokrčil rameny.

„Co?”

„Nevím. Takový divný pocit...”

„Bál ses, že vystřelí na samotného Erlika? Že ho vůbec nezraní, protože je to nesmrtelný běs? A on se vám vzápětí pomstí a odnese vaše duše do nějaké pekelné jámy, kde se budou navždy svíjet v ukrutných mukách?”

„Na křesťana jsi to popsal docela barvitě, báťuško... Ano, možná mě napadlo něco takového. Ale možná ten pocit způsobilo něco jiného...”

Najednou zadusala kopyta. Bohatýři zvedli hlavy a sáhli po zbraních.

„Jen klid,” řekl Kolyvan. „To je Samson.”

A skutečně, z tmavnoucího lesa se vynořil na svém malém koníkovi Samojlovič. S nadějí pohlédli na jeho sedlo, jestli tam nezahlednou přehozenou nějakou srnu, nebo alespoň zajíce či tetřeva. Zručný lukostřelec se ze svých průzkumných cest zřídka kdy vracel bez úlovku, ale čekalo je zklamání. Armén žádnou kořist nevezl.

Zato měl zajímavé zprávy. „Našel jsem stopy.”

„Medvědí?" zabručel Mikula. „To už víme, tadyhle Muromec a Ulič narazili na..."

„Lidské."

Bohatýři vzrušením vyskočili z kamenů a vývratů, na nichž seděli.

„Kde? Kolik? Jak daleko?" překřikovali se.

„Nehulákejte," rozrazil je Jegor a popadl Samsonova koníka za ohlávku. „Mluv, Samojloviči, co jsi viděl?"

„Je tam stezka, v těch vršcích na severovýchodě," ukázal Armén přes les. „Dobře prošlapaná, denně používaná. Lemují ji stojící kameny. Jsou otesány jen nahrubo, ale je vidět, že se jim nešikovné ruce pokoušely dát medvědí podobu."

„Erlik," zachmuřil se Ilja. „Záhrobní běs. Jarman říkal, že ho Čudové uctívají jako své božstvo. Jestli jsou tam modly, nablízku bude svatiště; jeskyně, posvátný háj, něco takového. Možná tam žije skutečný medvěd a zdejší obyvatelé mu nosí oběti."

„Mohla by tam mít brloh ta obluda, kterou jsme dnes potkali," nadhodil Aljoša. „Není to zase tak daleko..."

„Napadlo mě to samé," souhlasil Ilja. „Měli bychom si dobře rozmyslet, jestli tam pojedeme. Na obětišti bud' číhá skutečná šelma, nebo zlá Erlikova kouzla. Anebo obojí."

„Ale no tak, Iljo, kde se v tobě bere ta pověrčivost?" zamračil se na něj Jegor. „Nedávno jsem tě chválil, že už uvažuješ jako skutečný bohatýr, a teď tady kňučíš jako nějaký sedlák, co se bojí vlastního prdu, protože ho považuje za projev nečistých sil. Já říkám, pojd'me po stezce a zjistíme, kam vede. Nezapomínejte, že každá cesta má dva konce. A jestli je na jednom svatiště, na druhém budou obydlí, nějaká vesnice nebo tábor. Už se

stmívá a my se musíme někde utábořit. Příbytky Čudů už můžou být blízko..."

„Nějak všichni zapomínáte, co nám o zdejších obyvatelích vyprávěl Jarman," ozval se Kolyvan Vyhnanec, jindy rozumně a střízlivě uvažující, v posledních dnech však i on nakažený pověrami a strašidelnými zkazkami. „Čudové jsou prý zlí čarodějní skřítkové, kteří se spolčují s běsy a proměňují se ve zvířata..."

„Přestaňte už s tím pohanským sýčkováním!" vyštěkl Jegor podrážděně. „Jsou to jen bludy, zplozené strachem z neznáma. Něco vám řeknu. Když ještě Svjatoslavovi teklo mlíko po bradě a knížectví pevnou rukou vládla Helga, strávil jsem jednu zimu s mladým knížetem v Novgorodu. Tam jsem se setkal s Varjagy, kteří žijí u Bílého jezera. Vzpomínám si, že přivezli velký náklad krásných kožešin a losího a jeleního paroží a tvrdili, že ho získali výměnou od malých lidí z hlubokých lesů na východě. Nepochybně měli na mysli Čudy. Nepadlo ani slovo o tom, že by se s nimi utkali v boji ani že by je Čudové nějak ohrožovali. Podle mě to budou obyčejní lidé, jen žijí daleko od ostatních kmenů, uctívají jiné bohy a mají neobvyklé zvyky, a tak si o nich ostatní vymýšlejí hlouposti. Podobně jako my o Vjatičích - jen si vzpomeňte, jak nám při odjezdu z Kyjeva někteří přísahali, že Vjatičové jsou lidožrouti a vlkodlaci. Až na jejich území jsme se přesvědčili, že jsou to lidé jako my, a že se dokonce klanějí podobným bohům. Tak co, jste kyjevští bohatýři, nebo nějaký připosraní tchoři?"

„Nu, jedno je třeba přiznat," poškrábal se Ilja na už dlouho neoholené tváři. „Na jihu se sice vypráví, jak jsou Čudové podlí a zákešní, ale nevzpomínám si, že by někdo zmínil nějaký jejich skutečný zlý čin.

Všechno to byly jen pověsti a příběhy z druhé ruky."

„Z druhé?" ušklíbl se Jegor. „Přinejlepším z osmé. Kromě toho, co dokazuje, že máme opravdu co do činění s Čudy.

„Teď tě musím vyvést z omylu, báťuško," ozval se Samson. „Ty stopy na stezce byly neobvykle malé, jakoby ženské nebo dětské..."

„Skřítkové, nebo ne, mně je to v tuhle chvíli jedno. Jsem hladový a chci večeři," zdůraznil Mikula a odněkud zpod jeho kolčugy se zase ozval zvuk, jako by někdo přešel smyčcem po špatně naladěných housličkách. „Jestli cesta vede na obětiště, tím líp. Určitě tam najdeme nějaké pokrmy, přinesené na počest bohů. A na Čudy se podíváme později, až budeme nasycení a odpočinutí."

Ilja se na něj ošklivě podíval. „Slyšíš se, co říkáš, bratře Mikulo? Nejdřív chceš zhanobit jejich posvátná místa a pak se s nimi bratříčkovat? Myslíš, že nás přivítají s otevřenou náručí, až jim znesvětíme svatiště?"

Jenže to už Mikula nevšímavě strkal nohu do třmene svého oře. Ani ostatní bohatýři nelenili a rychle nasedali na koně. Po tolika dnech putování jednotvárnou, bezútěšnou, liduprázdnou divočinou jim z představy, že zahlédnou známky něčí přítomnosti, vzrušeně bušila srdce. Na to, že setkání může ohrozit jejich životy, teď nemysleli.

Buruško s Iljou v sedle klusal na samotném konci družiny.

Stezka se kroutila mezi vysokými borovicemi. Jak bohatýři v uplynulých dnech postupovali na sever, listnaté lesy čeremiského kraje postupně mizely. Březové háje, v údolí Rudé řeky tak časté, se vytratily úplně a doubravy a bučiny byly čím dál častěji prorostlé smrky a jedlemi. Pestré barvy

podzimního listí střídala tmavá zeleň jehličnanů. Množily se urostlé borovice s téměř holými kmeny a střapatými vrcholky.

Pozvolna se smrákalo a do lesa se vkrádal večerní chlad. Od koňských nozder i mužských nosů a úst se valila bílá oblaka.

„Už jsme blízko," upozornil Samson. Bohatýři ale nahrubo otesané tmavé kameny zpozorovali i bez jeho varování. Prsty v kožených rukavicích pevně sevřely ratiště kopí, dříky luků, rukojeti mečů, topory seker i popruhy štítů. Koně nechali jet krokem, aby nedělali zbytečný hluk.

Najednou se v houstnoucím šeru před nimi něco zatřpytilo. Družina jako na povel zastavila. Oři neklidně frkali - větrili něco zlého nebo nepřírozeného.

„Podívejme se," nadzvedal se Mikula v třmenech, nakláněl hlavu a snažil se mezi štíhlými siluetami borovic lépe zahlédnout zdroj toho zvláštního třpytu. „Ten tvůj medvědí běs, Iljo, musí mít náramně šikovní tlapy, když si dokáže rozdělat oheň."

„Určitě je to oheň?" pochyboval Jegor a krátkozrace mhouřil oči. „Chvěje se to jako sluneční odraz na zčeřené hladině. Koščeji? Ty jsi tady za chytrého. Máš ponětí, co je to před námi?"

„To tedy nemám," zamrkala shrbená bělohlavá postava v sedle stranou stojícího koně. „Musíme jet blíž a zjistit to na vlastní oči."

„Hlavně ať to není nějaké mámivé čarodějné světlo," varoval Mikula. „Takové, co láká náhodné pocestné do náruče záhuby. Omámí nás, zastře zraky, a když za ním bezhlavě pojedeme, najednou se i s koňmi zřítíme do nějaké propasti nebo močálu..."

„Je to oheň," přerušil ho Ilja, který se na Buruškově prodral do čela družiny. „Ale odráží se od něčeho lesklého, a to způsobuje tohle vábivé mihotání. Pojedme blíž."

Zlehka pobídli koně a ti se neochotně pustili dál po stezce. Byla čím dál kamenitější a podkovy na ní tupě zvonily. Tajuplný zlatavý jas se chvějivě rozléval řídkým lesem, a protože kraj se soumrakem zastřela řídká mlha, světlo bylo nepozemsky rozostřené.

„Všemocní bohové," hlesl Ilja, když konečně vyjeli zpod borovic.

„Matko Boží," přežehnal se Aljoša. Také ostatní bojaři si něco tiše šeptali, prostoupeni posvátným úžasem.

Zastavili na úpatí nevysokých rozeklaných skalisek, nahoře zarostlých borovicovým houštím. Stezka tady nekončila. Směřovala do úzké, zlověstně temné pukliny, roztínající šedivé útesy. Nejvíce je ale zaujal nehybný strážce před vchodem do strže. Bohatýři, i když byli všichni urostlí a v sedlech statných koní, museli vzhlednout a zaklonit hlavy, aby si ho mohli prohlédnout.

„Ten prokletý Čeremis měl pravdu," zachraptěl Jegor. Myslel tím nebohého Jarmana. „Chápete, co to je?"

„Jistě," ozval se zdánlivě nevzrušeně Košcej. „Zlatá baba."

O skalisko se opírala přes tři sáhy vysoká kamenná modla. Měla podobu sedící lidské postavy a byla tak ošlehaná větry, vodou a mrazy, že se nedalo rozeznat, nakolik je náhodným výtvozem přírody a nakolik dílem lidských rukou. Mezi pokrčenýma nohama, v prohlubni klína, hořel posvátný oheň. Jeho světlo se odráželo od celé spleti

lesklých kovových řetízků, kterými byl kumir ověšen, a také na nich se houpajících amuletů, sošek a šperků, většinou v podobě posvátných zvířat.

„Je to zlato?“ zeptal se Danilo, který měl z celé družiny nejdále k nějaké úctě nebo posvátné bázni před bohy, vlastními či cizími. Dokonce v tom předčil i křesťanské bojary, kteří by měli k pohanské modle cítit odstup, či dokonce odpor jako první, i když tomu tak očividně nebylo.

„Zlato a stříbro,“ potvrdil mu Mikula hlasem, z něhož bylo poznat, že teď myslí na všechno možné, jen ne na kořist. „Každopádně ten oheň dokazuje přítomnost lidí. Takže obavy, že vlezeme do medvědího brlohu, můžeme hodit za hlavu.“

„Jsi si tím tak jistý?“ zabručel Ilja a zhluboka vtáhl vzduch. Přitom se nedíval na kumir, ale do skalní trhliny. Z ní totiž vanul podobný pach, jaký zachytil tam dole u bobřího jezírka. Pach šelmy, lesního vládce. I koně to větřili, vyvalovali na puklinu oči, vystrašeně frkali a pokoušeli se ucouvnout. „Cítím něco jiného. Tohle může být neobyčejný medvěd, který se ohně nebojí. Vsadím sto zlatých hřiven, že ta černá obluda, kterou jsme dnes s Aljošou potkali, by se plamene nepolekala.“

„Kde bys vzal sto zlatých hřiven, synku?“ odbyl jeho slova Jegor. „Je to očividně posvátný oheň, takže ho někdo musí udržovat. A podle všeho žije tam,“ podíval se do strže. „Kdo půjde na průzkum?“

„Já,“ odvětil Muromec, i když musel nejdřív naprázdno polknout. Už jen při pohledu do černé pukliny mu běhal mráz po zádech. Jenže se před ostatními styděl za to dnešní pověřčivý, ustrašený blábolení, a tak chtěl ukázat, že se jeho srdce nezměnilo v hroudu hnoje.

„Půjdu s tebou,“ sklouzl ze sedla Samson.

„Já taky," přidal se Aljoša. „Budeme ti krýt záda, Iljo."

Muromec, Armén a Ulič opatrně vykročili k trhlíně ve strmém útesu, zhluboka se nadechli, vyměnili si pohledy a vzápětí vkročili do strašidelné soutěsky. Mohutnější muž si vzal štít a oštěp, drobní jižané se tradičně spolehli na své luky - nesli je se šípy založenými na třetivách.

Ve strži se to kluzké klubko v Iljových střevech začalo hemžit ještě neklidněji. Z výklenků a puklin ve stěnách rokliny na ně cenily zuby zvířecí i lidské lebky. Ty druhé byly o něco menší než obvykle, přesto však nevypadaly dětsky, ale vyvinutě, dospěle. Další důkaz, že pověsti o Čudech nelhaly.

Už po několika krocích v čele krácející Muromec pokynul lukostřelcům, aby se chovali ještě tišeji. Nemusel vysvětlovat proč. Odněkud zepředu vnikalo do úzkého průchodu chabé světlo. Pomalu, obezřetně ho následovali. Brzy odbočili a roklina vyústila do nevelké kotliny, sevřené ze všech stran příkrými skalními stěnami.

A tam, přímo před nimi, usazené pod mohutným převisem, stálo lidské obydlí.

Mlčky se na ně dívali. Byl to prostý, nízký srub ze silných klád, s doškovou střechou a stěnami ověšenými kožešinami a losím a jelením paroží. V přední stěně se rýsoval otvor bez dveří, zakrytý jen další kožešinou. Kolem jejích okrajů pronikalo ven světlo ohniště. Za domkem se černala další roklina, ta však prudce stoupala vzhůru, k vrcholům skalisek. A něco se v ní plazilo. Muromec se podíval lépe a zjistil, že se puklinou vine masivní řetěz.

Přikrádali se ke srubu čím dál pomaleji a obezřetněji. Brzy už jim mihotavé světlo, pronikající kolem kožešiny, svítilo pod nohy.

Najednou se Samson zarazil, mávl na své druhy a ukázal na zem. Ilja a Aljoša se pozorně podívali. A ztuhli.

Na zápraží dřevěnice byla měkčí, jílovitá půda. A v ní se rýsovaly stopy. Ilja vyvaloval oči na otisk obrovské medvědí tlapy, vedle níž byla zřetelná stopa bosých lidských chodidel. Jednoho malého, jakoby ženského, a jednoho úplně droboučkého.

Bohatýři si vyměnili pohledy, v nichž se zračila stejná otázka: *Dítě? Tady?* Co ale bylo nejzvláštnější, medvědí a lidské stopy byly stejně staré.

Trojice vzhlédla. Zevnitř nezaznívaly žádné hlasy ani zvuky jakékoli činnosti, i když bylo zřetelně slyšet praskání hořícího dřeva v ohništi. Šli tedy co nejbliž, šípy připraveny k výstřelu, oštěp k hodů. Už rozeznávali rituální obrazce, vypálené do dřeva na přední stěně. Přímo nad vchodem prostý kruh s paprsky, znamení slunce, po stranách podoby losa, medvěda a člověka - lovce. V mírném vánku, který se táhl roklinou, chřestily pod stříškou visící návazy z kostí, peří a vyřezávaných dřívěk.

Najednou se uvnitř něco pohnulo a mihotavé světlo, pronikající kolem kožešiny, něco zastínilo. Samson a Aljoša natáhli luky. Muromec nechtě vystrašeně ucouvl. Hned další úder srdce mu ale opět vlil do žil odvahu. Nadechl se, hranou štítu rázně odhrnul kožešinu a s oštěpem připraveným k hodů překročil práh. Veřeje byly nízké, takže musel pořádně sklonit hlavu. Než se stačil narovnat, překvapivě přívětivý, pobavený hlas řekl:

„No konečně, Iljo. Jen směle dál, už tě hodnou chvíli čekám.“

„Odkud znáš mé jméno?! Mluv, jinak...”

„Neplýtvej hrozbami, bohatýre. A skloň ten oštěp. Nesluší se, aby návštěvník pozvedal zbraň proti hostiteli. Taky můžeš přivolat své druhy, čekající venku s napnutými luky. Ať klidně uvolní tětivy, zastrčí šípy do toulců a jdou se posadit k ohni. Místa je tu, jak vidíš, dost.“

Ilja však oštěp nesklonil a Samsona s Aljošou nezavolal.

„Nejdřív mi vysvětlíš, odkud znáš mé jméno! Jsi čaroděj, že?“

Odpovědí byl úsměv plný překvapivě zdravých, podivně špičatých zubů. „Pravda. Jsem koldun. Tak se u nás, Čudů, říká těm, kteří ovládají neviditelné mocnosti a umí mluvit s duchy a bohy. Ale nehledej zázraky ve všem, co si nedokážeš vysvětlit. Za znalostí tvého jména nejsou žádná kouzla. Prostě jsem slyšel, jak tě oslovil tvůj přítel. Ten, se kterým jsi rybařil dole u bobří hráze a který teď stojí na zápraží. Mimochodem, díky za rybu.“

Iljova ruka s oštěpem se viditelně zachvěla a rozhodně to nebylo tím, že by pro něj byla masivní zbraň příliš těžká.

„Vy..." vysoukal ze sebe Muromec. „Chceš mi tvrdit... Ti medvědi..."

„Ano. A teď už vážně odlož ten oštěp. Vypadáme snad my dva na to, že bychom ti mohli nějak ublížit? A vůbec, proč bychom na tebe útočili? Neudělali jsme to ani v medvědí podobě, tak proč teď?“

Hrot oštěpu, lesknoucí se v ohnivém světle, tentokrát skutečně poklesl. Ilja zíral na dvojici, která na něj klidně hleděla zpoza vesele plápolajících plamenů.

Muž, s nímž mluvil, už nebyl nejmladší. Ale i když jeho vlasy a dlouhé vousy zbělaly stářím,

držení těla měl pořád pevné, kůži povislou jen nepatrně a údy pod ní pořád svalnaté. Po jeho boku seděl chlapec neodhadnutelného věku, s dlouhými černými vlasy padajícími do očí, samá ruka, noha a ostře se rýsující kloub. Oba měli polonahá, otužilá těla posetá rituálními kresbami a tetováním, ve vlasech měli vpleteny kosti a peří, zápěstí a kotníky jim zdobily náramky z medvědích drápů, na krcích se houpaly náhrdelníky z tesáků. Přes ramena měli přehozeny tmavé, skoro černé medvědí kožešiny. Ty měly tlapy sešity do jakýchsi rukavic, do nichž se daly strčit ruce, a vzadu na nich visely horní poloviny zubatých, houní potažených lebek, podobné strašidelným kápím nebo přilbám.

A především byli oba nezvykle drobného vzrůstu. Muromec odhadoval, že kdyby se muž postavil, měl by jeho temeno zhruba ve výši bránice. Chlapec byl také malý a útloučký, lidští vrstevníci by si z něj okamžitě udělali terč posměchu.

„Co jste zač?“ zeptal se Ilja nedůvěřivě.

„Jsem Ošlajkin, nejvyšší koldun kmene Čudů,“ představil se mužík bez okolků. „Jsem žrecem nebeského boha Toruma a jeho ženy Kaltaš-ekvy, jejíž modlu jste viděli před roklinou. Nazvali jste ji Zlatou babou,“ špičaté zuby se zableskly v úsměvu. „Mí soukmenovci věří, že ve mně přebývá duch Konsyga, velkého medvěda. A vlastně mají do jisté míry pravdu - jak už víš, dokážu na sebe vzít jeho podobu. No, a tohle je Sarčak, můj vnuk a učedník.“

„To medvídě, které...“

„Ano. Choval se hodně neopatrně a dostal za tu nerozvážnost pořádně za uši.“ Chlapec, jako by chtěl potvrdit dědova slova, stáhl hlavu mezi ramena. „Jako by zapomněl, že se v boží podobě musíme mít před lidmi na pozoru. Znáš příběh o Konsygoví,

Iljo?"

Ilja jen zavrtěl hlavou. Klid, s jakým mu koldun všechno vysvětloval tváří v tvář namířenému oštěpu, ho dočista vyváděl z míry a naplňoval zmatkem.

„Nevím nic o žádném Konsygoví," vysoukal ze sebe. „Kmen Muromců, z něhož pocházím, zná jen jednoho medvědího boha -Erika, pána smrti a zla. Je to zákeřný, zlý běs, kterého se všichni bojí a snaží se ho odehnat mocnými zaklínadly..."

Malý Sarčak vytřeštil na cizince oči a s otázkou v očích se podíval na dědu - poslední věta pro něj byla neslýchaná a nepochopitelná. Jak mohl někdo považovat medvědího ducha, ochránce lesa, za škodlivého boha?

„Už chápu tvé obavy a nedůvěru," přikývl Ošlajkin zamyšleně. „Myslel jsem si, že jsi šíp svého druha dole u bobří hráze zadržel z pokory a úcty. Koneckonců, mluvíme podobnou řečí, a tak jsem si myslel, že taky uctíváme stejné bohy. Jenže tak to není. Ve skutečnosti ses bál pomsty. Ano, slyšel jsem, že velcí lidé, kteří žijí v dalekých krajích na jihu, zabíjejí medvědy ze strachu, a ne proto, aby jim pomohli vrátit se na nebesa. Všechno souvisí s tím Konsygovým příběhem."

„Už o něm mluvíš podruhé. Co je to za příběh?"

„Rád ti ho povyprávím, Iljo. Čudové mě ctí nejen jako kolduna, ale také jako nejlepšího vypravěče příběhů. Navrhuji však, abychom to nechali na později. My tady totiž spolu družně rozprávíme a tví přátelé, čekající za dveřmi a venku u kumiru Kaltaš-ekvy, se mezitím strachují, jestli se ti nepříhodilo něco zlého. Zavolej je dovnitř. Nemám vás příliš čím pohostit, jídla v těchto zlých časech není nazbyt, ale aspoň je tady oheň, u kterého se můžete ohřát. Noci jsou čím dál chladnější."

Ilja přešlápl z nohy na nohu. Ještě chvíli otálel. Pak oštěp, který pořád pevně svíral ve svěšené ruce, nechal klesnout úplně - hrot se mělce zaryl do podlahy z udusané hlíny.

„Samsone?!“ křikl přes rameno. „Aljošo?!“

Ulič rázně odhrnul kožešinu a Armén namířil dovnitř luk, připraven kohokoli bleskově proklát šípem. Ošlajkin nehnul ani brvou.

„Zavolejte ostatní,“ nařídil jim Muromec. „Myslím, že nám nic nehrozí.“

„Je to pravda? Opravdu se dokážeš proměnit v medvěda?“ vyptával se Kolyvan Vyhnanec zvědavě. Ilja naštěstí nemusel dělat překladatele - ukázalo se, že Jegorovy vzpomínky na Novgorod byly pravdivé. Čudové skutečně čile obchodovali s Varjagy od Bílého jezera na severozápadě, takže Ošlajkin docela slušně ovládal jejich řeč.

„My oba,“ zahrnul žrec gestem sebe i vedle sedícího vnoučka. Sarčak vyvaloval na kolem sedící bohatýry své velké, tmavohnědé oči. Neměl v nich však strach, spíš vypadal ohromeně a nadšeně. „Syn mé dcery je velice nadaný a jednou z něj bude velekněz všech Čudů a nejmocnější koldun severu. Zdědí po mně poslání střežit Kaltaš-ekvin kumir a nebeský řetěz. Určitě jste si jich venku všimli.“

„Když říkáš nebeský řetěz,“ zajímal se Ilja, „znamená to, že... ehm...“

„Že spojuje tento svět s nebeskou říší bohů, ano,“ usmíval se Ošlajkin, jako by hloupoučkému dítěti vysvětloval samozřejmou věc. „Slíbil jsem ti Konsygův příběh, Muromče.“ Koldunovi se podivně zaleskly oči - bylo vidět, že mu vyprávění příběhů poskytuje snad ještě větší potěšení než jeho posluchačům. „Věz tedy, že Konsyg byl synem

nebeského vládce Toruma a sluneční bohyně Kaltaš-ekvy a v dávných dobách s nimi žil na nebi. Jenže jednoho dne sklonil pohled k zemi a uviděl tu rozlehlé, na zvěř bohaté lesy. Moc se mu zalíbily a zatoužil v nich žít a hledat si potravu. Torum souhlasil a spustil na zem řetěz. Konsyg po něm slezl a vydal se na svůj první pozemský lov. Jenže narazil na skupinku dětí, které v lese sbíraly maliny. Nevěděl, že lidé jsou oblíbeným výtvozem Toruma a Kaltaš-ekvy, zaútočil na jejich mláďata a jedno sežral. Nebeští vládci se rozzlobili a dovolili vyděšeným lidem, aby se Konsygoví pomstili. Dávní lidé na něj tedy uspořádali hon a zabili ho. Když mu stáhli kůži, uvolnili tak jeho duši, která po řetězu vylezla zpátky na nebesa. A ten řetěz je tady pořád. Duše všech medvědů jsou zároveň duší Konsygovou. Pokaždé, když Čudové uloví medvěda, stáhnou ho z kůže a přinesou ji sem. Duše jde za svou kůží, najde řetěz a vrátí se ke svému nebeskému otci. Kaltaš-ekva tu hlídá, aby se žádný z jejích synů nezatoulal."

„A ty?" zeptal se Ilja. „I v tobě sídlí Konsygova duše?"

„Jistě. Nebo alespoň její část. Jinak bych se nedokázal proměnit."

„Jak to děláte?" zeptal se Danilo. „Jsou ty kůže, které máte na sobě, zázračné?"

„Úplně obyčejné nejsou. Ale jestli si myslíš, že si můžeš moji kožešinu půjčit a po jejím oblečení se proměníš v medvěda, tak to se mýlíš. Chce to dlouholetý cvik. A jisté vrozené schopnosti. Žádný jiný koldun v zemi Čudů na sebe nedokáže vzít Konsygovu podobu. Jen já a Sarčak."

„A jak vlastně přeměna probíhá? Můžeš nám to ukázat?"

Ošlajkin se blahosklonně usmál a zavrtěl hlavou. „Odpust', příteli, ale neprovádím přeměnu na požádání, a už vůbec ne pro zábavu. Je to posvátný obřad a není dovoleno lesního ducha znevážit tím, že budeme jeho moc používat lehkovážně."

„Ale dnes jste se jen tak toulali lesem ve zvířecích podobách," namítl Ilja.

„Nebylo to jen tak," vysvětloval koldun trpělivě. „Hledali jsme potravu. V podobě božských šelem máme mnohem lepší čich a sluch, takže spíš najdeme něco na zub. O jídlo je teď velká nouze, takže kouzlo přeměny je pro nás otázkou přežití..."

„To jsem si všiml, že nás nemáš čím uhostit," zabručel Mikula a ani neskrýval své roztrpčení.

„Odpust' mi, bohatýre. Víím, je to prohřešek proti zákonům pohostinnosti..."

„Zase tak vážně to brát nemusíš," přerušil ho Seljanovič, jehož čarodějova upřímně projevená lítost trochu zahanbila. „Nic ti nevyčítám. Jen se divím, jak může tak mocný čaroděj a – jak tvrdíš – velekněz celého kmene trpět takovou nouzí. Nenosí ti sem snad Čudové obětiny, neplatí ti potravinami za kouzla a zařikání? Tak to přece obvykle chodí, ne? I boží služebníci musí z něčeho žít. Jenže ty jsi odkázán hledat po lese maliny a krást ryby.“

„A přitom venku před roklinou stojí ta modla," obrátil Danilo řeč na to, co mu hučelo v hlavě jako včelí roj. Ačkoli se snažil mluvit ledabyly, bylo cítit, že to hraje a že se jen urputně snaží zamaskovat svou dychtivou zvědavost. „Ta... jak se to..."

„Kaltaš-ekva," doplnil Ošlajkin trpělivě.

„Ona je... Myslím ty její ozdoby..."

„Jsou ze zlata," přikývl koldun s vševědoucím úsměvem. „A něco málo ze stříbra. Víím, co ti vrtá hlavou, bohatýre. A možná i vám ostatním. Slyšel

jsem, že velcí lidé na jihu a na západě dychtí po zlatě a považují ho za cennou kořist. Varjagové od Bílého jezera ho prý uctívají víc než bohy. Když sem jednou za rok přijedou vyměňovat zboží, jejich náčelník Gudleif se na Kaltaš-ekvu - Zlatou babu vždycky vyptává, jako by mu na ničem jiném nezáleželo. Pokaždé mu tvrdíme, že jsou to jen pověsti, a tato posvátná místa před jeho slídícími muži držíme v přísném utajení. Beztak mi ta posedlost zlatem nejde na rozum. Drahé kovy přece patří bohům, aby zdůraznily jejich krásu a velkolepost. K čemu by byly smrtelníkovi? Nemůže je sníst ani se do nich obléct, ani si jimi během tuhé zimy zatopit, nepomůžou mu při lovu. A aby se jimi zkrášloval? Chce se snad vyrovnat bohům? I kdyby na sebe člověk navěšel všechno zlato světa, pořád zůstane stejným drobným smrtelníkem, který zestárne a zemře."

„Chápu," vrátil se Mikula ke své předchozí otázce. „I kdyby ti bylo dovoleno vzít si něco z božského zlata, v těchto končinách si za ně nic nekoupíš. Tak proč tedy trpíš nedostatkem?"

„Až donedávna jsem měl jídla i všeho ostatního habaděj," zvažněl Ošlajkin. Zjevně se chystal mluvit o něčem nepříliš příjemném. „Jenže pak přijel do Parangy ten prokletý cizí vědmák."

Bohatýři zbystřili pozornost.

„Paranga je vaše osada?" ujišťoval se Jegor.

Ošlajkin přikývl. „Dvorec velkého náčelníka Burmelaka, hlavní sídlo kmene."

„Jak je to daleko?"

„Moc ne. Vlastně hned za kopcem. Pokud byste se vrátili po té stezce, která vás sem přivedla, objeli byste skaliska a sestoupili do údolí k Medvědímu jezeru. A tam stojí Paranga..."

„Vrat' se k tomu cizímu čaroději," ozvalo se zpoza bohatýrských zad, ze stínů vrhaných jejich ramenatými postavami. Ošlajkin vzhlédl a přimhouřil oči. Muž, který ho tak ostře a neuctivě oslovil, měl mrtvolně bledou, a navíc ošklivě zjizvenou pokožku. Zbytky vlasů a vousů mu splývaly z temene a obličej v řídkých, prošedivělých pramenech - jenže to nebyly šediny stařecké, ale útrpné. Se zuboženým zevnějškem kontrastovaly přímo horečnatě planoucí oči, zelené jako malachit.

„Kdo jsi, příteli?" zachmuřil se Ošlajkin. Jeho nadpřirozené smysly mu prozradily, že ten zohavený muž je plný bolesti a zadržované pomstychtivosti.

„Nejsem tvůj přítel, Čude," vycenil mrzák zuby, čímž definitivně dodal své tváři vzhledu lebky. „Odpověz! Jak se jmenuje ten čaroděj?"

„Myslím, že to víš. Je to Tugarin Drakovič."

Zaražené mlčení se změnilo ve vzrušený šum hlasů.

„Tohle," rozhodl se Ilja, že se sluší odpovědět na žrecovu otázku, a ukázal palcem přes rameno, „je Koščež..."

„Otrok? To není jeho skutečné jméno. Kým býval předtím?"

„Volchem Vseslajevičem."

Ošlajkin prudce zvedl hlavu a nadechl se otevřenými ústy. „Ach tak," zase vydechl. „Už tomu rozumím. Ty jsi poslední koldun zelených zmejů. Tugarin se chvástá, že zlomil tvé žezlo a zmocnil se dvou třetin zázračné dračí šupiny. Chybí mu už jen poslední úlomek. Pak získá moc dračí pramáti..."

„Kde je?" přerušil ho Koščež netrpělivě.

„Tugarin? Pořád v Paranze," odvětil Ošlajkin, čímž zase uvrhl bohatýry do zaraženého mlčení.

„Čeká. A splétá pavučinu své moci, ovládá jednu mysl za druhou. Mnozí už uvěřili v jeho dračí bohy a odvrátili se od Toruma, Kaltaš-ekvy a ostatních bohů. Proto trpím nouzí. Nikdo se neodváží nosit sem obětiny pro starého boha, když osadu ovládá šupinatý běs..."

„Na co Tugarin čeká?" skočil mu do řeči Ilja.

Ošlajkin na okamžik zaváhal a rozhlédl se po zamračených tvářích, jako by najednou zapochyboval, jestli už neprozradil příliš.

Když nakonec promluvil, hlas měl přiškrcený a jeho varjažštině sotva rozuměli. „Na třetí úlomek šupiny, samozřejmě. Ten je vetknut v Krvavém žezle prokleté Baby Jagy, která sídlí v Půlnočních horách za severními močály. Původně si Tugarin chtěl v Paranze jen doplnit zásoby a optat se na cestu do severních kopců, ale Burmelak mu nemoudře prozradil, že za Jagou vůbec nemusí jezdit. Ona totiž každoročně přilétá k nám. Během noci duchů přiletí loupit a drancovat, aby sobě a svým čarodějnickým dcerám zajistila zásoby na zimu. A každý rok si odveče třináct otroků. Jejich krví prý krmí démonické menkvy v močálech, obra Sjudbeje a samozřejmě svého draka..."

„Rudroga?" zeptal se Košcej, marně potlačující vzrušení.

„Rudroga," přisvědčil Ošlajkin. „Strážce železného mostu na zázračný ostrov Bujan."

Danilo Lovčanin se posměšně zachechtal, ale když se k němu nikdo nepřidal, zamaskoval smích zakašláním a raději ztichl.

„Noc duchů," ozval se Mikula chraplavě. „Kdy to je?"

„To jsou naše radunice," opáčil Košcej.

„U nás zadušnice," dodal Aljoša.

„Aha," přikývl Mikula. „Takže svátky Mokoš."

„Anebo Všech svatých," dodal Jegor. „Dušičky. Noc, kdy se prý mrtví vracejí na zem a hledají cestu do příbytků svých příbuzných."

„Anebo těch, kteří způsobili jejich smrt," upřesnil Ošlajkin. „Všechny kmeny věří, že je ta noc divotvorná. Že všichni běsi a duchové vylézají z temných skrýší a chodí strašit smrtelníky. Anebo se jim mstít, či je dokonce hubit. Čudové se té noci bojí víc než kterýkoli jiný kmen. Je to totiž čas obětí pro ukrutné obydy, šest čarodějnických sester a jejich matku Jagu. O půlnoci jejich družina přiletí na tulparech do Parangy. Už dávno si nemusí brát kořist násilím. Po několika krvavých lekcích jim zásoby a otroky vždycky pokorně přichystáme."

„Co jsou to ti tulpaři?" vyzvídál Ilja.

„Létající koně. Patřili ke stádu Vojpela, boha severního větru. Jednou lstivé obydy zavítaly do Hnízda větrů, jeho sídla vysoko na svazích Uralských hor, a přivezly mu vzácné dary - bílého býka a sud božské medoviny z listů Veledubu na Bujanu. Vojpel snědl býka, opil se medovinou a pak vášnivě souložil se všemi sedmi čarodějnicemi. To všechno ho tak zmohlo, že na celých sedm dní usnul. Obydy mezitím ukradly sedm ořů z jeho stáda a odletěly na nich zpátky do svého sídla v Půlnočních horách..."

„Takže Tugarin čeká, až za ním Krvavé žezlo přiletí samo," uvažoval Košcej nahlas. „Koneckonců, proč by se trmácel přes demony zamořené močály někam na kraj světa, když ví, že Jaga přiletí sem? Konečně se na nás usmála štěstěna, bratři."

Podívali se na něj. Poprvé od chvíle, kdy ho osvobodili, použil slovo *bratři*. Jako by se až teď

dokázal odpoutat od myšlenky na pomstu a vzpomněl si, že býval plnohodnotným členem družiny, ba dokonce jejím velitelem. Na druhou stranu, příliš přičetně v tu chvíli zrovna nevypadal. Oči mu zářily, jako by se mu vrátila spalující horečka, prodělaná teprve před několika dny.

„Tugarin přesvědčil náčelníka, že dokáže ježibaby porazit," vyléval si Ošlajkin srdce. „Předvedl mu pár působivých kouzel s žezlem a všichni hned uvěřili, že opravdu může zlomit Jaginu moc. A začali se odvracet od našich bohů. Burmelak dokonce prohlásil, že se Torumovi už víckrát nepokloní, protože prý nedokázal Čudy ochránit před zlovůlí obydlí. Prý je to slabý bůh. A je načase obrátit se k nové, mocnější modle. K drakům, jejichž pozemským vtělením je Tugarin."

„Takže asi nemůžeme vejít do osady, obvinít Tugarina a požádat vašeho náčelníka, aby nám toho ničemu vydal, hm?" domýšlel se Ilja.

„To rozhodně ne. Ale jestli ho chcete dostat, rádím vám, abyste to udělali ještě před nocí duchů. Protože pak přiletí Jaga, a jestli ji Tugarin skutečně přemůže a spojí všechny tři úlomky šupiny..."

„Tak bude zle. My víme. Nějak si poradíme. Do té doby se ale potřebujeme někde schovat."

Ošlajkin rozpřáhl ruce, až se jeho stín působivě roztáhl po stěně za ním.

„Vidím to tak, že máme společného nepřítele. To z nás vlastně činí spojence. Slibte mi, že mi pomůžete odstranit mého úhlavního soka a navrátit Čudy ke starým, pravým bohům..."

„S tím rozhodně můžeš počítat," nenechal ho Ilja ani domluvit.

Žrec se usmál. „V tom případě považujte můj srub za vlastní příbytek."

„Opravdu? Žreci bývají hákliví na přítomnost cizinců na svých svatostánkách. A kromě toho mi nejde na rozum, že nám tak bezvýhradně důvěřujete...”

„Neexistují myšlenky, které byste přede mnou dokázali ukrýt.” Ošlajkin se s významným vševědoucím úsměvem rozhlédl po tvářích hostů a každému citelně sáhl do mysli, aby je přesvědčil o své moci. Někteří sebou dokonce vyděšeně trhli a spěšně sáhli po sekerkovitých amuletech na svých hrudích, Aljoša a Samson se pokřižovali. „Nejsme si navzájem hrozbou, bohatýři. Nemám v úmyslu vás zradit. Máte mé slovo, že vás tu nikdo neobjeví.”

„Výborně,” pokýval hlavou Jegor Svjatogor, přičemž si silnými prsty pročesával prameny dlouhatánského stříbrného plnovousu. „Takže máme úkryt. Už potřebujeme jen ten plán. Nu, molodci, je načase dát hlavy dohromady a pořádně potrápit mozky. Vidím to tak, že naší největší překážkou není čaroděj samotný, ale spíš ta jeho železná hůl. Je to tak, Koščeji?”

„Ano. Spojil dvě Zirnytriny šupiny, takže v Ocelovém žezle je teď zakleta velká moc. Postavit se mu tváří v tvář by byla učiněná sebevražda...”

„Přesně to jsem předpokládal. Navíc teď dřepí pěkně v bezpečí v Paranze. Víme, že má s sebou družinu Čeremisů, a kdo ví kolik Čudů... Koldune? Jakou silou vládne váš náčelník?”

„Značnou. Má ve dvorci tři tucty stálých družiníků, připravených kdykoli za něj pozvednout zbraň. Kromě toho se v jezerní osadě najde přinejmenším stovka bojeschopných mužů. Stačí zadat do vladařského rohu a okamžitě se rozběhnou...”

„Uhm. Takže nemůžeme jen tak nasednout na koně, zařínčet meči a s křikem zaútočit na

Parangu..."

„To bych vám ani nedovolil," řekl Ošlajkin tak klidně, jako by bylo samozřejmé, že dokáže ovlivňovat jejich rozhodnutí i činy. „Pamatujte, že chci porazit jen Tugarina a jeho družinu. V žádném případě nesmíte ublížit žádnému z Čudů."

„To chápeme... Tiché noční vniknutí by bylo taky nebezpečné - jestli má Tugarin opravdu takovou moc, jak říká tadyhle Košcej, a já tomu věřím, určitě by naše úmysly odhalil dopředu. Tak co uděláme?"

Byla to jen řečnická otázka, protože Jegor už očividně v duchu spřádal plán, ale Ošlajkin zareagoval: „Nejlepší by bylo Tugarinovi to jeho prokleté žezlo ukradnout. Na něco takového jsem myslel už dřív. Tadyhle Sarčak je šikovný a dokáže být nenápadný jako kuna. V noci vklouzne do Parangy.

„Ne," zarazil ho Jegor. „Zbytečně bychom dávali v sázku chlapcův život. Sám jsi říkal, jak je pro kmen cenný. Uděláme to jinak. Protože je nesmysl snažit se dostat do osady..."

„Tak vylákáme Tugarina ven," dodal Ilja.

Svjatogor s úšklebkem přikývl. „Přinutíme ho bojovat na místě, které vybereme my sami. A které si, samozřejmě, důkladně připravíme. Včetně kouzel, jimiž ošálíme jeho smysly. O to se postará tadyhle koldun."

„Slyším dobře?" zachechtal se Danilo Lovčanin. „Jegor Svjatogor, oddaný služebník Boží, který k neznabohům necítí nic než opovržení, se najednou chce spřáhnout s pohanskými mocnostmi?"

Někteří bojaři se zazubili, ale Jegor je obdařil takovým pohledem, že jim ty úšklebky okamžitě ztuhly na tvářích.

„Vím, co je nevyhnutelné, hlupáci. Tohle jsou bezbožné končiny a o křesťanství a Boží dobrotě tady v životě neslyšeli. Necht' mi Všemohoucí odpustí to, co teď řeknu, ale kam nedosáhne světlo Ježíšova srdce, tam je potřeba temnotu rozehnat jiným divotvorným plamenem. Koldune, postaráš se o to? Dokážeš okolo svatyně uplést takovou pavučinu kouzel, že to zmýlí i Tugarinovy čarodějné smysly?"

„Pokusím se," přikývl Ošlajkin.

Mezi bohatýry se rozproudila vzrušená debata. Ještě nedávno se obávali, kam až je ta čím dál nesmyslnější pout' zavede, a najednou se zdálo, že mají cíl na dosah a brzy se budou moci vydat na zpáteční cestu. Rázem zapomněli i na hlad a nepohodlí a začali sprádat plány.

Jen Mikula zamyšleně, se svrstělým čelem zíral do plamenů. „Baba Jaga," zabručel. „Čarodějnické dcery. Močály plné lidožravých démonů a obrů. Oběti pro draka. Proč mám pocit, že si snažíme ukousnout příliš velké sousto, kterým se nakonec všichni zalkneme?!"

„Modlíš se, báťuško?" promluvila přicházející tmavá postava Iljovým hlasem.

Jegor zvedl hlavu, do této chvíle opřenou čelem o prsty, spletené na jantarové hlavici Smertě. Meč byl zabodnut do dna kotliny a šedivý bohatýr u něj pokorně klečel. Samozřejmě, pod kolena si dal příkrývku - zem byla chladná a jeho staré klouby mu ráno vždy bolestivě připomněly každou večerní nedbalost.

„Modlím se a kaji, chlapče. V posledních dnech jsem Boha trestuhodně zanedbával. Je potřeba se k němu obracet alespoň jednou denně. Navíc spojení

se svatými mocnostmi mi pomáhá urovnat si myšlenky. Po dnešku je ten vír v mé hlavě pořádně divoký. Jen si vezmi, přebýváme na místě zasvěceném nějakým pohanským čertům a nasáklém bezbožnými kouzly. Dokonce jsem se dopustil rouhání. Musím poprosit Všemohoucího, aby mi odpustil a pochopil nevyhnutelnost takového jednání."

„Chápu. Nebudu tě rušit v modlitbách. V posledních dnech se ke svému bohu obrácíš jen zřídka."

Jegor sebou skoro trhl, jak ho Iljova slova bodla. Mladík je nemyslel jako výčitku, ale Svjatogorovi tak zazněla. Byla to totiž pravda. A neplatilo to jen o posledních dnech.

Bohatýři si té změny nemohli nevšimnout. Celá léta znali Jegora jako mrzutého, ubrblaného samotáře, který po večerech zřídka kdy sedával u ohně s ostatními. Obvykle se uklidil stranou a namísto písní, bohatýrských příběhů a řečí o ženských a kořisti, kterými se vášnivě zabývali ostatní bojaři, on se věnoval modlitbám a tichému rozjímání.

Jenže to se změnilo s Iljovým příchodem k družině a Svjatoslavovým rozhodnutím, že se Jegor stane Muromcovým tutorem. Starý bohatýr se kvůli tomu nejdříve zlobil a chvíli byl ještě nevrlejší a nesnesitelnější, ale postupně z něj ta tvrdá skořápka odpadávala a on viditelně měkl. Mezi ním a nejnovějším členem družiny ze dne na den sílilo zvláštní pouto. Začali se oslovovat »bát'uško« a »synku«, vedli spolu čím dál srdečnější rozhovory a bohatýři s překvapením zjistili, že je Jegor schopen se i usmívat, nebo dokonce smát. Mysleli, že takovou změnu dokáže se starým zatrpklým bručounem provést jen láska k mladé ženě, ale kupodivu se to podařilo i obyčejnému chlapeckému

přátelství. Ilja našel ve Svjatogorovi otce, kterého vlastně nikdy neměl, a Jegor zjistil, že mu i na stará kolena ještě může na někom záležet. Pookřál, stal se veselejším a družnějším a přestal se stranit ostatních. Po večerech se s nimi u táboráku dělil o písně a příběhy a modlitbám se věnoval čím dál zřídkavěji.

„Nezahlédl jsi náhodou Koščeje?“ rozhlédl se Ilja po kotlině. „Někam se vypařil...“

„Ano, zahlédl. Mlčky prošel kolem a zamířil k té rozsedině za koldunovým domem.“

I v chabém světle bylo vidět, jak se Iljovi rozšířily oči. „K té s řetězem?“

„Ke které jiné? Je tam stezka, zřejmě vede až na vrchol skaliska. Je sice strmá, ale když se přidržíš řetězu...“

„To je strašlivé znesvěcení! Kdyby se o tom Ošlajkin dozvěděl...“

„Myslíš, že o tom neví? Pochybuj. Je to bystrý chlapík. A kupodivu vůbec není zabedněný a uzavřený ve svých bludech. Nedělá zbytečný rozruch kvůli našemu pobytu na posvátných místech, tak proč by mu vadilo, že někdo vylezl po řetězu? Navíc, snad bys nevěřil, že skutečně vede až do světa bohů, že ne?“

„Jistě že ne, ale... Neměl tam chodit. Proč jsi ho nezastavil?“

„A proč bych měl? Pro mě je to jen pohanská pověra a každý projev úcty vůči těmto místům by byl rouháním.“

Ilja se otočil ke strmému skalnímu zlomu. „Jdu za ním a přivedu ho zpátky. Dokud se zdejší bohové doopravdy nerozzlobí. Poslyš, báťuško,“ ohlédl se Ilja naposledy, a kdyby mu Jegor v polotmě viděl do obličeje, postřehl by šibalský úsměv, „pomodli se za nás za všechny.“

„Ještě to tak!“ vybuchl starý bohatýr, ale i v jeho hlase bylo slyšet přidušené pobavení. „Víš, kolik mi dá námahy přesvědčit nebeského Otce, že s tou vaší bandou pohanů a kacírů putuju jen z nutnosti? Že s vámi vlastně nemám nic společného a až nás bude po smrti třídit, nemá mě společně s vámi svrhnout do Luciferova kotle?“ Společně s Iljou se vzdaloval i jeho syčivý chechot.

„Držíš hlídku, brachu?“

Košcej se hlasu za svými zády nezalekl. Už před hodnou chvílí zaslechl řinčení řetězu a chrastění kamínků pod chodidly, stoupajícími po příkré stezce na vrchol útesu.

Ilja vylezl z pukliny a oprášil si dlaně, pokryté rezavým prachem. Jak správně předpokládali, řetěz nestoupal až k nebesům. Jeho poslední masivní článek byl spojen s velkým železným kruhem, zapuštěným do kamenné modly na plochem temeni skaliska. Ta byla vytesána do podoby lidské postavy a na hrudi měla znamení slunce. Očividně to měl být Torum, nebeský vládce, vítající duše svých medvědíků synů.

„Žrec přece říkal, že je svatiště obestřeno pavučinou kouzel,“ přikročil Ilja k osamělé, v kožešinovém plášti zahalené postavě na hraně útesu. „I kdyby se náhodou někdo přiblížil, on prý to vycítí dávno předtím, než nám bude hrozit bezprostřední nebezpečí...“

„Já vím,“ zabručel Košcej. „Neměl jsem v úmyslu držet hlídku. Ani záměrně znesvětit božský řetěz. Jen jsem chtěl konečně vidět cíl naší pouti.“

„Hm... To chápu.“

Společně se zadívali na sever. Z puklin ve skaliscích sice vyrůstaly borovice, ale byly jen řídké

a zakrslé, takže muži měli dobrý výhled do údolí severně od posvátného kopce. Uprostřed černých lesů blikal roj mihotavých světelek, rozmnožených odrazy na jezerní hladině. Ilja se podíval pozorněji, zaostřil zrak a rozeznal další podrobnosti. Příbytky Čudů byly roztroušeny po lese kolem jezera. Srdce osady se však nacházelo na ostrůvku, spojeném s břehem úzkou hrází. Obydlí na ostrově, nepochybně sídla náčelníka a hodnostářů kmene, chránila vysoká palisáda.

„Jsme opravdu blízko.“

„Hodně blízko,“ přikývla bledá, téměř bezvlasá hlava.

„Ale,“ Ilja najednou pocítil vážnou obavu, „nemůže nás Tugarin vycítit? Už jsme se přece přesvědčili, že dokáže vysлідit nepřátele i na velkou vzdálenost. Odpoutá svou duši od těla a čarodějným zrakem vidí věci, které jsou od něj tucty a tucty verst...“

„Musíme doufat, že se ten zakrslý Čud nemýlí. Tvrdil, že jsou skaliska zahalena takovou vrstvou kouzel, že i Tugarinovo vědomí by jí proniklo jen s obtížemi.“

„Ale máme jistotu? Ty bys asi nemohl...“

„Ne,“ odsekl Košcej ostře. „To bych tedy nemohl. Proč se mě na to vůbec ptáš? Dobře víš, že má moc je pryč. Její poslední zbytky vysála temnota v podzemí Kokšagy. Raději mi to nepřipomínej, Muromče, radím ti dobře. Rozdmýchává to ve mně hněv a pomstychtivost. A právě takové silné pocity by mohl Tugarin zachytit i přes štít Ošlajkinových kouzel. Hlavně ty, které jsou směřovány přímo na něj. Musíme svou nenávist a nepřátelské úmysly zadusit, skrýt co nejhlouběji v našich srdcích...“

„Rozumím.“

Dlouho se mlčky dívali přes střapaté borovicové lesy k Paranze. Noc byla chladná, ale klidná, mužům se o tváře otíral jen mírný větřík. Potrhanými oblaky dokonce probleskovaly hvězdy.

„Proč jsi mě vlastně sledoval?“ zeptal se Košcej.

„Nesledoval jsem tě. Jen jsem musel utéct ze srubu. Mikula se rozhodl přehlušit hlad zpěvem. Přesněji tou otřepanou báchorkou o boji s drakem na suwarské věži. V koldunovi našel vděčného posluchače...”

„Dobře, že jsem odtamtud vypadl. Nesnáším tu bylinu. Ale proč jsi odešel ty? Je to přece příběh o tvém hrdinství. O tom, jak jsi smrtelně sekl Zilanta. Pro bohatýry jsou největším potěšením nafouknuté zkazky o jejich vlastních smělych činech...”

„Pro mě rozhodně ne,” odfrkl si Ilja. „Spíš se při nich cítím nesvůj. Možná ještě nejsem dost dlouho bohatýrem. Nestačil jsem se zamilovat do vlastní slávy.”

Košcej k němu poprvé obrátil pohled a zamyšleně pokýval hlavou. „To je dobře, Muromče. Znamená to, že jsi zatím nezpychl. Nepropadl jsi iluzi o jedinečnosti a všemocnosti kyjevských bojarů. Věř mi, dobře to znám. I mne kdysi ovládala ješitnost a samolibost. Myslel jsem si, že jsem neporazitelný. Jenže osud mě z toho sebeklamu vyléčil. Velmi krutým způsobem.”

Ilja se na něj koutkem oka podíval a nevěděl, co říct.

„Nezměnil ses, Muromče,” pokračoval po chvíli Košcej. „Jsi pořád tentýž prostý mladík, kterého jsme našli na břehu Něpry, jak naříká nad rozsekanými těly svých rodáků. Získal jsi sebevědomí, to ano, ale velký díl skromnosti ti pořád zůstal. Neopájíš se vlastní slávou, i když už jsi

vykonal velké věci. Jiný na tvém místě by si už myslel, že je vyvolen bohy. Ten podivuhodný sen, z něhož ses probudil oděný v zázračné zbroji, se nám pořád nepodařilo vysvětlit. A ty ses o to ani nepokoušel. Nic jsi z toho nevyvozoval, nevznášel jsi nároky, nedral ses za vůdcovským postavením a privilegií. Jen jsi klidně přijal dary, které možná opravdu pocházejí od samotných bohů. Zůstal jsi věrným služebníkem..."

„Dost, brachu," zkrivil Ilja ústa. „Už mi z těch řečí začíná být stejně trapně jako z Mikulova zveličujícího zpěvu..."

„Neplet' se, Muromče. Nechtěl jsem ti lichotit. Právě naopak. Vyjadřuju tím obavu, že to tak nezůstane. Časem zpychneš, srosteš se svou výjimečností a nadmeš hrud' jako kohout..."

„To se nestane."

„Ale stane. Dřív, nebo později. Možná ti to říkám právě proto, abych to trochu oddálil. To je všechno, co se s tím dá dělat. Oddálit to. Lidé se nezadržitelně mění, Muromče. S tím nic nenaděláš."

„Tak dobrá, máš pravdu," přikývl Ilja zachmuřeně a rychle využil příležitosti odvést hovor od vlastní osoby. „I ty ses změnil. K nepoznání."

„Já vím," opáčil Košcej chladně.

„Nejsem si jistý, jestli je to dobře. Straníš se dávných přátel, nemáš pro ně vlídného slova. Mikula býval tvým věrným druhem ve zbrani i za hodovním stolem. Když jsme tam dole v Bolgaru mysleli, že jsi mrtvý, chodil jako tělo bez duše, sténal a naříkal po starých dobrých časech po tvém boku. A teď? Dočista na tebe zanevřel. Copak to nevidíš, Volchu?"

„Nenazývej mě tak!" procedil někdejší čaroděj skrz zuby. „Už nikdy přede mnou to jméno

nevyslovuj!"

„Ale proč, brachu?" opáčil Ilja stejně ostře. „Proč tak tvrdošíjně trváš na tom, abychom tě oslovovali tím nesmyslným, ohavně znějícím jménem?"

„Není nesmyslné. Právě naopak! Je ozvěnou změny, kterou jsem prodělal. Tam, v podzemí Kokšagy, kde mě Drakovič dovedl na pokraj šílenství a udělal tím ze mě úplně novou bytost. Nejsem už ani stínem člověka, kterým jsem býval, Muromče. Ten gorynič, vládnoucí silou dávných zmejů, je pryč. Teď už jsem jen obyčejný, slabý smrtelník, který je družině spíš přítěží než k užitku..."

„Ale tak tomu nebude navždy. Můžeš svou moc získat zpátky, ne? Až porazíme Tugarina, v žilách ti opět zapulzují kouzla. Utišíš svou touhu po pomstě, vrátí se ti moc a pak se uzdravíš..."

Košcej po něm šlehl pohledem jako neviditelným trnovým šlahounem. „Uzdravím? Chceš snad říct, že jsem nemocný? Šílený? Pomatený?"

Ilju ostrý tón v Košcejově skřípavém hlase nejdřív zarazil, ale pak se zhluboka nadechl. „Přítele prý poznáš podle toho, že je k tobě za všech okolností upřímný. A já se pořád považuji za tvého přítele. A tak ti říkám: Ano. Myslím si, že útrapy, které jsi prožil v čeremiské temnici, nechaly na tvé duši nezhojenou ránu. Zlomil ses pod Tugarinovým nátlakem a vidíš věci pokřiveně..."

„Tak v tom se mýlíš!" štěkl Košcej. „Mé myšlenky nikdy nebyly tak uspořádané jako teď. Ano, tělo mám nemocné, slabé, zohavené. Ale mysl, ta je úplně zdravá. Vnímá svět v jeho skutečné podobě. Rozumíš? Právě ten muž, kterým jsem

býval předtím, byl jen maskou, klamem, pozlacenou skořápkou. Volch Vseslajevič, mocný čaroděj! Pcha! Ta iluze se rozplynula, jakmile jsem musel čelit stejně zdatnému soupeři. Bohatýrská pýcha se zlomila společně s Malachitovým žezlem. Slavní goryniči! To tak! Jen otroci, kterým Svjatoslav velkodušně sundal obojky, ale oni ve skutečnosti zůstali jeho poslušnými psy. A jako psi taky pochípali. Já jediný jsem přežil, abych pochopil, že to všechno byla jen vidina. Za slávu Kyjeva! Jaký nesmysl! Všichni jsme jen hrdlořezové, vyvrhelové, štvanci a zloději! Před chvílí jsi tady předstíral skromnost, Muromče, takže jsem si myslel, že vidíš věci takové, jaké doopravdy jsou! Jenže ne, ty už patříš k nim. *Až porazíme Tugarina!* Bohové, kde se ve vás bere ta nadutost? Uvědomujete si, že Drakovič nás může všechny zahubit jedním mávnutím Ocelového žezla? Rozumíš tomu, Muromče? Rozumíš?"

„Volchu... Koščeji! Co to tady, u bohů..."

„Nerozumíš. Vidím, že ne. Ano, změnil jsem se. Už nejsem jedním z vás. Vidím svět v jiných barvách. Pro vás se pořád leskne pozlátkem slávy a pýchy, pro mě je bezútěšně šedivý a jediná barva, která mu může vdechnout trochu života, je krvavá červen!"

S těmi slovy se Košcej obrátil tak prudce, až Ilju švihl cíp kožešinového pláště. U Torumovy modly se skoro srazil s Jegorem, který právě s funěním vylezl na skálu. S nesrozumitelným zasyčením se kolem něj protáhl a zmizel v temnotě trhliny. Slyšeli jen řinčení řetězu, jak rychle sestupoval dolů do kotliny.

„Co to, pro lásku Boží, mělo znamenat?" zeptal se Jegor bručivě.

Muromec zamrkal a nadechl se. „Bohové jsou mi svědkem, že nevím. Najednou jako by přišel o rozum. Začal plácát páté přes deváté...”

„Slyšel jsem jeho poslední slova. Hlavně to, že už není jedním z nás. Obávám se, že v tom jediném se nemýlil.”

Ilja se na něj podíval. „Něco ti řeknu, báťuško. Začínám se bát.”

„O něj?”

„To bylo předtím. Ted’ se začínám bát *jeho*.”

Jegor přikývl. „Pak jsi konečně pochopil to, co mě hryže už několik dní. Řeknu ti něco, čemu se možná vysměješ, synku, protože ti to bude znít jako ustrašené blábolení křesťana, který všude vidí číhající zlo...”

„Jen směle. Po tom, co jsem právě slyšel, už mě nic nezaskočí.”

„Koščeј,” Jegor se nadechl, „je nebezpečný. Občas si dokonce myslím, že jsem se mýlil - tehdy, když jsem vás přemlouval abyste ho podpořili. Mikula měl možná pravdu. Možná v tom chudákovi už nezůstala ani špetka Volcha. Možná je... posedlý démonem.”

Ilja se mu nevysmál. Ani náhodou. Obrátil zachmuřený pohled ke vzdáleným světlům Parangy.

„Mikula měl pravdu, báťuško. Tehdy v jeskyni, když vzdychal, že proti nám stojí příliš mnoho nepřátel. Tugarin Drakovič, Baba Jaga s dcerami... A ted’ hrozí, že i Koščeј. Zdá se, že ten boj nemůžeme vyhrát.”

„Asi nemůžeme,” zabručel Svjatogor. „Ale to ještě neznamená, že vezmeme roha.”

KAPITOLA SEDMÁ

V moci žezla

M „Mor aby to... Mor, cholera, svrab a filcky!"
Targyltyš byl toho dne naplněn jen špatnými pocity a varovnými předtuchami. Bublaly v něm jako hustý kal, jako krev, která vytéká z vnitřního zranění a zalévá útroby. Občas se mu skoro zdálo, že ho ty pocity zadusí. Tehdy vždy sundal z ramene splasklý měch s medovinou a pořádně si přihnul. V nádobě, kterou naplnil po okraj včera při odchodu z dormu, už žbluňkalo jen posledních pár hltů. Targyltyšova nálada se však navzdory podroušenosti ani trochu nezlepšila, spíš naopak - jeho brunátnou, divoce zarostlou tvář zahálily ještě temnější chmury.

Nebylo to tím, že se v noci roztrhaná oblaka zase scelila a za úsvitu Targyltyše v jeho provizorním přístřešku z chvojí probudil studený déšť. Na to byl zvyklý, podzim v těchto končinách nikdy nebýval vlídnější. Kromě toho, jeho dvoudenní pěší pouť už se chýlila ke komci a brzy bude v Paranze. Sice nedoufal v přívětivé přijetí, ale nějaká ta střecha nad hlavou se snad najde. Jistě, byl vyhnancem a - mnozí ho považovali za škodlivého lesního ducha, ale někdo si snad vzpomene, že býval dědicem náčelnického stolce a že ho zamlada považovali za

hrdinu...

Ale ani to mu teď nedělalo starosti. Trápilo ho něco jiného.

Zpočátku to znělo jako dobrá zpráva, když se rozneslo, že se v Paranze objevil mocný čaroděj z jihu a chystá se čelit každoročnímu nájezdu obydlí. Stařešinové jednotlivých rodů, jejichž osady byly roztroušeny po lesích, už dlouho nadávali na pravidelné podzimní odvádění vyděračských daní do hlavního sídla. Samozřejmě věděli, že je to vlastně výkupné za to, že je ty zlořečené strigy ze severu neproklejí nebo rovnou nepovraždí, ale i tak se třetiny úlovků a lesního sběru a občas i nějakého toho děvčete nebo mladého junáka nevzdávali s lehkým srdcem. Nadávání na Burmelaka v čudských vesnicích sílilo. K čemu jim je takový vládce, když je nedokáže ochránit před tlupou nenasytých divoženek?

Teď se ale měla situace obrátit. Alespoň zdánlivě. Burmelak slíbil, že krutovláda obydlí skončila. Nepomohou jim ani zázrační létající tulparové, ani Jagina černá kouzla, protože ten, kdo sám sebe nazýval synem draka, prý Čudům pomůže a sílu čarodějnice zlomí. V první chvíli zavládlo v osadách radostné vzrušení.

Jenže pak Burmelak přikázal, aby daně odvedli stejně. A navíc měl každý rod poslat do Parangy své nejlepší bojeschopné lovce. Jistě, Targyltyšovi to mohlo být jedno, žil sám a náčelníkova rozhodnutí a rozkazy na něj neměly žádný dopad. Jenže blízko jeho chýše v odlehlých lesích měl příbytky rod Kančích klů a Targyltyš občas zašel na kus řeči k místnímu stařešinovi Jarpusovi. Slyšel ho skřípat zuby a nadávat na Burmelakovu neschopnost a nenažranost. Jestli má čaroděj ze zemí velkých lidí

skutečně v úmyslu skoncovat s krutovládou obyč, k čemu jsou pak náčelníkovi poplatky a otroci? Není to tak, že místo bosorek teď bude Čudům vládnout ten přivandrovalec z jihu? Možná by k tomu ani nepotřeboval kouzla. Stačí mu těch dvanáct velkých bojovníků, ozbrojených ostrým železem, které přivedl s sebou.

V Targyltyšovi vzkypěla krev. Mohl by nad tím vším mávnout rukou a dál žít svůj poustevnický život. Jenže se nad to nedokázal povznést. Čudové ho sice odvrhli a vyhnali, jenže on se pořád, i po všech těch letech, cítil být svázan s osudem kmene. Pořád v něm žil kus muže, který se kdysi měl stát vůdcem kmene.

Pořád byl Burmelakovým starším bratrem.

Targyltyš samozřejmě nebylo jeho pravé jméno. Čudové tím slovem označovali duchy těch, kteří zemřeli po nemoci. A Tarsem - tohle jméno mu dal otec, dřívější náčelník - se skoro stal jedním z nich. Když mu bylo dvacet let, byl v rozpuku sil, měl krásnou ženu a považovali ho za nejlepšího lovce v kmeni. Dokázal uštvat jelena a jedinou ranou oštěpu skolit losa, nebo dokonce medvěda. Dny jeho otce se pozvolna krátily a Tarsem měl po něm zasednout na vladařský stolec v Paranze.

Jenže pak nečekaně, zničehonic, onemocněl. Dostal horečky, po celém těle mu naskákaly rudé skvrny a stolice mu ztmavla krví. Brzy stejné příznaky složily na lůžko i jeho mladou ženu. Koldun Ošlajkin čaroval, zaříkal, krmil je zvláštními houbami a dával jim pít silné bylinné odvary, ale choroba neustupovala. Tehdy se Burmelak, Tarsemův mladší bratr, pohotově chopil příležitosti, označil chorobu za bohy seslaný trest a přikázal oba nemocné vyhnat z Parangy. Souhlasil s ním dokonce

i Ošlajkin, který se obával, že se nákaza přenese na ostatní Čudy a vyhubí celý kmen.

A tak se Burmelak stal následníkem a Tarsem a jeho žena museli odejít do vzdálených lesů. V horečkách a slabí, s dušemi na jazycích, se dopotáčeli do opuštěné lovecké chýše a tam čekali na smrt. Dívka se jí skutečně dočkala a po třech dnech se Tarsem probudil vedle studeného, nedýchajícího těla. Zdrcen žalem čekal, až si duchové přijdou i pro něj. Jenže horečka časem ustoupila a jemu se udělalo líp. Skvrny se změnily ve strupy a ty se nakonec odlouply a pod nimi zůstala sice zjizvená, ale zdravá kůže. Když Tarsem nabral sílu, pohřbil ženiny ostatky a vydal se zpátky do Parangy. Jakmile ho jeho soukmenovci spatřili, obrátili se na útěk a křičeli strachem: „Targyltyš! Targyltyš!“ Čudové totiž věřili, že duch člověka, kterého skosila choroba, přichází k lidským příbytkům jen proto, aby dál zlomyslně rozséval nákazu.

Považovali ho za přízrak, za pomstychtivého běsa, a zase ho vyhnali - Ošlajkinovým zaříkáním a pro jistotu i oštěpy a namířenými šípy. Jak jinak, na Burmelakův příkaz. Starý náčelník totiž mezitím zemřel a vůdcem kmene se stal jeho mladší syn. Tarsem neměl na vybranou a utekl zpátky do lesů. Zklamaný a zatrpklý se vrátil do lovecké chýše a stal se Targyltyšem.

Uplynulo sedmnáct let. Dost na to, aby Targyltyšovi přestalo záležet na osudu kmene. Jenže lhostejnost se nedostavila. Náčelnická krev v jeho žilách nezřídla. A tak se teď vracel do Parangy a chtěl být nablízku, až vypukne bitva s obydlími a ukáže se, jestli je čaroděj z jihu zachráncem, nebo jen novým, možná ještě strašlivějším samozvaným

krutovládce.

Jak tak procházel deštivým hvozdem, pružným a jistým krokem člověka zvyklého na chůzi lesem, vyšel najednou Targyltyš z houští a zastavil se na široké, pozvolna stoupající stezce. Překvapeně se rozhlédl a nahoře na svahu zahlédl ponurou modlu, hlídající cestu. Okamžitě poznal kumir posvátného medvěda Konsyga. Takže musí být blízko zlaté Kaltaš-ekvy a kotliny s nebeským řetězem! A příbytek kolduna Ošlajkina, jestli ten starý vědmák ještě žije, byl od Parangy, co by šípem dostřelil.

Targyltyšovi se okamžitě zlepšila nálada. Byl skoro u cíle cesty. Na oslavu zase sáhl po měchu.

„Jen počkej, bratříčku!" vyhrožoval. „Už brzy spolu zúčtujeme. Obviním tě z neschopnosti a nenasytosti a pak uvidíme, za koho se postaví rozhněvaní stařešinové!"

Uchopil měch oběma rukama. Musel ho zvednout pořádně vysoko, aby z něj vymáčkl poslední zbytky medoviny. Přimhouřil oči před vytrvalým deštěm...

V tom okamžiku někde vlevo od něj, níže na svahu, zafrkal kůň.

Targyltyšovi zaskočilo. Bleskově odtrhl měch od úst, a zatímco dusil kašel v dlani, přitisknuté k ústům, otočil se a vklouzl zpátky do houští. Tam odhodil prázdný měch, vytáhl z jelenicového toulce luk, šikovně napjal tětivu, přiložil k ní šíp a příkrčeně čekal.

Koně byli v lesích, protkaných jen těžko schůdnými stezkami, vzácností. Vlastnili je jen nejvýznamnější muži, stařešinové rodů a lovci - hrdinové. V Paranze chovali malé stádečko pro rituální účely - nebeskému vládci Torumovi bylo potřeba jednou za rok obětovat statného hřebce.

O to víc Targyltyše překvapilo, když podle zvonění podkov na kamenité stezce zjistil, že těch koní je víc. Život v lese ho naučil rozeznávat věci podle zvuků, takže brzy věděl, že je zvířat půl tuctu. Vzápětí zaslechl i hlasy jezdců a zamračil se. Tohle nebyla řeč Čudů. Znělo to spíš jako vrčivý jazyk velkých lidí od Bílého jezera, kteří jezdili do Parangy nakupovat kožešiny a paroží.

Za houštinami, šelestícími v neustálém dešti, se objevily siluety jezdců. Targyltyš viděl, jak jsou urostlí - každý z nich byl o dvě hlavy vyšší než on. Takže mu uši nelhaly. Skutečně to byli velcí lidé. Zahlédl záblesky na ušlechtilé oceli, jakou Čudové nedokázali vyrobit, uslyšel cinkání dešťových kapek na dobře kované zbroji. Varjagové, nepochybně...

Najednou koně zavětřili, pohodili hřívami a varovně zafrkali. Targyltyš vyvalil oči, zadržel dech a skrčil se ještě víc. Jestli ho teď zhlédnou...

Jenže Varjagům právě v tu chvíli padly oči na medvědí modlu nahoře u stezky, načež svorně obrátili pozornost tím směrem. Vzrušeně se o něčem dohadovali a Targyltyše zamrzelo, že se tehdy dávno od Ošlajkina, který jim dobře rozuměl, nepřiučil víc jejich jazyku.

Jezdci pobídli koně po stezce. A Čud, příkrčený v houštině, najednou pochopil, proč ho už od rána pronásledovaly zlé předtuchy...

Cizinci směřovali přímo ke kumiru Kaltaš-ekvy. Pamatoval si, jak se jeho soukmenovci snažili sluneční bohyni před Varjagy utajit, protože velcí cizinci byli posedlí touhou po zlatě a určitě by neměli zábrany znesvětit nejcennější modlu kmene...

Myšlenky se v Targyltyšově hlavě hemžily jako úhoři během tření. Co má udělat? Běžet do Parangy a varovat Burmelaka, že Varjagové našli cestu ke

svatišti? Než je přivede, loupežníci už můžou být za horami i se zlatem. Kousl se do rtu.

Pak v duchu zaklel a opatrně, krokem šelmy na nočním lovu, vykročil za jezdci stoupajícími vzhůru do svahu. Jestli dojde k boji Varjagů s Ošlajkinem, on může koldunovi pomoci a při troše štěstí mu možná i zachránit život.

Stát se hrdinou v předvečer návratu do Parangy by určitě stálo za to.

„To je modla toho jejich prašivého medvědího démona!“ vykřikoval Halldor Puklá lebka a vzrušeně ukazoval na stojící kámen. „A támhle pod borovicí je další! U medovinou orosených větví Yggdrasilu, už musíme být blízko! Měl jsi pravdu, konungu!“

„Nehulákej tak, Halldore,“ varoval ho Gudleif, ale nedokázal být příliš přísný, protože pohled na kumiry lemující chodník rozbušil srdce i jemu. „Jsme očividně na správné stopě, ale neradujte se předčasně. Zůstaňte ve střehu, nedělejte zbytečný hluk. Jsme příliš blízko Parangy a posvátná místa Čudů můžou být hlídána.“

„Tak ať jsou,“ odfrkl si jeden ze šesti družiníků. „Rozprášíme ty zakrslé koboldy jako houf syslů...“

„Zjevně zapomínáš, jak jsou ti trpaslíci šikovní s luky,“ připomněl mu Gudleif. „Raz dva nám vyzdobí záda šípy. Takže opatrně.“

Varjagové poslechli a sáhli po mečích a sekerách. Nejraději by pobídli koně do cvalu, aby co nejdříve zahlédli vytoužený cíl výpravy, ale ovládli se a pokračovali krokem. Všude kolem šuměl déšť a borovicový les na kamenitém úbočí se utápěl v šeru. Najednou však šed' před nimi rozčíslo zlatavé světlo. Vyměnili si pohledy a vycenili zuby v dychtivých úsměvech, jako vlci, když po dlouhé štvanici

konečně obklíčí znavenou srnu. Gudleif však zůstal ostražitý a nedůvěřivý a naznačil jim, ať jsou ve střehu a zbytečně nemluví.

Klusali dál, zbraně v rukou, pohledy nedočkavě se proplétající mezi borovicemi a snažící se zahlédnout zdroj světla.

Nakonec vyjeli zpoza stromů a zastavili se pod rozpukaným skaliskem.

„U Odinova vševidoucího oka," zachraptěl Halldor, ve tváři přihlouplý úsměv. „Našli jsme to! Trpaslíci se nám snažili namluvit, že jsou to jen zveličené pověsti... Ale ono to vážně existuje! Zlatá baba! A je obrovská!"

„Vždyť jsem vám to říkal," šklebil se Gudleif spokojeně, ale oči měl pořád přimhouřené a bedlivým pohledem doslova prohmatával okolí. Jen se mu to zdálo, nebo se támhle dole pod svahem zachvělo houští? A kam vede ta puklina, do níž se noří stezka?

Ostatní zatím fascinovaně hleděli na masivní kumir. Zajímavé bylo, že v jeho lůně pořád hořel oheň. Modla byla vytesána velmi důmyslně - ohniště chránil převis, který znázorňoval její mohutná řadra, a všechny ty zdánlivě náhodné praskliny a žlábký na kamenném těle odváděly dešťovou vodu stranou, takže do prohlubně s ohništěm se vůbec nedostala.

„Ale není celá ze zlata, jak se říká," poznamenal jeden z mužů s náznakem zklamání v hlase. „Je z obyčejného kamene. Akorát je celá ověšená šperky.

„Pitomče," osopil se na něj Halldor. „Co víc bys chtěl? Podívej, kolik je tu zlata a stříbra. Tak jako tak se do Běloozera vrátíme jako boháči!"

„A ten návrat by měl být co nejrychlejší," zavrčel Gudleif. „Musíme jednat. Halldore, chop se vaků, vylez na modlu a rychle z ní všechno strhej.

Čím dřív odtud vypadneme, tím líp. Nemůžu se zbavit pocitu, že nás někdo pozoruje. A není to jen jeden pár očí. Vidíte? Stezka vede do rokliny. Určitě jsou tam příbytky žreců, kteří hlídají modlu a udržují oheň. Každou chvíli nás můžou odhalit. Buďte připraveni bránit se."

Halldor Puklá lebka mezitím přejel na koni ke kumiru, vytáhl chodidla z třmenů, vyškrábal se na sedlo a odtud přešel na masivní kamenné stehno bohyně. Jeden z Varjagů mu podal objemný plátěný vak. Halldor ho rozvázel, roztáhl okraje a prudkým mávnutím do něj nabral vzduch. Pak natáhl ruku a sevřel v dlani sošku losa, visící na stříbrném řetězu. Teď už stačilo jen mocně trhnout a celá síť z drahých kovů se sesype...

V tom okamžiku Zlatá baba vztekla zařvala.

Ani kdyby se z nebe ozvalo hřmění Heimdallova rohu, ohlašující Ragnarok, nemohli by se leknout víc.

Halldor vystrašeně ucouvl po masivním stehně, uklouzl na mokřím kameni a zřítíl se z modly na zem, přičemž se bolestivě odřel a zkrvavil si obličej. Koně splašeně zaržáli a vzepjali se. Gudleif spadl ze sedla na záda a vyrazil si dech. Další muž se zřítíl na bok i s koněm a zlomil si nohu - jasně slyšeli prasknutí kosti.

Varjagové křičeli jeden přes druhého, snažili se uklidnit koně a zmateně mávali zbraněmi.

„Pryč odsud! Rozzlobili jsme bohy!"

Gudleif se zvedl na všechny čtyři, lapaje po dechu. Popadl ležící meč a potácivě vstal. Řev, který je tak vyděsil, na okamžik zeslábl, ale vzápětí nabral druhý dech a znovu s plnou silou rozechvěl borovice na skalách.

Gudleif se pozorně zaposlouchal a po chvíli obrátil zrak k černému vchodu do rozsedliny.

„Ticho!“ okřikl panikařící chlapy. „To není hlas Zlaté baby! Jde to odtamtud!“ ukázal špičkou meče do strže. „Je to jenom ozvěna. Jen trik na zastrašení pověřivých hlupáků!“

Varjagové obraceli zraky ke skalní trhlíně. Hlas, který z ní vycházel, postupně sílil. Ať už ho vydával kdokoli, zjevně se přibližoval.

„Dej pozor, konungu!“ varoval náčelníka vstávající Halldor.

Gudleif ale nebyl vůdcem Varjagů od Bílého jezera jen tak pro nic za nic. Rázně se nadechl, uzavřel strach někde v podvědomí, rozkročil se a oběma rukama pozvedl meč.

Vzápětí se však zachvěl a mimovolně jednou nohou ukročil dozadu.

V temnotě strže se totiž zaleskly dravčí oči. Sálalo z nich přízračné, běsovsky načervenalé světlo. Pak se objevila robustní silueta a v další chvíli se z rokliny vynořil obrovitý medvěd s téměř černou srstí. Jen pár kroků před Gudleifem se postavil na zadní a znovu zařval, zuby vyceněné, černé drápy varovně protínající vzduch.

Jeden z jezdců za Gudleifem odvážně pozvedl oštěp. Vší silou se rozehnal...

A v tom okamžiku se mu do zad zabodl šíp, který nehlučně přilétl z porostu pod svahem. Muž zaskučel a sesunul se ze sedla.

Další dvě střely dopadly seshora, ze skalisek, nebo možná ze samotného nebe. Jedna křísla do Gudleifovy přilbice, sklouzla po ní a kratičkým ostřím hrotu mu rozsekla levou tvář - jen o palec minula oko. Konung se zapotácel. Za sebou uslyšel bolestný křik. Jednomu z mužů střela probodla

stehno a přibila ho k sedlu.

„Jsme obklíčeni!“ zařval Halldor, ohlížeje se na všechny strany, nevěda kam se schovat, protože šípy přilétaly od skal i z lesa u stezky.

„Probijeme se!“ vykřikl Gudleif, popadl za ohlávku svého jančícího koně a snažil se vyškrábat do sedla.

„A co kořist?“ kňučel Halldor, nasedající na koně chlapa zabitého šípem, protože jeho vlastní se splašil a utekl do lesa.

„Ser na ni! Zachraňme si krky!“

Pobídli koně dolů stezkou. Bzučení šípů neutichalo. Další muž zachrčel, když mu střela z houštin probodla krk. Svalil se z koně a drtivě narazil do jednoho z kamenných medvědů u stezky. Strážcové svatiště se snažili nejen odehnat vetřelce, ale také jim zabránit, aby tajemství Zlaté baby odvezli z čudských lesů.

Navzdory tomu čtyři Varjagy, raněné a zkrvavené, brzy pohltil sychravý borovicový porost a dusot kopyt ztichl v dálce.

Targyltyš dřepící v mokrých keřích přerývaně dýchal a snažil se uklidnit rozbušené srdce. Když jeden z velkých mužů pozvedl oštěp proti Konsygoví - o němž lovec věděl, že je ve skutečnosti proměněným Ošlajkinem - nezaváhal a poslal mu do zad šíp. Byl připraven chránit kolduna nejlíp, jak to jen dokáže. Ještě než jezdec dopadl, uvědomil si, že se postavil proti přesile pěti jezdců. A že sám proti nim nemá šanci. Jestli se teď obrátí a vyrazí proti němu...

Jenže vzápětí vzduchem zabzučely další šípy. Targyltyš se podíval nahoru a na útesech nad roklinou zahlédl na pozadí šedivého nebe dvě

nejasné siluety.

Ošlajkin nebyl sám! Chránili ho další střelci!

Když se Varjagové dali na útěk, Targyltyš po nich vystřelil ještě jednou a opět neminul. Čím méně cizinců uteče s tajemstvím Kaltaš-ekvy, tím lépe.

Ted' se krčil v houští a čekal. Viděl, jak se medvěd před roklinou sehnul, křečovitě se zachvěl a vzápětí se zpod kožešiny vynořil Ošlajkin. Od chvíle, kdy ho vyhnanec viděl naposledy, sice značně zestárl, ale byl to určitě on. Koldun se otočil a zakřičel něco do trhliny. Vzápětí se z rokliny začali vynořovat muži.

Targyltyšovi poskočilo srdce. I tohle byli velcí lidé, hotoví obři, a Ošlajkin mezi nimi vypadal jako dítě. Také oni měli na sobě ocelovou zbroj podobnou varjažské, i oni svírali v dlaních lesknoucí se meče a masivní sekery. Targyltyše nejdříve napadlo, že je Ošlajkin jejich zajatcem, že tady vlastně došlo k souboji dvou varjažských družin, ale koldun se vůbec nechoval jako rukojmí. Ukazoval na Varjaga zasaženého šípem, něco jim vysvětloval a nakonec pokynul směrem k Targyltyšovu úkrytu. Velcí bojovníci se svorně podívali k houští na svahu.

Čud se vyděšeně příkrčil. Dívali se přímo na jeho skrýš. Se stále připraveným lukem v rukou začal opatrně couvat. V duchu velebil nebeské bohy za déšť, v jehož šumění zanikly zvuky jeho kroků. Muži u kumiru Kaltaš-ekvy nešli za ním, o něčem se vzrušeně dohadovali. Targyltyš nevyčkával, aby zjistil, co podniknou. Jakmile se ocitl za ohybem svahu, otočil se a s větrem o závod pelášil do lesa.

Musí se co nejdříve dostat do Parangy a varovat Čudy. Přítomnost cizinců na svatišti mohla rozhněvat bohy, a to jeho soukmenovci před rozhodující bitvou s obydlími rozhodně nepo-

třebovali.

„Je to čudský šíp, určitě," dušoval se Ošlajkin a protácel zkrvavenou střelu v prstech. „Ten střelec v keřích dole na svahu zřejmě náhodou narazil na Varjagy a sledoval je až sem. Nějaký zatoulaný lovec, nebo někdo podobný."

„Myslíš, že byl sám?" nadhodil Ilja.

„Ať jde Samson prozkoumat stopy, až se s Aljošou vrátí ze skály," přikázal Jegor. „A ať sebou mrskne, než všechno smyje déšť."

„Ať už je jeden nebo jich je víc, teď určitě poběží přímo do Parangy a rozhlásí tam, že nás viděl," mračil se Suchan Radimič. „Nevyrazíme za ním a neumlčíme ho?"

„Ne," zavrtěl hlavou Jegor. „Uvažujte, molodci. Chtěli jsme vylákat Tugarina z osady? Chtěli. A osud nám právě nabídl jedinečnou možnost hodit Drakovičovi přesvědčivou návnadu."

„Ano," souhlasil Kolyvan Vyhnanec. „Tugarin se o nás dozví, ale zároveň nepojme podezření, že mu chystáme past. Nenapadne ho, že je to součást našeho plánu. Prostě nás náhodou zahlédl nějaký Čud. Čaroděj přijde s úmyslem překvapit nás. Tím spíš můžeme zaskočit my jeho."

Mikula Seljanovič pokýval střapatou hlavou. „To by mohlo vyjít. Skoro se mi chce věřit, že sem ty Varjagy přivedli sami bohové."

„Samozřejmě že přivedli," usmál se na něj Ošlajkin a vzhlédl ke třpytící se modle. „Samotná Kaltaš-ekva je sem přilákala. Je na naší straně."

„Jen jestli nás ochrání i před Tugarinovými kouzly," ozval se z temnoty strže Košcej a způsobil tím, že se na dočasně rozjasněné tváře bohatým zase vrátily chmurné obavy.

Už byla tma, když Targyltyš připlaval k odlehlému cípu ostrova uprostřed Medvědího jezera. Voda byla ledová, až si chvíli myslel, že to nedokáže, na půli cesty mu ztuhnou údy a on bezvládně klesne do hlubin. Neměl ale na vybranou. Nemohl jen tak přejít po sypané cestě mezi břehem a ostrovem, zabušit na bránu náčelnického dvorce a čekat, že ho vřele přivítají a pustí za Bur-melakem. Ani nápad. Strážé na palisádě by se vyděsily a začaly by křičet na poplach. Snadno by přišel k šípu mezi žebry.

Vylezl na rákosím zarostlý břeh na odvrácené straně ostrova. Chvíli ždímal studenou vodu z prostého kožešinového oděvu a třel si údy, aby do nich vehnal trochu tepla. Pak si zase nasadil koženou čapku s připevněnými srnčími parůžky a zamířil ke kolové hradbě. Šikovně jako lasice vylezl nahoru, přehoupl se přes hrotité vrcholky kúlů a seskočil na ochoz. Příkrčeně naslouchal a pozoroval. Žádný rozruch. Hlídky byly daleko, nejspíš vpředu u brány. Proč by hlídaly na straně, obrácené k jezeru?

Seskočil z ochozu na dvůr. Přebíhal od chýše k chýši, od stromu ke stromu - Čudové i po vybudování dvorce nechali na ostrově růst několik borovic, jejichž rozčepýřené koruny jakoby záměrně chránily střechy obydlí.

Targyltyš se stíny proplížil až k náčelnickému srubu, masivní stavbě z kulatiny utěsněné mechem a ověšené parožími a zvířecími lebkami. Nožem otevřel jednu z okenic a prosmýkl se dovnitř. Pohyboval se jako duch. K Burmelakovu lůžku se dostal úplně nepozorovaně. Náčelník se probudil, až když ho na hrdle polechtala dobře nabroušená kostěná čepel.

„Ani nemukni," zasyčel na něj noční vetřelec.

„Nechci ti ublížit, bratříčku, ale jestli se pokusíš křičet o pomoc, bez váhání tě umlčím.“

„Tar... Tarsem," zachraptěl náčelník Čudů, zavalitý muž s černým rozčuchaným plnovousem a čelem přecházejícím do velké lysiny.

„Ne. Jsem Targyltyš. Tak, jak jsi chtěl. Klidně mě dál považuj za přízrak. A věz, že ti každý den budu nablízku a budu sledovat každý tvůj krok. Neukázal bych se ti, ale přináším důležitou zprávu. Varování. Je na tobě, jak s tím poznatkem naložíš, jestli ho sdělíš svému čarodějnickému spojenci a zkusíš něco podniknout. Měl bys to ale vědět. Tak nastraž uši a dobře mě poslouvej, bratříčku..."

Targyltyš mluvil a Burmelakovy už tak vytřeštěné oči lezly s každým slovem víc a víc ven z důlků.

„Už jen dva dny," povzdechl si Argyz ztěžka a zapil sousto skopového douškem silného kvasu. „Nebeský Kugu Jumo je mi svědkem, že už se nemůžu dočkat. To nečinné vysedávání už mi začíná lézt na mozek..."

„Myslíš, že nám ještě ne?" přidal se jeden z jeho družiníků. Čeremisové posedávali okolo ohniště uprostřed prostorného srubu nebo polehávali na prostých lůžkách podél stěn. Dva zaháněli dlouhou chvíli s mladými Čudkami - bez ostychu s nimi souložili ostatním na očích. „Že nás celá tahle výprava už dávno neomrzela? Bohové, ať už je konečně po všem a my se můžeme vrátit domů."

„I když musím uznat," ozval se nejstarší člen Tugarinova doprovodu, „že si vlastně nemáme na co stěžovat. Pití i jídla je tu habaděj. Nestojí za moc, to je pravda, ale nouzí rozhodně netrpíme. Máme pro sebe vlastní srub, velký skoro jako ten Burmelakův.

Dokonce i ženy nám nabídlí, a ne nejhorší. Táhleta, co ji Šabir právě nabral zezadu, už polovinu z nás obšťastnila líp než naše staré doma v Kokšaze. Má zkušenosti třicetileté, ale díky tomu jejich skřítkovskému vzrůstu je útlá a dole uzoučká jako třináctiletá panna. Opravdový požitek. Vidím to tak, že se právě teď máme o dost líp, než kdybychom měli táhnout za Drakovičem někam do severních močálů. Původně to měl v úmyslu, pamatujete? Děkujte bohům, že změnil plány."

„Jo, to je pravda," uznal Argyz a utrhl si zuby další kus pečeného stehna. „Nemáme se tady zle. Tugarin s těmi zakrslými všiváky cvičí jako pastýřský pes se stádem ovcí. Když zaštěká, rozběhnou se a udělají všechno, co si přeje. Až z toho jde trochu strach."

„Hlavně když si jeden vzpomene, že stejně proháněl i naše soukmenovce doma v Kokšaze," připomněl nejstarší družiník, ukazuje řídké, a ještě k tomu i křivé a odpudivě zahnědlé zuby. „Netancoval snad Vargan podle jeho písničky, přesně jak to teď dělá Burmelak?"

„Ne tak nahlas," zavrtěl se Argyz na židli a s obavami se zadíval na dveře do vedlejší komnaty, jako by čekal, že se každou chvíli rozletí a dovnitř vtrhne rozzuřený, mstivý Tugarin. „Vím, že je vám služba čaroději proti srsti, ale moc to tady neroztrubujte. Právě naopak, snažte se držet jazyky za zuby. Dokonce i zrádné myšlenky je nutné potlačit, protože jinak je Drakovič vycítí a odhalí náš plán."

„Plán?" odfrkl si jeden z mladších bojovníků. „Nevěděl jsem, že nějaký máme."

„Ovšemže máme. Všichni víte, co mi kugurak přikázal. Musíme jen počkat na správnou příležitost."

A ta přijde za dva dny, během noci duchů. Jestli je na těch místních báchorkách něco pravdy a ze severu opravdu přiletí ta čarodějnická smečka, Drakovič bude mít plné ruce práce. Tehdy přijde naše chvíle. Nic víc zatím vědět nepotřebujete. Jak říkám, čaroděj slyší i myšlenky. Jestli odhalí naše úmysly, je s námi zle."

Muž jménem Šabir, souložící s drobnou, ale snaživou Čudkou, právě dosáhl vyvrcholení a hlasitě zasténal, zanađával, zachechtal se a nakonec se svalil do kožešin. Mezi ostatními Čeremisy proběhla vlna dunivého, ponurého smíchu. Najednou ale Argyz zvedl hlavu.

„Sklapněte," přikázal a zaposlouchal se.

Zpozorněli. Až do této chvíle slyšeli jen šumění deště na střeše a kapání vody, která prosakovala do srubu. Teď se do zvuků přimísil ruch z nádvoří. Vzrušené hlasy a čvachtavé kroky se rychle blížily ke srubu. Argyz se po očku podíval, jestli má po ruce sekeru.

Vzápětí se vchodové dveře rázně otevřely a do srubu vkročil podsaditý, zavalitý, plešatící Čud. Vypadal jako chodící soudek přikrytý mokrým kožešinovým pláštěm.

„Burmelaku," přivítal ho Argyz a vstal. Hlavou se skoro udeřil o krokev, protože stropy v čudských příbytcích byly, jak jinak, hodně nízko.

„Kde je Tugarin?" vybafl vládce Čudů bez okolků.

„Ve své komnatě, jako obvykle. V magickém tranzu sbírá a soustřeďuje čarodějnou sílu na boj s obydlími.."

„Musím s ním okamžitě mluvit," hrnul se malý náčelník k ohništi.

„To ti asi nemůžu dovolit," postavil se mu Argyz

do cesty a také ostatní Čeremisové vstali a jakoby mimochodem se opřeli o oštěpy, případně položili dlaně na rukojeti a topory zbraní. Vypadalo to, jako by velikáni z úsvitu věků obestoupili prvního človíčka. Čud se ale o jednu nebo i dvě pídě vyšších mužů nezalekl.

„Tohle nepočká!“

„Bude muset. Vznešený Tugarin pravděpodobně oddělil duši od těla a putuje končinami za hranicemi tohoto světa. Tehdy máme zakázáno ho rušit. Pod hrozbou smrti. Chceš riskovat, že na tebe v hněvu vrhne kletbu?“

„Poslouchej mě dobře, Čeremisi...“

Už se nedozvěděli, jakými výhružkami je chtěl Burmelak počastovat. Za Argyzovými zády se totiž otevřely dveře a ze zadní části srubu se vyšoural vysoký bělovlasý muž, opírající se o železnou čarodějnou hůl.

„Co je tak neodkladného, Burmelaku?“ zeptal se unaveně a otráveně, zdánlivě bez zájmu.

„Právě jsem dostal důležité varování.“

„Od koho?“

„Záleží na tom? Je to nečekaný posel z dalekých krajů, ale myslím, že mu můžu věřit.“

„Nemám náladu se s tebou hádat. Mluv, o co jde?“

Burmelak se rozhlédl po velkých mužích.

„V lesích poblíž osady se pohybují cizinci,“ řekl.

„Jací cizinci?“

„Velcí lidé jako vy. Podle všeho Varjagové od Bílého jezera. Pro Gudleifa, jejich náčelníka, byla letošní obchodní výprava jen záminkou, aby vyslídil Kaltaš-ekvin kumir. A teď se potají vrátil s dalšími pěti ozbrojenci...“

„Varjagové našli Zlatou babu?“ zvolal Argyz a

své pobouření ani nemusel předstírat - součástí jeho plánů bylo i to, že až se zbaví Tugarina, nezapomene před zpáteční cestou do Kokšagy důkladně očesat zlatem ověšenou modlu ve skalách jižně od Parangy.

„Našli," přikývl Burmelak. „Ale museli utéct bez kořisti." „Utéct? Snad je nezahnal ten starý koldun, co žije na kopci?"

„Ale ano. Ovšem ne sám. Někdo mu pomohl." Čudský náčelník se podíval Tugarinovi do tváře. „Nějací jiní velcí lidé."

Tugarin mírně nadzvedl obočí, čímž prozradil, že ho to přece jen začalo zajímat.

„To jsou oni," zabručel dračí velekněz, když mu Burmelak barvitě a samozřejmě s nehorázným zveličováním převyprávěl Targyltyšovy zážitky.

„Kdo oni?" nechápal Čud.

„Kyjevané," odvětil Argyz.

Tugarin přikývl. „Zbytek té sebranky, která zaútočila na suwarskou dračí věž. Pamatuješ, Burmelaku? Vyprávěl jsem ti o tom. Svjatoslav poslal s Varjagy na sever i desítku svých nejlepších zabijáků. Jsem si jistý, že právě je viděl tvůj člověk u modly sluneční bohyně."

„Říkal jsi přece, že ta válečná výprava skončila neúspěchem," namítl Burmelak. „Že vládce Čeremisů vlákal varjažské vetřelce do močálu a tam jejich vojsko zahubil. Viděl jsi to svým čarodějným zrakem, nebo ne?"

„Samozřejmě že jsem to viděl," odsekl Tugarin. „Varjagy stihla zasloužená porážka - jejich nadutost pohltit močál. Ale hrstka Kyjevanů očividně unikla a pokračovala v cestě na sever. Po mé stopě. Chvilí jsem je pustil ze zřetele a ejhle, najednou se ukáží hned za humny. A navíc se s nimi spřáhl ten

prašivý... jak se jmenuje?"

„Ošlajkin," připomněl Burmelak.

„Ano, ten." Tugarin se poškrábal na tváři, zarostlé strništěm stejně bílým jako jeho vlasy. „Vyhověl jsem ti, náčelníku, když jsi mě přemlouval, abych ušetřil jeho život. Už tehdy jsem tě varoval, že ještě může uškodit našim zájmům. A teď se má slova naplnila. Ukryl naše úhlavní nepřátele, zradil tebe i mne. Jedině kvůli jeho kouzlům, kterými je obestřena skalní svatyně, jsem Kyjevany nevycítil dřív."

„Co podnikneme?" zeptal se Argyz. „Půjdeme tam a zaútočíme na to skalní doupě?"

„Samozřejmě. Nemůžeme tady jen tak sedět a nevšímat si jich," mračil se velekněz. „Sice pro nás nepředstavují vážnou hrozbu, ale stejně jsou jako třísky v zadku. Ani se nenadějeme a rána začne hnísat. Nechci, aby ve chvíli, kdy budu muset čelit sedmi ježibabám, číhali někde za mými zády a čekali na příležitost udeřit..."

„Do noci duchů se jich musíme zbavit," pochopil Argyz.

Tugarin přikývl a obrátil pohled k náčelníkovi. „Vidíš, Burmelaku? Byl jsi k Ošlajkinovi milosrdný, zasadil ses o jeho život a teď kvůli němu musím plýtvat kouzly, které jsem mohl použít proti Jaze..."

„Nemusíš tam přece jít," namítl Čud. „Jestli je jich opravdu tak málo, můžu poslat do lesů své bojovníky a nechat je pochyťat. Ty jsi příliš cenný, synu draka. Neměl bys riskovat svůj život ani plýtvat kouzelnou mocí na smečku obyčejných, i když dotěrných smrtelníků..."

„Jenže nezapomínejte na toho žrece z jeskyně," namítl rychle Argyz. „Vím, že jím pohrdáte, ale nějakou moc ten bláznivý vědmák přece jen má."

Kyjevané by nám s pomocí jeho kouzel mohli klást tvrdý odpor a způsobit nám velké ztráty. Obávám se, že tvá kouzla budeme přece jen potřebovat, veleknězi."

Tugarin se na něj pátravě zadíval. Čeremiský velitel opětoval jeho pohled jen s vypětím všech sil. Přímou cítil, jak se do něj zatínají neviditelné ostny čarodějova vědomí. Snažily se mu vniknout do hlavy, do tajných zákoutí mysli. Úporně potlačoval zrádné myšlenky, které mu našeptávaly, že jestli bude Drakovič souhlasit a půjde do lesů lovit Kyjevany, Čeremisové budou mít výbornou příležitost vyplnit Varganův rozkaz. Navíc se toho zkurvysyna zbaví ještě před nocí duchů a budou moci odcválat domů dřív, než na hradiště zaútočí Jaga se svými dcerami.

Argyz skoro zatínal zuby, jak se snažil před Tugarinem tyto úmysly zatajit. A musel se ovládnout, aby si nahlas neoddech, když velekněz konečně odvrátil zrak.

Někdejší vládce suwarské věže se zadíval do plamenů v ohništi. Nikdo se neodvážil rušit jeho rozhodování. Venku šuměl déšť. Škvírami se do srubu drala noční tma.

Pak Tugarin zvedl hlavu a udeřil patkou žezla do hliněné, na kámen udusané podlahy.

„Za úsvitu vyrazíme," prohlásil rázně. „Argyzi, ty a tví muži se mnou pojedete přímo ke svatyni. Burmelaku, ty se se všemi muži, kteří tě ráno můžou následovat se zbraní v ruce, rozptýlíš po lese. V širokém kruhu obklíčíte kopec s jeskyní a postaráte se, aby neproklouzla ani myš."

„Rozumím, velký mágu, ale určitě chceš..."

„Určitě," odsekl Tugarin a vstal. „Kyjevané zítra zjistí, že ten muž, jehož trpělivost pokoušejí, je

daleko mocnější a nebezpečnější než ten, kterému čelili dole v Suwaru."

S těmi slovy čaroděj ukázal mužům záda a zase zmizel ve dveřích své komnaty. Ocelové žezlo klepalo o tvrdou podlahu.

Když se za ním masivní dveře zavřely, Argyz si odkašláním uvolnil strachem sevřené hrdlo a olízl si vyschlé rty. Pocítil na vousech vlhkost a slanou chuť. Sáhl si na tvář a zjistil, že mu z čela stéká pot. Byl studený jako podzimní liják venku.

„Tváříte se, jako byste si toho nevšimli," zabručel Danilo Lovčanin a pověsil si na záda toulec se šípy. „Místo jednoho nadpřirozeného protivníka jich proti nám najednou stojí celé houfy.

„Myslel jsem, že na kňučení a zlé předtuchy tady máme Seljanoviče," odpověděl Ilja, palcem vyzkoušel ostří Gněvu a spokojeně zasunul meč do pochvy na levém boku. Bylo to zbytečné gesto - nadpozemský meč by neotupilo ani vytrvalé osekávání žulového kvádrů. „Nezačínej s tím ještě i ty..."

„Lovčanin má pravdu," přidal se přesně podle očekávání Mikula. „Přesila je příliš velká. Možná nebyl nejlepší nápad vábit Tugarina a Čudy na naši stopu. Je to jako odhánět syčící zmiji dupáním bosé nohy..."

„Přestaňte s tím malomyslným kňučením," utrl se Jegor Svjatogor. „Jsme kyjevská družina, slavní bohatýři, Svjatoslavovi vlci, nebo jen hejno kdákajících slípek?"

„Moje řeč," pokýval Suchan Radimič plešatou, jizvami rozrytou hlavou. „Nejhorší, co nás dnes může potkat, je smrt. A kdo by si dělal hlavu s takovou prkotinou?"

Jegor se na něj podíval a vzápětí se dunivě zachechtal. „Dobrý postoj, Radimiči. Odvahu, bratři! A hlavně víru! Zvítězíme. Už jsme se vysekali z horších šlamastyk. Všichni už máme toho trmácení se po mokřích, pustých a studených lesích akorát tak dost. Víím, já sám jsem vám nedávno vyčítal, že nemyslíte na bohatýrské poslání a utíkáte v myslích k bolgarským vinným sklepům a šišigám. Dnes ale ani já netoužím po ničem jiném."

„Je načase to ukončit," narovnal ramena Ilja Muromec. „Setněme Drakovičovi palici a vypadněme odsud."

Bohatýři souhlasně zahučeli a chopili se zbraní. Právě v tu chvíli se od skalisek odrazila ozvěna cinkajících podkov. Družina shromážděná před koldunovým domem vzhlédla. Temnou strží vklusal do kotliny Samson Samojlovič.

„Už jedou," hlásil. „Viděl jsem, jak vyjíždějí z osady a rozdělují se do dvou proudů. Určitě chtějí obklíčit kopec. Čudové i Čeremisové, všichni po zuby ozbrojení, dohromady dobrých sedmdesát mužů."

„A Tugarin?" vyšel zpoza kožešiny ve dveřích Ošlajkinova srubu Košcej. Snažil se mluvit klidně, ale i tak zaslechli v jeho hlase napjaté chvění. Koneckonců, i oni čekali odpověď na tuhle otázku se sevřenými žaludky.

Armén příkývl. „Jede s nimi."

„Výborně!" zajásal Ilja. „Takže na to skočil."

„Nekřič hop..." poučil ho Kolyvan.

Jegor se rozhlédl. „Všichni víte, co máte dělat. Na místa. Čekejte na signál."

„Dejte mi luk," požádal Košcej.

„Chceš se zúčastnit boje?" podíval se na něj Ilja. „Cítíš se na to?"

„Nebudu přece nečinně čekat v závětrí. Na boj s mečem nebo sekerou ještě nemám dost sil, ale můžu se přidat k Aljošovi a Samsonovi a střílet z luku. Kdo mi ho půjčí?"

„Na, vezmi si můj," podal mu Mikula toulec se zhruba dvaceti šípy a nenapnutým lukem. „Stejně tu prokletou věc vůbec nepoužívám. Nepřítelově porážce věřím až v okamžiku, kdy cítím, jak mi pod kladivem praská jeho lebka."

Košcej sáhl po toulci a jejich pohledy se na okamžik setkaly. Košcej vděčně pokývl hlavou. Mikula odpověděl něčím, co i pod houštinou dlouho neupravených vousů vypadalo jako vlídný, povzbudivý úsměv.

„Pojďme."

Zatímco se bohatýři rychlým krokem rozcházeli, Svjatogor se vrátil ke srubu, odhrnul kožešinu ve vchodu a nahlédl dovnitř. U dobře roztopeného ohniště seděli Ošlajkin a malý Sarčak a upřeně hleděli do plamenů. Zdálo se, že vůbec nevnímají svět, ale Jegor se stejně zeptal:

„Jsi připraven, koldune?"

Ošlajkin zamrkal a vzhlédl. V jeho výrazu bylo poznat jisté váhání a nejistota, ale stejně přikývl.

„Konsyg dnes vycení tesáky. Věřme, že budou stačit k rozdrčení dračího vazů."

Šedivý bohatýr úsečně přikývl a otočil se. Jak kráčel ke koním, začal žrec za jeho zády bušit kostí do bubnu a společně s mladým učněm jednohlasně drmolit jakési rytmicky se opakující zaklínadlo. Jegor se přežehnal a přivolal Všemohoucího, Matku Boží a všechny svaté, hlavně své ochránce Michala a Jiřího. Pro jistotu je ale vyzval jen v duchu - nechtěl přece zlomit moc pohanských kouzel, na nichž závisely jejich životy.

„To ticho," promluvil Argyz tlumeným hlasem, „je podezřelý."

„A co jsi čekal?" zkrivil Tugarin koutky úst v odporné napodobenině úsměvu. „Že nás přivítají zpěvem a tancem?"

Čeremiský velitel zaťal zuby a zadusil za nimi hádavou odpověď. Nechtěl, aby Drakovič v jeho slovech odhalil zradu, která mu vířila myslí. Raději se odvrátil a zadíval se dopředu.

Stáli bok po boku na stezce, která mezi čím dál řidšími borovicemi mířila k rozeklaným skaliskům. Z přízemní mlhy, která se nehlučně převalovala mezi kmeny, vystupovala drahocenně zdobená, ve světle věčného ohně se lesknoucí modla sluneční bohyně. Argyz na ni zíral, div že ne s ústy dokořán.

Do zlověstného ticha jen občas zafrkal předtuchou zneklidnělý kůň nebo něco zabručel jeden z Čeremisů, čekajících v sedlech ořů kousek níž na stezce. Jinak neslyšeli nic - jehličí nešustilo, ptáci nezpívali.

„Nemůžu se zbavit předtuchy, že o nás vědí," zabručel Argyz.

„Samozřejmě že vědí," ušklíbl se Tugarin, pročesávající pohledem zamlžený les. Žezlo měl opřené o sedlo vedle stehna a dračí šupina vysoko nad jeho hlavou rozsévala nepravidelné záchvěvy stříbřitého světla. „Jsou blízko. Vyčkávají. Číhají. Jen co se přiblížíme ke svatišti, zaútočí."

Za nimi zadusala kopyta. Čeremisové se polekaně ohlédli a pozvedli zbraně, v prvním okamžiku přesvědčení, že přišel očekávaný útok. Pak si ale uvědomili, že slyší jen jednoho koně.

Zpoza tmavých siluet stromů vyklusal malý huňatý koník s Burmelakem v sedle. Mlha za ním strašidelně vířila, jako by se z ní tvarovaly podoby

lesních duchů a běsů.

„Mí muži jsou rozmístěni a připraveni," hlásil vládce Čudů.

„Dobrá," přikývl Tugarin a podíval se na svého pobočníka. „Argyzi, kdo je nejsmělejší bojovník ve tvé družině?"

„Nejsmělejší, nebo nejlepší?"

„Zeptal jsem se snad jasně!"

„Asi Šabir. I když, těžko říct, jestli je to u něj odvaha, nebo šílenství. Do bitev se vždycky vrhá jako první. Nebojí se duchů ani kouzel, a když se napije, posmívá se i samotným bohům..."

„Výborně. Přivolej ho. Ať si vezme oštěp. Doprovodíte mě k modle."

Argyz do čaroděje zavrtil nesouhlasný pohled. „Snad tam nechceš jít jen ve třech?"

„Slyšel jsi dobře."

„Ale mocný, vždyť jsi před chvilkou říkal, že ti psi..."

„Dělej, co ti říkám!"

Čeremiský velitel rozdrtil mezi zuby další vzdorovitá slova, zhluboka se nadechl, aby tak sfoukl plamen ve svém nitru, a ohlédl se.

„Šabire!"

Tugarin počkal, až k nim mladý bojovník doklusá. Pak pozvedl žezlo. Šupina zazářila tak pronikavě, že museli přimhouřit oči.

„Už je to tady," zašeptal vzrušeně Aljoša Kněžic. „Támhle jedou."

Košcej popadl luk a opatrně se přesunul k Uličovi. Štíhlý lukostřelec se krčil za velkým balvanem na vrcholu skaliska nad ústím rokliny. Samson dřepěl na útesu naproti, přímo nad hlavou Kaltaš-ekvy. Strž mezi nimi tvořila dva sáhy

širokou, ale vražedně hlubokou propast. Všichni tři měli právě z těchto pozic dobrý výhled na přístupovou cestu.

Dosud nic nezahlédli. Slyšeli z lesa kradmé šustění a občasné dupnutí kopyta, takže jim bylo jasné, že jsou nepřátelé nablízku a postupně obkličují posvátný kopec, ale kvůli mlze neviděli žádný pohyb.

Až teď. Mezi borovicemi na svahu najednou zazářilo bílé světlo a proniklo mlhou jako studené zimní slunce, prosvítající skrz tenkou vrstvu mraků. Košcej sevřel rty a zohavená tvář mu zbledla ještě víc, i když se to zdálo být nemožné.

„To je on," procedil mezi zuby. „Tugarin. Snažte se nedívat přímo do světla. Moc Zirnytriny šupiny by mohla zasáhnout vaše mysli a ochromit vás."

Zaslechli klapot kopyt. Sílil jen pozvolna, jezdci jeli krokem, klidně, nespěchali. Světlo stoupalo po stezce a mlha se před ním trhala a ustupovala mezi posvátné kameny a stromy na úbočí. Brzy lukostřelci zahlédli tři blížící se jezdce. Dali však na Košcejovu radu a nedívali se přímo do bodavého světla, proto přijíždějící muže viděli jen v nejasných obrysech. Vpředu jel samotný Drakovič, Ocelové žezlo v ruce. Kousek za ním klusali dva Čeremisové, jeden krytý štítem a s mečem v ruce, druhý s oštěpem opřeným o sedlo a hrotem obráceným k nebi.

Aljoša sáhl do toulce, opřeného tak, aby mohl šípy co nejrychleji vytahovat a sázet na tětívu. Založil do luku střelu. Pak se mírně nadzvedl, zjevně s úmyslem začít střílet, ale Košcej mu položil dlaň na zápěstí.

„Ne," zašeptal téměř neslyšně a rázně zamítavě pokynul i Samsonovi na vedlejší skále. „Ta kouzla je

chrání. Určitě dokáží šíp odrazit. Musíme počkat."

„Na co?" sykl Aljoša, ale Koščeť už se zase díval dolů.

Dva Čeremisové zastavili zhruba sedm koňských délek před ústím rokliny. Tugarin jel dál. Přiklusal až těsně k trhlíně, zastavil a sesedl z koně. Po krátkém váhání uchopil žezlo do obou rukou, a zatímco ho držel před sebou jako kopí, s nímž pěšák vyčkává na střet s jezdcem, vešel do rozsedliny.

„Teď," zašeptal Aljoša netrpělivě, zahákl tři prsty o tětívu a začal přitahovat šíp po levé pěsti k sobě. „Skolme ty dva..."

„Ne," zadržel ho zase Koščeť. „Copak to nevidíš? Nad Čeremisy se pořád mihotá divotvorný svit. Dál je chrání kouzelný štít. Do prdele..."

V tu chvíli se jeden z Čeremisů, ten s oštěpem opřeným o sedlo, podezřívavě podíval nahoru. Tři lukostřelci s tichými kletbami ucouvli od hrany skaliska.

„Na co ještě čekáme?" zavrčel Samson, zvedající k ústům signální roh. „Teď je ta správná chvíle. Ten čubčí syn vlezl do pasti..."

„No právě," procedil Koščeť mezi zuby. Obličej měl plný obav, oči zastřené zlými předtuchami. „Udělal to nějak moc rychle..."

„Protože je sebejistý. Myslí si, že se mu nemůže nic stát."

„To ano, ale není hlupák. Něco tady nesedí." Koščeť zaskřípal zuby. „Jen nevím co..."

Stříbřité světlo Zirnytriny šupiny se přelilo po lebkách, paroží a prastarých rituálních kresbách, pokrývajících stěny strže, a vteklo do prostorné kotliny. Bělovlasý čaroděj opatrně došel ke koldunovu srubu a žezlem sevřeným obouruč

odhrnul kožešinu ve vchodu.

„Asi bych tě měl přivítat, Drakoviči," promluvil Ošlajkin, sedící za pohasínajícím ohništěm. „Ale to by byl projev úcty a přátelství a něčeho takového se ode mě nikdy nedočkáš. Navzdory tomu jsem rád, že se zase setkáváme tváří v tvář. Nastal čas zúčtování."

Čaroděj neodpověděl, jen sklonil hlavu a vkročil do obydlí. Za prahem zaujal bojový postoj a namířil hlavici žezla přímo na žrece.

„Těch tvých hadích kouzel se nebojím," zavrčel Ošlajkin. „Mě chrání moc Konsyga a jeho matky Kaltaš-ekvy!"

Zatímco to říkal, zvedl ruce a sevřel v prstech medvědí houni na svých ramenou. Byl připraven si v kteroukoli chvíli bleskově přetáhnout její horní část s polovinou medvědí lebky přes hlavu a proměnit se tak v divokou šelmu.

„Proč nic neříkáš?" zeptal se Ošlajkin s rostoucím podrážděním. „Když jsi mě vyháněl z Parangy, mlel jsi skoro bez přestání. Křivě jsi obviňoval, lhal, nadával, kletbami metal. A teď mlčíš jako skála. Na co čekáš?!"

Čaroděj neodvětil, jen se ještě více rozkročil a nahrbil. Ošlajkin přimhouřil oči. Podíval se na nepřátelského hosta pozorněji, probodl pohledem i ostrým hrotem mysli stříbřitě zářící kouzelný štít...

A náhle pochopil.

„Ty nejsi Drakovič!" hlesl překvapeně. „Ty jsi jen obyčejný..."

V tom okamžiku údajný Tugarin bojovně vykřikl a zaútočil. V pohybu se rázem změnil v čeremiského bojovníka a také prudce bodajícímu žezlu se vrátila skutečná podoba - proti Ošlajkinovi vylétl hrot těžkého oštěpu.

Koldun rychle uskočil a bleskově si přehodil medvědí lebku přes hlavu. Tělo se nahrbilo, zmohutnělo a narostlo, kožešina přirostla k pokožce, obalila celé tělo a vpředu se spojila jako kouzlem uzavřená rána. Překvapený výkřik se změnil v dravčí řev.

Šabira to nezastavilo. Argyz se v něm nemýlil - mladý bojovník se jen tak něčeho nezalekl. Přeskočil ohniště a opět vší silou bodl. Zasáhl medvěda do horní části hrudi. Hrot se zanořil do robustního těla.

Ošlajkin - anebo snad samotný Konsyg? - bolestně zařval.

Jakmile útroby kopce rozechvěl medvědí řev, přízračný svit před jeskyní se zachvěl, zapulzoval a zavířil. V tom okamžiku se skutečnost, kterou tři lukostřelci nahoře na skalisku dosud viděli, roztrhala a rozlétla se do stran. Jako když jednolitou vrstvu podzimního listí rozmetá poryv vichru a objeví se holá zem - tak se očím bohatýrů ukázala pravá podoba věcí. Jeden z Čeremisů, zřejmě velitel družiny, se nezměnil, ale muž vedle něj ano. Z oštěpu opřeného o sedlo s hrotem namířeným k nebi bylo najednou Ocelové žezlo.

„Teď!“ štěkl Košcej a nadzvedl se, napnutý luk v rukou.

Samson se prudce nadechl a zadul do rohu. Hromové troubení vlétlo mezi střapaté koruny borovic.

„Vpřed, molodci!“ vykřikl Jegor Svjatogor a vyskočil na vraníka tak svižně, jako by měl dvacet let, a ne bezmála šedesát. „Za Kyjev!“

„Za Divljana a Boroveje!“ přidal se Mikula, zasunující nohu do třmenu.

Bohatýři, doposud v bezdechém tichu příkrčení v

zamlžených houštinách, držící koně za ohlávky a tisknoucí jim dlaně na nozdry, aby je neprozradilo nervózní zafrkání, rychle skákali do sedel.

„Kyjééév!"

Koně zaržáli, kopyta zarachotila, ocel zařinčela.

Tugarin vzhlédl právě v okamžiku, kdy Košcej a Aljoša pustili tětivy. Pohotově zvedl žezlo. Stříbřitá záře prudce zesílila. Poryv síly smetl šípy stranou, jako by do nich kýchl samotný Vojpel, bůh severních vichrů.

Tugarin se pohrdavě zachechtal, pobídl koně blíž ke skalisku a soustředil se.

Argyz, který se instinktivně přikrčil za štítem, překvapeně sklonil okovaný kruh a zavrtal pohled do čarodějových zad. Vědmák byl plně zaujat lukostřelci nahoře na skalách. Teď je ta nejlepší příležitost vykonat, co kugurak Vargan přikázal!

Argyz pevněji sevřel sekeru v dlani a začal se blížít k Tugarinovi.

„Kyjééév!"

Čeremisové čekající níže na svahu se zaskočeně rozhlédli vpravo i vlevo. Útočný křik totiž zněl z obou stran stezky. Vzápětí se ze zamlženého lesa vyřítili majestátní jezdci ve zvonící ocelové zbroji. Tři z jedné, čtyři z druhé strany. Raz dva byli u čeremiského houfu, v plném cvalu do něj vpadli a rozprášili ho jako sokol hejno holubů.

Černý medvěd, stojící na zadních, zase zařval. Šabir vší silou zatlačil na oštěp. Zvíře se ohnalo tlapami, ale ratiště bylo příliš dlouhé, takže na muže nedosáhlo.

V tom okamžiku se ozvalo odporné zapraskání a

Šabir příšerně zaječel. Bleskově se ohlédl a uviděl medvědí mládě, zakousnuté zezadu do jeho šlachy kousek nad pravou patou.

Ošlajkin soupeřova zaváhání okamžitě využil, ucouvl a udeřil tlapami do ratiště oštěpu, takže mu hrot konečně vyklouzl z rány. Šabir obrátil vyděšený, bolestí zakalený pohled zpátky k němu. Medvěd klesl na všechny čtyři - mohutné tělo se při dopadu velkolepě zavlnilo - a vyrazil proti muži. Čeremis už nestihl pozvednout oštěp k druhému bodnutí. Prudký náraz ho srazil na záda. Sarčak mu pustil nohu a uskočil. Žrec se vyhoupl předními tlapami na Šabirův trup. Prudké škubnutí drápy zbavilo muže oděvu i kůže. Mezi bíle svítícími žebry vystříkla krev a Šabir ohlušivě zavyl.

Košcej, Aljoša a Samson vystřelili ještě jednou, ale i tyto šípy těsně nad jezdci najednou změnily směr letu a neškodně popadaly na kameny před vstupem do strže. Tugarin s vyceněnými zuby zprudka napřáhl ruku proti vrcholům skal. Žezlo zaútočilo jako hadí hlava, ze šupiny vyšlehla pronikavá záře.

„Pozor!“ vykřikl Košcej, bleskově odvrátil zrak a vrhl se za balvan. Samson a Aljoša to nestihli, kouzlo jim šlehlo přímo do očí. S výkřiky se zřítili na záda a luky jim vypadly z rukou. Ten Samsonův sklouzl přes hranu a spadl do rokliny.

Argyz se mezitím zezadu přiblížil k Tugarinovi. Jakmile byl na dosah, rozehnal se, připraven zatnout mu sekeru do zátylku.

V tom okamžiku se Tugarin prudce ohlédl a švihl po zrádném Čeremisovi nepopsatelně zlým, vševědoucím a hlavně ochromujícím silou sálajícím pohledem. Argyzovy pohyby se zpomalily, jako by

se snažil plavat v kádi s medem. Zoufale zaskučel.

Za jiných okolností by se mu Tugarin za tu zradu odvděčil mnohem krutěji, ale teď na to nebyl čas. Jednoduše se jen otočil v sedle a mocně švihl žezlem. Ocelová dračí tlapa na jeho konci rozdrtila Argyzovi obličej a prošpikovala mu mozek úlomky čela.

Krev v Iljových žilách zběsile burácela.

„Kyjev!“ vykřikl bojovně a máchl mečem. Zarostlý, ostře páchnoucí Čeremis pozvedl proti Muromci štít, ale samozřejmě mu to nepomohlo. Gněv nelítostně přesekl dubový kruh i předloktí pod ním. Z pahýlu ruky vytryskla krev. Muž zavyl, zakýval se, ale v sedle se udržel. K zemi ho poslal až druhý Iljův úder, který mu rozdrtil klíční kost a několik žeber a skoro mu oddělil hlavu od těla. Kůň vyhodil zadkem, zaržál a odcválal někam do lesa.

Muromec prudkým trhnutím uzdy obrátil Buruška. Boj ve zvířené mlze byl krátký a nelítostný. Zbraně už utichaly. Čeremisové sice nebyli žádné padavky, ale ráznost a drtivost bohatýrského úderu je dočista vyvedla z míry. Zmohli se jen na chabou obranu - žádný Kyjevan neutrpěl vážnější zranění.

Poslednímu z Argyzových družiníků čelil Danilo - rovný, oboustranně broušený kyjevský meč proti zakřivené kočovnické čepeli. Čeremis se bil jako vzteklý pes a Lovčaninovy výpady, byť rychlé a tvrdé, jeho obranou nedokázaly proniknout. Najednou mlhu s prásknutím roztál Mikulův karabáč a omotal se Čeremisovi kolem ruky se šavlí. Rázné trhnutí shodilo muže z koně. Vzápětí se kolem prohnal Suchan a hlavu vstávajícího Čeremise rozpoltila masivní sekera.

„Do prdele, co děláte?!" vykřikl Danilo podrážděně. „Už jsem ho měl!"

Neměl," zavrčel Radimič. „A na zdlouhavě šermování nemáme čas."

Mlhou prolétl zvuk cválajících kopyt. Bohatýři se ohlédli jako jeden muž. Mezi stromy, v kotoučích bílého oparu, se mihla silueta jezdce v kožešinovém plášti. „Čudský náčelník!" křikl Jegor. „Zastavte ho!" Kolyvan Vyhnanec otočil v prstech oštěp, předtím uchopený tak, aby s ním mohl bodat, vztyčil se v třmenech, prudce se rozehnal a hodil. Burmelak se ale právě sklonil nad koňskou šíjí a kopl zvíře do slabin. Zkrvavený hrot snad jen o píd' minul unikající koňský zadek, odsekl pár žíní z ocasu a zmizel v houští. Než se nadáli, jezdec zmizel jako duch v zamlženém lese.

Kolyvan zaklel a chtěl za ním vyrazit, ale Jegor ho zadržel: „Nech ho být! O Čudy se postaráme později. Teď rychle ke Zlaté babě!"

Rázně obrátili koně a vyrazili vzhůru do svahu, mezi borovicemi a černými modlami, porostem i po stezce. Zpoza stromů se už vynořovala záře zlatem ověšeného kumiru, když mlhou náhle problesklo stříbřité světlo a udeřilo je do očí. Jegor v čele družiny trhl uzdou a chtě nechtě musel před oči pozvednout štít. I ostatní to donutilo zastavit a chránit si zrak.

Slyšeli, jak k nim po stezce sjíždí osamělý kůň. Sevřeli zbraně v dlaních. Bílé světlo zapulzovalo a mlha se zkroutila a roztrhla se jako pavučina v průvanu.

Proti bojarům zlehka, nevzrušeně klusal Tugarin Drakovič. Zastavil několik kroků před nehybným šikem. Po Ocelovém žezle až k čarodějovým kostnatým prstům stékala čerstvá krev.

Chvíli tak všichni stáli, úplně nehybně, a navzájem se měřili pohledy. Oni neskrývali nenávist, on pro ně měl jen opovržení a sebejistý, povýšenecký úšklebek. Do ticha frkali koně, zneklidnění magií, která tichounce, ale o to zlověstněji syčela ve vlhkém ovzduší.

„Čubčí synu!”

Byl to Ilja, kdo jako první prolomil napjaté ticho, s kletbou pobídl Buruška a vyrazil proti Tugarinovi. Gněv nad jeho hlavou byl připraven rubat a mrzačit.

Jenže čaroděj se zaskočit nenechal. Popadl Ocelové žezlo do obou rukou a švihl jím šikmo shora dolů. Šmouha oslnivě stříbřitého světla vylétla proti bohatýrskému šiku jako třpytivá vlna, rychle letící po vodní hladině. Šlehla je všechny do očí, jezdce i koně.

Strhl se lomoz, řičení, bolestný křik. K smrti vyplašení oři se stavěli na zadní a oslepení, zmatení bojaři padali ze sedel. Buruško, který se dostal k Tugarinovi nejbližší, se se žalostným ržáním zřítíl dopředu, na kolena a na hlavu, jako by mu nohy podťala ostrá čepel. Ilja přidušeně vykřikl a s kovovým řinčením se skutálel ke kopytům Drakovičova koně. Gněv mu vypadl z dlaně.

Tugarin se rozesmál, přehodil pravou nohu přes sedlovou hrušku a sklouzl z koně. Klející bohatýři se snažili vzpamatovat. Čaroděj zatočil žezlem nad hlavou - další půlkruhová vlna světla bolestivě bodla družiníky do očí a smetla je k zemi jako poryv vichřice. Nejurputněji odolával Jegor, vrčel a kymácel se jako dub ve vichru, ale i pod ním se nakonec podlomila kolena.

„Nic nevidím!” skučel Mikula Seljanovič.

„Ani já ne!” zavyl Kolyvan Vyhnanec a přidal pár šťavnatých nadávek.

„Zabijte ho někdo!“ křičel Jegor a naslepo šátral po upadlém Smerti. „Rozpárejte ten pytel sraček!“

Ilja se horko těžko zvedl na všechny čtyři. Snažil se zahlédnout Tugarina, ale stejně jako všichni ostatní viděl jen bílou prázdnotu - jako by mlha kolem zhoustla v mléko, v němž se utopily všechny barvy a tvary. Jen se štěstím nahmatl Gněv a pevně sevřel rukojeť. Soustředil se, jak nejvíc dokázal. Pocítil, jak se do něj z nepozemského meče vlévá síla. Zase zamrkal, přimhouřil oči a z pronikavé běli před ním se konečně vynořila nejasná silueta. Začal se zvedat.

Tugarin napráhl čarodějnou hůl proti vstávajícímu Muromci. Ilja se zachvěl, na okamžik poklesl a levačkou se musel zapřít do země. Zaťal ale zuby a zase se nadzvedl. Chvilí na to stál na nohou. Mág viditelně znejistěl a ukročil jednou nohou dozadu. Ostatní bohatýry jeho moc snadno zlomila, ale tenhle proklatec, který zabil Zilanta, zase dokazoval, že je v něm nějaká záhadná síla, schopná odolávat i těm nejmnocnějším kouzlům...

Ilja nejistě vykročil vpřed a pozvedl ruku s Gněvem. Tehdy Tugarin pochopil. Ten meč se nezrodil na pozemské kovářině. Pocházel... odjinud. Čaroděj se přikrčil a pevněji sevřel žezlo.

Stříbřitá záře zesílila - jako by se v lese skutečně rozzářilo malé, studené, bílé slunce.

Muromec vycenil zuby a udeřil. Tugarin mocně švihl žezlem. Ocelová hůl a meč se s hromovým, ohlušujícím zařinčením srazily. Světlo vyšlehlo tak silně, že skoro srazilo na zem i samotného Tugarina. Ilja vykřikl a dopadl na kolena. Gněv mu vyklouzl z ochablých prstů. Trhl hlavou, aby setřásl omámení, ale Drakovič ho v tu chvíli vši silou praštil spodním koncem žezla do obličeje. Muromce zalila krev a

vzápětí se bezhlesně, v mdlobách svalil na záda. Lesklá přilbice mu spadla z hlavy.

Lesem se blížil křik a dusot kopyt a běžících nohou, okolo troubily rohy. Tugarin, sám udýchaný a vysílený, vzhlédl.

Když Burmelak a Čudové spatřili samotného čaroděje čelit bohatýrské družině, rozkřičeli se a zařinčeli zbraněmi, většinou oštěpy a dlouhými noži.

„Ne!“ zadržel je Tugarin, překročil nehybného Muromce a spěchal Čudům vstříc. „Není potřeba. Zlomil jsem je, dočasně ochromil. Chci je živé, rozumíte? Všechny pořádně spoutejte!“

Burmelak trhnutím uzdy zastavil koně a sklonil ruku se sekerou. Houf Čudů se na jeho pokyn nahnul na bohatýry. Kyjevané nenávistně skučeli a skřípali zuby, protože v nich pořád doutnaly zbytky vlastní vůle, ale čarodějův výpad jim vzal sílu, takže se malým mužům nedokázali bránit. Raz dva z nich udělali pečlivě svázané balíky.

„Výborně,“ vycenil Tugarin zuby a záře Zimyriny šupiny, doposud tisknoucí bohatýry k zemi, zeslábla. „Další se skrývají ve skalách. A kolduna chci samozřejmě taky. Pospěšte si!“

Čudové na okamžik zaváhali, protože ten příkaz od nich vyžadoval, aby se zbraněmi v rukou vtrhli na posvátná místa kmene, ale Burmelak odhodlaně pobídl koně vzhůru do svahu a vykřikl, ať ho následují.

Poslechli.

„Rychle, bratři!“ naléhal Košcej. „Musíme odsud vypadnout!“

Aljoša a Samson ale leželi na skalách, zkroucení jako plody v lůně, křečovitě se chvěli a obličejové měli schované v dlaních, jako by si pořád chránili zraky

před oslňující září Ocelového žezla. Skrz zaťaté zuby se prodíralo bolestné skučení.

„Slyšíte? Vzpamatujte se! Kněžici, na nohy!“ Košcej popadl Aljošu za rameno a zatřásl s ním.

Vtom do skaliska narazil odhodlaný pokřik. Košcej vyděšeně vyhlédl přes okraj. Ze zamlženého lesa se hrnuly houfy malých Čudů a spěchaly ke skalní puklině.

Košcej popadl Aljošu pod pažemi a pokusil se ho zvednout, ale Ulič byl úplně bezvládný a on ještě neměl dost síly. Zaklel a pustil ho. Čudové mezitím proběhli kolem Kaltaš-ekvy a vtrhli do rokliny.

Košcej znovu zanađával. Vrhł na Samsona a Aljošu ještě jeden pohled, ale když viděl, že pořád nejsou při smyslech, vzal luk a jeden z plných toulců, otočil se a vyrazil po vrcholku skaliska. Mířil k modle nebeského Toruma nad přístupovou stezkou. Nepochyboval o tom, že se Čudové odváží vylézt po řetězu a odříznou jim tak únikovou cestu. Musí utéct jinudy. Snad na opačné straně kopce nejsou skály tak strmé. Možná se mu tam podaří slézt dolů do lesů...

Právě doběhl k Torumovu kumiru, když ze strmé rozsedliny s řetězem zaslechl chrastění kamení. Srdce mu poskočilo, protože ho napadlo, že už nahoru lezou mrštní Čudové. Vyděšeně ucouvl a sáhl do toulce. Jestli bude třeba, skolí prvního pronásledovatele šípem a padající tělo srazí ostatní, nebo jim alespoň pořádně ztíží výstup...

Už vytahoval střelu, když zaslechl hluboké, vrčivé funění. Opět nahlédl do trhliny a nesmírně se mu ulevilo. Nejdřív zahlédl malého Sarčaka v lidské podobě, mrštně šplhajícího po řetězu. Ústa měl zkrvavená, ale zřejmě to nebyla jeho krev. Za chlapcem se vzhůru drápala obrovitá černá masa.

Ošlajkin proměněný v medvěda ze všech sil šplhal po srázu a v tesácích svíral poslední článek řetězu. Jak stoupal, postupně vytahoval řetěz nahoru. Košcej v duchu zajásal. Bez řetězu se strží dalo vylézt jen velmi těžce, pokud vůbec.

Ošlajkin, hlasitě funicí, drápy skřípající na kamenech, dosáhl vrcholu útesu, proběhl kolem Torumovy modly a spěchal k opačné hraně skaliska, obrácené k Medvědímu jezeru a Paranze. Řetěz řinčel za ním. Koldun se zastavil na okraji srázu a pustil poslední článek z tesáků. Řetěz přepadl přes hranu skaliska. Pomohl mu tlapou, strkal do něj, dokud ho nestáhla vlastní váha. Řetěz se s řinčením hrnul dolů po strmém srázu, dokud nešklubl kruhem zapuštěným do Torumovy modly.

Medvěd se vztyčil na zadní, nahrbil se, zapotácel a stal se Ošlajkinem, vystrkujícím hlavu zpod medvědí houně. Košcej k němu přistoupil, aby mu poděkoval, ale do nosu ho udeřil pach krve.

„Jsi raněný," podíval se mu zúženýma očima pod kožešinový plášť a spatřil rudý proud, stékající po těle. „Zvládneš ten sestup?"

„Musím," zachraptěl Ošlajkin. Obličej měl zpocený a smrtelně bledý. „Kdo by ochránil Sarčaka? Vyvázli jsme jen my, Košceji. Tvé druhy zajali Čudové. Přesněji řečeno ten prokletý vědmák.

„Já vím. Co uděláme? Celý vrchol je obklíčen Burmelakovými lidmi. Na chvíli jsme jim unikli, ale určitě číhají i na úpatí skal pod námi..."

„Neboj se. Ztratíme se v lese. Víím o místě, kde nás nenajdou. Nejdřív ale musíme bezpečně slézt dolů. Jdu první. Abych vás nestrhl s sebou, kdybych se náhodou neudržel na řetězu."

Košcej se nedohadoval. Pomohl koldunovi slézt z hrany útesu. Pak se spustil Sarčak - lezl mrštně

jako veverka. Koščeji si pověsil luk křížem přes hrud', pevně sevřel prsty řetěz a opatrně Čudy následoval.

Sestup byl namáhavý, ale rychlý. Ošlajkin ho nakonec zvládl, ačkoli chvílemi vypadal, že na něj jdou mdloby a jeho tenké prsty sklouznou z kovových článků. Dole se trojice spustila po šterkovitém svahu a vklouzla do husté, temné zeleně. Kolem bylo ticho - pokřikování Čudů k nim doléhalo z uklidňující dálky.

„Pojďme," zachraptěl Ošlajkin. „Nepotrvá to dlouho a přijdou čenichat i sem..."

„Počkej, pomůžu ti." Koščeji svěřil luk Sarčakovi a kolduna podepřel. „Tak půjdeme rychleji."

Společně vykročili stinným lesem - zohavený slabý muž, starý raněný žrec a malý chlapec. Poslední tři, na nichž teď spočívaly všechny naděje.

KAPITOLA OSMÁ

Vojsko z nebes

O Obydlí, do něhož bohatýry zavřeli, mělo kruhový půdorys jako většina čudských příbytků. Stěny z klád, vsazených kolmo do země, byly utěsněny směsí bláta a slámy a zevnitř potaženy jeleními a losími kožešinami. Kuželovitá střecha byla jakýmsi stanem z kůží, natažených na prosté dřevěné konstrukci a zvenčí pokrytých silnými svazky proutí a rákosí. Špička kužele byla jakoby uříznutá, ale větrací otvor, který tak vznikl, už teď nebyl užitečný. Oheň v kameny obložené prohlubni uprostřed příbytku už dávno dohořel a z doutnajících uhlíků stoupal jen jeden poslední proužek bílého kouře.

Po obvodu chýše se tyčilo sedm sloupů. Jak už bohatýři zjistili, sedmička bylo významné, ba přímo posvátné číslo u všech severních kmenů - a Čudové nebyli výjimkou. Jakmile mělo něco rituální nebo osudový význam, počet musel být sedm nebo násobek sedmi. Proto i bohatě vyřezávaných, parožím a zvířecími lebkami ověšených modlových kůlů bylo přesně tolik.

Kyjevany k nim posadili zády, ruce jim natáhli dozadu a zápěstí svázali za sloupy. I nohy, natažené k ohništi, jim pečlivě spoutali. Protože zajatců bylo osm - což někteří pověřivější Čudové okamžitě

začali považovat za zlé znamení a navrhovali, aby se jednoho zbavili, jenže Tugarin to rázně zamítl - Aljošu a Samsona připoutali k jednomu sloupu.

Větracím otvorem a škvírami kolem dveří se dovnitř vlévala chladná tma. Nad Parangou převzala vládu noc. Bohatýři seděli mlčky, hlavy svěšené, pohledy nepřítomné, myslí zastřené nejtemnějšími chmurami.

Mikula si tiše notoval pod vousy:

*Temnoty temné
zastřely mi zrak...*

„Přestaň s tou odrhovačkou," zavrčel na něj Suchan. „Jako bychom už bez toho neměli srdce těžká jako z kamene..."

„Co je, Radimiči?" opětoval jeho pohled Mikula. „Nejsi snad spokojený s naší situací? Ty přece bez přestání toužíš po nebezpečích a beznadějných situacích, nedočkavě vyhlížíš, zpoza kterého rohu na tebe vycení zuby Kostroma..."

„Možná toužím po smrti," odsekl Suchan, „ale to ještě neznamená, že vítám úplně všechno, co mi osud přinese. Jestli se mám vydat ke břehům Smorodiny, ať je to přes kaluže nepřátelské krve. Hledám smrt v boji, ne potupné chcípání v zajetí!"

„Na mou věru, uřízli jsme si pořádný kus ostudy," ušklíbl se křivě Danilo, který i v tuto chvíli dokázal hodnotit situaci s posměšným nadhledem. „Dostat takový výprask, s tím jsme vážně nepočítali. Ten čubčí syn s námi zametl jako s houfem spratků. Nemluvě o tom, že jsme teď zajatci těch smradlavých čudských zakrslíků. Co myslíte, složí nějaký guslar bylinu i o tomhle dobrodružství? *Jak udatné bohatýry, výkvět Kyjeva, skoro bez boje*

zajali o polovinu menší tůlpasové ozbrojení kamennými sekerami a kostěnými noži!"

„Drž hubu, Lovčanine," zabručel Jegor. „Plácáš páte přes deváté. Nezajali nás Čudové, ale Tugarin. A víš proč? Protože jsme neposlechli Košcejovo varování a nepočítali s Drakovičovou novou, znásobenou mocí. Zradila nás bohatýrská pýcha, jako ve starých písničkách. Dostali jsme lekci..."

„Když už mluvíš o Košcejovi," nadhodil Kolyvan, „kam se ten parchant vlastně poděl?"

„Byl s námi na skalách," odvětil Aljoša. „Jenže pak nás ochromila Drakovičova kouzla, a když jsme se probrali a kolem nás stáli Čudové, nebylo už po něm ani vidu, ani slechu."

„Myslíte, že je po něm?" uvažoval Mikula s citelnou obavou v hlase. „Že ho zabili na útěku? Možná se zřítil ze skaliska..."

„Možná," zafuněl Jegor. „A možná ne. Ani Ošlajkina jsem už po boji neviděl. Chci věřit, že jim starý koldun utekl. Kdo ví, možná je Košcej s ním."

„Jestli je na svobodě," řekl Aljoša s nadějí v hlase, „třeba něco vymyslí a přijde nám na pomoc..."

„Ten?" zachechtal se Danilo. „Prober se! Ten kvůli nám nehne ani prstem. Musíme něco vymyslet sami, jestli se chceme osvobodit."

„Osvobodit?" zavrtěl hlavou Kolyvan. „Jak se chceš, u bohů, osvobodit? Z pout se nedostaneme - ti zakrslí parchanti dokáží uvázat pořádně pevné uzly; navíc jsou ty řemeny ze surové kůže. Ale i kdybychom to nějak dokázali, co pak? Jsme v palisádou obehnaném dvorci na ostrově uprostřed jezera. A budovu dobře hlídají - neslyšíte snad ty kroky? Okolo neustále chodí hlídky. Nejméně půl tuctu mužů..."

„Sedm," upřesnil Ilja.

„Cože?"

„Je jich sedm. Těch strážců. Stačí pozorně naslouchat."

„Nestačí," namítl Mikula. „K tomu je potřeba mít tvé rysí uši."

„Půl tuctu nebo sedm, to je přece jedno," pokračoval Kolyvan. „I kdybychom se osvobodili z pout a dostali se přes strážce, aniž by spustily poplach, ještě pořád je tady Tugarin. Určitě je nablízku a jsem si jistý, že jakmile se o něco pokusíme, okamžitě to vycítí. Postaví se nám do cesty a zatočí s námi stejně jako nahoře u Zlaté baby..."

„Poslyš, Kolyvane, asi bychom ti neměli říkat Vyhnanec, ale Fňukna," zamračil se Jegor. „S takovou beznadějí..."

„To není fňukání, báťuško Jegore. Jen střízlivě hodnotím naši situaci."

„Možná máš pravdu... a jsme vážně v kaši, ze které se už... nevyhrabeme," procedil Ilja skrz zuby, „ale to ještě neznamená... že se o nic nepokusíme..."

Všichni se na Muromce udiveně podívali. Jeho hlas byl totiž přerývaný a zadýchaný jako u člověka, který právě vynakládá velkou námahu. A skutečně - Muromec zatínal čelisti a napínal svaly, až se mu pod umazanou rubaškou vlnily jako zmije v pytli.

„Synku?" zpozorněl Jegor. „O co se to snažíš?"

Ilja neodpověděl. Soustředil všechnu sílu, až mu zrudl obličej. Z hrdla se mu dral vrčivý vzdech. Řemeny na zápěstích svázaných za sloupem slyšitelně zavržaly. Něco prasklo. Bohatýři vzrušeně zahučeli. Jestli se někdo z nich mohl dostat z pout, tak jedině silák Muromec...

„Hlavně klid!" zasyčel Kolyvan. „Jestli strážce zaslechnou, že se něco děje..."

Ilja na chvílku povolil tah, zaklonil hlavu a zrychleně oddechoval. Když se Mikula, přivázaný k vedlejšímu sloupu, podíval lépe, zjistil, že na udusanou hlínu za Muromcem dopadají tmavé kapky. Pouta rozřízla Iljovi předloktí a po dlaních a prstech mu stékala krev. Přesto se nevzdával. Zhluboka se nadechl, předklonil se, až se mu brada téměř dotýkala hrudi, a napnul se jako ocelová pružina. Na spáncích mu naběhly žíly, tepny na krku zapulzovaly, skrz zuby se prodralo zaúpění, z koutku úst odkápla slina...

A tehdy to nahlas prasklo a Iljovy ruce se rozlétly do stran, rozhazující cáry řemenů a horké krůpěje krve.

Bojaři se museli kousnout do jazyků, aby nevykřikli nadšením.

„Výborně, Iljo," chechtal se Jegor tlumeně. „Spěchej. Musíš nás všechny rozvázat. Společně už se odsud nějak probijeme!"

Muromec si krví ulepenými prsty rozvázal uzly na nohou a potácivě vstal. Krev proudící do ztuhlých údů ho skoro přinutila zaskučet. Chvilí se vůbec nemohl hýbat, jen přemáhal tu podivnou bolest. Pak se, pořád ztuhle, přišoural k Mikulovi...

„Rychle, bratříčku," pobízel ho Seljanovič.

Ilja se sehnul k jeho spoutaným zápěstím.

V tu chvíli se zprudka otevřely dveře a do kruhové síně s pohrdavým úšklebkem v obličeji vkročil Tugarin Drakovič.

Muromec nezaváhal. Okamžitě překonal ztuhlost, strhl ze sloupu širokánský losí paroh a s touto hrozivě vypadající zbraní vyrazil proti veleknězi. Bleskově se rozehnal...

Tugarin o krok ucouvl, pružně se zhoupl v

kolenou a švihl Ocelovým žezlem. Hlavice se Zimnytrinou šupinou udeřila Ilju do hrudi. Stříbrný záblesk přinutil ostatní bohatýry odvrátit zrak, porыв síly jim rozcuchal vlasy. Ilja přelétl přes celou místnost, jako by nebyl sáh vysokým valibukem ze svalů a kostí, ale jen polním strašákem ze slámy a starých hadrů. Svalil se k Jegorovým nataženým nohám, kde zůstal nehybně ležet. Losí paroh spadl do ohniště a zvedl z něj vír jisker a šedivého popela.

„Iljo!“ vykřikl Jegor na bezvědomého Muromce, vzápětí vzhlédl a zavrtal do Tugarina nenávistný pohled. „Ty jeden zkurvený, prašivý...”

Drakovič se smíchem mávl žezlem. Vypadalo to, jako by neviditelná pěst udeřila starého bohatýra do obličeje a přirazila mu zátylek ke sloupu. Okamžitě zmlkl a brada mu poklesla na hrud’.

„Co jste si mysleli, hlupáci?“ rozhlédl se čaroděj po zuřivě klejících bohatýrech. „Že mi opravdu utečete? Vzpamatujte se! Celý dům je pokryt sítí mých kouzel. Vím o každém vašem úmyslu; i na několik honů slyším ozvěnu každého vašeho slova. O Muromcově snaze jsem věděl už v okamžiku, kdy se mu zrodila v hlavě, dokonce ještě dřív než vy!”

„Co to s námi hraješ za hru, ty bělovlasé prase?“ zařval Mikula. „Proč jsi nás nezabil? Co s námi máš v úmyslu?”

„Proč bych vás zabíjel?“ usmál se Tugarin. „Jste přece zruční zabijáci, to se musí nechat. Byla by škoda vám jen tak podříznout krky. Tam nahoře u svatiště jste mi pobili družiníky; potřebuji nové.”

Seljanovič sebou škubl a zbrunátněl v obličeji. „Snad si nemyslíš, že ti budeme dělat poskoky, smrade?!”

„Ale samozřejmě že budete,” ujistil ho čaroděj ledově klidným hlasem. „V okamžiku, kdy vezmu

Jaze třetí úlomek Zirnytriny šupiny, získám takovou moc, že vás dokážu ovládat jediným mrknutím oka, kývnutím ruky, nebo dokonce pouhou myšlenkou. Stanete se mankurty - tupými, nemyslicími a bezvýhradně poslušnými otroky. Užívejte si vlastní vůle, dokud ji ještě máte. Zítra se všechno změní. Ráno po noci duchů už nebudete schopni jediné vlastní myšlenky a budete dělat jen to, co vám příkážu a dovolím. Z kyjevských bohatýrů se stane má vražedná, hrůzu rozsévající jízda. Není to zábavná představa? Vlastně jsem docela rád, že jste se tady objevili a vydali se do mých rukou."

S těmi slovy se Drakovič otočil a zamířil ke dveřím. Přivolaní čudští strážci spěchali k Iljovi, aby ho zase pevně spoutali.

Po jejich odchodu zavládlo sklíčené, bezútěšné ticho. Nikdo z bohatýrů dlouho nepromluvil. Nakonec zamlklost prolomil Danilo Lovčanin.

„Jsme v prdeli," řekl stručně.

„To teda jsme," souhlasil Suchan. „Hej, Mikulo! Jak byla ta písnička, kterou jsem ti přerušil? *Temnoty temné, zastřely mi zrak?* Klidně ji zpívej dál. Slyšíš? Vypadá to, že zítra k něčemu takovému opravdu dojde. Ten bastard nás právě odsoudil k věčné temnotě."

Když v houštině před jeskyní něco zašustilo, Košcej se bleskově chopil luku. Zápěstí ruky, která už sahala do toulce, mu však sevřely Ošlajkinovy kostnaté prsty.

„Zadrž," zachraptěl koldun. „To je Sarčak."

Stařec, ačkoli jím zmítala horečka a neustále si něco nesrozumitelně mumlal pod vousy, měl pravdu - hustým křovím, které spolehlivě zakrývalo vchod do podzemního doupěte, se protáhl drobný chlapec.

V rukou nesl měděný kotlík plný čerstvě natrhaných bylinek a hub.

„Sarčaku!“ zhrozil se Ošlajkin, když spatřil nádobu. „Ty jsi byl v naší chýši! Výslovně jsem ti zakázal přiblížit se ke skalám! Mohli by tam hlídat Burmelakovi chlapi...”

„Není tam ani noha, dědo,” odpověděl chlapec. „A i kdyby, stejně by mě nechytily.”

„Proč jsi neposlechl? Poslal jsem tě jen natrhat léčivé byliny...”

„A co bys s nimi udělal? Sežvýkal je jako ovce? Musíme uvařit léčivý odvar a ten medvěd, co tady měl kdysi brloh, po sobě žádný kotlík nenechal.”

Ošlajkin se nadechl, aby mu pořádně vynadal za odmítnutí, ale chlapec už spěchal do zadní části nevelké skalní síně, kde po hrbolaté stěně stékala voda a napájela průzračné jezírko.

Koščej odložil luk, vzal hrst suchých větviček a přiložil je na oheň. „Co se děje?” zeptal se kolduna, protože z řeči Čudů nerozuměl jedinému slovu.

„Chlapec byl na svatišti,” odpověděl mu Ošlajkin varjažsky. „Prý tam neviděl živou duši.”

„Takže nikdo nehlídá,” pokýval Koščej zamyšleně hlavou.

Chlapec se vrátil s kotlíkem plným vody a společně začali ze silnějších větví vyrábět podpěry pro rožeň. Sarčak zase něco oznámil dědovi.

„Prý vytáhli řetěz,” překládal koldun Koščejovi. „A spustili ho zpátky do trhliny nad chýší. Zřejmě si chtěli usmířit bohy... Takže tamtudy nevyšplháme. Budeme muset na svatiště přijít zepředu, kolem Kaltaš-ekvy.

Zohavený muž se na něj překvapeně podíval. „Proč tam chceš jít?”

„Před chvílí jsi sám říkal, že musíme něco

podniknout..."

„Myslel jsem spíš na sebe. Ty jsi zraněný a slabý, několik dní proležíš v horečkách..."

„Nesmysl. Tenhle odvar mě posilní a vyžene ze mě zlé duchy. Do rána přespím v medvědí podobě. Konsygova čarodějná síla mi pomůže jakž takž se uzdravit. Zítra budu schopen vrátit se do skalisek."

„Ale proč?"

„Nechceš snad pomoci svým druhům?"

„No..." Košcej zaváhal. „Jistě... Bez nich nic nezmůžu."

„A mou povinností je zase ochránit Čudy. Před Jagou a obydlími, před tím prokletým čarodějem, a bude-li to nezbytné, i před jejich vlastní hloupostí. To všechno je na nás tři příliš velká přesila. Sami nic nezmůžeme. Potřebujeme pomoc."

Košcej sraštil čelo a přimhouřil oči. „Pomoc by se hodila, to je jasné. Ale nechápu, kde ji chceš sehnat."

Ošlajkin se ušklíbl. „Co tak na druhém konci Torumova řetězu?"

Košcej se na něj podíval. Pochopil, kam tím stařec míří, a v tom okamžiku ho napadlo, že Ošlajkin už určitě není úplně při smyslech a jeho slova jsou jen blouznivým blábolením z horečnatých vidin.

Koldun se ale tvářil naprosto střízlivě a očividně to myslel smrtelně vážně.

Smrákalo se. Obloha nad Parangou byla neustále zatažená souvislou vrstvou mraků a slunce se neukázalo už několik dní, takže nebyly vidět žádné večerní červánky. V lesích bylo šedivo, vlhko, nevlídně a konec dne už tradičně zvěstovalo jen houstnoucí šero.

Burmelak obešel po ochozu celou hradbu, chránící ostrovní dvorec. Na straně vybíhající do jezera, naproti bráně, se na chvíli zastavil a zadíval se ke vzdáleným břehům. S tmavnoucí oblohou postupně černala i rozlehlá vodní hladina - jako by se tmavý odraz lesa pod břehy rozlil po celé ploše. Všude vládlo ticho, po celodenním čilém ruchu, křiku a shonu neobvyklé a nepřírozené, až z něj podivně zaléhalo v uších. V osadě, rozprostřené po jezerních březích a pod přístřeškem okolního lesa, se nic nehýbalo. Ještě odpoledne se to mezi kruhovými chýšemi z kůží a proutí jen hemžilo, ale v podvečer se ruch z blátivých uliček a dvorů vytratil a všechno ztichlo. Stuhly kouře stoupající z větracích otvorů se postupně vytrácely. Opuštěná ohniště pohasínala a příbytky zaplňovala tma.

Do ticha zaznělo skučení a po břehu nalevo od Burmelaka se mihla silueta běžícího psa.

Nebylo to jen zdání, osadu skutečně vyprázdnili. Na Burmelakův rozkaz všechny ženy, děti a starci odešli do lesů, do dobře ukrytých tábořišť a jeskyní. Někteří muži žádali, aby mohli své rodiny ukrýt v jezerním dvorci, mít je nablízku, ale náčelník to rázně zamítl.

„Nezapomínejte, že tohle není obyčejný nepřátelský nájezd. Není to útok Varjagů od Bílého jezera ani Vesů ze západních lesů. Obydy palisáda nezastaví, možná je dokonce ani nezpomalí. Raz dva vniknou do dvorce a v tom okamžiku se rozpoutá boj a strašlivá zkáza. Nechcete přece, aby vaše ženy a děti byly v tu chvíli nablízku, že ne?"

Uznali, že má pravdu. Ve dvorci zůstali jen bojeschopní muži. Všichni ostatní museli budoucí bojiště vyklidit.

Stmívalo se rychle. Burmelak se zhluboka

nadechl a pokynul svému pobočníkovi. Mladý Čud pozvedl k ústům roh a z palisády se ozvalo táhlé, ponuré, téměř žalostné zatroubení. Bylo znamením pro případné zatoulané bojovníky, aby se okamžitě vrátili do dvorce. Náčelník se otočil a vykročil po ochozu směrem k bráně. Tam po vrzajícím dřevěném žebříku sestoupil na nádvoří. U brány čekala na jeho rozkazy skupinka mužů. Burmelak s nimi chvíli mlčky postál, a když se na cestičce spojující břeh s ostrovem nikdo neobjevil, přikázal bránu uzavřít.

Dvě křídla ze silných borovicových klád se skřípěním uzavřela průchod v hradbě. Masivní dřevěné závory zapadly do kovových závěsů. Nakonec chlapi přinesli dvě nahrubo otesaná břevna, šikmo je zapřeli do vrat a dole zajistili do země zatlučenými kůly.

Burmelak se v doprovodu několika lovců, pro dnešní noc proměněných v bojovníky, vracel k obydlím pod košatými borovicemi. Chýše a sruby, sloužící hlavně jako příbytky náčelníka a jeho příbuzných a družiníků, byly uspořádány do těsného kruhu s jedinou širokou mezerou pro cestu vedoucí k bráně. Právě v tom průchodu na Burmelaka čekala skupina čudských vladyků a stařešinů.

„Připravte se na boj, bratři," přelétl náčelník pohledem jejich tváře. „Jsem vděčný každému, kdo se zbraní v ruce přijel do Parangy. Vím, že mezi námi není srdečnost a svornost, jaká by mezi syny velkého Toruma měla být, ale dnes v noci musíme stát při sobě..."

„Nech si to, Burmelaku," přerušil ho neuctivě šedivý Jarpus, stařešina rodu Kančích klů. „Nemusíš nás povzbuzovat prázdnými řečmi o soudržnosti kmene a vlévat nám smělost do žil. Jsme tady,

abychom bojovali za své rody, ne za tebe. I proto ti chceme říct o svých obavách..."

Burmelak svraštil čelo. „Všichni máme strach, Jarpusi. Lhal bych, kdybych o sobě tvrdil opak. Vím možná líp než vy, čeho je Jaga schopná..."

„Ale my nemluvíme o ježibabách," skočil mu do řeči jeden z mladších vladků.

Burmelak se zachmuřil ještě víc. „Tak co tedy naznačujete?"

„Co asi? Že jsi musel být opilý nebo posedlý zlým duchem, když ses dal do spolku s tím přivandrovalcem..."

„S Drakovičem?"

„Z toho spojení nevezde nic dobrého, náčelníku," pokračoval Jarpus. „Dnes jsme o tom mluvili a nikdo z nás není tvým jednáním nadšený..."

„Nechcete se snad vymanit z Jagina područí?"

„Jistě že chceme. Jenže za jakou cenu? Jsi si jistý, že se na toho čaroděje můžeš spolehnout?"

„Jen s jeho pomocí odrazíme obydy. To moc dobře víte. Ošlajkin, ani žádný jiný čudský koldun, nebyl schopen se jim postavit. Drakovič tu moc má. Mnozí z vás viděli na vlastní oči, jak srazil k zemi ty velké bojovníky z jihu, bez doteku, jen svými kouzly. Teď dřepí támhle ve srubu, svázání a bezmocní, a jejich osudem je stát se čarodějovými otroky. Uvědomujete si vůbec, jakou má Drakovič moc?"

„Samozřejmě," pohlédl mu Jarpus přímo do očí. „Vždyť právě o to jde, že si to uvědomujeme. A děsíme se toho. Ty pořád myslíš jen na to, jak nám Tugarinova kouzla pomohou přemoci Jagu. Jenže co bude dál, náčelníku? Jak sám říkáš, čaroděj už teď vládne nesmírnou mocí. A slyšel jsem, že chce

vstřebat i Jaginu divotvornou sílu. Co se z něj stane potom? Bůh? Běs? Co mu zabrání, aby nás všechny ovládl a udělal z nás poslušné psy, kteří okamžitě přiskočí, jakmile na ně zapíská? To chceš? Když ti přikáže, abys sežral vlastní výkaly, ty si bez řečí stáhneš kalhoty?"

„Neplácej, Jarpusi, nezveličuj. Nepřišel sem, aby nás zotročil..."

„Ale! Vážně? Kde bereš tu jistotu? Nevidím jediný důvod, proč by to nechtěl nebo nemohl udělat. Jsi snad slepý, Burmelaku? Anebo už i tvou mysl ovládla záře té dračí šupiny? Vyměnil jsi jen jednu nadvládu za druhou. Ale namísto Jagy, která přilétá jen jednou za rok, budeme tomu cizinci ze světa velkých lidí poklonkovat každý den..."

Burmelak se už chystal k ostré odpovědi, ale musel ji rozdrtit mezi zuby a spolknout. Dveře na Tugarinově přiděleném srubu se totiž otevřely a čaroděj vyšel na nádvoří. Žezlo v jeho ruce matně zářilo.

„Jestli je vám život milý," zasyčel Burmelak na Čudy, „před ním ani necekněte."

„Náš čas se blíží," řekl Tugarin, když došel ke skupince malých mužů. Pronesl to úplně chladně, nevzrušeně, jako by si hověl u poháru vína a chystal se dnes v noci věnovat pouze ochutnávání nových otrokyň. „Jste připravení?"

Burmelak se zhluboka nadechl. Jarpusova slova mu chtě nechtě zasela do mysli pochybnosti. Jistě, uvědomoval si to riziko i předtím, ale až teď, když se stařešinové odvážili vyslovit své obavy nahlas, se mu naplno rozechvělo nitro.

„Teď není čas na vzdorné úvahy, náčelníku," vycenil Tugarin zuby a dokázal tak, že opravdu umí číst myšlenky. „Viděl jsi přece, jak dopadli

Čeremisové. Od začátku plánovali, že mě zabijí, a co zbylo z jejich zákeřných úmyslů? Soustřed' se na obranu dvorce před Jagou. Jsou všichni muži na pozicích?"

Burmelak zase s hlasitým zafuněním vydechl. Jarpus se na něj vyzývavě podíval. Vládce Čudů ale sklonil zrak a svěsil hlavu na prsa.

„Všechno je přichystáno, Mocný."

Tugarin se ušklíbl a rozhlédl se po ostatních rodových hodnostářích. Ti postupně skláněli nebo odvraceli zraky. Jarpus odolával čarodějovu pichlavému pohledu nejdéle, ale po chvíli ho přemohl pocit, že jej Drakovič očima rozpárá vedví, a tak i on raději sklonil zrak k zemi. Chvěl se při tom jako osika.

„To jsem si mohl myslet," řekl Ošlajkin trpce. „Nechali vyhasnout posvátný oheň Kaltaš-ekvy. Taková neúcta! Měli bychom ho hned rozdělat..."

„Na to teď není čas," pobízel ho Košcej. S lukem v ruce prošel kolem modly, jejíž bohaté zdobení se bez ohně v lůně lesklo jen matně a spíš se v něm zrcadlily slévající se stíny večerního lesa.

„Ale bohyně se bude zlobit. To není dobré pro naše kouzla..."

„Bohyně to pochopí. Ví, že oheň nevyhasl naší vinou. A určitě ví i to, že se chystáme zakročit proti těm, kteří se od ní odvrátili." Košcej nahlédl do pukliny vedoucí ke žrecovu příbytku a k nebeskému řetězu a pozorně se zaposlouchal. V útrobách skalisek vládlo ticho, tma a nehybnost. „Pojď," kývl hlavou. „Vypadá to bezpečně. Dnes v noci jsou všichni Čudové, schopní udržet zbraň, dole v Paranze. Tady nám nic nehrozí."

Ošlajkin sevřením kolen pobídl koně a

následoval Koščeje do rokliny. Nízký huňatý koník patřil jednomu ze zabitých Varjagů. Náhodou na něj narazili na břehu potoka dole v lesích a koldun ho snadno uklidnil a chytil. Zvíře se hodilo - Ošlajkina při každém kroku bolelo zranění a takhle ušetřil hodně sil. Navíc měl s koníkem další úmysly.

„Aspoň že se nemusím strachovat o Sarčaka," zamumlal do zvonění podkov, které se v ozvěnách rozléhalo rozsedlinou.

„Jo. To byl dobrý nápad počkat na uprchlíky z Parangy a svěřit chlapce tvé dceři. To, co nás dnes v noci čeká, by pro něj bylo příliš nebezpečné. S matkou mu nic nehrozí."

„V to doufám. Je to šikovný chlapec. V posledních dnech se staral spíš on o mne než já o něj. Zachránil mě před tím Čeremisem v jeskyni, pomohl mi ošetřit zranění..."

„Když už o tom mluvíš... Jak na tom jsi?"

Ošlajkin si sáhl na levé rameno a přikývl. „Je to lepší. Podstatně. V medvědí podobě skoro necítím bolest ani úbytek sil. Budu schopen bojovat."

„To je dobře. Spoléhám na tebe. Musíme dostat mé druhy z Tugarinova područí. A já mám jen luk a ruce, které unaví i vystřelení pěti šípů."

Žrec se na něj díval zezadu, ze sedla. „Proč to vlastně děláš, příteli? Všímal jsem si vás toho večera, kdy jste ke mně zavítali. Zatímco ostatní svorně seděli kolem ohně a živě spolu rozmlouvali, ty ses stáhl stranou a ponořil ses do mlčení a vlastních myšlenek. Mezi tebou a ostatními je propast."

„To je, vím o ní. Zřetelně cítím chlad, který z ní vane..."

„A navzdory tomu nasazuješ život, abys jim pomohl."

Koščej se ohlédl. Obličej mu zkřivil podivný, znepokojivý úsměv. „Proč si myslíš, že mi záleží na bohatýrech? Možná snahou o jejich vysvobození jen sleduji své vlastní cíle.“

„Doufám, že tím myslíš Drakovičovu porážku.“

„Samozřejmě.“

„A nejspíš chceš získat zpátky to, co ti ten vědmák vzal,“ dodal žrec temnějším tónem.

„I to je pravda.“

Mezitím proklouzli mezi skalisky ověšenými medvědími lebkami a vstoupili do kotliny. Ani tady nezaznamenali stopy něčí přítomnosti. Řetěz byl skutečně na svém místě, jak tvrdil Sarčak. V koldunově srubu vládla tma, z větracího otvoru se nekouřilo. Obavy, že by tady mohli vyčkávat Burmelakovi lovci, se pomalu vytrácely.

„Není tu ani noha,“ řekl Koščej klidně, zastrčil šíp zpátky do toulce a přešel ke koni, aby žreci pomohl sesednout. „Můžeš se hned pustit do vzývání.“

Někde v lese pronikavě zavyl vlk. Nesourodá dvojice vzhlédla a na okamžik se zaposlouchala do toho táhlého, znepokojivého hlasu. Koník neklidně zafrkal.

„Noc duchů,“ řekl starý čaroděj a opatrně, se stisknutými zuby, sestoupil na zem. „Jediná noc v roce, kdy se světy nebožtíků a smrtelníků spojí a překlenou. Hranice mezi nimi se na nějakou dobu ztratí a duchové a běsi se budou toulat po našem světě.“

„Nebudou se ale toulat bezcílně,“ doplnil Koščej ponuře. „Půjdou za svým průvodcem. Za tebou. Protože dnes se konečně staneš skutečným Konsygem. Vezmeš na sebe nejen jeho podobu, ale probudíš v sobě i jeho vědomí a božskou moc.“

„A pak se možná budu proklínat za to, že mě něco takového vůbec napadlo. Za celý svůj život jsem se neopovážil udělat něco podobného. Dokonce ani když mě čudští stařešinové prosili, abych něco takového podnikl proti Jaze..."

„Umlč své pochybnosti, koldune. Jakmile začneš s obřadem, už pak nesmíš zaváhat, nebo dokonce couvnout. Jinak by se probuzené mocnosti mohly obrátit proti tobě a ublížit ti ohavným způsobem, vedle něhož je obyčejná smrt požehnáním..."

„Díky za povzbuzení," zkrivil žrec rty. Zavedl koníka k rohu srubu a pečlivě uvázal uzdu o vyčnívající konec trámu. „Uvědomuješ si, že stejné nebezpečí hrozí i tobě? Možná by ses měl držet stranou. Pokud zůstaneš v mé blízkosti, mohl bys..."

„O mne se neboj. Temnota se mi v posledních měsících stala věrnou družkou. Nebojím se bytostí ze záhrobních světů. Dělej, co je potřeba, a na mne se neohlížej."

Ošlajkin se zpod huňatého prošedivělého obočí na svého nezvyklého spojence chvíli díval. Košcej jeho pohled neopětoval. Přešel ke dveřím a odhrnul kožešinu, aby Ošlajkin mohl projít. Stařec se pod medvědí kožešinou nahrbil a překročil práh.

„Vítám tě, koldune!"

Úlekem skoro vykřikli.

Ošlajkin ztuhl, zaskočen zradou vlastních smyslů, které ho neupozornily na přítomnost nevítaného hosta ve srubu. Košcej bleskově sáhl do toulce.

„Nech šípy tam, kde jsou!" vyštěkl v temnotě chraplavý hlas. „Mírím na vás lukem, a jestli se o něco pokusíte, bez váhání střílím!"

Košcej sice nerozuměl slovům, ale na Ošlajkinův

rázný pokyn odtáhl od opeřených konců střel ruku.

„Vlezte dovnitř!“ přikázal hlas. „Oba!“

Poslechli. Když kožešina za nimi zakryla dveře, objala je temnota. Košcej mhouřil oči ve snaze zahlédnout nepřítele, ale nedokázal rozeznat, který z černých obrysů v komnatě mu patří. Až když neznámý znovu promluvil, podle hlasu přibližně určil jeho polohu. Jestli se mu podaří nenápadně vytáhnout šíp...

„Kdo jsi?“ zeptal se Ošlajkin. „Tvůj hlas mi zní povědomě...“

„Jsem ten, koho jste před patnácti zimami vyhnali ze strachu před nákazou.“

„Tarsem?“ vyhrkl koldun překvapeně.

„Už dávno ne. Teď jsem Targyltyš.“

„Takže jsi duch? Lesní běs? Přišel ses pomstít?“

„Nejsem žádný přízrak. Přežil jsem. Choroba nečekaně ustoupila. Vrátil jsem se, ale zase jste mě zapudili, nevzpomínáš si?“

„Vzpomínám. Přišel jsi mě zabít? Varuju tě - zavraždit kolduna...“

„Pomstychtivost ze mne vyprchala už dávno. Chci jen být u toho, až se Čudové postaví obydlím... Hej, řekni tomu velkému člověku, ať nechá šíp pěkně v toulci. Vidím jeho pohyby i ve tmě.“

Ošlajkin se obrátil ke Košcejovi a varjažsky mu řekl: „O nic se nepokoušej. Nebude to potřeba. Toho muže znám. Promluví si s ním.“

„Odhalil jsem tvou zradu, koldune,“ pokračoval Targyltyš.

„O čem to mluvíš?“

„Sledoval jsem Varjagy, kteří chtěli ukrást Kaltaš-ekvino zlato. A viděl jsem ty velké muže v lesklé železné zbroji, se kterými ses spolčil a dovolil jim vkročit na naše posvátná místa...“

„Počkej chvíli. Takže to tvé šípy skolily ty dva Varjagy? A byl jsi to ty, kdo hned běžel do Parangy a varoval Burmelaka?“

„Ano, já.“

„Proč jsi to udělal? Z jakého důvodu chceš pomoci těm, kteří tě vyhnali? Doufáš, že tě pak přijmou zpět?“

„Možná. Ale můj návrat je teď vedlejší. Osud Čudů, celého našeho kmene, mě trápí víc. V poslední době nás postihlo příliš mnoho zla. V takových špatných časech je potřeba zapomenout na staré sváry a křivdy a svorně se postavit proti nebezpečnostem přivlečeným zlovlnými cizinci...“

„Uvažuješ rozumně a šlechetně,“ řekl Ošlajkin bez posměchu. „Věřím, že to myslíš upřímně. Ale v těch cizincích, které jsem vpustil na svatistě, ses zmýlil. Nepřišli sem loupit ani znesvěcovat. Pronásledují čaroděje, který přišel z jihu a pod záminkou boje s Jagou ovládl Burmelaka i celou Parangu. Tváří se, že nám chce pomoci, ale přitom on je tím, kdo sem přivlekl zlo.“

Muž v temnotě se odmlčel, znejistělý a zmatený.

„Na tohle nemáme čas,“ zavrčel Košcej. „Zbav se ho, Ošlajkine...“

„Co teď chceš podniknout, Targyltyši?“ zeptal se koldun. „Chceš i nás vydat dračímu veleknězi? To ti neradím, pokud nechceš na Čudy přivolat pohromu otroctví a nadvlády cizích, krvelačných bohů. Dobře mě poslouvej. Odlož zbraň. My ti neublízíme. Víím, že tě vedly dobré úmysly, ale vůbec netušíš, do čeho ses zapletl. Měl bys svou chybu napravit.“

Targyltyš dlouhými odmlkami prozrazoval, jak urputně zvažuje žrecova slova. „Jak?“

„Tak, že nám pomůžeš osvobodit velké bojovníky. Jsou to čestní muži a nemají žádné

postranní úmysly. Chtějí jen Drakovičovu hlavu, takže vlastně stojí na straně Čudů. Jenže padli do zajetí. A to je zlé. Moc zlé. Musíš se teď rychle rozhodnout, na čí straně stojíš.“

„Jestli se k vám přidám a ti velcí muži zabijí čaroděje, kdo nás ochrání před obydlími?“

„Musíme to udělat tak, abychom se čaroděje i ježibab zbavili najednou.“

„Ale jak? Zůstal jsi sám, máš jen tohohle slabého cizince...“

„Už brzy shromáždím vojsko. Bojovníky, kteří nepocházejí z tohoto světa. Musíš mě ale poslechnout a nechat mě čarovat. Nezbyvá moc času. Padá tma a o půlnoci tulparové přinesou Jagu a její prašivé dcery. Ted' rozdělám oheň a ty odložíš luk. Dohodnuto?“

„Jak mám vědět, že se mě nepokoušíš ošálit?“

„Musíš mi věřit, Targyltyši. Já věřím tobě, že ses uzdravil a nestal ses běsem, že se vracíš jako obyčejný smrtelník. A trápí mě svědomí, že jsem přispěl k tvému vyhnání. Abych to nějak odčinil, postarám se, aby tě Čudové opět přijali mezi sebe. Zase budeš moci být Tarsemem.“

Košcej po očku pohlédl na temnou siluetu kolduna po svém boku. Zaslechl nepatrnou změnu v Ošlajkinově hlase, ucítil zašimrání v žaludku a na zátylku se mu zjezily zbytky vlasů. Pochopil, že koldun použil nadpřirozenou sílu, aby urychlil Čudovo rozhodování. A protože si Košcejovy oči mezitím zvykly na tmu, uviděl, jak černý stín v koutě srubu sklonil luk.

„Věřím ti, koldune," zachraptěl Targyltyš mírně omámeným hlasem.

„Dobrá." Ošlajkin se došoural k ohništi uprostřed komnaty, předklonil se a něco zamumlal. Ve

studeném ohništi to pod jeho kroužící rukou s roztaženými prsty zasyčelo a zapraskalo. Vyhaslé zbytky zuhelnatělého dřeva se rozzářily jako mocným fouknutím. Z ohniště vyskočily první plamínky.

Košcej se díval na divoce zarostlého, špinavého, v liščích a bobřích kožešinách oblečeného Čuda v koutě. Na hlavě měl koženou čapku s připevněnými srnčími parůžky. Targyltyš jeho pohled směle opětoval. Oba muži byli připraveni kdykoli bleskově pozvednout luky.

„Můžeme mu věřit?“ zeptal se Košcej kolduna.

„Neboj se. Udělá, co mu přikážu. To on zabil Varjagy a běžel do Parangy varovat Burmelaka. Přesvědčil jsem ho, že to byla chyba, a cítím, že ji chce napravit.“

„Tak mu řekni, aby mě dostal do Parangy. Určitě ví, jak potají vklouznout do ostrovního dvorce.“

„Chceš tam jít? Ted?“

„Jistě. Ty už mě tady nepotřebuješ. Nebo ano?“

„Ne... asi ne.“

„Tak vidíš. V Paranze budu užitečnější. Ale bude se mi hodit průvodce. Zaříd' to.“

„Jak myslíš.“ Ošlajkin pohlédl na Targyltyše a chvíli mu něco vysvětloval. Vousatý Čud se přitom díval na Košceje. V jeho pohledu nebyla ani špetka důvěry, ale když koldun skončil a na něco se rázně zeptal, lovec bez dlouhého otálení přikývl. Pak obešel ohniště, pokynul Košcejovi a vyšel ze srubu.

Ošlajkin se mezitím šoural po chýši a chystal věci na obřad.

„Zvládneš to?“ obrátil se Košcej ve dveřích.

„Jestli jsou mi nakloněni bohové a duchové, tak ano. Jdi už. A vyhlížej můj příchod.“

Bledý Kyjevan jen přikývl a vyšel za

Targyltyšem. Koldun slyšel, jak se dva nečekaní spojenci vzdalují. Přiložil na ohniště pár klacíků z hromádky přichystaného dřeva a zavěsil nad sílí plameny kotlík se směsí medoviny, pečlivě vybraných bylinek a sušených muchomůrek. Obešel celou chatrč, švihal do stěn metličkou z ptačího perí a něco si při tom mumlal. Pak zvedl bubínek s blánou z lidské kůže a řezbami pokrytou medvědí kost, posadil se k ohni a začal bubnovat a prozpěvovat.

Po nějaké chvíli plameny zprudka zahučely.

Tugarin, kráčející po Burmelakově boku přes dvůr, sebou najednou trhl a prudce se ohlédl. Bledý svit Ocelového žezla se zachvěl a stíny kolem neklidně poskočily.

„U Zilantových zubů..." zabručel a přimhouřil oči.

„Co se děje?" znervózněl vládce Čudů. „Ucítíš jsi blížící se nepřátele?"

„Neboj se, náčelníku. Není to předčasně přilétající Jaga. Tenhle záchvěv divotvorné síly přišel z jihu. Podívej se ke skaliskům."

Burmelak se otočil. Mezi domy a borovicemi, nad zubatým okrajem palisády a temnou hradbou lesa nad jezerem, dohlédl ke kopci se skalami na vrcholku. A vyvalil oči. Už se úplně setmělo, takže by se návrší mělo topit ve tmě, jenže tomu tak nebylo. Nad kopcem sílil podivný modravý přísvit, který kupodivu nestoupal ze země, ale jako by se linul z oblaků.

„Všemocný Torume..." zachraptěl vládce Čudů a položil ruku na hlavici sekery, zastrčené za opaskem. „Začíná noc duchů. Mrtví putují ze záhrobí do světa smrtelníků..."

„Mýlíš se. Tohle nejsou duchové vašich předků.“

„A kdo tedy?“

„To zatím netuším. Každopádně se to neděje jen tak náhodně. Cítím tam ve skalách zdroj magie.“ Vzápětí se vrásky na Tugarinově tváři vyrovnaly a ústa zkrivil posměšný úšklebek. „Už to chápu. To je ten starý blázen...“

„Ošlajkin?“

Tugarin přikývl, popošel dopředu a promluvil do prázdna, jako by hovořil s někým neviditelným. „O co se to pokoušíš, prašivče? Snad si nemyslíš, že mi těmhle divošskými kouzly můžeš uškodit? Slyšíš?! To, co tady předvádíš, je pro mě jen neškodná dětská hra. Teď na tebe nemám čas, ale jakmile se vypořádám s Jagou, vystopuju tě a zašlápnu jako švába!“

Čarodějův hlas zněl tak podivně, až se z toho Burmelakovi bolestivě chvěla lebka. Podvědomě ucouvl a vzpomněl si na Jarpusovo varování. Bohové, co když měli ti kňučící stařešinové pravdu a tohle všechno opravdu povede ke zkáze Čudů?

Ošlajkin sebou trhl a mezi vyceněnými zuby mu uniklo bolestné zaskučení.

„Slyším tě...“ ucedil. „Cítím tvá kouzla... Ale nezastavíš mě, prokletý hade. Nezastavíš!“

Žrec se zhluboka nadechl a soustředil všechnu svou vnitřní sílu. Odložil bubínek, ale nepřestal rytmicky drmolit zaklínadla. Směs v kotlíku už bublala a srub naplňovaly podivně vonící výpary. Koldun vzal přichystanou dřevěnou misku se studenou medovinou a kostěnou naběračkou k ní přidal vydatnou dávku vroucí směsi z kotlíku. Důkladně ji zamíchal a oběma rukama pozvedl vyřezávanou misku k ústům.

„Zjevte se, duchové! Zjevte se, běsové! Zjev se mi, velký Torume! Přijď, mocný Konsygu, vstup do tohoto smrtelného těla a naplň ho nadpozemskou silou!"

Nato nádobu několika doušky vyprázdnil. Chvilí se zavřenýma očima vnímal teplo nápoje, rozlévajícího se útroby, a pak se zase chopil bubínku. Údery medvědí kosti do napnuté lidské kůže zesílily a rytmus se zrychlil. Koník venku vyděšeně frkal a trhal uzdou, ale koldun si dal záležet, když ho přivazoval k trámu.

Plamenné jazyky vyskočily ještě výš a pod střechou zavířily jiskry.

„Už to začalo," vydechl Košcej, ohlížeje se přes rameno. Zastavili se s Targyltyšem na úpatí lesnatého pahorku pod svatištěm a mezi borovicemi hleděli zpátky ke skalám. Viděli nadpřirozenou záři, která spojila skály s nebem a rozvířila nízko visící oblaka.

„On to doopravdy dokáže," usmál se Košcej a obrátil pohled zpátky k Čudovi. „Pojdme! Rychle!"

Targyltyš ani nemusel rozumět slovům. Otočil se a jako šelma vyrazil po stezce.

Ošlajkin neúnavně bubnoval, zpíval a malátně se kýval u ohně. Oči měl vytřeštěné a lesklé jako jantarové kuličky, zorničky rozšířené do velkých černých kroužků. Viděl kolem sebe tancovat stíny podivuhodných tvarů, i kouř nad ohništěm a pára z kotlíku na sebe braly podobu bytostí s částečně lidskými, částečně zvířecími rysy - duchové vyslechli jeho volání a přišli mu dát svou sílu. Zranění ho dočista přestalo bolet. Vyčerpané, shrbené tělo se narovnálo a zesílilo, slabost

pominula. Koldun temně, nelidsky zavrčel, jako by do něj vstoupivší Konsyg ohlašoval svůj příchod.

Byl nejvyšší čas.

Ošlajkin si oběma rukama sáhl na záda, a aniž by přestal drmolit zaklínadla, přetáhl si přes hlavu strašidelnou kápi z medvědí lebky. Pak vstrčil nohy a ruce do tlap s hrozivými černými drápy. Šlachovité tělo se ponořilo do houně, zmizelo pod hustým ochlupením a během několika úderů srdce pozoruhodně zmohutnělo. Srubem vířící nadpřirozená síla rozdmýchala ohniště a v jeho světle se vztyčil obrovitý černý démon.

Konsyg dopadl na všechny čtyři, potřásl hlavou a odfrkl si, překonávaje krátkodobé omámení z přeměny. Vzápětí vyrazil z dřevěnice.

Kosmatý koník na rohu zoufale řičel, poskakoval, kopal a škubal uzdou, až se srub pod jeho silou zachvíval. Všechno marně. Medvěd zařval, vycenil zuby a nelítostně se na něj vrhl. Ržání se změnilo v uši drásající řičení. Ozval se zvuk párané kůže, trhané svaloviny a praskajících kostí. Nešťastné zvíře padlo, zuřivě bušíc kopyty. Vlnící se černý obr do něj nelítostně tloukl tlapami, bořil do těla drápy i tesáky a hlasitě chlemtal stříkající krev, až dokud řev neztichl. Nohy ještě párkrát křečovitě vykoply a koník znehybněl.

Medvěd jediným kousnutím a škubnutím uvolnil uzdu, sevřel v tlamě koňskou šíji a táhl zkrvavené tělo ke strmé trhlině, vedoucí nahoru na skály. Přesunul mršinu ke konci řetězu, zvedl se na zadní, obrátil tlamu k nebi a z plných plic zařval. Strašlivý hlas šelmy zahučel kotlinou a znásobený ozvěnami vzlétl k vrcholům popraskaných útesů. Modravé světlo nad pahorky zapulzovalo, oblaka zavířila a pak se najednou roztrhla a otevřela.

Konsyg opět zařval, až mu zpoza obrovských tesáků vylétla slizká směs slin a koňské krve.

Netrvalo dlouho a řetěz se zavlnil a zařinčel.

Někdo po něm slézal dolů.

Že se děje něco neobvyklého, postřehl jako první Sarčak. Vykroutil se z objetí usínající matky dokonce ještě dřív, než poprvé vyplašeně zafrkal otcův kuň, zaštěkali psi a stádo ovcí začalo neklidně dusat kopýtky a varovně bečet.

„Synku?“ natáhla se po něm rozespalá žena, ale chlapec jí vyklouzl, přehodil si přes ramena medvědí houni a vykročil kolem probouzejících se nocležníků k lesu. Po jeho rázném gestu a podivném zavrčení všichni psi ztichli a s kňučením se stáhli.

Tábor ležel v údolíčku vyhloubeném zurčícím potokem. Borovice rostoucí na okolních svazích se nad táborem splétaly do husté jehličnaté klenby a dobře tak chránily před pohledem seshora několik táborových ohňů, kolem nichž se krčily ženy, děti a starci.

Uprchlíci z Parangy okamžitě pochopili, že se děje něco neobvyklého. Rozezněl se dětský pláč, neklidné ženské hlasy i chlácholivé hlasy starců, kteří se cítili být ochránci tábora.

„Sarčaku!“ vykřikla za synem Ošlajkinova dcera.

„Tiše, matko,“ ohlédl se chlapec přes rameno.

„Přitáhneš jejich pozornost.“

„Čí?“ nechápala, ale hlas poslušně ztlumila.

„Jejich,“ otočil se a ukázal někam mezi stromy.

Všichni v táboře vyděšeně civěli oním směrem. Mezi tmavými kmeny nad táborem zazářily krvavé oči a objevila se mohutná černá silueta. Ženy vystrašeně zakvilely a sevřely v náručích své potomstvo. Starci se chopili zbraní - oštěpů, luků a

kyjů.

„Ne!“ natáhl k nim Sarčak ruku. „Nechte ho projít!“

Suché větvičky zapraskaly pod drápovitými tlapami, ozvalo se syčení vzduchu v čenichajících nozdrách. Běs věřil člověčinu. Psi, kteří by se jinak odvážně vrhli na jakoukoli lesní šelmu, jen vystrašeně kňučeli.

Houština zašustila a přízrak vykročil proti tábořícím lidem. V tom okamžiku se Sarčak přikrčil a přehodil si medvědí kožešinu přes hlavu. Proměna byla překvapivě rychlá. Než jim došlo, co chlapec dělá, klesl na všechny čtyři a z lidského se stal medvědím mládětem. V té podobě se vydal vstříc démonovi, postavil se na zadní a výhruzně na něj zařval. Hlas měl nedospělý, ale temná bytost to rozhodně nepovažovala za směšné. Překvapeně ucouvla, ukročila stranou a pak obešla tábor širokým obloukem. Čudové slyšeli z lesa chrastění, praskání a vrčivé hlasy. Běsů bylo podstatně víc a všichni šli stejným směrem. K táboru se už žádný z nich nepřiblížil, jen občas zahlédli výš po proudu obrovitý stín, překračující potok.

Medvídě za podivnou smečkou ještě jednou výhruzně zavrčelo. Pak si sáhlo tlapkami k uším a vzápětí už před užaslými Čudy opět stál malý Sarčak, stahující si kožešinu z hlavy.

„Je noc duchů,“ pronesl vážně. „A můj děda přivolal na pomoc přízraky všech medvědů, Konsygových bratrů. Samotný Torum jim dovolil, aby po řetězu sestoupili z nebe na zem a vyrazili Čudům na pomoc. V Paranze dnes vypukne velký boj.“

Lidé v táboře zírali na chlapce s otevřenými ústy.

KAPITOLA DEVÁTÁ

Severní víchr

H Hvězdy neviděli, takže nebylo snadné odhadnout blížící se půlnoc. Čudové však dostali jiné znamení, že už jsou obydy na cestě.

Lesy, celý večer nehybné a zamlklé, najednou promluvily.

Strážci na palisádách ostrovního dvorce ucítili, jak jim chladný vánek pročísl vlasy a vousy, zahlédli roztančené stíny v najednou neklidném světle loučí. S rozbušenými srdci vzhlédli a napjatě se zaposlouchali.

Vítr nejdřív jen jemně, jakoby nesměle, pohladil koruny borovic a zlehka se opřel do špičatých vrcholků jedlí a smrků. Stromy nad dvorcem i lesy okolo Parangy poddajně zašuměly, jako když si spáček zanotuje ze snu útržek písničky.

Pak se plameny pochodní na hradbách zazmítaly silněji a stíny zatančily divočeji. Prudký poryv větru způsobil, že lesy neklidně zašuměly. Borovice na ostrově zavržaly.

„Už se blíží," řekl Tugarin, dívaje se někam vzhůru, do bezhvězdne tmy. Pak sklonil zrak a

pokynul Burmelakovi. „Všichni na místa!"

Náčelník se rázně obrátil ke svým pobočníkům a nad Parangou zazněly rohy.

„Je to tady," zachraptěl Košcej, když se do prázdné chýše, v níž se s Targyltyšem dočasně ukrývali, opřel první poryv větru. Trámy zasténaly a na nedalekém břehu zašplouchaly vlny zčeřeného jezera. „Půlnoc se blíží a Jaga s ní. Pojd'me."

Vyklouzli z obydlí a seběhli k jezeru. Targyltyš na nic nečekal a vkročil do vody. Košcej slyšel, jak se Čudovi okamžitě rozjektaly zuby. Zhluboka se nadechl a poprosil bohy o sílu. K ostrovu to bylo odtud zhruba deset sáhů a voda byla určitě studená. Nebude jednoduché přeplavat takovou vzdálenost, hlavně když si uvědomil, že má tělo pořád slabé.

S kletbami ceděnými skrz pevně zaťaté zuby vkročil do vody. A zjistil, že se mýlil. Nebyla studená.

Byla ledová.

Lesy hučely čím dál hlasitěji a temněji. Stromy se v sílícím větru nebezpečně kymácely, hlasitě vrzaly a narážely do sebe větvemi, jako by si chtěly jeden na druhém vybit zlost z dlouholeté nehybnosti. Ve vzduchu vířily polámané větvičky a suché jehličí.

Uprchlíci z Parangy se vyděšeně krčili v soutěsce u potoka. Děti naříkaly, psi kňučeli, ovce žalostně bečely. Jehličnatá klenba nad nimi zlověstně šuměla a vlnila se jako rozbouřená temná voda. Někde nablízku se ozvalo pronikavé zapraskání. Nebyl to však úder Kudyrča, vrhače blesků. To jen nějaký strom nevydržel nápor vichru a praskl - slyšeli šramot větví a rachot padajícího

kmene.

Přitiskli se k sobě těsněji. Ženy se začaly společně modlit ke Kaltaš-ekvě, jejich hlasy se slévaly do rytmického vzývání a ze všech sil odháněly strach.

Sarčak se opět vykroutil z matčiných rukou, vyskočil a přeběhl k potoku.

„Už přicházejí!“ vykřikl a větrný vír, který se zuřivě točil v porostu, mu trhal slova od úst. „Musím jít do Parangy! Děda potřebuje pomoc!“

Jenže v tom okamžiku další, mnohem prudší poryv donesl k jejich uším vzdálený zvuk. Znělo to jako ječivý mnohohlasý pokřik, rodící se někde vysoko nad lesem. Sarčak se vyděšeně ohlédl a snažil se pohledem proniknout rozvlněnými závěsy jehličí nad táborem.

Věděl, co znamená to přerývané pokřikování. Byly to hlasy jezdkyň, pohánějících své divoce cválající oře. Vzápětí mu to potvrdilo pronikavé, do dálky letící koňské ržání.

„Sarčaku!“ zakřičela na něj matka, ale koldunův vnuk se ohromeně díval nahoru. Přes divoce se zmítající větve proniklo světlo. Bledý, přízračný jas sílil nad lesem, jako by se netrpělivý měsíc prodral vrstvou mraků a teď letěl nízko nad krajem, rozsévaje svůj stříbřitý svit. Světlo sílilo a hlasy nepozemských koní a ječících jezdkyň byly čím dál zřetelnější.

Vítr nepříčetně skučel lesem a lámal stromy jako stébla. Na dohled od tábora se s rachotem zřítíla velická borovice a přehradila dolinu. Tehdy v Sarčakovi konečně strach zvítězil nad zvědavostí - chlapec se otočil a upaloval zpátky k matce, jen za ním medvědí kožešina vlála. Vrhł se ženě do náruče a společně, schoulení a tiše kvílející, vzhledli k

rozkývaným vrcholům stromů.

Vysoko nad nimi zaržál kůň - tak hlasitě, až jim zalehlo v uších. Zdroj stříbrného světla se přehnal nad stromy rychlostí hozeného oštěpu. Černé, ostře se rýsující stíny jehličnanů zakroužily tábořem, odhalily krčící se skupinky postav na úpatí svahu, v houštinách a pod propletení kořenů. Z borovice přímo nad nimi se s rachotem ulomila mohutná větev a zřítíla se do potoka, který nakrátko proměnil světlo v proud tekutého stříbra.

Vzápětí se nad lesem mihly další letící postavy. Démonické obydy se řítily za světlem, přičemž pobaveně a zároveň výhružně ječely a práskaly biči, až z toho naskakovala husí kůže.

Sarčak se krčil v matčině náruči a cítil, že jeho odhodlání běžet do Parangy za dědou je nenávratně pryč.

Bohatýři přivázaní k sedmi vyřezávaným sloupům zvedali hlavy, naslouchali skučení vichru a vyměňovali si pohledy plné neskrývaných obav.

Jegor se nahlas modlil. „Svatá Marie, matko Boží, požehnaná jsi mezi ženami...”

„U Peruna, Velese a matičky Mokoš," dodával Mikula za ty, kterým na krcích nevisely křížky, ale pohanské sekerky. „Co se to na nás řítí?"

Stěny srubu vrzaly a ze škvír mezi svisle vsazenými kmeny se sypala rozdrobená hlína. Střecha se nebezpečně otřásala - zřetelně slyšeli, jak se z ní odtrhávají a odletují snopy rákosí. Brzy se uvolnily kůže a zapleskaly mezi tyčemi kuželovitého krovu. Poryv, který vtrhl do chýše, vyrazil dveře a zlostně jimi zalomcoval v závěsech. Strážé venku hulákaly a vítr jim škubal vlasy a kožešinovými plášti.

„Tulparové cválají! A na kopytech nesou Vojpelův hněv!"

„Co to křičí?" zavolal Kolyvan na Ilju.

Muromec odpověděl až podivně klidným, temným hlasem. „Že se blíží Boží hněv."

Košcej a Targyltyš se celí mokří krčili pod palisádou dvorce, třásli se zimou a oči jim v sílícím vichru slzely. Viděli, jak vyjící vzdušné proudy poletují mezi příbytky Čudů na břehu, strhávají ze střech celé snopy slámy, proutí a kůží, povalují ploty, stojany na sušení ryb, napajedla i hromádky nasekaného dříví. Všechno, co nebylo pevně přibito, přivázáno nebo zapuštěno do země, se už kroutilo ve vzduchu anebo se s lomozem válelo po blátivých, zahnojených dvorech. Uvolněné okenice a dveře hlasitě třískaly, stěny prostých obydlí vrzaly a nebezpečně praskaly. Vítr byl tak silný, že sfoukl i plameny loučí nahoře na hradbách a celá Paranga se nadobro propadla do tmy. Dokonce i podivuhodné světlo nad posvátnými skalisky na jihu už dávno pohaslo.

Byl nejvyšší čas. Dva neobvyklí spojenci si vyměnili pohledy a vzápětí vyrazili po břehu k palisádě. Targyltyš lehce vylezl nahoru a podal Košcejovi konec luku. Bledý muž se horko těžko vyškrábal k zašpičatělým hrotům kůlů, přehoupl se přes ně a udýchaně klesl na ochoz. Naštěstí poblíž nebyly strážce.

V tu chvíli temnotou problesklo světlo. Košcej s Targyltyšem vzrušeně vyhlédli přes palisádu. Nad nevysokými severními pahorky sílila bledá záře. Vypadalo to, jako by nad lesy svítalo, jenže nepřírozeně rychle a na nesprávné světové straně. Pak se bledé světlo najednou vyhouplo nad stromy a

pohladilo nízko letící, rozbouřené mraky. Vzápětí začalo nad hustě zarostlými svahy sestupovat k jezeru.

„Obydy," řekl Targyltyš.

„Krvavé žezlo," zachraptěl Košcej.

V sílícím jasu už viděli řadu jezdkyň na božských hřebcích, následujících zdroj světla jako nějaký vlnící se černý chvost. Ržání koní se rozléhalo nad lesy. Bájná zvířata bleskově se míhajícími kopyty vířila vzduch a tím způsobovala vichřici.

Démonická jízda přilétla nad jezero. Světlo třetího úlomku Zirnytriny šupiny se odrazilo od divoce zvlněné hladiny, takže na okamžik vypadala jako stříbrné zrcadlo kroutící se v nesmírném žáru. Jezdkyně v čele družiny nad vodou prudce zabočila a její sněhobílý oř začal klesat k severnímu břehu, kde stromy rostly daleko od vody a dalo se tam bezpečně přistát. Kůň naposledy zahrabal kopyty ve vzduchu a vzápětí s ohlušujícím zaržáním dopadl na pláž. Země zaduněla a otřásla se tak, že i Košcej a Targyltyš ucítili, jak se pod nimi zachvěl ohoz. Chatrč z proutí a hlíny, která stála vůdčímu oři v cestě, se rozprskla jako dětský domeček ze slámy při prudkém kýchnutí.

Targyltyš položil Košcejovi ruku na rameno, a když se Kyjevan ohlédl, vyděšeně ukázal na opačnou stranu. Košcej se zadíval na jižní břeh a zaťal zuby, takže jejich jektání utichlo.

V přízračném pohybujícím se světle Krvavého žezla uviděli obrovitý černý stín, který se po čtyřech vyřítil z lesa a proběhl mezi chýšemi. Mohutné tělo se při každém pohybu impozantně vlnilo. Poblíž vody se zastavilo, zvedlo se na zadní a zařvalo. Na to znamení les ožil.

Koščej měl pocit, že je jeho krev najednou chladnější než voda v jezeře a její proudění se úplně zastavilo.

Z temných houštin na jižním břehu se rychle vynořovaly hrůzostrašné čtyřnohé siluety. Některé byly dokonce mohutnější než medvěd, který je vedl. Těla se na břehu slévala do jedné černé masy, z níž jen páry krvavě planoucích očí vydělovaly jednotlivé postavy.

Konsygovo vojsko přicházelo. A očividně neexistovalo nic, co by ho mohlo zastavit. Velká černá skvrna se roztrhla vedví. Jedna skupina přízračných medvědů se vydala po břehu, druhá jednoduše vběhla do vody. Neozvalo se žádné cákání. Zvířecí duchové se nořili pod hladinu, aniž by ji zčeřili víc než nepřírozený víchr. „Musíme jít," řekl Targyltyš. „Nezbývá nám moc času." Koščej nemusel umět čudsky, aby porozuměl. Rázně přikývl. Seskočili z ochozu na nádvoří a rozběhli se k nejbližším obydlím.

Jezdkyně jedna za druhou přistávaly na břehu a s pokřikováním a divokým smíchem cválaly mezi chýšemi k cestě na ostrov. Oř v čele už odbočil na násep. Stříbřité světlo zalilo kolovou hradbu i zamčenou bránu pod ní. První obyda, v záplavách čarodějného svitu nezřetelná a skoro neviditelná, trochu zpomalila, ale pořád to vypadalo, že narazí do brány v plném cvalu a kůň i člověk na jeho hřbetu si zlámou každou kostičku v těle.

Vzdálenost se zkracovala. Už jen pár sáhů a...

Jezdkyně švihla žezlem. Ve výbuchu ostrého světla nebylo vidět, jestli hůl s dračí šupinou skutečně narazila do vrat, nebo roztřála jen vzduch a z těsné blízkosti vrhla vlnu síly. Každopádně se

brána s hromovým zapraskáním rozlomila a zřítila se dovnitř. Koňská kopyta na ní zaduněla a jezdce se přehnala vírem třísek z rozlámaných závor i podpůrných trámů. Obydy se prohnaly po náspu a vřítily se za vůdkyní. A s nimi se hnál ukrutný víchř, který srážel na kolena a rozmetával všechno kolem.

Burmelakovi bušilo srdce tak silně a splašeně, až se bál, že mu vyskočí z hrudi a dvůr skropí sprška krve a polámaných žeber. Snažil se překonat ochromující strach, potlačit ho vírou v bohy, k nimž se v duchu bez přestání modlil. Vůbec to nepomáhalo. Bohové totiž byli kdovíkdě, zatímco děsivé nebezpečí se valilo přímo na něj. Stačí už jen pár dunivých koňských kroků a jeho srdce utichne nadobro...

Stál na zápraží svého domu, uprostřed šiku nejlepších, po zuby ozbrojených družiníků, a zpoza pozvednutého štítu se přimhouřenýma očima díval do blížícího se světla. Jezdec, který tak lehce rozlomil bránu a vtrhl do hradiště, cválal přímo k němu a před ním se hnál víchř, cuchající vlasy, škubající pláště a vhánějící slzy do očí. Zdálo se, že vůdce přízračných útočníků se nezastaví, že vůbec nezpomalí a v plném trysku se vřítí mezi čekající Čudy. Šik se zachvěl a muži ucouvli, připraveni včas uskočit stranou...

Jezdec však náhle škubl uzdou a rázným tahem strhl řídícího koně na zadní. Žezlo mu vylétlo vysoko nad hlavu a světlo, doposud oslňující, zablikalo a stáhlo se zpátky do dračí šupiny.

A v tu chvíli vůdce konečně uviděli. Přesněji řečeno vůdkyni. Na neosedlaném hřbetě zářivě bělostného oře se totiž pevně sevřenýma nohama držela žena.

Baba Jaga, Matka hadů, dračí carevna, postrach

severu. Nebyla stará, jak o ní tvrdily zvěsti od těch, co ji vlastně nikdy nespatriili na vlastní oči. A už vůbec ne ošklivá. Měla podobu zhruba třicetileté ženy - pořád mladé a hrdě vypínající hrud', ale přitom zralé, s očima plnými dobrých i špatných zkušeností, z nichž si vzala ponaučení a přetavila je v nezdolnou ženskou sílu. Postavu měla pořád pružnou, i když možná až příliš štíhlou. Obličej jí nehyzdily žádné bradavice ani neměla velký zahnutý nos - byl to souměrný, pohledný, děsivě smyslný obličej s uhrančivýma, šelmovskýma očima.

Onen zvláštní druh půvabu ale nic neubíral na jejím celkově divokém vzhledu - jak se tak před nimi tyčila na vzpínajícím se koni, ve větru vlály její roztrhané černé šaty i nespoutaná havraní hříva, už se nedalo rozeznat, kde co končí. Na krku, na zápěstích i ve vlasech jí chřestily šperky z dravčích spárů, zubů a kostí, bílá stehna a ramena pokrývaly spleti černého tetování, štíhlý pas spoutával opasek z bílých kroužků, které určitě byly vyříznuty z plochých kostí, lopatek nebo lebek.

Šestice nápadně si podobných dívek, které za ní s křikem, dusáním a ržáním zastavovaly oře, vypadala ještě divočeji - oděvy z kožešin a hrubého plátna, ozdoby z kostí a paroží, pomalování beroucí lidský vzhled, koňské postroje ověšené lidskými lebkami. Jejich zbraněmi a hlavním postrachem však byly karabáče. Biče měly na koncích bronzová závaží v podobě hadích hlav a na posledním sáhu délky připevněny drobné, ale pekelně ostré čepele, hroty a bodce. Šlehnutí takovým karabáčem nebylo jen pálivým ponaučením, ale mohlo způsobit smrtelné zranění.

Jagin bělouš dopadl předními zpátky na dvůr, až to zadunělo. Stejně jako jeho šest bratrů neměl sedlo

a jediným postrojem byly zlatavě se blýskající ohlávky a uzdy.

„Burmelaku!" vykřikla ježibaba, blýskajíc očima a ukazujíc špičaté zuby, podobné vlčím tesákům. „Co to má, u Rudrogova jedovatého dechu, znamenat? Jak se opovažuješ vítat mě za zamčenou bránou a se zbraní v ruce?!"

Náčelník se zachvěl. Už skoro zapomněl, jaká síla a hrůza sálá z černovlasé čarodějnice, jak zuřivá a krutá dokáže být. Kdyby to bylo možné, nejraději by se za štítem schoval celý, skrčil by se jako plod v matčině lůně...

„Slyšíš?!" zaječela, když nedostala odpověď. Její dcery se na zlověstně frkajících ořích rozestupovaly do stran a všechno kolem sledovaly ostražitými, výhrůžnými pohledy. „Kde mám svou daň? Kde jsou otroci a podíl z úrody a úlovků? Mám to chápat tak, že se mi stavíš na odpor? Přišel jsi o rozum, že toužíš po lekci? Padněte na kolena, jinak přísahám, že si kořist vezmeme násilím. Jezero zrudne vaší krví! Bez zaváhání vás pobijeme a nakrmíme se vaším masem! Už jsem nejedla člověčinu nejmíň... tři dny!"

Burmelak neodvětil, jen se ještě víc přikrčil a pevněji sevřel v dlani topor sekery. Napadlo ho, co by asi dělal, kdyby ho ten proklatec zradil...

Jenže nezradil. Někde mezi domy zazněl roh. V bočních uličkách mezi sruby zadusala běžící chodidla. Ze stinných úkrytů mezi chýšemi se vyhrnuly tucty a tucty Čudů. Na srubech okolo nádvoří se najednou otevřely okenice i dveře a odevšad se vynořily hroty oštěpů a šípů. Ve stínech zavrzaly natahované tětiny. Několik střelců se objevilo i nahoře na střechách, odkud měli nádvoří jako na dlani.

Obydy se zaskočeně ohlížely na všechny strany. Zaslechly křik a dusot i za sebou, a když se podívaly dozadu, všimly si, že i průchod k bráně přehradil šik Čudů se štíty a oštěpy v dlaních.

Baba Jaga spolkla počáteční překvapení, obrátila planoucí pohled zpátky k Burmelakovi a pozvedla žezlo. Hůl byla zhotovená z jakéhosi červeného dřeva a po celé délce byla vyřezávaná, jako by ji pokrývaly šupiny. Na konci žezlo přecházelo do dračího ocasu, který ovíjel úlomek stříbřité šupiny. Ten právě teď zapulzoval magickým světlem.

„Nevěřím vlastním očím!“ zavřískala čarodějnice. „Opravdu si myslíte, že nás můžete porazit? To se vám za ten rok, co jsem tady nebyla, změnilo mozky v lejna? Nemáte proti nám nejmenší šanci, Burmelaku, i kdybys povolal ještě dalších tři sta mužů. Naposledy tě varuju, ty zakrslý tchoři! Složte zbraně a poklekněte přede mnou, jinak své opovážlivosti budete trpce litovat!“

Náčelník se syčivě nadechl skrz zaťaté, hlasitě skřípající zuby. Najednou v něm vzplanul vzdorovitý hněv, v jediném okamžiku spálil strach a otevřel cestu dlouho potlačované nenávisti. Léta vynucené pokory vytryskla ven v podobě zlostného křiku.

„Mýlíš se, strigo prašivá! To vy budete litovat, že jste letěly nocí do Parangy a slepě sem vlezly do pasti! Zaplatíte za léta vydírání, vraždění a ponižování! Žádná z vás odsud neodejde živá!“

Jagina hezká tvář s vystupujícími lícními kostmi a plnými rty se nejdřív mírně protáhla - kněžna létajících čarodějnic očividně nečekala, že se setká s takovým projevem odvahy. Trvalo to ale jen chvíli. Vzápětí se překvapením rozšířené oči zase zlostně zúžily a zpod ohrnutých rtů vylezly ostré

tesáky.

„Bijte je, děvčata!" zavřískala a mávla žezlem, rozprostírajíc nad družinou ochranný štít z divotvorného světla. „Párejte břicha, trhejte hlavy, drťte kosti! Nikoho nešetřete!"

Obydy nezaváhaly a pobídly koně proti nepřátelskému obklíčení. První karabáč práskl vzduchem. Stařešinovi Jarpusovi, který chtěl mladším mužům z rodu Kančích klů dokázat, že ještě nepatří do pohřební urny, a tak směle vykročil ze šiku, se kožený řemen s kovovou hadí hlavou na konci omotal kolem krku. Obyda vší silou trhla rukojetí biče. Do karabáče vetkané břity udělaly své - Jarpusova hlava odletěla od trupu a do výšky vytryskl horoucí tmavý gejzír.

Malí bojovníci pomstychtivě zahučeli. Několik nedočkavých střelců pustilo tětiny. Šípy ale smetl proud čarodějného světla - neškodně popadaly do bláta. Obydy, na okamžik možná i pochybující, to přesvědčilo o vlastní převaze a nezranitelnosti. Štěkavě se rozřehtaly v očekávání velké zábavy. Zábavy krvavé, znějící skučením umírajících a zmrzačených, páchnoucí vyvrženými vnitřnostmi, pravé to rozkoše pro jejich kruté mysli.

Tváří v tvář démonickým, hrozivě funícím koním a karabáči pleskajícím strigám se Čudové zarazili a začali couvat.

Jenže v tom okamžiku se konečně objevil Tugarin.

Pod hučící, varovně praskající starou borovicí stál kruhový srub s vichrem poničenou střechou. Značné rozměry a bohaté řezby na zdech z trámů svědčily o významnosti obydlí. Ještě jasnějším důkazem byla skupina strážců před dveřmi. Košcej a

Targyltyš se na sebe podívali a kývli hlavami, čímž si navzájem potvrdili domněnku, že bohatýry určitě vězní právě tady.

Vzápětí bez dlouhého otálení vykročili ze stínu mezi dvěma menšími chýšemi a vystřelili z luků. Targyltyš navzdory větru zasáhl jednoho ze strážců do nohy. Čud zařval a svezl se na zem. Košcej minul, ale rychle přiložil k těživě druhý šíp. Strážce, na něhož mířil, se pokusil skrýt za štítem, ale střela proletěla těsně kolem koženého kruhu a probodla mu rameno.

Strážci se rozkřičeli a pozvedli zbraně - tři luky, dva oštěpy.

„Pozor!“ vykřikl Targyltyš, prudce uhnul a skočil za praskající borovici. Do kmene se drnčivě zabodla jedna z čudských střel. Košcej se vrhl k zemi a udělal kotoul, při němž z toulce na zádech vysypal všechny šípy. Zároveň však unikl dvěma šípům a oštěpu, které byly vážnou hrozbou i přesto, že jejich dráhy změnil silný vítr.

Košcej se z kotoulu svižně zvedl na kolena. Zaslechl křik a vzhlédl. Jeden ze strážců se na něj řítí s oštěpem sevřeným v obou dlaních. Košcej bleskově sáhl za opasek a tasil nůž...

Nedostal ale příležitost zjistit, jestli s tak krátkou zbraní obstojí proti oštěpu. Strážce totiž znenadání prudce zastavil a vytřeštil oči na něco za Košcejem. Nato odhodil oštěp, otočil se a s řevem se rozběhl zpátky. Ostatní Čudové udělali totéž a upalovali pryč, co jim síly stačily.

Košcej se ohlédl. Přestože tušil, co uvidí, stejně se mu hrůzou skoro vyprázdnila střeva.

Obrovití medvědi, všichni černí jako uhlí, jen s démonicky planoucíma očima jako nehmotní duchové procházeli palisádou, skrz stěny chatrčí, ba

i přes kmeny stromů. Tváří v tvář masivním tlamám plným lesklých tesáků Košcej upadl na zadek. I Targyltyš, přikrčený za starou borovicí, se svezl k zemi, zakryl si hlavu rukama a zaskučel.

Ale přízraky jako by je ani nezahledly. Nevšimavě prošly kolem Kyjevana i Čuda a hrnuly se dál, směrem ke kruhovému nádvoří.

Košcej narovnal hlavu, kterou měl dosud staženou mezi ramena, a rozhlédl se. Medvědi se vzdalovali. Oddechl si, mávl na Targyltyše a s nožem v ruce se rozběhl ke dveřím srubu.

Borovice znovu hrozivě zapraskala.

Tugarin zaútočil bez výstrahy, bez zbytečných řečí, zákeřně. Vyřítil se v sedle svého koně z průchodu mezi chýsemi, bílé vlasy divoce rozevláté, Ocelové žezlo pozvednuté vysoko nad hlavu. Jaga se bleskově ohlédla; její oči pronikavě zazářily zpod rozčuchané černé hřívy, která jí padala do obličeje. Zareagovat ale nestihla.

Ocelové žezlo protálo vzduch se svištěním slyšitelným i ve skučení větru. Letící světelná vlna přelétla nádvořím, náraz zasáhla Jagu, polovinu jejích dcer i nejbližší stojící Čudy. Poryv kouzel odvanul čarodějnicí vlasy z obličeje, zapleskal cáry jejího oděvu a zvedl jejího bělouše na zadní. Nestihla se zachytit hřívy ani sevřít nohy kolem koňských boků. S ječením sletěla z neosedlaného hřbetu a plácla sebou do bláta na dvoře — její vlastní žezlo dopadlo na zem a šupina na hrotu okamžitě zmatněla. Dvě obydy spadly ze sedel, třetí se zřítíla dokonce i s říčícím koněm. Několik Čudů, včetně Burmelaka, popadalo na zadky a na kolena, oči oslepené zábleskem.

„Na ně!“ zařval Tugarin. „Pobijte ty zmije!“

Čudům se při pohledu na padající obydy opět vlila smělost do žil. Sborově vykřikli a vyrazili do útoku. Vzduchem však okamžitě zasvištěly karabáče tří čarodějnic, které se udržely v sedlech, i těch dvou, jež se hbitě zvedaly ze země - okované konce zařinčely na štítech, poznamenaly krvavými šrámy ruce a stehna. Čudové křičeli a padali. Tehdy opět zasáhli střelci ve srubech a na střechách. Nad mumrajem na nádvoří se mihly oštěpy, zabzučely šípy, a protože se ochranné kouzlo s Jaginým pádem roztrhlo, ostré hroty tentokrát zasáhly cíle. Jedna ze vstávajících obydlí dopadla zpátky se šípem mezi řadry, další byla zasažena střelou mezi lopatky, pod třetí se zhroutil oštěpem probodnutý kůň a rozdrtil ji pod sebou.

Tugarin si toho zmatku a vřavy skoro nevšímal. Pobídl koně k Jaze, která už se zvedala z bláta.

„Koščeji, bratříčku!" zařval Mikula Seljanovič. „Sto střel kalených, jsi to opravdu ty?!"

„Kdo jiný by to měl být?" opáčil Košcej, zatímco obcházel v kruhu stojící sloupy a nožem přeřezával řemeny na bohatýrských zápěstích. „Snad ne proměněný Tugarin? Ten má teď dost vlastních starostí... Upřímně, bratři, my jsme dnes nejmenší hrozbou, které je nucen čelit."

Bojaři si spěšně strhávali pouta z nohou, potácivě vstávali a s kletbami a bolestným skučením si snažili rozhýbat ztuhlé údy.

„Potřebujeme zbraně!" zahučel Jegor.

V tom okamžiku vběhl do kruhové síně Targyltyš, malá divoká postava v kožešinách a se srnčím paroží na hlavě.

„Pozor!" vykřikl Aljoša, protože si myslel, že je to jeden ze strážců.

„Ne!“ zadržel bojovně přikrčené bojary Košcej.
„Tenhle je na naší straně! Pomohl mi dostat se do dvorce.“

„Co to blábolí?“ zeptal se Kolyvan, protože Targyltyš něco vzrušeně drmolil a zároveň ukazoval někam za sebe, ven ze dveří.

„Že ve vedlejší chýši jsou naši koně a naše zbraně,“ přeložil Ilja a oči mu zazářily.

„Tak neotálejte!“ křikl Mikula, ale jak vstával, dočista odkrvené nohy ho zradily a on upadl zpátky. I ostatní bohatýři měli problém vstát.

Vtom se do srabu opřel další mocný poryv větra a venku zaznělo hlasité skřípání a praskání. Bojaři vyděšeně vzhlédli. Skrz díry ve větrem roztrhané střeše spatřili, jak kmen borovice nad obydlím praská a zpod tmavé kůry vylétají ostré bílé třísky.

„Rychle pryč!“ zařval Jegor.

S plazením, po čtyřech, podpírajíce se a táhnouce jeden druhého, s křikem a nadávkami se hrnuli ke dveřím.

V borovicovém kmeni to ohlušivě zapraskalo. Dřevo konečně povolilo a košatý vrcholek stromu se s táhlým zavrzáním, připomínajícím smrtelný výkřik jakéhosi obrovitého zvířete, zřítil na chabou střechu srubu.

„Bratři!“ zařval Suchan Radimič, který byl poslední.

Popadli ho a rázně vytáhli dveřmi ven. Těsně za ním se mezi stěny z trámů zřítila dobrá polovina stromu, celá střecha i vyvrácené sloupy.

„Co je, Suchane, ani takový konec se ti nelíbí?“ chechtal se Mikula s úlevou.

„Ani trochu,“ oddechoval plešatý Radimič, oči pořád vytřeštěné. „Zjišťuju, že nalézt dobrou smrt není vůbec jednoduché.“

„Mýlíš se," namítl Ilja, jemuž se už podařilo zvednout na nohy. „Slyšíte tu vřavu? To je bitva. A tam bude příležitostí k bohatýrskému skonu habaděj. Pospěšme!"

Ze srubu, k němuž je vedl Targyltyš, zaznělo pronikavé zaržání.

„Buruško, druhu můj věrný! Už běžím!"

Baba Jaga se zvedla na kolena a popadla Krvavé žezlo. Blížícího se Tugarina však předběhl Burmelak, který se také prodíral k čarodějnici. Byl plný pomstychtivých úmyslů.

„Náčelníku, ne! Uhni!" okřikl ho Tugarin ze sedla, ale zavalitý Čud ho neposlouchal. Uběhl zbytek vzdálenosti, rozmáchl se širočinou a...

Jaga švihla žezlem. Hůl a sekera se v bělostném záblesku srazily, z Burmelakovy zbraně odlétlo pár žhavých úlomků a náčelník se s bolestným výkřikem zhroutil do bláta. Jaga vyskočila na kostnaté nohy a s divokým zavrčením se obrátila proti Tugarinovi.

„Čubko!" štěkl čaroděj, naklonil se v sedle a drže Ocelové žezlo za dolní konec, zešíroka se jím ohnal.

Ježibaba se šikovně sehnula a kovová hůl jí sice těsně, ale neškodně prosvištěla nad hlavou. Jaga se bleskově narovnala, okamžitě se otočila za dál cválajícím Tugarinem a praštila ho Krvavým žezlem do zad. Zablesklo se, Drakovič zavyl, zakymácel se v sedle a spadl z koně.

Obydy to viděly a vítězoslavně zaječely. Čudové naopak nešťastně zanaříkali, protože si mysleli, že to Tugarin má zas sebou - a bez něho neměli proti bosorkám šanci. A skutečně - z Krvavého žezla znovu vytrysklo stříbřité světlo a odvrátilo od čarodějnic krupobití šípů. Karabáče opět svižně zapráskaly a malí muži poletovali kolem v gejzírech

krve, cárů masa a utrhaných údů. Čudové začali ustupovat, mnozí dokonce odhazovali zbraně a obraceli se na útěk.

Daleko však nedoběhli. Už po pár krocích totiž zjistili, že je nádvoří obklíčeno. Zaječeli hrůzou a dali se na ústup zpátky, pod karabáče obydlí.

Nad dvorcem se rozlehl řev tak strašlivý, že z něj mrzla srdce a střeva se měnila v zauzlená klubka. K smrti vyděšení obráncové Parangy obraceli pohledy k rozbité bráně. I pomstychtivé ječení obydlí uvázlo v náhle sevřených hrdlech. Boj na okamžik ustal.

V průchodu mezi chýšemi, kterým se od brány vcházelo na nádvoří, se vztyčil na zadní obrovitý medvěd, černější než tma kolem a s démonicky planoucíma rudýma očima. Když opět zařval, jako by se hradištěm prohnala další větrná smršť; tahle však necuchala vlasy a neškubala cípy oděvů - hnala se srdci a myslemi a byla ještě chladnější než nadpřirozený vítr doprovázející obydlí.

Před nimi stál Konsyg, obávaný medvědí bůh, vládce běsů. A všude kolem se hemžila jeho přízračná družina. Černé šelmy s hrozivým bručením vcházely na dvůr, nejen uličkami, ale i přímo skrz stěny srubů, jako by byla obydlí jen pouhými přeludy - nechtělo se věřit, že by tomu mohlo být naopak. Čudové v posvátné bázni couvali, odhazovali zbraně, poklekali do bláta a s tvářemi přitisknutými k zemi prosili medvědí bohy o slitování. Vždyť to oni je ulovili a vyslali na cestu k nebeskému řetězu a k Torumovi. Nebylo pochyb, že se duchové vrátí, aby se jim pomstili.

„Odvalu, dcerky!“ zakřičela Jaga na zbývající tři čarodějnice. „Přece se nezaleknete mátoch vyčarovaných čudským kokainem! Zapráskajte biči a vyprašte jim ty plesnivé kožichy!“

Medvěd stojící v průchodu k bráně pohodil huňatou hlavou, poskočil předními tlapami, udeřil jimi do země, až vystříklo bláto, a úsečně, dunivě zavrčel a frkl čenichem.

Byl to povel k útoku.

Černé přízraky vyrazily. Čudové před nimi s vřískotem utíkali, ale bylo to úplně zbytečné - jich si medvědi vůbec nevšíмали, planoucími pohledy viseli jen na zbývajících čtyřech obydlích.

Strigy nelenily a zapráskaly svými strašlivými zbraněmi. Čepele na koncích bičů však prolétly blížícími se obludami jako vzduchem a nijak jim neublížily. Naopak protiútok medvědů byl skutečný, citelný a pekelně bolestivý. Přízraky okamžitě strhly jednoho z tulparů a černé drápy mu raz dva otevřely tepny; nadarmo zvíře kopalo zázračnými kopyty a metalo kolem skučící větrné víry. Obyděl, která spadla z jeho zad, rozdrtily medvědí čelisti krk.

Když to její dvě sestry spatřily, zděšeně zavyly a obrátily se na útěk. Samozřejmě se nesnažily probít k bráně. První tulpar se po kopnutí do slabin krátce rozběhl, rozrazil Čudy i naprázdno chňapající medvědí tlamy a prudce se odrazil vzhůru. Druhý kuň takové štěstí neměl. Sice také s mocným odrazem vyskočil do proudů chladného nočního vzduchu, ale jeden z přízračných medvědů mu skočil na zadní nohy a jednu z nich sevřel v tesácích, až kost zapráskala. Zvíře sebou se zoufalým zařičením škublo vzhůru a na okamžik zvedlo černou obludu ze země, ale vzápětí se pod její váhou zřítilo zpátky na dvůr. Obyda se svalila mezi medvědy a mohutné černé stíny ji rázem obklopily a umlčely její šílený vřískot.

První tulpar mezitím v mocném větrném poryvu

vzděl nad nádvoří, odrazil se od horního trámu na střeše Burmelakova srubu a vznesl se mezi rozkývanými borovicemi do tmy. Jaga, kroužící kolem sebe žezlem a odhánějící medvědy vlnami magického svitu, se za ní ohlédla a zaječela:

„Vrat' se! Zrazuješ tu, která tě v bolestech a krvi přivedla na svět?! Proklínám tě!"

Odlétající obyda však ještě nebyla ani nad palisádou dvorce, když ze tmy mezi chýšemi a stromy vylétlo několik dobře mířených šípů. Polovinu z nich smetly větrné poryvy zpod tulparových kopyt, ostatní se ale zanořily do ořova břicha a hrudi. Vypadalo to, jako by zvíře ve vzduchu zakoplo, i když to samozřejmě nebylo možné. Prázdnou tepající kopyta ztratila rytmus, zázračný kůň se ochable převrátil ve tmě a vzápětí se s ohlušujícím řčením zřítíl přímo doprostřed jezera. Mohutný výbuch vody umlčel jeho hlas i hlas strigy.

Jaga strašlivě zavřískala. Na nářky teď ale nebyl čas. Medvědi i někteří odvážnější Čudové se okolo ní zase rychle stahovali. Pochopila, že dcery měly pravdu - jedinou možností byl útek. Vyčistila prostor kolem sebe dalším švihnutím žezla a zvedla k ústům spojené prsty. Nádvořím přelétl pronikavý hvizd.

Odpovědělo jí ohlušující ržání. Opět mocně zadul vichr a nad střechu náčelníkova srubu se vznesl nádherný bělouš. Odrazil se od horního trámu a doskočil těsně za Jagu, přičemž rozmetal houf družiníků, včetně vstávajícího Burmelaka.

„Ještě se vrátím, krysy!" zaječela Jaga na Čudy a rychlým skokem se ocitla na tulparově hřbetě. „A potom spolu zúčtujeme!"

V tu chvíli však za ní zarachotila kopyta.

Jaga se překvapeně ohlédla.

Byl to Muromec. Buruško bojovně zaržál a

vycenil na tulpara zuby. Jaga bodla proti nečekanému útočníkovi žezlem. Ilja se bleskově přikrčil za pozvednutým štítem. Stříbřitý záblesk se odrazil od kování masivního kruhu. Vzápětí se Muromec narovnal a vši silou švihl Gněvem.

Navzdory rychlosti a otřesům v sedle trefil přesně. Jagina hlava se zatočila ve vzduchu, víříc rozcuchanou černou hřívou, a dopadla pod čudské nohy a medvědí tlapy. Zmrzačené tělo se z tulpara v křečích zhroutilo a Krvavé žezlo pohaslo v blátě.

Jenže přesně v tom okamžiku se po nádvoří rozlilo magické světlo z druhého zdroje. Ilja trhl Buruškovými opratěmi a ohlédl se, zachvácen zlou předtuchou.

Tugarin se zapíral Ocelovým žezlem do země a pomalu se zvedal z pokleku. Zuby měl vyceněné jako umrlec. Světlo jeho šupiny povážlivě sílilo.

Buruško vyplašeně zaržál a vzepjal se. Ilja jen tak tak, že nevyletěl ze sedla. Rázným sevřením kolen a tahem uzdy přinutil věrného koníka klesnout zpátky na všechny čtyři. Buruško jančil a točil se dokola. Muromec si snažil chránit zrak štítem. Ještě si dobře pamatoval, jak ho světlo žezla ochromilo nahoře u svatiště. Také ostatní přijíždějící bohatýři zastavovali koně, všemožně si chránili oči a ustupovali zpátky mezi chýše. Dokonce i medvědi couvali, včetně samotného Konsyga - Ošlajkina.

Tugarin se postavil na nohy. Vířící magie mu divoce škubala bílými vlasy. Nikdo se neodvážil zaútočit nebo se k němu být jen přiblížit.

Čaroděj vykročil k Jaginu bezhlavému tělu. Konečně spojí všechny tři úlomky. Zirmytrina šupina bude po staletích opět celá a naplno z ní vytryskne moc dávné dračí pramatky. Chvilé, o níž tak dlouho

sníl, až se někdy téměř dusil touhou, právě nastala!

„Nedovolte mu to!“ skučel Jegor, schovávající se za štítem a snažící se uklidnit vzpínajícího se koně. „Jinak je po nás!“

Aljoša vystřelil z luku, Danilo hodil oštěp, ale oba hroty se odrazily od stříbřité záře jako od ocelového plátu. Ilja odhodil štít, popadl svůj zázračný luk, přiložil šíp, vší silou natáhl tětivu a vystřelil. Střela sice pronikla chvějivým magickým štítem, jenže směrem k Tugarinovi postupně zpomalovala, jako by vlétla do hluboké vody. Drakovič ji zahlédl a v nesmírném soustředění sevřel rty. Rotující šíp se zastavil píd' od jeho obličeje, a když velekněz trhl hlavou, spadl na zem.

Tugarin s vítězoslavným úšklebkem kráčel dál.

Jagino tělo leželo na zádech a ještě pořád se třáslo. Dráповitá pravačka křečovitě svírala Krvavé žezlo. Tugarin jí přišlápl zápěstí a sklonil se, aby vykroutil vyřezávané dřevo z prstů...

V tu chvíli se Jagina levá ruka prudce vymrštila. Prsty zkřivené jako dravčí spár zasáhly čaroděje přímo do obličeje. Dlouhé ostré nehty rozpáraly kůži od oka až k bradě. Tugarin zaječel a s levou dlaní přitisknutou na mohutných krvácejících šrámech udělal potácivý krok vzad. Záře Ocelového žezla zapulzovala a v souvislém stříbřitém příkrovu okolo Drakoviče se objevily viditelné trhliny.

Ilja nezaváhal. Druhý šíp už měl přichystaný. Bleskově napjal luk, zamířil a s prosbou k samotnému Perunovi pustil tětivu.

Luk z božského světla zazvonil, že to muselo být slyšet až v okolních lesích. Šíp vletěl do trhajícího se světla, a i když zase trochu zpomalil, pořád mu zbylo dost síly. Hrot vnikl Tugarinovi těsně pod klíční kost a vynořil se vzadu vedle lopatky. Čaroděj

zaskučel a světlo ještě více zesláblo. Aljoša a Samson okamžitě vystřelili, ale minuli. Košcej mířil pečlivěji. Jeho střela se zabodla Tugarinovi do břicha. Bělovlasý se zlomil v pase a ústa vychrlila proud krve.

Bohatýři zajásali. Jenže zároveň si někteří z nich všimli podivného pohybu na zemi.

„Hele!“ ukázal Kolyvan. Před jejich užasle vytřeštěnými očima se Jagina hlava dokutálela zpátky k tělu a pahýly krku pod bradou i mezi rameny se s mlaskavým zvukem zase spojily.

Vzápětí se striga k nesmírnému překvapení všech kolem zvedla na nohy, pevně svírajíc v dlaních Krvavé žezlo. Praštila potácejícího se Tugarina do zátylku a srazila ho na kolena. Pak zase zahvízala. Na bojiště se vrátil statný bělouš a rázem byl u své paní. Ježibaba popadla zlatou uzdu...

Ilja vypustil další šíp. Mířil na obydu, jenže střelu odklonila znovu sílící magická záře - hrot prosvítl strize vedle ucha a rozčísl jí rozčuchané vlasy.

Obnovující se kouzlo však nebyla Jagina práce.

Tugarin vyplivl krvavý hlen, prudce se vztyčil a úderem Ocelového žezla srazil obydu zpátky do bláta. Natáhl ruku po Jagině žezlu, jenže zápěstí mu proklál další Iljův šíp. Čaroděj zařval a ustoupil. Pochopil, že dnes prohrál a jestli si chce zachránit holý život, má poslední příležitost. Popadl tulparovu uzdu, zapřel se žezlem o zem a vytáhl se na koňský hřbet. Běloskvoucí kůži zvířete potřísnila krev prýstící z jeho ran.

„Nesmí utéct!“ zařval Košcej, deroucí se mezi bojary dopředu. „Zastavte ho!“

Jenže Drakovič kopl bělouše do slabin a větrný vír zpod koňských kopyt bohatýrské šípy odvanul.

Tulpar kousek popoběhl směrem k bráně a se zaržáním se odrazil. Prolétl mezerou mezi sruby, úderý čarovných kopyt rozkymácel starou borovici a vzápětí už procválal mezi sruby nad rozbitou bránou. Nad břehem v širokém oblouku odbočil a zamířil na sever.

Bohatýři sprostě zakleli. Koščeř zklamaně zavyl a padl na kolena, dívaje se za slábnoucím světlem nad severními lesy.

Hučení větru postupně utichalo, a když záře Ocelového žezla nad pahorky pohasla úplně, byl Tugarin definitivně pryč.

Bojaři sklonili pohledy k Jaze, která právě potácivě vstala. I Čudové se zvedali, vylézali z úkrytů a opět pozvedali zbraně. Černé medvědí přízraky temně zavrčely.

„Zpátky!“ zavřeštěla Jaga a zatočila žezlem. Světlo z jediného úlomku dračí šupiny se nemohlo rovnat magii Ocelového žezla, ale pořád představovalo smrtelnou hrozbu. „Všichni zpátky, jinak přísahám, že se tady budeme bít až do rána a já vás oddělám jednoho po druhém! Nemůžete mi vzít život, protože nesídlí v mém těle! Nikdo z vás mě nemůže zabít!“

„Ale zkusit to můžeme!“ zabručel Ilja, zavěsil luk na Buruškovu sedlo, chopil se Gněvu a zamířil k čarodějnici. Bohatýři souhlasně zahučeli, pevně sevřeli v dlaních zbraně a v šiku se pohnuli proti Jaze. Obyda se obrátila proti nim a pozvedla žezlo.

V tu chvíli se za ní vztyčil obrovský černý stín a jediným úderem velké tlapy ji srazil na zem. Padla jako podřátá a ze škrábanců po velkých drápech vytryskla krev. Konsyg se spustil na všechny čtyři. Jaga na něj zavřískala hnusnou kletbu a pokusila se

ho praštit hlavicí žezla. Šelma však zachytila její zvedající se ruku tlamou a nemilosrdně, jediným stiskem čelistí jí ukousla předloktí. Krvavé žezlo dopadlo do bláta a šupina pohasla.

„Nezabiješ mě, smradlavče!" ječela divoženka pod Konsygovými drtivými údery, které jí trhaly maso od kostí. Její hlas byl příšernou směsicí bolesti a posměchu. „Každá rána se mi zahojí! Jsem nesmrtelná! Slyšíš?"

Bohatýři opatrně přešli blíž a viděli, že to nejsou jen poslední zoufalé hrozby. Rozervané tělo se přímo před jejich očima zase scelovalo, stopy po drápech a tesácích se bleskově hojily, kosti srůstaly. Konsyg, srst na tlamě a tlapách mokrou Jaginou krví, přestal s bezvýsledným mrzačením, ustoupil a podrážděně si odfrkl. Jaga se plazila a kroutila v blátě jako červ, přerývaně se řehtala a rány se jí scelovaly.

„Podejte mi provaz!" zavelel Ilja.

Mikula sňal ze sedlové hrušky velký kotouč lana a hodil ho Muromcovi.

„Chcípnout zjevně nemůžeš," zavrčel silák a rázným dupnutím mezi lopatky přirazil strigu tváří k zemi, „ale uvidíme, jestli si tvá kouzla poradí s pouty."

Kroutila se a bránila, snažila se ho kousnout a poškrábat dlouhými nehty, ale když ji důkladně spoutal, zápěstí za zády spojena se smyčkou kolem krku, z jejího zoufalého šubání viděli, že s tímhle si její kouzla neporadí.

„Lapili jsme Jagu!" vykřikl Burmelak a Čudové zajásali.

Konsyg se vztyčil na zadní, otrásl se, nahrbil a vzápětí zpod medvědí houně vykoul Ošlajkinův bledý, nesmírně unavený obličej. Vládce Čudů se na

něj podíval, a i když mu tvář nejdřív ztvrdla, po chvílce se mu rysy zase uvolnily, a dokonce do nich vstoupil pokorný výraz. Nakonec Burmelak uctivě sklonil hlavu.

„Zachránil jsi nás, Ošlajkine. Jsi skutečně mocný koldun. Stydím se za to, že se od tebe Čudové odvrátili.“

Ošlajkin vážně pokýval hlavou. „Nejsem jediný vyhnanec, kterého musíš požádat o odpuštění. Nebýt támhle tvého bratra, kdo ví, jak by to dnes dopadlo.“

Čudové obrátili pohledy k malému lovcí, který přišel s bohatýry.

„Targ...” začal Burmelak, ale zarazil se a zbytek slova spolkl. „Tarseme. Můj bratře. Křivdili jsme ti. Už vím, že ses opravdu uzdravil, že nejsi škodlivý přízrak. Doprovází tě přízeň bohů.“

„Myslíš? Můj dosavadní život tomu moc nenasvědčuje,” opáčil lovec s trpkým úsměvem. „Jestli mě ale zase přijmete mezi sebe, možná uvěřím, že se věci můžou obrátit k lepšímu.“

„Ovšemže tě přijmeme. Můj domov je od této chvíle i tvým domovem.“

Ošlajkin pohlédl nejdřív na jednoho, pak na druhého a nakonec spokojeně přikývl. „Dobrá. Já se teď musím vrátit do skal. Než přijde úsvit, musí se ti, kteří s nocí duchů sestoupili zpátky na zem, vrátit do svého království.“

S těmi slovy opět vklouzl do houně, proměnil se v medvěda a klesl na všechny čtyři. Obrátil se, zamířil k bráně a cestou zvláštním bručením svolával své vojsko. Černé stíny ho poslušně následovaly. Čudové jim vyděšeně ustupovali z cesty, ale jejich obavy byly opět úplně zbytečné, protože medvědi si jich nevšímali.

„Selhali jsme,” promluvil Košče, klečící v blátě,

hlavu svěšenou. „Naše cesta tady mohla skončit a Paranga mohla být počátkem našeho návratu. Jenže ten čubčí syn zase utekl. Musíme pokračovat na sever...”

„Proč bychom museli?“ zavrčel Ilja, sklonil se a zvedl Jagino žezlo. „Podívej se, tady je Krvavé žezlo. Naším posláním bylo zabránit Drakovičovi, aby spojil všechny tři úlomky Zirnytriny šupiny. A to jsme splnili. Velekněze už není nutné se dál obávat. Sice unikl, ale je těžce raněný, brzy někde v divočině na severu chcípne a bude pokoj...”

„Kéž by ses nemýlil,” vzhlédl Košcej. „Jenže Tugarin nezemře. Z těch zranění se s pomocí kouzel vylíže, a to podstatně rychleji, než by se kdokoli z vás nadál. Najde cestu do Jagina sídla, k bráně na Bujan, ke zdrojům moci, jež se na ostrově skrývají...”

„Tak dost!” vykřikl najednou Mikula, až sebou trhli. „Už toho mám akorát tak po krk! Jsem unavený, bratři. Strašlivě unavený. Už při představě dalšího putování někam do liduprázdných lesů na severu mám chuť skočit do toho jezera a navždy usnout na jeho dně. Už to stačilo, Volchu... nebo Košceji, nebo kdo vlastně jsi! Získali jsme přece to prokleté Jagino žezlo. Může se ti s ním vrátit moc, kterou jsi měl předtím, nemám pravdu?!”

„Máš, ale...”

„Mlč. Prosím, už mlč. Nechci tě už dál poslouchat. Toužím jen skoncovat s celým tím nesmyslem a vrátit se do Bolgaru. Už totiž chápu tvé záměry, bratříčku. Vůbec nejde o Tugarina ani o to, aby se nespojily všechny tři úlomky. Právě naopak, ty je *chceš* spojit, Košceji! Ty sám chceš ovládnout jejich nesmírnou moc! Kde máme jistotu, že se nestaneš stejným démonem nebo polobohem, jakého

ze sebe chce udělat Tugarin? Tohle všechno je jenom soupeření dvou vědmáků a my jsme jen tvými figurkami. Zneužíváš nás k dosažení svých vlastních cílů!"

Po těch slovech zavládlo hrobové ticho. Bohatýři sklonili ke Košcejovi zachmuřené, tázavé pohledy. Bylo vidět, že si všichni myslí totéž. Zohavený muž jejich pohledy neopětoval. Pomalu se postavil a zahleděl se někam do neznáma.

„Dobrá," řekl bezbarvým, kovově chladným hlasem. „Vidím, že už skutečně nemáte vůli ani sílu putovat dál. Nebudu vás nutit. Pojedu k Půlnočním horám sám a pokusím se Tugarina zastavit. Dej mi to žezlo, Muromče."

Ilja zaváhal, a dokonce se i trochu odtáhl. Snažil se v očích někdejšího přítele zahlédnout něco, čemu by mohl důvěřovat, ale nic takového tam nenašel.

„Váháš?" pronesl Košcej. „I kdybys mi ho nedal, stejně pojedu na sever a postavím se Drakovičovi. Bez žezla budu mít nicotnou šanci ho porazit, ale aspoň se o to pokusím. Tak dáš mi ho, nebo ne?"

Ilja se tázavě podíval na Jegora. Postarší bohatýř se mračil jako bůh ze záhrobí. Po chvíli však s povzdechem přikývl.

„Dej mu ho, synku. Možná se s dračí mocí zase probudí i muž, který býval naším druhem."

„O tom pochybuju," zavrčel Mikula.

„Kromě toho," dodal Svjatogor, „jestli chce opravdu jet na sever a pokračovat v boji, tohle je jediná zbraň, se kterou to může zvládnout. Nebudeme mu v ničem bránit."

Košcej nespouštěl z Ilji zrak a vypadalo to, jako by slova ostatních vůbec neposlouchal. Muromec se zhluboka nadechl a natáhl k němu ruku s holí.

Bledá, kostnatá, jizvami posetá ruka sevřela

tmavě červené dřevo. Ilja žezlo pustil a ustoupil. Košcej držel hůl v levé ruce. Rozechvělými prsty pravačky přešel po vyrytých šupinách až k hlavici v podobě dračího ocasu.

„Tohohle ještě budeme jednoho dne trpce litovat," odfrkl si Mikula.

Košcej mu nevěnoval nejmenší pozornost. Vlastně nevnímal nic kolem. Lesknoucíma se očima civěl jen na stříbrný úlomek. Prsty sklouzly ze dřeva a dotkly se Zirnytriny šupiny.

V tom okamžiku zázračný předmět ožil a zazářil. Košcej zaskučel a škubly s ním křeče. Bohatýrští koně zafrkali, jezdci se chytli křížků a sekerkovitých amuletů. Jaga nenávistně zaječela, protože věděla, že zdroj jejích kouzel právě přechází do moci toho ohyzdného cizince.

Rozechvělý Košcej klesl na kolena. Byl by se zhroutil úplně, ale patku žezla zarazil do bláta a oběma rukama se pevně zachytil sáh dlouhé násady. Zalomcovaly jím křeče, podle hlasu deroucího se skrz zaťaté zuby nesmírně bolestivé. Všichni couvali. Šupina pulzovala světlem. Čudové prchali a vyděšeně křičeli, protože si mysleli, že se jim rodí nový čarodějnický nepřítel.

Netrvalo to dlouho. Světelné vlnobití ustalo, trýznivé záchvěvy přestaly lomcovat Košcejovým tělem a jeho skučení postupně utichalo. Nakonec šupina pohasla a udýchaný, potem zbrocený muž se podél násady hole svezl na zem. Ilja, který byl nejbližší, se k němu rychle sehnul a zvedl mu obličej z bláta, aby se neudusil. Navenek nepostřehli žádnou změnu. Košcejovo tělo zůstalo chatrné, zohyzdné a nepřírozeně bledé. Když mu ale Ilja sáhl na obličej, kostnatá ruka se vymrštila a prsty sevřely Muromcovo zápěstí s nečekanou silou. Vzápětí

Košcej otevřel oči.

A oni zřetelně viděli, jak z jeho malachitově zbarvených zorniček sálá někdejší magická síla. Jenže z toho člověka, kterého kdysi znali a považovali ho za přítele, nezbylo v jeho výrazu nic.

Vůbec nic.

Na jihu se nad skalisky rozzářilo modravé světlo a spojilo zemi s trhlinou v oblacích. Duše medvědích běsů se po neviditelném řetězu, který byl prodloužením toho nad Ošlajkinovou chýší, vraceli ke svému nebeskému otci.

„Teď ti rozvážu nohy, abys mohla nasednout na koně," řekl Košcej. „Ale varuju tě - jestli se o něco pokusíš, sama se přesvědčíš, jakou bolest dokáže způsobit kouzla tvého žezla. A včera, pod Konygovými drápy, jsi zažila bolesti až až, nemám pravdu?"

„Neboj se, zjizvenče," cenila na něj Jaga zašpičatělé zuby a blýskala dravčíma očima. „Nepokusím se utéct. Ne tady a ne teď. Ale vím, co máš v úmyslu. Chceš, abych tě dovedla až do svého sídla v Půlnočních horách, k bráně do záhrobí a k mostu na Bujan. Je to tak?"

„Přesně tak," potvrdil Košcej bez vytáček, zbavil ji provazů na kotnících a pomohl jí vyškrábat se do sedla drobného severského koně.

„Je to dlouhá cesta," usmívala se odporně. „A v močálech, kterými musíme projet, číhají hrůzy, o nichž nemáš ani ponětí. Čekají jen na to, až se do jejich království zatoulá nějaký hloupý smrtelník, aby ho mohly ulovit a podělit se o jeho duši a maso... A víš co? Ti běsové mi slouží. Dokonce mě milují a uctívají jako bohyni. Ucítí, že přicházím, a když zjistí, v jakém jsem postavení, udělají všechno

pro to, aby mě z něho dostali. Až na tebe svorně zaútočí, nepomůže ti ani žezlo. A pak, hnusná tlamo," Jaga se k němu naklonila, až ucítil její odporně páchnoucí dech, „ti utrhnu koule a před tvýma očima je sežeru. A to bude jen začátek."

„A co moje koule?" zeptala se mohutná silueta, která se právě zastavila v otevřených dveřích, lemovaná šedivým světlem brzkého rána. „Na ty chuť nemáš?"

Jaga jen zasyčela, přesně jako zmije, jejíž jméno nosila. Košcej se ohlédl.

„Muromče?" usmál se křivě, nehezky. „Snad ses nepřišel rozloučit?"

„To rozhodně ne," zavrtěl Ilja hlavou a vstoupil do srubu, který dočasně sloužil jako stáj pro bohatýrské koně. Zamířil rovnou k Buruškovu a začal ho sedlat.

„Někam se chystáš?" přimhouřil Košcej oči.

„Dobrý postřeh."

„To jsi tak nedomyslný vrátit se do Bolgaru? Chceš využít toho, že se Bragi odebral do Valhally, a jedeš utěšit jeho mladou vdovu?"

„Jsi úplně vedle. Nemám v plánu jet do Bolgaru. Bolgar je totiž na jihu, na polední straně. A já se chystám na půlnoc. Podle toho se ty hory na severu jmenují, ne?"

Košcej se dlouho mlčky díval, jak Ilja přitahuje popruhy a řemeny, jak nasazuje Buruškovu ohlávku a udidlo. Pak se zeptal:

„Rozmyslel sis to dobře? Nemáš pocit, že jsi jen figurkou, kterou zneužívám ke svým cílům?"

Ilja se otočil a podíval se mu do očí. „Sloužím jen vlastním cílům, Košceji. A taky kyjevským, i když se oddanosti zatím teprve učím. Tak nebo tak, jestli se mě pokusíš využít, oklamat nějakým

kouzlem nebo úskokem, budeš toho trpce litovat."

„To zní jako dohoda," ušklíbl se čaroděj.

Před srubem se ozvalo hlasité zazívání. Vzápětí vchod zastínila robustní postava Jegora Svjatogora. Šedivý bohatýr si za chůze protahoval údy, až mu lupalo v kloubech.

„Och, Všemohoucí, kéž bychom měli čas oddechnout si alespoň jeden den. Jenže ne, kdepak, je třeba svižně cválat dál na sever! Kdo mi osedlá koně? Hej, vy mladší! Chopte se toho. Mně ještě chvíli potrvá, než rozhýbu své staré kosti. Příliš dlouho byste na mě čekali."

„Se mnou nepočítej," odsekl Suchan, který vcházel hned za ním.

„Ani se mnou," zabručel Danilo Lovčanin, nasazující si přilbici.

„Aljošo, Samsone! Jste křesťané a vaše víra vám káže pomáhat bližnímu svému. A já jsem ten nejbližší z bližních, kterého teď máte! Nasaďte koníkovi potník a sedlo..."

„Já ti koníka osedlám," nabídl se Ilja, který právě utáhl poslední řemen na Buruškově postroji.

Jako poslední vešel do srubu Kolyvan a cestou si protíral oči a vybíral z nich ospalky. Koščeje je pozoroval s neskrývaným údivem.

„Takže... vy všichni..."

Jegor se k němu zprudka otočil a namířil mu silný ukazovák do obličeje. Zachmuřený výraz a varovný záblesk v jeho očích věstily, že ať už řekne cokoli, nebylo by dobré to brát na lehkou váhu.

„Neopovažuj se na něco ptát, Koščeji! Nejlepší bude, když neřekneš vůbec nic!"

Baba Jaga ze sedla sledovala připravující se bohatýry a šklebila se od ucha k uchu.

„Tolik koulí najednou?" syčela. „To budu mít

skutečnou hostinu!"

Už stoupali vzhůru k severním vrškům a šedá hladina Medvědího jezera se ztrácela mezi houstnoucími stromy za jejich zády, když na stezce najednou zadusala kopyta. Ohlédli se a spatřili Mikulu Seljanoviče.

„Ta hostina, kterou Čudové v noci uspořádali na oslavu vítězství a zároveň jako tryznu za padlé, byla pěkně divoká," řekl Iljovi, který jel jako poslední a přivítal ho s tázavým výrazem v obličeji. „Vychlemtal jsem medoviny za deset čudských zakrslíků a pak jsem ráno zaboha nedokázal vstát. A vy byste mě tam klidně nechali, co?"

Muromec se jen ušklíbl, ale neřekl nic. Ani ostatní bohatýři nepromluvili, nevyptávali se, nic k Mikulově příjezdu nepoznamenali. Dokonce ani Danilo si ze Seljanovičova změněného rozhodnutí nezačal utahovat.

Mlčky mířili na sever a mysleli jen na to, jaké hrůzy je tam čekají.

KNIHA ČTVRTÁ:

Ostrov věčného jara

KAPITOLA DESÁTÁ

Železné drápy

P „Půlnoční hory! Konečně!“ zvolal Kolyvan Vyhnanec, když vyšli na řídce zarostlé návrší a po dlouhém trmácení ponurým, zamlženým lesem se jim konečně otevřel výhled do dálky.

Mikula se na něj podíval jako na pomatence. „Raduješ se, jako bychom tam už byli. Jsou to ještě tucty a tucty verst.“

„Ale aspoň víme, že nás striga vede správným směrem,“ bránil se Kolyvan. Stezka, po níž vyrazili z Parangy, je vedla jen dva dny - končila v nejsevernější čudské osadě, kde strávili předminulou noc. Pak už pokračovali jen liduprázdnou, skličující divočinou, ozývající se pouze hlasy divoké zvěře a krákáním vran.

„Proč by nás vedla špatnou cestou?“ ušklíbl se Košče, k jehož sedlu byly přivázány opratě koně vezoucího Babu Jagu. „Míříme přece na její výsostné území, obývané demony a obludami, které jí věrně slouží. Určitě se raduje, že s jejich pomocí unikne ze zajetí. Nemám pravdu, čarodějnice?“

Zablýskala na něj planoucíma očima zpod černé

hřívy, která jí spadala do obličeje. „Vystihl jsi to, zjizvenče. Přesně to se stane. Pokochejte se pohledem na vrcholky Půlnočních hor, protože jakmile z tohoto návrší sjedete a ponoříte se do mlh močálu, už nikdy nic jiného neuvidíte. Jestli se odvážíte pokračovat, odsoudíte se tím k smrti a vaše duše budou navěky bloudit chladnými mlhami.”

Bohatýři ji neokřikli ani se jí pohrdavě nevysmáli, nezačali se odvázně bušit do prsou. Všichni do jednoho byli k smrti unavení a mrzutí. Bezútěšná, podle většiny z nich dočista nesmyslná cesta na sever, vedoucí nevlídnými, deštivými, zimu očekávajícími kraji z nich vysála i poslední zbytky bodrosti a dobré nálady. Mikula už po večerech nezpíval, Danilo nepopichoval a netropil si žerty z bohatýrské malomyslnosti, Aljoša přestal hýřit zkazkami o krásných ženách, vybájených i těch, které skutečně poznal. Během jízdy mlčeli, u večerních táboráků jen občas padlo nevrle slovo nebo unavený, nešťastný povzdech. Jen Košcej vypadal nedočkavě a ze dne na den vzrušeněji. Také Jaga se občas prozradila dychtivým pohledem k severnímu obzoru. Věděli, na co se tak těší. Mířili na její panství.

A to právě leželo před jejich zachmuřenými zraky - širošírá rovina přikrytá odpudivou šedí mlhy, z níž vyčnívaly špičaté vrcholky jehličnanů anebo občas holé černé větve opadaného listnatého stromu. V dálce na severu z mlhavého příkrovu vyrůstaly temné, zvlněné hřbety pahorkatiny. Vypadalo to, jako by se kopce vznášely mezi nebem a zemí, nadnášeny mlhavou poduškou, přízračné, neskutečné, krajina z pochmurných pohádek, pouhý přelud šálící zrak...

„Věru," povzdechl si Jegor Svjatogor, „jásal jsi

předčasně, Kolyvane. Leží před námi nejtěžší úsek cesty. Ty, strigo! Jak dlouho nám bude trvat, než se dostaneme na druhou stranu, k úpatí hor?"

„S délkou cesty k horám si nemusíte lámat hlavu," odsekla. „Nikdy tam nedorazíte. V močálu se totiž dočkám pomsty za své nešťastné dcery..."

„To už jsi říkala," zavrčel na ni Košcej a obrátil pohled k severu. „Podle mě jsou to tak tři dny cesty," usoudil po chvilce.

„Tři, možná čtyři," odhadoval Ilja, dívaje se k horám sokolím zrakem. „Za tu dobu se může stát cokoli..."

„Zjevně zapomínáte na jedno," zabručel Košcej a pobídl koně. „Že jsem zase pánem žezla. A že běsové, na jejichž pomoc se tahle smradlavá mrcha spoléhá, se Zimyriny moci bojí jako myš sokola. Nebudete vůbec muset sáhnout po zbraních. Všechny hrozby odeženu kouzly."

Bohatýři se pohnuli za ním a husím pochodem sjížděli ze svahu. Koníci neklidně frkali, varujíce jezdce před nebezpečími vznášejícími se ve vzduchu.

„Kouzly? Opravdu?" ušklíbla se na něj Jaga hnusně. „Cítíš se na to? Krvavé žezlo svíráš v ruce ty, to je pravda. Ale nezatajíš přede mnou ani před svými druhy, že jsi ještě pořád slabý. V žilách ti zase kolují kouzla, ale ještě se jimi nedokážeš ohánět tak jako kdysi. Chvilí to potrvá, než se vyrovnáš Volchovi Vseslajeviči, kterým jsi býval předtím. Připouštím, možná dokážeš udržet menkvy v bezpečné vzdálenosti, ale vydržíš to celé dny? Budou na vás číhat dnem i nocí. Jakmile jen na chvilíčku polevíš, zaútočí a roztrhají vás na..."

„Zavři už tu tlamu, ježibabo!" neudržel se Košcej, otočil se v sedle a ohnal se po ní žezlem.

Úlomek šupiny na konci hole zazářil. Jaga stáhla hlavu mezi ramena, ale když pochopila, že to byla jen hrozba, zase se narovнала a do obličeje se jí vrátil nenávistný úšklebek.

„Neplýtvej kouzly, hnusný ksichte. Ještě se ti budou hodit.“

Divoženka zmlkla. Ani bohatýrům nebylo dvakrát do řeči. Jak sestupovali dolů po úbočí a kolem nich řídly stromy a houstla mlha, na jejich zachmuřených tvářích se zřetelně rýsovaly obavy a pochybnosti, zaseté jim do mysli Jaginými výstrahami. Ta prokletá striga měla pravdu. Spoléhali na to, že je v močálech ochrání Košcejova kouzla. Jenže na jak dlouho?

Lekli se, a to pořádně. Když se z mlhy před nimi najednou vynořily štíhlé temné postavy se špičatými hlavami, napadlo je, že obávané menkvy na ně číhají hned na úpatí pahorků. Dokonce i koně začali říčet a jančit. Bohatýři s kletbami sáhli po zbraních. Aljoša dokonce pohotově vystřelil z luku. Až když se hrot zvučně zabodl do dřeva, uvědomili si, že démoničtí strážcové blat jsou úplně nehybní.

„Jen klid,“ řekl Kolyvan, ale znělo to, jako by se snažil uklidnit spíš sám sebe. „Jsou to jenom modly.“

Jaga se chechtala, až se celá natřásala v sedle. „Vy jste ale strašpytlové! K smrti vás vylekalo pár práchnivějících kumirů! Jakou paniku mezi vámi způsobí opravdové menkvy?“

„Nic se neboj,“ obořil se na ni Suchan Radimič, jemuž už neustále Jaginy posměšky pořádně lezly krkem, „setneme jim hlavy stejně jako tvým všivým dcerám!“

To Jaze okamžitě vymazalo úsměv z tváře a

smích se změnil v záštiplné syčení.

Přiklusali blíž ke sloupovitým modlám. Bylo jich sedm, čtyři ještě pořád nakřivo stojící, tři už hnijí na zemi - močál se rozšiřoval a vlhnoucí půda neunesla váhu masivních kumirů. Dřevo bylo popraskané, zčernalé a potažené mechem a slizkým povlakem, ale ještě pořád se daly rozeznat vyřezávané hlavy se strašidelně vyvalenýma očima a zašpičatělými temeny.

Čudové v Paranze se snažili bohatýry odradit od cesty na sever, jak se jen dalo. Burmelak se vytasil s hrůzostrašnými zkazkami o menkvách - tvrdil, že jsou to duchové lidí, kteří se utopili v močálu. Ošlajkin mu oponoval, že jsou to první lidé, stvoření nebeským otcem Torumem. Ale nepodařili se mu, protože byli příliš hloupí - dokonce tak, že se požírali navzájem. Proto je bůh svrhl do močálu a stvořil Čudy, kterým dal rozum. Ti už byli podle jeho představ, a tak jim dovolil sestoupit na zem a usídlit se v lesích. Jenže menkvy se neutopily, ale vylezly na ostrůvky v blatech a postupně se v tom prostředí naučily žít, a dokonce se i rozmnožovat. Pořád jsou tupé a často se požírají navzájem, ale mají rády i maso ostatních tvorů - hlavně člověčinu.

„Ty modly museli vztyčit Čudové," uvažoval Ilja nahlas. „Na ochranu před skutečnými menkvami."

„Dokonce k nim kdysi chodili i obětovat, aby si běsy z močálů udobřili," doplnila Jaga s úšklebkem. „Pak zjistili, že právě během těch obřadů je menkvy napadají nejraději a unášejí je do svých vlhkých brlohů, a raději sem přestali chodit. To už je dávno. Dlouhá a dlouhá léta se žádný smrtelník neodvážil do těchto končin vkročit."

„Skutečně?" zeptal se Samson Samojlovič, který opodál seskočil z koně a teď v podřepu zkoumal

zem. „Kdo tady potom zanechal tyhle stopy?"

„Co jsi našel, Arméne?" zeptal se Jegor.

„Otisky kopyt."

„Nemůžou být od jelena nebo losa?" nadhodil Mikula, sesedaje ze svého grošáka.

Samson vzhlédl a vrhl na Samojloviče pohled, který jasně říkal, že ještě dokáže rozeznat losí stopy od koňských.

„A nemohl tudy proběhnout tulpar s Tugarinem na hřbetě?" zeptal se o dost rozumněji Ilja. „Někde přece občas musí seskočit na zem..."

Arménský lukostřelec zavrtěl hlavou. „Tulparové nebyli okovaní. A na těchto kopytech podkovy jsou. Navíc, je jich tady víc."

„Víc jezdců?" mračil se Jegor. „Kdo mohl zabloudit do těchto končin?"

„Já tu otázku upřesním, staříku," neodpustil si Danilo Lovčanin poznámku. „Kteří další pitomci kromě nás putují vstříc smrti?"

„Určitě to nebyli Čudové," mínil Ilja. „Ti koně nekovají."

Vtom se odněkud ze zamlženého močálu ozvalo pronikavé koňské zaržání. Bohatýři zvedli hlavy a jejich zvířata zastříhala ušima. Se zatajeným dechem naslouchali. Vyděšené, přímo zoufalé zaržání zaznělo znovu, tentokrát o něco blíž. Jezdec - nebo jen kůň? - mířil přímo k nim. Brzy zaslechli čvachtání cválajících kopyt v mělké vodě.

„Chytíme ho!" zavelel Jegor. Bojaři okamžitě pobídli koně a rozptýlili se do stran. Snažili se vytvořit jakýsi půloblouk, ve kterém blížící se zvíře určitě uvázne.

Kolyvan spatřil pohybující se tmavou siluetu v mlze jako první.

„Stůj!" zařval na ni.

Jezdec - teď už viděli, že se v sedle tyčí postava - se lekl a prudce zabočil. Tam ho však čekali další bojaři. Obrátil koně kolmo k původnímu směru a hnál se po okraji močálu na západ.

Tam mu do cesty skočil Ilja, který sesedl z Buruška a se štítem a oštěpem v rukou se rozběhl vstříc neznámému. Jezdec zahlédl pěšího muže a pomyslel si, že je to dobrá příležitost prorazit obklíčení. Výkřikem pobídl koně a tryskem se hnál přímo na Muromce. Zasvištěla ocel a v cizincově ruce se objevil dlouhý severský meč.

Ilja se pevně rozkročil, zabořil chodidla do vlhkého mechu a sevřel v pěsti řemen na vnitřní straně štítu.

Kůň zaržál. Viděl, že mu člověk nemíní uhnout z cesty, ale za ohonem se mu hnala taková hrůza, že rozhodně neměl v úmyslu odbočit zpět k močálu. Srazí tu dvounohou překážku na zem jako hadrovou panenku! Jezdec zjevně myslel na totéž a ohnal se mečem.

Muromec zařval, v poslední chvíli ukročil vpravo a ze strany vši silou praštil oře štítem do boku. Kohokoli jiného by taková srážka s koněm povalila na zem nebo pěkných pár kroků odhodila. Ilja se ale jen zapotácel. Zato splašený kůň se s řičením zřítíl na mokrou zem a jezdec se svalil vedle něj. Meč se zatočil ve vzduchu a dopadl frkajícím Buruškoví pod kopyta.

Ležící hřebec ržál jako šílený. Zabušil kopyty do vzduchu a prudkým pohybem se zase postavil na nohy. Jenže to už Ilja odhodil oštěp i štít a popadl ho za opratě. Kůň chtěl vyhodit zadními a vyrobit mu na obličej otisk podkovy, ale Muromec se na řemeny celou váhou zavěsil a mocně zatáhl. Kůň nejen že se nevzepjal, ale navíc i klesl na kolena

předních nohou.

Mezitím už poblíž dusali bohatýrští koníci a družina bleskově obstoupila vstávajícího jezdce.

Muž měl na sobě pancíř z kůže pobité železnými plíšky a ze země zvedl přilbici s tepaným nánosníkem. I dlouhé plavé vlasy a stejně světlé vousy prozrazovaly Varjaga. Druhá věc, které si Kyjevané okamžitě všimli, byla krev na jeho zbroji a vousech a roztrhaný oděv, přičemž skrz trhliny v látce byly na pokožce patrné čerstvé škrábance. Také jeho kůň, který už pod tlakem Iljovy síly úplně zkrotl, měl na bocích, na hrudi i na zadku krvavé šrámy.

„Kdo jsi?!“ křikl Jegor řečí Seveřanů a sklonil proti mužově hrudi kopí.

Neznámý překvapeně vzhlédl - zjevně nečekal, že v těchto končinách uslyší rodný jazyk.

„A kdo jste vy?!“ odsekl, narazil si přilbici na hlavu a hrdě narovnal ramena. Oči pátraly po ztraceném meči, ale čepel přišláplo Buruškovu kopyto.

Hrot Jegorova kopí cinkl do jednoho z plíšků na Varjagově hrudi a způsobil, že se muž zapotácel. Zápěstím podrážděně odstrčil dotírající zbraň a zvolal:

„Jsem Gudleif Asgrimsson, konung Varjagů z hradiště na Bílém jezeře!“

„Jo, je mi nějak povědomý,“ přimhouřil oči Aljoša. „Nebude to jeden z těch lupičů, které jsme odehnali od Zlaté baby?“

„Vskutku,“ souhlasil Samson. „Je to jeden z nich.“

Gudleif zúžil oči a rysy v obličeji mu ztvrdly. „Takže ty šípy, které zabily dva mé chlapy tam u toho divného svatiště, vyslaly vaše tětivy? Když jste

se zmocnili bohatství Zlaté baby, proč jste se nevrátili na jih? Kvůli čemu jste táhli až sem, na konec světa?"

„Čudskou modlu jsme neoloupili," opáčil Jegor. „Nejsme tady kvůli kořisti."

„Tak proč? Co jste vlastně zač? Podle Perunových sekerek na hrudích bych odhadoval, že Kyjevané, ale co kromě kořisti by chamtivé, nenasytné Svjatoslavovy hrdlořezy vyslalo na tak dalekou pout?"

„Hádáš dobře, jsme Kyjevané a vyslal nás sem samotný Svjatoslav. Za jakým účelem, do toho ti nic není. Teď řekni, před čím utíkáš. Co ti způsobilo ty ošklivé rány? A jak ses sem vlastně dostal? Mluv!"

Varjag se rozhlédl po tvářích bohatýrů. Chvilí to vypadalo, že je pošle tam, kam slunce nesvítí, ale když spatřil jejich tvrdé, neústupné výrazy, spolkl nadávky a přikývl. „Věru, vskutku by vás to mělo zajímat. Protože to, co mě tak zřídilo a zabilo zbytek mé družiny, mi určitě jde po stopě. Na vašem místě bych obrátil koně a upaloval zpátky na jih. Odpočinul bych si až na itylském břehu, za palisádou nějaké varjažské skally..."

„Nepoučuj a mluv, co jsi viděl!" přerušil ho Jegor netrpělivě.

„Trolly," odpověděl Gudleif a nervózně se ohlédl směrem k močálu, jako by čekal, že to slovo přivolá jeho pronásledovatele.

„Koho?" nechápal Mikula.

„Anebo něco takového," dodal Varjag trochu nejistě. „Odporné obludy, co se živí lidským masem. Na rozdíl od skutečných trollů z mé domoviny ale mají zvláštní špičaté hlavy. Viděli jste ty modly támhle u lesa? Palice mají seříznuté schválně. Ti běsové tak vážně vypadají, přísahám při Thorově

kladivu. Už jsme o nich předtím slyšeli od Čudů, ale mysleli jsme, že jsou to jen báchoroky - ti smradlaví koboldi se bojí všeho v lese, a dokonce věří, že se jejich žrec dokáže proměnit v medvěda. Když jsme utíkali ze svatiště, tak jsme si na ty pověry vzpomněli. Mysleli jsme totiž, že nás Čudové budou pronásledovat, aby zahubili tajemství Zlaté baby a zabránili nám vrátit se s podstatně početnějšími posilami. Tak jsem navrhl, abychom jeli na sever, až k močálu, a že se pak obrátíme na západ a pojedeme až domů, do lesů u Bílého jezera..."

„Doufali jste, že se vás sem Čudové neodváží sledovat," přikývl Ilja. „Jenže tady jste narazili na něco podstatně horšího."

„Přesně jak říkáš. Najednou vylezli z bahna a kalné vody, blábolící, škrábající drápy, cvakající zubisky. Nejdřív byli jen dva. Halldorovi Puklé lebce zabili koně a jeho samotného, příšerně vrískajícího, zatáhli do močálu. Pronásledovali jsme je, ale byla to past. Vlákali nás hluboko na své území a tam jich najednou vyskočily z rákosí celé houfy. Bránili jsme se, ale bylo to marné. Přežil jsem jenom já. Říkám vám, jestli nechcete dopadnout podobně, cválejte zpátky k Paranze."

„Rádi bychom to udělali, tomu věř," zkřivil Jegor rty, „ale musíme jet dál na sever. A ty sesbírej zbytky své odvahy, protože pojeděš s námi."

Gudleif vytřeštil oči a zalapal po dechu. Hned bylo po jeho sebeovládání. „Hovno! Ani za celý svět!" vykřikl. „Do těch smradlavých blat se nevrátím! Nedonutíte mě k tomu, krysy kyjevské!"

„Myslíš?" šťouchl ho Svjatogor kopím, tentokrát rázněji a bolestivěji. „Říkám ti, že pojeděš. Co jsi to za Varjaga, když nechceš pomstít své druhy?"

„Seru na pomstu!" Z běloozerského konunga

sršela zlost a bezmoc zároveň. „Oni chcípili, já ne. Konec ságy. Sudičky Norny stály při mně a já nemíním podruhé pokoušet jejich přízeň. Vy si vůbec neuvědomujete, co v té temnotě číhá, hlavy dubové! Ale jestli to chcete zjišťovat, jen do toho! Mně vraťte koně, abych hned mohl odcválat směrem k...”

Ratiště oštěpu zasáhlo Gudleifa do zátylku. V bezvědomí dopadl do mechu. Bohatýři se podívali na Ilju. Ten jen pokrčil rameny a opřel oštěp patkou o zem.

„Nezdálo se vám, že je na Varjaga nějak užvaněný?”

„Možná je nejen běloozerským náčelníkem, ale i bardem,” ušklíbl se Danilo.

„Každopádně všechno, co jsme potřebovali vědět, už řekl. Neměl jsem náladu poslouchat další jeho urážky.”

„Dobře jsi udělal, synku,” přikývl Jegor. „Aspoň se s ním nebudeme muset dohadovat. Přivažte ho k sedlu, jede s námi.”

„K čemu nám bude, bátuško?” divil se Ilja.

„Je to konung, ne? A u Varjagů se náčelníkem nestane jen tak někdo. Takže je určitě schopný bojovník. Při průjezdu močálem se nám bude hodit každá ruka, která dokáže udržet zbraň.”

„Navíc,” dodal Košcej, „v nejhorší nouzi ho můžeme předhodit menkvám. Než se nažerou, chvílku je to zdrží.”

Bojaři na něj vyvalili oči, ale čaroděj už si jich nevšímal. S žezlem opřeným patkou o sedlo pomalu zamířil k močálu. Kůň s pohrdavě se usmívající Jagou na hřbetě poslušně krácel za ním.

Někde v mlze zakrákal havran. Neznělo to jako dobré znamení.

„Červi zasraní! Palice plné hnoje!" nadával Gudleif a zlostně škubal provazem, kterým mu spoutali zápěstí - ale protože to byla Iljova práce, namáhal se zbytečně. „Aspoň uhasťte ten oheň! Musí být vidět na míle daleko! Špičaté hlavy se kolem něj shluknou jako můry kolem lampy!"

„Uklidni se, Varjagu," zavrčel na něj Jegor. „Nežvaň. Oheň neuvidíš, protože mlha je hustá a ty stromy a rákosí okolo nás dobře chrání. Jediné, co může přitáhnout jejich pozornost, je tvoje pokřikování. Takže zavři hubu!"

Běloozerský konung ztichl, ale nepřestal kolem sebe vrhat nevraživé pohledy. Bohatýři se tvářili, že ho vůbec nevidí. Tábořili na rákosím vroubeném a jedlemi zarostlém ostrůvku, jednom z mála suchých míst uprostřed širošířého mokřadu. Popravdě, i oni sami večer váhali s rozděláním táboráku - nakonec se ale usnesli, že se nutně potřebují ohřát a usušit. Při průjezdu močálem totiž museli na mnoha místech sesednout z koní a vést je za sebou, přičemž se brodili vodou, která jim nejednou sahala až k pasu. V tomto ročním období byla už tak studená, až se divili, že hladina ještě nezamrzá. Když za soumraku - celí zkřehlí a s jektajícími zuby - vylezli na jeden z vzácných kousků suché země, shodli se, že raději zemřou v boji s běsy, než aby měli jít spát takhle mokří, a rozdělali táborák. Pořádně se vyudili, než dřevo trochu proschlo a přestalo syčet a čadit, ale na to ani trochu nedbali; hlavně že získali alespoň kousek tepla. Teď se krčili kolem hlasitě praskajícího ohně, rameno na rameni, a natahovali k nesměle vyskakujícím plamenům promrzlé ruce a nohy.

„U úrodného lůna matičky Mokoš," vzdychl Mikula, „jště pořád necítím dolní polovinu těla.

Mám strach, že mi v té vodě úplně umrzly koule."

„Nevěděl jsem, že nějaké koule vůbec máš," zašklebil se Danilo Lovčanin, čímž si od vedle sedícího Suchana vysloužil bolestivý šťouchanec loktem pod žebro.

„Hej ty! Koščeji!" vzhlédl Mikula k čaroději, který se právě vracel od břehu. Ještě pořád si na jeho nové jméno nezvykl - hlavně teď, když zase viděl magické žezlo v jeho ruce a sílu Volcha Vseslajeviče v zelených dračích očích, mu vycházelo z úst jen ztěžka. „Nemohl bys obětovat trochu divotvorné síly a vyčarovat víc tepla?"

„Mohl, ale neudělám to," odsekl Košcej. Prošel kolem shluku bojarů u ohniště a zamířil k Jaze, která seděla pod jednou z jedlí. „Ještě mi poděkujete, že jsem neplýtvat kouzly na hlouposti. Menkvy nás dříve nebo později objeví. Určitě jsme blízko jejich hnízd."

„Jak to víš?"

„Cítím je. Vnímám stopy jejich démonické síly. Všude kolem."

„Kéž by je Perun zahubil," zaklel zase Mikula. „Prokleté potvory. Jako by nestačilo všechno to nepohodlí a zima a vlhko..."

„Na tvém místě bych si nestěžoval, selský synu," zabručel Jegor. „Jestli mě paměť neklame, byl to hlavně tvůj nápad, abychom putovali na sever. To ty jsi neklidně chodil po bolgarském paláci a pořád dokola mluvil o tom, jak toužíš naskočit na koně a pelášit na sever pomstít se Tugarinovi..."

„Co tím chceš říct?" utrl se na něj Seljanovič. „Že za tuhle naši patálii můžu já? Že jsem vás sem dotáhl proti vaší vůli? Zapomínáš, že jsem v Paranze navrhoval, abychom se vrátili na jih. To vy jste z důvodů, které vlastně tak úplně nechápu,

pokračovali sem, na toto bohy zapomenuté, nevlídné, studené, démony zamořené místo..."

Jegor se už nadechoval, aby mu oponoval, ale oba bohatýry umlčel jiný hlas. Syčivý, posměšný. Muži u ohniště se ohlédlí na Jagu.

„Jak vidím," vycenila ostré zuby, „mí služebníci možná ani nebudou muset bojovat. Vy se totiž pobijete navzájem. Menkvy jenom posbírají vaše mršiny a v klidu se jimi nakrmí. Jen do toho, hlupáci! Vytáhněte meče a sekery a začněte si rubat hlavy a párat břicha!"

„Kuš, čubko!" okřikl ji Košcej a praštil ji vyřezávanou násadou žezla přes skrčená kolena. Sykla, ale zuby zaťaté bolestí vzápětí vycenila v hnusném úsměvu. Vzhlédla k čaroději.

„Ty doufám zůstaneš naživu. Tobě chci vyrvat srdce sama, vlastními pařáty."

Bojaři obrátili zachmuřené pohledy zpět k táboráku. Ilja opatrně položil na hořící větvičky další dřevo, které se do této chvíle sušilo na kraji ohniště.

„Nemám z toho všeho dobrý pocit, bratři..." vydechl.

„A kdo z nás má?" uchechtl se nevesele Kolyvan. „Zdá se ti, že my rozjařeně žertujeme, zpíváme a těšíme se na zítřejší jízdu tímto pohostinným krajem?"

„Vrtá mi hlavou," pokračoval Muromec, „kde máme jistotu, že nás ta striga skutečně vede správnou cestou? Kvůli té mlze si pomalu nevidíme ani na špičky nosů, tak jak se ujistíme, že míříme na sever a nemotáme se v kruhu? Ježibaba nás může klidně zavést do močálu a tam se utopíme jako koťata..."

„To rozhodně neudělám," ozvala se Jaga. „Byla by škoda nechat vaše maso shnít v hlubinách."

Menkvy i Sjudbej potřebují žrát."

„Vede nás správným směrem," řekl Koščeť.
„Vím to díky žezlu. Půlnoční hory jsou pořád na sever od nás. Vypadá to, že jsme opravdu na nějaké stezce..."

„Na stezce?" odfrkl si Mikula. „Pocházím z mokřadů, a když u nás někdo řekne *stezka*, myslí tím cestu, po které projdeš suchou nohou. Co je to za stezku, když se většinou musíme brodit kalnou vodou a holínky nám vážnou ve slizkém bahně?"

„Každopádně to vysvětluje, proč si ježibaby obstaraly tulpary," zabručel Ilja a zkoumavě se zadíval na Jagu. Očividně mu něco vrtalo hlavou.

„Co je?" zavrčela podrážděně, když si toho všimla.

„Něco mi už pár dní uniká," odvětil zamyšleně.
„Nevím, co přesně. Nějaká souvislost mezi tebou a nějakým starým příběhem, který jsem slyšel už před lety, nejspíš od své matičky. Odpovíš mi na otázku?"

Čarodějnice si jen odfrkla. Nedalo se poznat, jestli je to souhlas, nebo pohrdavé odmítnutí, ale Koščeť pochybnosti rozptýlil:

„Ovšemže ti odpoví, Muromče. I kdyby nechtěla - já ji raz dva přinutím. Jen do toho, ptej se."

„Zmínila ses o Sjudbejovi," řekl Ilja, hledě přímo do Jaginých dravčích očí. „To jméno mi něco říká. Zasllechl jsem ho u Čudů..."

„Ano, zmiňoval se o něm Ošlajkin," potvrdil Mikula. „Je to tuším jeden z démonických postrachů močálu. Prý obr. Jestli mě paměť neklame, jednooký, se železnými drápy. Znělo mi to jako pořádně nafouknutá čudská báchorka..."

„Jenže já to jméno neslyšel poprvé," přemýšlel Ilja nahlas. „Ty o něm určitě víš víc, strigo. Prozrad' mi, co je Sjudbej zač."

„Trpělivost, junáku," vycenila zuby. „Brzy se s ním setkáš. Je třikrát větší než kdokoli z vás, stokrát silnější, a až zjistí, jak se mnou zacházíte, poznáte i jeho nevýslovnou zuřivost..."

„Vím, čím je Sjudbej teď," přerušil ji Muromec. „Ale chci vědět, odkud pochází a kým byl předtím."

Jaga se přestala šklebit a přimhouřila oči. Bohatýři přelétali tázavými pohledy z Ilji na ni a zase zpátky. Nevěděli, kam Muromec svými otázkami míří. Když Jaga váhala příliš dlouho, Koščej pevněji sevřel žezlo a pohnul se směrem k ní. Šlehla po něm pohledem.

„Ušetři si námahu, goryniči," sykla. „Řeknu vám to. Koneckonců, proč to tajit? Sjudbej byl člověk. Smrtelník. Pocházel z kmene Vjatičů, který sídlí v lesích u řeky Oky..."

„Jako tvá matička, Muromče," podotkl Kolyvan. „Takže je to vlastně tvůj vzdálený příbuzný."

Ilja se na něj zamračil, protože se mu ta souvislost ani za mák nelíbila, a podíval se zase na Jagu. Pohledem ji vyzval, aby pokračovala. Poslechla.

„Býval družníkem knížete Vjatka, zakladatele rodu, po němž má kmen své jméno. Jenže ve válce s Chazary byl Vjatko ošklivě raněn a hrozilo, že než si pro něj konečně přijde Kostroma, bude celé měsíce trpět strašlivými bolestmi. Vjatko si raději chtěl vzít život, ale věrný Sjudbej jeho ruku s číší plnou jedu zadržel. Slíbil, že půjde na sever, najde bránu do záhrobí a přinese knížeti vodu z pramene pod Alatyrem. Ta ho prý určitě uzdraví.

„Nemýlil jsem se!" vyhrkl najednou Ilja. S každým Jaginým slovem se mu obličej postupně rozjasňoval, až konečně vzpomínka, která mu hlodala někde v podvědomí, vyplula na povrch a

vyrovnala mu zadumané vrásky. „Je to stará vjatičská pověst a ještě jako dítěti mi ji vyprávěla máma. Matně si vzpomínám, jak to bylo dál...”

Jak slíbil umírajícímu knížeti, vydal se udatný Sjudbej na sever. Překročil majestátní Ityl a vyrazil povodím Vetlugy k ponurým čudským lesům. Jak si tak vykračuje, verstu za verstou bystrýma nohama ukrajuje, najednou mu v břiše zavrzájí špatně naladěné housličky. Začal ho sužovat hlad. Skočil tedy po kolena do nejbližší řeky, hrábl rukama do vody a na první ráz vylovil půl sáhu dlouhou štiku. Už už se jí chystal udeřit hlavou o kámen, když tu náhle na něj promluvila lidským hlasem:

„Nezabíjej mě, junáku, neber mi život. Jestli mě pustíš, v těžkou chvíli se ti odměním.”

Sjudbej se nejdřív polekal, pak dlouhou chvíli váhal, protože mu v prázdném žaludku opravdu nahlas kručelo, ale nakonec svolil a hodil štiku zpátky. Poděkovala mu a zmizela v zelenavých hlubinách.

Druhého dne Sjudbej zahlédl na větvi vysokého dubu sedět sivou holubici. Bystře natáhl luk, kalenou střelu namířil, ale vtom pták lidskou řečí zvolal, aby se slitoval. A že mu pomůže, až to bude potřebovat nejvíc. Bohatýr si povzdechl, sklonil luk a holubice ulétla do nebe.

Putoval Sjudbej dál o hladu, jen čerstvou vodou z potůčku si dodával sílu kráčet dál. Třetího dne narazil na husté maliní. Malin na něm visely celé trsy, takže se zaradoval, že alespoň jimi zažene hlad. Jen co však první malinu utrl, z houští se zvedl obrovitý medvěd. Vjatičský bojar popadl oštěp, že ho skolí a maliny medvědíím masem zají. Jenže hodit nestihl - zvíře ho hromovým hlasem varovalo, aby

jeho krev neproléval.

„Za odměnu ti v nouzi pomůžu, slibuji.“

Co měl Sjudbej dělat? Zasténal, prázdné břicho si pohladil, ale pak se vydal dál.

Na pokraji sil došel k rozlehlému močálu. Čudové, kteří sídlili na jeho břehu, ho vlídně uvítali a štědře pohostili. Konečně si Sjudbej břicho naplnil, zásoby na týden Čudům spořádal. Když prozradil, že míří na půlnoční stranu, lidičkové se vyděsili a u bohů jej zapřísahali, aby nešel dál, že severní končiny jsou zamořeny zlými běsy. Sjudbej však trval na svém. Ukázali mu tedy ráno stezku skrz blata a na rozloučenou se pomodlili za jeho duši.

Uprostřed močálu Sjudbej najednou zaslechl čvachtání a vřiskání a v tu chvíli ho obklíčili démoni. Už po něm natahovali pařáty a těšili se na jeho hustou bohatýrskou krev, když tu náhle voda zavířila jako v horkém prameni. Tisíce velikánských štik se vrhaly běsům na nohy, hryzaly je ostrými zuby a strhávaly je pod hladinu. Před Sjudbejem se vynořila z vody štika, kterou zachránil, a přikázala mu, aby utíkal, že ona se svými družkami běsy zadrží. A tak běžel, dokud močál nenechal za sebou.

Konečně se před ním zvedly svahy Půlnočních hor. Snadno našel temnou horu a na jejím úpatí bránu do záhrobí, jenže tu chránila kouzla. Sjudbej se nikterak nedokázal dostat dovnitř. Když už ho popadala beznaděj a hlavičku zlatovlasou do dlaní skládal, najednou nad horou zatřepetala křídla. Vzhlédl a spatřil, že je to ona sivá holubice, jejíž život ušetřil. Zavrkala, že je čas splatit dluh, našla škvírku, kterou se mohla prodrat jen ona, a vlétla do nitra hory. Sjudbej čekal. Po nějakém čase holubice vylétla ven a prozradila mu zaklínadlo, které v záhrobí vyzvéděla. Jakmile ho mládenec vyslovil,

brána se mu otevřela.

S maličkou duší sestoupil do temnot a brzy vyšel na železný most nad záhrobní řekou Smorodinou. Nebyl ani v polovině té mohutné lávky na Bujan, když smradlavý vzduch najednou zvířila obrovská křídla a na mostě před ním přistál drak Rudrog, rudý jako krev. Sjudbej pochopil, že dál se nedostane, a začal couvat. Tu však, kde se vzal, tu se vzal, objevil se vedle něj obrovitý medvěd, ten, co ho u maliní vyplašil.

„Utíkej, Sjudbeji, spěchej na Bujan, já zatím tu šupinatou bestii zaměstnám!“

S těmi slovy se chlupáč pustil do křížku s drakem.

Zatímco obrovité šelmy bojovaly, Sjudbej přeběhl po mostě na Bujan. Už z dálky viděl nepozemskou záři Alatyru a pospíchal za ní rozkvetlými loukami a březovými háji. Došel k Veledubu, jenž podpírá nebeský svět bohů, a mezi jeho kořeny zahlédl zázračný kámen, obrovský kus jantaru, jenž zářil jako zakletý oheň, až z toho oči přecházely. Jenže v okamžiku, kdy chtěl nabrat vodu ze zázračného pramene pod kamenem, zjevila se mu Půlnočnice, strážkyně záhrobí...

„Půlnočnice?“ ožil Mikula, znalec starých příběhů a zkazek. „Myslíš nejstarší z nebeských sester?“

Ilja přikývl a rozhlédl se po pozorně naslouchajících družích. „Vjatičové věří, že oblohu stráží tři sestry - Jitřenka, Večernice a Půlnočnice...”

„Nejen Vjatičové," přerušil ho zase Mikula. „I kmeny okolo Slavutiče, Pripjatě a Dviny v ně věří. Jitřenka hlídá východní bránu nebes, z níž za úsvitu vyráží Dažbogův hřebec na každodenní pouť po obloze. Večernice za ním uzavírá západní bránu a

Půlnočnice ho střeží, když se za noci pase na záhrobních pastvinách a sbírá sílu na další pouť po nebeské klenbě..."

„U nás jim říkáme Zorje," přidal se Kolyvan, který společně s ostatními souhlasným přikyvováním dával najevo, že tu pověst znají i u ohňů jeho kmene. „Říká se, že jsou to dcery samotného Peruna a že po něm zdědily bojovného ducha. Prý se zjevují v nádherné zbroji, Jitřenka ve stříbrné, Večernice ve zlaté a Půlnočnice v pancíři z černé oceli. Ta brnění jsou prý zázračná a dávají jim nevýslovné válečnické schopnosti..."

„Valkýry," zabručel Gudleif.

„Cože?" zadíval se na něj Jegor.

„Jsou to valkýry, divoké děvy z Odinovы družiny. Jezdí na létajících koních a odnášejí duše mrtvých bojovníků do Valhally..."

„Ale kuš, neplet' sem varjažské báchorky. Pokračuj, Iljo, co se stalo Sjudbejovi?"

„Jak jsem říkal, Půlnočnice chytila Sjudbeje, jak krade vodu z pramene zdraví a věčného mládí. Zjevila se před ním, černovlasá, vznešená, v černé zbroji, a k tomu rozzlobená a vyhrožující přísným trestem. Jenže když před ní bohatýr poklekl a povyprávěl jí, že ho nevedly sobecké úmysly, obměkčil její srdce. Ušetřila jeho život. Ale jako poplatek za to, že ho propustí zpět do světa smrtelníků, jí musel být po vůli. Sjudbej neměl na vybranou, shodil zbroj a ulehl s božskou děvou do trávy. Jenže to neměl dělat. Milování se jí tak zalíbilo, že se rozhodla porušit svůj slib a už ho zpátky do světa nepustit. Kouzly mu omámila smysly, ošálila ho svou krásou a on s ní zůstal na Bujanu a milovali se dnem i nocí..."

Ve světě smrtelníků mezitím ubohý Vjatko v ukrutných bolestech umíral. Když cítil, že mu síly docházejí a blíží se jeho poslední hodinka, přikázal vjatičským žrecům obětovat bílého býka. V hněvu pak přivolal nejvyššího boha Peruna. Požádal ho, aby potrestal Sjudbeje za tu zradu a nesplněný slib, za to, že jej nechal umírat ve strašlivých mukách. A s těmi slovy vydechl naposledy.

Perun skočil z vjatičských sídel rovnou na Bujan. A našel Sjudbeje ve vášnivém objetí s Půlnočnicí, svou nejstarší dcerou. Rozzlobil se dvojnásobně, protože smrtelník na Bujanu, to byl prohřešek proti božským zákonům. V hněvu udeřil svou hromovou sekerou do Alatyru a urazil z něj dva ostré jantarové úlomky. Jeden vypíchl Sjudbejovi oko, druhý probodl Půlnočnici srdce. Nezabil ji, neboť byla božskou bytostí, ale když jí Hromovládce vytáhl jantarový střípek z hrudi, zároveň z ní vysál i její nesmrtelný život.

„To je trest za tvůj prohřešek! Od této chvíle budeš částečně smrtelná - jestli někdo tento střípek z Alatyru zlomí, bude to tvůj konec. Kromě toho nesmíš nosit božskou zbroj a nazývat se Půlnočnicí. Také ti zakazuji vstup do koruny Veledebu i do záhrobních stepí za Smorodinou, na nichž se pase sluneční hřebec. Jako poloviční smrtelnice budeš žít převážně v lidském světě a hlídat bránu do záhrobí a železný most na Bujan!"

Vylekala se noční Zorja a běžela úlomek se svým zakletým životem dobře schovat.

„A co se stalo se Sjudbejem?" zajímal se Košcej, který stejně jako všichni kolem čadícího ohniště velmi pozorně naslouchal tomu prastarému příběhu.

„Na tuhle část příběhu si nějak nemůžu

vzpomenout," zamračil se Ilja a tázavě se podíval na Jagu.

„Perun ho samozřejmě vyhnal zpátky do světa smrtelníků," doplnila s trpkostí v hlase. „Svrhl ho do močálů na úpatí Půlnočních hor. A aby ho nezabili pomstychtiví démoni, proměnil ho v obludu a dal mu železné drápy. A tak se krásný, šlechetný Sjudbej stal odporným postrachem z močálu. Tak si Perun, ten samolibý nadutec, představuje spravedlnost."

„Pohádky mívají obvykle šťastné konce," utrousil Mikula. „O téhle to zjevně neplatí."

„Možná proto, že to tak úplně nebyla pohádka," namítl Ilja. „A taky proto, že ještě neznáte úplný konec. V příběhu je ještě něco o Půlnočnici."

„Co s ní?"

„Po milování se Sjudbejem otěhotněla. A porodila dvojčata, dcery. Napůl bohyně, napůl smrtelnice..."

„Žvásty," skočila mu Jaga prudce do řeči. Tón jejího hlasu přitáhl pohledy všech bohatýrů. „Guslaři tu zkazku časem překroutili. Z toho božského milování pod Veledubem, ve zlatavém stínu Alatyru, vyklíčil mnohem hojnější plod. Ve skutečnosti těch dcer bylo půl tuctu. Půlnočnice porodila nádherná, zdravá šesterčata."

Bojaři na ni mlčky civěli. Dřevo v ohništi syčelo.

„Cože?" zeptal se nakonec Aljoša a při té příležitosti zavřel úžasem otevřená ústa.

„Ptáš se, jako by tě někdo něčím praštil," zavrčel Košcej. „Není to jasné? Ona je Půlnočnice," ukázal na Jagu.

„Nejsem!" namítl ježibaba ostře. „Od chvíle, kdy nosím jiné jméno, jsem se skutečně stala někým jiným. Právě ty bys to měl chápat, *Volchu!* Bývala

jsem bohyní, ale Perun ze mne udělal poloviční smrtelnici. A bez své zbroje nemám nic ze svých někdejších bojových zručností. Žádná Půlnočnice. Jen Jaga, zmije, vládkyně draka a carevna démonů."

„Tvé dcery zdědily po otci smrtelnost," podotkl Ilja chladně.

„Ano, byly smrtelné," potvrdila a z krátkého záchvěvu v jejím hlase bylo poznat, že tál do živého. Kupodivu však Jaga nezačala chrlit nenávist a metat kletby. Její hlas zůstal monotónní a bezbarvý - dokonce nerozeznávali ani dušený zármutek a někde v hloubi bublající pomstychtivou hrozbu. „Jen díky zázračné vodě zpod Alatyru nestárly a nechřadly. I vy po tom toužíte, že? To je pravý cíl vaší pouti. Pramen věčného mládí, tryskající zpod nejsvětějšího kamene. Chcete jít se mnou na ostrov věčného jara? Dostat se z tohoto studeného, nevlídného močálu na sluncem zalité rozkvetlé louky a tam navždy odpočívat a krmit se medem, který stéká z listů Veledubu?"

Bohatýři neodpověděli. Ještě pořád omámeně, se zvláště se lesknoucíma očima civěli na Jagu. Její skoro laskavý hlas jako by zahalil celý tábor. Postupně jim pronikal do myslí a něžně je chlácholil. Mrzutost, únava i všechny temné pocity ustupovaly před silou sálající z jejích hladce plynoucích slov.

„Můžu vás tam dovést," pokračovala Jaga a přitom si pomalu vsunula spoutané ruce mezi nohy, sevřela v prstech otrhané šaty a stahovala je nahoru, odhalujíc štíhlá lýtka a ušpiněná, ale hezky tvarovaná kolena. „Spolu si lehneme pod věčné slunce Bujanu a budeme se oddávat nevýslovným slastem. Budu vaší sestrou i milenkou zároveň. Jako dlouho už jste nespočinuli ve žhavém ženském objetí? A přitom stačí, abyste mě zbavili těch

provazů a já vás vezmu do náruče. Všechny postupně, jednoho po druhém. V horoucím vlhku mého lůna si konečně ohřejete své zkřehlé údy. Víím, že po tom toužíte. Vnikněte do mne a dovolte, abych vám rozproudila krev v žilách. Bujan je na dosah..."

Bojaři na ni zírali jako na zjevení skutečné bohyně. Dokonce i Gudleif zapomněl zavřít ústa. Košcej jako by nedokázal odtrhnout pohled od jejích roztahujících se a čím dál obnaženějších stehén.

„Ty půjdeš první," vrněla na něj jako předoucí kočka. „Odlož tu hůl, která z tebe jen vysává sílu, poklekni mezi mé nohy a saj moji vlhkost. To je skutečný pramen štěstí a věčného mládí, sladší než ten, co proudí zpod Alatyru. Pojd', neváhej. Cíl všeho tvého snažení je na dosah. Temnota, kterou zaseli do tvé duše, se navždy rozplyne."

A Košcej skutečně klesl na kolena, zíraje mezi její nohy, a Krvavé žezlo mu vyklouzlo z prstů. Jaga se vstřícně usmívala. Dokonce i její špičaté zuby vypadaly lákavě...

Jenže někdo vidině nepodlehl a v těch vyceněných tesácích pořád viděl hrozbu. Velké tmavé oko se vystrašeně zakoulelo. Buruško škulbl uzdou, kterou byl přivázán k větvi jedle, zaržál a rázně udeřil kopytem do vyčnívajícího kořene stromu. Zadunělo to, jako by praštil do velkého bubnu.

Bohatýři sebou trhli a tím prudkým pohybem ze sebe shodili omámení. Potřásali hlavami, překvapeně se rozhlíželi, vyměňovali si pohledy. Košcej odtrhl zrak od Jagina už úplně odhaleného lůna a vzhlédl, dočista zmatený a zaskočený tím, v jaké poloze se ocitl.

„Kurva!" zařval Kolyvan Vyhnanec, jakmile

pochopil, co se stalo. „Kurva prašivá prohnaná!"

Koščej bleskově sáhl po upuštěném žezle a pevně ho sevřel v pěsti. Jaga ohavně zasyčela a oči se jí opět nenávistně zaleskly.

„Ďas aby to..." vyskočil Jegor. „Skoro nás dostala! Ta prokletá Satanova coura! Koščeji, co je s tebou?! Tvrdil jsi, že nás tvoje kouzla ochrání! Nebýt Iljova koníka, už by chlemtala naši krev!"

„Stejně mi neuniknete!" skřípala Jaga zuby. „Ještě dnes v noci, nejpozději zítra, budete trpce litovat, že jste zabloudili do těchto končin..."

„Koščeji!?" vykřikl Jegor znovu. „Umlč ji, jinak jí sám zakroutím krkem! Ještě jedno zrádné, zákeřné slovo a holýma rukama jí utrhnu hlavu, to přísahám při Michalově ohnivém meči a Jiřího drakobijeckém kopí!"

„Celá staletí se nikdo neodvážil sáhnout mým dcerám na život," prskala Ježibaba. „Až vy jste udělali tu chybu! Osudovou a poslední chybu ve vašich bídných..."

Koščej ji vši silou praštil násadou žezla do obličej. Upadla na záda, vyplivla krev a zuby. Bolestné zaskučení však plynule přešlo do posměšného chechotu. Vzhledla a oni viděli, jak se její ošklivě rozbitá ústa ihned zahojila a namísto zlomených tesáků vyrostly z dásní nové, stejně běloskvoucí a šelmovsky špičaté.

Probodávali ji zlostnými pohledy, čekající na podnět k tomu, aby se na ní mohli vyzužit i oni, ale už nic neřekla, jen se odvrátila a schoulila se mezi kořeny jedle. Kdyby jí viděli do tváře, spatřili by směs zuřivé touhy po pomstě i žalu za mrtvé dcery. Cenila zuby a prolévala slzy zároveň. Toho večera už ale nepromluvila.

Močál byl tichý jako útroby staré mohyly.

„Sjudbejiiiii!"

Ani zakokrhání kohouta přímo uprostřed tábora by je neprobralo spolehlivěji. Bojaři s kletbami vyskakovali zpod mokrých kožešin a přikrývek a sahali po zbraních. Koně vyděšeně ržáli, dusali, zvonili postroji.

„Sjudbejiiiii!"

„Koščeji!" křikl Ilja na čaroděje, který se právě zvedal ze země a zmateně pátral pohledem po Jaze. Pod jedlí však zbyl jen otisk těla a v mechu ležely okousané zbytky provazů.

„Kde je ta čubka?!" vykřikl Jegor, zatímco vytahoval z pochvy Smert'. „Umlčte ji!"

Muromec se zatočil dokolečka a na konci obrátky zachytil zrakem tmavou postavu na břehu ostrůvku, nejasnou v mlze a šerém světle úsvitu. Popadl oštěp, přeběhl k okraji tábořiště a s mocným rozmachem hodil.

„Sjudbe...Ghchr!"

Jaga se zhroutila obličejem dolů do rákosí, ratiště oštěpu trčící mezi lopatkami.

Mikula po Košcejovi šlehl pohledem. „Netvrdil jsi, že ji uhlídáš? Usnul jsi a ona teď na nás přivolala zkázu!"

Čaroděj neodvětil, jen se hrozivě zachmuřil a rychlým krokem zamířil k ležícímu tělu. Spěchali za ním. Ilja přikročil k Jaze, houpající se na rákosím prorostlé vodě, bezohledně jí šlápl na záda a rázně vytrhl oštěp z rány. Krvavá díra se okamžitě, přímo před jejich zraky stáhla a zhojila. Muromec popadl strigu za mokré vlasy a vytáhl ji na břeh. Vykašlala trochu vody, rozhlédla se po robustních bojovnících, kteří stáli okolo, a zeširoka se usmála.

„Připravte se, mamlasové... Teď už to nebude trvat dlouho."

Koščeť se ohnal žezlem, ale Ilja ho rázně popadl za loket.

„Nech to být, bratříčku. Nemá to smysl. Škoda na ni plýtvat silou a hněvem. Raději bychom se měli okamžitě přichystat na cestu.“

Čaroděj se zhluboka nadechl, sklonil Krvavé žezlo a přikývl.

Než se vrátili do tábora a začali sedlat koně, bohatýři se na chvíli zaposlouchali. V uších jim ještě pořád rezonovalo Jagino ječení, takže měli dojem, že se z mlhy ozývají podivné huhlavé ozvěny. Jako by se běsové z dávných čudských pověstí opravdu probudili.

Z dálky to vypadalo jako další zapomenutá modla - ze sukovitého samorostu vyrobený kumir ve tvaru sloupu s hlavou nějakého božstva nebo démona nahoře. Když se kalnou vodou opatrně přebrodivili blíž, ta věc vystoupila z mlhy a oni zjistili, že to není modla.

Byl to jen zlomený strom a na jeho ostrém torzu nabodnutá lidská hlava. Měla vydlobnuté oči a utrženou spodní čelist, takže jí vedle zubů visely krvavé cáry tváří, ale navzdory tomu ji jeden z nich poznal.

„To je Halldor," zachraptěl Gudleif. „Halldor Puklá lebka, jeden z mých družiníků. Okamžitě mi rozvažte ruce a vraťte meč! Slyšíte? Nemám v úmyslu utéct. Chci se bránit, aby i moje hlava neskončila nabodnutá na zlomené soušce!“

Jegor kývl na Aljošu. Ulič vytáhl nůž a přeřízl Varjagovi pouta. Konung si promasíroval zápěstí a chopil se meče, který mu podal Kolyvan.

„Jsou blízko," prohlásil Samson, jenž mezitím přešel ke stromu a prozkoumal kousek blátivé země

pod ním. „Vidím tady podivné tříprsté stopy. Vypadají čerstvě.“

Ozvalo se chrastění kolčug a tichounké, skoro melodické zvonění oceli, klouzající z pochev.

„Koščeji?“ pohlédl Jegor na čaroděje. „Naše životy jsou ve tvých rukou. Tak ať to nepoděláš jako v noci.“

„Neboj se, staříku," zavrčel Koščeji.

Někde v mlze zažbluňkala voda. Bohatýři ztichli a znehybněli. Pozorně naslouchali. Chvilí bylo ticho, jen někde vysoko zakrákalo hejno vran, které před zimou putovaly na jihozápad.

Pak zase něco nablízku zašplouchalo. Koně zafrkali a zadusali, jako by se hladina najednou zavlnila útočícími hady. Jezdci se zmateně rozhlíželi. Jaga něco zamumlala - kvůli kusu špinavého hadru, kterým jí zavázali ústa, jí sice nerozuměli, ale zúžené oči a do spokojeného úšklebku zkřivený obličej mluvily za všechno.

„Neraduj se předčasně," zabručel Koščeji a pozvedl žezlo. Svaly na sevřených čelistech se mu zavlnily, žíly na ruce svírající hůl naběhly a v tu chvíli Zirnytrina šupina zazářila. Bojaři odvrátili zraky od zdroje ostrého světla a zadívali se do mlhy. Ta zavířila a postupně se směrem od nich odtrhávala od slizem potažené vodní hladiny. Jak se zvedala, měli čím dál lepší rozhled...

„Tam!" zachraptěl Aljoša a ukázal někam mezi rákosové stvoly a mrtvé stromy.

Zalétli pohledem oním směrem.

„Co vidíte?" ptal se vzrušeně Jegor, marně mhouřící krátkozraké oči.

„Menkvy," odvětil Ilja přiškrceným hlasem.

Zpoza padlého kmene, který díky vyčnívajícím nahým větvím připomínal obrovský mrtvý hmyz,

něco vyplavalo. Bylo to tmavé, nahoře protažené do špičky a těsně nad vodou to blýskalo vyvalenýma žlutavýma očima. Za první menkvou se z rákosí a zpoza slizkých kmenů vynořovaly další. Pomalu, váhavě plavaly k družině. Zpočátku jen s tichým bubláním, ale jak dno směrem ke Kyjevanům stoupalo, ústa se vynořovala nad hladinu a vodou tlumené hlasy se měnily v hluboké, hrdelní mručení. V hrůzostrašně černých, oči poulících tvářích se rozevíraly tlamy plné ostrých tesáků.

Ilja měl co dělat, aby udržel vyděšeného Buruška na místě a zabránil mu otočit se a vyrazit na útěk. Stejně by to bylo zbytečné - hlasy se totiž ozvaly i za nimi a bojaři rychlými pohledy přes rameno zjistili, že se běsové blíží ze všech stran.

„Koščeji?" obrátil se Muromec na čaroděje s naléhavým tónem v hlase.

„Už to bude," procedil někdejší gorynič skrz zaťaté zuby a nahrbil se. Šupina na konci žezla zazářila pronikavěji, úplně roztrhala mlhavý příkrov nad močálem a po hladině se rozběhly stříbřitou krajkou lemované vlnky. Menkvy před nimi polekaně ucouvly a rozčíleně zablábolily.

„Ustupují," řekl Kolyvan tlumeně, zřejmě ze strachu, aby svým hlasem nezlomil ochranné kouzlo. „Podívejte, ty obludy se vracejí do vody."

„Jenže neodejdou úplně," syčel Koščeji. „Jen se stáhnou z dosahu mých kouzel. Zůstanou ale nablízku a počkají na příležitost zaútočit. Měli bychom jít. Nevím, dokdy je udržím v bezpečné vzdálenosti."

„Pojedeme tak rychle, jak to jen půjde," řekl Jegor a pobídl koně.

Vyrazili. Voda cákala zpod klusajících kopyt. Kouzla žezla před nimi trhala mlhu a svítila jim na

cestu. Jenže za nimi se ta trhlina opět uzavírala a ve slepeném oparu, mimo dohled bohatýrů, se množily houfy podivuhodných temných tvorů, kteří trpělivě plavali za pachem čerstvého masa. Bylo jich každou chvílí víc a víc, jako by se slézali z celého močálu.

Jen ten, jehož jméno Jaga ráno volala, se zatím neukázal. Bohatýři si však nedělali falešné naděje - věděli, že je jen otázkou času, než ji její někdejší milenec přijde zachránit.

Soumrak přišel rychle - v těchto ponurých, mlhou zahalených končinách se i stmívalo dřív než jinde.

„Pojedeme dál," rozhodl Jegor. „Musíme urazit co největší vzdálenost. Žezlo nám tak jako tak svítí na cestu."

Nikdo nic nenamítal, i když je neustálé napětí a obava o životy neobyčejně vyčerpávaly. Aspoň že kolem poledne dojeli k vyvýšené oblasti - uprostřed močálu se z vody zvedal několik verst dlouhý pás jakž takž suché, vřesem zarostlé země. Na něm pobídlí koně do rychlejšího klusu a neustálé mumlání menkev a šplouchání kradoucích se těl ztichlo někde za nimi. Koščeť s nesmírnou úlevou nechal pohasnout Zirnytrinu šupinu a snažil se uvnitř odpočívat, přihrbený v sedle, oči přivřené.

Krátce před setměním ale došli na konec toho dlouhatánského ostrova a chtě nechtě museli sestoupit zpátky do vody. Doufali, že běsy zanechali daleko za sebou, ale už po několika sázích se mlha kolem opět rozezněla bručením, vrčením a kvílením. Žezlo opět zazářilo.

Pokračovali dlouho do noci, zahaleni přízračným, nadpřirozeným světlem. Nabyli dojmu, že už překročili hranice pozemského světa a že

putují temným carstvím duchů. I jejich unavené, vyhublé obličej s vaky pod očima a lesknoucími se bulvami vypadaly v tom přísvitu jako tváře kletbou oživilých mrtvol.

„Tam," ukázal najednou Jegor, klusající hned za Koščejem a Jagou. „Tam se utáboříme."

Ostrůvek s několika jehličnatými stromy připomínal tábořiště z minulé noci - až jim poskočila srdce obavou, jestli nezabloudili zpátky na totéž místo. Když však vyjeli na břeh, viděli, že tady není ani stopa po lidské přítomnosti.

Košcej se svezl ze sedla a při doteku chodidel se zemí skoro upadl - světlo Krvavého ohně zakmitalo a menkvy, které se mezitím shlukly okolo břhů ostrova, tucty špičatých černých hlav čeřících tmavou vodu, nedočkavě zablábolily. Ilja však čaroděje pohotově podepřel, Koščej se vzchopil a magické světlo se ustálilo. Nedočkové hlasy běsů se zlomily do zklamaného kňučení.

Muromec pohlědl Koščejovi do obličej a skoro se lekl. Propadlé tváře a stažená, jakoby scvrklá kůže, která mu otevírala ústa a odhalovala vyceněné zuby, propůjčily ěernokněžníkovi vzhled vysušeného umrlce. Oči se mu chorobně leskly jako ve spalující horeěce.

„Vdržíš to?" zeptal se Ilja tlumeně.

„Něvím," odvětil Koščej tak, aby ho sesedající bohatýři nezaslechli. „Žezlo ze mne s každým úderem srdce vysává sílu... Možná... jsem trochu přecenil své schopnosti..."

„Nedá se s tím něco udělat? Nemůžeš kolem tábora vytvořit stálé kouzlo, které ty potvory odeězene a ty si mezitím budeš moci oddechnout?"

Košcej pokýval hlavou. „Ano... To bych mohl zkusit... Ale potřebuji krev..."

Ilja se zamračil. „Odkud ji vezmeme? Koní máme tak akorát, nemůžeme obětovat ani jednoho...”

Najednou Muromec ztichl. Vyměnili si s Koščejem pohledy, protože je oba napadlo totéž. Společně se podívali na Jagu - ještě pořád byla přivázána v sedle, pozorovala je zúženýma očima a zjevně se snažila zachytit jejich rozhovor.

„Jí krev chybět nebude," zabručel Ilja. „Navíc jsou v ní určitě kouzla, takže by ochranné zaklínadlo mohlo být účinnější..."

Koščej přikývl. „Uděláme to. Popadni ji."

Ilja raz dva stáhl strigu z koně a přehodil si ji přes rameno. Společně s Koščejem zamířili zpátky ke břehu.

„Hej, vy dva, co máte za lubem?" vyzvídal Mikula.

„Držte se uprostřed ostrova," přikázal Koščej družiníkům. „Zkusím kolem tábora vytvořit magický štít."

Muromec a čaroděj došli k vodě. Když se záře žezla opět rozlila po hladině, v rákosí lemujícím břeh se to jen zahemžilo. Černé postavy vyděšeně prchaly pryč od zdroje nenáviděných kouzel a bručení a čvachtání se rychle vzdalovalo.

„Uděláš to ty, Muromče? Cítíš se na to?"

Ilja na okamžik zaváhal. Věděl, že tohle bude ta nejhnusnější věc, jakou v životě udělal. Navzdory tomu odhodlaně přikývl. Položil Jagu na zem a přinutil ji, aby si klekla. Blýskala očima a něco mumlala přes hadr, kterým měla pořád ucpaná ústa; nepochybně své obvyklé kletby a hrozby. Muži tomu nevěnovali pozornost.

„Musíme z její krve vytvořit souvislý kruh kolem celého ostrova," vysvětloval Koščej. „Rány se

jí hojí rychle, takže ji budeš muset podříznout
víckrát. Jsi si jistý, že to zvládneš?"

Silákovi viditelně zbledl obličej, ale narovnal
ramena a vytáhl z pochvy u pasu dlouhý nůž.
„Pust' me se do toho. Až budeš připraven, řekni."

Koščej přikývl, zhluboka se nadechl, sevřel
žezlo v obou dlaních a zavřel oči. Chvilí něco
nesrozumitelně mumlal, hlavu svěšenou, a pak
najednou vzhlédl a Ilja postřehl v jeho zorníčkách
zelený vír dračí síly.

„Pust' jí žilou!"

Muromec zat'ál zuby, zezadu popadl klečící Jaga
za vlasy a rázně, jak to doma v Karačarovu dělával
jehnatům, jí podřízl hrdlo. Dal do toho tolik síly, až
ostří nože zaškrábalo o páteř. Vytryskla krev. Ilja
okamžitě vykročil a táhl za sebou zmítající se a
kopající tělo. Tmavý proud se rozléval po mechu a
žluté trávě na břehu a maloval tak nepravidelnou
krvavou čáru. Koščej mezitím zřetelně vyslovoval
podivně pokroucená slova a kroužil zářícím žezlem.

Ani ne po třech sázích Jaga přestala krváčet -
rána na krku se jí zavřela a ona se konečně přestala
dusit. Nosem sípavě lapala po dechu. Muromec
nezaváhal, přiložil nůž k bílému hrdlu a opět ho
prořízl. Gejzír z tepen byl stejně silný, Jagino tělo se
hojilo dokonale, včetně obnoveného množství krve v
žilách. Táhl kopající a třesoucí se tělo dalších deset
kroků, než rudý proud zase ustal.

Pak se k ní opět sklonil a natáhl ruku s nožem ke
štíhlé šíji. Cítil, jak se v duchu začíná chvět, a
pochopil, že vzpomínka na tuhle ohavnost ho bude
ve snech strašit ještě dlouho.

Jestli se dožije toho, aby si ještě mohl v klidu
pospat.

Už-už se chystal potřetí ponořit ostří do Jagina

krku, když najednou někde v močálu, daleko za hranicí stříbřité záře, něco hlasitě začvachtalo. Ilja ztuhl a vzhlédl. I Košcej ztichl a nastražil uši.

Vzápětí příchozí zařval. Ten hlas páral tmu, vířil mlhu, rozechvíval jim žaludky a nutil je jektat zuby. Menkvy na něj odpověděly rozhořčeným brumláním a cákáním.

Sjudbej se blížil.

Řev jim ještě bolestivě vibroval v uších, když v mokré temnotě něco zapraskalo. Hlasitě, pronikavě, jako když vichřice láme strom. Zvuk doprovázelo hluboké, nesmírně zlověstné vrčení. Bohatýři vycházeli z tábora a mhouřili oči do tmy v marné snaze zahlédnout alespoň něco. Koně frkali a ržáli v předuše nové, podstatně nebezpečnější hrozby.

Jaga se roztrásla, vyrážejíc přes šátek trhané, přidušené zvuky. Muromec k ní sklonil pohled. Pochopil, že se ježibaba směje.

Temné zavrčení se ozvalo znovu, tentokrát úsečně a rázně, jako když někdo zprudka udělá namáhavý pohyb. Rozechvívajíc zvuk se přehnal močálem jako úder do obrovského bubnu.

„Co je to?“ zachmuřil se Ilja. V sychravém povětří zaslechl zvláštní, rychle se blížící zvuk.

Košcej vystrašeně vzhlédl. Hučení se totiž blížilo odněkud shora.

Vzápětí to oba pochopili.

„Pryč!“ zařval Ilja a surově odstrčil nepřítelně se smějící Jagu.

Z odpudivé směsi bezhvězdne tmy a věčné mlhy najednou vylétl strom - masivní, zhruba tři sáhy dlouhý, čerstvě ulomený kmen, nepředstavitelnou silou vržený proti ostrůvku. Řítil se přímo na ně - zářící žezlo bylo ve všudypřítomné temnotě výbor-

ným terčem.

Kmen se ostrým, třískami naježeným koncem zabodl do břehu a rozmetal kolem mechové drny, trsy trávy i celé spršky blátivé půdy. Ostrov se citelně zachvěl. Strom nevydržel ve vzpřímené poloze ani jediný úder srdce - okamžitě se s vrzáním a praskáním převrátil na břeh a do vody. Přidušeně skučící Jagu přimáčkl jako brouka. Ilja se v poslední chvíli vrhl stranou a svalil se na vlhkou podušku hustého mechu. Koščeje zasáhly zlostně šlehající karabáče větví a srazily ho ze břehu. Nebyla tu mělčina jako na opačné straně ostrova, kudy bohatýři přijeli - temná voda se pod Koščejem otevřela jako velká lačná ústa, aby se hned zase zavřela a rázně umlčela jeho bezmocný křik. Zirnytrina šupina na okamžik prozářila temnou vodu, ale vzápětí žezlo vyklouzlo topícímu se čaroději z prstů, kouzla naposledy zablikala a pak světlo v hlubině pohaslo.

Ostrov se propadl do tmy.

Menkvy nedočkavě zavyly.

„Do zbraně, molodci!“ vyřvával ve tmě Jegor Svjatogor, snažící se překřičet kletby bohatýrů i řičení a dusot koní. „Vytvořte kruh okolo tábora! Koně doprostřed - nesmíme o ně přijít! Cokoli se k šiku přiblíží, rozsekejte na kusy! Iljo! Koščeji! Žijete?!“

„Už jsem zase na nohou, báťuško!“ ozval se odněkud ze břehu Muromec. „Netuším, co je s Koščejem. Koščeji, bratře! Slyšíš?!“

Žádná odpověď. Zato okolo ostrova už cákala voda a sílily nelidské, dychtivé hlasy. V hustém rákosí šustily tucty hrnoucích se těl, na padlých kmenech škrábaly drápy, v mechu na břehu čvach-

taly kroky.

Z dálky se ale k ostrovu blížilo ještě něco. Znělo to, jako by do močálu v pravidelném rytmu dopadaly těžké balvany. Ve skutečnosti to byly spěšné kroky obrovských nohou.

Sjudbej, který místo oštěpy dokázal házet celými stromy, přicházel.

„Koščeji! U všech bohů, ozvi se!”

Ilja oběhl strom a navzdory svému odporu k vodě se chystal skočit do temné hlubiny a vytáhnout odtamtud topícího se čaroděje. V tu chvíli však hladina poblíž kmene vybuchla a ozvalo se hlasité zalapání po dechu. Ilja klesl na kolena, popadl Koščeje za mokrou halenu a táhl ho na břeh.

„Žezlo...” vyrážel ze sebe čaroděj mezi záchvaty dávivých křečí. „Zapadlo... do bahna... Musím... ho...”

„Utopíš se!”

„Musím... jinak je... po nás!”

Košcej vyzvracel něco slizkého, ještě jednou chrčivě zakašlal, odplivl si a vzápětí se Muromci vytrhl a s hlasitým nádechem zase zmizel pod hladinou. Ilja se s kletbou vztyčil a couvaje od břehu, obnažil Gněv.

Ze tmy se blížily nedočkavé hlasy démonů. Když se Ilja soustředil, zjistil, že díky mlze přece jen trochu vidí - vlhkost v ovzduší jako by matně světélkovala v černotě. Z vířícího oparu se vynořovaly temné, lačně mlaskající postavy a vylézaly na břeh.

„Jen pojd'te, bahnožrouti,” zavrčel Muromec, snaže se přitáhnout jejich pozornost k sobě. Jestli menkvy objeví Koščeje ve vodě dřív, než najde žezlo...

Dál se v ponurých úvahách nedostal. Okolo něj zacvakaly zuby, zaškrábaly drápy a proti mladému bohatýrovi se zvedla celá houština pařátů, podobných bezlistým větvím nebo ostnatým hmyzím končetinám. Ilja se rozehnal a vši silou, obouruč sekl. Cítil, jak čepel protíná měkké i pevnější části, možná svaly a kosti. Do slabounce zářící mlhy vzlétlo několik useknutých drápů a na Ilju se snesl lepkavý teplý déšť. Menkvy se ohlušivě rozvřeštěly. Na nic nečekal a pustil se do nich - nemilosrdně rubal, kam dosáhl, hlava nehlava. Sekal kebulé, trupy i kostnaté pařátovité tlapy.

Srazil jich k zemi přinejmenším půl tuctu a Košcej se pořád nevynořoval.

„Bijte je, bratři! Bijte jéééééé!“

Menkvy se ze všech stran sesypaly na kruh vroubený kyjevskou ocelí. Bohatýry udeřil do nosu odporný puch vlhké zatuchliny, podobný smradu dávno leklých ryb. Drápy zaškrábaly na štítech a kolčugách. Jegor nemusel své druhy dvakrát pobízet.

Meče, sekery, kyje a Mikulův mlat udeřily, drtíce a sekající nezřetelné černé stíny. Běsové se příšerně, ohlušivě rozvřískali.

Dokonce i v tom mumraji však bojaři pořád slyšeli hlučné kroky obrovitých tlap. Vzhlédli nad špičaté hlavy běsů, kteří se okolo nich shlukli v takovém množství, až to budilo dojem, že tu vyrostla pohyblivá palisáda.

„Už je blízko!“ vykřikl Suchan Radimič a rozpoltil sekerou další zahrocenou hlavu.

Jakoby přivolaná jeho hlasem, z mlhy několik sáhů od nich se vynořila obrovská přihrbená postava s dlouhatánskýma rukama a pružně se houpajícím trupem na nepřiměřeně velkých, svalnatých, jakoby

neustále v podřepu kráčejících nohou - tvor vypadal jako obrovská ropucha, která se naučila chodit po dvou.

„Milostiví bohové!" zaskučel Danilo Lovčanin.

Obluda s temným vrčením vykročila na břeh, přičemž netrpělivě, nešetrně rozrážela menkvu - očividně je nepovažovala za rovnocenné tvory, protože nešetřila trhajícími a zřejmě také smrtelnými údery. Obrovské drápy kovově zvonily.

„Sjudbejiiiii!" dolehlo náhle z protilehlého břehu ostrova.

Obr zvedl hlavu a zafuněl. I v hluku bitvy bezpečně poznal hlas své paní. Rázně vykročil oním směrem. V cestě měl sice tábořiště s koňmi a zuřivě se bránícími bohatýry, ale na to vůbec nebral ohled. Pro něj byli křičící muži jen chodícími kusy šťavnatého masa.

Zařinčel drápy a vykročil proti družině.

Košcej ve vodě plné zvířeného bahna marně šátral po žezle. Mezi prsty se mu proplétaly slizké zbytky mrtvých rostlin i živí vodní tvorové, které bylo lepší ani nevidět. Brzy nabyl přesvědčení, že mu prasknou plíce. V duchu sprostě zaklel a nakolik mu to jen měkké dno dovolovalo, odrazil se k hladině.

Vynořil se vedle Sjudbejem vrženého stromu a hlasitě zalapal po dechu.

V uších plných vody mu bolestivě bubnovaly pronikavé zvuky z ostrova: především ječení Jagy, která uvázla pod kmenem ani ne dva sáhy od něj, v pozadí křik bohatýrů a rachot oceli v litém boji s menkvami, ale také dunivé kroky obrovských nohou, nepochybně znamenající útočícího Sjudbeje.

„Košceji!" zařval nedaleko hlas Ilji Muromce.

Čaroděj obrátil pohled a zahlédl nejasný černý shluk vyzábělých těl, skrz něž se rychle prodírala robustní postava. Ostrá čepel zvučně rozsekávala těla démonů a z houfu neustále vylétaly rozpárané trupy a utáaté končetiny.

„Jestli mě slyšíš, Koščeji," hulákal urputně bojující silák, „potřebujeme tě!"

„Vydržte, bratři!" zakřičel Koščeji v odpověď.

Jenže to byla chyba. Několik menkev vylézajících na břeh obrátilo zraky za hlasem - Koščeji jasně viděl jejich lesknoucí se, démonicky planoucí oči. Vzápětí se běsové pohnuli proti němu. Muži na břehu se bránili příliš tvrdě - tady ve vodě se nabízela lehčí kořist.

Koščeji slyšel, jak menkvy všude kolem vklouzávají do vody. Vynadal si do hlupáků, zprudka se nadechl a zase se ponořil do temných, ochromujících studených hlubin.

Zbývalo mu zatraceně málo času.

„Pro lásku boží, skolte ho!" křičel Jegor s pozvednutým štítem, couvající před přicházejícím Sjudbejem.

Danilo s mocným rozmachem hodil oštěp. Aljoša a Samson pozvedli luky a vystřelili na temnou obludu dva šípy. Všichni tři nepochybně zasáhli cíl, ale Sjudbeje to nezastavilo - právě naopak, děsivé burácení z jeho strany bylo příslibem kruté odplaty.

„Na hlavu, Samsone!" vykřikl Aljoša, vkládaje do luku druhý šíp. „Miř mu na hlavu! Čudové říkali, že jeho život sídlí v oku!"

Dvě tětivy zase zadrnčely. Šípy letěly výš, ale Sjudbej jako by to vytušil a právě v tu chvíli se příkrčená postava narovнала. Hroty uvázly někde v

jeho trupu, kde mu nemohly uškodit.

Obra už od Jegora dělil jediný krok velkých svalnatých nohou. Prošedivělý vůdce družiny se přikrčil za štítem a pozvedl krví menkev potřísněný Smert'. Zprava k němu přiskočil udatně bojující Gudleif, zleva Suchan.

„Do něj, báťuško!" zvolal Radimič.
„Podsekne mu nohy! Ted'!"

Dva Kyjevané a Běloozerčan odhodlaně vykřikli a bok po boku vyrazili proti příšeře.

Jenže Sjudbej se zase sklonil, zařval hlasem troubícího válečného rohu a švihl pravou tlapou. Dlouhatánské drápy zarachotily na štítech a pancířích. Bohatýři odlétli stranou a ve spršce polámaných štítů popadali jeden na druhého. Smělý křik zanikl v syčivém lapání po dechu.

Znenadání zadusala kopyta a někdo vykřikl. „Z cesty, bratři! Uhněte!"

Bohatýři se ohlédli a překvapeně před jezdcem uskočili.

„Vyhnanče?!" vykřikl Mikula.

Kolyvan se v sedle svého oře prohnal mezi bojary i neustále dotírajícími menkvami a čelně zaútočil na Sjudbeje. Kopí v jeho ruce rázně bodlo proti obrově hlavě. Hrot zaskřípal na velikánských zubech a vnikl do tlamy. Sjudbej zachrčel, zavřel tlamu a prudce škubl hlavou. Násada kopí praskla a Kolyvana trhnutí skoro vyhodilo ze sedla.

„Uteč, Kolyvane!" křičel Mikula, běžící k obrovi ze strany.

Vyhnanec neposlechl - namísto toho odhodil zlomené ratiště a sáhl po meči. Tasit ho však už nestihl. Obrovité tlapy s dvě pídě dlouhými drápy sevřely jezdce i s příšerně říčícím koněm a v jediném zmítajícím se klubku je zvedly ze země.

Kolyvan ucítil, jak mu v drtivém stisku obrovské pěsti praskají kosti a ostré drápy mu rozrážejí pancíř a vnikají do těla. Chraplavě vykřikl. Sjudbej se zakousl hřebci do šíje a mocným trhnutím vyškul kus krku i s páteří. Kolyvana potřísnila koňská krev.

Mikula se rozehnal kladivem a vši silou praštil Sjudbeje do levého kolene. Křuplo to, obr zařval, odhodil kořist někam na břeh mezi menkvy a otočil se proti novému protivníkovi.

„Tak pojd', žabí ksichte!" zařval Mikula zpoza pozvednutého štítu.

„Sjudbejiiii!"

Obr ztuhl a obrátil tvář za hlasem. Chvilíčku se rozhodoval a podrážděně funěl, ale pak se otočil a vyrazil za svou paní, která volala o pomoc. Aljoša a Samson se ho znovu pokusili smrtelně zranit šípy, ale pro obra to bylo jen jako bodání komárů.

Na břehu se menkvy shlukly kolem zabitého koně i ležícího jezdce.

„Kolyvane!" zakřičel Danilo, pomáhaje Suchanovi vstát.

„Poběžme mu na pomoc!" zavelel Jegor, který už se mezitím zvedl sám. Z levačky setřásl polámaný štít, ale jinak mu nic nebylo. Kosti, přestože staré, ho nezhadily.

Koščeje už zase píchalo v plicích. Věděl, že se každou chvíli bude muset nadechnout. Chlad, který ho ochromoval, pocházel ani ne tak z mrazivé vody jako spíš z pomyšlení, že by v téhle studené temnotě mohl uváznout navěky. Zoufale prohrabával rukama bahno na dně močálu a snažil se narazit v tom slizkém poddajném hnusu na pevnou, hrbatou násadu žezla. Bezvýsledně...

Voda okolo něj vířila těly, zvyklými pohybovat

se pod hladinou. Rychle se množila a zahušťovala temnotu v hlubině. Koščeť pocítil škrábavé doteky kostnatých rukou ozbrojených drápy - jako by pod vodou ožily stromy, utopené v močálu, a snažily se ho lapit do spleť pichlavých větví. Menkvy rozevřely chřtány...

V tom okamžiku prsty, prohrabávající mazlavý sliz, kleply do něčeho tvrdého. Koščeť s rozbušeným srdcem zabořil ruku hlouběji do bahna a sevřel tu věc pevněji. Jediným pohybem palce po jejím povrchu se přesvědčil, že ty hrboły jsou do dřeva vyryté dračí šupiny.

Velebena buď Zirnytra, dračí pramáti a paní všech kouzel!

Vyškul Krvavé žezlo z bahna a setřásl z něj lepkavý kal.

Menkev okolo Ilji vůbec neubývalo, ani jejich útok navzdory množství zabitých nepolevoval. Hnal je hlad a nenávisť ke všemu živému. Kdykoli některého z běsů srazil k zemi, do mezery v houfu se okamžitě vecpal další. A Muromec se měl co ohánět, aby pod jejich přívalem neklesl k zemi. Věděl, že v takovém případě by mu nepomohla ani jeho neobyčejná zbroj...

Zoufalství z beznadějného boje se v něm přetavilo v hněv a sílu. A ty v jediném okamžiku vybuchly. Zařval a jediným mocným úderem usekl špičky čtyř hlav. Menkvy se s ohavným chrčením, v lijáku slizké krve zhroutily. Trhlina ve shluku se však tentokrát nezacelila. Právě naopak, tlačence okolo Muromce se začala trhat a řídnout. Divoce zajásal.

Vzápětí se pod ním dunivě rozechvěla zem a on pochopil, že menkvy neustupují jeho zásluhou.

Jen se klidily z cesty něčemu strašnějšimu. Ilja se celý udýchaný otočil.

A srdce mu pokleslo.

Obrovitá přikrčená postava pružným krokem mířila ke břehu. Někde za jejími zády pořád křičeli a bojovali bohatýři. Ilja couvl, zakopáváje o rozsekaná těla menkev.

„Sjudbeji!“ zavřeštěla Jaga, přimáčknutá kmenem ke břehu. „Tady jsem! Pomoz mi konečně!“

Obr poslušně vykročil za hlasem. V cestě mu však stál Ilja. Muromec zaujal pevnější postoj a v obou dlaních sevřel ulepenou rukojeť Gněvu.

Muromští i vjatičští bohové, stůjte při mně! Ze Sjudbejova chřtánu se vydralo varovné zahřmění. Tlapa ozbrojená drápy se zvedla, aby toho lidského mravence nelítostně smetla stranou...

Jenže v tu chvíli z močálu pod zlomeným stromem vytrysklo jasné světlo.

A Ilja zaječel hrůzou.

Nevyděsil ho přímý pohled na menkvy, hemžící se kolem jako záplava černých, zuby cvakajících švábů, ani na hromady jejich odporných rozsekaných těl a bledých, chvějících se vnitřností. Srdce mu zamrzlo při pohledu na samotného Sjudbeje.

Jeho ropuší tělo bylo potaženo skvrnitou kůží bez jediného chloupku. Bezkrká, přímo k trupu přilepená kulatá hlava měla jen jedno vypoulené oko, namísto nosu jenom dvě vlhké sliznaté díry a tlamu tak širokou, že když Sjudbej zařval, roztáhl se mu zubatý škleb od jednoho špičatého ucha ke druhému. Tváří v tvář kouzelnému světlu zaváhal, kryje si oko dlouhým bradavičnatým zápěstím. Iljovi se tak naskytl pohled na jeho masivní drápy. Na mou

duši vypadaly jako železné, přesně jak tvrdily čudské zkazky...

Muromec pochopil, že tohle je příležitost. Přemohl hrůzu, která ho na okamžik ochromila, a vyrazil. Gněv svíral nad hlavou a připravoval se k mocnému seknutí, jakým dřevorubci štípají silná polena.

Ale Sjudbej, i když měl oko zakryté předloktím, postřehl ve spodní části zorného pole pohybující se stín. Zařval a nazdařbůh mávl druhou rukou. Zasáhl Ilju hřbetem dlaně. Zbroj na bohatýrovi hlasitě zařinčela a mladík odlétl s vyraženým dechem několik sáhů dozadu. Svalil se na břeh, ale Gněv nepustil. Hned se zase vyhrabal na nohy.

Mezitím stříbřité světlo sílilo, rozlévalo se nad hladinou a vytrhávalo z temnoty černá těla menkev hemžících se ve vodě. Před zřídlem kouzel vyděšeně utíkaly jako roje malých ryb před rychle útočící štikou. Vzápětí se hlavice se Zirnytrinou šupinou vynořila nad hladinu a po ostrově se rozlila divotvorná záře. Menkvy všude kolem vystrašeně vřeštěly a dávaly se na útěk. Bohatýři nelenili a vyrazili za nimi - pomstychtivě, zezadu zabíjeli běsy na ústupu.

I Sjudbej řval, nejistě se kymácel na dlouhých nohou a váhal.

„Pomoz mi!“ ječela na něj ta, kterou znal jako Půlnočníci. „Hned!“

Ten hlas nemohl neposlechnout. S okem stále zastíněným jednou rukou se sklonil ke stromu a zařal do něj drápy. Jediným mocným trhnutím ho zvedl ze země a odhodil do močálu, kde kmen zvedl vodní gejzír a rozmačkal několik menkev.

Jaga se pod stromem svíjela jako přišlápnutý červ, ruce i nohy pořád spoutané, jen šátek se jí

podářilo strhnout z úst. Sjudbej k ní natáhl jednu ruku. Neměli moc času. Žezlo se zvedalo čím dál výš nad hladinu a za ním se vynořoval i Košcej...

Jaga zaklesla spoutaná zápěstí za jeden z obrovských drápů a rychlými tahy nahoru a dolů se snažila pouta přerýznout. Právě ve chvíli, kdy provaz povolil a její předloktí vyklouzla z rozříznutých smyček a uzlů, do sílícího světla znovu vběhl Muromec.

„Pozor!“ vykřikla ježibaba.

Jenže Ilja si druhý útok nenechal překazit. Přiběhl ke sklánějícímu se Sjudbejovi a vši silou, obouruč sekl.

Ze zvuku oceli protínající silnou kost drnčely zuby. Jednooká obluda zavyla a prudce se vztyčila, ale pravá ruka, tím jediným bohatýrským úderem oddělená v polovině předloktí, zůstala na zemi. Z pahýlu paže vytryskl mohutný tmavý proud a zacákal Jagu i Muromce.

Ilja se štekavě zasmál a znovu švihl mečem. Čepel zasáhla obrovo stehno, ale protála jen svaly, po kosti se zaskřípěním sklouzla. Sjudbej potácivě ucouvl.

„Zvedni mě!“ zaječela Jaga, až z toho zvonilo v uších.

Obr ji popadl zdravou rukou. Nebyl k ní příliš šetrný a v jeho sevření Jaze zapraskaly kosti, ale na tom neszáleželo - obr i striga věděli, že se jí všechna zranění rychle zahojí. Muromec zanačoval, když viděl, že ti dva můžou utéct. Odvážil se blíž - Gněv tentokrát vyryl krvavý šrám do Sjudbejova břicha a slabin. Obr vykopl nohou a srazil Ilju k zemi.

„Zašlápni ho!“ vřískala Jaga z výšky, z netvorovy pozvednuté pěsti. „Rozmačkej toho zkurvysyna jako ploštici!“

Sjudbej ochotně zvedl chodidlo - ne aby vykonal rozkaz, ale spíš v touze pomstít se za své zmrzačení. Ilja věděl, že už nestihne vstát ani se odvalit, a tak alespoň proti zablácenému chodidlu namířil hrot meče.

Jenže v tu chvíli Košcej vyšel na břeh, nezřetelná postava zahalená neklidně vířícím světlem. Vykřikl jakési zaklínadlo a bodl žezlem proti Sjudbejovi.

Obr se zapotácel, jako by dostal úder do obličeje od někoho podobně velkého a silného. Jen tak tak že nespádl. Jaga v jeho pěsti zuřivě křičela. Sjudbej se se zoufalým skučením otočil, přeběhl několik sáhů po břehu, seskočil z ostrova a v gejzírech vody zmizel v mlžné temnotě.

Ilja, celý rozbolavělý, poškrábaný, zablácený a zkrvavený, pomalu vstával a přimhouřenýma očima sledoval Košceje, krácejícího vzhůru mírným břehem k táboru. Poslední menkvy, které ještě zůstaly na ostrově, v panice skákaly do vody a plavaly pryč. Raněné potvory se čaroději s drásavým kvílením plazily z cesty, táhnouce za sebou své vlastní vnitřnosti a rozsekané nebo polámané končetiny.

Muromec se šoural k táboru plný obav, jaké ztráty utrpěli.

„Měl jsem to být já," zabručel Suchan nešťastně. „Já jsem byl připraven. Už dlouho jsem."

Bohatýři, sami podrápaní a krvácející, stáli okolo bezvládného, chvějícího se Kolyvana. Jegor u umírajícího bojara klečel a se zarmouceným výrazem ve tváři mu podepíral hlavu. Vyhnanec měl tělo celé rozlámané a na mnoha místech probodnuté Sjudbejovými drápy. Z ošklivých, hlubokých ran vytékala krev, jejíž proud nedokázali zastavit. Jak z válečníka unikal život, oči se mu rychle zakalovaly. Trásl se zimou, i když ho Mikula přikryl svým kožešinovým pláštěm.

Kruhem temných, mlčících postav se prodralo stříbřité světlo. Danilo a Aljoša ustoupili a nechali projít Koščeje a za ním kráčejícího Muromce.

„Koščeji," vzhlédl Jegor a oči se mu vlhce zaleskly. „Dokážeš něco udělat? Nějak mu pomoci?"

Čaroděj se sklonil k raněnému, odkryl Seljanovičovu kožešinu a zběžně prohlédl rány. Pak si zhluboka povzdechl. Kolyvan to zaslechl a obrátil k němu pohled slepnoucích očí.

„Je... po mně... že?"

Košcej zachmuřeně přikývl. „Mrzí mě to. Tady už nepomůžou žádná kouzla."

Vyhnanec přivřel oči, jako by se už chystal k poslednímu výdechu, ale pak je ještě otevřel.

„Můj meč..."

Položili mu zbraň na prsa a vtiskli rukojet' do prstů. Do druhé ruky mu vložili Perunovu sekerku.

„Spalte mě..." chroptěl a s každým slovem mu na rty vyrážela řídká, zpěněná krev. „Nechci hnít... v tomhle odporném... ani nakrmit... běsy..."

„Budeš mít pohřební hranici jako každý padlý bohatýr," ujistil ho Jegor. „Tvůj popel vezmeme s

sebou a vysypeme ho do vod Slavutiče, na jehož březích ses narodil."

Kolyvan přivřel oči a ve tváři se mu rozhostil klidný výraz. „Bohyně smrti... už čeká... Rozlučme se... bratři..."

Jegor se k němu naklonil a chláholivým hlasem mu řekl: „Byl jsi udatným členem kyjevské družiny, Kolyvane. Jedním z nejlepších. Už dávno jsme tě neměli nazývat Vyhnancem. Své hříchy a viny jsi dávno setřásl v hrdé službě velkoknížeti. Necht' tě na poslední cestě doprovázejí tví bohové. A ať ti tvůj bratr, až se s ním tam za Smorodinou setkáš, odpustí. Tak jako ty odpustíš těm, kteří tě vyhnali z rodného domu."

Kolyvanovo tělo se vzepjalo v poslední bolestivé křeči, z úst uniklo zaskučení.

„Jen klid, Kolyvane," tišil ho Jegor. „Jen klid..."

Tehdy se chrčivý dech zastavil, tělo ochablo a hlava v Jegorových rukou poklesla.

Chvíli setrvali v mlčení a v duchu hovořili se svými bohy. Pak Jegor hlasitě smrkl, protřel si krvavou rukou oči a vzhlédl.

„Ošetřete si rány. Jakmile si trochu odpočinete, začněte sekat dřevo na pohřební hranici. Uděláme, co jsme slíbili."

Mezi muži, kteří se chopili seker, byl i Gudleif Asgrimsson. Cítil, že ho společně prolitá krev možná jen nakrátko, ale zato pevně připoutala k těmto neobvyklým mužům.

KAPITOLA JEDENÁCTÁ

Ke mně čelem, k hoře zády!

Úzká roklina, zařezávající se mezi smrčinou porostlé svahy Půlnočních hor, při pohledu z výšky připomínala brázdu po rypáku obrovitého kance z dávných dob. Jako by jeden z onarů, pravěkých velikánů z čudských legend, schválně přeoral horská sedla spojující svahy kopců a oddělil tak vrcholky hor hlubokou soutěskou.

Dnes se však Jaga nedívala na údolí shora, ze hřbetu letícího tulpara. Krčila se na okraji ponurého lesa, táhnoucího se od močálu k horským úpatím, a ostrážitým pohledem kočičích očí prohmatávala údolí. Přízemní mlhou zahalené louky na dolním konci údolí jí připomněly, jak tady se svými dcerami pásávala Vojpelovy zázračné oře. Tato místa byla celá staletí jejich výsostným panstvím, jehož se nedotkla cizí noha. Byl to jejich domov. Jenže teď údolí vypadalo nevlídně, ba dokonce zrádně. Jagy se zmocnil dojem, že se dívá do zubatých čelistí pasti. Nikdy předtím na těchto místech necítila takovou nejistotu. Dokonce i krákání vran a krkavců, v těchto končinách docela běžné, jí dnes znělo jako zlé

znamení. Údolí na ni doslova číhalo.

Při vzpomínce na mrtvé dcery Jaga zaťala zuby a zhluboka se nadechla rozšířenými nozdrami. Jakkoli se však přemáhala, zrak se jí zamlžil slzami. Jako vždy, když na ni v posledních dnech dolehl žal, přetavila ho ve svém nitru v hněv a naplnila mysl představami nelítostné pomsty. Stačí jen, aby se dostala k bráně, přešla po železném mostě a na Bujanu dočerpala síly. Výdech proměnila v odhodlané zavrčení a otočila se ke svému společníkovi.

„Vstávej, Sjudteji. Něco se mi tady nelíbí, větřím past, ale musíme doufat, že jsou to jen neopodstatněné předtuchy. Vyrázíme, dokud je kolem ticho a klid.“

Obr dřepěl mezi stromy a hlasitě funěl. Byl vyčerpaný. Z bojiště v močálu ho Jaga hnala až k horám skoro bez zastávky. Kouzla, kterými byl prosáknutý, mu sice zahojila zranění a proměnila stopy po šípech a mečích ve strupy a jizvy, dokonce i pahýl useknuté ruky už stihl zarůst novou bledou kůží, ale kvůli ztrátě krve byl beztak citelně slabší než obvykle. Navíc se nedokázal smířit s tím, že přišel o tlapu. Každou chvíli skláněl pohled jednoho oka k hojícímu se pahýlu a skrz zuby se mu dralo nešťastné skučení, často přecházející ve zlostné vrčení. Ani teď tomu nebylo jinak.

„Slyšíš, Sjudbeji?!“ zvýšila Jaga hlas. „Musíme jít.“

„Počkejme... na tmu,“ zahučel. Širokánská zvířecí tlama měla velké problémy s přeměnou hrdelních zvuků v lidskou řeč, a proto mluvil pomalu, přerývaně a skoro mu nebylo rozumět. „Bude to... bezpečnější.“

„Ale kdepak, nebude. Před tím zkurvysynem nás

nic neskryje. Vstaň. Čím dřív se dostaneme k bráně, tím líp."

Sjudbej zabručel něco nesrozumitelného a natáhl k ní zdravou ruku. Opatrně, aby se neškrábala o drápy - bolesti zažila v posledních dnech tolik, že po další rozhodně netoužila — mu vlezla do dlaně a nechala se zvednout k širokým ramenům. Obkročmo se mu posadila za krátký krk, jako dítě, které chce z otcových ramen vidět přes dav dospělých. Obr se opatrně zvedl a na dlouhých nohou vyšel kolébavým krokem z lesa. Na okraji údolí se na chvíli zastavil a pozorně větřil, naslouchal a pohledem velkého oka zkoumal okolní svahy.

„Není po něm ani stopy," ucedila Jaga, také ostrážitá a soustředěná. „Vidíš? Stromy jsou úplně nehybné, ani větvička se nezachvěje. Kdyby byl nablízku můj tulpar, les by mě určitě varoval, výstražně by zašuměl..."

„Je... blízko," oponoval Sjudbej. „Viděl jsem ho... Jasně světlo nad močálem... Letělo k horám... Šel jsem za ním... Myslel jsem... že jsi to ty... Proto jsem tě nevysvobodil... dřív..."

„Vím, Sjudbeji, vím. Nic si nevyčítej. Na Bujanu pookřejeme a pak se vrátíme dokonat pomstu. Na tom bělovlasém psovi i na prokletých Kyjevanech. A až spojím všechny tři úlomky Zirnytriny šupiny, nebudeš se stačit divit. Toužíš přece po své někdejší lidské podobě, ne? Pomoz mi rozdrtit ty, co tě zmrzačili, a já ti ji vrátím. Slibuju."

Sjudbej neodpověděl, jen zafuněl a houpavým krokem vykročil z lesního přítmí. Jagina slova mu dodala odhodlání a vrátila mu sílu. Koneckonců, vyzáblá čarodějnice pro něj nebyla žádným břemenem. Kráčel svižně, nohy brodící se v přízemní mlze ukrajovaly sáh za sáhem.

Baba Jaga se přidržovala jeho holé kožnaté hlavy a neustále se bedlivě rozhlížela. Zlé předtuchy se vrátily. Údolí se postupně zužovalo a světla v něm ubývalo. I když sotva minulo poledne, Půlnoční hory zjevně nechtěly udělat ostudu svému jménu a halily se do šera, jako by na nich ležel věčný soumrak. Šedočerná mračna se svými těžkými břichy opírala o temena kopců. Jehličnaté lesy, pokrývající hory hustým tmavým kobercem, je páraly špičatými vrcholky smrků a jedlí a z těch ran proudila vlhká šed', stékající dolů úbočími.

Jaze vzrušeně bušilo srdce. Sjudbej už překonal polovinu vzdálenosti mezi lesem v podhůří a cílem jejich cesty. Údolí, do této chvíle směřující přímo na sever, se mírně odklonilo na východ. Zpoza zubaté siluety lesa na srázu vpravo od nich se vynořila rozložitá hora. Právě k ní směřovali. Zbývala necelá versta.

Svahy byly čím dál příkřejší a stromy, křečovitě zatáté do mělké půdy na srázech, se nakláněly nad údolí a měnily ho ve stinný tunel. Zůstávaly však zamlklé. Špičaté vrcholky se ani nepohnuly, jehličí nezašumělo. Jaga si začínala myslet, že její obavy byly opravdu zbytečné.

„Dokážeme to," zašklebila se.

Sjudbej hlasitě oddechoval, ale v tempu nepolevil. Ponurý masiv jim rostl před očima. Brzy zahlédli stinnou prohlubeň na úpatí hory. Jako by ten onar, který vyryl údolí, troufale zabořil rypák i do rozložitého svahu a pokusil se jej rozpoltit, jenže narazil na příliš silnou masu horniny. A tak tady brázda končila. Z dálky to vypadalo, jako by se ve spodní části kopce černal pochmurný vchod do podzemí, ale nebylo tomu tak. Ve stínu borovic, jež chránily prohlubeň klenbou ze spletených korun, se

krčilo nějaké obydlí. Jaga už rozeznávala jeho obrysy.

„Jsme tady," zahuhlal Sjudbej.

„Nezpomaluj! Odpočineš si, až budeme v bezpečí!"

Sídlo usazené pod svahem chránila prostá palisáda z nahrubo otesaných kůlů. Sjudbejův příchod vyplašil velkého krkavce. V něčem totiž lidské zkazky nelhaly - špičky kůlů byly skutečně ozdobeny lidskými hlavami. Většinou byly očištěny až na kost, ale některé měly pořád zbytky vlasů nebo vysušené kůže. Stejně jako si sýkorka otevírá ořech, rozlouskl mocný krkavčí zobák jednu čerstvější lebku a vykloval z ní slizké zbytky mozku.

„Kuš, potvoro, ještě nás prozradíš!" zasyčela Jaga, vyprovázející ptáka pohledem plným nevole. Rozčílené krákání se v ozvěnách odrazilo od zamlžených svahů.

Sjudbej nešetrně vrazil do dvoukřídlých vrat - div, že je nevyrvál z lýkových závěsů - a vkročil na zanedbaný dvůr.

Obydlí to bylo vsutku podivuhodné. Mělo kruhový půdorys a špičatou kuželovitou střechu pokrytou silnými vrstvami chvojí. Zadní částí se těsně tisklo ke svahu. Zhruba sáh vysoké stěny byly tvořeny svisle stojícími kmeny, podobně jako u čudských domů. Sloupy tohoto příbytku však nebyly do dvora zatlučeny - ony z něj vyrůstaly. Každý z nich vespod přecházel do silných kořenů, pevně zapaštěných v zemi. Jako by stěny byly pospojovány z těsně u sebe rostoucích stromů. Z kmenů občas vyrůstaly větvičky s čerstvým jehličím, což dokazovalo, že ve stěnách srubu pořád koluje míza. Byly živé. Silná vrstva mechu, která je obrůstala, utěšila všechny škvíry. Nebyla vidět žádná okna,

dveře ani žádný jiný vchod.

Ne, Jagino sídlo nebylo postaveno. Ono vyrostlo. Při pozornějším pohledu se dalo poznat, že i chvojí na střeše vlastně raší ze stěn, a proto je vrstva jehličí pořád svěží a zelená.

Jaga se samozřejmě pohledem na neobvyklou chaloupku dlouho neopájela. Neměli času nazbyt. Pořád obkročmo sedíc Sjudbejovi za krkem se narovnala, rozpažila ruce ozbrojené dlouhými ostrými nehty a soustředila se. Bez Krvavého žezla její čarodějné schopnosti nestály za moc - když z ní kdysi rozhněvaný Perun vytáhl nesmrtelný život, přišla i o většinu své božské síly. Navzdory tomu jí nějaká kouzla zůstala. Probudila je a s hlubokým nádechem zvolala:

„Ožij, chaloupko, a otevři mi bránu do božského světa! Otoč se! Ke mně čelem...”

V tu chvíli stromy na úbočí hory zašuměly a jí se uprostřed zaklínadla zlomil hlas.

Sjudbej zamrkal svým jediným velkým okem. Jaga znepokojeně vzhlédla.

Borovice se zakymácely a zase znehybněly. Jejich hlas se rozplynul v tichu jako poslední sten umírajícího.

„Je tady,” zachraptěla Jaga. Opětovným tichem se nenechala oklamat. Les ji varoval a ona mu věřila. Hrubě zaklela a rychle sklonila pohled zpátky k obydlí. Měli jedinou naději, jak se zachránit.

„Otoč se, chaloupko!” vykřikla. „Ke mně čelem...”

Lesy zahučely. Mnohem důrazněji a zlověstněji než před chvílí. Kmeny se s vrzáním rozkolébaly, narážejíce do sebe navzájem větvemi. Opar, stékající z nízko visících oblaků mezi stromy, prudce zavířil.

Vzápětí nad úbočí vzlétlo pronikavé koňské zaržání. Do prolákliny na úpatí hory se vlilo jasné stříbřité světlo. Sjudbej se otočil i s klející Jagou za krkem a výhružně zařval. Světlo zesílilo a šlehlo ho do oka. Se skučením si zaclonil zrak pahýlem tlapy.

Okolo zakvílely větrné víry. Vzduch byl najednou plný větviček, suchého jehličí a stébel trávy. Lebky na špičkách kůlů rozčileně klapaly čelistmi. Nahoře na svahu se s rachotem zřítíl strom, vyvrácený prudkým poryvem.

Jaga ucítila, jak ji jehlice stříbřité záře bodají do očí. Soustředila veškerou čarodějnou sílu, aby odolala moci Tugarinova žezla. Díky přívalu kouzel mohla vzhlednout proti pohybujícímu se zdroji světla. Spatřila nezřetelnou siluetu jezdce, který oblétl horu - dosud se skrýval na její odvrácené straně - a začal sestupovat k úpatí.

„To je on!“ vyštěkla Jaga. „Braň se, Sjudbeji! Bojuj!“

Tugarin se rychle blížil. Obr nesrozumitelně zařval. Zatímco si neustále kryl zrak pahýlem, ohnal se zdravou rukou po útočnickovi jako po dotěrném hmyzu. Železné drápy zasvištěly vzduchem jako dobře nabroušené meče. Tulpara minuly snad jen o píd'. Oř zaržál, zahrabal kopyty a vzlétl výš. Jezdec však nelítostně škulbl uzdou, aby ho přinutil vrátit se.

Sjudbej vyrazil k bráně. Potřeboval víc místa, aby se mohl bránit. Jaga na jeho zádech metala nadávky a rozkazy a pokoušela se na Tugarina vrhnout nějaké útočné kouzlo. Jenže proti Ocelovému žezlu neměla šanci ani se svým úlomkem Zirnytriny šupiny, natož s holýma rukama. Velekněz nad palisádou trhl uzdou a obletěl Sjudbeje, aby se k němu pokusil dostat zezadu. Obr, stojící právě v bráně, se za ním svižně otočil. Jenže při tom

pozapomněl na svou někdejší milenku. Striga s jekotem slétla ze Sjudbejových ramenou. Marně mávala rukama a kopala nohama. Dopadla zády na plot, přímo na jeden ze špičatých kůlů. Hrot se jí zabořil do těla a vyrazil jí dech. Hlavy z okolních kůlů popadaly na dvůr.

Jagin výkřik přinutil Sjudbeje polekaně se ohlédnout. Tugarin toho bleskově využil a pobídl tulpara proti holé hlavě na krátkém krku. Rozehnal se žezlem...

Obr stočil pohled zpátky. Světlo ho oslnilo, a tak mávl drápy jen tak nazdařbůh. Železné čepele zasáhly tulparovu hrud', usekly mu levou přední nohu a jak pokračovaly dál, rozpáraly mu břicho až ke slabinám. Oř ohlušivě zaržál. V přívalu krve a vyvržených vnitřností narazil do Sjudbejovy hrudi. Obr to neustál a obrátil se na záda, jen to zadunělo. Umírající kůň se mu zřítil na hrud' a na okamžik mu vyrazil dech. Tugarin sletěl z neosedlaného běloušova hřbetu, skutálel se po Sjudbejově hrudi a zastavil se až o jeho bradu. Nakonec se podél mohutné klíční kosti svezl na zem.

Chřící obr ze sebe shodil krvavou mršinu a zamlženým zrakem se ohlédl po Tugarinovi. To byla osudová chyba. Čaroděj se totiž bleskově zvedl na nohy a oběma rukama pozvedl žezlo, které za celou dobu nepustil z rukou. Jeho patka mířila dolů jako hrot oštěpu, kterým se lovec chystá dorazit raněnou kořist. A v okamžiku, kdy k němu obluda obrátila tvář, vší silou a s pronikavým výkřikem bodl.

Velká oční bulva praskla jako měch plný vody. Vytryskl krvavý sliz.

Sjudbej zařval, až ze stromů opadaly suché větvičky. Pahýlem zmrzačené ruky Tugarina praštil a odhodil ho tak několik sáhů stranou. Vzápětí ve

smrtném záchvatu vyskočil na nohy. Drápy udeřil do žezla, které mu pořád trčelo z oka. Kovová palice se zařinčením dopadla na dvůr a zastavila se až o stěnu prapodivného obydlí. Šupina okamžitě pohasla.

Sjudbej vyl jako tisíc démonů, točil se dokolečka a naslepo kolem sebe mlátil drápovitou tlapou. V jednu chvíli narazil do palisády. Zapraskalo to a obr se i s několika zlomenými kůly zřítíl na dvůr. A už nevstal. Svíjel se na zemi, drápy rozrýval udusanou hlínu a z díry po oku se mu valila krev. Postupně ale křeče slábly a hlas utichal. Nakonec velké svalnaté nohy, podobné žabím, naposledy vykoply a Sjudbej znehybněl.

Jaga visela nabodnutá na kůlu a bublavě chrčela. Ruce jí visely do dvora, nohy ven. Slyšela, co se děje, ale bolest ji přinutila starat se jen o sebe. Vyplivla krev, zvedla ruce, zachytila se sousedních kůlů a ze všech sil se snažila vytáhnout nahoru. Šlo to - nenávist k Tugarinovi jí dodala sílu. Tělo sklouzlo ze špičky kůlu a zřítilo se k vnější patě palisády. Krvácení rázem ustalo a maso i kosti se začaly bleskurychle hojit.

„U Zilantových zubů..." zachraptěl Tugarin a posadil se. Tělo mu probodávala ostrá bolest. Rány po bohatýrských šípech, které si s pomocí kouzel horko těžko ošetřil, se zase otevřely a na oděvu, už tak dost uváleném, roztrhaném a plném skvrn, se zvětšovaly nové tmavé skvrny.

Vzhlédl a spatřil, že i Jaze už se rána zacelila. Pomalu se vzpamatovávala. Všimla si Tugarina a jejich pohledy se setkaly. Ježibaba postřehla, že čaroděj ztratil žezlo. V očích jí zaplál oheň, zpoza rtů vyklouzly ostré zuby. Vzápětí vyskočila na nohy a rozběhla se k bráně.

Bolest nebolest, Drakovič se vymrštil a vyrazil za ní. Stačilo málo, aby ho obrala o vítězství...

Černovláska vběhla na dvůr jen chvilku před ním. Šlehla kolem sebe pohledem a spatřila Ocelové žezlo, ležící pod stěnou srubu. Rozběhla se k němu. Nahému tělu obyčejného muže s jednou krvavou a druhou dávno zahojenou dírou namísto očí, který ležel na místě Sjudbejova skonu, nevěnovala pozornost.

Doběhla na zápraží. Už už se skláněla pro žezlo, když ji něco pořádně udeřilo do zad. S přidušeným výkřikem se zřítila na zem. Předmět, který ji zasáhl, se skutálel vedle ní. Poznala jednu z čerstvějších hlav, které Sjudbejův pád strhl z kůlů a rozházel po dvoře. Zaječela odpornou kletbu a natáhla pařáty po zkrvavené železné holi. Stačí jediný dotek...

Tugarin v poslední chvíli odkopl žezlo stranou. Obyda zklamaně zavyla. Umlčel ji kopnutím do obličeje, po němž se obrátila na záda a vyplivla několik vylomených zubů.

Drakovič, celý udýchaný a zpocený, zvedl Ocelové žezlo ze země. Dračí šupina okamžitě zazářila a čaroděj pod přívalem síly narovnal záda i ramena. Vyplivl krvavou skvrnu, přistoupil ke skučící Jaze a řekl:

„A teď mi otevřeš bránu, ježibabo.“

„To spíš řeky začnou téct do kopce, ty zkurvený..." zavrčela, ale Tugarin ji zase nakopl a namířil na ni planoucí hlavici žezla.

„Poslechneš mě, mrcho!"

Stříbřitá záře se jí zabodla do očí a prošpikovala jí mozek. Jak se svíjela u velekněžových nohou a skučela přes hojící se rty a dorůstající zuby, posledním útržkem svobodného vědomí pochopila, že mu nedokáže vzdorovat.

Když křeče ustaly a ona se, pořád obklopená svitem žezla, s námahou zvedla na všechny čtyři, připomínala psa, poslušně skučícího u nohou svého pána. A vlastně jím také byla.

Nezbývalo jí nic jiného než dokončit zaklínadlo.

Na Půlnoční hory se pozvolna snášel soumrak. Samson Samojlovič se svižně pohyboval šerícím se lesem na okraji úzkého travnatého údolí. Krok měl šelmovský, ale srdce mu divoce bušilo a on si připadal spíš jako drobné zvíře, hlodavec nebo v podrostu poskakující pták, kradoucí se lesem v naději, že neupoutá pozornost číhajícího nočního dravce.

Stopy obrovských tlap, táhnoucí se středem údolí, viděl i takhle z odstupu a v houstnoucím soumraku. Spolehlivě ho vedly k mohutné, tmavé hoře. Brzy se Armén přiblížil ke konci údolí a spatřil stinnou proláklinu na úpatí rozložitého svahu. Propletl se ještě mezi několika stromy a v úvalu zahlédl povalenou palisádu. Nebylo pochyb - právě tam se musel nacházet Sjudbejův cíl.

Na rovince před kolovou hradbou postřehl Samson pohyb. Přikrčil se za závěsy jehličí a sáhl do toulce. Násadka šípu se dotkla prstů, sevřených na dřívku luku, tětíva vklouzla do žlábků na konci střely. Lukostřelec z Kavkazu se zadíval pozorněji.

Několik sáhů před palisádou něco leželo v trávě. Samson pozorně zavětral. Mršina. Podle cárů bílé kůže, rozházených okolo tmavé hromádky, si lehce domyslel, že se dívá na zdechlinu tulpara, na němž Tugarin unikl z Parangy. O ostatky se rvali mrchožrouti - několik havranů a trojice čtyřnohých šelem. Arména nejdřív napadlo, že to budou lišky, ale když se podíval pozorněji, rozeznal šedivé vlčí

kožichy.

Věděl, co znamená rušit dravce u hostiny, ale vlků se nebál. Doma, když hlídal koňská stáda na kavkazských svazích, s nimi musel bojovat už jako malý chlapec. Narovnal ramena, pozvedl luk a rázně vykročil z lesa.

Postřehli ho až po několika krocích. Zvedli zakrvavené čenichy, couvli a zavrčeli. Samson nezpomalil, nezaváhal a ani náznakem neprojevil strach. Vrčení zesílilo, ale vlci pomalu ustupovali. Armén za chůze natáhl luk, krátce zamířil a vystřelil. Jedno šedivé tělo s pronikavým zaskučením padlo a zazmítalo se mezi rozházenými koňskými hnáty. Zbylí dva vlci se obrátili na útěk. Havrani, do této chvíle posedávající na vyčnívajících žebrech, s hlasitým krákáním a pleskáním křídel vzlétli k šedivému nebi.

Samson nešel až ke zdechlině. Úplně mu stačilo, jak páchla na tuhle vzdálenost. Odbočil k bráně, za níž už viděl špičatou střechu z chvojí. Při pohledu na lidské hlavy, nabodnuté na hrotech palisády, se mu sevřelo srdce, ale šel dál. V bráně se zastavil a rozhlédl se po dvoře. Ticho opět porušilo podrážděné krákání a ve vzduchu zavířily černé perutě. Poblíž povalených kůlů ležela další mrtvola. Samson k ní opatrně přikročil, zakrývá si nos rukávem, podíval se pozorněji a usoudil, že je načase zavolat ostatní.

„Je to on, že?“ zeptal se Mikula, obličej zhnuseně zkřivený. Pohled na vlky rozškubané a vránami ozobané nahé tělo s ním nic nedělal, ale z toho smradu se mu chtělo zvracet. Vydoloval z hrdla hlen a hlučně si odplivl. „Myslím Sjudbej...“

„Bezpochyby,“ přisvědčil Košcej a sesedl z

koně. „Smrt mu vrátila jeho někdejší podobu.“

„Škoda, že je po něm. Chtěl jsem Kolyvana pomstít sám," zabručel Ilja. Přitom držel Buruška za ohlávku a hladil ho po nozdrách, aby ho uklidnil. Pronikavý pach koňské zdechliny tam venku před palisádou bohatýrské oře pořádně rozrušil. „Co se tady podle vás stalo?"

„Co asi?" rozhlédl se Košcej. „Tugarin se vylízal ze zranění z Parangy, přesně jak jsem předpokládal. Tulpar ho odnesl přímo k Jaginu sídlu. Ani kouzla Ocelového žezla mu ale neotevřela bránu na Bujan, takže se schoval a čekal na ježibabu. Zabil Sjudbeje a podrobil si Jagu. Přinutil ji, aby mu otevřela průchod do záhrobí, a společně pak překročili práh tohoto světa.“

„Podle toho, jak smrdí ty mrtvoly, se to stalo nejmíň před třemi dny," odhadoval Ilja. „Sjudbej sem zřejmě dorazil hned toho dne po noční potyčce v močálu.“

„Divíš se?" promluvil Jegor. „Na těch svých dlouhých nohou tady byl raz dva. Nuže, bratři, co se stalo, už se neodestane, nechme to být. Přemýšlejme o tom, co přijde, jak se teď zachovat. Košceji?"

„Doufal jsem, že to nedojde takhle daleko," povzdechl si čaroděj. „Chtěl jsem Tugarina chytit předtím, než projde bránou. Ted' už je na Bujanu a nejspíš čerpá sílu z Alatyra a pramene věčného mládí. Bude ted' ještě těžším protivníkem.“

„Pravda, jen pokud budeme tak hloupí, abychom šli za ním," podotkl Mikula. „A vůbec, jde to? Dokážeme tu bránu otevřít?"

„Bránu, bránu," přešel blíž Danilo Lovčanin. „Pořád melete o bráně. Ať se dívám, jak se dívám, pořád tady žádnou nevidím. Jenom divný dům, který jako by sám vyrostl ze země, bez oken a dveří..."

„Ten dům je brána, pitomče," odpověděl mu Suchan Radimič. „Je to tak?"

„Ano," přikývl Košcej. „Jak sami vidíte, nemá žádný vchod. Dovnitř se dostaneme jen pomocí zaklínadla."

„K čemu zaklínadlo?" odfrkl si Danilo, přeměřuje si neobvyklou stavbu pochybovačným pohledem. „Je to dřevěná chajda. Chopíme se seker a raz dva si uděláme dveře, kde se nám jen zachce."

„To bych vám neradil," zúžil Košcej oči. „Jagino obydlí chrání mocná kouzla. Zřetelně je cítím. Kdybyste se pokusili dostat dovnitř násilím, ošklivě by se vám to vymstilo."

„Docela tomu věřím," připustil Mikula. „Jenže kde vezmeme to zaklínadlo?"

„Tady," klepl si Košcej ukazovákem do spánku a ušklíbl se. „Pojistil jsem se pro případ, že k podobné situaci dojde."

„Jak?"

„Jednoduše. To zaklínadlo jsem z Jagy vytáhl. Ještě v čudských lesích, dokud byla v mé moci, jsem jí pomocí žezla vnikl do mysli a vyzvěděl všechno o jejím sídle. Bránu otevřu, tím se netrapte."

„Ty jsi ale liška podšitá," usmál se Mikula. „Jako za starých časů. Pojďme, vyzkoušej to kouzlo, ať se přesvědčíme, jestli účinkuje..."

„Ne tak hrr," vkročil mezi ně a srub Jegor. „Než to uděláš, Košceji, měli bychom si to ještě jednou důkladně rozmyslet. Zdá se mi totiž, molodci, že jste nějak pozapomněli, k čemu se to vlastně chystáme. Mluvíte o tom lehkovážně, jako byste se chystali vkročit do paloty kyjevského dvorce, vychlemtat tam se Svjatoslavem várku čerstvého piva a osahat palácové otrokyně. Jenže my se připravujeme opustit pozemský svět a vkročit do knížectví bohů. Napadlo

vás vůbec, co nás tam asi čeká?"

„Věru," přitakal Aljoša. „To není jako rozhodnout se, jestli se osmělíme vkročit do čudských lesů nebo přebrodíme běsy zamořený močál. Tohle je práh světa, který je smrtelníkům zapovězen. Střeží ho bohové. Nepřivoláme na sebe jejich hněv jako kdysi Sjudbej?"

„To je otázka," souhlasil Koščej. „Ale jen pro vás. Já jdu určitě dál. Nebudu vás přemlouvat, natož nutit. Rozhodněte se sami."

Mlčky si vyměňovali pohledy. Na hory padala tma. Na stromech krákaly vrány a krkavci.

„Bez mučení se přiznám, že se mi třesou kolena jako panně před svatební nocí," ozval se nakonec Mikula. „Namouduši jsem ještě nikdy neměl takový strach. Ale zároveň jsem ukrutně zvědavý, jaké zázraky tam uvidíme."

Ilja zamyšleně přikývl. „A kromě toho, trmáceli jsme se přes půlku světa jen proto, abychom se teď otočili a se staženými ocasy utekli? Co by na to asi řekl Kolyvan, kdyby viděl, jak váháme těsně před cílem? Jeho smrt v močálech by byla úplně zbytečná."

„Neměl bych tam chodit," bručel Jegor a v dlani svíral svůj zlatý kříž. „Ani vy, Aljoša a Samsone. Dokážete si představit, že jako křesťané vkročíme do říše pohanských běsů? Možná tím na sebe přivoláme strašlivou kletbu a naše duše se budou navěky smažit v pekle."

„Ale možná ne," ušklíbl se Mikula. „Nejdeš se přece starým bohům klanět. Jdeš je nakopat do prdele. Možná si právě tímhle vysloužíš čestné místo v tom vašem nebeském království."

Tentokrát ho Jegor neokřikl, nevynadal mu do selských hlupáků. Docela vážně se nad jeho slovy

zamyslel. Po chvíli se zhluboka nadechl a rázně přikývl.

„Pojďme, bratři. Ať se stane, co se má stát. Máme s sebou Muromce, miláčka bohů. Snad jeho zbroj, možná darovaná samotným Perunem, odvrátí boží hněv i od nás ostatních. Jestli je někdo proti, může se bez hanby otočit a odjet. Nikdo mu to nebude vyčítat.“

„A pak co?“ zachechtal se Danilo. „Já bych třeba i zdrhl, ale mám se snad na vlastní pěst vrátit do močálů? Ani za všechny poklady světa. Raději pojedu s vámi.“

„Gudleife?“ ohlédl se Jegor na konunga. „Nebudu ti bránit, pokud teď pobídneš koně na západ. Možná budeš mít štěstí a podél hor se dostaneš až domů, k Bílému jezeru.“

Varjag, doposud stojící opodál, pobídl koně blíž a svižně seskočil.

„Ani náhodou,“ řekl a opásal se mečem, doposud visícím u sedla. „Pak by se mohlo říkat, že běloozerský konung se nechal zahanbit bandou Kyjevanů.“

„Kdo by to vyprávěl?“ zasmál se Suchan Radimič syčivě. „Jakmile se vydáme za Tugarinem, nejspíš navždy zmizíme z povrchu zemského a nikdo se nikdy nedozví, kde je nám konec. Ale mně to samozřejmě nevadí. Já jsem na smrt připravený. Už dávno toužím překročit Smorodinu. Jestli to udělá jen má duše, anebo taky smrtelné tělo, na tom zase tolik nesejde.“

„Starý dobrý Suchan,“ ušklíbl se Jegor. „Vždy připraven pozvednout náladu družiny vzletnými slovy plnými naděje a zárných vyhlídek do budoucnosti! Molodci, zdá se mi, že tady zbytečně plýtváme dechem. Odvážili jsme se putovat až sem,

pojedeme i dál. Pomodlete se každý ke svému bohu a poproste ho o prominutí, protože to, co teď uděláme, bude nehorázná troufalost. Koščeji?"

„Báťuško?"

„Ukaž, co umíš."

Zohavený čaroděj jen přikývl, a než se od nich odvrátil k záhadnému domu, zahlédli v jeho očích vyšlehnout zelené plamínky.

„Ustupte," přikázal a sevřel Krvavé žezlo oběma rukama.

Beze slova poslechli. Koně frkali a bušili kopyty do dvora, větříce ve vzduchu nadpřirozené síly. Bohatýři se je pokoušeli uklidnit, i když by sami potřebovali po džbánu medoviny na kuráž.

Dračí šupina na konci žezla ožila a soumravné stíny rozešlo jasné bílé světlo. Koščeji se hodnou chvíli soustředoval. V poryvech zázračné síly povívaly šedivé, prořídle zbytky jeho kdysi hustých černých vlasů.

„Přikazuji ti, chaloupko, otoč se!" zvolal náhle a pro zdůraznění udeřil patkou žezla o dvůr. „Ke mně čelem, k hoře zády!"

Několik úderů srdce se nic nedělo, jen vlny stříbřité záře prolétly dvorem a zatřpytily se na umazaných, zničených a místy i rezavými skvrnami pokrytých bohatýrských pancířích. Mikula netrpělivě přešlápl z nohy na nohu a nadechl se, že zaútočí na Koščeje pochybnostmi o jeho schopnostech. Jenže v tu chvíli dům zavrzal.

Koně zaržáli a nejeden se pokusil vyškubnout uzdu z bohatýrské dlaně. I samotní družiníci o krok ustoupili.

Znělo to, jako když strom skřípá v silném vichru. Chvojí na střeše zašustilo a větvičky se rozhýbaly, i když to mohl být klam způsobený nestálým světlem.

Bojarům se pod chodidly citelně zachvěla země. Koně zadusali, jako by se báli, že z půdy vylezou plaziví běsové a popadnou je za nohy.

Vzápětí se mělce zanořené kořeny na spodní části dřevěných stěn rozhýbaly. Jako chapadla mořské obludy vyklouzly ze země a rozhodily kolem hrudky hlíny a kousky mechu. Chvíli se zmítaly ve vzduchu jako ozdobné stuhy ve větru, ale pak se najednou uklidnily a společně se zapřely do země. Dům se s vrzáním a praskáním nadzvedl. Bohatýři vyvalili oči, a někteří dokonce zapomněli zavřít ústa. Jegor a Aljoša se jako o duši přežehnávali. Kořeny, proměněné ve spleť jakýchsi pružných nohou, se začaly promyšleně hýbat tak, že srub otáčely okolo vlastní osy. Vypadalo to, jako by obydlí těžkopádně tancovalo na místě, nadnášeno nohama podobnými ptačím spárům. Netrvalo dlouho a bojaři uviděli vchod - zhruba půl sáhu široký otvor mezi dvěma zakřivenými kmeny. Do této chvíle se před jejich pohledy skrýval v zadní části budovy, přitisknuté k horskému svahu.

Z těch podivných dveří, co se ničím nezavíraly, proudilo přízračné nazelenalé světlo. Ilja se zamračil. Vzpomněl si, že podobné světlo už viděl. Halil se do něj kraj, který vídával ve svých záhadných snech počátkem léta, po odchodu z Muromě...

Vchod se obrátil proti nim a v tu chvíli kořeny povolily a dům se zaduněním dosedl zpátky na dvůr. Hlínou ušpiněné šlahouny zalezly zpátky do půdy jako obrovští vyoraní červi, snažící se ukrýt zpět ve vlhké temnotě pod povrchem.

„Ať se propadnu..." vydechl Danilo Lovčanin.

Koškej se uvolnil a přehodil si žezlo do pravé ruky. Ohlédl se a musel se ušklíbnout, když spatřil

bohatýry, jak tam stojí s vyvalenýma očima, zdřevěnělí úžasem.

„Jdeme?“ zeptal se.

Jako první vykročil Suchan.

„Myslíte, že se tou dírou protáhnou i naši koně?“ obával se.

„Musí,“ zabručel Jegor. „Nemůžeme je tady nechat. Jedině že by tady někdo chtěl zůstat a hlídat je.“

Nikdo se nepřihlásil. Zůstávali svorní až do konce.

Jako první vstoupil do zeleně světélkující mlhy, stoupající ze vchodu, Koščeje. Kůň, kterého táhl za sebou, se chvíli vzpíral, ale pak i on sklonil hlavu a protáhl se otvorem. Vypadalo to, že se široká koňská hrud' neprodere, ale stěny zavrzaly a bohatýři by odpřísáhli, že se kmeny, tvořící veřeje vchodu, poddaly a trochu se roztáhly.

Zatímco k domu přistoupil Suchan a hned za ním Danilo, snažící se dokázat, že není zbabělejší než jeho starší druh, Mikula se otočil k Jegorovi a Iljovi a tlumeným hlasem se zeptal:

„Víme určitě, co děláme, bratři? Nepozapomněli jsme tak trochu na naše obavy z Koščeje? Získal zpět svou čarodějnou sílu, ale Volch se v něm neprobudil. Pořád je to cizinec, jehož myšlenky jsou temné a záměry nejasné. Možná pomáháme někomu, kdo není ani o chlup lepší než Tugarin. Jestli spojí všechny tři kusy dračí šupiny, tak... kdo ví, co se stane.“

„Sdílím Seljanovičovy obavy, báťuško,“ přidal se Ilja.

„Rozumím vám,“ prohrábl si Jegor prsty dlouhatánské vousy. „Ale v tuhle chvíli máme jen dvě možnosti. Buď necháme Koščeje, aby vkročil na

Bujan sám, nebo půjdeme s ním a nespustíme ho z očí."

„A jestli nás opravdu zradí a začne jednat proti naší vůli?" přemýšlel Ilja. „Budeme schopni ho zastavit? Může nás přece ovládnout silou žezla, stejně jako Tugarin u čudského svatiště..."

„Uvědomuju si to, synku. Ale schyluje se k souboji dvou čarodějů. A jestli si mám vybrat mezi Tugarinem a Koščejem, volím Koščeje. A protože je Ocelové žezlo mocnější než Krvavé, Koščeji se naše pomoc určitě bude hodit. To je náš úkol, soustředíme se na něj."

„Proč mi to zní," zachmuřil se Muromec, „jako bychom byli jen pěšáky ve velké šachové partii?"

„Nevím sice, co je to ten šacho," přikyvoval Mikula, „ale tuším, o čem Ilja mluví a souhlasím s ním."

„Musíme doufat, že v Koščeji pořád žije alespoň kousíček Volcha," vzdychl si Jegor. „Pojďme, bratři, jsme na řadě."

V otvoru právě mizel zadek Gudleifova koně. Tři poslední bohatýři společně zamířili k podivuhodné chaloupce.

Buruško frkal, a aby dal dostatečně najevo své znepokojení, pokusil se kousnout do ruky, kterou mu Ilja svíral ohlávku. Když ho ale Muromec rázně plácl po čenichu, přestal vyvádět a šel za ním. Kdyby ve svém koňském mozku třeba jen tušil, že právě překročili bránu světa duchů, určitě by se bránil důrazněji.

Okované kopyto Koščejeva koně při dalším kroku zařinčelo, jako by šláplo na ocelový pancíř nebožtíka na válečném poli.

„Stůjte!" zavelel černokněžník. Úplně zbytečně -

bohatýři při tom pronikavém zvuku ztuhli a podvědomě stáhli hlavy mezi ramena.

Zelenavá mlha, vířící v trhlině mezi světy, se rychle rozplývala. Muži uklidňovali jančící koně a vzrušeně, napjatě, ale hlavně zvědavě se rozhlíželi. Při pohledu za sebe zjistili, že brána z této strany vypadá jako obyčejná mezera mezi kmeny dvou blízko sebe rostoucích stromů. Ještě chvíli v ní blikalo přízračné smaragdové světlo, ale to brzy pohaslo a průchod do smrtelného světa zmizel. Mezi stromy už neviděli dvůr před Jaginým srubem, ale jen hustý, neobyčejně ponurý les. O tak silných a vysokánských stromech, z jakých byl spleten, bohatýři v životě ani nesnili.

Dozadu se však dívali jen chvíličku. Mnohem víc je zajímalo to, co leželo před nimi. A to, co se vynořilo z rozplývající se nadpřirozené mlhy, jim přikovalo nohy k zemi a pnnutilo je jen němě zírat.

Brána mezi světy ústila na okraj strmého útesu. Ať se podívali doprava nebo doleva, do nedozírna se táhl vysoký, strmý břeh. Jeho hranu lemovala hustá změt' kořenů, protože les se tiskl těsně k propasti a stromy se nebezpečně nakláněly nad hlubinu. Byl zázrak, že se kořeny prorostlá kamenitá půda na útesech pod váhou těch velikánů netrhá a nepadá i s nimi dolů.

„Sto střel kalených," ozval se do bezdechého ticha Aljoša, „cítíte to?"

„Cítíme," přisvědčil Mikula. „Jako by si najednou upšouklo tisíc tchořů. Co to tak strašně smrdí?"

„Co asi?" opáčil Ilja a nanejvýš opatrně přikročil k okraji propasti. „Myslíte, že Smorodina dostala své jméno jen tak?"

S maličkými dušemi se dívali dolů z útesu. Úpatí

skalisek dobrých dvacet sáhů pod nimi omýval hustý, lepkavý proud neblaze proslulé záhrobní řeky. Na tmavé hladině se líně kroutily rudé a hnědavé šmouhy, takže to vypadalo, že pod nimi protéká nepopsatelné množství chladné, sražené krve. Navíc se z temného slizu občas vynořovaly předměty, které takhle zdálky nedokázali úplně rozeznat, ale bystrooký Ilja byl přesvědčen, že zahlédl několik lidských i zvířecích koster. Jako by ve Smorodině plavaly a rozkládaly se ostatky všech tvorů, které kdy skosila smrt.

„Ježíši Kriste a všichni svatí," šeptal Jegor a svůj kříž svíral v pěsti tak pevně, až hrozilo, že ohne jeho ramena, vyrobená z měkkého zlata. „To je hnus! Chvála Bohu, že mi křest předurčil cestu do království nebeského, jinak bych skončil v tomhle obludném pohanském záhrobí!"

„Ne tak nahlas, staříku," varoval ho Mikula úplně vážně. „Nechceme přece naštvat zdejší bohy."

Zvedli zraky před sebe. Smorodina byla široká celé versty a její opačný břeh se jim ztrácel v přízračném zelenavém oparu. I nebe tu mělo stejnou barvu a Ilja si zase vzpomněl na své někdejší podivuhodné sny.

Uprostřed proudu se z řeky zvedaly strmé, vysokánské břehy rozlehlého ostrova. Na plošině, která tvořila vrchol majestátního skaliska, viděli i na tuhle vzdálenost svěží zeleň a vlnící se březové háje. Celý ostrov se koupal v záplavách zlatavého jasu, který přicházel odněkud shora, i když slunce na obloze chybělo. Na odvráceném cípu Bujanu se tyčil rozložitý pahorek a z jeho temene vyrůstal strom, vedle něhož byly i obrovité listnáče za jejich zády jen nedávno vzrostlou jarní travičkou. Ohromný tmavý kmen se zvedal k nebesům jako sto

suwarských Zilantawů postavených na sobě a v nesmírné výšce, právě v místech, kde se konečně rozvětvoval, mizel v mlhavém zelenavém světle, z něhož byla utkána zdejší nebeská klenba.

„U všech bohů, to je Yggdrasil!“ vyhrkl Gudleif. „Střed světů, božský jasan, který korunou podepírá říši bohů. Tam nahoře, v nedozírných výšinách, se tyčí samotná Valhala, Odinovo sídlo!“

„To sotva,“ odfrkl si Mikula. „Tohle je Veleď a v jeho koruně je sídlo našich bohů - Peruna, Dažboga, pradávného Svaroga...“

„Přestaňte,“ zadusil rodící se hádku hned v zárodku Jegor. „Nevěřím, že se dá určit, jestli je ten strom dub nebo jasan. Ani nebudeme zjišťovat, jestli je v jeho koruně Asgard nebo Dažbogův sluneční palác. Musíme se jen dostat na Bujan, rychle udělat, co je potřeba, a pak odtamtud co nejdřív zmizet.“

Družina souhlasně zabručela a sklonila pohledy k mostu. Mezi útesem, na němž stáli, a ostrovem se v mírném oblouku klenul sáh silný a zhruba tři sáhy široký pás tmavého železa. Most neměl žádné zábradlí ani ozdoby, nelemovaly ho sochy, nepodepíraly pilíře. Byl prostý jako čepel kyjevského meče, i když nikdo z bojarů by nedovolil, aby jeho zbraň pokryly hnědavé skvrny rzi - a na mostě jich bylo bezpočet.

To zařinčení, které je zastavilo, způsobil právě náraz podkovy do okraje mostu.

„Tady půjde o hubu,“ putoval Mikula po mostě zamračeným pohledem. „Koně můžou na tom kovovém povrchu kdykoli uklouznout.“

„Půjdeme pomalu,“ řekl Ilja, „s nejvyšší opatrností a pěkně po svých, husím pochodem. Když povedeme koně za uzdy, můžeme se pádu vyhnout.“

„Uklouznutí se zase tolik nebojím,“ opáčil

Koščej a přitom se pozorně rozhlédl. „Starosti mi dělá strážce mostu.“

„Po drakovi nikde ani vidu, ani slechu,“ přistoupil k němu Jegor. „A i kdyby, máš přece Jagino žezlo, ne? Rudrog je Zirnytriným synem a šupina byla předána lidem právě proto, aby ho zkontrolovala...“

„To je pravda, ale...“ Koščej se zarazil a zavrtěl hlavou, jako by sám sobě naznačoval, že raději nemá pokračovat.

„Co?“ zabručel starý bohatýr podezřívavě.

„Nic. Pojdme. Možná budeme mít štěstí a přejedeme na Bujan dřív, než si nás Rudrog všimne. Na ostrov, pokud vím, vstoupit nemůže.“

S těmi slovy čaroděj vzal svého koně za uzdu a vykročil na most. Kov pod nárazy podkov ponuře duněl.

„Uslyší nás,“ zašeptal Suchan. „Děláme rámus, jako když ženská mlátí do hrnce nebo pánve, aby přivolala chlapy k jídlu. Akorát že dnes bude k večeri kyjevské maso.“

Bojaři váhali. Až když se Koščej dobrých deset kroků od nich zastavil a vrhl přes rameno tázavý pohled, zatahali za uzdy vzpírajících se koní a následovali ho.

I když byl železný pás silný na výšku urostlého chlapa, kroky ho mírně rozechvěly. Družiníkům se zdálo, že sílící zvonění musí být slyšet až do koruny obrovitého stromu nad ostrovem.

„Hlavně se nedívat dolů,“ zachraptěl Danilo.

„Bojíš se výšek?“ zeptal se ho Aljoša.

„Ne. Bojím se pádu a utopení v tom smradlavém svinstvu pod námi.“

Pod podrážkami bot a koňskými podkovami skřípala rez. Družina pozvolna stoupala. Most byl

dlouhý skoro verstu, takže když se dostali do poloviny, na vrchol oblouku, zdálo se jim, že ostrov před nimi i břeh za jejich zády jsou strašlivě daleko. Nacházeli se vysoko v prostoru, most se zvonivě chvěl a hluboko pod nimi zlověstně bublala Smorodina.

„Matičko Mokoš, ochraňuj nás," šeptal Mikula úpěnlivě, protože se v životě nebál víc než právě teď.

Košcej v čele družiny už překonal nejvyšší bod oblouku a začal rychlým krokem sestupovat k bujanskému břehu, když tu se Ilja na konci družiny zarazil. Nahrčil obočí a zaposlouchal se. I Buruško zastříhal ušima a odfrkl si. Zvuk, který je zaujal, se vzápětí zopakoval - někde dole, v hloubce, něco hlasitě zacákalo. Ilja opatrně nahlédl přes ničím nechráněný okraj mostu.

A vyvalil oči. Zřetelně zahlédl oblouk ostny naježeného, šupinatého hřbetu, který se na chvíli vynořil ze Smorodiny. Rozřízl slizkou hladinu jako pila, plácl do ní ostnatým ocasem a zmizel ve zlehka zčeřeném proudu.

„Myslíte," začal Ilja pomalu a chvějivý, hluboce znepokojený tón jeho hlasu způsobil, že před ním kráčející Suchan a Mikula zastavili a s obavami se ohlédli, „že draci umí plavat?"

Odpověď dostal vzápětí, jenže ne od svých druhů. Tvor, kterého zahlédl, se totiž neponořil ve snaze schovat se. Kdepak. Jeho úmyslem bylo v ladném oblouku hluboko pod hladinou nabrat rychlost a razanci, aby mohl prudce vyrazit vzhůru.

Později se o tom v Kyjevě často vyprávělo a guslaři bujanské dobrodružství postupně přibarvovali tak, až lidé úplně přestali věřit, že se něco takového opravdu stalo. V jednom však byliny

a zkazky nelhaly. Kyjevská družina nikdy předtím, a vlastně ani nikdy potom, nespátřila nic tak velkolepého, fascinujícího a zároveň hrůzostrašného.

Hladina záhrobní řeky vybuchla v ohromném krvavě rudém gejzíru. Z něj se vymrštil obrovský ještěr, vedle něhož by i černý Zilant ze suwarské věže vypadal jako mládě, co se právě vyklubalo z vejce. Vzlétl až skoro k mostu, natažený krk a narovnaný ocas v jedné přímce jako tlustý šíp vystřelený z vody. Jakmile začal ztrácet rychlost a sílu, rozprostřel širokánská blanitá křídla a mocně jimi mávl. Vznosl se nad most, rozšklebil tlamu plnou na loket dlouhých zubů a hromově, ohlušivě zařval. Rudrog, strážce záhrobí, vítal nezvané hosty.

Do hrůzou křičících a klejících bohatýrů udeřil víchř, který s sebou přinášel liják hnilobného slizu. Na most přšely tmavě rudé chuchvalce a společně s nimi se sypaly kosti a lebky. Ilja se nemýlil, když ho napadlo, že Smorodina je vlastně mohutným proudem rozložených tělesných ostatků. A ten nepopsatelně páchnoucí hnus, metaný dračími křídly, teď v děsivém, ječícím víru zasypal družinu a celou prostřední třetinu mostu. Bojaři s vřískotem padali a rukama zoufale šátrali po něčem, čeho by se mohli zachytit. Koně řičeli, hřívy jim vlály v poryvech větru zpod Rudrogových křídel, podkovy duněly. Suchanův hřebec vyškubl uzdu z pánovy dlaně a vzepjal se na zadní. Kopyta mu však podklouzla a koník se zřítíl dozadu.

Přímo tam, kde se Ilja příkrčeně zapíral proti víchru.

Muromec už nestihl uskočit; padající kůň mu podrazil nohy a oba společně přelétli přes okraj mostu. Hřebec se se zoufalým řčením a zuřivě

kopajícímá nohama zřítíl do prázdnoty, ale Muromec se v poslední chvíli stačil zachytit. Jednou rukou okraje mostu, druhou Buruškovy uzdy.

Koník zaržál a vyvalil oči, protože Iljova váha ho strhla k okraji železného pásu. Trhl hlavou dozadu a zapřel kopyta do mostu. Půl sáhu klouzala kopyta po hladkém, smorodinským kalem kluzkém povrchu. Těsně před okrajem se však zázračně zachytila o totéž, co Iljovy prsty - o drsnou, rzí vyžranou prohlubeň v jednolitém kovu.

„Muromče!“ vykřikl Suchan a vrhl se mu na pomoc. Při chůzi se opíral o kopí a právě to teď natáhl k Iljovi. „Chyt’ se!“

Junák na kratičký okamžik zůstal viset jen na uzdě a bleskově rukou přehmátl na podávané ratiště. Suchan se rozkročil a zat’al zuby. I Buruško, jako by věděl, co je potřeba udělat, začal couvat. Společným úsilím vytáhli mladého bohatýra zpět do bezpečí.

Poryvy vzduchu na chvíli ustaly. Jakmile Rudrog postřehl, že z mostu padá kůň, složil křídla k tělu a po hlavě se vrhl pod železnou lávku. Suchanův hřebec šplouchl do kalu, ale ponořit už se nestihl - obrovská dračí tlama ho šikovně vylovila a proklála tesáky. Obrovitá blanitá křídla plácla do hladiny a Rudrog se odrazil zpět do výšky.

Bohatýři na mostě mezitím vstávali, v panice a hrůze se překřikovali a krotili splašené koně.

„Do sedel!“ zvolal Danilo Lovčanin a snažil se vecpat nohu do třmenu, jenže jeho kůň se bláznivě točil dokola a hrozilo, že se oba dva zřítí z mostu, nebo z něj srazí ostatní. „A cvałem na Bujan! Je to naše jediná naděje!“

„Ne!“ vykřikl Jegor, když viděl, jak se Rudrog obrací zpátky k nim. „Koščeji! Pro lásku Boží, co je s tebou?! Použij žezlo!“

Čaroděj se právě zvedal z mostu, rozhrnuje napadané kosti a chuchvalce hnilobného kalu. Už už zvedal ruku s žezlem, když do něj opět udeřil strašlivý víchř a srazil ho zpátky na záda.

Rudrog se vznášel vedle mostu a v tlamě svíral Suchanova hřebce. Bojaři na něj v posvátné bázní třeštili oči. Nepřipomínal okřídleného hada jako Zilant. Měl mohutné tělo se svalnatými zadními tlapami, a naopak krátkými, zakrslými předními končetinami. Hlavu mu zdobilo několik větších i menších rohů, vzadu na krku přecházejících do dvou řad ostnů, které se táhly po zádech až na ocas, naježený bodci podobnými rohům na hlavě. Jak z něj stékal smorodinský sliz, viděli, že šupiny mají podobně tmavě rudou barvu - už chápali, odkud se vzalo jeho jméno.

Jako by chtěl smrtelným vetřelcům předvést svou sílu, Rudrog rázně sevřel čelisti. Navzdory burácení větru jasně slyšeli praskání kostí a mlaskání rozmačkávané svaloviny. Koňská hlava a kopyta odpadly a zbytek zmizel v chřtánu. Drak párkrát převalil sousto v tlamě, zaklonil hlavu a spolkl koně i se sedlem a postrojem.

Vzápětí sklonil pohled zlých, krví podlitých očí zpátky ke tvorům hemžícím se na mostě. Bohatýrům spadla srdce do kalhot. Měli pocit, že teď rozšklebí tlamu, vychrlí záplavu ohně a upeče je na škvarky. Jenže Rudrog měl očividně jiné úmysly. Prohlížel si je lačným pohledem, a kdyby to bylo možné, zlověstně by se šklebil. Živá, šťavnatá, krví pulzující kořist byla pro něj příliš velkou vzácností. Neměl v úmyslu znehodnotit si tu hostinu ohněm.

Neustále mávaje křídly sklonil hlavu na dlouhém krku k mostu. Vyceněná zubiska olízla masitý jazyk. Koně zařičeli.

„Koščeji!" zařval Jegor.

Čaroděj vkleče napřáhl ruku s Krvavým žezlem a nesrozumitelně vykřikl. Stříbřitá záře udeřila draka do očí. Překvapeně sebou trhl a stáhl hlavu dozadu. Křídla ztratila rytmus, takže obluda o několik sáhů klesla.

„Ted'!" zvolal Koščeji. „Spěchejte na ostrov! Nevím, jak dlouho ho udržím!"

„Za mnou, molodci, rychle, rychle!" zavelel Jegor a důrazně trhl uzdou, aby řičícího a vzpínajícího se vraníka přinutil poslechnout. Pak objel vstávajícího Koščeje a svižným krokem s občasným popoběhnutím vyrazil k Bujanu. Ostatní bojaři ho bez otálení následovali - Danilo, Aljoša, Samson, Mikula, Gudleif a na samém konci Ilja a Suchan. Radimič, sám ted' bez koně, popadl vyděšeně vyhazujícího Koščejeva hřebce a snažil se ho uklidnit. Nebylo to jednoduché, protože Rudrog se už vzpamatoval a svištící křídla ho zase vynesla nad most. Drak však neútočil, jen tlumeně vrčel. V nemrkajících ještěřích očích se odráželo magické světlo úlomku z šupiny jeho matky. Zdálo se, že ho má čaroděj v hrsti.

„Ustupuj, Koščeji!" zavolal Ilja. „Musíš jet s námi!"

Zohavený muž neznatelně přikývl a stále s vysoko pozvednutým žezlem začal pomalu couvat za družinou.

Rudrog, jakoby zhypnotizovaný září Zirnytriny šupiny, vzlétl ještě výš a jen pár sáhů od Koščeje se spustil na most. Mohutné drápy zaskřípaly o kov a železný oblouk nad Smorodinou se povážlivě zakolébal. Bohatýři s křikem zastavovali, rychle se rozkračovali pro lepší rovnováhu a s obavami se ohlíželi za sebe. Byli přesvědčeni, že most, ať už je

jakkoli masivní, tu váhu neunes. Vždyť i ta nejlepší ocel z kyjevských výhní se jednoho dne zlomí...

Jenže Rudrog zjevně neseděl na mostě poprvé. Dobře věděl, že pod ním nepovolí.

„Pokračujte!“ přikázal Jegor. „Nezastavujte se!“

První skupina pospíchala, jak se jen dalo. Vzdálenost mezi ní a trojicí Ilja, Suchan a Košcej narůstala. Čaroděj se neodvážil kráčet rychleji, aby kouzlo ani na okamžik nepolevilo, a dvojice bohatýrů se držela blízko u něj pro případ, že by se něco zvrtilo. Stačilo, aby Košcej zakopl nebo uklouzl, žezlo mu mohlo vypadnout z ruky a v tu chvíli by byli ztraceni...

Jegorovi v čele prchajících bohatýrů zbývaly ke břehu ještě dobré dva hony, když najednou Rudrog, do této chvíle upřeně hledící do světla Krvavého žezla, prudce zvedl hlavu. Košcej se zastavil a jeho bledý obličej zbělal ještě víc.

„Co je?“ znervózněl Ilja.

Čaroděj se kratičce ohlédl a pátravým zrakem zalétl k ostrovu.

„Do prdele!“ zaklel. „Podívejte!“

Vrhli tím směrem zneklidnělé pohledy. Uviděli to okamžitě. Na opačném konci ostrova, tam, kde z mohutného pahorku vyrůstal Veledub, úplně dole, mezi obrovitými kořeny stromu, zaplanulo světlo. Bylo stříbřité, stejně jako svit Krvavého žezla, ale mnohem pronikavější - a pořád sílilo.

„To je Tugarin!“ zvolal Košcej. „Chce přehlušit mé kouzlo a poštvat draka proti nám!“

A skutečně, když k nim Rudrog opět sklonil pohled, už se nedíval do světla Zirnytriny šupiny jako omámený. Zase viděl koně a urostlé muže, do pohledu se mu vrátila zlověstná lačnost a touha po kořisti. Vrčení deroucí se z jeho hrdla nabralo na síle

a hrozivosti.

„Zadrž!“ zaječel na něj Košcej jako na psa, pozvedl žezlo výš a soustředil se. Světlo zesílilo a Rudrog opět zaváhal. Jenže i záře pod Veledubem zapulzovala silněji. Bohatýři vpředu postřehli, že se něco děje, a zmateně se ohlédli.

„Utíkejte!“ zařval na ně Ilja s dlaněmi přiloženými k ústům. „Cvałem, jinak je po nás!“

Rudrog trhl rohatou hlavou ve snaze osvobodit se ze spleti kouzel, které soupeřily o nadvládu nad jeho myslí. Částečně se mu to podařilo. Pochopili to v okamžiku, kdy se nadzvedl, prudce nadmul hrud' a hlava na dlouhém krku se stáhla dozadu. Tu pózu hada chystajícího se zaútočit už Kyjevané dobře znali. Přesně tak se Zilant na suwarské věži chystal chrlit oheň.

Bylo to tady - Rudrog se definitivně vymanil z Košcejovy moci.

„Ke mně!“ štěkl čaroděj na Ilju a na Suchana. „Schovejte se za mě!“

I bohatýři daleko vpředu pochopili, k čemu se obluda chystá.

„Do sedel!“ křikl Jegor a sám hned vyskočil na koně. „Ujíždějte, bratři, jestli je vám život milý!“

Bojaři okamžitě poslechli. Ostruhy a paty koply koně do slabin a zvířata, napůl šílená strachem, konečně mohla udělat to, co v případě smrtelné hrozby dokázala nejlépe - tryskem vyrazila pryč od zdroje nebezpečí. Kopyta pronikavě řinčela na železné lávce.

„Bohové, buďte milosrdní!“ zařval Mikula, když se z roztřeseného koňského hřbetu podíval dolů do propasti a představil si, jak podkovy jeho hřebce uklouznou a on skončí v kalném proudu Smorodiny.

Ilja a Suchan přiskočili ke Košcejovi, táhnouce

za sebou i koně.

Rudrogova hlava vyrazila proti nim, tlama se rozšklebila a ze žláz vytryskl načervenalý plamen. Tekutý oheň se valil po mostě jako příbojová vlna po břehu, přetékal přes okraje a přšel na hladinu Smorodiny. Košcej tváří v tvář blížící se zkáze pronikavě zaječel a Ilja a Suchan se k němu připojili. Zirnytrina šupina na dopředu namířeném žezle planula tak jasně a silně, až se divili, že se neroztaví.

Plamenná vlna narazila do štítu ze stříbřitého světla a rozprskla se do stran. Košceje a jeho druhy ovanulo takové horko, až se jim zkroutily vousy a konečky vlasů. Buruško a čarodějův kůň zoufale ržáli.

Tlak a teplo polevily. Tři muži zvedli hlavy a otevřeli oči. Tekutina z dračích žláz hořela na mostě a do propasti padal hořící déšť. Rudrog se na trojici mužů zadíval přes kouřovou clonu, a když zjistil, že jim oheň neublížil, nejdřív překvapeně stáhl hlavu stranou a pak se mu z hrdla ozvalo zuřivé zavrčení. Pochopil, že jestli chce zahubit tuhle kořist, musí se spolehnout na tesáky a drápy. Roztáhl křídla pro větší rovnováhu a po zadních vykročil po mostě.

„Pryč odsud!“ vykřikl Ilja a vyšvihl se na Buruška. Košcej zjevně usoudil, že je to dobrý nápad, otočil se a také vyskočil do sedla.

„Suchane, rychle, chyt' se!“ křikl Muromec na Radimiče a natáhl k němu ruku.

Jenže zjizvený bohatýr odvrátil zrak, podíval se na blížícího se draka a pevně sevřel v obou dlaních ratiště svého kopí.

„Suchane! Neblázni! Buruško nás unese oba!“

„Tohle bude dost dobrá smrt,“ prohlásil Radimič klidně a vykročil Rudrogovi vstříc. „Cválejte! Zkusím tu potvoru aspoň na chvíli zadržet!“

Koščej na nic nečekal, obrátil pohled k Bujanu a pobídl koně. Muromec šťavnatě zaklel, vrhl na Suchana ještě jeden pohled a pak i on dovolil Buruškoví, aby se rozběhl vstříc pochybnému bezpečí.

Půl tuctu mužů vedených Jegorem mezitím dosáhlo břehu a tráva udusila zvonivou píseň okovaných kopyt. Bohatýři ihned škubli uzdami a obrátili pohledy zpět k mostu.

„Suchane!“ zaječel Danilo, když si všiml, že Radimič zaostal. „Co to vyvádíš?!“

Zjizvený bohatýr ho v dunění blížících se dračích tlap nemohl slyšet. Sevřel kopí ještě pevněji, přikrčil se, a když k němu Rudrog sklonil rozevřený chřtán, vykřikl: „Už jdu, synáčku!“ a vrhl se mezi dlouhatánské zuby. Drak zavřel tlamu. Uslyšeli řev a praskání kostí. Zároveň však Rudrogovi mezi šupinami těsně pod okem vylezl hrot kopí. Bestie se s bolestným řevem vztyčila. Cloumala hlavou, kroutila tlamou plnou zkrvavených ostatků Suchana Radimiče a pokoušela se krátkými předními tlapami dosáhnout na kopí. V tu chvíli vypadala jako kočka, které mezi zuby uvázl kus kuřecí kosti a ona si ho pokouší vytáhnout nešikovnou tlapkou.

Koščej a Ilja se mezitím hnali k ostrovu, co jim síly stačily. Řinčící kopyta hltala sáh za sáhem, podkovy vykřesávaly na mostě celé snopy jisker. Když jim už zbýval k okraji bujanského útesu poslední hon, Ilja se krátce ohlédl. V Rudrogově tlamě to právě zakřupalo, jazyk vytlačil úlomky dřevěného ratiště a drak sklonil pomstychtivý pohled k unikajícím jezdcům. Příšerně zařval, roztáhl křídla a vzlétl, až most zazvonil a Buruškův cval se změnil v nebezpečný tanec nad smrtící hlubinou. Jen s obrovským štěstím získal rovnováhu a zase vyrazil

vpřed.

Rudrog se vztyčil, vznášel se nad mostem a švihal ostnatým ocasem. Silné zadní tlapy vystrčil dopředu, zjevně v úmyslu popadnout jimi kořist.

Koščejovi už zbývalo k ostrovu jen půl honu, Iljovi o něco víc.

„Ted', bratři!" zařval Jegor a pustil tětivu.

V rukou bohatýrů zadrnčely luky - dokonce i Mikula, který tu zbraň neměl vůbec v oblibě, připojil svůj šíp k bodavému roji. Střely se vznesly nad Ilju a Koščeje a zasáhly Rudroga přímo do odkryté hrudi. Přinejmenším jeden hrot si našel cestu mezi karmínové šupiny, protože drak sebou trhl a z hrdla mu vyrazil bolestný řev.

Ilja a Košcej získali trochu času.

„Znovu!" zavelel Jegor a podruhé natáhl k obličejí tětivu s opeřeným koncem šípu.

Další roj zabzučel nad mostem a tentokrát se Rudrog bolestí zkroutil, a jak zprudka klesl, jedním křídlem drtivě udeřil do mostu. Železná lávka se zatřásla, ale Ilja a Košcej už byli blízko břehu a tam byl most pevný a vůči otřesům odolnější.

Vzápětí řinčící kopyta Buruška i Košcejova hřebce rázně utichly na bujanské trávě. Čaroděj škubl uzdou, zakláníje se v sedle, a nesmlouvavě otočil koně, který by nejraději cválal dál, do úkrytu mezi březovými háji. Také Ilja zastavil hlasitě protestujícího Buruška a vytáhl z toulce luk a šíp.

Košcej pozvedl žezlo a záře opět zesílila. „Modlete se ke všem bohům tohoto světa, abych se nemýlil a Rudrog skutečně nemohl vstoupit na ostrov!"

Drak vzlétl z propasti pod mostem. Podrážděně mával křídly, až jim vítr cuchal vlasy a povlával pláště a koňskými hřívami. Pozvedli luky. Rudrog

rozšklebil tlamu. Vyděsili se, že chce břeh utopit v tekutém ohni, ale z rudého chřtánu se vydral jen řev. Nenávistný, s úplně zřetelným nádechem zklamání. Obluda se vznášela nad mostem a nakláněla hlavu zprava doleva, jako by hledala nějakou štěrbinu v kouzelném štítu ostrova. Marně.

„Nemýlil ses," řekl Jegor, sklonil luk a zastrčil šíp zpátky do toulce. „Nemůže sem. Je to posvátná, bohy chráněná půda."

„Stejně budu rád," ozval se Mikula, „až co nejdřív vyrazíme dál, do vnitrozemí."

„Ano, pojďme," souhlasil Koščej a obrátil koně. Žezlo pohaslo a čaroděj se vyčerpaně nahrbil v sedle.

„Suchan..." promluvil Ilja a hlas se mu zadrhl v hrdle. Nevěděl, co vlastně říct. Všiml si nesmírným zármutkem zkřiveného Danilova obličeje. Lovčaninovi se leskly oči a očividně ze všech sil přemáhal slzy. Navzdory jeho častým slovním potyčkám s Radimičem družiníci věděli, že ti dva byli jako otec a syn.

„Zemřel hrdinsky," promluvil Jegor. „V boji s drakem, jako bohatýři z nejstarších bylin nebo svatí drakobijci z křesťanských legend. Všechny nás zachránil. Jsem si jistý, že právě po takové smrti toužil. Vyplatilo se mu na ni počkat."

A tak kyjevští bohatýři vstoupili na rajský ostrov věčného jara se svěšenými hlavami, zamračenými čely a temnými stíny v srdcích.

KAPITOLA DVANÁCTÁ

Jantarový střípek

Tugarin Drakovič sklonil žezlo a nechal Zirnytrinu šupinu pohasnout. Ostrov měl na šířku více než verstu, takže bohatýři od něj byli zatím příliš daleko. Nemělo smysl plýtvat kouzly. Jen co budou ti všiví barbaři na dosah, udeří na ně plnou silou.

Už měl toho otravného hmyzu plné zuby. Byl nejvyšší čas s Kyjevany jednou provždy skoncovat. Už žádné srážení na kolena, ovládání mysli, dokazování převahy a podobné dětské hry. Zbytečně tím jen ztrácel čas. Tentokrát už neušetří nikoho. Jejich zkrvavená, zmrzačená těla svrhne do Smorodiny a nasytí se dušemi, jak to mají ve zvyku bohové. Protože i on se stane božstvem. Už mu k tomu chybí jen krůček. S divotvornou mocí spojené dračí šupiny, Alatyru a pramene věčného mládí se vyrovná i bytostem, které prý sídlí v koruně obrovitého stromu vysoko na zamlženém zelenavém nebi. A nejen to, bude ještě silnější. Tomuto místu vládli jen primitivní, divoští bohové, sotva lepší než obyčejní démoni. Už brzy se jim vysměje do jejich opilých, nepříčetných, krví a medovinou ulepených tváří. A když se mu zachce, vyvrátí ten jejich strom

a shodí ho do kalného proudu pod bujanskými útesy...

V Tugarinově nitru to nebezpečně vřelo. Byl nekonečně unavený, podrážděný a z poháru své trpělivosti už srkal poslední kapky. Samozřejmě, na začátku si uvědomoval, že si dává příliš vysoké cíle a cesta k jejich naplnění nebude lehká, ale těch překážek a zádrhelů se mu tak jako tak zdálo být příliš. A mnoho z nich, vlastně skoro všechny, mu pod nohy naházela ta tlupa Kyjevanů. Byli nezlomní, tvrdohlaví a houževnatí, šli za svým cílem stejně umanutě jako on. Možná si dokonce zasloužili jeho uznání, ale k tomu by se nikdy nesnížil. I když byli dobrými protivníky, jemu se rovnat nemohli. On byl vyšší bytostí, která se už dávno vysvobodila ze zrádné pavučiny prostých pozemských potřeb a tužeb - už ho nezajímaly ženy, bohatství nebo dobytá území, snil jen o vykročení do vyšších sfér vědomí a bytí, kde se pozemský svět stává jen hemžícím se mraveništěm. A oni? O podobných věcech neměli ani ponětí. Byli to jen prašiví psi, zakousnutí do kosti a odmítající ji pustit, i když je neodvratně stahovala do záhuby...

Z myšlenek, které v něm bublaly jako láva v nitru sopky, ho vytrhl vzdálený řev podobný troubení obrovského rohu. Tugarin vzhlédl a zadíval se na obrovskou okřídlenou siluetu, která se stále vznášela nad mostem a potřásala zkrvavenou tlamou.

„Selhal jsi, Rudrogu," zaskřípal zuby a patkou Ocelového žezla podrážděně udeřil do kamene u svých nohou. „Měl jsi ty šváby rozmačkat, rozdrtit, smést je do řeky ohnivým plivancem. Jenže jsi nezvládl ani to - Kyjevané projeli a teď se o ně musím postarat sám. Ty jsi mi pěkný strážce

záhrobí. Co tě zastavilo? Doopravdy se bojíš divotvorné síly ostrova?"

Čarodějova slova však padala do prázdna. Neměl mu kdo odpovědět. I Baby Jagy se musel zbavit a v těchto okamžicích už hnula někde na dně Smorodiny. Neplánoval ji zabít tak brzy, ještě mu mohla být užitečná, ale ona sama mu nedala jinou možnost. Došlo k tomu, sotva překročili most a přešli přes Bujan k pahorku s Velelubem. Především... nebo snad včera? Nedokázal přesně odhadnout čas - tady na obloze neputovalo slunce a nestřídal se den s nocí; světlo bylo pořád stejné... Ale ať už to bylo kdykoli, v tu chvíli se ukázalo, že zdánlivě zlomená Jaga ještě úplně nepodlehla Tugarinově moci a někde v koutku jejího vědomí pořád doutná jiskřička vzdoru...,

Tugarin nedočkavě stoupal za zlatavým světlem Alatyru, *otce všech svatých kamenů*. Kořeny Velelubu objímaly kopec jako obrovská chapadla a směrem vzhůru postupně sílily, až se z nich staly vrásčité hradby vyšší než člověk. Rozdělovaly tak úbočí na několik stinných roklin, takže si čaroděj už na úpatí pahorku musel zvolit správnou cestu. Už ho ale viděl nad sebou - Alatyr dřepěl těsně pod kmenem na odvrácené straně návrší a rozhazoval po silných kořenech, jež ho skrývaly před pohledy z ostrova, měňavé zlaté záblesky, podobné třpytu slunce v tekoucím medu. Čaroděj už slyšel i cinkavé zurčení vody - to musel být zázračný pramen, který tryskal přímo zpod Alatyru. Zdroje nesmírné moci měl na dosah...

„Mocný...”

Zastavil a ohlédl se. Už litoval, že nařídil Jaze, aby ho tak oslovovala. Zpočátku to bylo zábavné,

ale rychle ho to omrzelo...

„Mocný..." začala znovu, hlasitě oddechujíc. O kus za ním zaostala, jako by pro ni byl výstup po úbočí nesmírně namáhavý. Tváře měla propadlé a mrtvolně bledé, oči se chorobně leskly. Mastné, slehlé vlasy se splétaly s cáry oděvu a zdůrazňovaly její zubožený vzhled. Tugarin se tomu nedivil - věděl, že z ní neustále zářící žezlo postupně vysává životní sílu. „Neměl bys..."

„Co?" zavrčel podrážděně. „Bojíš se, že odhalím tvé tajemství? Ale no tak, považuješ mě za hlupáka? Už dávno jsem si domyslel, že tvůj život je zaklet v samotném Alatyru. Když ho poškodím, rozštípnu rázným úderem Ocelového žezla, bude to tvůj konec. Nemám pravdu?"

Vytřeštila na něj oči. „Prosím... Ne... Alatur je příliš cenný..."

„Proč mi to říkáš?" netrpělivě přerušil její sípání. „Moc dobře vím, jak je vzácný. Snad si nemyslíš, že ho zničím jen kvůli tomu, abych tě zahubil?!"

Zvedla ruku a prsty podobnými dravčím pařátům ukázala nahoru, k planoucí žehře. „Dej si pozor..."

„Přestaň mě zdržovat, špíno!" odplivl si směrem k ní, rozčíleně se otočil a opíraje se o žezlo, pokračoval ve výstupu. Jakmile jí ukázal záda, v Jaginých zakalených očích se na okamžik mihl záblesk svobodné vůle, možná dokonce vzdorné myšlenky. Nezůstala lapající po dechu uprostřed úbočí. Vzpamatovala se a šouravě Tugarina následovala.

Čaroději se skrz zuby prodíral vzrušený dech. Pověsti nelhaly. Alatur byl skutečně obrovským kusem jantaru, vysokým více než sáh, nahoře zašpičatělým, dole se rozšiřujícím a zaobleným, téměř bez hran, takže připomínal velikou kapku.

Tugarin si vzpomněl na tvrzení některých učenců, že jantar je zkamenělá míza z pravěkých stromů - tvar Alatyru to potvrzoval. Byl průsvitný a jeho čiré útroby bez nejmenšího kazu sálaly proměnlivým světlem, až z toho přecházel zrak. Patu posvátného kamene věznila hustá spleť silnějších i tenčích kořenů. A právě mezi nimi tryskal průzračný, radostně zurčící pramen. Světlo Alatyru pableskovalo ve vodě, takže to vypadalo, že zpod Veledubu vyraží proud zlatavé medoviny. Tugarin sledoval zázračnou bystřinu pohledem. Strmé koryto plné hladkých kamenů ji vedlo dozadu, k okraji útesu, nad nímž se pahorek s božským stromem tyčil. A tam voda z pramene přepadávala přes dohladka obroušenou hranu a opouštěla Bujan ve vodopádu, který výška měnila v rozprášenou bílou mlhu, dosedající na odpudivě kalnou hladinu Smorodiny.

Takové plýtvání! pomyslel si Tugarin a nedočkavě poklekl k prameni. Zřetelně cítil nesmírnou divotvornou sílu, sálající z Alatyru i vody; procházela jím v osvěžujících a posilujících vlnách. Říkalo se, že pramen vyléčí jakékoli zranění a vlije do žil sílu, která i umírajícího starce postaví na nohy tak rázně, že může okamžitě naskočit na koně a cválat do boje se stonásobnou přesilou. Nabral vodu do dlaně. Nebyla vůbec studená, jako by nepocházela z chladných temnot zemského nitra, ale z jezírka neustále ohřívaného horkým letním sluncem. Sklonil hlavu...

Pronikavé zasyčení ho zastavilo těsně předtím, než svažil rty. Zaskočeně vzhlédl a voda mu protékla mezi prsty. Za Alatyrem se něco pohnulo, něco tmavého a zlověstného, s tvary znetvořenými útroby kamene. Tugarin vyskočil a sevřel žezlo v

obou rukou.

„Neopovažuj ssse!" přešel sykot do lidské řeči a zpoza Alatyru se vynořila trojúhelníková hlava obrovského hada. Smaragdově zelené šupiny šustily na kořenech. „Sssmrtelníkům je to zapovězeno!"

Tugarin si matně vzpomínal na pověsti o tom, že Alatyr a pramen mají nějaké zvířecí strážce. Namířil na hada Zirnytrinu šupinu a zlatavé světlo jantarové žehry pohltit stříbřitý svit dračích kouzel.

„Nepřibližuj se!" vykřikl Drakovič sebevědomě, panovačně.

Plaz skutečně stáhl hlavu, podrážděně zakmítal jazykem a zavlnil smyčkami píd' silného těla.

„Nezzzkoušššej na mne sssvá pozemssská kouzla..."

„Tahle kouzla zastavila Rudroga a proměnila ho v poslušně kňučícího domácího mazlíčka," zavrčel Tugarin. „Proč by si neporadila i s tebou?!"

„Protože jsssem Garafena, ssstrážce pramene! A tvých kouzel ssse nebojím..."

„Tak tě to naučím," vycenil Tugarin zuby a šupina zazářila silněji.

V tom okamžiku se od mohutného kmene nad Alatyrem odrazil pronikavý ptačí křik, vzdáleně podobný pískání jestřába. Po tlustém kmeni vlevo od čaroděje se mihl stín. Drakovič se bleskově ohlédl a spatřil široce roztažená křídla a na něj letící drápy a zakřivený dravčí zobák. Podivně se zableskly a jemu prolétl myslí útržek vzpomínky - něco o ptákovi se železným zobákem a měděnými drápy, který poletuje nad záhrobím...

Než stihl obrátit proti novému útočníkovi žezlo, přesvědčil se o tom, že to nebyly jen báchorky. Kovové drápy se mu zasekly do hlavy, zaskřípaly o lebku. Pták zakřičel, zamával křídly a nelítostně

utrhl z Tugarinova čela a temene cár kůže i s pramenem bílých vlasů.

Drakovič zařval. Oči mu zalila krev, takže jen matně viděl prudce se narovávající smyčky hadího těla. Velká šupinatá hlava do něj narazila a on se zřítil na kameny u potoka. Žezlo, přestože ho nepustil z ruky, na okamžik pohaslo. Garafena se nad ním vztyčil a rozevřel tlamu. Z hrotů obrovských zubů ukáply krůpěje jedu...

„Ne! Garafeno!“ vykřikla Jaga, rychle se škrábající nahoru do svahu. „Zadrž, Gagano!“ natáhla ruku i proti ptákovi, který už přilétal zpět. „Patří mně! Chci ho zahubit sama!“

„Ssstranou, Půlnočnice,“ zasyčel na ni had nepřátelsky. „Tohle je náššš úkol.“

„Ale má pomsta!“ Jaga popadla jeden z kamenů na břehu bystřiny - musel mít nejmín půl pudu, ale ona ho v touze po odplatě snadno zvedla a obrátila jej ostrou hranou proti hlavě ležícího Tugarina. V nenávislně vytřeštěných očích se jí už zračila představa roztržštěné lebky a rozdrceného mozku...

Vtom čaroděj otevřel krví zalitá víčka a pohlédl přímo na ni. Ochablé prsty zase pevně sevřely železnou hůl a Zirnytrina šupina prudce zazářila. Stříbrné šípy ostrého světla bodly Jagu i strážce pramene do očí. Ježibaba vykřikla a zapotácela se, kámen jí vyklouzl z rukou a dopadl za ni, do bystřiny. Garafena se se syčením stáhl. Přilétající Gagana vykřikl, úplně ztratil vládu nad křídly a drtivě narazil do silného kořene.

Tugarin se rázně posadil a vší silou švihl žezlem. Zasáhl Garafenův krk. Křuplo to a šupinaté tělo se divoce zazmítalo. Čaroděj vstal. Krev v jeho obličeji připomínala pomalování, kterým si divoští šamani chtějí dodat démonický vzhled. Jaga naopak klesla

na kolena, skučíc a zakrývající si oči zkřivenými prsty.

„Už toho bylo dost, čubko," zasyčel, jako by napodoboval Garafenův hlas, vši silou se rozmáchl a praštil ji přes zvednuté ruce. Zapraskala lámaná zápěstí, křupl drcený obličej. Jaga se v krvavém výstřiku zřítíla do bystřiny. Bezvládně se převálila přes několik vodou ohlazených kamenů, pak se jí zmocnil překvapivě silný proud a tělo klouzalo dolů po kaskádách, dokud se neocitlo na hraně útesu nad Smorodinou. Tam se na okamžik zastavilo a chvíli to vypadalo, že jeho pout' skončila, jenže Jaga se v tu chvíli probrala, zvedla rozbitou tvář a díky tomu pohybu se nadobro převážila, sklouzla z okraje útesu a s děsivým jekotem zmizela v hlubině. Její hlas umlčela až Smorodina.

Tugarin se otočil. Gagana bušil křídly do země a pokoušel se vzlétnout. Někdejší Zilantův velekněz zvedl žezlo a mocně bodl úzkým spodním koncem. Pak otočil hůl a prudkým švihnutím mrštil křičícího ptáka, nabodnutého na kovové patce, za Jagou. Nato se obrátil ke zmítajícímu se hadovi. Garafena se ho pokusil kousnout, ale Tugarin mu obratně vrazil konec žezla do rozevřeného chřtánu, otočil ho dolů a přibodl mu dolní čelist k zemi. Když žezlem prudce zapáchl, zapraskalo to, koutky hadí tlamy se roztrhly a ulomené čelisti ochably. Had se ještě jednou zavlnil a znehybněl. Tugarin ho v neutuchajícím záchvatu hněvu vytáhl zpoza Alatyru celého a poslal tělo na pout' dolů potokem. Mrtvý plaz klouzal po kamenech k okraji ostrova a ve vodopádu se zřítíil do hlubin.

Tugarin si odplivl, klesl na kolena k prameni a nabral vodu do dlaní. Ted' už ho neměl kdo zastavit. Hltavě pil, hasil spíš bolest než žízeň. Téměř

okamžitě jím prostoupil pocit, že namísto vody vypil oheň. Ne však spalující, ale posilující. Teplo se mu tepnami rozlilo do celého těla. Smysly se mu zостřily, únava opadla, ve svalech to jen zapulzovalo. Sálh si na temeno a zjistil, že se nedotýká obnažené lebky, ale opět zhojené kůže. Dokonce i vyrvaný pramen vlasů byl zpátky na svém místě.

Chvíli užasle vychutnával pocity, kterými mu zázračná voda naplnila nejen tělo, ale i vědomí, a pak se nahlas, vítězoslavně a dočista nepřičetně rozesmál.

Kopyta bohatýrských koní se utápěla ve svěží zelené trávě a pestrobarevném kvítí - v zářivě žlutých podbělech a pampeliškách, fialových zvoncích, nebesky modrých pomněnkách. Okolo kvetly divoké třešně a plané jabloně a v jejich korunách štěbetala ptáčata. Zpod dubu, obsypaného novým listovím, vystrkovaly klobouky celé trsy hříbků - májovek. Na jedné z luk bohatýři vyplašili stádečko srn s mladými na ještě nejistých, tenoučkých nožkách.

Ten rozdíl byl omračující - mrazivě studené, větrné plískanice v zamlžených lesích světa smrtelníků vystřídal vlahý jarní vánek, který přímo laskavě hladil unavené tváře bojarů. Dokonce ani odporný pach Smorodiny, i když obklopovala celý ostrov, tady necítily - vzduch byl plný omamných vůní jarního pučení a květů, jako by kouzla chránila Bujan před vším, co bylo mrzké a nepříjemné.

A přece bohatýři nepookřáli, do matných očí se jim nevrátil lesk a vrásčitá čela se nevyhladila. Za jiných okolností by tomu tak možná bylo, ale přestože se všechno kolem koupalo v hřejivém jasu

přicházejícím z vysoké nebeské klenby, nad družinou jako by se pořád vznášel mrak a oni se nedokázali vysvobodit z jeho stínu. Projížděli rajským ostrovem zachmuření, ponoření v mlčení, s pohledy temnými a nevšimavými k lákavým krásám okolo.

Když už se Veledub tyčil přímo před nimi a od úpatí pahorku je dělil poslední březový háj, Koščeť v čele družiny zastavil. Nemusel nic říkat, ani dávat znamení - také bohatýři přitáhli koním uzdy.

„Dál bych měl jít raději sám," zabručel čaroděj, dívaje se přes břízy na temnou siluetu stromu, který podpíral nebe.

Bojaři za jeho zády zvedli hlavy a vyměnili si pohledy.

„A proč jako?" zeptal se Mikula nevlídně, odmítavě.

Koščeť obrátil koně a přelétl pohledem unavené, bledé obličejů druhů. „Tento boj je možné vyhrát jen kouzly, bratři." To oslovení znělo z úst muže, v němž nedokázali rozeznat ani nejmenší náznak Volcha, pořád nepatřičně. „Ocel, odvaha a válečnické umění jsou proti Tugarinovi úplně bezcennými zbraněmi. Už jste se o tom přesvědčili. Nemá smysl nasazovat i vaše krky. Pojedu tam a budu mu čelit sám."

„Žvásty," odsekl Mikula možná až příliš podrážděně a hrubě. „Posloucháš vůbec, co říkáš? Sám proti Drakovičovi nemáš nejmenší naději. Jeho žezlo je dvakrát mocnější, a navíc se určitě posilnil vodou ze zázračného pramene a kouzly z toho... jak se to jmenuje..."

„Alatyru," doplnil Ilja. „Seljanovič má pravdu, Koščeji. Navíc, s Tugarinem je nejspíš pořád Jaga. Podrobil si ji a může ji použít proti tobě. Je

nezranitelná a žezlem ji tentokrát neovládněš, protože Tugarin tvá kouzla přemůže."

„I společně máme malou naději," přidal se Jegor. Ted', v jasném světle, si nemohli nevšimnout, že jeho vlasy a dlouhatánské vousy za poslední dny výrazně zešedivěly, skoro zbělaly. „Sám nemáš žádnou."

„Možná bychom ještě mohli vymyslet nějakou lest," navrhl Aljoša, ale nejistý tón jeho hlasu prozrazoval, že tomu sám příliš nevěří.

„Na jaké uskoky bychom asi tak mohli přijít?" opáčil Košcej s ironickým úšklebkem. „Tugarin ví, že přijíždíme. Ví přesně, kde teď stojíme. Zřejmě dokonce slyší i naše myšlenky. Čeká, sebevědomý a dmoucí se nesmírnou mocí. Tady už nic nevymyslíme. Zbývá jen přímý střet. Tváří v tvář, žezlo proti žezlu."

„A tak to bude nejlepší," zavrčel Danilo Lovčanin a vytáhl od opasku sekeru. „K pomstě se lsti nehodí. Nejlepší je čelní útok. Nelítostný boj ve jménu táty Suchana," přeskočil mu hlas, „ve jménu Kolyvana, Divljana, Boroveje a dalších."

„Moje slova," přikývl Ilja, nasadil si na levačku štít a v pravé dlani sevřel Gněv. „Něco mi říká, že jsme na konci cesty, bratři. Tohle bude poslední boj. Zahyneme buď my, nebo ta vědmácká chamrad'."

Košcej po nich opět přelétl pohledem. Viděl jejich odhodlání, a tak si jen povzdechl a přikývl. „Zřejmě nemá smysl vás dál odrazovat..."

„Jen bys plýtvál dechem," zaduněl temně Jegor a tasil Smert'.

„Tak dobrá. Já se utkám s Tugarinem v přímém boji. Pokusím se na nějakou chvíli odvrátit jeho kouzla, aby nás hned neovládl jako u čudského svatiště. Je teď ale silnější, takže to asi dlouho

nevydržím. Vy se mezitím pokuste k němu dostat a aspoň ho zranit. A nablízku může být Jaga. O tu je nutné postarat se nejdřív."

„Jak ji přemůžeme?" zeptal se Mikula. „Je nezranitelná."

„Vzpomínáte na pověst o Sjudbejovi? Její život je zaklet v jantarovém úlomku, který Perun uštípl z Alatyru. Podle mě bude schovaný někde poblíž. Ten střípek určitě vyzařuje velkou čarovnou sílu, takže by ho schopnější čaroděj mohl najít. A proto ho určitě ukryla tady, kde je hodně čarodějných zřídél a magie jejího zakletého života se mezi nimi ztrácí. Kdybych nemusel bojovat s Tugarinem, pokusil bych se ho najít sám, ale takhle je to na vás."

„No výborně," vydal Mikula podivný zvuk, o němž nevěděli, jestli je zlostným vrčením, nebo neradostným smíchem. „Myslím, že jdeme na jistou smrt."

Danilo Lovčanin si pohrdavě odplivl a odhodlaně pobídl koně.

„Takové prkotiny nás přece nezastaví," použil Suchanova slova a bohatýři se za ním rozjeli stejně odhodlaně, jako kdyby je popohнал smělým bojovým pokřikem.

Tugarin seděl na silném kořeni úplně nahoře pod kmenem, nohy pokrčené, Ocelové žezlo opřené o pravé rameno. S jistým zájmem, ale bez zbytečného vzrušení a dočista bez obav, se díval, jak bohatýři vyjíždějí z březového lesíka, zastavují koně na úpatí svahu a dívají se nahoru k němu. Pro změnu necítil hněv a podrážděnost - teď mu najednou připadali směšní, s těmi jejich železnými zbraněmi a naivní vírou, že mu dokáží vzdorovat.

„Vítejte!" zavolal na ně. „Vítejte na prahu záhrobí. Už brzy poputujete dál, tam, na druhý břeh

řeky. Pravda, jen v případě, že se rozhodnu nepohltit vaše duše. Nějakou chvíli už o tom vážně přemýšlím."

„Kde je Jaga?" zeptal se Košcej zvučným hlasem. Šupina na Krvavém žezle se stejně jako ta na Ocelovém prozatím neprobudila.

„Nebojte se, nepoštvu ji na vás," zachechtal se Tugarin. „Shodil jsem ji do Smorodiny a smradlavý proud ji navždy pohltit. Ale neradujte se předčasně, i bez její pomoci vám budu důstojným protivníkem. Vlastně jsem přesvědčen, že nemáte nejmenší naději."

„Zabil jsi Jagu? Jsi si jistý? Našel jsi její život a zlomil jsi ho?"

„Její život je zaklet v Alatyru a ten teď patří mně. Zatímco jsem na vás čekal, nasával jsem jeho čarovnou moc a pil jsem vodu z pramene síly a věčného mládí. Nemůžu se dočkat, až tu obrovskou zásobu kouzel svrhnu na vaše hlavy. Příliš dlouho jste mi unikali..."

„Právě naopak," vyštěkl zlostně Mikula Seljanovič. „To ty jsi unikal nám! Ale odsud už nemáš kam utéct, kryso! Konečně spolu zúčtujeme!"

Tugarin se upřímně rozesmál, zapřel žezlo do kůry a pomalu vstal. „To, co slyším, je jen bečení ovce, jejíž krk už svírají mocné vlčí čelisti."

Košcej sklonil hlavu a zasyčel na své druhy: „Jagin život není v Alatyru. To je nesmysl, Drakovič se mýlí. Možná ji shodil z ostrova, ale určitě ji nezabil. Dávejte pozor, mohla by se objevit v nejnevhodnější chvíli!"

„Neváhej a přistup blíž, Košceji!" zvolal Tugarin posměšně. „Vidím, že jsi zůstal otrokem a poslušně jsi mi přinesl třetí úlomek Zirnytriny šupiny. Pojď sem a odevzdej mi ho. Konečně síla dračí pramáti

vytryskne mocným proudem tak jako za dávných časů!"

„Už mám toho Satanova zplozence akorát tak dost!" zavrčel náhle Samson Samojlovič. Do této chvíle se skrýval za ostatními bohatýry a nenápadně si připravoval luk ke střelbě. Ted' se najednou prudce zvedl v třmenech, bleskově zamířil a vyslal vzhůru k Veleďubě zlostně bzučící šíp.

Střele chybělo k Tugarinově hrudi už jen pár loktů, když čaroděj švihl žezlem a světlo vytrysknuvší ze šupiny srazilo Arménův šíp někam mezi obrovské kořeny.

„Dobrý pokus!" vycenil Tugarin zuby.

„Ted', bratři!" vykřikl Košcej a bodl Krvavým žezlem proti soupeři. Už nějakou chvíli se v duchu soustřeďoval na co nejrazantnější magický úder, a ted' to bylo poznat. Zářivá vlna, letící nahoru po silném kořeni, narazila do Tugarina tak rázně, až se zapotácel. Drakovič zavrčel, rychle nabral rovnováhu a Ocelové žezlo zazářilo silněji.

„Kyjééév!" zařval Jegor a pobídl koně.

„Kyjééév!" odpověděli bohatýři sborově - dokonce i Gudleif z Běloozera se k nim přidal - a svorně, zvoníce ocelí, kopli koně do slabin. Hned na úpatí se rozdělili na dvě skupiny, z nichž každá z jedné strany stoupala podél kořene, na kterém stál Tugarin. Vlevo se pustil Jegor a za ním Aljoša a Mikula, vpravo za Iljou cválali Danilo, Samson a Gudleif. Kořen, směrem vzhůru čím dál silnější, se mezi nimi zvedal jako stěna.

Tugarin se rozehnal žezlem s úmyslem smést je jediným poryvem magie. Jenže Košcej směle vykřikl, řídké vlasy mu zavlály a v očích mu vzplanuly zelené plameny. Prsty sevřely vyřezávanou násadu Krvavého žezla tak pevně, až hrozilo, že

ji zlomí. Světlo tryskající ze šupiny udeřilo do všeho kolem oslepujícím stříbřitým příbojem. Čaroděj se obořil na Drakoviče v tak nesmírném vypětí sil, že mu velekněz musel okamžitě čelit a na bohatýry pro tuto chvíli zapomenout. Žezla mocně zaplanula, až se jejich záře změnila ve zmítající se bílé plameny a celý pahorek i značná část obrovského kmene na návrší zmizely v oslňující záplavě.

Bohatýrští oři se téměř naslepo drali vzhůru svahelem, velkými přískoky stoupali na další a další terasy vytvořené změtí kořenů a kamenů. Podkovy duněly na kůře a řinčely na skalách. Ilja už ve světelných vírech nahoře na kořeni rozeznával Tugarinovu siluetu. Pevněji sevřel v pěsti Gněv. Teď se to už musí podařit. Musí!

Vtom však klubka zápasících čarodějných proudů strašlivě zavyla a jednolitá světelná záplava se roztrhala na kousky, které se rychle rozplývaly v povětrí. Vytí neutichlo a bojaři pochopili, že to křičí Košcej, padající ze sedla.

Tugarin nesrozumitelně zařval. Konečně se vymanil ze soustředěného Košcejova tlaku a mohl se obrátit proti bohatýrům. Už byli na dosah. Zatočil žezlem. Příboj magie zasáhl jezdce jako zpěněná mořská vlna příbřežní skalisko. Koně s řícením padali, muži křičeli, železo řinčelo na kamenech a kosti praskaly. I pod Buruškem se podlomily nohy a Ilja, klátící se ze sedla, zklamaně, zuřivě zaječel. Nemohl uvěřit, že je to tady zase, že znovu prohrávají v souboji se stejným nezdolným protivníkem. Byl snad opravdu neporazitelný?!

Najednou však nad pahorkem zavál jiný vítr. Stejně silný, ale bez kouzel, jen prostý proud zvířeného, hučícího vzduchu. Zaškubal cáry Tugarinova zuboženého oděvu a vmetl mu bílé vlasy

do tváře. Čaroděj se zaskočeně ohlédl. I bohatýři vzhlíželi a vyvalovali oči úžasem.

Zpoza ostrova, z hlubiny, do níž klesal vodopád ze zázračného pramene, se na svých impozantních křídlech vznesl Rudrog. Tugarin ani Kyjevané však nezírali na samotného draka, ale na postavu, která seděla těsně za jeho hlavou, mezi ostny na pružném krku. Dračí jezdec měl na sobě šupinatou zbroj podobné barvy jako Rudrogova kůže - černou, s občasnými krvavě rudými záblesky. Obličej mu zakrývala podivná přilbice, po stranách zdobená ostrými hroty. Bojovník mrštně vyskočil a bez nejmenších těžkostí s rovnováhou se postavil na široký dračí zátylek. V ruce svíral masivní oštěp s hrotem ozdobeným hrozivými zuby a zpětnými háky. Vykřikl nečekaně vysoko posazeným hlasem, načež Rudrog sklonil hlavu k ostrovu, jak jen nejbliž dokázal. Bojovník se přikrčil a vyrazil. Přeběhl mezi dvěma řadami ostnů a rohů a mocně se odrazil od drakova čela. Ve velkolepém skoku se rozehnal a vší silou mrštil oštěp. Zbraň zasvištěla nad Alatyrem, zázračnou bystřinou i vrásčitými kořeny. Tugarin se otočil proti jezdcovi a žezlo zazářilo. Jenže k jeho nesmírnému překvapení hrot proletěl magickým štítem, jako by ani neexistoval, a plnou silou se zabodl do vyzáblého trupu. Špička vylétla z čarodějových zad a krev vytryskla sáh daleko. Tugarin ani nevykřikl, zásah mu dočista vyrazil dech, jen se bezvládně zřítil dozadu mezi kořeny dubu. Ocelové žezlo se skutálelo ze svahu.

Tajemný bojovník doskočil do podřepu na jeden z kořenů, až na něm temná zbroj hlasitě zařinčela. Obyčejnému smrtelníkovi by ten náraz v těžkém pancíři rozdrtil kosti, ale on hned vzhlédl, oči planoucí v průzorech přilby, a jak se zvedal, tasil

zbraně. V levé ruce se matně zaleskl meč vyrobený z podobně tmavého kovu jako celá zbroj, s ostřím na jedné straně čepele a pilou zubů a háků na druhé. Ještě strašidelnější byl pohled na bič v bojovníkově pravačce - když s ním zkušeně švihl, ostny na jeho konci vytrhly z kůry Veleludu několik velkých třísek.

Bohatýři si uvědomili, že podobnou zbraň nedávno viděli - a strašlivé podezření, které se jich při té vzpomínce zmocnilo, se vzápětí potvrdilo.

„Nastal čas na pomstu, hohniválové!“ zvolal temný bohatýr opět tím zvláštním vysokým hlasem. „Za mé dcery!“

A tehdy se Ilja, který byl k neznámému nejbliž, podíval lépe a zjistil, že zpod přilbice se derou ven husté havraní vlasy a hrudní plát pancíře je kovaný do tvaru ženských nader.

„Jaga!“ vykřikl ohromeně. „To je Jaga!“

„Ne!“ vyštěkla. „Teď jsem zase Půlnočnice, strážkyně záhrobí! Pohlédněte na mou pravou podobu, poznejte můj hněv a nažerte se mé oceli!“

Vrátila se. Už ne jako otrhaná čarodějnice střežící bránu mezi smrtelným a záhrobním světem, ale jako božská bojovnice, kterou kdysi bývala.

Před nimi stála pravá dračí carevna.

A oni u ní měli dluh, který mohl být splacen pouze krví.

Z Tugarinových úst se dralo ohavné chrčení a společně s ním cákala na mechem pokryté kameny zpěněná krev. Čaroděj vyvaloval oči na Ocelové žezlo ležící níže na svahu, sotva sáh od něj, zatíнал do země zkřivené prsty a pokoušel se doplazit ke zdroji své moci. Oštěp, který mu vězel v těle, se však ratištěm zachytil ve spleti drobnějších kořenů a

každý pohyb ránu zvětšoval a vypouštěl silnější proud krve.

To přece není možné! Nemůže zemřít takhle! On, jemuž chyběl jediný krok k božství a ještě před chvílí se opájel vidinou neodvratného vítězství, se najednou plazí po zemi jako zašlápnutý šváb a síla z něj tryská stejně rychle, jako ji předtím nasával. Musí to dokázat! Stačí se jen dostat k žezlu a probudit mocná Zirnytrina kouzla. Ta ho postaví na nohy a zázračný pramen pod Alatyrem zahojí jakékoli rány...

Vedle čaroděje zarachotila kopyta a kdesi blízko jeho hlavy někdo seskočil na úbočí.

„Podívejme se," pronesl Mikula Seljanovič zlověstně. „Není tohle ten mocný velekněz, který toužil stál se bohem? Proč se tady kroutíš jako červ, kterého ve strouze na okraji cesty přimáčklo kolo vozu?"

Drakovič koutkem oka zahlédl robustní siluetu, jež se nad ním vztyčila. Horečnatě se v sobě pokoušel probudit kouzla. Má přece dost moci i bez té prokleté železné hole!

Jenže neměl. Nepozemská zbraň, která ho propíchlá skrz naskrz, jako by z něj všechnu moc vypustila společně s krví. Jako by to byl živý tvor, dychtivě sající jeho životní sílu.

Bezmocně, zoufale a zároveň zuřivě zaskučel. Nehty na dravě zkřivených prstech zaskřípaly na kamení.

„Mám před sebou něco, co by mudrlant Jegor nazval dimela... nebo tak nějak," dupl na něj Mikula surově a způsobil tím, že se hrot oštěpu zaryl hlouběji a poškodil další vnitřnosti. „Slíbil jsem našemu gosudarovi Svjatoslavovi, že mu přinesu tvou plesnivou, vránami oklovanou kebuli. Jenomže

se obávám, že slovo nedodržím a on si tou trofejí neozdobí opěradlo knížecího stolce. To bych totiž nemohl udělat tohle."

S těmi slovy Mikula oběma rukama sevřel násadu svého kladiva, v širokém rozmachu ho zvedl nad hlavu a nejsilněji, jak jen dokázal, udeřil.

Tugarinova hlava se rozprskla jako shnilé jablko, vší silou mrštěné o kamennou zeď. Chuchvalce mozku, oční bulvy, zuby, úlomky lebky a cáry kůže s prameny bílých vlasů potřísnily všechno v okruhu půl sáhu. Tělo sebou křečovitě škublo a znehybnělo.

Mikula si maně otřel z tváře krvavý cákanec a až tehdy si uvědomil, že k němu doléhají výkřiky ostatních družiníků.

„Seljanoviči!" křičel Jegor. „Nestůj tam jako kůl! Molodci potřebují pomoc!"

Mikula uslyšel vřavu, lomoz a řičení koní na druhé straně tlustého kořene. Jegor a Aljoša už přímo z koňských sedel lezli nahoru na vrásčitou překážku.

Seljanovič kopl do bezhlavé mršiny, zastrčil si neočištěné kladivo za opasek a začal šplhat na kořen.

Křik na opačné straně sílil.

Půlnočnice přeběhla po kořeni, na který seskočila z Rudrogovy hlavy, a odrazila se mocně a zároveň ladně jako útočící tygřice. Ilja, sice se štítem na předloktí a Gněvem v dlani, ale pořád na kolenou, se snažil včas postavit. Samson bleskově a zázračně přesně vystřelil z luku, ale šíp jen zajiskřil na Jagině zvlněném prsním plátu a rozprskl se na třísky.

Temná bojovnice pružně doskočila a švihla bičem. Ostny na konci řemene zasvištěly a omotaly se okolo krku Buruškoví, který se právě v tu chvíli nešťastnou náhodou - nebo snad úmyslně? - vrátil

mezi Půlnočníci a Muromce.

„Buruško, ne!“ zařval Ilja, v tu chvíli už stojící na nohou.

Koník zaržál a vzepjal se na zadní. Jaga prudce trhla bičem a ostré bodce rozřezaly Buruškův krk do hloubky poloviny pídě. Koník strašně, srdceryvně zařičel a v lijáku vlastní krve se zřítíl dozadu, kde vrazil do Gudleifova hřebce a strhl ho zpět na svah i s jezdcem, hulákajícím varjažské kletby.

„Neeeee!“ zaječel Ilja. „Ty čubko!“

Odpovědí mu byl jen krvelačný smích. Samson vystřelil další šíp, ale když se i ten neškodně odrazil od Jaginy přilbice a ona se ani nezapotácela, odhodil luk a tasil meč se zakřivenou, jednostranně broušenou čepelí.

Jako první se však k Půlnočníci dostal Danilo v sedle svého koně. Na použití biče už bylo pozdě, a tak bojovnice pozvedla proti jeho dopadající sekeře meč. Levou ruku měla stejně šikovnou a silnou jako pravačku - prvním drtivým švihnutím odrazila útočící zbraň a rozkymácela Lovčanina v sedle, bleskurychlým druhým úderem mu prosekla kolčugu na pravém boku, jako by byla spletená ne z ocelových, ale z lýkových kroužků. Vytryskla krev a Danilo se s výkřikem svalil ze sedla.

To už ale přibíhal Ilja, ztělesnění síly a zuřivosti. Půlnočnice šlehla karabáčem. Ostny neškodně zařinčely na kování Muromcova štítu. Ilja překonal zbytek vzdálenosti a udeřil.

Gněv a zubatý černý meč se srazily s ohlušujícím rachotem, jaký mohly vydat jen čepele kované na nepozemských kovádlinách.

Jegor, Mikula a Aljoša právě seskakovali z kořene a běželi svým druhům na pomoc, co jim síly stačily.

Koščej, po pádu z koně chvíli lapající po dechu a zápasící s mdlobami, se konečně vzpamatoval a s pomocí Krvavého žezla zapřeného do země potácivě vstal.

Stačil mu jediný rychlý pohled, aby se zorientoval. Táhle ležela zohavená Tugarinova mrtvola a kousek pod ní se jako bezcenné, zapomenuté haraburdí válelo Ocelové žezlo. Zirnytrina šupina byla matná a klidně vyčkávala, kdy se spojí se svým posledním úlomkem a naplno rozvíří smršť dračích kouzel...

Koščej švihl pohledem napravo od kořene. Tam se právě bohatýři drtivě srazili s Půlnočnicí. Ocel řinčela a ve vzduchu se vznášela krvavá mlha. Čaroděj zaslechl Mikulův drásavý, bolestný výkřik. Vzápětí Seljanovič vypadl z bojujícího chumlu a skutálel se pár loktů ze svahu, zanechávaje za sebou krvavou stopu.

Koščej pohlédl zpátky ke Krvavému žezlu. Srdce mu bušilo divokou touhou spojit části šupiny a zjistit, co nastane. Jenže družina potřebovala pomoc. *A co na tom? křičel na něj vnitřní hlas. Jen ať je Jaga pobije, aspoň ti pak nebudou překážet. Vždyť co když ti budou chtít zabránit, abys úlomky spojil? Už přece naznačili, že se obávají tvé touhy po moci!*

Přešlápl z nohy na nohu. I když získá dračí moc, s Půlnočnicí si neporadí. Byla zase bohyní a mohla mu být nebezpečnou soupeřkou.

Musí ji zahubit. A to hned teď, dokud je zaujatá pomstou na bohatýrech. Koščej měl jedinečnou příležitost najít její zakletý život.

Dál už neotálel a rozběhl se vpravo. Tam, kde mezi kořeny nahoře na návrší zářilo jako zlatavá mlha magické světlo Alatyru. Vždyť kde jinde mohla Jaga schovat svůj život než na místě, kde

kouzelné vyzařování jantarového střípku zanikalo v sálající moci jiných čarodějných zdrojů?

„Gudleife, pozor! Chraň se!“ zařval Jegor na běloozerského konunga. Varjag chtěl využít příležitosti, a zatímco Půlnočnice, levačkou svírající ozubený meč, zadržovala dorážejícího Muromce, zaútočil na ni zprava. Jenže Jaga jako by měla oči i na spáncích. Silným úderem do štítu přinutila Ilju ustoupit, obrátila pohled k Asgrimssonovi a práskla karabáčem. Okovaný řemen se Varjagovi omotal kolem krku. Gudleif zachrčel a pozvedl meč v pokusu přeseknout bič, ale bestie v tmavém brnění byla rychlejší. Trhla, jak nejsilněji dokázala.

Ohavný zvuk masa, po obvodu páraného železnými drápy, doplnilo zvučné křupnutí vazy. Gudleifova hlava vylétla do výšky a z rozervaného krku vytryskl rubínový gejzír.

„Prašivino!“ zaburácel Jegor, proběhl lijákem severské krve a rozmáchl se Smertěm.

Jaga opět šikovně, s překvapivou silou odrazila Ilju a švihla karabáčem po Svjatogorovi. Šedivý bohatýr se přikrčil a nastavil strašlivé zbrani levačku. Ostnatý šlahoun se mu omotal okolo předloktí. Bodce pronikly rukávem kolčugy a železné kroužky svlažila krev, ale Jegor nevyčkával, až mu Půlnočnice utrhne ruku. Bleskově se narovnal a přesným švihnutím Smertě přesekl řemen. Kovovými trny ozbrojený konec dopadl na zem jako mrtvé zvíře.

Jaga zaklela. Ilja využil její chvilkové nepozornosti a vší silou ji sekl mezi hlavu a rameno. Z toho zařinčení bohatýrům zalehlo v uších. Jiskřící Gněv zanechal v nepozemské zbroji dlouhou trhlinu. Vystříkla z ní krev a Půlnočnice se zapotácela. Jegor

ji chtěl seknout z druhé strany, ale ona ho šlehla zkráceným karabáčem do obličeje a srazila ho tak k zemi, zalitého krví z rozseknuté tváře a úst. Nato pustila rukojeť biče, šikovně se vyhnula dalšímu Iljovu úderu, přehodila si meč do pravačky a třískla s ním do Muromcova štítu. Z obvodového kování, které žádná pozemská zbraň dosud nedokázala poškodit, ba dokonce ani poškrábat, odlétl půl pídě dlouhý kus a štít až ke středové puklici protnula prasklina. Ilja vytřeštil oči a potácivě ustoupil.

Půlnočnice sebleskově přikrčila a vymrštila tělo do nadlidského skoku. Ve vzduchu udělala přemet vzad a chodidly dopadla na vysoký kořen. Aljoša po ní vystřelil šíp - mířil do mezery mezi přílbicí a kovovým límcem šupinové suknice, ale ona skoro pohrdavě srazila střelu švihnutím meče. Krvácení už ustalo - rána na rameni se jí okamžitě zahojila. Prsní pancíř se jí zvedal zrychleným dechem, což svědčilo o tom, že jí bohatýři dávají zabrat. Ale s pasekou, kterou nadělala ona mezi nimi, se to nedalo srovnat - Gudleif byl mrtvý a Mikula a Danilo se váleli v krvi. I ostatní krváceli, oddechovali námahou a hrbili se, jako by jejich zbroj mnohonásobně ztěžkla a tlačila je k zemi. Na svahu dokonával Buruško - v křečích zuřivě bušil kopyty do kamenů a kořenů, jako by tím chtěl od sebe odehnat smrt.

„Kde je, do prdele, Koščej?“ vyplivl Jegor krev, která mu z tváře rozseknuté až k zubům stékala do úst. Rudý pramen crčel i po dlouhých vousech, jako by chtěl zamaskovat stařecké šediny. „Teď by se nám ty jeho čáry docela hodily...”

„Určitě se stará o Tugarinovo žezlo,” zavrčel Ilja, přehmatávaje prsty na rukojeti Gněvu. „Dosáhl, čeho chtěl, a my už pro něj nejsme podstatní. Přesně, jak jsme čekali.”

Půlnočnice švihla mečem a přikrčila se jako dravec před útokem. Zjevně už popadla dech a měla v úmyslu vrhnout se zpět mezi bohatýry. Její temnou postavu obklopovalo zlatavé světlo, proudící zpoza kořenu, na kterém stála. Nebylo pochyb, že právě tam se skrývá bájný Alatyr.

„Skončeme to, psi," ozvalo se zpod černé přilbice.

Bohatýři zaujali bojové postoje. Najednou však za Jagou zachřestilo kamení. Překvapeně se ohlédla.

„Ty?!" zaječela nenávisně.

Vzápětí se otočila, seskočila z Alatyru a zmizela tak zaskočeným bohatýrům z očí. V tu chvíli zpoza kamene vyšlehlo stříbřité světlo - tak prudce, až úplně pohltilo i zlatý jas posvátného kamene. Zazněl zvukný úder, Půlnočnice zaječela a najednou všechno ztichlo.

„Koščeji?" zavolal Ilja.

„Tady jsem..." uslyšeli přerývaný, zadýchaný hlas. „Potřeboval bych... pomoc..."

Nahrnuli se ke kořenu. Ilja pomohl ostatním vylézt vzhůru, doslova je na kořen vyhodil, a pak se s jejich pomocí také vyšplhal nahoru. Pohledy jim padly na Alatyr, na tu obrovskou jantarovou kapku, zasazenou pod stromem, i na pramen, jehož voda stékala po strmém úbočí dozadu k útesu a v bělostném vodopádu opouštěla Bujan. Hlavně však spatřili Koščeje, klečícího u potoka a krvácejícího z hlubokého šrámu roztínajícího rameno a horní část hrudi. Krvavé žezlo upadlo vedle něj, násada zlomená na několik třískami naježených kusů. Půlnočnice ležela kousek níž na svahu, ruce a nohy rozhozené, černý meč upadlý mezi mokřými kameny. Nehýbala se.

„Koščeji!" zvolal Ilja a seskočil k zázračné

bystřině. Ostatní ho rychle následovali.

„To se... zahojí...“ zachraptěl čaroděj, nabral do zkrvavené dlaně vodu z potoka a srkavě se napil.

Účinek divotvorné vody se dostavil okamžitě. Rána přestala krváčet a zatáhla se.

„Nestůjte tu... Srazil jsem Jagu žezlem, ale každou chvíli se probere... Musíme najít její život... Určitě je blízko Alatyru...“

Ilja a Aljoša bez zbytečných otázek vyrazili k posvátné žehře.

„Samsone,“ obrátil se Jegor k Arménovi, oči zářící spásným nápadem. „Naber tu vodu! Můžeš zachránit ostatní. Koščeji, že je to možné?!“ V hlase mu zazněla zoufalá naděje.

„Mrtvé neoživí. Ale dokud v člověku doutná alespoň malá jiskřička života, voda zacílí i to nejhorší zranění.“

„Nabrat?“ zmateně se ohlížel Samson. „Ale do čeho?!“

„Vylez na kořen!“ zavelel Jegor a strhl si z hlavy přilbici. Armén šikovně vyšplhal zpět, Svjatogor naplnil přilbici vodou z pramene a podal mu ji nahoru. „Nerozlij ji, u všech svatých! Ať vystačí pro všechny!“

„I pro Buruška!“ zvolal Ilja a hlas mu přeskočil obavou o koníkův život.

Samson jen přikývl, spustil se na zadek a pak sklouzl na opačnou stranu kořene.

„Něco mám!“ zvolal Aljoša, deroucí se někam za Alatyr. „Je tu díra v zemi...“

„Dávej pozor!“ varoval ho Koščeji. „To je hnízdo Garafeny, hadího strážce pramene...“

„Je prázdné... Počkat!“

„Co?!“

To už se k Aljošovi vecpal Ilja a strčil do otvoru

Gněv. Čepel cinkla o něco kovového. Přehodil si meč do levačky, klesl na kolena a sáhl do díry. Chvilí šátral a pak pořádně zatáhl.

„Co je to?!" houkl Jegor netrpělivě. Přeskakoval nervózním pohledem z Alatyru na Půlnočnici a zase zpátky. Viděl, jak striga pohnula rukou a jak její prsty hledají jílec meče.

„Truhlice," odvětil Ilja a vzápětí vytáhl zpoza velké jantarové krůpěje nevzhlednou, hlínou ušpiněnou a očividně hodně těžkou kovovou schránku.

„To je určité ono!" zajásal Košcej. „V ní musí být ukryt Jagin život!"

„Je zamčená!" zaúpěl Aljoša při pohledu na masivní zámek, který vrstva rzi dávno spojila s víkem i obručí na spodní části a proměnila ho tak v jednu hroudu.

Ilja odložil štít, uchopil Gněv do obou rukou, rozehnal se a udeřil. Zařinčelo to, zajiskřilo se a zámek odlétl i s úlomkem víka.

V tu chvíli šátrající ruka popadla rukojeť černého meče a hlava v ostnaté přilbici se nadzvedla.

„Hněte sebou!" vykřikl Jegor, obrátil se proti vstávající Půlnočnici a pozvedl Smert'.

Ilja nedočkavě zabořil prsty do vylomené díry a jediným trhnutím uvolnil přirezlé víko.

„Nééééé!" zaječela Jaga, vyskočila na nohy a vyrazila vzhůru úbočím.

Muromec, Aljoša a Košcej s otevřenými ústy zírali na obsah truhlice.

„Co to, kurva..." zachraptěl Košcej.

Před jejich vytřeštěnými očima se v truhlici na nemotorné nohy zvedla divoká kachna, zašustila šedohnědým peřím a zavrtěla hlavou s oranžovým

zobákem. I když musela být uvnitř zavřená celá staletí, byla živá, zdravá a... vypadala úplně obyčejně. Rozhlédla se a zakejhala, jako by chtěla vědět, jestli nedostane nažrat.

Smert' a Jagin meč se s pronikavým zařinčením srazily.

Kachna se lekla, překvapivě silně se odrazila blanitýma nohama od dna truhlice, zamávala křídly a vzlétla.

„Ne!“ zavyl Košcej. „Je to v ní! Aljošo!“

Kněžic spěšně pozvedl luk, sáhl do toulce a přiložil šíp k tětivě. Kachna stoupala čím dál výš podél majestátního kmene Veledubu, jako by chtěla vzlétnout až do světa bohů v jeho koruně.

„Aljošóóóóóó!“

Ulič vzhlédl, zamířil, zadržel dech a...

Tětiva zadrnčela.

Šíp probodl ptáka skrz naskrz.

Jaga zavřískala, ve výbuchu zoufalé síly odrazila Jigorův meč a prosekla mu pancíř na bříše, až se kolem rozlétly ocelové šupiny a útržky kroužkové suknice. Šedivý bohatýr klesl na kolena a slabiny a stehna mu zalila krev.

Kachna dopadla přímo do bystřiny. Okamžitě se jí chopil dravý proud. Voda unášela mršinu k okraji útesu. Půlnočnice se za ní vrhla ve stejnou chvíli jako Ilja.

Pták sklouzl na úpatí svahu a zdálo se, že ho už už popadne vodopád a vzácná kořist zmizí v hlubinách. Jenže v poslední chvíli se opeřený konec šípu zachytil ve spleti tenčích kořenů a kachna se zastavila píd' od hrany.

Ilja se srazil s Jagou v polovině svahu. Gněv a černý meč do sebe mocně udeřily - Muromci ujel zpod nohy jeden z kamenů na okraji bystřiny a on se

zřítíl a skutálel ze svahu. Také Půlnočnice ztratila rovnováhu a zřítíla se za ním.

Ilja dopadl zády na úzkou, vodou ohlazenou plošinu na okraji útesu. Pod ním zašuměl vodopád a někde hluboko dole temně zabublal smorodinský kal. Jaga přistála na něm, nadzvedla se na levačce zapřené o Iljovu širokou hrud' a rozmáchla se pravou rukou svírající zubatou čepel.

Muromec mocně vykopl. Striga mu s vřískotem přelétla přes hlavu a zřítíla se do hlubiny. Jenže i jeho samotného prudký pohyb převážil přes hladkou hranu útesu a Ilja sklouzl z okraje ostrova. V poslední chvíli však v levé ruce sevřel chumáč kořenů, tentýž, o který se zachytil Aljošův šíp. Zhoupl se na něm a nohama zčeřil vodopád.

V pravačce pořád svíral Gněv. Vyhoupl se, hodil meč do bezpečí mezi kameny na svahu a chytil se kořenů oběma rukama. Pod váhou statného těla v plné zbroji začaly ty tenčí praskat. Věděl, že si musí pospíšet.

Zaťal zuby, napjal svaly a nadlidská síla znásobená pudem sebezáchovy ho vytáhla zpět na kluzkou, zrádnou, ale přece jen jakž takž bezpečnou plošinku nad vodopádem. Odtáhl se co nejdále od okraje, udýchaně se zvedl na kolenou a opatrně se podíval dolů.

A zaklel.

K Bujanu se na svištících křídlech zase zvedal Rudrog a Půlnočnice seděla za jeho krkem a ukazovala směrem vzhůru.

Ilja popadl kachnu a vytrhl z ní šíp.

„Otevři ji!“ křičel na něj od Alatyru Košcej.

Muromec sáhl po Gněvu a přejel mrtvým ptákem po věčně ostré čepeli. Ruce mu potřísnil proud krve.

Rudrog se rychle blížil. Ilja už slyšel jeho vrčení

i nenávistný křik Půlnočnice. Vrazil ruku do rozříznuté kachny a vyškulbl z ní vnitřnosti. V krvavém chuchvalci se něco kovově, žlutavě zalesklo. Vysvobodil to a odhodil vykuchanou mršinu.

V ruce držel vejce. Nepřirozeně velké a se zlatou skořápkou -jeho váha tomu nasvědčovala.

„Rozbij ho! Rychle!“ ječel někde nad ním Košče.

Rudrog se vznesl nad okraj ostrova a do Ilji udeřily vzdušné víry zpod obrovitých křídel. Půlnočnice spatřila zlaté vejce v Muromcových rukou a její příšerný vráskot ještě zesílil.

Ilja zprudka praštil vejcem o nejbližší kámen. Puklo. Třískl ještě jednou, pak prsty roztáhl kovovou skořáčku a ze slizu uvnitř vytáhl ostrý, tenký, zhruba tři palce dlouhý jantarový střípek. Přelétl ho užaslým pohledem.

Vzápětí vzhlédl a uviděl nenávistí se dusící Jagu na dračím krku. Vycenil zuby ve vítězoslavném úsměvu a popadl střípek mezi palce a ukazováky obou rukou, chystaje se ho zlomit přímo před jejíma očima, probodávajícíma ho zoufalým pohledem zpod temné přilbice...

Jenže v tom okamžiku všechno kolem zalilo oslepující zlaté světlo, dopadající odněkud seshora - jako by z koruny Veledebu najednou vykouklo slunce, do této chvíle se ustrašeně ukrývající...

Čas jako by se zpomalil. Mávnutí dračích křídel zvláčněla, zvuky se natáhly do hlubokého mumlání a jednolitý proud vody pod útesem se změnil v tisíce jednotlivých kapek, podobných sypajícím se diamantům.

„Zadrž, Iljo!“ řekl hebký, a přece důrazný ženský hlas.

„Až do této chvíle jsme vás nechaly jít a jednat,

ale tohle už nemůžeme dopustit," dodal druhý, velmi podobný. Oba hlasy zaznívaly se zvláštní cinkavou ozvěnou, jako by přicházely z úplně jiného prostoru.

Muromec, pořád klečící na okraji bujanského útesu, užasle vzhlédl. Vedle něj, každá z jedné strany, se na skalní hranu snesly dvě nádherné bytosti. Halilo je oslňující světlo, ale přesto rozeznával, že jedna má vlasy jako ze zlatých vláken a je navlečená ve skvostně tepané zbroji z čistého stříbra, druhé zářily vlasy jako zlatorudá měď a její pancíř a přilbice byly vykovány z ryzího zlata.

Jitřenka a Večernice, pomyslel si ohromeně, prostoupený posvátnou bázní rozechvívající srdce,

„Ano, jsme to my," přikývla zlatovláska a vztáhla k němu ruku. „Dej nám ten úlomek."

Zaváhal.

„Půlnočnice už vám neublíží, to slibujeme," dodala Jitřenka.

Nadechl se a... poslechl. Když kladl střípek s Jaginým životem ze Zorjiny dlaně, na okamžik se ho dotkly konečky jejích prstů. Tělem i vědomím mu proběhla hřejivá vlna nesmírné moci.

Rudrog mávl křídly a jejich stín na okamžik vstoupil do všepohlcujícího božského jasu.

„Vraťte mi ho!" vyštěkla Jaga. „A vydejte mi ty smrtelné červy! Zavraždili mé dcery a musí za to zaplatit!"

„Ne, sestřičko!" odvětila rusovlasá večerní Zorja s nevídanou razancí a zlatavý svit opět zesílil. „Vrátily jsme ti tvou zbroj i někdejší schopnosti, abys zastavila dračího čaroděje! On byl pro nás nebezpečný, ne tito prostí muži!"

„Překročili práh světů a urazili tím bohy! Přece jim nedovolíte vrátit se mezi smrtelníky?!"

„Proč ne? Jejich osudy se uzavřou jinde -

neviděla jsi snad v Alatyru budoucnost? A tvůj život," pohlédla na střípek v sestřině dlani, „se vrátí do rukou našeho otce. On rozhodne, co s tebou udělá. On rozhodne o trestu!"

S těmi slovy Večernice tasila meč, podobný úlomku slunečního paprsku, a švihla jím proti Rudrogově hlavě. Zahučelo to, jako když ze zdánlivě pohaslého ohniště náhle vyšlehne plamen. Tajemná síla zevnitř rozmetala Jaginu černou zbroj - její kusy se rozlétly do všech stran. Zároveň drak bolestně trhl hlavou a Půlnočnice, úplně nahá, bledá, vyzáblá a bezmocná, sletěla z jeho krku a s utichajícím skučením se zřítila do hlubiny. Temná hladina Smorodiny ji zhltila, ani se nezčeřila.

„Dej si pozor, Iljo," sklonila Večernice pohled k Muromci. „Požíváš přízně našeho otce, tvá nepozemská zbroj je toho důkazem, ale dobře si rozmysli, kam až chceš zajít! Už nikdy se nedotkni říše bohů! Tvým úkolem je vyniknout ve světě smrtelníků. Používej své dary a neobyčejnou sílu s rozvahou, jinak se obrátí proti tobě a ty opět poznáš utrpení a ponížení, v němž jsi vyrůstal!"

„Takže je pravda," vydechl Ilja, „že tahle zbroj a meč pocházejí od samotného..."

Otázku však nedokončil. Obě Zorje se bez rozloučení náhle vznesly z útesu a zmizely v sílícím jasu. A v okamžiku, kdy se světlo přiblížilo k nesnesitelné intenzitě a Ilja si musel přitisknout dlaně na oči, náhle pohaslo a všechno bylo zase jako předtím.

Muromec opatrně vzhlédl. Po Rudrogovi ani po Půlnočnici, a tím spíš po Zorjích, nebylo ani stopy. Ohlédl se. Košcej a Aljoša stáli u otevřené truhlice. Jegor klečel na břehu zázračné bystřiny a pil vodu ze spojených dlaní. Rány se mu hojily přímo před oči-

ma. Na kořen se vyškrábali Samson, Mikula a Danilo, očividně zdraví a v plné síle, a všichni užasle civěli dolů, na Ilju. Muromec sám jen vyvaloval oči, snažil se vymanit z bouře myšlenek a pocitů, které v něm divoce vířily, a zdálo se, že nedokáže vstát.

Pak ale někde mezi kořeny Veledebu pronikavě zaržál Buruško a Iljův pohled se vrátil do přítomnosti. Radostně se zasmál, popadl odhozený Gněv a zvedl se na nohy.

Samson to stihl.

Na Půlnoční hory sněžilo. Nejdřív ve vzduchu zavířilo jen několik osamělých vloček - nesměle poletovaly nad strmými svahy a lehounce klesaly na tmavě zelené stromy. Vrány a krkavci, zlostně bušící zobáky do zmrzlých zdechlin u napůl povalené palisády, je přivítali nevlídným krákáním. Pak zadul vítr a vypadalo to, jako by sám Voypel přicválal z ledového paláce na uralských vrcholcích a v plné rychlosti neviditelnou čepelí rozpáral břicho těžkým mrakům. Jako z roztrženého polštáře se z nich vyvalila hustá vánice a temná zeleň smrků na úbočích se začala ztrácet pod sílícím bílým příkrovem.

Podivné obydlí v prohlubni pod mohutnou horou zavržalo, nadzvedlo se na kouzlem oživených kořenech a otočilo se okolo vlastní osy. Ze vchodu se vyvalila světélkující zelenavá mlha a z ní se začali vynořovat muži, vedoucí za sebou za uzdy koně.

„Tak, a je to tady," zanádal Mikula, když mu pod botami zavržala vlhká bílá pokrývka. „Ziměnka přišla, kéž by ji trefil šlak. Zasype cesty, zneprůchodní průsmyky a my si až do jara budeme nečinně drbat koule někde u Čudů."

„Já mít tvé starosti..." probodl ho Danilo pohledem. „Právě jsme jen tak tak vyvázli ze světa, kde nad hnilobnou řekou poletují draci a zjevují se neporazitelné božské bojovnice, a tebe trápí padající sníh?" Lovčanin si zhluboka povzdechl a ani nemusel vyslovit jeho jméno, aby věděli, že myslí na nebohého Suchana. „U všech bohů, bratři, všechno to bylo jako sen. Zlý sen. Řekněte, opravdu se to stalo, nebo ještě pořád sedíme v chajdičce čudského kolduna a zmítáme se v blouznivých vidinách, protože nám do pití přimíchal zázračné houbičky?"

„Je mi to jedno," odsekl Jegor. „Hlavně chci být zase někde v teple, v suchu a u poháru medoviny nebo ohřátého piva. Jsem unavený jako do pluhu zapražený vůl po celodenní orbě."

„Vskutku," přisvědčil Ilja. „Nejsem si jistý, jestli ty měsíce, co zbývají do jara, budou stačit na to, abychom si dost odpočali."

„Ty se na odpočinek netěš, synku," ožil hned Jegor. „Slíbil jsem ti, že přes zimu dokončíme tvůj výcvik v šermu."

„A v lukostřelbě," dodal Samson Samojlovič. „Ta ti zatím vůbec nejde."

„Zato tadyhle Aljošovi ano," uznale zabručel Ilja. „Všechna čest, Kněžici, možná jsi nás všechny zachránil."

„Nezveličuj, brachu. Nikdo z nás nestál stranou a nešťoural se v nose."

„Pravda," přikývl Jegor. „Jsme družina, jak má být. Jsem na vás hrdý, molodci. Dokonce i na toho, o němž jsme nejvíc pochybovali."

Jako na povel se otočili a mlčky se dívali, jak z průchodu mezi světy vychází Košcej. V rukou svíral Ocelové žezlo. Narovnal ramena, otočil se čelem ke srubu, udeřil holí do země a zvolal:

„Otoč se, chaloupko! K hoře čelem, ke mně zády!"

Obydlí zasténalo, zavržalo a pomalu se otočilo. Z chvojí na střeše se sypal čerstvý sníh. Nakonec stěny se zaduněním poklesly a kořeny, které je držely, zalezly pod sníh. Nastalo ticho, rušené jen svištěním větru na zarostlých svazích a tichým šustěním padajícího sněhu.

Koščej se otočil a zjistil, že se na něj šest bohatýrů tázavě dívá. Neupadl však do rozpaků, ani na chvíli nezaváhal; sáhl pod roztrhaný oděv a vytáhl ze záňadří úlomek stříbrné šupiny, pocházející ze zničeného Krvavého žezla.

„Je čas," řekl.

Tváře bojarů se zachmuřily a naplnily pochybnostmi.

„Nejsem si jistý, jestli ti to dovolíme," zabručel Jegor.

„Tímhle to přece završíme. Celou naši pout', všechny ty boje, ztráty na životech. K tomuhle to celé směřovalo..."

„V tom se právě mýlíš, chlapče. Bojovali jsme a umírali proto, aby k tomu *nedošlo*."

„Přesně tak," přidal se Mikula a ve tváři měl mimořádně znepokojený, ba nepřátelský výraz. „Měli jsme tu věc nechat tam, na Bujanu. Beztak nepatří do tohoto světa. Kdyby jí nebylo, k tomu všemu by vůbec *nedošlo*. Seděli bychom na polštářích v bolgarském paláci a lili do sebe kovše sladkého vína. A Suchan, Kolyvan, Divljan a Borovej by pili s námi. Bragi Halvorsson by nehnul na dně čeremiského močálu a Gudleif by se možná ve zdraví vrátil k Bílému jezeru. Ta věc nadělala až příliš škody."

„Ale několikrát vám i zachránila život, na to

nezapomínej. Ani na to, že zpáteční cesta do Bolgaru vede přes stejné močály, přes čudské lesy, po čeremiských stezkách... Bez kouzel bude padlých ještě víc, ba kdo ví, jestli vůbec někdo z vás ještě uvidí svůj odraz ve zčeřené hladině Itylu."

„Nějak si poradíme," namítl Ilja.

„Navíc," dodal Mikula a zúžil oči, „nebojíme se ani tak dračí šupiny jako spíš tebe, Koščeji. Volchovi bychom bez váhání dovolili probudit Zirnytrinu moc, ale ty... Jsi někdo jiný. Tvé srdce rozežírá temnota. Ty to víš, sám jsi to přiznal."

„A co když," pohlédl mu Košcej do očí, „je právě tohle světlo, kterým tu temnotu zaplaším? Nenapadlo vás, že toužím po Zirnytrině moci, aby mi konečně pomohla stát se tím, kým jsem býval?"

To bohatýry umlčelo, i když chmury z jejich tváří nezaplašilo.

„Ty úlomky," pokračoval Košcej, obraceje menší stříbrný kousek v prstech, „měly chránit lidi před divokostí Zirnytriných synů. Čas draků však skončil. Zilant je mrtvý, Goryn navždy zakletý někde v novgorodské hoře a Rudrog už nikdy neopustí záhrobí. Dračí magie, rozdělená na tři díly, splnila svůj účel. Možná je načase ji zase spojit. Když to neuděláme my, jak dlouho potrvá, než se o to pokusí někdo jiný? Víte, kolik běhá po světě Tugarinů, lačných po moci? Baba Jaga pořád žije. A než se nadějete, vrátí se. Kdekoli bychom šupinu schovali, našla by ji. I kdybychom ji hodili do Smorodiny, Rudrog by ji pro ni vylovil. Ne, bratři, ta věc není nikde v bezpečí. Zničit ji není možné, ukrýt ji není kde, a proto jedinou možností, jak zabránit jejímu zneužití, je ovládnout ji. A to dokážu jenom já. Utrpením v podzemí Kokšagy jsem i za vás zaplatil za porážku na suwarském Zilantawu. A tohle je má

odměna, mé odškodné."

Družina ho mlčky probodávala pohledy.

„Kde máme jistotu," ozval se nakonec Mikula, „že ty získáš vládu nad tou nesmírnou mocí, a ne naopak? Co když jí podlehneš? A jak můžeme poznat, že tě nenakazilo Tugarinovo zlo a že tohle není jen úskok, který z tebe udělá stejného netvora, v jakého by se proměnil Drakovič? Řekni, kde máme jistotu?"

„Nikde," přiznal čaroděj. „Ale v tom se spoléhám na vás, bratři. Věřím, že probouzející se zlo včas poznáte a uděláte, co bude potřeba..."

„Tím si buď jistý, že tě budeme bedlivě sledovat," ozval se Ilja a udělal krok vpřed, Gněv pořád v dlani. „A při nejmenším náznaku, že máš v úmyslu Zirnytrynu moc použít proti nám..."

„Anebo zájmům Kyjeva," dodal Jegor.

„...tento meč, vykováný na Perunově kovadlině," pozvedl Ilja čepel, „ti bez milosti vyřízne srdce z těla. To ti tady před všemi přísahám, Koščeji!"

Zohyzděný muž vážně přikývl. „Beru to ne jako výstrahu, Muromče, ale jako přátelský slib. Jestli nade mnou získá vládu temnota, já sám tě požádám, abys mě bez váhání zahubil."

S těmi slovy Košcej přiblížil třetí úlomek k hlavici Ocelového žezla. Oba kusy šupiny se okamžitě rozzářily. Bohatýrští oři vyplašeně zafrkali a zalomcovali opratěmi, muži znepokojeně ustoupili.

Košcej vložil úlomek na místo, z něhož byl oddělen. Záře zapulzovala a Zirnytrina šupina okamžitě srostla a zacelila se bez nejmenší jizvy po někdejším zlomu. Nadpřirozený jas rychle sílil. Bojaři si zakrývali oči. Žezlo se rozvibrovalo, pod Košcejem se podlomily nohy a čaroděj s bolestným zaskučením klesl na kolena. Ilja pevněji sevřel

rukojet' Gněvu, ale přiblížit se neodvážil. Právě naopak, jeho chodidla se sunula dozadu.

Ocelové žezlo pronikavě zazvonilo. Po celé délce ho prořaly praskliny, jako by bylo z čerstvě vypálené hlíny a někdo ho polil studenou vodou. Z kovové dračí tlapy se ulomily dva drápy a šupina vyklouzla ze zajetí tmavého kovu. Košcej pustil praskající zbytky hole a zachytil padající stříbrný plát.

A v tom okamžiku ze šupiny dračí pramáti vytrysklo stonásobně jasnější světlo, pohltilo všechno kolem a Košcej zavyl bolestí, jakou žádný smrtelník ještě nikdy nepoznal. Bohatýři i koně se odvraceli, s křikem prchali, zakopávali a padali. Krkavci se sypali z oblohy a údolím až dolů k močálu se hnal nepřírozený víchř, měnící vánici v ničivou smršť. Stromy na úbočích praskaly jako stébla slámy a s ohlušujícím praskotem a duněním dopadaly do údolí.

Pak světlo, tryskající mezi vrchy až k šedivé obloze, najednou zesláblo a pozvolna se rozplynulo ve zvířeném sněhu. Víchř ohýbající stromy se uklidnil a rozhostilo se ticho.

Otřesení bohatýři vstávali, oprašovali ze sebe sněh, chytali koně a konejšili je. A když se pak otočili zpátky k prohlubni a zadívali se přes zválenou palisádu na dvorek Jagina domu, oči se jim rozšířily v nevýslovném úžasu.

KAPITOLA TŘINÁCTÁ

Koščej Nesmrtelný

B Byla to neobyčejně tuhá zima. Sněhu napadlo tolik, že to nepamatovali ani nejstarší obyvatelé lesů severně od Kamy a Itylu. Jarní obleva však přišla rychle, jako by bohové mrazu a ledových vichrů, sídlící na vrcholcích Uralu, příliš brzy vyčerpali svou hněvivou sílu. Po jiná léta se sníh v těchto končinách držel až do měsíce dubů, ale tento rok už v polovině března zaduly teplé větry z jihu a východu a zima ustoupila stejně rychle, jako před čtyřmi měsíci udeřila.

Jakmile začala zamrzlá hladina Rudé řeky praskat a v rychle přibývajícím kalné vodě se s rachotem pohnuly ledové kry, Vargan, velký kugurak Čeremisů, nechal povolat do Kokšagy všechny rodové náčelníky, stařešiny a hodnostáře. Jestli se mu v minulosti někteří odvážili odporovat, teď poslechli všichni. Po krvavém podzimním vítězství nad varjažským vojskem mnozí považovali Vargana za poloboha, neporazitelného a schopného přikazovat keremetům, širtům a jiným zlým duchům. Během dlouhých zimních večerů se u ohnišť mluvilo jen o tom, že je jistojistě vtělením skutečného dávnověkého Kuguraka.

Než nastal den jarní rovnodennosti, shromáždili se v Kokšaze všichni, jejichž slovo mezi Čeremisy něco znamenalo. Skoro tři tucty rodových náčelníků společně s Varganem vykonaly obřad vítání jara, obětovaly bohům nádherného bílého hřebce a večer zasedly v hlavní palotě kugurakova dvorce k bohaté hostině. Jistě, náčelníci přijeli i se svými družinami a příbuzenstvem, ale válečné porady se směly zúčastnit jen hlavy rodů. Vargan nechtěl, aby se jeho plány předčasně dostaly k nepovolaným uším - vyzvědači a zrádci cíhali všude.

„Víte, proč jsem si vás zavolal," začal, jakmile snědli první chod, pečené maso z obětovaného oře, a zalili ho proudy medoviny, hořkého piva a drahého chazarského vína. „Velké vítězství, které nám bohové dopřáli na podzim, bylo jen počátkem velkého čeremiského tažení. Tento rok všechny kmeny v povodí Itylu poznají naši sílu. Podrobíme si Udmurty na jihozápadě, překročíme Kazanku, spálíme pohraniční tvrz Kazaň a pak udeříme na bulharské osady a města. Vím od svých špehů, že bolgarský vládce Ahmed má v úmyslu osobně se zúčastnit kyjevského tažení proti Chazarům. A vezme s sebou podstatnou část bulharské jízdy i žoldnéřů z podrobených kmenů - Burtasů, Baškirů, Bilarů, Suwarů a mnoha dalších. A to znamená, že jeho země zůstane ve správě některého z jeho synů, nebo možná dokonce jen vezírů, a její vojenská ochrana bude mizivá. Navíc i většina Varjagů, sídlících podél Itylu, se přidá ke Svjatoslavovi, takže horní povodí nám bude vydáno na milost a nemilost. Čeremisové se stanou nejvýznamnější silou v oblasti. Podřídíme si všechny kmeny, které hovoří podobným jazykem jako my, Mokše, Merje, Vesy, Muromce, a spojíme je do jednoho velkého

národa..."

Varganovu plamennou řeč přerušilo těžké kovové zadunění. Náčelník se překvapeně ohlédl a pohár v jeho ruce, už přichystaný k přípitku na ten pompézní plán, se naklonil a vyšpláchlo z něj trochu vína v neúmyslné úlitbě bohům. Vládcovi družiníci, stojící po obvodu dvorany, si vyměňovali zmatené, nechápavé pohledy.

Zazněl další úder, tentokrát ještě zvučnější a hrozivější. Doléhal k nim odněkud z podzemí, jako by ve sklepení dvorce někdo mlátil do zvonu, které věšeli na věže svých chrámů křesťané. Náčelníci špicovali uši, vstávali z lavic a šeptem si vyměňovali dohady o původu zvuku.

„To je..." zachraptěl Vargan a zmocnila se ho obava tak zlověstná, že ani nedopověděl. Pochopil, co je to za lomož. Hned po návratu z podzimního válečného tažení proti Varjagům totiž nechal vyrobit masivní železnou mříž a dal jí zatarasit podzemní průchod, kterým jeho permanská žena, ta zrádná čubka, unikla z kobek pod dvorcem a odvěkla s sebou i cenného Tugarinova zajatce. Po jejím útěku se rozkřiklo, že z posvátných jeskyní vede do náčelníkova sídla tajná chodba, a Vargan ji musel pevně uzavřít, aby se nemusel bát nepřátelského útoku anebo zákeřného vraha.

A teď někdo bušil na tu mříž.

Vargan v náhlém podezření obrátil zrak k náčelníkům a planoucím pohledem přelétl jejich tváře. Hledal v jejich výrazech zradu, protože ho napadlo, že jde o vzpouru a že chtějí využít porady k jeho svržení.

Jenže nespatrił jediný obličej, na němž by se nerýsovalo stejné překvapení a strach jako na tom jeho. S kletbou mrštil pohárem o stůl, až se drahé

víno rozstříklo po ohlodaných koňských kostech, tasil meč a obrátil se k družiníkům:

„Na co čekáte, hlupáci? Někdo se pokouší podzemní chodbou vniknout do dvorce! Zastavte ho! Braňte Kokšagu!"

Bojovníci okamžitě setřásli prvotní ztuhlost, chopili se zbraní a začali se dveřmi hrnout do zadní části sídla, kde byl vchod do podzemí. Vargan běžel za nimi a někteří náčelníci ve snaze dokázat kugurakovi svou oddanost a odvahu také popadli oštěpy, sekery a šavle a připojili se k hulákající družině.

Rachot z podzemí vystřídalo praskání, skřípání a zvuky sypajícího se kamene. Neznámý útočník konečně vyvrátil mříže.

„Dolů, rychle!" vykřikoval Vargan u vchodu do podzemí, zatímco jeho bojaři vytahovali louče z držáků na kamenných zdech a jeden za druhým sbíhali po prudce klesajícím schodišti. „Ať je to kdokoli, musíte ho zadržet! Naplňte temnice jeho krví!"

Ozbrojenci proudili do temnot a jejich zbraně a pancíře řinčely na úzkých stěnách tunelu, nořícího se do skalních útrob.

Právě v okamžiku, kdy na schodiště seběhl poslední družiník, se z podzemí náhle vyřinul ohlušující křik. Nejdřív překvapený, vzápětí bolestný. Zařinčela ocel. První obránci se srazili s tajemným nepřítelem. Strašlivý lomoz prýstící ze chřtánu podzemí svědčil o mimořádně tvrdém boji. A zvuky rychle sílily. Družiníci nezatlačili útočníky zpátky do kobek, právě naopak - museli ustupovat. Boj se s nezmenšenou intenzitou blížil nahoru po schodech.

Vargan se podíval dolů. Louče, které osvětlovaly

schodišťovou chodbu, dopadaly na zem a zhasínaly. Rychle se pohybující, vyděšeně křičící siluety čeremiských bojovníků se jedna za druhou propadávaly do temnoty. Nakonec jediným světlem v tmavé díře zůstaly spršky jisker při nárazu kovu o kov. Pak pohasly i ty.

Kugurak v obavě ustoupil od otvoru, těžký meč napřažený před sebe. Ostatní náčelníci se rozestoupili do stran a vytvořili půlkruhový šik naježený oštěpy a zakřivenými čepelemi šavlí.

Křik posledního družiníka zanikl v odporném zvuku páraného masa a praskajících kostí. Z podzemí vylétla krvavá lidská hlava a skutálela se vyděšeným náčelníkům k nohám.

Pak se najednou rozhostilo ticho. Roztřesení Čeremisové přimhouřenýma očima civěli do tmy a snažili se v úzkém průchodu zahlédnout alespoň něco. Zaslechli však jen kroky stoupající po schodech a vrčivý dech.

„To musí být démon," zachraptěl jeden ze stařešinů. „Velký kuguraku, jen ty ho můžeš zastavit! Dokážeš přece přikazovat bésům! Zažeň ho zpátky do temnot!"

Vargan ohrnul rty a ukázal zuby. „Raději přivolejte pomoc. Vaše družiny..."

Zmlkl. V temnotě otvoru zazářily oči. Dočista nelidské, odrážející světlo loučí v komnatě jako oči noční šelmy.

Vzápětí se z podzemní temnoty vydělila tmavá postava a na nejvyšší schod vykročil muž.

Varganovi poklesla brada.

„Ty?!" vysoukal ze sebe. „Žiješ?"

„Já. Žiju," přikývl smrtelně bledý muž s bezvlasou, bezchlupou pokožkou pokrytou sítí ošklivých jizev. Nebylo pochyb, že je to někdejší

Tugarinův zajatec, byť se v některých ohledech viditelně změnil - postava mu výrazně zmohutněla a byla teď skoro o hlavu vyšší. A jeho oči... Velký Kugu Jumo! Když se do nich Vargan díval naposled, byly vodnaté, zakalené, napůl slepé a odráželo se v nich jen zoufalství a slabost. Teď z nich sálala nepozemská síla a hrozba. A nebyly vůbec lidské. Žlutavé duhovky a svislé zorničky připomínaly spíš oči nějakého hada, ještěra anebo...

Anebo draka.

Do ticha zněl zrychlený dech k smrti vyděšených Čeremisů. Neznámý měl na sobě jen uválený oděv z hrubě vypracovaných kůží a ošoupaných látek, ramena mu halil huňatý kožešinový plášť. Nikde nezahlédli ani náznak zbraně nebo ochranného pancíře. A přece bylo jasné, že Varganovy družiníky zabil právě on - ruce měl až po lokty umazané krví a rudé cákance se mu leskly i na obličejích a ostatních částech těla a oděvu. Zároveň bylo zjevné, že ani kapka krve není jeho vlastní.

„Kdo... kdo je to?“ zajektl jeden z náčelníků.

„Koščeť,“ odvětil Vargan. Vzápětí se nadechl a zařval: „Zabijte ho!“

Jeden z mladších náčelníků pohotově zareagoval. Ze šiku vylétl masivní oštěp, určený k lovu losů, nebo dokonce zubrů. Na tuhle vzdálenost se mu cizinec nemohl vyhnout.

A ani se o to nepokoušel. Namísto toho se jen přikrčil a napnul jako kovová pružina. Před jejich vyděšenými pohledy se jeho zohyzdělá, zjizvená kůže bleskově pokryla drobnými šupinami. Tělo okamžitě od obličeje až po chodidla pokryl pancíř podobný dračí nebo hadí kůži - až na to, že tyhle šupiny musely být kovové, protože hrot vrženého oštěpu se o ně zlomil a zbraň se zařinčením dopadla

na podlahu.

Čeremisové vykřikli úžasem i hrůzou.

„Je nesmrtelný!" zaječel někdo.

Košcej odvětil zavrčením, při němž mu z úst vykoukly ostré tesáky. Zároveň mu zezadu z lebky, stejně jako ze zad a loktů, bleskově vyrostly strašidelné kovové ostny. Když rozhodil rukama, prsty se v jediném okamžiku prodloužily a změnily se v drápy - masivní a přitom na koncích ostré jako jehly.

Zaútočil, ztělesnění síly, nelidské zuřivosti a krvelačnosti. Vargan, štekaje rozkazy, ucouvl a pustil před sebe ostatní náčelníky. Košcej mezi ně vtrhl a rázem proměnil tu tlačenicí v krvavý vír utrhaných končetin a vyvržených vnitřností. Zbraně se lámaly na jeho zázračné šupinaté kůži, jako by nebyly ze železa, ale ze špatně vypálené hlíny. Výkvět kmene padal na zem v lijáku stříkající krve.

Vyprovázený příšerným křikem vražděných náčelníků - ne, to už nebyl boj, ale obyčejná jatka! - Vargan vběhl zpátky do hlavní síně.

„Na pomoc!" řval. „Všichni do zbraní! Družiníci, koldunové, žreci, kde jste kdo?"

V tom okamžiku z veřejí za jeho zády vytryskl krvavý gejzír a z něj vylétl Košcej. Vyšvihl se na hodovní stůl, odrazil se od masivní desky a dlouhým skokem se přenesl před Vargana. Kugurak zařval a vrhl se stranou, ale Košcej se bleskově otočil a švihl stříbrnými drápy. Čtyři hluboké rány, roztínající Varganův trup od pravého boku k levému, se otevřely a mlaskavý proud střev přinutil vládce padnout na kolena.

Košcejova levá ruka stáhla drápy a proměnila se v obyčejnou lidskou končetinu. Démonický bojovník s ní popadl chrčícího, krev dávícího

Vargana za vlasy a surově obrátil jeho obličej k sobě.

„Za Išoru," procedil skrz špičaté zuby. „A za všechno ostatní."

S těmi slovy vrazil drápy pravačky do Varganova krku a jediným prudkým otočením paže mu utrhl hlavu.

Vnější dveře se rozlétly a do dvorany se nahrnuli křičící družiníci z doprovodů právě povražděných náčelníků. Jejich odhodlaný křik se zlomil ve zděšené blábolení, když spatřili uprostřed síně vysokou postavu, které zpod roztrhaného oděvu probleskovalo něco jako přiléhavé šupinové brnění, chránící celé tělo. Bytost zakláněla šupinatou lebku a do otevřených úst jí stékala krev z krku vysoko zvednuté Varganovy hlavy. Kugurakovo bezhlavé tělo leželo u běsových nohou v kaluži vlastních vnitřností.

Koščej chvíli hlasitě hltal horoucí rudou tekutinu. Když proud z Varganova krku ustal, lhostejně hlavu odhodil a obrátil pohled dračích očí k mužům tísnícím se na prahu.

Pohrdavě se usmál, vycenil na ně zkrvavené tesáky a rozpažil ruce, přičemž se mu prsty na levačce opět protáhly do ostrých drápů.

„Tak," zavrčel se zřetelně slyšitelným pobavením v hlase, „kdo půjde první?"

V tu chvíli mnozí uvěřili, že se dívají na samotného Azyrena, stínače duší. A stejně jako démon smrti, ani tajemný útočník neznal slitování. Nad Kokšagou se dlouho do noci ozývalo příšerné vytí, skučení a smrtelný chropot.

Toho jara Čeremisové na bulharské hranice nezaútočili. Naopak, ještě před následující zimou většina místních rodů padla do područí sousedních

kmenů a itylských Varjagů. Vargan zůstal v paměti jako poslední vtělení bájného kuguraka. I na jeho velké vítězství nad helgardskými hrdlořezy se ale časem zapomnělo. Zastínila ho strašlivá pověst o tom, jak ohavný démon, schopný proměnit se v draka, vyvraždil Kokšagu. A udělal to úplně sám, i když s ním prý přijelo několik dalších jezdců - ti ale zůstali stát za palisádami hradiště a jen bezcitně přihlíželi příšerným jatkám.

Jméno toho netvora i po mnoha letech všichni vyslovovali šeptem a se rty rozechvělými strachem.

Nazývali ho Košcej Nesmrtelný.

Košice, září 2006 - leden 2007

Dodatky

BOHOVÉ, DÉMONI A BÁJNÉ POSTAVY

Z UGROFINSKÉ A TURKOTATARSKÉ

MYTOLOGIE

Azyren - u Čeremisů bůh smrti. Představy o něm byly pravděpodobně ovlivněny islámským andělem smrti Azraelem. Azyren se zjevoval v podobě vysokého temného muže s přízračným nožem nebo šavlí, kterou prořízl hrdlo mrtvého a tím uvolnil duši z těla. Čeremisové proto nechávali u zesnulého misku s vodou, aby si Azyren mohl před tímto úkonem opláchnout čepel. Azyren doprovázel duše do záhrobí ke strážci světa mrtvých Kijamatovi.

Čudové - skutečný ugrofinský národ, kdysi žijící v oblasti velkých jezer na severu dnešního Ruska. Je zmiňován v několika historických souvislostech (povolání prvního varjažského vojevůdce Rjurika, válka knížete Jaroslava Moudrého s Čudy). Ve středověku však Rusové slovem Čudi (od »čužije« - cizí) označovali i cizojazyčné národy na severovýchodu Ruska a pod Uralem, většinou ugrofinské kmeny. V tomto příběhu jsou však použity mýtické představy kmene Komi-Permanů, kteří Čudy považovali za tajemné trpaslíky, žijící v temných lesích a ovládající kouzla, přátelící se s běsy a schopné proměňovat se ve zvířata. V knize převyprávěná pověst o božském daru v podobě srpu, který chtěli Čudové utopit v řece a sami při tom zahynuli, se v lesích pod Uralem skutečně traduje.

Dzudzja - pramatka Komi-Permanů, velká hrdinka. Měla šest synů, a aby je mohla kojit

najednou, nebeský bůh En jí přičaroval další čtyři
ňadra. Pověst říká, že krátce poté, co se její synové
oženili, jejich panství v povodí řeky Kamy napadli
nepřátelé. Útočníci zničili všechny osady a unesli
všechny ženy. Tehdy moudrá Dzudzja přikázala
synům, aby pochytili hodně vran. Poslechli ji a
společně táhli proti hradišti nepřátel, kde vrány
vypustili. Nepřátelé stříleli do nesčetného hejna a
spotřebovali při tom všechny šípy. Vzápětí se na ně
vrhla Dzudzja a její synové, všechny nepřátele pobili
a ženy osvobodili.

Kaltaš-Ekva - pod Uralem a u kmenů na řece
Ob bohyně země a manželka nejvyššího boha Numi-
Toruma. Právě s ní jsou nejčastěji spojovány pověsti
o Zlaté babě, modle ověšené vzácnými kožešinami,
amulety a cennostmi. Ve zmíněných oblastech se
během folklorních slavností dodnes takovéto modly
vyskytují.

Keremet - u Čeremisů bůh zla, vládce zlých
lesních i vodních duchů (kterým se podle něj říká
keremetové). Je bratrem nejvyššího boha Kugu
Juma, který ho pro neposlušnost svrhl z nebe do vod
prvotního oceánu. Zjevně jde o křesťanstvím a
islámem ovlivněný dualistický mýtus (Bůh a Satan).

Kijamat - u Čeremisů bůh záhrobí, soudce duší.
On rozhodoval, která duše může po látce tenké jako
stébélko přejít do ráje, a která bude svržena do
pekelné propasti. Patrně jde o islámem ovlivněné
představy.

Konsyg (příp. Konsyg-ojka) - pod Uralem a u
kmenů na řece Ob prvotní medvěd, syn nebeského
vládce Numi-Toruma. Otec mu zakázal vycházet z

rodného domu na nebesích, ale Konsyg tento zákaz jednoho dne porušil, uviděl rozlehlé lesy na zemi a zatoužil v nich žít. Uprosil proto nejvyššího boha a ten spustil z nebe řetěz a dovolil synovi sestoupit do světa smrtelníků. Obřad s uvolňováním duše stažením kůže uloveného medvěda a víra v návrat medvědí duše po řetězu do nebe, to vše je v tomto příběhu popsáno podle skutečných tradic.

Kudym - u Komi-Permanů dávnověký bájný hrdina, který na sebe dokázal vzít podobu medvěda.

Kudyrčo (příp. Kudyrčo-jumo) - jeden ze sedmdesáti sedmi bohů bohatého čeremiského panteonu. Obdoba slovanského Peruna nebo nordického Thora - hromovládce, který svými blesky zabíjel zlé duchy a byl ochráncem úrody a dobytka. Z čeremiského panteonu zmiňme několik bohů, jejichž jména se do příběhu nedostala: Tuňajumo vládl větrům a oblakům, Kava-jumo byl bohem nebeské klenby, Sakče-jumo byl bůh-ochránce, Puryšo-jumo předpovídal osud atd.

Kugu Jumo - nejvyšší bůh dávných Čeremisů, doslova »Velký bůh«. Vládne na nebi, kde pase svá stáda. Vítr je jeho dech, duha jeho lovecký luk. Jeho bratrem je Keremet, bůh nečistých sil a zlých duchů.

Kugurak - hrdina z čeremiských mýtů, první kmenový náčelník, jeho jméno doslova znamená »stařešina«. Báje tvrdí, že měl velkou čarodějnou moc, mohl dokonce rozkazovat Azyrenovi, bohu smrti, a sloužili mu širtové, zlí duchové. Oženil se s Piambar, dcerou nejvyššího boha Kugu Juma. Později byl Čeremisy uctíván jako bůh války a jeho bílý kůň jezdil před bojovými šiky. Pověst o jeho

ukrytí pod kamenem a pozdějším převtělování do vojevůdců, kteří obětovali koně a třikrát oběhli kámen, není vymyšlená, skutečně se v republice Mari-El dodnes traduje.

Mamont - u Komi-Permanů, ale i dalších uralských a obských kmenů dávnověký obr, jelen nebo sob, který byl tak mohutný, že se při chůzi kopyty nořil do země a vytvářel tak koryta řek a prohlubně jezer.

mankurt - u kočovných národů ze středoasijských stepí nemyslíci otrok, sloužící čaroději, který mu vzal jeho vůli i schopnost uvažovat. Něco podobného jako původní představy o zombie ve folklóru na Haiti.

menkvy - v představách národů na řece Ob a pod Uralem zlí lesní duchové. Byli velmi silní a požírali lidi, ale zároveň byli také velmi hloupí. Báje obských Mansů a Chantů hovoří o tom, že menkvy jsou vlastně nepodaření první lidé. Když je bůh Torům stvořil, zjistil, že jsou příliš hloupí, a proto je shodil do moře (v tomto příběhu moře nahradil močál). Oni však vylezli na břeh a dodnes straší v lesích a loví zatoulané lidi. Podle jiných mýtů jde o duchy lidí, kteří zahynuli v lese a jejich těla se nikdy nenašla. Menkvy mají špičaté hlavy, takže i jejich modly, hojně se vyskytující v archeologických nálezech, mají zašpičatělé horní konce.

Mland-ava - u Čeremisů Matka Země.

obyda (příp. ovda) - u většiny ugrofinských kmenů, hlavně u Permanů a Čeremisů, nečistá síla, zlý duch, zjevující se v podobě odporné lidožravé čarodějnice. Baba Jaga byla nejstrašlivější z obyč.

Není úplně vyloučeno, že ruské pohádky o Babě Jaze nemají slovanský původ, ale pocházejí právě z ugrofinského prostředí.

onarové - u Čeremisů, Udmurtů, ale také ostatních Ugrofinů dávnověcí obři, kteří vládli zemi před zrozením člověka. Byli tak velcí, že překračovali nejširší řeky, a když proti sobě bojovali, vytrhávali ze země duby a házeli je po sobě jako oštěpy.

Parma - u Komi-Permanů zosobnění tajgy, dávnověkého lesa, zároveň matka prvního člověka, hrdinského lovce Pery.

Pera - hlavní hrdina permanských legend. Jeho matkou byla samotná Parma - tajga. Pera byl prvním člověkem, lovcem. Jednoho dne kráčel lesem a uviděl duhu, která »pila vodu z řeky«. Vylezl po duze na nebe, kde spatřil nádhernou Zaráň, dceru Šondiho, boha slunce. Šondi se rozzlobil a odvrátil se od Perovy rodné tajgy, takže nastal velký mráz. Slunečního boha obměkčilo až sedm dcer a sedm synů, kteří se Perovi a Zaráň narodili. Tehdy se slunce do lesů opět vrátilo.

Piambbar - v čeremiských mýtech dcera nejvyššího boha Kugu Juma, která sestoupila na zem a stala se smrtelnicí, aby mohla žít se svým milovaným Kugurakem, prvním náčelníkem kmene.

Sjudbej - u Komi-Permanů lidožravý obr, jakási obdoba řeckého Kyklopa. Také Sjudbej měl jen jedno oko, v němž byl zaklet jeho život. Navíc však měl nebezpečné železné drápy. Existuje pověst o sirotkovi, který mu ty drápy vzal a stal se hrdinou,

protože s těmito strašlivými zbraněmi byl neporazitelný.

širtové - u Čeremisů zlí lesní duchové.

Šondi - u Komi-Permanů zosobnění slunce, příbuzný nejvyššího nebeského boha Ena.

šurale (přesněji **šüräle**) - lesní démon z mýtických představ povolžských národů. Chlupatý tvor s dlouhými prsty a rohem na čele, který své oběti zabíjí tak, že je zatáhne do houští a tam je ulehtá k smrti. Zásadně loví muže, což má zjevný homosexuální podtext. Ne náhodou je šurale symbolem gayů v dnešní republice Tatarstán.

šuvgej - u ugrofinských kmenů zlá síla, přicházející v podobě silného větru.

targyltyš - u některých ugrofinských kmenů (hlavně Čeremisů) škodlivý duch člověka, který zahynul na nějakou chorobu. Věřilo se, že se vrací k lidem, aby dál rozséval nákazu.

Torům (příp. Numi-Torum) - pod Uralem a v povodí Obu jednoduše »bůh«. Numi-Torum bylo v této oblasti nejvyšší božstvo, vládce nebes.

tulpar - u povolžských národů turkotatarského původu bájný létající kůň, na rozdíl od řeckého Pegase však bez křídel.

Vakul (příp. Va-kulj) - u Komi-Permanů zlý vodní démon, nebezpečný pro rybáře i pro ty, co přecházejí po mostech, protože má v oblíbě strhávat je do vody a topit. Často se zjevuje v podobě bobra

nebo štiky. Obvykle bojuje s Vorsou, duchem lesa.

Vojpel - u Komi-Permanů bůh severního větru, ochránce lovců. Jeho sídlo, Hnízdo větrů, se nacházelo na vysoko položeném místě na Urale.

Vorsa (příp. Vor-kulj) - u Komi-Permanů lesní duch, kterého se báli všichni lovci. Vorsa totiž všechnu zvěř pásal jako své stádo a ptáci byli jako jeho slepice, takže když je lidé lovili, zlobil se. Často se zjevoval v podobě divoké kočky. Jeho úhlavním nepřítelem byl Vakul, vodní duch. Často spolu bojovali, Vorsa v podobě medvěda a Vakul v podobě velkého bobra.

Zaraň - u Komi-Permanů dcera Šondiho - slunce, která se proháněla po oblacích na saních tažených stříbrným ořem. Ale jen do chvíle, kdy po duze vylezl na nebesa lovec Pera, s nímž Zaraň sestoupila na zem a porodila mu sedm synů a sedm dcer, první lidi na světě.

Zlatý věk - představa o mýtické dávné době, vyskytující se u většiny ugrofinských kmenů. Během Zlatého věku bylo nebe tak nízko, že se ho lidé mohli dotknout rukou a kdykoli se mohli setkat se svými bohy. Byl to čas blahobytu, kdy nikdo netrpěl hladem (proč také, když obilí bylo vysoké a košaté jako stromy) a lidé chodili oděni ve zlatě a v běloskvoucích látkách. Konec Zlatého věku se u různých kmenů vykládá různě, ale vždy se jedná o nějakou formu špatného skutku. Po tomto prvním lidském hříchu bohové odtrhli nebesa od země. Nebe se sedm dní za ohlušujícího rachotu a hřmění zvedalo do výšky, kde zůstalo dodnes. K těmto představám patří i víra, že až budou poraženy

všechny nečisté síly, zahubeni všichni zlí duchové a lidé přestanou hřešit a činit zlé skutky, Zlatý věk se vrátí.

POSTAVY A POJMY ZE SLOVANSKÉ

MYTOLOGIE A RUSKÉHO FOLKLÓRU

Alatyr (příp. Latyr) - v ruském folklóru magický kámen, »otec všech svatých kamenů«. Stojí na ostrově Bujanu, pod zázračným stromem, a má léčivé schopnosti. Někdy je popisován jako bílý, jindy jako ohnivý, hořící kámen. Původ samotného slova alatyr je nejasný. Není vyloučeno, že souvisí s jantarem - ve starých ruských textech se setkáváme s označením Baltského moře (největšího naleziště jantaru) jako Alatyrskeho moře. Také však může souviset s latinským altar - oltář, co zase svědčí o jeho posvátném, rituálním významu. V bájích je Alatyr spojován se dvěma mytologickými postavami - především se Zorjou, božskou dívkou, která sedí na Alatyru a zašívá hrdinům rány. Také s Perunem, který v některých představách stojí na Alatyru a střílí z něj ohnivé šípy - blesky, v jiných zase buší do kamene svou hromovou sekerou a vykřesává tak blýskavici. Zpod Alatyru vytéká pramen živé vody. Kámen hlídají Garafena - had a Gagana - zázračný pták.

Baba Jaga (příp. Ježibaba) - démonická bytost, vyskytující se v pohádkách mnoha slovanských národů. Slovo Jaga (Ježi) pochází ze starého názvu pro hada, užovku. Baba Jaga proto skutečně znamená matka hadů a v pohádkách jí občas slouží její syn - drak. Svůj původ má Baba Jaga ve starých mýtech, jak dokazuje například slovenská pohádka o Slunečním koni, což je jednoznačně kůň dávného slunečního božstva Dažboga. Baba Jaga ho hlídá společně se stádem zázračných létajících koní. Je

velmi pravděpodobné, že v představách našich předků šlo ve skutečnosti o mocnou bohyni a až folklórní, pohádkové podání z ní udělalo obyčejnou lesní strigu. Odlehlost jejího sídla (chaloupky na muří nožce), k němuž vede železný, stříbrný a zlatý most, naznačuje, že se mohlo jednat o strážkyni záhrobí, nebo dokonce samotnou Smrt.

Gagana - v ruském folklóru zázračný pták se železným zobákem a měděnými drápy, jeden ze strážců kamene Alatyr na ostrově Bujanu.

Garafena - v ruském folklóru magický had, který střeží kámen Alatyr na ostrově Bujanu.

koldun (příp. volchv) - staré ruské slovo označující pohanského žrece, čaroděje, šamana.

kumir - starý ruský výraz pro pohanskou modlu, zpodobení boha nebo zvířecího běsa z kamene nebo dřeva.

Vjatko - mýtický praotec slovanského kmene Vjatičů (podobně jako Radim u Radimičů).

Vlčinec - v ruských bylinách jedno ze tří měst, hradišť (podle všeho fiktivních), které dostal Volch Vseslajevič darem od kyjevského velkoknížete. Traduje se, že to nebyl příliš štědrý dar, protože tato hradiště byla chudá a obývaná loupežníky a zločinci.

Zirnytra - záhadná bytost západoslovanských mýtů - bůh čarodějnictví a zároveň drak, někdy černý, jindy stříbrný. Vendové měli jeho zobrazení na vlajce během bojů se Sasy.

Zorja - ve slovanské mytologii panenská bohyně

- ochránkyně, sídlící na nebi, případně na mýtickém ostrově Bujanu. Některé ruské verze uvádějí, že šlo o dvě hvězdy, známé jako Zorja Útrennaja a Zorja Večernaja. Občas se k nim přidává i třetí sestra – Zorja Polnočnaja. Jitřenka za úsvitu otevírá východní bránu nebes, aby mohl sluneční kůň boha Dažboga vyjet na oblohu. Večernice za ním naopak zavírá západní bránu. V náruči Půlnočnice hřebec (Slunce) hyne, aby se ráno zase narodil. Nebyla výjimkou ani představa, že tři Zorje mají podobu bojovnic v honosné zbroji, dokonce se zachovaly modlitby, kterými je dávnověcí bojovníci volali na pomoc před bitvami.

SKUTEČNÉ HISTORICKÉ OSOBNOSTI

A REÁLNÁ MÍSTA

Abbásovcí - významná vládnoucí dynastie v bagdádsském kalifátu. Roku 750 převzala vládu od dynastie Umajjovců a až do roku 1258 byla nejvýše postaveným panovnickým rodem v islámském světě. Svůj původ odvozovala od al-Abbáse, strýce proroka Mohameda.

Bělozero - kupecká osada a hradiště na Bílém jezeře (odlehlé lesní oblasti severovýchodně od dnešní Moskvy). Patřilo k nejvýznamnějším varjažským sídlům v dávnověkém Gardariki («Zemi hradů»), jak Skandinávci říkali kolonizovaným oblastem dnešního Ruska, Ukrajiny, Běloruska a přilehlých zemí. V Pověsti dávných časů se dokonce uvádí, že Bělozero patřilo (společně s Lagodou, Novgorodem, Polockem a Rostovem) k pěti původním ruským městům.

Rudá řeka - jeden z levostranných přítoků Volgy, protékající čeremiskou republikou Mari-El. Místní název řeky je Kokšaga, což ve skutečnosti znamená Rudá řeka. V románu byl použit přeložený název, aby se čtenáři nepletl se jménem města Kokšaga, které stojí na jejím břehu a bylo pojmenováno právě podle řeky. Dalšími význačnými toky v oblastech obývaných Čeremisy jsou i v románu zmíněné řeky Jušut a Kundyš. Zde je potřeba přiznat, že název Kundyš byl záměrně změněn na Kunbyš, a to z prostého důvodu - v češtině totiž vyvolává nežádoucí asociace a mohl by být rušivým prvkem při čtení příběhu.

Cimišek, Jan - významný byzantský vojevůdce a později císař (vládl v letech 969 - 976). Pocházel z významného rodu Kur-kuasů, který měl arménský původ. Vyznamenal se v bojích na byzantských východních hranicích (hlavně v historické Arménii), které byly pod neustálým tlakem Arabů z abbásovského kalifátu. Když roku 963 zemřel císař Romanos II., Cimišek pomohl svému strýci z matčiny strany Nikeforu Fokovi na byzantský trůn. Sám pak pokračoval v hrdinské obraně východních hranic, ale kvůli dvorním intrikám, při nichž byl obviněn z mileneckého vztahu s císařovou manželkou Theofano, upadl v nemilost a byl degradován. Cimišek se však nevzdal a společně s Theofano (takže jejich vztah nebyly jen klevety) zosnoval spiknutí. Potají vnikl do císařova paláce v Konstantinopoli a Nikefora zavraždil. Nato se sám prohlásil za císaře. Pak pokračoval ve válkách se sousedními státy a dostal se do konfliktu i s kyjevským knížetem Svjatoslavem ve válce o Trákií a podunajské Bulharsko. Zemřel pravděpodobně na tyfus počátkem roku 976.

Nikeforos II. Fokas - byzantský císař, vládl v letech 963 - 969. Zakomplexovaný, žárlivý člověk, který si během šestileté vlády stihl znepřátelit většinu svých někdejších stoupenců, včetně významného generála Jana Cimiška, který ho vlastně dosadil na trůn. A tentýž Cimišek ho také z trůnu svrhl, když ho s císařovou ženou Theofano roku 969 zavraždil. Nápis na Nikeforově hrobě údajně hlásá: »Dobyl všechno kromě své vlastní ženy.« Mimochodem, celé toto období byla Byzanc vlastně v rukou Theofano, velmi ambiciózní a mocné ženy. Byla postupně manželkou tří císařů (Romana,

Nikefora, Jana Cimiška), přičemž první dva nechala sama zavraždit a třetí manžel také zemřel za ne zcela jasných okolností. Pak konečně dosedl na trůn její syn Basil II. Bulharobijce. Theofano byla kromě jiného také matkou princezny Anny, která se stala manželkou kyjevského knížete Vladimíra.

Pripjat' - jeden z přítoků Dněpru (Slavutiče) na území dnešního Běloruska a Ukrajiny. Řeka obklopená močálovitými lesy, které byly v dávných dobách domovem slovanského kmene Dregovičů (dregva - močál).

Turov - dávné sídelní hradiště slovanského kmene Dregovičů, ležící v močálovitých oblastech v povodí řeky Pripjat' na území dnešního Běloruska.

Juraj Červenák
BOHATÝR: DRAČÍ
CAREVNA

/Bohatier: Dračia cárovná/

překlad © 2007 Robert Pilch
obálka, mapa a ilustrace ©2007 Michal Ivan
jazyková redakce Jiří Popiolek
české vydání © 2007 Václav Soukup -
Wales

Veškerá práva vyhrazena.
Vydalo nakladatelství Václav Soukup -
Wales
jako svou 167. publikaci

Doporučená maloobchodní cena: 299,-
Cena Klubu čtenářů SF: 269,-

ISBN 978-80-86939-61-2

Distribuce tel./fax: 241 741 952
e-mail: wales@volny.cz
web: <http://www.wales.cz>